PUBLICAȚIILE ARHIVELOR STATULUI
DIN CLUJ. No. 3.

DIN RELAȚIILE ȘI CORESPONDENȚA POETULUI GHEORGHE SION CU CONTEMPORANII SAI

DE
ȘTEFAN METEȘ

CLUJ
TIPOGRAFIA „PALLAS", COOPERATIVĂ INDUSTRIALĂ. STRADA VLĂHUȚĂ No. 3.
1939

www.digibuc.ro

DIN PUBLICAŢIILE ARHIVELOR STATULUI
DIN CLUJ. No. 3.

DIN RELAŢIILE ŞI CORESPONDENŢA POETULUI GHEORGHE SION CU CONTEMPORANII SĂI

DE
ŞTEFAN METEŞ

CLUJ
TIPOGRAFIA „PALLAS", COOPERATIVĂ INDUSTRIALĂ. STRADA VLĂHUŢĂ No. 3
1939

www.digibuc.ro

Domnului
Ministru Const. C. Giurescu
Omagiu
din partea autorului

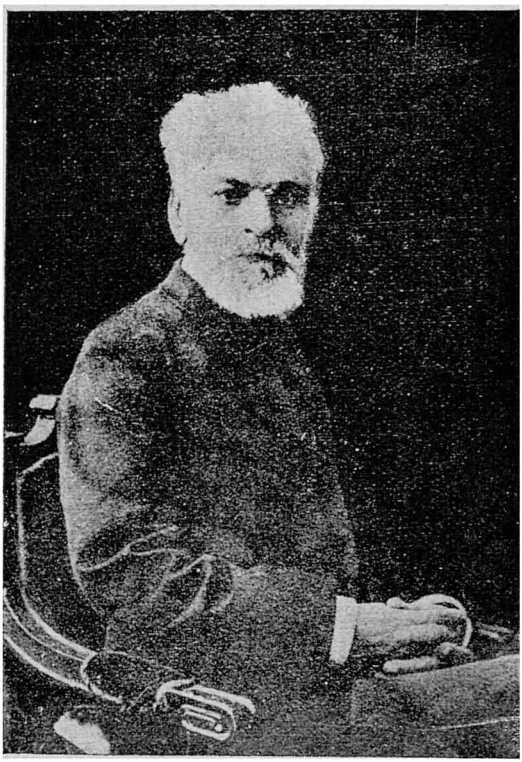

Poetul GHEORGHE SION
(n. 22 Maiu 1822 † 1 Oct. 1892).

www.digibuc.ro

PREFAŢĂ.

Corespondenţa poetului Gh. Sion a fost cu mult mai întinsă, decât aceea ce publicăm în volumul de faţă, în care apar mai multe scrisori primite şi foarte puţine trimise de el. De sigur că numeroase scrisori personale de ale lui Sion se păstrează la cei cărora au fost adresate sau la urmaşii lor moştenitori, cari şi ei la rândul lor le vor fi încredinţat spre conservare altor persoane sau institute de cultură. Aşa sunt cele trimise familiei Hurmuzachî, cari acum sunt în posesiunea dlui Sever Zotta, fostul director al Arhivelor Statului din Iaşi, apoi cele adresate lui Gh. Bariţ depozitate la Academia Română, de unde le-am cerut spre copiere, prin Arhivele Statului din Cluj, dar mi s'au trimis.

Istoricul competent va şti să preţuiască valoarea acestor scrisori, cari cuprind informaţii variate, unele mai mult, altele mai puţin importante, cu amănunte locale sau de un interes mai general.

In studiul introductiv am căutat să prezint pe poetul şi românul Gheorghe Sion, — aztăzi cam uitat — în legăturile cu contemporanii săi literaţi sau alţi fruntaşi ai vieţii publice din toate părţile locuite de Români şi cu câţiva străini filoromâni. Fără indoială, dacă aşi fi avut la dispoziţie toate revistele şi ziarele vremii sale, — ceeace mi-a fost imposibil în oraşul unde lucrez — informaţia relativă la Sion ar fi fost mult mai cuprinzătoare.

La publicarea scrisorilor am avut în vedere nu interesul filologic, ci cel istoric-literar, de aceia n'am respectat ortografia originalului, în general aşa de dificilă şi inconsecventă, chiar la unul şi acelaş autor. Am păstrat însă pretutindeni cuvintele şi sintaxa, dar am

www.digibuc.ro

voit ca lectura lor să nu fi obositoare din cauza ortografiei anacronice.

Dela poet scrisorile au trecut la fiica lui, Dna Florica Voinescu din Bucureşti, care le-a predat vărului ei, d-lui Gheorghe Sion din Bacău, azi aşezat în oraşul Cluj, al cărui cetăţean de onoare este. Dânsul le-a depozitat apoi la Biblioteca Universităţii Regele Ferdinand din Cluj, unde, în 2 volume legate, se conservă în bună stare.

Ţin să spun aici cu adâncă mulţumire sufletească, că atât îndemnul cât şi suportarea cheltuielilor cu tipărirea acestui volum, au venit dela marele binefăcător şi ctitor cultural, cum rar se ivesc în viaţa unui popor, dela Dl. Gheorghe Sion, — nepot de văr al poetului — care a dăruit Bibliotecii Universităţii din Cluj tezaurul nepreţuit şi unic prin bogăţia lui felurită, de cărţi, reviste, manuscripte, documente, stampe, fotografii, monede, picturi, medalli, hărţi, etc., — agonisite o viaţă întreagă şi strânse din toate ţările Europei — pentru care naţia noastră nu-i poate fi îndeajuns de recunoscătoare.

La entuziasmul şi sacrificiul material ale dlui Gh. Sion am adaugat munca mea modestă şi desinteresată, şi din unirea acestora a resultat publicaţia de faţă.

Cluj, 7 Octomvrie 1939.

ŞTEFAN METEŞ.

www.digibuc.ro

DIN RELAȚIILE POETULUI GHEORGHE SION CU CONTEMPORANII SĂI.

Cu prilejul publicării în volum a unei părți, foarte reduse, din corespondența așa de vastă — mai multă risipită sau pierdută — a poetului Gheorghe Sion credem potrivit să arătăm pe scurt în paginile următoare, relațiile lui cu unii dintre fruntașii epocii sale, cari în diferitele domenii ale vieții naționale sau în afară au avut adeseori un rol important, uneori chiar hotărîtor.

1. *Relații cu literații români.* — Sion în „Suvenirile sale contemporane" ne dă multe informații privitoare la legăturile sale cu scriitorii și literatura. Așa ne spune: „Arta, care, chiar înainte de a o cunoaște bine, o simțiam în în sufletul meu, era poezia; aceasta voiam a o cultiva, în aceasta căutam a mă instrui și pentru aceasta căutam modele pe urma cărora să pot merge." Astfel încă pe băncile școlii leagă prietenie cu colegii, cari aveau „suflu poetic": Dim. Bolintineanu la Sf. Sava din București, iar la Iași cu Nicolae Ionescu, Ioan Poni și cu poetul liric, prof. Dumitrie Gusti. Cetea cu sete poezii și altă literatură, învață grecește și franceza pentru ași largi și adânci orizontul cunoștințelor prin cetirea cărților în aceste limbi așa de importante, una în Orient și alta, din ce în ce, în toată Europa. Incepe să facă poezii, consultă reviste, ca *Albina Românească* a lui G. Asachi, „pe care o citiam la unchiul meu Antohi Sion. Acest unchiu văzând aptitudinile mele pentru literatură, după unele strofe de versuri, ce din când în când îi recitam, într'o Duminecă mă luă în trăsură și mă duse de mă prezentă la acest veteran al

www.digibuc.ro

literaturii." Bătrânul Asachi primește pe junele viitor poet „cu multă bună voință și-l supune unui adevărat interogator." Se vede că răspunsurile i-au plăcut, căci la sfârșit îi zice: „Vino mai des pe la mine... de seară, la 7—8 ore!"

Mare cinste pentru Sion, dar și multă frământare sufletească pentru un tînăr ambițios și fără experiență într'o societate așa de distinsă.

„Furăm primiți în grădină. Găsirăm câțiva profesori tineri, între care era și Gusti și mai mulți elevi de cei mai mari... A fost o adevărată serată literară. Într'un pavilion ce era în grădină, se citiră și se declamară versuri, se făcu și muzică. Gusti recită vre-o două poezii inedite, care-i atraseră multe aplause, dar cari mie nu mi-au plăcut, poate că erau prea sublime pentru inteligența și priceperea mea. Poni declamă câteva pasaguri din Saul, care apăruse de curând în *Curierul de ambe sexe*, tradus de C. Aristia. Doamna de casă, cocoana Elena Asaki, cânta la pian așa de frumos... domnișoara Hermiona, fiica lui Asaki cânta în harpă, atât singură, cât și acompaniată de clavirul maicii sale..." [1]

Nu știm cari au fost relațiile ulterioare cu Asachi, dar Sion, cum se vede din amintirile sale, n'a avut o deosebită prețuire pentru fruntașul și promotorul culturii românești din Moldova, căci iată ce cuvinte aspre găsește la 1888, într'altele, pentru a-l caracteriza:

„... Asaki ca om de litere, deși s'a încumetat a scrie în toate genurile, n'a excelat însă în nici unul: poeziile sale, precum odele ce făcea împăratului rusesc și armatelor sale învingătoare, fabulele, sonetele, baladele istorice, liricele nu prezintau, nici o strofă ca model de limbă sau gust literar; piesele de teatru, nuvele sau orice alte produceri în proză, mai toate searbăde și indigeste, nici nu ne-au desfătat, nici nu ne-au luminat. Posteritatea nu va putea cita din voluminoasele sale publicațiuni nici două rânduri scrise în stil românesc, cu frază măcar corectă, cu spirit sau cu vre-o înaltă cugetare..."

[1] Vezi *Suvenire contemporane*, ed. P. V. Haneș, București, 1915, p. 349—50.

www.digibuc.ro

Cu totul altă părere are Sion despre un alt fruntaș al scrisului românesc, pe care l-a cunoscut bine, deși era mai bătrân ca el cu vre-o 15 ani. Ca slujbaș, la secția criminală din Iași, fu invitat la masă de bunul său șef spătarul Dim. Ganea. Aicí „făcui cunoștință cu Costachi Negruzzi, care era ginere. Ce fericire simții întâlnind pe acest om, pe care în curând l-am considerat ca maiestru, văzând că posedă atâta spiriț, atâta gust literar, atâtea idei frumoase și solide în ceeace privește literatura în genere, și cultura în specie a limbii și literaturii române. In Iași, el era unicul cu care se putea vorbi despre asemenea lucruri, căci era un adevărat enciclopedist, versat în cunoștințe nu numai literare, dar și filozofice, ajutat de o memorie prodigioasă și de cunoștința mai multur limbi străine. El în adevăr vorbia și scria grecește, franțuzește, nemțește și rusește, fără a menționa latina și italiana, ale cărora literaturi nu-i erau străine. El era judecător de curte și ar fi putut trece chiar de jurisconsult (judecând după frumoasele sentințe ce redacta)."

Prin aceste însușiri rare Negruzzi, deși boier de rangul al doilea, a reușit să pătrundă în familiile boierești mai înalte, căci continuă Sion: „... El în adevăr cu inteligența sa superioară, cu cultura sa rară pe atuncia, cu manierele sale originale dar distinse era nu numai bine primit, dar chiar invitat și tras cu stăruință în casele cele mari. El apoi, coalizat cu Kogălniceanu și Alexandri au dat avânt renașterii naționale prin propagarea gustului literar, prin combaterea prejudecăților absurde și prin poleirea spiritului public." [1]

Aceasta admirație sinceră și justă pentru Negruzzi â păstrat-o Sion toată viața. Când a fost membru în comitetul teatrelor, în 27 Ian. 1878, scrie lui Iacob Negruzzi și aceste rânduri: „Te rog du-te la Panaiteanu și vezi cum face portretul răposatului Dt. tată, *neuitatul meu amic, dascăl și stimul!* Aș dori *să fie bine nimerit.* Am preferit să însarcinez a-l face Panaiteanu, că doar îl va nemeri mai bine, ca unul ce l-a cunoscut..." [2]

[1] *Ibid.*, p. 360–62.

[2] Torouțiu, *Studii și documente literare*, II, București, 1932, p. 162.

www.digibuc.ro

Invârtindu-se din ce în ce mai mult în cercul oamenilor de litere sau iubitorilor de literatură, îndemnul și dorința de a publica ceva au pus stăpânire pe Sion, care îndată reușește să treacă la realizări în practică. Traduce din grecește tragedia *Ahilevs* de Atanasie Christopulo. Prietenii îl sfătuesc s'o tipărească. „Ideia de a mă produce în lume ca autor, și mai ales ca poet, se înțelege că-mi surâse; de aceea mă și încercai s'o pun în lucrare." Bani însă n'avea. Merge la tipografia „*Foaiei Sătești*" să vadă cât costă tiparul. Directorul tipografiei „mă îndeamnă să mă duc la dl. Kogălniceanu, proprietarul tipografiei, încredințându-mă că el poate mă va ajuta la aceasta, chiar dacă nu dispun de bani". Sion cunoștea nu mai din nume pe Kogălniceanu, dar avea deosebita considerație pentru activitatea lui culturală-literară. La sfatul directorului Berman s'a hotărât să meargă la Kogălniceanu: „Bătui cu sfială la ușa acestui voinic taur al inteligenței, care se arăta pe orizontul Moldovei, gata a lua în coarne și a răsturna stavilele, care se opuneau luminii și progresului. Mă primi cu multă afabilitate, îmi luă manuscrisul, citi pe sărite mai multe pagine, făcând gesturi de mulțumire; apoi oprindu-se, mai întâiu îmi spuse că, după construcțiunea versurilor, constată cu plăcere că limba în care scriu este curat românească și nu pare a fi de școala referendarului școalelor. După aceasta mă întreabă dacă am și compoziții originale. Ii răspunsei că, deși am comis și păcate originale, nu cutezam însă a le publica, nefiind sigur de valoarea lor literară. Apoi luând două cărticele de pe stelagiul ce avea în camera sa, mi le dete zicându-mi: „Iată, dragul meu, doi autori, pe cari ți-i recomand să-i ai de model, atât pentru limbă, cât și pentru concepțiune."

Cărțile ce-mi oferia Kogălniceanu erau de curând ieșite de sub teascurile tipografiei sale și ediționate de el: Poeziile lui Grigorie Alexandrescu din București și ale lui Alexandru Hrisoverghi din Iași...

Chemând pe Berman, Kogălniceanu îi dete ordin să-mi tipărească opusculul pe credit, spuindu-mi că voiu răspunde banii când mă voiu înlesni. Ceeace și făcui."

Acest opuscul îi aduse lui Sion „un mic renume",

www.digibuc.ro

multe complimente, boierii aristocraţi, îi cereau câte 50—100 exemplare; preţuirea lui în societatea înaltă a început să crească. Văzând succesul, îşi selecţionează versurile scrise, şi pe cele mai reuşite, cu ajutorul tipografiei lui Kogălniceanu, „la care-îmi făcusem credit", le tipări sub titlul „*Ceasurile de mulţumire*".[1]

Volumul acesta de versuri i-a mărit succesul lui Sion în lumea românească, fiind lăudat şi de ziarele române şi străine. Autorul intră în şirul literaţilor cu viitor tot mai sigur. Sprijinul moral al lui Kogălniceanu a fost dela început norocos pentru tînerul poet George Sion.

Raporturile între aceşti doi literaţi au devenit pe urmă din ce în ce mai reci, Kogălniceanu urcând un mare piedestal politic, hotărîtor în viaţa neamului, iar Sion a rămas în sferele mai senine ale literaturii. Aceasta situaţia a făcut să oscileze relaţiile între ei, trecând la acuze, la schimburi de scrisori, la atacuri şi pamflete prin ziare[2], de atâtea ori nedrepte şi exagerate, care le-au pricinuit amândurora multă nelinişte şi supărare.

Puţin înainte de a apare atacul lui Kogălniceanu în *România literară*, vedem pe Sion, că-i scrisese acestuia în aceşti termini prietineşti (Bucureşti 12/24 Faur 1855), cari nu dau de bănuit nimic rău în ce priveşte bunele relaţii:

„Crezi că poate te-am uitat? O îţi jur că nu. Dacă nu ţi-am scris, cauza este că mai întâi credeam că te afli la ţară, şi apoi, că, ocupat numai cu interesele materiale,[3] nu te ocupi cu cele spirituale. Cu toate aceste, când am avut ceva de scris, în interesul comun, fiindcă nu puteam să scriu la toată lumea, am rugat pe C. Hurmuzaki ca să-ţi arate scrisorile mele, cu toate că nu ştiu dacă şi el se află în Iaşi. Pe lângă aceste, te rog să mă crezi că nu-mi trec timpu aice cu plăceri, precum mulţi poate îşi închipuesc. Afară de însărcinările oficioase, cu care sunt

---

[1] Cf. *Suvenire contemporane*, p. 353—4, 359—60.

[2] Vezi aici p. 238—9 no. CXXXII; şi revista *România literară*, Iaşi, 1855, p. 194 şi urm. (critica lui Kogălniceanu.)

[3] Vezi ce spune la 1851 C. Hurmuzaki despre „materialistul" Kogălniceanu cf. Bănescu, *Corespondenţa fam. Hurmuzaki cu Gh. Barit*, Văleni de Munte, 1911, p. 98.

www.digibuc.ro

împovorat, sunt în corespondenţă cu persoane care servesc cauza noastră serios prin jurnale, ocupaţiuni care ştii că absorb mult timp.

M'am bucurat din suflet văzând că ţi-ai vârât pana în România Literară şi aş dori ca să o împingi mai cu stăruinţă. In timpul de faţă lumea prea puţin ascultă frumuseţi literare; şi apoi ceiace ar trebui Românilor astădată nu e numai desvoltarea gustului cetirei: mai de interes ar fi să se dea cetitorilor idei care să le sgârie inima, să le înalţe sufletul, să aducă o armonie în opiniuni, pentru formarea simţimîntelor naţionale mai cu samă. Am zis simţiminte naţionale, şi cu părere de rău trebue să privim neînţelegerile ce sunt întru aceasta. De ne uităm în deosebitele clase ale societăţii, vedem extremele cele mai mari: prejudiţii, pasiuni, invidie şi antipatii care fac a nu se apropia o clasă de alta. Cu toate aceste, când vom căuta bine, nu vom găsi o clasă, care în privirea simţimântului naţional, să fie cu totul indiferentă, nu vom găsi unul care se vedem că doreşte să dea cu totul ţara Rusilor sau Turcilor sau Nemţilor... Dar vezi, m-a dus inima la observări, care, sunt sigur că Dta de mult le-ai făcut, şi ştii cât e de nevoie să lucrăm pentru armonizarea ideilor şi-a partidelor, acum când ne apropiem de timpul reorganiturei noastre.

Dacă Hurmuzaki este în Iaşi, sunt sigur că te-a pus *au courant* de cele ce i-a scris, despre starea lucrurilor de aici..."[1]

Criticile şi micile răutăţi ale lui Kogălniceanu n'au putut micşora niciodată judecata dreaptă a lui Sion relativ la rolul de mare îndrumător al celui dintâi în istoria poporului român din veacul al XIX-lea. Iată cu ce cuvinte îl prea măreşte într'o sedinţă a Academiei Române (6 Sept. 1870):[2]

„Kogălniceanu, acest barbat, atunci june (c. 1840), întorcându-se în ţară, nu aducea numai aceste două titluri

---

[1] Revista *Ramuri*, IV, Craiova, 1909, p. 205—206.

[2] Vezi discursul despre *Alex. Donici* în *Analele Societaţei Academice*, III, Bucureşti, 1871 p. 59.

www.digibuc.ro

ale capacităţii sale; el venia cu una inteligenţă nutrită de cunoştinţe universale şi cu una inimă înflăcărată ca un vulcan, gata a deschide craterul său, a arunca lavele sale generoase. Printre toate dificultăţile ce oferia regimul domnitor, agerimea şi activitatea acestui bărbat ştiură a şi face loc, spre a pătrunde şi a esplota câmpul imens al intereselor patriei şi naţiunei. El şi făcu îndată a tipografie; apoi fundă o publicaţiune periodică *Dacia literară*, apoi *Archiva Românească*, edită Letopiseţele operă ce va rămâne eternă în analele literaturii noastre istorice. Totdeodata, gelos de mişcarea literară ce vedea că începuse deja a se desvolta dincoace de Milcov, el puse junele talente în rivalitate înlesnind publicarea diverselor producţiuni intelectuale şi astfel reuşi a deştepta gustul literar în publicul Moldovei, şi a răspândi ideile acelea ce trebuiau într'o zi să facă o naţiunea românească şi a ţară de civilizaţiune . . ."

Deosebită simpatie avea Sion pentru doi scriitori mai bătrâni: Alexandu Beldiman şi Costache Conachi, a căror valoare o exagera aşa de mult încât îi punea alături de Negruzzi, Kogălniceanu şi Alexandri.[1] Pe Conachi îl cunoscuse ca copil, prin 1837, când la vizitat împreună cu tatăl său, împărtăşindu-se de o bună primire, pe care n'a uitat s'o descrie în *Revista contemporană*, I (1873) p. 14 şi urm. şi 89 şi urm. Conachi i-a recomandat copilului de vre-o 15 ani se înveţe limbile apusene, clasicii greci sau cel puţin pe cei moderni: Atanase Cristopulo, Rizu Nerulos, Alexandru şi Panaioti Suţu, spunându-i şi aceste cuvinte părinteşti: „Masa mea este masa tatălui tău când el va fi la ţară."[2]

Pe Beldiman nu l-a cunoscut personal, căci acesta murise în 1826, dar îi cercetase toată activitatea literară

[1] In *Suvenire contemporane*, p. 252—3.

[2] Titu Maiorescu zeflemizează acest articol al lui Sion despre Conachi, numindu-l „beţie de cuvinte". cf. *Critice*, II., ed. Minerva, Bucureşti, 1908, p. 229—233. Gh. Panu compătimeşte pe „modestul" Sion pentru această critică nemeritată. cf. *Amintiri de la „Junimea" din Iaşi*, II, Bucureşti, 1910, p. 37—38.

www.digibuc.ro

şi voia să vorbească despre el în discursul său de recepţiune la Academia Română (Sept. 1870).[1]

Bune relaţii a avut cu fabulistul Alexandru Donici, care de sigur a influinţat pe Sion, îndeosebi în fabulele sale. Preţuirea i-a păstrat-o şi după moarte, dovadă că discursul de intrare la Academie l-a format *Viaţa şi operile lui Alexandru Donici*,[2] interesându-se până târziu de operile sale netipărite sau epuisate cum se vede din scrisoarea fiului său tipărită mai departe aici.[3]

In discurs Sion ~~vor~~ analizând opera lui Donici, vorbeşte despre el în cuvinte alese, notând:

„Mi-aduc aminte ca în convorbirile intime ce aveam cu acest memorabil barbat, ascultând adeseori naraţiunile aventurioasei sale vieţi, îl îndemnam mult să-şi scrie memoriile, care-mi se părea atât de interesante pentru porteritate: Dară care era răspunsul său?

„Una fabulă! mai bine una fabulă, frate! Una biografie poate să distrugă, dar una fabulă poate să folosească".

N'avem nici o informaţie deosebită despre legăturile lui Sion cu poetul Grigorie Alexandrescu, pe care poate să-l fi cunoscut personal încă în timpul când Sion era, agentul de informaţie al luí Grigorie Vodă Ghica la Bucureşti în 1855, dar în Suvenirile sale nu aminteşte nimic despre el, doar că Kogălniceanu i-a dat volumul de versuri al acestui poet muntean. Dar de fapt, totuşi erau în relaţii prieteneşti. Gr. Alexandrescu fusese arhivar al Arhivei Ţării Româneşti între anii 1849—1854, în care timp muza îi aţipise, cum Sion constată printr'o emigramă fără ascuţiş:

Iată un poet ce tace
Şi nici versuri nu mai face!
Şoarecii dela arhivă
I-au ros pana cea activă,
Şi altă pană nu găseşte
Ca să scrie de trăeşte.

[1] Vezi *Analele Soc. Academice*, III (1871), p. 51—2. — Iacob Negruzzi îl ridiculiza pe Sion pentru acest interes deosebit şi nemeritat arătat faţă de Beldiman. Vezi Torouţiu, *Studii şi documente literare*, II, p. 162.

[2] *Ibid.*, p. 51—65.

[3] Aici p. 22—23 No. XXIV.

www.digibuc.ro

Alexandrescu îi ripostă îndată prin o frumoasă satiră „Rezbunarea soarecilor sau moartea lui Sion" (în acest timp ajunsese şi el arhivar la Iaşi la Arhiva Moldovei, din Iul. 1855—April. 1856), în care spune cu „şoarecii arhivei din Bucureşti" cu şeful lor Rozon, un mare guzgan, au hotârît să meargă la Iaşi să se răzbune:

„Căci un moldovean obrasnic *Sion*, care a cântat
Paradisul (de şi iadul el cu drept l-a meritat),
A scris nu de multă vreme, într'un stil neomenos,
Că a şefului Archivei pana noi am fi ros..."

Descrie apoi cum prin o luptă eroică cu şoarecii Sion a murit:

„Ce s'a întâmplat în urmă, eu nici am mai cercetat,
Căci de pierderea aceasta foarte mult m'am întristat.
Sion amic îmi fusese, talent şi inim'avea,
Şi cred c'ar fi trăit încă, dacă atunci nu murea.
Literaturei române el ar fi fost de folos,
Dacă din nenorocire şoarecii au l'ar fi ros."

Satira aceasta scrisă cu talent, a produs un haz deosebit între contemporanii, dar mai ales între cei ce cunoşteau pe ambii poeţi. Sion nu vrea să se dea bătut, deaceia îndată şi făureşte o poesie răspuns „amicului Gr. Alexandrescu", suvenire de 25 Ianuarie 1855, cu titlul: „O muză în spital". Dela arhive Alexandrescu trece ca director de spitaluri, ce i aduce aşezarea lirei în cui, sau cum se zice acum „musa în spital". Poesia prezinta situaţia astfel:

De demult Alexandrescu încetase de-a cânta
Şi de trista lui tăcere toată lumea se mira;
Unii bănuiau că poate glasul său a amorţit,
Unii că de atâta cântec va fi ostenit;
— — — — — — — — — — — — —
Fel de fel de bănuiele!... Iar eu unul ce ştiam
Că e şef peste arhivă, negreşit că bănuiam
Un motiv mult mai puternic şi eram încredinţat
Cumcă şoarecii de acolo pana lui i-ar fi mâncat;
— — — — — — — — — — — — — —
Astfel dând cu socoteala mă scol dela Iaşi şi viu
Până chiar la reşedinţa bardului ce eu iubiam
Şi o pană de filomelă pentru scris îi aduceam,

www.digibuc.ro

Căci doream mult și din suflet să mai văd pe acest poet
Că s'apucă de scris iarăși și că iar a înviet.
Deci sosesc în capitala marea-a Țării Românești
Care știți că toată lumea o numește București;

Caută pe poet în toate părțile Capitalei, întra și în spitalul dela Colțea, unde găsește pe un crevat, sub un baldachin, musa lui Alexandrescu, bolnavă înecată în suspin, se tânguie lui Sion:

— — — — — — — — — —
Dar de când bardul vieții mele,
Alexandrescu, m'a părăsit.
Îmi trec vieața în chinuri grele.
Vezi, ca o floare m'am veștejit.
— — — — — — — — — —

O așa descoperire vă puteți închipui
Ce durere' înfricoșată mi-a putut pricinui,
Pentrucă Alexandrescu era bardul ce iubiam,
Și în muza lui speranțe prea frumoase îmi puneam.
Cauza voind s'o aflu, eu, vai! am descoperit
Cumcă el peste spitaluri director s'a rânduit.
— — — — — — — — — — — — — —

La școala Sf. Sava din București Sion avusese profesor pe poetul C. Aristia de limba franceză și greacă, — bun prietin cu unchiul său Schina — care va fi contribuit la trezirea și întărirea dragostei pentru literatură a distinsului elev moldovean, căci de fapt acesta făcuse clasa II—III-a acolo „cu mare succes, cu eminență la toate obiectele și cu premii la examenele generale". Amintiri scumpe se trezesc vorbind de această școala, când spune mișcat:[1]

„Aflai între camarazii de clasă mai multe inimi cu cari legai frăție și amiciție foarte intime. O bunii mei amici Nenovici, Nae Manolescu, Al. Cretescu, Ioranu, Bolintineanu, Zane, voi cu care mă luptam și mă trânteam prin clasă și prin pridvorul Sfântului Sava, voi cu care făceam atât de plăcute nebunii pe dealul mitropoliei și pe câmpul Filaretului, voi cu care mai târziu, peste 20 și 30 de ani, cât ați trăit, am fost totdeauna amici

[1] *Suvenire contemporane*, p. 324.

www.digibuc.ro

buni, sinceri și desinteresați, voi, care ați părăsit mai înainte decât trebuia lumea aceasta și patria, în care ați lăsat atâtea visuri patriotice, realizate prin concursul vostru cu alți luptători cari au făcut Unirea, și regenerarea României, — ne mai întâlni vom oare în regiunile necunoscute în care v'ați dus, spre a ne da îmbrățișările și sărutările acele dulci cu cari eram deprinși?"

Dintre acesti prietini de școală, cel care s'a înalțat mai sus, prin talentul său de scriitor, a fost Dimitrie Bolintieanu, cu care Sion a întreținut relați amicale până la moarte acestuia din 1872, cercetându-l în satul Bolintin, de unde adună și datine de Anul nou.[1] Fiind exilat în urmă participării sale la revoluția din București, Sion s'a ingrijit de apariția la Iași a câtorva opere de ale lui Bolintineanu: *Cântece și plângeri* (1852), *Manoil* (roman 1855), și *Călătorii în Palestina și Egipt* (1856), iar la București: *Poezii vechi și noi* (1855). Bolintineanu scrie din Constantinopol (6 Iunie 1856) lui Sion „șef de arhive al Moldovei:"[2]

„Am primit scrisoarea ta cu bucurie. Am văzut cele ce-mi scrii, și m'am bucurat" (îi trimisese prin Poujade „Cronicile" publicate de Kogălniceanu). Am văzut încă gazeta „Steaua Dunării" și am înțeles că presa este liberă la voi... Cu toate aceste nu-mi place cum debutați, căci ați umplut gazeta cu benchete și toaste, cu idei de cârdășie, (e vorba de serbătorirea nemeritată a avansării maiorului G. Filipescu, căruia și Sion îi dedicase o odă publicată în *Steaua Dunării*, 1856 Maiu 29).

Ii mai scrie intimități și lucruri importante: „Turci sunt contra Unirii, dar și speriați că [Românii vor s'o] ceară. Cereți Unirea, dar nu definiți cum..." Cere din nou să-i găsească o fată bogată să se însoare. „Pe Negri îl sărut dulce. Ar fi bine ca Vogoridi, dacă o să dea dimisia, să-l recomande la Poartă Caimacan pe el. Este bine văzut aici de toată lumea, mici și mari; dar Balș are bani, ar fi o norocire să fie Negri caimacan, el care

[1] Vezi *Revista Carpaților*, I., București, 1860, p. 44-45, 50—51.

[2] Cartojan în *Neamul Românesc literar*, I, Vălenii de Munte, 1909, p. 469—71.

www.digibuc.ro

nu este omul Moldovei, dar al tuturor Românilor şi, ceia ce este mai mult, al tuturor *inimilor*".

Intors din exil după câţiva ani (vre-o 9 ani) se grăbeşte să-şi vadă la Iaşi pe vechii şi buni prietinii moldoveni, pe care-i critică aspru, „îi scurt, ce-am văzut m'a înspăimântat" scrie el exilatului Alexandru Zane din insula Samos (în 24 Oct. v. 1857). Intre altele mai zice aici: „. . . La Iaşi aflându-mă şi spuind ideia mea despre o foaie literară, Cogălnicianu, Hurmuzaki, Laurianu, etc., mi-au promis concursul lor intelectual — numai cu Sion nu ştiu ce se fac, căci este cam rău văzut de toţi — şi cam la o parte".[1] Situaţia aceasta neplăcută şi nemeritată se datoreşte înfluenţei lui Kogălniceanu, cum se vede din o scrisoare a lui Sion.[2] Relaţiile însă nu se întrerup între aceşti colegi de şcoală, cum se vede şi din scrisoarea lui Bolintineanu ce tipărim mai departe.[3] Ba, Sion scrie un frumos articol despre răposatul D. Ralet în foaia lui Bolintineanu, *„Dâmboviţa* (Noemvie 1858). Ce-a urmat pe urmă între ei, ne spune Sion în prefaţa din 1877 a *Poesiilor* lui Dim. Bolintineanu (ediţia Socecu, Bucureşti):

„Reintră în ţeară... la finea anului 1857. Atunci pentru prima oară ne-am cunoscut [vrea să zică: „mai bine"], şi mult timp am locuit tot într'o casă, iubindu-ne ca amici vechi, împrumutându-ne ideile şi simţimintele cu reciprocitate.

Dar divergînţe de opiniuni şi diferinţe de temperament, după oare care timp aduseră un fel de receală între noi, şi relaţiunile noastre în cele din urmă au ajuns la politeţe.[4]

Bolintineanu, măgulit, lăudat, respectat de toată lumea, necriticat niciodată de nimeni îngâmfat poate de talentul său, ajunsese a se crede geniul necomparabil al României şi nu suferea nici o discuţiune asupra ideilor sale". Ajunge ministru cu idei frumoase, dar fără simţ

[1] *Ibid.*, III (1911), p. 44—47.

[2] *Aici* p. 238—39 no CXXXII.

[3] Aici p. 19—21 no XXII.

[4] Sion criticase în *Revista Carpaţilor* vol. III (din 1861) satirile politice ale lui Bolintineanu din vol *Nemesis*.

www.digibuc.ro

practic spre a le realiza. „In adevăr decepţiunile omului politic au ucis pe omul poet . . . scrie . . . scrie . . . dar cum scrie ? cu pana muiată în creeri tulburi ! accentele lui seamănă cu sunetele unei harpe sparte" . . . scrierile lui multe şi felurite „resunau . . . ca un echo momentan, care însă n'au lăsat nimic pentru memoria lectorilor de a doua zi".

Intr'o stare deplăns e internat în ospiciul de la Pantelimon. Sion il cercetează şi aici; văzând acest „cadavru viu", durerea, şi-o exprimă în accente triste în poezia „Adio la Bolintineanu", din care reproducem câteva strofe:

— — — — — — — — — — — — — —
Ştiinţa nu mai poate să-i dea vr'un ajutor !

Te ai dus Bolintinene, acolo unde poate
Gustai o fericire, ce-aice n'ai aflat:
Dar iai cu tine oare şi visurile-ţi toate ?
Şi-a patriei iubire, idol ce-ai adorat ?

Altarul Armoniei cui laşi moştenire ?
Frumoasa Elegiă, creaţiunea ta,
Idila pastorale, frumoasele-ţi delire,
Vulcanul cugetăni, cu i vrei a le lăsa ?

Devotamentul mare ce aveai tu pentru ţară,
Şi cultul Datoriei spre-a o regenera,
Simţirile înalte, au doară or să piară
Din inima română, ce-ai vrut a o'nălţa ?

— — — — — — — — — — — — — —
Te aştepta Vacăreşti — — — Mumuleanu,
Negruţ — — — — — — — — Beldiman
Stamati — — — — — — — — Mureşianu
Pan, Deparaţianu, Aron şi Fabianu.

Ce lume, Doamne sfinte, ce spirite frumoase !
Ce geniuri stau gata a te întâmpina !
Şi noi, geloşi de tine, în melodii duioase
Cântăm de înainte apoteosa ta !
— — — — — — — — — — — — — —
Şi termină: La dulce vedere, confrate în Poesie !
Primească-ast ghirlandă senina fruntea ta !
O suvenire dulce cântarea mea să-ţi fie
Ca floarea Musei tale ce-i zic: *nu mă uita !*

www.digibuc.ro

Din cele 19 scrisori ce publicăm la anexe, ca și din altă informație putem constata, că prietinia între marele poet Alexandri și Sion a fost de o viață întreagă, a fost sinceră și n'a slăbit niciodată. Sunt împreună în exil în Bucovina: în Cernăuți și Cernauca Hurmuzakestilor,[1] apoi la Brașov unde cu alți 12 refugiați fixează cele 6 principii

Poetul Vasile Alexandri

după care aveau să reformeze noua patrie România unită,[2] la adunarea de pe Câmpia libertății dela Blaj,[3] și la toate evenimentele mari se cercetează, să sfătuesc la Iași, București, și de atâtea ori la Mircești, unde Sion era un

[1] Bălan T., *Refugiații moldoveni în Bucovina 1821 și 1848*, București, 1929, p. 17.

[2] Bogdan—Duică, *Eftimiu Murgu*, ed. Acad. Rom., București, 1937, p. 170.

[3] Papiu—Ilarian, *Istoria Românilor*, II, Viena, 1852, p. 209 și Iorga, *Istoria Românilor din Ardeal*, II, București, 1915, p. 156.

www.digibuc.ro

oaspe dorit şi iubit. Alexandri sub toate raporturile a avut o viaţă strălucită, s'a împărtăşit de toate demnităţile şi onorurile, dar niciodată n'a uitat pe bunul său prietini Sion, pe care l-a încurajat şi pretuit pentru toată activitatea lui literară, fie traduceri din franceză, fie poezii şi piese originale, fie „Suvenirile", a căror cetire l-a reconfortat. A căutat să-l introducă între colaboratorii revistei *Convorbiri literare,* a condamnat atacul satiric al lui Carp din această revistă a direcţiei noui, despre fabulele lui Sion. Cel care a veghiat, cu adânca durere la Mircești, ultimile clipe ale lui Alexandri a fost şi neconsolatul său vechiu prietin Sion.[1] Afinităţi sufleteşti i-au apropiat, i-au ţinut strâns uniţi din tinereţă până în ceasul morţii. Prietinia sinceră şi aşa de îndelungată, cum rar se vede, a adus multă mângăiere şi întărire vieţii sbuciumate a lui Sion. Nu se sfiau aşi spune greşelile chiar şi în faţă sau în scris, cerând îndreptarea lor spre binele neamului sau ţării, ca să nu mai amintim cele de ordin literar sau cultural.[2] Iată de exemplu ce scrie Sion lui Kogălniceanu (Febr. 1855), când Alexandri atacase limba învăţaţilor ardeleni în revista sa *Româna literară* din Iaşi :

„Mi-a părut rău de articolii lui Alexandri, în contra lui *ciune* şi lui *u.* Nu ştiu ce-a voit să facă cu aceasta? Să ne arate că are *duhu?* Aceasta o ştiu. Să-şi facă proseliţi? Cu chipul acesta nu se fac proseliţi, Trebue altfel să combată pe gramaticii, care am muncit atâţia ani, pentru ca să formeze regule de aceste. Prin ridicol nu-şi face nici popularitate nici glorie. Toată lumea a adoptat termini de acestia, şi prin şcoli şi prin jurnale şi prin deosebite scrise, şi la noi şi aice şi în Transilvania şi în Banat. Eu nu voiu scrie altfel, cât voiu ţine pană în mână, pentru că mi-e ruşine să dispreţuesc principele învăţaţilor noştri, urmare ce, din nenorocire, numai între Români se vede şi de aice vine rumperea Societăţilor".[3]

---

[1] *Aici,* p. 195 - 6. no. CVI.

[2] *Aici* p. 3—5 no. III—IV. 6 no. VI, 12 no. XV.

[3] Revista *Ramuri,* Craiova, 1909, p. 207.

www.digibuc.ro

Sion nu se mulţumeşte cu publicarea de poezii şi articole prin diferite reviste şi ziare ale vremii, nici cu scoaterea acestora, ca şi a traducerilor literare, în broşuri sau volume, ci căută să-şi aibă revista sa, grupând în jurul ei scriitori mai tineri şi de vârsta sa. Astfel cu poetul Baronzi înfiinţează foaia politică, literară şi ştiinţifică numită „*Ziua*" [Dioa], care apere zilnic în Bucureşti în 3 Martie—10 Aprilie 1859.

Cu aceasta n'a izbutit să-şi realizeze măcar în parte idealul său în domeniul literar, căci de fapt Sion avea o înaltă concepţie despre ce trebue să fie o revistă. După Unire, singur, între Ian. 1860—Dec. 1861, publică „*Revista Carpaţilor*" în Bucureşti, pentru toată Românimea de pe amândouă părţile acestor munţi, fixându-i, scopul în aceste cuvinte: „Foculariu în care să se formeze un museu, cari pot servi spre luminare minţii şi spre perfecţionarea neamului românesc".[1] Între colaboratori a strâns scriitori din toate provinciile româneşti, pe care Sion, spre lauda lui, le cunoştea personal, căci le cercetase pe toate de voie de nevoie. Între aceştia citäm pe cei mai preţuiţi în vremea lor: poeţii Baronzi, Al. Creţescu, Dăscălescu[2], Haralamb Grandea, M. Zamfirescu, fabulistul Al. Donici, pictorul Aman, istoricul şi juristul ardelean Papiu Ilarian, apoi Nic. Filimon cu povestirile sale romantice: Mateo Cipriani şi Frederic Staps, şi clasicul scriitor tînăr de tot Alex. Odobescu cu novela istorică „Doamna Chiajna", care-l aşează între primii scriitori români.

Cu poetul Dim. Dăscălescu din Focşani avusese relaţii mai vechi. Acesta fusese se pare president de tribunal şi a fost dimis. Sion, pentru mângăiere şi încurajare, trimite, în 24 August 1856, o „epistolă amicului D. Dăscălescu," din care desprindem căteva versuri:

„Adevăr este, amice, cum că te-au congediat.
Şi că nu mai ai onoare de a mai fi amploiat?

[1] Kogălniceanu a lăudat foarte mult aceasta revistă, cf. aici p. 51.

[2] Sion are un articol despre „Poetul de pe Milcov" Dăscălescu în *Revista Carpaţilor*, II (1860), p. 171—78.

www.digibuc.ro

Vino dar să ne dăm mâna şi în versuri să cântăm
Libertatea fericită care acuma o gustăm".[1]

Înşiră fapte care-l umiliau, dacă ar fi voit să-şi menţină postul de president:

Dar învăţături de astea, de ce oare să-ţi dau eu?
Ai tu oare trebuinţă încă de învăţul meu?
Tu ce în Ţara Ţinţărească atât ai călătorit
Şi cântând o lumea nouă lumea veche ai găsit,
Tu ce din copilărie tot mereu ai cercetat
Tot ce'n vieaţa omenească este bun sau defăimat,
Tu ce'n versuri ca şi mine cânţi şi plângi din când în când,
Lume, patrie şi secol, îndreptarea lor cântând.

Să nu regrete că nu mai e preşedinte de tribunal, cari nici măcar nu sunt numiţi în istorie, ci să se încălzească de rostul sau de cântăreţ al neamului:

O ideie fericită pusă'n versuri de un poet
Este tare ca şi vocea unui înger sau profet;
Inimilor amorţite poate suflet a le da;
Sufletele degradate poate a le îndrepta.
Aide dar să ne dăm mâna şi în versuri să cântăm
Binele sau trista soartă între care ne aflăm.

Nu ştim cari au fost relaţiile ulterioare ale lui Sion cu ceilalţi colaboratori ai săi la revistă, afară de Odobescu cu care, conform celor trei scrisori din acest volum,[2] prietinia şi bunele raporturi s'au menţinut până la bătrâneţe.

In 1872 cu V. A. Ureche şi alţii publică revista *„Transacţiuni literare şi ştiinţifice"*, asemenea îl vedem pe Sion între cititorii *Revistei literare şi ştiinţifice* din 1876 şi colaborator asiduu la *„Literatorul"* din 1881 a lui Alex. Macedonschi.

Un grup de tineri, veniţi dela studii din Apus, întemeiază la Iaşi, în 1866, o societate literară numită *„Junimea"* cu revista *„Convorbiri literare"*. Aceşti învăţaţi, literaţi şi iubitori de literatură vreau să inaugureze o nouă

[1] Sion încă-şi dăduse dimisia din postul de archivar, şi astfel se pare că, şi el era „amploiat congediat" şi liber să cânte orice.

[2] Vezi aici No. XCV, XCVI, şi p. 257 n. 1. Sion colaborează la *Revista română* a lui Odobescu în 1862.

www.digibuc.ro

epocă în literatura şi cultura românească. Spirite ascuţite, unele originale, hipercritice la formă, satirice, neînţelegătoare indeajuns şi puţin preţiuitoare a tradiţiei şi şi istoriei naţionale îşi publică produsele lor literare în revista numită. Puţini reuşesc să răsbată prin barajul lor critic pentru a întra în sanctuarul „direcţiei nouă" literare.

Dintre cei cari n'au putut pătrunde în cercul „Junimei" şi a celor dela Convorbiri a fost şi poetul Sion, poate şi din vina lui, dar şi pentru pretenţiile uneori exagerate ale noilor îndrumători. Nu se poate spune ca Sion n'a voit, însă nu se simţea bine intre ei, cum nici ei nu l-au simpatizat, când a poposit scurt timp pela ei.

Din scrisorile şi criticile ce le avem se confirmă cele spuse de noi. Sion scrie lui Iacob C. Negruzzi (în 28 Sept. 1867) directorul „Convorbirilor literare:

„Primesc foia ta cu mare regularitate, în singurătatea, în care trăesc, ea adeseori mă desfătează deşi materia e scurtă, şi aparţiunea rară. Dar cum să-ţi mulţumesc de această amabilitate, cari caracterisa inima tatălui tău?

M'am tot gândit să-ţi scrii ceva: dar vai! cu înaintarea vârstei, cu sporirea nevoilor vieţii, verva seacă!

Scriţi, tinerilor, până focul sacru este aprins în voi; noi bătrânii, ne vom bucura de voi.

Eată un episod din viaţa mea: l-am scris răpede într'o seară de toamnă pe un timp de tunete şi de trăsnete, pe câmpia Bărăganului.

Cred că va merita un loc în foiţa ta; va fi pe cel puţin ca o umplutură, ca macaroanele în sosul un rasol."[1]

Articolul n'a fost publicat, căci în 16 Noem. il cere Sion dela Negruzzi „fiindcă nu a fost în spiritul foieice dirigeţi, vă rog, dacă-l mai păstraţi încă, se mi-l trimiteţi".[2]

Operile lui Sion n'au fost bine văzute la Convorbiri, ori nu vorbesc de ele ori le critică. Iată în 1869 urmează două critici aspre contra lui Sion. Una priveşte o comedie a sa „Influenţa morală" (apărută în Bucureşti, în 1869) şi e semnată de M. D. Cornea: relevă dedicaţia

[1] Torouţiu, *Studii şi documente literare*, II, p. 161 no. I.
[2] *Ibid.*, p. 161 no. II.

www.digibuc.ro

nepotrivită și „de rău gust", apoi unele expresiuni și imagini triviale", dar nu uită nici maritele piesei: dialogurile sunt cu vervă și au „un oareși care spirit de comedie, versificațiune e corectă, versurile ușoare și limba curată", pe lângă o bună descriere a caracterelor.[1] A doua e a lui P. P. Carp, despre „Una suta fabule". Critică nemiloasă, plină de ironie și lipsă de politețe.[2] Cum spune însuși Alexandri, care a fost mâhnit de acest procedeu al lui Carp față de Sion.[3] După atitudinea aceasta a revistei evident că Sion n'avea ce mai căuta la Convorbiri, deși Alexandri ar fi dorit mult să-l vadă pe prietinul său între colaboratori.[4] Raporturile însă cu directorul Iacob Negruzzi se mențin cu toate că acesta n'avea deosebită stimă pentru Sion, cum se dovedește din scrisorile celui dintâiu, din care citâm următoarele:[5]

Scrie lui Alex. Xenopol la Berlin între altele: „... Carp mi-a dat o frumoasă critică asupra unei cărți a lui Gh. Sion apărută de curând. Aceasta este: 101 fabule cu portretul autorului; o prefață și o dedicațiune către Doamna Românilor. Musa lor nu putea să tacă cu venirea unei doamne în România (precum singuri spun) și în fața cu speranța unei renumerări bănești sau unei cavălerii (precum nu spun). Din critica ce va apare în numărul viitor, îți vei putea face o idee despre talentul poetic al lui Sion, dacă nu-l cunoști încă."

Peste câteva luni tot din Iași scrie aceluiaș cu sarcasm:

„Mai dăunăzi se adunase la mine Gh. Sion, N. Schellitti, T. Șerbănescu și D. Petrino (din Bucovina; flori de mormânt), lipseau numai Alexandri și Bodnărescu, ca să fim toți buluc. Ii observam pe toți presenții și în minte pe cei absenți (căci afară de Matilda Cugler, care-i o copilă, Bolintineanu, Alexandrescu, Mihai Cornea, etc. etc.

---

[1] *Convorbiri literare*, 1869 Martie 15 p. 40 și urm.

[2] *Ibd.*, 1870 Febr. 1 p. 401—405; Xenopol zice că critica lui Carp e „foarte bună". Torouțiu, *o. c.*, II, p. 70.

[3] Aici, p. 10 no. X.

[4] *Ibd.*

[5] Torouțiu, *o. c.*, III p. 396—397 (din 30 Ian. v. 1870), și 412—413 (din 22 Maiu v. 1870).

www.digibuc.ro

îi consideram ca resuflați), și făceam cugetările mele. Dintre presenți Șerbănescu pare că mă atrăgea mai tare. Insă cei doi absenți par că aveau mai mult încă simpatiile mele. Sion îmi părea un los (?) mofturos optimă formă. El căuta la mine manuscripte de a bătrânului Beldiman (jalnică tragedie) pentru soc. Academică, călătorind pe socoteala ei. Sermană poesie."

Sion era un suflet nobil și nu ține Sâmbătele acestui tânăr pretențios, care până atunci nu se distinsese prin nimic ceva deosebit în domeniul literar, ca să vorbească așa de sus cu oameni cari făcuseră ceva și bun pentru literatura și cultura neamului lor. Iată cum resplătia Sion subminarea lui Negruzzi, căruia îi scrie aceste rânduri, ca membru în comitetul teatrelor (27 Ian. 1878):[1]

„Văzând cele scrise prin jurnale despre comedia Dt. *O alegere la Senat*, eu am propus, și comitetul nostru a primit și m'a însărcinat să-ți scriu și să te rog să ne trimiți manuscriptul, spre a vede opera și a ne pronunța despre a ei primire. Suntem setosi de produceri originale; și te asigur a crede că nu spiritul de partid sau de coterie ne va face a judeca opera. De și avem în Comitet pe însuși redactorul Românului (C. A. Rosetti), ca reprezentant al comunei, dar el poate nici nu va avea timp să ia parte la lectură.

Eu unul, sunt cu mare nerăbdare să o văd, căci este mi se pare chiar tema mea, care am tratat-o în *opusculul* „Influența morală", și care acum mă ocup a o transforma în Comedie, în 3 sau 5 acte; am și prelucrat un act, și mă aflu în meditațiunea scenarului. Nu știu, dacă Dzeu va ajuta să o sfârșesc.

„Peripețiile vieții mele sunt astfel, că nu pot lucra la ceea ce-mi place".

Deci bune relații între cunducătorii revistei „Convorbiri literare" și Sion nu s'au putut înjgheba niciodată din cauza atitudinei celor dintâi și e de mirat cum s'au strecurat totuși 3—4 articole și anume: 1. O dare de seamă despre cartea lui P. S. Aurelian „Țara noastră."[2] 2. O

[1] *Convorbiri literare*, IX., p. 198 și urm.

[2] Torouțiu, *o. c.*, II. p. 162 no. III.

www.digibuc.ro

poezie „La aniversarea mea."[1] 3. Traducerea scrisorii lui A. Cantacuzino către Edgard Quinet.[2] 4. „Emanciparea Ţiganilor" din suvenirile sale.[3]

Relativ la articolul acesta din urmă, şi în legătura cu colaborarea la Convorbiri a lui Sion găsim interesante lămuriri în amintirile acestuia. Sion candidase de deputat la colegiul al III ţerănesc din judeţul Ialomiţa, fiind la guvern conservatorii Junimişti, deci cei dela Convorbirile literare. Ori aceştia luaseră toate măsurile, cu presiunile obişnuite, ca numai omul lor: Dim. Aug. Laurian se reuşească. Sion, văzând teroarea deslănţuită, se retrage. Cei dela Convorbiri, crezând că-l vor împăca pe Sion, publicându-i ceva din suvenirile, pe care cu ani în urmă le refuzaseră, îi reproduc „Emanciparea Ţiganilor." Autorul însă reacţionează imediat în felul următor:[4]

„Intorcându-mă la Bucureşti, m'am cufundat în lectura foilor şi revistelor ce mă aşteptau. Aruncându-mi ochii pe scoarţa (coperta) *„Convorbirilor Literare"*, am rămas uimit văzând şi numele meu. Am luat îndată condeiul şi am scris următoarele rânduri directorului acestei publicaţiuni:

„Când v'am oferit, înainte de a ieşi de sub tipar, Suvenirile mele, am crezut a vă servi, dându-vă materie pentru o recensiune bibliografică precum adeseori obişnuiţi a face pentru alte publicaţiuni în revista ce dirigeţi.

Cu mirare însă am văzut că, în numărul dela 10 Octomvrie (1888) al *Convorbirilor Literare* a început a se reproduce în *extenso* unul din episoadele mele fără autorizaţiunea mea specială. Această urmare îmi causează două neajunsuri, pe care cu părere de rău mă văz nevoit a vi le semnală.

Primul este material: căci dacă toate revistele priodice ar reproduce astfel fragmente din cartea mea apoi ea, când se va pune în comerţ, n'ar mai avea căutare, căci cuprinsul ei ar ajunge a fi cunoscut publicului; şi nu

[1] *Ibid.*, XVIII., p. 122.
[2] *Ibid.*, p. 443, 476.
[3] *Ibid.*, XXII., p. 560 şi urm.
[4] *Suvenire contemporane*, p. 399—400.

www.digibuc.ro

pentru aceasta am ţinut eu zece ani şi mai bine lucrările mele în cartoane, refuzând chiar renumeraţiuni considerabile ce mi se oferiau dela alte reviste, numai pentru planul, de ale tipări pe toate într'un singur volum.

Al doilea, este un neajuns moral, numai puţin grav. După urmarea aceasta, publicul (în mare parte) poate să creadă că voiu să mă străcor către onoarea de a mă număra între colaboratorii organului ilustrei societăţi *Junimea*, pe când în realitate, mai ales decând s'a constituit în societate politică, cu ea mă aflu în cea mai perfectă răceală şi indiferenţă. Pe lângă aceasta, publicul, care adesea trage concluziuni ciudate şi din nimicuri, văzând scrierile mele reproduse cu ortografia *Convorbirilor*, ar putea crede că aşi fi capitulat înaintea şcoalei fonetice inaugurată de ea, pentru care (precum vă este cunoscut din discuţiunile noastre dela Academie) nu am decât prea puţină stimă şi consideraţiune; şi, ca unul care aţi ştiut acestea, mă mir că nu mi-aţi făcut onoarea măcar de a mă întreba dacă sufer să mă văz tipărit cu o altă ortografie fără a-mi face sânge rău.

Pentru aceste neajunsuri, cari pot să vă dea subiect şi pentru vre-o nouă comedie de zeflemele, — şi cari îmi place a crede că le-aţi comis din distracţiune sau cu intenţiune sinceră de a mă obliga, — nu vom alerga la tribunale, spre a vă cere daune interese, ci mă voiu mărgini a vă ruga ca să incetaţi cu publicarea urmării articolului meu."

Am dat mai sus o palidă icoana despre relaţiile lui G. Sion cu literaţii români pe baza ştirilor ce ni-au stat la dispoziţie. Evident că ele au fost cu mult mai intinse şi de sigur mai intime, dar ne lipseşte corespondenţa cu ei, care singură poate arunca o lumină mai intensivă asupra lor sub diferitele aspecte.

2. *Relaţii cu Românii din Bucovina şi Basarabia.* — Sion a participat la revoluţia din Martie 1848 în Iaşi, pe care Mihai Vodă Sturdza'a sufocat-o. Fruntaşii mişcării au fost siliţi să plece din ţară, adăpostindu-se fiecare pe unde a

www.digibuc.ro

putut. Sion, după ce străbate în tovărăşia altor boieri, Moldova, Ţara Românească, apoi Transilvania cum vom vedea, se opreşte în Bucovina, unde întâlneşte mai mulţi tovarăşi de suferinţă şi de ideal din Moldova.[1] Aici stă peste un an de zile. (Mai—Iunie 1848—Aug., Sept. 1849). Primirea şi viaţa în acest timp în Cernăuţi şi Cernauca ni-o descrie în suvenirile sale interesante:[2]

„Bucovinenii ne primiră în genere cu ospitalitatea cea mai afectuoasă. Era epoca deşteptării naţionalităţilor şi românismul, care până atunci era un simţimânt necunoscut în Bucovina, atunci începuse a mişca inimile.

„... Ceeace ne-a surprins şi ne-a întristat mai mult era căci în această ţară vedeam o corupţiune înfricoşată: desnaţionalizarea făcuse progresele cele mai mari in favoarea sistemei austriace.[3] Educaţiunea prin şcoli reuşise a strivi elementul român. Numai poporul de jos, muncitorii de câmp, ţăranii şi-au păstrat intacte limba şi datinile străbune. Dar ce folos! Când întrebai un ţăran de e Român, el răspundea: Să mă ferească Dumnezeu! sunt Moldovan." Până într'atâta erau spiritele de înapoiete! Proprietarii, oameni avuţi, vechi familii moldovene erau în genere desnaţionalizaţi: limba românească bătrânii abia o mai vorbiau, iar tinerii nu ştiau decât nemţeşte, ruseşte şi leseşte.[4]

Când întreba cineva pe aceşti oameni ce sunt, spuneau că sunt boieri, şi aceasta o dovedeau cu aceea că au dreptul de a pune un *von* înaintea lor (von Grigorcea, von Tabora, von Vasilco); când ii mai întreba de

---

[1] Vezi numele lor la Bălan, *Refugiaţii moldoveni în Bucovina, 1821 şi 1848*, Bucureşti, 1923, p. 17—19; şi Bariţ în vol. I. din *Fragmente din ist. Rom.* de E. Hurmuzaki, p. XX; *Scrierile lui Iraclie Porumbescu*, ed. S. Bodnărescu, I, Cernăuţi, 1898, p. 120.

[2] *Suvenire contemporane*, ed. Haneş, Bucureşti, 1915, p. 271—72, 282—83, 288—90.

[3] Vezi despre această desnaţionalisare şi ce spune Sion în *Notiţe despre Bucovina.*

[4] Despre aceste împrejurări nenorocite vezi ce spune istoricul I. Nistor, *Un capitol din viaţa culturală a Românilor din Bucovina 1774—1857*, discurs de recepţiune la Academia Română, Bucureşti, 1916, p. 16—40.

www.digibuc.ro

ce naţiune sunt, abia înţelegeau asemenea vorbă şi în fine răspundeau că sunt Bucovineni! Cea mai mică idee despre istoria, limba sau literatura română nu aveau! Spiritele cu totul materializate, nu puteau concepe cea mai elementară ideie de patriotism sau naţionalitate. Numai în 3—4 familii se conservase, ca într'un tabernacol,

Bătrânul Doxache Hurmuzaki şi soţia sa Elena.

tradiţiunile, datinile, limba şi simţimintele naţionale. Una din aceste era familia Hurmuzachi. Capul acestei familii, anume Eudocsie, un bătrân octogenar, plin de virtuţi antice, soţia sa venerabilă, ca şi el, reprezintau în adevăr tipul patriarhilor biblici.[1] Casa acestora era casa lui Avraam:

[1] Despre vechea ospitalitate a familiei Hurmuzaki iată ce ne zice Gh. Bariţ, care a avut parte de ea câteva luni: „... Venerabilul septuagenariu Eudoxiu Hurmuzaki, când î călecа superbul său armăsar arab ca şi oricare june cavaler, ca să-şi vază de ale economiei la câmp, întorcându-se către oaspeţi: Să nu vă pună păcatele ca să-mi fugiţi în absenţa mea. Măi Georgе, eu te cunosc din ochi, că vrei să fugi. Vin de mă sărută, şi-mi dă parola că nu vei fugi" Nici o Duminecă nu trecea, ca să nu fie învitaţi şi alţi oaspeţi din Cernăuţi, sau dintre proprietarii vecini. Pe ziua sa onomastică, ce cade în Septembrie, se adunaseră toţi membrii familiei, iară serbarea ţinu opt

www.digibuc.ro

totdeauna deschisă şi gata a îmbrăţisa pe orice trecător sau emigrat, care ar fi purtat numele de Român. Cinci fraţi, fii acestora, toţi tineri cu instrucţiune solidă, cu inimi generoase, erau adevăraţi emuli ai părinţilor lor sub toate privirele.

In această familie mai cu seamă, toţi emigraţii găsisăm ospitalitate, îmbrăţisare, ajutoare, mângăieri la durerile şi lacrimele exilului.

In Cernăuţi ivindu-se holera inspăimântătoare Sion cu camaradul său Iepureanu pleacă la Cernauca: „Cu venirea noastră la Cernauca, numărul emigranţilor noştri ajunse la 18. Toţi aveam toate ce ne trebuia: mâncare, aşternuturi, grijă pentru orice; nimica nu ne lipsia. Toată familia Hurmuzaki era acolo şi avea pentru noi toate prevenintele putincioase. Nu ne aduceam aminte că suntem în ezil; credeam că ne aflăm la o petrecere de ţară. Eram toată ziua în veselie. O grădină mare şi frumoasă ne procură umbră deasă şi largi alei pentru preumblare, precum şi bănci pentru repaos. O casa mare şi a confortabilă ca un palat ne oferia camere îndestule pentru culcare şi un salon comun. Acolo ne adunam, cetiam, studiam, scriam, discutam sau ne dedeam în convorbiri ori glume în terminabile".

Holera apare şi la Cernauca. Sion împreună cu pianistul Carl Mikuli se retrag la munte la moşia românului bucovinean Vasilco Iordache din Lăpuşna, unde stau 6 săptămâni. De aici Sion se întoarce iarăşi la Cernăuţi, unde numărul emigranţilor crescuse cu Anastasie Panu, M. Kogălniceanu, episcopul Iustin etc. „Cartierul general adecă casa în care ne făceam veacul, unde adeseori mâncam şi ne adunam, era casa fericitului întru memorie

zile. Adevărată serbătoare patriarhială." Cf. întroducerea dela vol. I. din *Fragmente din istoria Românilor*, de Eudoxiu Hurmuzaki, Bucureşti, 1879, ediţia Academiei Române p. XX. — Porumbescu, martor ocular, — povesteşte, cum bătrânul Hurmuzaki trecea adeseori dimineaţa „pe la hoteluri şi pe la casele în care se aflau în cvartir musafiri moldoveni, întra în odăi şi pe mulţ chiar sculându-i lui somn cu vorbe vesele şi şagalnice îi învita la sine la masă" şi ca să nu poată refuza le zicea: „Să ştiţi, că cocoana vă aşteaptă şi vă aşteaptă de bună samă." Cf. *Scrierile lui I. Porumbescu*, I, p. 119.

www.digibuc.ro

Doxachi Hurmuzaki, singura casa particulară în care se păstra limba şi datinele vechei vieţi patriarhale româneşti".

Intr'o stare de plăns întâlneşte pe una din străzile Cernăuţului pe refugiatul profesor Aron Pumnul, în casa căruia din Blaj odihnise Sion a prilejul adunării din 3—15 Maiu, după ce-l cercetase în preziua adunării, cum ne spune însuşi în preţioasele sale „Suveniri contemporane". Il îmbracă pe Pumnul, şi-l introduce apoi în familia

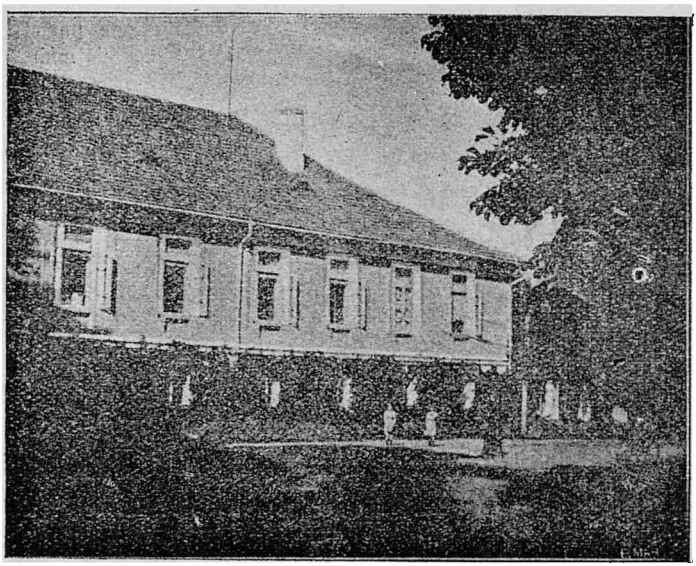

Conacul familiei Hurmuzaki dela Cernauca.

Hurmuzaki.[1] „Venirea acestui martir al libertăţii a fost un adevărat eveniment. Cernăuţenii în curând se încredinţară că el avea mari merite, cari il făceau demn de afecţiunea lor. Căpătând permisiune ca să ţie câteva conferinţe literare, şi cu ocaziunea această vorbind despre limba şi originele naţiunii române, încurând îşi făcu o popularitate imensă intre toate clasele societăţii, cari până

[1] Vezi şi ce spune despre apariţia lui Pumnul în Cernăuţi, Sbiera, *Aron Pumnul*, Cernăuţi, 1880. p. 192 şi urm. şi Porumbescu, *Scrieri*, I, p. 116—119.

www.digibuc.ro

atunci, în ce privește studiul limbii naționale erau foarte înapoiate. El în curând fu consolat de suferințele ce îndurase: toți acei ce făceau cunoștința lui se întreceau a-i trimite ajutorare și daruri ca ofrande cuvenite generațiunii ce însufla persoana sa. Popularitatea lui Pumnu se mări și mai tare când, abjurând confesiunea Uniunii, a trecut la confesiunea greco-râsăriteană". . .[1]

„Petrecurăm iarna în Cernăuți, sau pe la moșiile amicilor ce făcuserăm în Bucovina", dintre cari amintește pe cei tre frați Stârcea, mari proprietari, cu legături și rude în Moldova. Unul din aceștia, pe care îl numiam cuconul Manolaki... într'o zi prin postul Crăciunului, întâlnindu-mă în Cernăuți și apucându-mă în brațe cu vechea lui familiaritate, îmi zice: „De azi dimineață te caut: bine că te găsesc. De acum nu te mai las. Ai să mergi cu mine. — Zău...? dar unde?

La Crasna la moșia mea. Nevastă mea auzind că ești pe aci, m'a însărcinat să te găsesc și să te duc acolo." A trebuit să asculte chemarea.

„La Crasna — continuă Sion — găsii o a două familie patriarhală, care o puteam asemăna cu aceea a lui Hurmuzaki. Doamna Stârcea, care pe atunci avea peste 40 de ani, era o doamnă cu educațiune distinsă, cu suflet îngeresc și cu inimă plină de nobile sentimente. Venirea mea, îi făcuse bine, căci fusese bolnavă, „nu știa ce să mai facă, pentru ca să-mi facă petrecerea la țară mai plăcută și să-mi mulțumească de sacrificiul ce credea că

---

[1] Frumoase cuvinte scrie Alex. Hurmuzaki (din Cernauți, 27 Martie v. 1865) despre el către Vasile Alexandri. „Și aici avem un ardelean pe Pumnu, are și el paradocsiile sale, dar am dori să ne dea Dzeu o sută ca el; mai multă virtute, mai mult zel, mai multă abnegare n'am văzut; ne plecăm cu respect înaintea lui! Lovit de 8 ani de o boală nevindecaveră, și cât mai crudă, o lărgire a inimei suferind ca un martir, îl vezi lucrând zi și toate noaptea, târîndu-se cu trasura la școală, numai ca să mai poată aduce folos, serviciu causei, căreia s'a închinat. Ar merita dar un astfel de om să-l rîd, să vorbesc cu dispret de simintala lui? Și în adevăr că are de aceste, precum — de pildă — sistemul său ortografic, etc. cf. Revista *Familia*, XX (1884), Oradia, p. 38. no. 4.

www.digibuc.ro

am făcut, venind la Crasna. Eu însă eram foarte mulțumit făceam adeseori excursiuni și vănători prin munți, iar serile petreceam spuind anecdote, cari făceau să râdă pe oaspeții noi, sau jucându-mă cu copii lor, cari erau foarte drăgălași: Eugen, Victor și Victoria." [1]

Pe când mă dilectam în aceasta plăcută societate, în ajunul Bobotezei seara se răspândește știrea că Bem.., înaintează cu armata în Bucovina, puind toate satele sub foc și jefuind tot ce-i ieșia în cale." Familia Stârcea in-

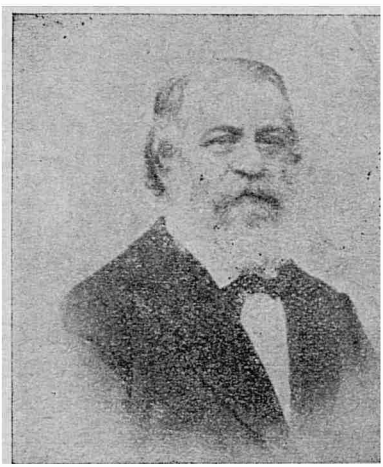

Istoricul Eudoxiu Hurmuzaki.

grozită, ridică ce poate spre a emigra în Moldova. „Plecai și eu a doua zi cu familia ospătătorilor mei..., dar ne oprirăm vre-o două zile la o moșie aproape de frontieră", ... întorcându-ne acasă la Crasna, deoarece și Bemi și retrase trupele sale în Transilvania.

La finea lui Februarie Sion revine din nou la Cernăuți, și duce viața emigraților împreunată și cu suferințe, dar și bune nădejdi pentru ziua de mâine.

Aici are neașteptata surprindere de a se întâlni cu Bariț arestat. Ne descrie astfel împrejurările: „Într'o zi a-

[1] *Suvenire contemporane*, p. 292–4.

www.digibuc.ro

flând că la comanda pieţii din Cernăuţi s'a adus un Român ferecat, alergai ca să aflu cine este. Cu mare greu, prin intermediul unui ofiţer de origine polonă, ce cunoşteam, căpătai permisiunea a merge ca să văd pe acel prizonier. Mare fu surprinderea mea de a vedea în carcera austriacă pe Bariţiu, redactorul *Gazetei de Transilvania*, vechiul meu amic." Arestat la frontiera Ţării Româneşti, ca revoluţionar periculos, a fost trimis cu escorta în Bucovina spre a fi predat autorităţilor austriace. „Aici după garanţa

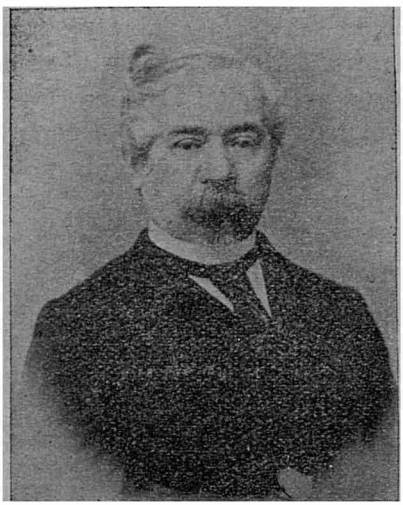

Gheorghe Hurmuzaki.

câtorva notabili (în deosebi a lui George Hurmuzaki, care „garantează cu toată averea şi persoana sa . . ."),[1] cari din nume-l cunoşteau, cu mare greu fu liberat".[2]

Bariţ s'a adăpostit apoi în familia Hurmuzakeştilor, trăind împreună cu emigraţii moldoveni, cu care a legat prietinii trainice, şi mai ales cu Sion, care-l cercetase la Braşov şi cu care a păstrat relaţii timp îndelungat cum vom vedea mai departe. Petrecerea aceasta silită de împrejurări a avut cele mai binefăcătoare urmări pentru

[1] T. Bălan, *Fraţii George şi Alex. Hurmuzaki şi ziarul „Bucovina"*, Cernăuţi, 1924, p. 51–52 no. IV.

[2] *Ibid.*, p. 292.

www.digibuc.ro

formarea şi întărirea unităţii sufleteşti şi politice a tuturor Românilor prin împreuna viețuirea a fruntaşilor din toate ţinuturile româneşti la 1848 în Cernăuţi şi Cernauca Hurmuzakeştilor.

Fraţii Gheorghe şi Alecu Hurmuzaki publică foaia „Bucovina", care devine organul de revendicări naţionale al tuturor Românilor. Insuşi Bariţ, cât stă în Bucovina scrie în acest ziar articole mult preţuite de toţi şi foarte judicioase. Ce resunet avea foaia între Români se vede şi din două scrisori din Braşov ale lui Andrei Mureşanu adresate lui Bariţ din adăpostul Hurmuzakeştilor:

„. . . D-lor fraţii Hurmuzaki le sărut mânile pentru multă bunătate ce arată cu Dta şi cu tot genul român. M'aşi ruga să-mi facă o înştiinţare a cărţii mele în mult lăudatul lor jurnal de care au început a tremura ciocoii din Valahia şi Moldova, dar şi Saşii dintre noi".

In a doua scrisoare cere 10 exemplare din foaia Bucovină şi-i trimite abonaţi: „Spune d-lor redactori că-i salut cu reverenţă şi că le voi mai trimite abonaţi, pentrucă cu articolii cari eşiră în acel jurnal ne răpesc până cer, la care cum văd din stil, iai şi Dta parte însemnătoare".[1]

Mihai Sturdza „tiranul" Domn al Moldovei silit trebuie să-şi părăsească scaunul domnesc. Cei persecutaţi şi alungaţi din ţară se întorc bucuroşi acasă. „Atunci (prin Aug. Sept. 1849) — zice Sion — ne pregătirăm şi noemigraţii ca să intrăm în ţară, ale căreia frontiere erau deja deschise pentru noi.

Dragostea şi îmbrăţişarea ce văzusem la familia Hurmuzachi, respectul şi veneraţiunea ce aveau către bătrânii acestei familii, amicitia ce contractasem cu fiii lor, îmi punea sacra datorie de a merge la Cernauca, unde se aflau, ca să-mi iau ziua bună. Aşa dară mă văzui încă odată acea

---

[1] Revista *Transilvania*, XX Sibiu, 1877, p. 246—7 (din 8 Aug. şi 10 Oct. st. v. 1849). Vezi frumoasele şi justele cuvinte de prea mărire a meritelor familiei Hurmuzuki scrise de Gh. Bariţ şi reproduse în vol. I. din *Fragmente din istoria Românilor*, de Eudoxiu de Hurmuzaki, Bucureşti, 1879, p. XXII—XXVI.

www.digibuc.ro

familie binecuvântată de Dumnezeu căreia îi eram dator atâta recunoştinţă : şi mă despărţii de ea cu lacrimi".

Dela frontiera Moldovei, „înainte de a pleca spre Iaşi, uitându-mă încă odată asupra pământului Bucovinei, îi adresai ultimul meu adio prin o poezie" simţită de 25 strofe, din care citäm numai câteva :[1]

O dulce Bucovină! te las şi inc'o dată
Mă'ntorc şi-a ta ţărână sărut înduioşat.
Eu mă despart de tine cu inima încântată
De multe suvenire ce'n tine am căpătat.

Prea măreşte trecutul ei şi speră că dreptatea şi libertatea aici nu se vor mai sugruma „căci viitor ferice e scris în cartea sa".

Plânge pentru cele îndurate, căci

„Moldova, bântuită de un Domn fără de lege,
Mă alungă din sânu-i şi'n lume-am rătăcit ;
Şi cum un flutur locul pe o roză îşi alege,
Aşa şi eu în tine un leagân mi-am găsit.
— — — — — — — — — — — — —

Prietină, ce s'a cimentat în Bucovina între poetul Sion şi familia Hurmuzaki, a durat aproape o jumătate de veac, în care timp ea n'a slăbit, ca sinceritate şi profunzime, ci numai în extensiune, fiindcă rând pe rând s'au stins toţi membrii cei mal de seamă ai ei, încât relaţiile s'au întins şi au trecut dela bunic până la nepoţi, cari-l aminteau cu drag pe Sion, cum se poate constata şi din scrisorile ce tipărim în acest volum. Ori de câte ori scrie ceva Sion despre Bucovina (vezi articolul său cu acest titlu din *Revista română* [a lui Odobescu] Bucureşti, 1862, p. 197 şi urm.) nu uita să vorbească în terminii cei mai elogioşi despre familia boierească de aici, care-l primise aşa de părinteşte în exilul său dureros, cum spune şi în articolul său din ziarul *Naţiunea* din August 1882 : *Notiţe despre*

[1] *Suvenire contemporane*, p. 294—207.

www.digibuc.ro

Bucovina (extras și în broșură, București, 1882, dedicată celor doua surori Hurmuzaki)[1]:

„Casa hurmuzachiască din Cernăuți (și dela moșia sa Cernauca) era un adevărat caravan-seraiu unde se întâl-

Constatin Hurmuzaki.

neau emigranții români din toate părțile și unde aflau îmbrățisare, consolare, mâncare și băutură, adeseori chiar

[1] Mișcate îi mulțumesc amândouă lui Sion (aici p. 192); văd. Eliza Sturdza din singurătatea sa din Dulcești scrie: „Aș vrea să găsesc vre-o formă, să inventez expresiuni, prin care să-ți pot arăta toată adânc a recunoștință, toate diferitele emoțiuni ce a simțit sufletul meu la cetirea operei d-tale prin acea dedicare m'ai onorat atât de mult. Pentru fiecare cuvânt ce-l spui de aceia ce nu mai sunt, pentru fiecare expresiune plină de pietate și atât de măgulitoare, să fii de mii de ori binecuvântat. La cetirea primei pagini am trecut câteva momente în trecut, care mi s'a desfășurat deodată înaintea ochilor, pe toți i-am văzut înaintea mea, pe toți acei iubiți pe care i-a chemat Dumnezeu..." (din 25 Aug. 1882 în vol. I. din Coresp. G. Sion).

www.digibuc.ro

şi ajutoare băneşti. Bătrânul Hurmuzachi, cu antereul său de cutnia vişiniă, cu legătura sa albă la gât, cu fesul tradiţional adus cam pe frunte, cu figura sa roşcovană, pururea veselă şi voioasă, era un adevărat reprezentant al societăţii antice al căreia port pe atunce începuse a dispărea; iar fii săi, cinci la număr, învăţaţi şi studioşi, — toţi buni, inteligenţi, spirituali şi afabili, toţi patrioţi înfocaţi, — toţi devotaţi cauzei mari naţionale care ne preocupa mintile, — toţi răpeau inimile tuturor celor ce-i cunoşteau, pe când fiicele sale, toate pline de nobleţă, de graţii şi de virtuţi, inspirau respect şi admiraţiune" (p. 7).

Pentru a înţelege mai deplin corespondenţa familiei Hurmuzachi cu Sion, credem că nu-i inutil dacă înşiram aici numele membrilor ei, anii şi ramificaţia ei.[1]

Cel dintâiu şi mai bătrân, prin care familia începe să aibă un rol istoric tot mai important: Doxache Hurmuzaki (n. 1782, † 1857), căsătorit cu Elena Murguleţ (n. 1796, † 1858). Au cinci băieţi şi două fete: 1. Constantin (n. 12 Noemv. v. 1811, † 15 Febr. 1869). 2. Eudoxiu (n. 29. Sept. v. 1812, † 10 Febr. 1874). 3 Gheorghe (n. 7 Sept. v. 1817, † 1/13 Martie 1882). 4. Alexandru (n. 16 Aug. v. 1823, † 8/20 Martie 1871). 5. Nicolae (n. 19 Martie 1826, † 19 Sept. 1909). 6. Eufrosina (n 4—16 Faur. 1820, † 14 Febr. 1891). 7. Eliza († după 1882).

Gheorghe s'a căsătorit cu Eufrosina Flondor având doi copii: Ileana (măritata cu Dr. Iancu Zotta) şi Doxuţa (n. 18 Iun. v. 1845) căsătorit cu Ştefania cav. Petrovici.

Nicolae s'a căsătorit cu Natalia Stârcea şi au avut 2 copii: Constantin (n. 3 Oct. v. 1863, † 23 Febr. 1937), membru de onoare al Acad. Române şi Alexandru (n. 2 Martie 1869).

Eufrosina s'a măritat după boierul basarabean, pe urmă baron austriac, Petru Petrino (n. 1816, † 1 Febr. 1891), având 5 copii: 1. Aglaiţa, măritată după Nicu

[1] Vezi amănunte la Sbiera, *O pagină din istoria Bucovinei din 1848—1850*, Cernăuţi, 1899, p. 29.—37.

www.digibuc.ro

Vasilco, 2. Elena, după un oare care Dr. Vasile Volan. 3. Dimitrie, poetul (n. 1846, † 29 Apr. 1878). 4. Alecu, doctor în drept († 1899). 5. Pulcheria după baronul Victor Stârcea, fost ofițer.

Eliza s'a măritat după boierul moldovean logofătul Gheorghe Sturdza, care a murit prin Ian. 1859.

Numele tuturor acestora apar în corespondența lui Sion, fie că scriu ei, fie că se scrie despre ei. Toți au avut

Alexandru Hurmuzaki

un rol politic, cultural sau național. Viața lor a fost întreţesută cu cea a neamului. Mare parte din ei stăteau în Bucovina, cătiva în Moldova, dar sufletul lor desființase de mult granița între ele. Legături de suflet și sânge aveau cu cei mai mulți fruntași intelectuali ai Moldovei, comunitatea sufletească a fost tot mai vie între unii și alții. Sion era favoritul familiei, care-l așteapta cu dor și drag atât la Cernauca cât și la Dulcești (din jud. Roman), cum ne dovedesc scrisorile alăturate. Constantin

www.digibuc.ro

Hurmuzaki din Dulceşti, scrie lui Ioan Maiorescu din Viena (în 22 Oct. 1856) şi nu uită să-i amintească:[1]

„Sion se află de o săptămană aici. Astăzi s'a dus la Piatra [Neamţului] şi măine revine . . .

Părinţii mei sunt tot aici, dar peste puţine zile de se duc înapoi. Le pare foarte rău că n'au avut mult dorita ocaziune de a te cunoaşte şi din persoană . . ."

Relaţiile lui Sion în Bucovina nu s'au oprit numai la familia Hurmuzaki, ci s'au întins şi la altele înrudite cu aceasta sau care descindeau din aceasta. Primul loc il ocupă familia Petrino, de origine din Basarabia şi foarte bogată până aproape de stingerea ei. Prietinia durează dela 1848 până la 1891, când înainte de moartea bătrânilor cu o lună, scrie lui Sion, exprimându-şi speranţa de a se „revedea". Pagubă că aici nu putem publica decât corespondenţa dela 1878 înainte, când e vorba de moartea poetului Dimitrie Petrino. Scrisorile toate sunt calde, sincere cum numai între vechi şi buni prietini întâlnim, cari-şi încredinţează atâtea din durerile îndurate şi din visuri nerealizate, ca şi din feluritele frământări sufleteşti şi nevoi zilnice.

Informaţia asupra acestei familii se întregeşte cu cea ce nu spune Sion în articolul „Suvenire despre poetul D. Petrino" publicat în *Revista nouă* a lui Hajdeu, 1891, (IV), Bucureşti, No. 2—3, p. 46—54. Mama poetului era Eufrosina, cum ştim din vestita familie Hurmuzaki, „un ideal de inteligenţă, de graţii, de distinsă educaţiune şi de înaltă cultură intelectuală". Se măritase prin 1845 după bogatul proprietar basarabean Petrache Petrino, cu care a vieţuit mai mulţi ani în Basarabia, iar după ce îşi lichidează averea de acolo, se mută în Bucovina, devenind stăpânul moşiei din Cernauca, după ce-a despăgubit pe cumnaţii cu drept de proprietari moştenitori. Moşteneşte dela un văr al său Petrovici—Armis, aşezat în Viena, o avere de milioane, în case şi bani în capitala Austriei. Sion

[1] Publicată *Convorbiri literare*, XLI (1907), p. 1014—15. Regretul aceloraşi părinţi de a nu cunoaşte pe I. Maiorescu e exprimat de C. urmuzaki şi în 4 Oct. v. *Ibid.*, 1902 p. 831.

www.digibuc.ro

care-l cunoştea foarte bine pe baronul P. Petrino în casa căruia fusese de atâtea ori, ni-l descrie aşa:

„Îi plăcea să trăiască bine, să ţie casă cu saloane multe şi elegante, trăsuri luxoase, prânzuri bune, în fine un traiu la nivelul societăţii cei mai înalte din Cernăuţi. Foarte bun om altfel, foarte bun amic şi părinte, el avea defectul de a nu-şi prea bate capul cu calculele; sau dacă câte odată se punea a face calcule, le făcea greşite" . . .

Cu o astfel de viaţă şi conducere averea cea mare se iroseşte an de an, la care contribui considerabil şi fiul cel mai mare poetul Dimitrie Petrino, cel mai de seamă talent poetic al Bucovinei, care a dus un traiu uşuratic în beţii şi cu femei stricate, ruinându-şi complet sănătătea şi murind înainte de sfârşitul său firesc, în mizerie într'un spital din Bucureşti. Aici-l aşezase cu grijă părintească însuşi G. Sion, prietinul devotat al părinţilor săi îndureraţi, pe cari nu i-a mai văzut dela trecerea lui în România, şi cari n'au putut fi la înmormântarea fiului lor nenorocit, cum ne arată scrisoarea lor către Sion, pe care-l încredinţează cu aranjarea celor rămase încurcate de răposat, asemenea şi cu ridicarea unui modest monument la mormânt.[1]

Sion ne spune că monumentul-cruce pentru poetul Petrino nu se făcuse nici în Martie 1891[2], evident că pe urmă, după moartea părinţilor, nimeni nu şi-a mai bătut capul cu el. Familia Petrino trăise pe picior mare, fiul Mitică cheltuise enorm, aşa că să încurcase de abinele în datorii, ne mai putând să le achite. Încearcă să vândă moşia cu 800.000 fl. prinţului polon Sapieha, căruia îi plăcuse mult,[3] o oferise regelui Carol I. al României, — şi ce bine ar fi fost să fi cumpărat-o, căci s'ar fi salvat o moşie şi castel cu rol aşa de important în istoria renaşterii naţio-

---

[1] Aici p. 185—7, no. XCVII—XCIX.

[2] *Revista nouă*, IV. p. 53. — Eufr. Petrino scrie lui Sion (2 Martie v. 1879): „. . . Din cauza marei crize financiare în care ne aflăm (Petrache) n'au putut să se înlesnească a vă putea trimite bani pentru monumentul iubitului nostru Mitică, cum se va înlesni, îndată vă scriu şi vă trimit . . ." (Coresp. G. Sion. vol. II.

[3] Aici p. 190.

www.digibuc.ro

nale din sec. XIX-lea — apoi şi altora. Fiul Alexandru Petrino vinde, în 4 Maiu 1892, castelul cu întreaga moşie evreului arendaş din Galiţia Bernhard Rosenstock cu 655.000 fl. „Castelul" a fost complet distrus de armata rusească în războiul mondial din August 1914, asemenea şi mormintele familiei Hurmuzakeştilor de lângă biserică, s'au surpat şi zac în părăsire spre marea noastră ruşine.[1]

Corespondenţa familiei Petrino cu Sion o purta aproape numai Eufrosina, căci Petrache suferea de ochi, ba'ntr'un timp şi orbise. Pe an de 2—3 ori sau cel puţin odată, la Crăciun ori Anul nou, îşi aducea aminte prin scris de prietinul îndatoritor Sion „şi pentru toate neuitatele dovezi de bunătate, nobleţă, delicatetă şi amiciţie, de care sântem adânc pătrunşi şi mulţumind cu toate căldura inîmilor noastre devotate, rugăm cerul să vă ajute întru toate, şi a ne vede sănătoşi şi voioşi . . ."[2] Altă dată între altele scrie: „. . . Nu vă puteţi închipui cu ce deosebita plăcere gândim şi vorbim necontenit de mult amabila vizită ce ne-aţi făcut aici, în Cernauca, şi ne măgulim că la vară iarăşi vom avea acea plăcere . . ."[3] Delicateţa sufletească a Dnei Petrino o dovedeşte faptul, că la 60 de ani într'o scrisoare, din primavară 1879, notează la P. S.: „Trimit scumpelor poete nişte floricele de aici (din Cernauca), care le-am adunat eu, cu respect şi bucurie." De fapt în scrisoare să păstrează până astăzi un frumos buchet de diferite flori, cari vor fi trezit la Sion vechi şi neuitate amintiri.[4]

În afară de relaţiile cu familiile Hurmuzaki şi Petrino aşa de influente în Bucovina, Sion întreţine a corespondenţă prietinească şi cu alţi fruntaşi intelectuali ai pro-

---

[1] T. Bălan, *Moşia Cernauca şi familia Hurmuzaki*, Cernăuţi, 1925, p. 26—31.

[2] Coresp. G. Sion. II. (din 23 Sept. 1879.)

[3] *Ibid.*, II. (din 9/21. Oct. 1879.)

[4] *Ibid.*, II. (din 2/14 Martie 1879.) — Peste 10 ani 17/29 Dec. 1889 scrie Eufr. Petrino către Sion: „. . . Nu-mi rămâne decât a Vă ruga, ca să vă păziţi de răceală şi de influenţă, căci eu nu sunt pe acolo ca să vă *afum cu zahăr* prin care am reuşit a împiedeca năduşala." *Ibid.*, vol. II.

www.digibuc.ro

vinciei, înaintea cărora se bucura de considerație deosebită, cum ne arată și scrisorile din acest volum ale lui Iraclie Porumbescu[1] și ale profesorului și academicianului Ioan Sbiera.[2]

Sbiera primise dela „dulcele meu amic și admirabilul autor al poeziei „Limba românească", dela Sion, o scrisoare (cu data 24 Aug. 1876), în care se tânguie că din lipsă de membri, Academia nu poate ține sedințe reglementare: „Un singur mod ar fi ca să avem o pozițione mai comodă: ca Dta și dl. Cipariu (cari se vede că sânteți decișî a nu mai veni), să dimisionați. S'a propus în Societate ca să vă denumim membri onorari, dar ne-am temut ca să nu vă supărați și astfel suntem legați a vă suferi. — Eu, ca amic, te-aș întreba: de ce nu ne faci această înlesnire? Dacă nu ai gândul să vii, de ce nu te dimiți? Numirea de membru onorariu s'ar aclama cu unanimitate."

La aceasta „amabilă" adresă Sbiera răspunde cu scrisoare ce o publicăm mai departe în volumul de față.

Sion se grăbește să liniștească pe „mult stimatul amic" dela Cernăuți (în 8 Sept. v. 1876), că n'a fost bine înțeles (vorbă să fie!):

„... Epistola Dtale am comunicat-o colegilor noștri în conferință familiară. Ea a inspirat tuturora părere de rău, se înțelege, dar nimeni n'a cugetat a primi declarațiunea Dtale decisivă, mai ales după ce ne dai a spera că pe anul viitor speri a putea veni. Intențiunea mea însăși n'a fost ca să-ți cer dimisiunea, ci ți-am arătat dificultatea ce întâmpinăm întru a ne complecta, numărând între noi persoane ce nu vin regulat la sarcina aceasta, — și închipuindu-mi că Dta în realitate, vei fi având motive serioase de a te desgusta de compania academică, ți-am comunicat doar idea, că mai bine ar fi să-ți trimiți dimisiunea: mă gătiam chiar a propune să alegem pe dl. V. Bumbac ca reprezentant al literelor din Bucovina. Aceasta însă nu s'ar fi putut face decât după o dimisiunea adresată în formă către Președintele, și nemotivată. Acum însă nu

[1] Aici p. 204—209 no. CX—CXII.
[2] Pag. 209—217 no. CXIII—CXV.

www.digibuc.ro

mai poate fi vorba de aceasta, Vom duce-o cum vom putea!..."[1]

Sbiera a rămas şi mai departe la Academie, dar foarte rar a participat la şedinţele ei, căci în realitate dimisia cerută fără sens l-a supărat mult.

* * *

Sufletul lui Sion, aşa de senzibil, vibra pentru toţi Românii, dar mai ales pentru cei cari gemeau sub jugul străinilor. Astfel se interesa şi de cei din Basarabia, peste care domniau nemiloşi Ruşii dela 1812. Când, în urma congresul de pace dela Paris (1856), au fost eliberate trei judeţe din sudul Basarabiei, dă glas simţimintelor sale de bucurie în poezia „La Basarabia", din care reproducem câteva strofe:

„Dulce soră-a ţării mele, Basarabia iubită!
Iată 'n fine că acuma fiii te văd cu dor.
Ei te chiamă în veselie la viaţă fericită
Şi te strâng la sânul lor.

Fost ai fost înstreinată, dulce soră-a ţării mele!
Legi străine suferit-ai, limbi străine te-au dormit,
Ţi-ai dus vieaţa'n întunerec ca un nor pe după stele
Şi tu totuşi ai trăit!

— — — — — — — — — — — — — — —

Iată cerul se deschide, steaua noastră se arată:
Viitorul nostru-i mare, plin de pace, fericit!
Vin' şi tu la noi în horă să-ţi dăm inimă bărbată
Şi dovezi că te-am iubit.

Imediat i-a contact cu provincia desrobită, pe care o cercetează în lung şi lat, cuprinzând cele văzute şi constatate într'o broşură deosebit de interesantă intitulată „*Suvenire de călătorie în Basarabia*" (Bucureşti, 1857), pe care studenţii români din Budapesta o cereau, s'o cetească îndată după apariţia ei.[2]

---

[1] Toate aceste trei scrisori au fost publicate de Sbiera în *Familia Sbiera după tradiţiune şi istoric. Amintiri din viaţa autorului*, Cernăuţi, 1899, p. 206—209.

[2] Suciu, *Corespondenţa între Ioan Maniu şi Simion Bărnuţ, 1851—1864*, Blaj, 1929, p. 244—246.

www.digibuc.ro

Contactul cu această provincie a fost menținut și prin faptul, că Sion avea un ginere pictorul Eugen Voinescu, care fusese numit consul al României la Odesa, și astfel trecând adeseori prin Basarabia, a avut prilej să facă cunoștință cu intelectuali români de acolo cu interes pentru cartea și cultura românească, ca de ex. M. Stroiescu și I. Surugean,[1] înjghegându-se între ei și Sion o corespondență prețioasă pentru cunoașterea unității sufletești.[2]

Sion în 1854 tipărește o poezie, care avu apoi un larg resunet din tot cuprinsul pământului românesc, dar în special în provinciile de sub stăpânirea străinilor, unde se cetia și se declama de intelectuali și copiii din toate școlile românești. Poezia e: „Limba românească", și calitățile ei pentru neam le prezintă așa:

Mult e dulce și frumoasă,
Limba ce vorbim,
Altă limbă armonioasă
Ca ea nu găsim,
Saltă inima'n plăcere
Când o ascultăm,
Și pe buze aduce miere
Când o cuvântăm
Românașul o iubește
Ca sufletul său.
O, vorbiți, scriți românește
Pentru Dumnezeu!

De ce limba strămoșească
Să n'o cultivăm?
Au voim ca să roșească
Țârna ce călcăm?
Limba, țara, vorbe sfinte
La strămoși era,
Ei ar plânge în morminte
Când ne-ar asculta.
Al lor geniu ne șoptește
Din mormânt mereu:
O vorbiți, scriți românește
Pentru Dumnezeu!

Poezia aceasta era împărtășită Românilor din Basarabia prin cărți de școală, de lectură și ziare. Astfel o găsim publicată în cartea lui Ioan Doncev, *Cursul primitiv de limba română compus pentru școlile elementare și IV clase gimnasiale* (Chișinău, 1865); la învățătorul C. Popescu *Cartea moldovenească* (Chișinău, 1910) și în ziarul săptămânal românesc al lui Gheorghe Madan, *Moldovanul* (Chișinău, 1907).[3]

[1] Surugean e Soroceanu, ales membru de onoare al Academiei Române (în April 1888 și mort în Noem. 1897).

[2] Aici p. 261—2 no. CLVIII. și p. 269 no. CLXV.

[3] Cf. Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*, Chișinău, 1923, p. 129, 138—39, 295.

www.digibuc.ro

In toamna 1887 Sion întorcându-se din Odesa, se opreşte 2 zile la Chişinău şi cercetează „arhiva senatorilor", scriind pe baza ştirilor culese aici un studiu scurt despre „Ţările române dela 1806 la 1812", arătând la urmă deosebita importanţă a acestor dosare, cari ne-ar desvălui o mulţime de fapte neştiute pentru posteritate. Guvernul român să revendice această arhivă său să trimită o „comisiune să studieze şi să scoată copii de pe actele de valoare istorică".[1]

După publicarea acestui studiu al lui Sion, îi scrie acestuia Mihail V. Stroiescu din Odesa, că va căuta să facă copii şi să fotografieze actele mai importante din arhiva resfoită de Sion.[2] Nu ştiu din ce cauză nu s'a făcut nimic. Peste 30 de ani în vara 1908 istoricul Radu Rosetti cercetează numita arhivă la Chişinău şi publică un studiu foarte întins şi preţios sub titlul: *Arhiva senatorilor din Chişinău şi ocupaţia rasească din 1806—1812 în Analele Academiei Române*, secţia istorică, vol. XXXI (1909) p. 359—724 şi vol. XXXII (1910), p. 41—351.

3. *Relaţii cu Românii din Transilvania.* — Dragostea şi interesul lui Sion faţă de Românii din Transilvania datează încă din frageda lui copilărie, pe care o petrecuse in satul Hârşova (jud. Vaslui), unde tatăl său avea moşie. În Suvenirile sale Sion spune, că tatăl său, pentru a valoriza cu mai mare folos moşia, aduce din Transilvania vre-o 40 familii de Români pe care-i colonisează în satul său pentru lucrul câmpului. Dela aceştia a auzit primadată micul Sion durerile şi pesecuţiile îndurate de Românii transilvaneni şi dorinţa lor de a se elibera. La vârsta de 22 de ani se întoarce la Hârşova pentru a conduce singur, ca arendaş, moşia de aici a tatălui său, şi ne spune, că la venirea lui s'a strâns un mare număr de locuitori din sat, între care, cum ştim, erau şi cele 40 familii de pe moşie: „Un aer de fericire strălucea pe feţele acelor oameni. Toţi mă cunoşteau din pruncie şi mă adorau; bătrânii mă

[1] *Suveniri contemporane*, p. 55—69.
[2] Aici, p. 261 no. CLVIII.

www.digibuc.ro

purtaseră în brațe ; tinerii crescuseră cu mine, luând parte la jocurile copilăriei mele ; casele tuturor îmi erau cunoscute ; inima mea tuturor le era știută ; fiecare purta câte o speranță sigură în bunătatea și în protecțiunea mea".[1]

De fapt când Sion începe debutul său literar cu poezii sau nuvele, el se adresează lui Gheorghe Bariț care își și publică în foile sale tot ce-i trimite tînărul poet moldovean, închegându-se astfel între ei trainice legături. Poeziile și diferitele articole trimise de Sion apar în *Foia pentru minte, inimă și literatură*, 1844, p. 390 ; 1845 p. 24, 21, 311 (nuvela : Un Curcan), 339 ; 1846 p. 8, 39, 287 ; 1847 p. 84, 92 (Târgul-Ocnei), 239 ; 1848 p. 16, 24, 144, 152 ; 1849 p. 41 ; 1850 p. 104 ; 1851 p. 63 ; 1854 p. 243 ; 1855 p. 63, 227, 245 ; 1858 p. 1, 19—21, 30. Asemenea tipărește diferite poezii și în *Gazeta Transilvaniei* din 1848, în care una cu titlul *Viitorul* îi aduse pierderea slujbei.

Deci prin aceste poezii și articole Sion era deja în corespondență cu Bariț înainte de 1848. La revoluția din acest an, în Iași, participă și entuziastul poet Sion, care o descrie într'o lungă scrisoare (datată 2 Aprilie 1848) către Bariț, începând așa :[2]

„Poate vrei să mai știi ceva dela Moldova ? Ei bine ! Iată în minutul acesta îți scriu in fundul unei odăi întunecoase, unde mă aflu refugiat acuma de trei zile. Tot orașul nostru e în groază ; toate familiile în doliu și în curând va suna o oră de triumf sau de cădere generală a Moldovenilor.

Cu posta trecută ți-am trimis o copie, rău prescrisă, de pe actul opoziției. Vremea nu mă iertase a-ți scrie mai mult, pentrucă poșta pornia.

Rescoala nemulțumiților, precum a mai fost scris d-tale mai înainte, era mai mult socotită ca un act de nebunie, dar mai pe urmă lucrul ajunse atât de serios

---

[1] Vezi *Suvenire contemporane*, p. 128—130, 306.

[2] *Anul 1848 în Principatele române*, I, ed. Acad. Rom., București, 1902, p. 223—27 ; pe larg despre revoluția din Iași în *Suvenire contemporane*, p. 131—185.

www.digibuc.ro

încât înșiși conservativi societății noastre și-au luat parte în amestec. Boierii cei mari toți, Mitropolitul cu clerul său, negutătorii și doctori de deosebite științe au iscălit actul, ce ti-am fost trimis, strigând toți în unanimitate: Reformă!..."

Bariț, cum se vede, primea informație bogată despre revoluție în urmă desei corespondențe a lui Sion, din care unele nu vor fi ajuns la destinație.

Scăpat din revoluția din Iași, Sion cu câțiva prietini se refugiază în Transilvania, spre a merge la adunarea națională din Blaj. Poposește în Brașov la hotel „Coroana". Ce face după sosire ne spune însuși.[1]

„A doua zi dimineața alergai să aflu pe redactorul *Gazetei de Transilvaniei.* Numele lui G. Bariț îmi era cunoscut, căci foaia sa de multe ori deschisese coloanele sale încercărilor mele poetice și corespondențelor mele. Acest nume pentru toți Românii din Ardeal, nu era mai puțin prețuit de Români din Moldova. Până la acea epocă *Gazeta de Transilvania* fusese unicul organ politic al naționalității Românilor. Pecând în Principate domnia terorismul protectoratului, care ținea în lanțuri aspirațile noastre de progres și de naționalitate, această foaie singură reproducea suspinele noastre și râdica vocea sa liberală în contra apăsărilor ce înduram.

Pentru asemenea motiv, cu drept cuvânt această gazetă se bucura de o mare popularitate între Români și numele redactorului său era venerat atât la Munteni cât și la Moldoveni.

Dl. Bariț, îndată ce-mi află numele, mă primi cu brațele deschise, ca pe un vechiu amic. Ii spusei amănuntele evenimentelor din Moldova, despre care avéa încă științe confuse, și foaia sa se grăbi a le reproduce.

In aceeaș zi făcui cunoștință și cu colaboratorul lui Bariț, Andrei Mureșianu, ale căruia lucrări poetice începuse a se semnală în literatura de dincolo de Carpați. El scrisese până atunci puține versuri, dar bune. Bucata cea

[1] *Suvenire contemporane,* p. 219—222.

www.digibuc.ro

mai însemnată, publicată în anul 1844, sub titlul *O privire de pe Carpaţi* electrizase multe inimi române.[1]

Mureşianu mai târziu, în timpul evenimentelor dela 1848, făcu încă o poezie, *Deşteaptă te Române!* care poate întrece în clasicitate chiar Marsilieza franceză . . ." [2]

A vizitat *Săcelele*, unde vede „o rânduială cu totul europeană" şi laudă pe Românii de aici, cari „fac comerţ" cu vitele pe picior mare: nenumerate turme care păşunează în munţii şi câmpiile României şi ai Moldovei precum şi acele ce trec peste Prut şi peste Dunăre, sunt ale Românilor locuitori de pe aicea. Unii din ei au stări însemnate. Copii lor, junimea, ce se ridică, merg de învaţă până prin şcolile Vienei. Dar adesea se văd licenţiaţi, doctori în drept sau în filosofie, încălţând opincile şi purtând oile prin munţi, sau mânuind plugul pe câmpie. Am cunoscut mulţi tineri instruiţi, numiţi pe acolo *inteligenţi*, ai căror părinţi sunt simpli plugari sau ciobani, căci nicăiri, cred, ca în Ardeal, Românii nu au instinctul desvoltat pentru învăţătură şi cultură."

Sion venise la Braşov cu Lupu Balş, aici mai întâlni pe Nicolae Ionescu, apoi Vasile Alexandri, G. Cantacuzen şi Toader Sion.

Se fixase adunarea naţională la Blaj pe 3—15 Maiu, „această ideie ca fulgerul se răspândi şi se aprobă de toată românimea".

Sion pleacă cu N. Ionescu din Braşov spre Sibiu, cu vre-o patru zile înainte de ziua Adunării. In drum, la la un popas, între în vorbă cu un individ: „Ii adresai cunoştinţa, şi cu mare fericire îmbrăţişai pentru prima oară pe Laurian, cu care am legat o amiciţie intimă. Acesta, auzind de mişcările din patria sa natală, părăsise catedra de filosofie din Bucureşti şi se grăbise a trece în Transilvania, de aceea el se află ca şi mine, pe cale de a merge la Blaj. Seara am fost în Sibiu" . . .

---

[1] Reprodusă şi în *Foaia ştiinţifică şi literară* (a lui V. Alexandri), Iaşi 1844 no. 35.

[2] Porumbescu spune, că Mureşianu a scris „Deşteaptă de Române" în refugiul său la Cernăuţi. Cf. *Scrieri*, I. ed. Bodnărescu, p. 121.

www.digibuc.ro

„Crezui de cuviință a face o vizită episcopului românesc din Sibiu. Acel prelat, care se numa Andrei Șaguna, mă primi cu multă bunăvoință. Pe figura acelui bărbat se inseamna o cuviosie impunătoare; pe fruntea sa părea întipărită cugetarea și grijă, ca în niște momente supreme. Abia ieșii dela el și, sosind la otelul unde trăsesem găsii un bilet prin care eram invitat să prânzesc la episcopie".

In Sibiu la un alt hotel aud că sunt oaspeți Români. Merg să-i văd și „rămaserăm încremeniți, văzând că acei oaspeți erau soți de ai noștri, toți Moldoveni, toți cunoscuți, toți frați ai cauzei ce ne făcuse a emigra. Aceștia erau: C. Negri, Lascar Rosetti, M. Costache (Iepureanu), I. Alexandri, A. Russu și Z. Moldovanu.

„Indată ce intrarăm, furăm asediați de îmbrățișări și de mii de întrebări. Nu voiu uita nici odată fericirea ce-am simțit în momentele acelea; și o asemenea fericire nu o poate înțelege cineva, decât în asemenea timp și în asemenea împrejurări".

După mai multe sfaturi împreună hotăresc, ca Lascar Rosetti să meargă cu cei doi la Blaj, iar ceilalți se duc la Brasov, „unde ne deterăm cuvânt a ne întruni după ce vom termina cu Blajul," unde de fapt se vor duce toți.

Mai stau două zile în Sibiu. Fac cunoștință cu mai mulți Români de acolo. „Un simțământ extraordinar de fratietate, care era chiar în atmosfera anului 1848, ne ne făcea entusiaști pentru Ardeleni. Noi Moldovenii, crescuți mai mult sau puțin cu idei, cu dreprinderi aristocratice în țara noastră, nu aveam o adevărată idee de națiune și poporul român . . . poporul în noi vedea totdeauna niște ființe superioare, niște oameni predestinați a fi stăpânii sau tiranii săi. Iar noi oricât de umanii, oricât de filozofi, oricât de patrioți, oricât de naționaliști, sau liberali eram, nu putem vedea în acel popor decât niște ființe ce ne însuflau milă și de care nu ne puteam apropia cu toată bunăvoința ce am fi avut".

Altă concepție era la cei subjugați: „In Transilvania însă, găsiam poporul cu totul în alte condițiuni.

Aici preoții, învățații, poeții, profesorii, toți eșiți din

www.digibuc.ro

popor, toți sunt ai poporului. Ferice de acela căruia natura și învățătura i-au dat mai multă inteligență. Acela se bucura de o adevărată popularitate; acela e iubit, adorat, stimat, cunoscut de toată națiunea".

In Sibiu fac cunoștință cu marele om al epocii cu Bărnuț și iată ce impresiune le-a făcut Moldovenilor:

„Acolo pentru prima oară auzirăm vorbindu-se de Bărnuț, unul din cei mai învățati și mai populari bărbați ai Ardealului. Merserăm mai mulți Moldoveni la el și făcurăm cunoștința lui. Deodată rămaserăm extaziați: nu ne puteam da seama cum se putea ca un asemenea om să se bucure de un nume atât de mare. In adevăr acest om avea un aer de tot comun; vorba lui îngăimată, natura lui timidă, manierele lui ordinare, fizionomia lui liniștită, nu exprimau mai nimica; din contră părea a fi o jumătate de om, o fantasmă ce ar fi abandonat Purgatoriul, ca să se mai întoarcă odată pe lume. Dar după ce ne mai lipisăm de el, după ce ne lăsarăm în convorbiri mai intime, recunoscurăm în el un bărbat în adevăr superior; la cuvintele de *patrie, națiune, românism*, el se entuziasmă ca un poet; figura lui lua un aer de om inspirat, de profet; vorba lui, un accent simpatic și dureros; căutătura a asvârlea scântei de curaj și terorism.

Bărnuț se bucura de o popularitate imensă și bine meritată. El s'a arătat adevărat atlet a românismului în contra maghiarismului. Ca preot și profesor în seminariul dela Blaj, el cel întâiu, introduse prelecțiunile în limba română; înaintea lui învățăturile se predau în limba latină și în cea maghiară.

Dar cât nu avuse a suferi pentru aceasta! Episcopul Lemeni, deși Român, dar mare filo-maghiar, îl persecuta cu felurite moduri și mijloace înjosite. El rezista luptei mai mulți ani, dar în fine lepădă rassa călugărească și se retrase în vieața civilă".[1]

In 8 Maiu 1848 se strânseră în Sibiu Români din diferitele părți ale Transilvaniei, ca să aibă o înțelegere

[1] Cf. *Suvenire contemporane*, p. 227—230.

www.digibuc.ro

prea alabilă şi sigură cu episcopul Şaguna. Cu aceştia au luat contact şi Moldovenii, cum ne spune Sion:

„Cu scop de a manifesta mai tare şi mai bine simţimintele şi dorinţele lor, sau cu scop de atrage pe numitul episcop prin adulaţiune, Românii se deciseră a-i face o serenadă. Timpul se păru favorabil ca, cu ocaziune aceasta, Românii să ridice şi stindardul lor naţional. Se făcu o colectă de bani, la care cu mulţumire luarăm şi noi Moldovenii parte;... se improviză un stindard minunat, reprezentand cele trei culori naţionale (albastru, galben şi roşu). După aceasta, un număr ca de o mie Români se adunară pe o piaţă, aprinseră un număr mare de torţe, se puseră în două şiruri; şi cu stindardul înainte; înconjurat de o bandă de muzică, merseră la locuinţa episcopului. La această manifestare luarăm şi noi parte. După ce-se arătă episcopul în balcon, un june [Ion Puşcariu] îi recită o odă şi un altul [S. Bărnuţ] un discurs,[1] prin care îl invocă să binecuvinteze stindardul naţional, şi să se pue în capul naţiunii în împrejurările în care se află.

Episcopul mulţumi poporului într'un limbagiu convingător şi elocvenţi, ce fu urmat de strigări entuziastice de bucurie. Torţele se stinseră şi toţi se duseră pe la casele lor."

Moldovenii din Sibiu se îndreptară cu trăsuri spre Blaj. Sion într'o trăsură cu Lascar Rosetti, luară pe un tinăr ardelean funcţionar în Săcele Nicolae Boer, care le dădu multe informaţiuni bune relativ la situaţia din Ardeal. In drum trec prin satul lui Boer. Aici se opresc puţin. E mişcătoare întâlnirea tînărului cu părinţii şi sora sa, pe care o descrie Sion, ca şi casa lor modestă de iobagi săraci: „... Furăm trataţi cu fagure de miere, cu apă rece şi cu caş proaspăt. Camaradul meu Rosetti strecoară în mânile fetei, cu învoirea fratelui său, câţiva galbeni, cari de bună seamă au prins bun loc în sânul şi în casa acestei familii strâmtorate."

---

[1] Vezi şi spusele lui Ioan Puşcariu, *Notiţe despre întâmplările contemporane*, Sibiu, 1913, p. 17—19.

www.digibuc.ro

Povestește apoi o scenă caracteristică întâmplată și și văzută într'un sat la o cârciumă între doi țerani: unul ungur și celalalt român, care mergea la adunarea din Blaj, „ca să vadă ce se face cu dreptatea românească". Se încinse o convorbire între Român și Sion, din care reproducem numai partea finală: „... Acum vom vedea — zice țăranul —, ne adunăm mulți la Blaj, ca să ne sfătuim ... Nu mergi și dumneata? — Să vedem ... poate ...

No, vino zău, domnule, ca să fim mai mulți, pentru ca și zicătoara: *unde mai mulți se adună, iese ispravă mai bună.* Să ne vedem sănătoși domnule!

Cu aceste cuvinte omul meu pleacă. Iar eu remăsei uimit de progresul spiritului public ce vedeam răspândit în clasa poporului ardelean."[1]

Sosesc în Blaj seara. Sion se întâlnește cu vechiul său prietin Petrachi Cazimir și face cunoștință cu Dimitrie Brătianu din Țara Românească. Cele văzute în Blaj în acele zile neuitate Sion le descrie adânc impresionat și ele merită să fie reproduse aici pentru importanța lor deosebită:

Arată bucuria și entusiasmul ce domnia în poporul adunat, și dă ceva despre trecutul Blajului. Ungurii erau contra adunării, dar guvernul din Viena o tolerà și o încuraja: „... Ar fi zis cineva că în adevăr trebuia o putere armată aici pentru paza bunei orânduieli. Aglomerațiunea era foarte mare. Se calcula la 100 mii numărul Românilor adunați. Aceștia nu doar că venise cu grămada de prin satele în vecinate: satele cele mai îndepărtate trimiseseră din 10 oameni unul, împreună cu preoții lor. Dar toată această mulțime era atât de bine disciplinată, încât nimeni nu putea să observe cea mai mică desordine.

La vocea inteligenților, că după o baghetă magică, poporul se îndreaptă în șiruri, se răria, se înlătura, se depărta, în tăcere religioasă și cu promptitudine.

Inteligenții, cari organizaseră și propagaseră ideia acestei adunări, erau vre-o trei sute. Mai mulți din ei aveau talentul de oratori; ei se puneau pe câte-o scară

[1] *Ibid.*, p. 230—234.

www.digibuc.ro

sau un scaun, și improvizau discursuri, mai totdeauna armate de urări. Istoria Românilor, cu suferințele trecutului și ale prezentului, drepturile lor naționale; amorul patriei, mândria numelui de Român, erau temele principale asupra cărora perorau. Entuziasmul auzitorilor se exalta uneori atât de tare, încât se manifesta prin gemete și lacrimi." [1]

Descrie pregătirile făcute inainte de adunarea dela Blaj: „numai pentruca să aduc aminte cât de tare era desvoltat spiritul public în poporul român din Ardeal, cât era el de inițiat în interesele generale și în ideile politice, câtă fermitate și perseverență a arătat câtă bună judecată a desvoltat, cu câtă abnegațiune și devotament s'a ocupat de cauza națională."

Nici o piedecă și persecuție a Ungurilor n'au putut opri pe Români de a merge la Blaj, „treceau prin ape până în pept, sau în not, numai și numai ca să meargă și să ajungă la locul ce se făcuse un ideal de mântuire pentru dânșii. In ziua de 3 Maiu, poporul adunat ajungea la cifra de o sută de mii."

Iată cum prezintă de impresionant poporul în așteptarea deschiderei adunării: [2]

„Văzând cineva această mare mulțime de popor adunată pentru afaceri publice, își putea face cea mai exactă ideie despre comițiile și forurile vechei Rome. Pe un câmp deschis în mărginea din sus a Blajului, se improviză o tribună înaltă; jos, împrejurul acestei tribune, se puseră câteva mese și scaune, destinate pentru episcopi, pentru secretari și persoanele cele mai alese. Acolo poporul, după comandamentul junilor juriști, făcu un mare cerc, încât să rămână loc, liber de circulat la mijloc. Apoi se făcură linii deschise și largi până la biserică, pentruca de acolo și până la tribună, să fie cale liberă. Afară din cercul central, se improvizară încă vre-o 4—5 tribune mai mici, destinate pentru tribunii populari destinati ca să transmită poporului, ce se află depărtat de centru, decisiunile conferințelor.

[1] *Ibid.*, p. 234–240.
[2] *Ibid.*, p. 242—546.

www.digibuc.ro

Semnalul deschiderii adunării se dete prin tragerea clopotului cel mare. Atunci episcopii, urmați de cler, de profesori de inteligenți, se sculară și plecară spre locul preparat. Inainte mergea flamura cea mare națională, pe care sta inscripțiunea aurie: *Virtutea Română reinviată*, flamură improvizată, la Sibiu.

„... Afară de această flamură tricoloră se mai improvizează și altele mai mici cu diferite inscripțiuni, cari arătau dorințele națiunii: pe una se vedea scris: *libertatea și independența națională*, pe alta se citia: *credință neînfrânată către națiune și tron*, pe alta *„nici o uniune cu Țara Ungurească"*.

In ziua întâiu, după te deum și cuvântările episcopului Lemeni și Bărnuț, s'a ținut „Conferințe private, între capii inteligenții române, spre a formula dorințele naționale. Se dete și un banchet la episcopie, la care furăm invitați și noi Moldovenii. Noi însă în ne duserăm..."

„In ziua aceasta făcui multe cunoștințe interesante. Vizitai pe canonicul Timoteiu Cipariu, unul din cei mai eruditi filologi ai Ardealului; asemene pe Aron Pumnul, discipolul și emulul său în filologie...

Mulțimea poporului se învârtia în valuri rătăcite împrejurul acestor transparinte (cu chipul lui Traian și Ferdinand al Austriei), narând diverse fabule și istorii, intonând cântece vesele sau dureroase, episcopilor și altor bărbați meritoși, adresându-le orațiuni și ode improvizate. De această onoare nu scăpară nici noi, cari acolo reprezintam țările surori ale Transilvanei".[1]

Se deschide adunare măreață dela Blaj, după rugăciunea lui Șaguna, se ridică Bărnuț, „idolul poporului... In acel moment o tăcere religioasă se făcu în popor: cea de pe urmă suflare părea că amuțise. Poporul părea că așteaptă se auză vorbind oracolul său. Vocea cea jumătate stinsă a oratorului atunci lua un timbru îngeresc, ce răsbătea până în fundul inimilor"...

„... Poporul primi proiectul de petițiune [către Impăratul] cu strigări unanime de entuziasm. Laurian,

[1] *Ibid.* p. 240—41.

www.digibuc.ro

Bărnuţ, Bariţ fură purtaţi în triumf şi aclamaţi ca capi şi conducători ai naţiunii. Entuziasmul era la culme. Însuşi cerul, era impresionat de fericirea generală, căci în momentele acele începu a ploua şi picăturile de ploaie poporul le asemăna cu lacrimi de bucurie".

După plecarea poporului au mai rămas în Blaj până a două zi cei mai mulţi protopopi, tinerii jurişti şi studenţi şi puţinii Moldoveni şi Munteni emigraţi, cari printr'o întâmplare accidentală avuserăm fericirea de a lua parte la o zi aşa de mare pentru naţiunea noastră. Cu inimile noastre tinere şi înflăcărate de idealuri frumoase, împărtăşiam toate emoţiunile fraţilor ardeleni şi cu sufletele noastre de Români îmbrăţişam aspiraţiunile şi credinţele lor, identificându-ne soarta noastră cu a lor. O dulce zi şi frumoasă! tu vei fi cea mai preţioasă din suvenirile mele"![1]

Dela Blaj Sion cu prietinii săi se intorc la Braşov, unde ţin o consfătuire importantă în care fixează pincipiile pentru reformarea Moldovei: Desfiinţarea boierescului şi dărilor, ştergerea tuturor poverilor fără plată, împroprietărirea fără plata a sătenilor, nimicirea tuturor privilegiilor, instituţiile să se întemeieze pe principiile de libertate, egalitate şi frăţietate; Unirea Moldovei şi Valahiei într'un singur stat neatârnat, etc. etc. Actul e din 12/24 Maiu 1848 iscălit de 14 fruntaşi moldoveni emigraţi între care e George Sion şi unchiul său Teodor Sion.[2]

In Braşov aceşti Români emigraţi mergeau la casina română şi acolo — zice Sion — citiam gazete şi convorbiam cu câţiva cunoscuţi.[3] Aici proclamă ei instituirea un „guvern provizoriu. Ca să reuşim însă, ne trebuiau braţe multe şi arme! Cum să facem? Atuncia ne veni ideia să organizăm o oştire din Transilvăneni, Bănăţeni şi Bucovineni şi să intrăm în Moldova pe trei părţi diferite. Cu aşa plan himeric Manoche Iepureanu şi Lascar

[1] *Ibid.*, p. 246—249.

[2] Bogdan Duică, *Eftimie Murgu*, p. 179.

[3] *Suveniri contemporane*, 250; Vezi şi publicaţia jubilară, *Casina Română din Braşov*, Braşov, 1936.

www.digibuc.ro

Rosetti se duseră în Banat; alţii se deciseră a merge să se înţeleagă cu Românii de pe la Abrud; iar alţii să treacă în Bucovina, ca să lucreze în înţelesul acesta. Intre aceştia din urmă mă alăturai şi eu," adecă Sion, P. Cazimir, Grigorie Balş, şi Zaharie Moldovan.[1]

Aceşti patru în 8—10 Maiu st. v., sunt în Cluj, când funcţiona deja Dieta Transilvaniei, şi astfel avură prilej să vadă la faţa locul şovinismul maghiar şi ura contra Românilor. Prin o aventură Sion ajunge în casa contesei văduve Josika, — soţul de origine românească murise în lupte cu Croaţii — unde veniră deputaţi şi alte persoane aristocrate. In societate aceasta exaltată, deşi se prezintase ca frances, Sion avu imprudenţa să zică, că nu se poate bucura împreună cu ei: „Pentrucă proclamaţi Unirea, fără consimţimântul şi înţelegerea prealabilă a Românilor, populaţiunea cea mai numeroasă din Ardeal; şi nu prevedeţi la ce extreme de desperare poate să ajungă acest popor insultat astfel!"

Cuvintele nesocotite îl făcură să plece îmediat, urmărit de doi dintre cei de faţă. Sion e închis la poliţie până dimineaţa, când pleacă cu prietinii săi îngrijoraţi. Poposesc în satul Benediug (lângă Dej), aici suspecţi gardiştii naţionali ungurî îi duc la stăpânul satului românesc să se legitimeze. Acesta era un bătrân de 70 ani robust, plăcut şi vesel. Contele Kornis „vorbia românește destul de bine... Apoi ne mai lămuri... că vre-o 150 ani în urmă strămoşii săi erau Români, că are mare dragoste pentru Români şi că cu durere în inimă îi vede rătăciţi de misonarii germanismului şi ai panslavismului... mărturisindu-ne că e frică de o jacherie românească".

Contele vesel că-i poate găzdui, le dă o masă foarte copioasă, cum bieţii emigranţi de mult nu mai avuseseră parte. Îi vizitează galeria bogată de picturi din castel, şi luându-şi ziua bună dela contele aşa de omenos „care cu multă părere de rău ne petrecu până la ieşirea grădinii."[2]

---

[1] *Ibid*, 251—2.

[2] *Ibid.*, p. 252—62.

www.digibuc.ro

Se opresc câte o zi în Dej și Bistrița; trec prin satele graniţerilor români, cari le fac o foarte bună impresie, ceea ce Sion și notează:[1]

„E o plăcere ca să treacă cineva prin aceste sate. Organizaţiunea lor, disciplina și vieaţa locuitorilor, merită a le studia orice bărbat de stat.

Pământul este proprietate a graniţerilor; ei sunt uzufructieri perpetui; și pentru aceasta au sarcina de a purta armele cu toţii părinţi și fii, din tinereţe până la bătrâneţe. Ei păzesc graniţele..."

Iată acum încă o informaţiune neașteptată, pe care ne-o dă Sion despre școala și elevii graniţrielor români de sigur din Năsăud.

„Oprindu-ne la un sat mare, al căruia nume cu părere de rău l-am uitat, avui curiozitatea a vizita școala care se vedea la oarecare distanţă. Era tocmai în orele de prelecţiune. Indată ce-mi spusei numele, profesorii mă înconjurară cu ceremoniile cele mai măgulitoare: ca unii cari cetiseră câte ceva din scrierile mele în *Gazeta de Transilvania*, îmi arătară o mare consideraţiune. In școala erau peste 300 de școlari de toate vârstele. Studiile se făceau după metoda mutuală, în limba română și germană. Din aceste școli, Austria recrutează pe căprari și mai toţi funcţionarii ce-i trimite în serviciul agenţiilor consulare din principate.

Școlarii sunt toţi externi, cu toate aceste, dela cel mai mic pâna la cel mai mare, toţi sunt supuși disciplinei militare. La școală, fiecare vine cu puşculiţa sa de lemn pe umăr. Profesorii mă făcură să văd manevrele lor. Intr'o clipă toţi copiii se împărţiră în cete și în companii, aşezându-se cei înalţi în frunte și cei mai scurţi în urmă; căci erau de toate vârstele și de toate taliile.

Ei aveau dintre ei ofiţeri de toate gradele și făcură cu o preciziuue admirabila o mulţime de evoluţiuni militare. A fost o adevărată plăcere pentru mine ca să văz aceste lucruri și cugetam mereu la organizarea unor astfel de instituţiuni și pe la noi".

[1] *Ibid.*, p. 263—268.

www.digibuc.ro

De aici trece apoi în Bucovina, cum am arătat amănunţit în capitolul al II-lea.

Am reprodus mai pe larg amintirile lui Sion, pentru a-i cunoaşte mai bine impresiile primite şi judecăţile exprimate, asupra evenimentelor şi oamenilor din epoca cea mai frământată a poporului român din Transilvania cu mari nădejdia pentru viitor. Timp de câteva săptămâni Sion a străbătut aproape toată provincia fraţilor săi subjugaţi, oprindu-se în centrele româneşti cele mai de seamă: la Braşov, Sibiu, Blaj, în oraşe cu mare suflu unguresc şi săsesc: Cluj, Dej şi Bistriţa şi trecând prin multe sate româneşti iobăgite, ca şi prin unele libere grăniţereşti din jurul Năsăudului. A cunoscut în acest drum aproape toate clasa conducătoare românească: vlădici, preoţi, profesori, avocaţi, gazetari, păstrând cu ei, decenii de a lungul relaţiile cele mai bune şi prieteneşti. A schimbat idei, a simţit şi a visat la mai bine cu ei s'a întors acasă cu experienţe, cunoştinţe extreme de utile şi cu credinţă ne biruită în vitalitatea şi unitatea sufletească a poporului român, care va aduce cu siguranţă pe cea politică prin muncă şi înţelegere împreună.

Contactul cu Românii din Transilvania a devenit tot mai viu după 1848. Cu Bariţ corespondenţa s'a prelungit până târziu cum ne dovedesc şi cele 22 scrisori ale lui Sion (din 1848—1879), păstrate între manuscrisele lui Bariţ dela Academiă Română (vezi No. 1002 p. 230—274).[1]

Din refugiul lor din Cernăuţi (10—22 Iunie 1849), devotaţii compatrioţi Moldoveni Georgiu şi Teodor Sion, Petrache Cazimir şi Anastasie Panu adresează refugiatului şi arestatului Gheorghe Bariţ din Moldova sau Bucovina aceste rânduri de edificătoare dragoste frăţească:

„Toţi Românii cei adevăraţi pronunţă numele Dtale cu respect şi admirare. In abnegaţie de sine-ţi cea mai

[1] Odobescu încă aminteşte de trei scrisori trimise de Bariţ, în 1877—78, lui Sion cf. Bănescu în *Transilvania*, LI, Sibiu, 1920 p, 373 no. IV şi 378 no. VI.

www.digibuc.ro

absolută şi impuls de simţul naţional, aĭ sămănat lumina, prin organul gazetei Dtale, în obscurantismul ce ne cuprindea. Istoria te va orna cu laura Mecenaţilor.

Fii aceeaş nume, care rămâne mândre pentru că ţi-a dat naşterea, suspinăm de soarta ce te persecută şi durerea noastră este cu atât mai profundă cu cât nu putem, după toate mijloacele întrebuinţate, a te apropia, spre a ţi depune, în persoană, mărturisirea simţimintelor noastre. Ne-am socoti însă fericiţi, dacă am putea întâmpina măcar de departe împrejurările ce te încunjură, prin mica culegăciune de 65 galbeni, ce îndrăznim aţi trimite".[1]

Sion preţuia nu numai fruntaşii ardeleni contemporani săi, dar găsea cuvinte frumoase şi calde, — poate uneori exagerate în dragostea lui de neam — şi pentru cei ce se stânseseră cu făclia de lumină culturală în mânile lor pentru înălţarea fraţilor robiţi. Citez un pasagiu din răspunsul ce-l dă la cuvântarea lui P. Poenariu dela Academia Română despre „Gheorghe Lazar şi şcoala română" :[2]

„La asemenea mişcare (deşteptarea poporului şi micile noastre revoluţiuni politice), initiativa nu putea s'a iea decât bărbaţii aceia pre a căror frunte Dumnezeu a pus degetul său zicându-le să păsească înainte. Asemenea predestinaţiune a fost reservată de Providenţă fraţilor de peste Carpaţi. Câţiva bărbaţi cari au avut ocasiune a se pune mai de timpuriu cu contact cu şcolile şi cu luminele civilisatiuni renăscănde în Ocident, şi luară misiune a se face apostoli ai Regenării naţionale. Petru Maior, Şincai, Ţichindeal, Molnar, Teodorovici, Clain, Lazar, fură primii luceferi ce au compus pleiada ilustră a românismului. Acest din urmă, dotat cu un caracter mai energic, se distinse cu mai multă ardoare. El a zis : „Ce folosim noi învăţăţii, cu erudiţiunea noastră, dacă nu vom comunica-o naţiunii ? Ce folosim noi, scriitorii, cu scriptele

[1] Bănescu *Corespondenţa familiei Hurmuzaki Gh. Barit* Văleni, 1911, p. 9—10

[2] Cf. *Analele societăţii academice române*, IV, Bucureşti, 1872, p. 127 şi 131.

www.digibuc.ro

noastre, dacă nu avem un public mai mare care să ne cetească şi să ne înţeleagă? Şcoli trebuesc Românilor. Să le facem dară şcoli. Să trecem mai ales peste Carpaţi, unde Românii nu sunt mai ageri şi mai inimoşi şi acolo să consumăm forţele noastre. Acolo făclia va fi mai luminoasă şi mai binefăcătoare. — Aceasta şi a zis Lazar; aceasta a şi făcut . . ."

„. . . Lumea modernă, naţiunile vii, au avut şi au Phönixii lor. Era natural dară ca şi Românii să aibă pre ai lor. Este şi mai natural pentru o naţiune civilizată, ca să dea cultul cuvenit bărbaţilor cari au ilustrat numele lor. Un Gheorghe Lazar, cu a căruia memorie ne ocupăm astăzi, este mai mult decât un phönix pentru Români: el nu ne-a lăsat numai o suvenire mitologică ca phönixul Egiptenilor; el nu s'a renăscut pe sine ca paserea fabuloasă, ci a făcut să se renască un popor întreg, o naţiunea întreagă . . ."

In 18 Ian. 1860 se deschide în Bucureşti gimnaziul Gheorghe Lazar. In a sa *Revista Carpaţilor* (I, p. 202—7) Sion reproduce discursul rostit cu acest prilej de directorul Const. Adam, şi la urmă propune: să se facă o statue a lui Gh. Lazar în faţa Universităţii şi osemintele lui să fie aduse din Transilvania la biserica Sf. Sava din Bucureşti. Statuia de fapt s'a ridicat pe urmă, dar osemintele sunt şi azi la Avrig.

Am vorbit în capitolul intâiu din cercetarea de faţă despre intemeierea *Revistei Carpaţilor* în Bucureşti, îndată după unirea principatelor şi scopul ei literar şi general românesc. Aici vrem să relevăm numai interesul manifestat de Sion în revista aceasta, faţă de nevoile sufleteşti ale ardelenilor şi colaboraţia lor, precum şi abonaţii:

Sion are câteva articole care privesc direct Ardealul românesc. Aşa vorbeşte şi despre *datinele de anul nou* în Transilvania[1], apoi despre sinodul din Sibiu (1860), care decide despărţirea bisericii de Sârbi, fiindcă „în secolul modern spiritul de naţionalitate s'a pus mai presus de

[1] *Revista Carpaţilor*, I[1], Bucureşti, 1860, p. 43—44, 59—51.

www.digibuc.ro

legămintele confesionale;"[1] desaprobă pe comitele Chioarului, Sigismund Pop şi ziarul său „Concordia", care e pentru unirea cu Ungaria,[2] critică pe un june jurist din Ardeal, care-i trimisese 3 poezii slabe, observând că ardelenii au dat numai eruditi: filologici-istorici, dar poeţi nici unul afară de Andrei Mureşianu;[3] în „Noi contra noastră" apară frumos pe profesorii ardeleni contra lui Eliade, care i-a atăcat pentrucă sunt uniţi,[4] critică colecţia de versuri „Tonuri intime" ale teologului din Viena Iustin Popfiu, care sunt scrise în limba erudită-aristocrată-latină; vorbeşte de unitatea limbii ţeranului dela Tisa, Nistru şi Dunăre, care se înţelege perfect,[5] laudă *Gazeta Transilvaniei*, care primeşte din ţara ajutor 500 galbeni.[6]

Dintre colaboratorii ardeleni ai revistei întâlnim pe învăţatul Alex. Papiu Ilarian, care din Berlin (1 Febr. 1860), unde făcea studii, trimite articolul: *Gramatica lui Şincai*[7] altul despre *„Ana Movila"* (închinat amicului său Sion),[8] şi studiul de drept de o valoare deosebită: *Independenţa constituţională a Transilvaniei.*[9] Iar unul din Abrud (în 25 Ian. 1860), cu pseudonimul Castore Gemenul publică: *„Dorinţele Românilor din munţii apuseni ai Transilvanei.*[10]

E interesant că *Revista Carpaţilor* a avut o largă răspândirea la Românii de sub stăpânirea ungurească-nemţească. Studenţii din Pesta, prin Ioan Maniu, roagă pe Simion Bărnuţ să-i aboneze la aceasta revistă,[11] şi ei se bu-

---

[1] *Ibid.*, II. 2. p. 60—62.

[2] *Ibid.*, p. 191—192.

[3] *Ibid.*, p. II[1], p. 749—751.

[4] *Ibid.*, II[2], p. 321—326.

[5] *Ibid.* p. 596—601; cu toată critica reproduce 3 poezii ale lui Popfiu care justifică cele spuse despre ele. p. 602—610, Am văzut mai sus cum apără Sion, contra prietinului său V. Alexandri, unii termini ortografici ai gramaticilor ardeleni.

[6] *Ibid.*, II[1], p. 93 n. 2.

[7] *Revista Carpaţilor*, I 2 p. 48—61.

[8] *Ibid.*, II[1], p. 114—129.

[9] *Ibid.*, II[2], p, 65—122, 257—314.

[10] *Ibid.*, II[1], p. 87—100.

[11] Suciu Ç., *Corespondenţa lui Ioan Maniu cu Simion Bărnuţ (1851—64)*, Blaj, 1929, p. 258 (din 20 Maiu 1860).

www.digibuc.ro

cură că vor avea-o dela primul număr.[1] Avem lista cu numele abonaţii lor. Dăm localităţile şi numărul abonaţilor: Abrud 6, „Abrudbania" 10, Alba-Iulia 6, Arad 1, Aradul vechiu 1, Beiuş 1, Blaj 7, Bocşa-Montană (în Banat) 1, Braşov 9, Capnic 1, Caransebeş 1, Cluj 1, Dej 1, Deva 1, Gherla 1, Haţeg 1, Lugoj 8, Orăştie 1, Pesta 1, Reghin 1, Sibiu 7, Sinteşti 1, Şard 1, Şomcuta-mare 1, Teaca 1 şi Zagra 1.[2]

„Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român" îşi ţine adunarea anuală în 28—30 Iulie n. 1862, în oraşul Braşov sub preşidenţia episcopului Andrei Şaguna. Scriitorul Alex. Odobescu a participat la aceste serbări şi ni le descrie pe larg şi deosebit de interesant.[3] El notează, că la propunerea lui Gheorghe Bariţ a fost ales membru de onoare a Asociaţiuni asemenea şi George Sion, care „mulţumi pentru a sa denumire şi luă îndatorire de a sprijini scopul Asociaţiuni din toate puterile sale, printre compatrioţii săi din Principatele dunărene. Din toate părţile i se răspunse prin aplauze şi aclamări."[4]

In 1868 Sion cercetează pe văduva lui Andrei Mureşanu din Braşov, la care găseşte un manuscris de al scriitorului poporal Vasile Aron. Manuscrisul e un poem intitulat „Reporta de Vissu", pe care Sion îl analisează într'o conferinţa ţinută la Ateneu din Bucureşti (6 Febr. 1868), arătând şi importanţa celorlalte scrieri poporale ale lui Aron, pe care le cumpărau până şi ciobanii ştiutor de carte, cum a văzut însuşi Sion într'o librărie din oraşul Timişoara din Banat.[5]

---

[1] *Ibid.*, p. 261 (din 4 Iulie); în 21 August, Maniu urgitează trimiterea revistei. (*Ibid.*, p. 267); Ioan Maniu ceruse (în 26 Sept. 1859) dela unchiul său din Iaşi Simion Bărnuţ să-i trimită între altele şi cărticica lui G. Sion, „Călătoria în Basarabia", amintiri, care se reproduseseră şi în Gazeta Transilvaniei din Braşov. *Ibid.*, p. 244 (din 12 Oct.), 246.

[2] *Revista Carpaţilor*, I[2], p. 192—3 (numele abonaţilor), şi II[2].

[3] Odobescu, *Opere complete*, vol. II, ed. Minerva, Bucureşti, 1908, p. 274—301.

[4] *Ibid.*, p. 297—8.

[5] Conferinţa a apărut în Bucureşti, la 1870, sub titlul: *Reporta de Vissu.*

www.digibuc.ro

Din scrisorile ce publicăm în acest volum se dovedește interesul și dragostea deosebită a lui Sion pentru Românii ardeleni, pe cari căuta după putință să-i ajute și să ocupe locuri vrednice de munca și priceperea lor.

Iată la intervenția și recomandarea lui Sion, din Febr. 1855, Domnul, Moldovei, Grigore Alex. Ghica numește de stareț al bogatei mănăstiri Neamțul, căzută în mâna risipitorilor și rusofililor, pe archimanditul Dionisie Romano — de nașterea din Săliștea Sibiului, — „un om învățat precum nu prea găsim între călugării de pe la noi, un om cu tendințe nobile și generoase, carele ar face mult și pentru mănastire în parte și pentru cler în general." [1] Dionisie ajuns stareț vrea să reorganiseze toate moșiile mănăstirii, și la propunerea lui Sion, trimite lui Ion Maiorescu 40 galbeni, ca să-i expedieze pe un tînăr ardelean Mezei, care făcuse studii agricole în Capitala Austriei.[2]

Avem 18 scrisori ale lui Ion Maiorescu cătră Sion, trimise din Viena (Ian. 1855—April 1858).[3] Sunt pline de informații prețioase unele, altele mai reduse. Ne zugrăvesc caracterul lui Maiorescu, dragostea lui de neam, apoi relațiile cu Știrbei Vodă, cu frații Hurmuzaki, persecuțiile îndurate din partea profesorilor din Muutenia, tradarea ardeleanul Florian Aron, resbunarea nedelicată și nedreaptă a lui Ghica Voda, în urma căreia își pierde slujba din Viena, apoi se vad întrigile politice și diplomatice interne și externe din acea epoca, acțiunea subversivă a Austriei, Rusiei, Prusiei și Turciei, etc.; activitatea lui neobosită și desinteresată în serviciul neamului și prin presa străină, neajunsurile materiale, informații nouă despre nașterea și copilăria lui Maiorescu, sinceritatea și încrederea față de Sion, „agentul diplomatic" al Moldovei la București, cari toate înalță figura luminoasă a cărturarul lor autor ardelean.

Informațiile politice și diplomatice date din Viena de

[1] Aici p. 232—33.
[2] Aici p. 160—166.
[3] Vezi p. 121—178.

www.digibuc.ro

Ioan Maiorescu, în legătură cu principatele române, s'au dovedit mai totdeauna exacte. Sion le transmitea apoi ministrului de finanțe al Moldovei: P. Mavrogheni și acesta lui Grigore Alex. Vodă Ghica.[1] Activitatea aceasta de informator politic și diplomatic a lui Sion, așezat în București și în strânse relații de prietinie cu Maiorescu din Viena, — e de cea mai mare importanța, aducând astfel un real serviciu atât Moldovei, cât și Țării Românești, dând de atâtea ori știri folositoare însuși Domnului Știrbei, la care adeseori mergea.

Scrisorile lui Laurian sunt interesante pentru cunoșterea frământărilor școlare de atunci în Moldova,[2] iar din a lui Goldiș vedem, că piesa lui Sion, „Plevna", tradusă în ungurește, a fost bine primită, dovedind virtute popoporului român în fața străinilor dușmani,[3] din cea a lui Pop Reteganul stările sociale culturale din Ardeal și preocupările literare ale autorului,[4] căruia Academia România în 1892 îi acordă un ajutor literar de 500 lei pentru mss. „Datine și credințe populare," și la propunerea lui G. Sion.[5]

Sion a fost cunoscut între intelectualii ardeleni, nu nu numai prin corespondeța avută cu unii din ei, ci prin colaboratia la ziarele din Brașov ale lui Bariț, apoi prin fabulele, Suvenirile contemporane și mai ales prin poeziile sale, dintre care cele patriotice erau rostite și învățate cu multă plăcere de elevii de școală, de studenți și alți iubitori de literatura neamului. Intinsă popularitate a avut îndeosebi poezia „Limba românească", aceasta limbă, cari era persecutată de unguri în întrebuințarea ei și pentru care se da lupta zi de zi. Resunetul poezii a ajuns până la granița de vest a Românimei, și „studenții" români din Satu-Mare, înființează a „Societate de lectură", în 1862—63, pentru cultivarea literaturii și limbii românești așa de periclitate în acele părți, și-i pun ca „motto" aceste versuri ale poetului G. Sion:[6]

---

[1] Vezi aici scrisorile lui Sion către Mavrogheni, p. 222—224, 227—228, 233—234, 241—242.
[2] Pag. 117—120.
[3] Pag. 24.
[4] Pag. 200—204.
[5] *Analele Acad. Române*, desbateri, XIV, p. 152.
[6] V. Scurtu: *Petru Bran. Un luptător al trecutului românesc din Satu-mare*, Satu-mare, 1939, p. 69.

www.digibuc.ro

Mult e dulce și frumoasă
Limba ce vorbim
Altă limbă armonioasă
Ca ea nu găsim.

In 1877—78 Sion vrea să vină în Transilvania, să țină conferințe pentru răniții războiului nostru de independență, dar Ungurii nu-i permit.[1] Revista „Familia" din Oradia îi reproduce poezia patriotica. „Steaua României" (1877, p. 265)

4. *Relații cu studenții români din Paris.* — Centrul de atracție culturală a început să fie Parisul pentru boierii din Principatele române, încă din prima jumătate a veacului al XIX lea. Rând pe rând se strecoară tot mai numeroși fii de ai boierilor la învățătură în cel mai mare oraș de lumină a Apusului. Nu odată li se cerea acestora și învoirea domnească, fiindcă Parisul era în acelaș timp și laboratorul cel mai ne astâmpărat în făurire și răspândirea ideilor de libertate, egalitate și frățietate, idei cari duceau la aprige frământări sufletești și radicale reforme în organizarea internă a popoarelor și țărilor. De aceia Domnii români, — supuși protectoratului Turciei, Rusiei ori Austrei și în partea întâi din secolul al XIX-lea, — nu prea erau bucuroși, ca tinerii români să cerceteze orașul „revoluționar", căci întorși acasă, sau fi și de acolo, făceau multe mizerii stăpânirii.

După revoluțiile din Țerile române (Martie și Iunie 1848), cari nu izbutesc, conducătorii revoluționari în partea cea mai mare, — tinări energici, inteligenți, entuziaști și gata de orice sacrificiu — s'au refugiat la Paris, unde continuă neodihnita lor propagandă pentru informarea străinătății, pentru eliberarea de sub tutela străină și Unirea Principatelor.[2] Prin urmare era acolo o

[1] Aici, p. 249.

[2] Vezi despre acești emigranți studiile: Alex. Marcu, *Conspiratori și conspirații în epoca renașterei politice a României, 1848—1877*, București, 1930, p. 373; N. Corivan, *Din activitatea emigranților români în Apus (1853—1857)*, București, 1931, p. 170; Smochină N. P., *Sur les émigrés roumains à Paris de 1850 à* 1856 în *Melanges de*

www.digibuc.ro

pleiadă viguroasa de luptători, dintre emigranții siliți, cari lucrau cu zor pentru un viitor românesc mai strălucit.

Intre acești refugiați găsim de aceia, cari făceau studii serioase la Universitate, cum între studenții propriu zişi sunt mulți, cari studiind, nu scăpau nici un prilejde face propagandă în folosul neamului. Cunoaștem numele emigranților, ca și a studenților dela Paris, cari întreținеau vii relații cu cei de acasă și căutau ca prin muncă împreună să servească cauza națională în capitala Franței.

Studenții intemeiază o asociație frățească numită *Junimea Romană*, din care făceau parte atât ce-i din Țara Românească, cât și cei din Moldova. Odobescu care era între ei ne dă în parte numele celor din Muntenia îndata după 1848 până la 1855, arătându-ne frământările și preocupările lor din acea vreme.[1] „. . . Se adunau odată pe săptămână la fiecare din noi, spre a discuta chestiuni de știință, îndreptate totdeauna către țara noastră. Acea societate juvenilă s'a incumetat chiar a publica, fără concursul celor mai în vârstă, o foaie periodică românească, în care noi toți băeții am scris, după cum ne-a tăiat capul, cu unica țintă de a deștapta și a îmbărbăta pe compatrioții nostri. Noi ne pusesem în gând să întărim pe viitor cu proptele și chezașiile științei, acel pod măreț pe care numai prin instinct și cu un nobil avânt, bătrânii noștrii împinseseră la 1848 — meargă unde o merge — poporul românesc".

Acolo „am urzit, în anii tinereților, toate frumoasele noastre proiecte pline de un patriotism exaltat, toate planurile noastre în care totdeauna cultul datinelor părintești se amesteca adânc cu al științelor și al artelor, cu tot ce este frumos. Acea generațiune a noastră e ultima, care la noi, a simțit nevoile trecerei dela lumea veche la cea nouă, dela viața societății din trecutul nostru românesc, la acea viață a viitorului pe care, din nenorocire, cei mai

---

l'école roumaine en France, XI (1933), Văleni, p. 153—203; Corivan, în *Revista istorică*, 1931 (XVII) Văleni, p. 185—202; Iorga, *Revista istorică*. XI (1925), p. 7—9; și C. A. Rosetti, *Note intime*, II, București, 1916, p. 99.

[1] *Opere complete*, II, București, 1908, p. 241—248.

www.digibuc.ro

mulți dintre noi n'am văzut-o și poate că nici nu o vom vedea statornic întemeiată pe principiile visate odinioară de noi."

Foaia numita de Odobescu avea titlul *„Junimea română"*, a apărut numai 3 numere, în Mai—Iunie 1851, fiind „redijată de către studenți Munteni și Moldoveni: așa dar ca să fie un adevărat organ al Republicei Românilor, invităm pe junii democrați din Transilvania, Bucovina, și Banat a se pune în relație cu noi fără întârziere".[1] In primul număr se fixează astfel principiile „generale ale lucrărilor noastre":

1. Răsboiu celor apăsători, solidaritate cu cei apăsați,
2. Independența și unirea tuturor Românilor,
3. Organizarea adevăratei democrații.

Pentru realizarea acestor idei „să lucrăm cu inimă și fără preget, căci astfel numai vom izbuti... Să ne gătim dar pentru o luptă plină de nevoi, și, mai înainte de o începe, să cătăm a ne lumina, spre a nu repeta greșelile ce se făcură în anii trecuți. Amăgiți de Sultanul în țara muntenească, de Impăratul Austriei în Transylvania să ne convingem de acest adevăr — că fericirea noastră nu va veni nici odată dela capetile încoronate, ajutorul nostru nu va veni nici odată dela streini. In noi este toată puterea și noi înșine nu vom fi tari până nu vom fi odată uniți.

Până acum unirea a slujit abia de temă poeților, noi ne propunem a o propaga cu mai multă seriozitate, a convinge pe toți că nu e deosebire între un Român de dincolo sau de dincoace de Prut, de dincolo sau de dincoace Carpați; vom spune celor ce vor voi să ne audă că suntem datori, nu numai a ne iubi ca frați, ci încă a ne da mâna spre a ne ridica ca un singur om când ziua așteptată va sosi.

Spre a ajunge la acest scop vom întrebuința gândirea, sub toate formele ei, vom tracta artă, literatura,

---

[1] Golescu ceruse în Zlagna lui Avram Iancu (în Ian. 1849), să trimită oameni la Paris pentru apărarea și câștigarea drepturilor românești; cf. *Anuarul inst. de istorie națională*, Cluj, III, p. 1926, 43—45 no. 10.

www.digibuc.ro

istorie, politică, morală, toate dintr'uu singur punct de vedere: *Patria*..." [1]

Frumos şi vrednic program de muncă naţională.

Din scrisorile studenţeşti ce publicăm se evidenţiază clar cele afirmate mai inainte relativ la studenţii români din Paris. Iată ce ne spun cele 23 scrisori parisiene ale lui Nicolae Ionescu, din Ian. 1849 — Iul. 1852, timpul de studii în acel oraş:

In acest timp aminteşte între studenţii din Moldova: fraţii Iancu şi Vasile Alexandri, trei Lecca, Cosadini Mălinescu, P. Donici, Gherescu, Crachte, Quinezu, dar au mai fost şi alţii nenumiţi. Ionescu doria şi-l chema mult la Paris pentru studii şi pe iubitul său prietin Sion, fără sprijinul căruia, moral şi material, n'ar fi putut zăbovi atăţi ani acolo, îndurând ce-i drept multe lipsuri lipsuri materiale, reţinut totuşi de setea lui nepotolită după buna şi folositoare învăţatură, cum spune el aşa de frumos în cuvintele următoare:

„... Am uitat toate şi de nimic alta nu mă îngrijesc decât cum să mă folosesc mai bine de liniştita şi placida mea şedere întru meditaţii. Am uitat chiar pe biata săraca maică mea pentru care n'am făcut decât în deserte rugii la cer, ca să mi-o ţie în viaţă, ca să pot încă-i îndulci cele mai de pe urme minute. M'am uitat însuşi pe mine poate, căci uite, am plecat cu vârsta pe calea de bărbat şi puterile mele sunt fragile şi puţine ca ele unui prunc înţărcat fără timp. Este în fiecare din noi un timp de înflorire şi fericire, de acel ce şi are sufletul gata la asemenea frumoasă rânduială a firei. Eu cu sufletul meu întrucât mă pot cunoaşte, mi se pare că sunt din acele plante târzii care dau floarea lor bătt târziu înspre toamnă. De voiu fi aşa de norocit a nu fi smuls înainte de timp de lângă trunchina unde m'am pus pe cultuire, poate că vom prinde ceva sevă bună care să lucreze bine la replantarea mea sufletească în setoasa de sufleteşti răsaduri, dar de furtunoase vânturi mult bătută, dulce ţara noastră!" [2]

---

[1] Hodoş şi Ionescu: *Publicaţiunile periodice româneşti*, I, Bucureşti, 1913, ed. Acad. Rom. p. 354—357.

[2] Aici, p. 94.

www.digibuc.ro

Negri îl ajutase cu bani şi-i cerea să se întoarcă acasă, unde-l aşteaptă postul ce i se cuvine, dar el tot vrea să mai rămână, indicând şi motivul: „... Simt că-s fără timp înţârcat de la muma ştiinţei şi mă tem să nu fiu în viaţă-mi decât o fiinţă chircită. Oh! Eu care am despreţuit totdeauna fără milă mediocritatea în orice, eu să mă ştiu că nu-o să mă pot înalţa mai sus! Oh! mai bine la pământ!"[1]

Deşi avea bursă din casa şcoalelor, totuşi banii nu-i ajungeau, împrumută dela care poate, pentru a-i restitui după întoarcerea în ţară; ca să câştige ceva bani, dă lecţii de româneşte Dnei lui Iancu Alexandri, vrea să scrie cărţi de şcoală, cerând planul Ministerului; a proiectat o enciclopedie şcolară cu Vasile Alexandri, care n'a apărut niciodată, face traduceri din Michelet, scrie articole şi trimite cărţi lui Sion; doreşte să se întoarcă acasă cu „o bibliotecă formată pe treaba profesoriei"; cere să-i trimită „Letopiseţele" tipărite de Kogălniceanu; să intereseză de fruntaşii ardeleni pe care-i cunoscuse la Blaj; trimite lui A. Panu, ziarul lui Lamartine. Constată adevărul, pe care-l vor fi simţit mulţi studenţi săraci, că „nevoia mult înmoaie caracterul". Roagă pe Sion, care era în Cernăuţi, să-l scuze la Alecu Hurmuzaki, că nu i-a trimis articolul pentru foaia „Bucovina"; „N'am putut să mă ţin de cuvânt, pentrucă era în adevăr o temeritate, o cutezare mare din parte-mi să întrepind a esplica deşteptarea naţionalităţilor europene, în coloanele unei foi care a avut de colaboratori pe cei mai iscusiţi scriitori ai patriei mele. Eu mai am nevoie de a rumega la idei şi apoi voi da şi eu tributul meu pe altarul muzelor naţionale..."[2]

Unii din emigranţii munteni voiau să se întoarcă acasă, dar Domnia nu le da voie, fiind revoluţionari, şi Ionescu ne spune gândul lui de ajutorare sulevat de însuşi Sion: „Imi scriseşi mai deunăzi că ai speranţe că sub domnia lui Grigoriţă (Ghica) n'ar fi peste putinţă a se adăposti în Moldova acei din fraţii Munteni ce suferă din cauza

[1] Pag. 87.
[2] Aici p. 76.

www.digibuc.ro

revoluției. Vezi gândește mai serios la această faptă de generoasă ospitalitatea ce ar putea junimea moldovenească să ofereze cu o delicată discreție fraților munteni. Gândește și grăbește a-mi scrie, ca să asigurez pe cei ce sunt în necaz."[1] Frumos și nobil gând din partea celor doi prietini, dar nu s'a putut traduce în practică din cauza multor oameni și împrejurări.

Cere lui Sion să-și influențeze Ministerul, să trimită cât mai mulți studenți bursieri la institul agricol din Versailles, pentru a învăța teoreticeşte și practiceşte agricultura, această știință, „mama fericirilor materiale și azilul capacităților populare".[2]

Se scuză de ce nu-i comunică noutăți politice, motivând: „. . . Din gazete vei fi aflat mai multe despre politicale, iar despre altele să fi pus, să fi căutat a pune în scris simțimintele inimei mele, un asemenea lirism tradus în proza proastă a stilului meu reformat, ar fi fost pentru muza ta-cea dulce un atac de nervi regulat după fiecare scrisoare. Vezi de aceea scrisorile mele, erau atât de deșerte de novități, pe cât de desgustate ca împărtășiri a inimei."[3]

Sion ne spune, că încă pe vremea când asculta cursurile la Academia Mihailană din Iași, a făcut cunoștință cu feciorul popii Ion din Roman, Nicolae Ionescu, „care până a nu avea barbă, mă făcea a vedea în el, ceeace am apucat cu 40 ani mai târziu, un parlamentar din cei mai limbuți ce a putut să producă pământul fertil al Românului.

Acesta într'adevăr avea un talent extraordinar de improvizațiune, era în stare ca pentru orice subiect cu fond sau fără fond, comandat chiar, să vorbească câte oră sau două și cu duscursuri ciceroniane bine zise și elegant exprese, să uimească pe oricare ascultător sau gură cască, fără a spune, însă în realitate nimic care să convingă sau să instruească".[4]

---

[1] Pag. 80.
[2] Pag. 90.
[3] Pag. 104.
[4] *Suvenire contemporane* p. 347—8.

www.digibuc.ro

Bunele relaţii între ei se constată până târziu, după 1875, fiindcă Sion era un suflet în adevăr bun şi nu se oprea la orice ambiţie deşartă.

Altora Ionescu le-a făcut impresia de om rău, gălăgios, încă student la Paris, cum îl prezintă C. A. Rosetti în *Notele intime* II, p. 77—78. Asemenea fostul său coleg în Franţa P. Donici îl caracterisează: „o javră şi n'a fost niciodată nimic decât un palavragiu fără rost".[1]

Cu toate că să laudă în scrisorile trimise lui Sion, el, poate determinat de „nevoia înmoaie caracterul", a inceput să fie în solda tuturor, după împrejurările dictate de anumite interese. Severul om politic Constantin Hurmuzaki, prietinul sincer şi devotat al lui Sion, are o judecată aspră privitor la Nicolae Ionescu, pe care o comunică altui prietin comun din Viena Ioan Maiorescu, în aceşti termini:

„...Aud că s'au adunat 600#, cu care merge N. Ionescu la Bruxelles. Dar eu găsesc că aceasta e o nebunie... Ionescu nu-mi place. Il e înfumurat, într'o ureche, capriţios şi are mania originalităţii. Şi apoi se crede mai învăţat decât este, nu primeşte sfat e pasionat şi îndărătric. Incă an au cercat a dovedi în *„Zimbru"*, că Principatele nu sânt suverane ci sânt aceea ce în dritul civil al Romanilor se chiamă capitis diminutio şi prin urmare că seau trebue să remână aşa cum au fost, seau a se incorpora intr'un Stat mai mare. Nu este un an decând au luat în batjocură tratatul lui Petre Schiopul numindu-l „faimosul trat," ca să mă atingă pe mine, care susţineam cu acel trat suveranitatea Principatelor. Ce vrei mai mult? Acest om merge la Bruxelles ca să edee acolo *„Steaua Dunării"* franţuzeşte. Vezi acum de ce nu ţi-am scris despre acesta?

Zici că şi acolo, la Bucureşti, s'ar găsi fonduri. Pentru asemenea planuri este păcat de a pune în contribuciune pe Români. Păstreze şi fondurile pentru lucruri mai bune, pentru solii, pentru broşuri, pentru onorare la corespondenţi, cari sunt plătiţi pentru a trimite articuli

[1] Aici p. 22.

www.digibuc.ro

şi cari prin urmare ar primi bucuroşi dela noi articuli, mai ales dacă le-am da şi lor ceva. Eu am scris în mai multe locuri să se facă cercări de acest fel".[1]

Din cele 9 scrisori (din 1856) ale lui Vasile Alexandrescu-Ureche apare propagandistul tenace şi studentul mai puţin preocupat de sine, deşi avea şi el multe nevoi materiale. Nu iută să amintească lui Sion „câtă recunoştinţă vă am pentru ajutorurile de tot felul ce-mi daţi şi pentru bunele vorbe, şi tonul cel drag ce ştiţi da rândurilor Dvoastră."

Il ţine în curent pe Sion cu tot ce se petrece la Paris: Acţiunea publică şi ziaristică a francezilor pentru cauza românească; plasează ştiri primite şi scrie articole la ziare franceze, cu redactori cărora are bune relaţii; merg să mulţumească acestora pentru sprijin şi cere ca şi cei din Moldova să facă asemenea, prin o adresă caldă, îndeosebi lui Quinet; regretă că Românii din Paris nu sunt uniţi în acţiunea lor şi fac rea impresie; ei se adună la Capela românească cu Bataillard şi fac un memoriu pentru congresul de pace de acolo, şi lui Napoleon; dă informaţie despre congres şi hotărârile lui în ce ne priveşte; îi trimite ziare şi cărţi cari se ocupă de chestiunea Principatelor române, cere să-i trimite volume de poezii şi alte cărţi literare, căci vrea să scrie un studiu despre „Poezia la Români".

Combate cu temei idea lui Sion, de a cere şi avea Domni indigeni din consideraţiuni patriotice.[2] Unirea nu

[1] Publicată în *Convorbiri literare*, 1902 (XXXVI), p. 1140-41 (din Dulceşti, 4—16 Sept. 1856). Părerea aceasta a păstrat-o şi în Ian. 1860. Vezi aici, p. 51—52.

[2] Ideia unui Domn român o susţinea de altfel şi Ioan Maiorescu într'o scrisoare către Const. Hurmuzaki (Viena, 4 Ian. 1857): „...Toţi românii cei luminaţi din statele Austriei, chiar şi cei ce se află astăzi în principate, Laurian, Bărnuţ, s. c. sunt cu totul în contra unui principe străin, şi nu uitaţi, că ei bieţii ştiu ce însemnează a fi sub străin. Ei cred, că dacă naţiunea română e capace de viaţă, atunci ea are în sine şi mijloace de regenerare; iar dacă credem că nu poate avea cap din sânul său, apoi tot cu acea consecinţă nu poate avea nici ministrii din sânul său s. c.

Capul nu poate nimic dacă organele nu sunt bune, când din contră trupul fiind sănătos, şi organele sunt bune, poate guverna şi uu cap mediocru..." cf. *Convorbiri literare*. 1908, vol. II, p. 180.

www.digibuc.ro

se va accepta de puterile străine fără a primi şi „rege apusean" crede Ureche.[1]

Studenţii vreau să publice un jurnal umoristic „Pepelea" pentru a zemflemisi prin diferitele caricaturi „oamenii reacţiuni", dorinţă care nu s'a putut realiza nici mai târziu.

Studentul V. Alexandrescu — căsătorit cu o franceză la Paris — întors în ţară a ocupat diferite demni-

Vasile Alexandrescu-Ureche.

tăţi înalte, profesor la Universitate, membru al Academiei Române, etc. păstrând şi mai departe bune raporturi cu Sion[2], care-i dăduse în tinereţele lipsite mult ajutor moral şi material, spre aşi croi un viitor mai bun.

Sion n'a încetat să-şi dea şi mai departe concursul său de ajutorare, sub diferite forme, studenţilor români

[1] Aici p. 284.

[2] Pag. 294. — V. A. Ureche publică o dare de seamă despre „Fabulele" lui Sion în *Ateneul român*, II, Bucureşti, 1869 (no. Ian.—Aug.) p. 59; iar în 1870 răspunde la discursul de recepţie a lui Sion la Academie despre Al. Donici.

www.digibuc.ro

în străinătate, păstrând relații utile cu ei, de exemplu, și cu cei din Torino și cu nepotul său de văr Iorgu la Paris.

5. *Relații cu alți prieteni și cunoscuți.* — Din scrisorile ce publicăm se poate convinge oricine, că relațiile lui Sion nu se opreau numai la cei cari slujau cu credință și cu talent în săctuarul literilor sau științelor românești, sau la acei pe cari vitregia vremurilor și răutatea oamenilor îi supuse stăpânirilor străine trecătoare, — ci treceau cu mult mai departe în domeniul politic ori economic, dela oameni cu rosturi importante în aceste ramuri la modești intelectuali din diferitele orașe ale țării, cari toți aveau o considerație deosebită față de poet, de gospodar, de omul cinstit, și nu se sfiesc s'o mărturisească în cuvinte alese și mișcătoare.

Astfel era intimul economistului și financiarului de mare și lung prestigiu, al ministrului de mai multe ori Petrache Mavrogheni, care-l așezase la București, ca „agent diplomatic", încredințându-i multe lucruri secrete, pe care le resolva cu credință, mult tact și pricepere, cum se poate vede și din cele 17 scrisori ale lui Sion (din Decemvrie 1854—August 1855.)[1]

Prietin devotat a fost eminentului patriot și jurist al Moldovei, Constantin Hurmuzaki, cum ne mărturisesc precis cele 10 scrisori ale acestuia (din Dec. 1857—Iu. 1862), din care se desprind clar toate frământările mari ale epocii pentru reforme interne, unirea țărilor române, alegerea Domnului, dușmaniile între fruntașii țării, relațiile cu Cuza Vodă, organizarea justiției, etc.[2] Toate acestea i se comunică lui Sion, și i se cere sfatul sau ajutorul.

Se știe, că Constantin Hurmuzaki cu autoritatea lui deosebită a susținut alegerea beizadelei Grigorie Sturdza, ca Domn al Principatelor unite, prin ziarul său *Constituționalul* din Iași, în Noemvrie 1858. S'au ridicat vehemente atacuri contra lui pentru această candidatura neagreată de Kogălniceanu, V. Alexandru, Hajdeu, etc.[3] Ori din

[1] Aici p. 217—230, 233—242.
[2] Pag. 27—61.
[3] Bălan, *Refugiații moldovenii în Bucovina*, p. 26—29.

www.digibuc.ro

scrisorile ce publicăm se vede, că în această chestiune C. Hurmuzaki era complet desinteresat, n'avea aproape nici o legătură cu candidatul său, numit şi Muhlis Paşa.[1] Ne izbutind, s'a raliat cu dragostea patriotului mare la alegerea lui Cuza, despre care şi scrie imediat lui Sion:

„In fine avem domn şi ce Domn? Domn ales cu unanimitatea voturilor. Dee Dumnezeu să realiseze dorinţele legitime ale Românilor".[2]

Cuza Vodă l-a preţuit mult pe Hurmuzaki, pentru calităţile şi caracterul său neşovăelnic, pentru solida lui ştiinţă juridică, numindu-l Ministru de justiţie şi apoi Presidînt la Curtea de casaţie.

Să nu uităm pe acel suflet nobil şi Român înfocat, care a fost Costache Negri. Acestuia îi făceau o deosebită plăcere întâlnirea şi corespondenţa cu Sion. Aşa bună oară scrie din Constantinopol (în 19—31 Ian. 1861):[3]

„... O să viu dacă vrea Dumnezeu la Bucureşti, să trăesc vre'o 15—20 de zile numai cu voi, adecă Bolintineanu, Tăulescu, Zanea, istrionul Micu, *Sion*, Pantazi, Alicsandrescu, — să facem o viaţă de *boemi*, lăsând la

---

[1] Aici p. 35—40.

[2] Pag. 46. Numeroase scrisori inedite, din corespondenţa dintre Sion şi familia Hurmuzaki, se păstrează la dl. Sever Zotta, fost director al Arhivelor Statului din Iaşi; una a lui Sion către Const. Hurmuzaki (din Bucureşti, 13 Dec. 1858) e publicată în Ungureanu, *Familia Sion*, p. 152—153.

[3] O scrisoare franceză a lui Negri către soţia sa Catinca (din Constantinopol, 12 April 1865 se află în vol. II. din *Corespondenţa poetului G. Sion*, No. 32), cuprinde şi rândurile: „... A trebuit să mă prezint Comisiei pentru bunurile Conventuale. Trec prin grele încercări şi trebue toată răbdarea pe care o am şi acea perseverenţă pentru treburile ţării ca să nu plec undeva de aici, ca să nu mai aud vorbindu-se de ea. Nu poţi să ştii câte suferinţe am avut în 12 zile de când sunt aici şi cât calm îmi trebue ca să rabd totul cu resemnare. Totuşi o idee mă susţine: Să fac, ca ţara mea să intre în posesiunea unui sfert din teritoriul ei şi să ne vedem scăpaţi de un duşman instalat în căminele noastre [e vorba de călugării greci şi averile mănăstirilor închinate], care era un stat în statul nostru. Această idee zic, mă susţine în toată persistenţa mea, şi nu-i nimic ce m'ar putea descuraja. Chestiunea nu va putea dura mult, şi într'un fel sau altul vom vedea curând şi sfârşitul..."

www.digibuc.ro

dracu politica şi înveninările ei, — nesuferind a'mi vorbi nici un singur cuvânt de ea."[1]

Se bucură că Sion se ocupă cu „bieţii bătrânii noştri scriitori pe care nămolul literar, i-au acoperit cu desăvârşită uitare" : Beldiman şi Conachi, şi dă informaţii pentru acesta din urmă, mulţumindu-i pentru volumul de fabule.[2]

Nobleţa inimei lui Negri o dovedeşte şi chestia cu vânzarea bibliotecii poetului Bolintineanu. Iată ce scrie Doamnei Alex. Zane :

„Soţul Dv. poate că n'a primit telegrama ce i-am trimis drept răspuns lui Sion care-mi vestea vinderea bibliotecei. Aşa mă grăbesc să răspund scrisori d-tră, care mi-a sosit cam târziu, că nu pot să mă prilegesc de acel nenorocit mezat făcut în dauna fericitului nostru prietin Bolintineanu, şi că biblioteca va urma să-i rămâie lui."[3] Lui Sion îi scrie : „... Las din nou biblioteca câştigată de mine vechiului ei proprietar ... de la Bolintineanu să câştig ! îmi este cu neputinţă."[4]

Sion fusese vre-o 2 ani „agentul politic" al Moldovei în Bucureşti (1854—1855), s'a căsătorit apoi cu o munteancă, şi astfel a ajuns aşi creia intinse legături cu multe familii distinse din Ţara Românească, pe care de fapt o considera ca a doua sa patrie, menită în curând să se contopească cu celalaltă de naştere. Aşa se explică de ce-l vedem pe el iscălit pe „Profesiunea de credinţă a partidului naţional din Valahia din 3—15 Noemvrie 1858."[5] Cuvântul lui aici era preţuit şi se ţinea seamă de el, aşa scrie un articol cu resunet despre noul ales Domn Alexandru Cuza :[6]

„Alegerea Domnului din Moldova în persoana colonelului Alexandru Cuza a produs a uimire generală, nu numai asupra Moldovei, dar şi asupra fraţilor lor de dincoace de Milcov ... Nu sunt nici amic intim al Domnului

---

[1] Negri, *Versuri, proză şi scrisori*, ed. Minerva, Bucureşti, 1909 p. 115.

[2] Aici, p. 181, XIII—XIV.

[3] Negri, *o. c.*, p, 121—122 (data e din Martie 1872).

[4] Aici, p. 182.

[5] *Acte şi documente relative la istoria renaşterii României*, ed. D. A. Sturdza şi Skupiewski, VII, Bucureşti, 1899, p. 741.

[6] *Ibid.*, VIII, p. 477—479 (reprodus din ziarul *Românul*, Bucureşti, 1859 Ian. 15-27.).

www.digibuc.ro

actual al Moldovei. El, în ochi mei nu trece, decât ca un principiu: triumful vocei naţionale! Nu voiu să scriu ceva în favoare sa, nici cu tendinţă de a mă recomanda favoarei sale; căci pana mea niciodată n'a prostituat constiinţa mea; şi nimeni nu va cumpăra-o vre-odată..." Vorbeşte mai pe larg despre înaintaşii noului Domn, care „numără mai multe generaţiuni de nobilitate adevărată." Alexandru Cuza a crescut în ideile secolului, s'a prezentat „în lume ca june inteligent, ca om onest, ca funcţionar onorabil, ca patriot zelos, ca cavaler desinteresat, ca român originar" şi reprezintă principiile: „abnegarea naţionalismul, devotamentul, onorabilitatea şi curagiul... toate calităţile ce se cer de convenţiune şi interesează pe ţară." Domnul „ne va arăta fapte mai frumoase decât poate ţara îşi închipueşte".

După alegerea întâiului Prinţ al Principatelor unite s'a dat un banchet în Bucureşti, la care au participat şi delegaţii Moldovei, şi Sion, cu acest prilej, „a închinat pentru stingerea tuturor frângerilor de partide în acel ocean puternic ce se numeşte naţia, şi toţi s'au depărţit cu lacrimile în ochi şi cu credinţă în inimă."[1]

Cuza Vodă n'a avut o simpatie deosebită pentru Sion, cum pare a se vedea din o scrisoare a lui Const. Hurmuzaki,[2] dar a fost numit, în 1861, membru la Curtea criminală, iar în 1862 este mutat la Curtea apelativă secţia 1. Se instituie o censură severă de presă, pentru strivirea opoziţiei.[3] La aceasta operă de sufocare a scrisului contribuie şi Sion în slujba sa de magistrat, ceea ce-i aduce indignarea tovarăşilor de luptă de ieri, a ziariştilor, cari-l ironisează prin o satiră a lui Nicolae Orăşanu, în care se spune:[4]

Pentru o leafă de nimica, pe-ai tăi fraţi de meserie
Ii condamnă fără milă şi-i trimite'n închisori.

De fapt mai înainte într'o poezie „La legea presei",

[1] *Ibid.*, VII, p. 496.
[2] Aici, p. 48—49.
[3] Aici p. 49—51.
[4] *Ilustri contemporani. Epigrame şi satire*, Bucureşti, 1861. cf. Iorga, *Istoria literaturii româneşti din sec. al XIX-lea*, vol. III. Văleni, 1909, p. 260.

www.digibuc.ro

Sion preamărise binefacerile libertății presei introduse de caimacamul Alexandru Ghica din Țara Românească.

Bune relații a întreținut Sion cu învățatul episcop dela Roman Melchisedec, care de pe patul de moarte exprima „coconului Iorgu" speranța să se facă în curând mai bine, și-l poftește de Sf. Gheorghe la Roman.[1]

Sion avea un bun obiceiu de a trimite câte un exemplar din cărțile sale publicate prietinilor sau cunoscuților mai de seamă. Resultatul era că primia cuvenitele mulțumiri îndatinate, dintre care unele sunt interesante prin cuprinsul și autorul lor, căci veniau din diferitele colțuri ale țării, reprezentând momente și nevoi culturale și aprecieri vrednice de a nu fi date uitării. Deaceia vom reproduce câteva rânduri sau pasage din unele.

Iată Nicolae Kretzulescu, membru al Academiei Române, a primit cu „vie plăcere": (Horațiu traducere din nemuritorul Corneille și răspunde din Berlin (10 Ianuarie n. 1876): „...Te felicit din toată inima despre modul patriotic cu care întrebuințez momentele ce poți avea libere în mijlocul rolurilor vieței. Literatura română pe care contribui astfel a o îmbogați, îți va fi pururea recunoscătoare".

Contesa Sturdza (născută princesa Ghica), desigur cea pe care o ironiza Eufrosina Petrino, mulțumește pentru drama „Plevna", pe care, fiind captivantă, n'a lăsat-o din mână până n'a terminat-o de cetit, luându-i o parte din noapte, fără se regrete (1/IX n. 1879).

In legătură însă cu „Suvenirile contemporane" sunt mai multe scrisori de recunoștință. Cartea a fost cetită cu interes și a plăcut mult lui Alexandri și Ion Ghica,[2] doi fruntași ai literaturii și vieții publice, cari-l incurajează pe Sion să continue publicarea amintirilor sale în volum al II-lea.[3] Pentru aceasta „Suvenirile" a fost pre-

[1] Corespondența poetului G. Sion II. No. 48 ab (din 10 Febr. și 17 April 1892). Profesorul V. Mandinescu din Roman descrie boala grea a episcopului, pe care numai Dumnezeu îl va mai putea tămădui (din 9 April 1892). Moare în 16 Maiu acel an.

[2] Ghica scrie din Constantinopol despre situația politică de acolo (10 Aug. 1857), în coresp. G. Sion, vol. I. no 153.

[3] Aici p. 13, 23.

www.digibuc.ro

zintate Academiei Române pentru un premiu, dar în urma unei critici aspre relativă la limba operei în special, din partea junimistului N. Quintescu, membru al Academiei, volumul n'a fost premiat. [1]

Scrisorile de mulţumită sunt dela:[2] Matilda Poni (10 Dec. 1888), N. G. Bibescu (Bucureşti, 10 Dec. 1888), I. D. Petrescu (Târgovişte, 26 Febr. 1889), I. Riureanu (Paris, 17/29 Martie 1889, comandă şi 5 exemplare), Georgandopol (Botoşani, 28 Sept. 1889), M. D. Sipsom, (Iaşi, 17 Martie 1890), şi D. S. Miclescu (Botoşani, 30 Martie 1889), care între altele scrie „prea iubitului amic" Sion: „... Ai fost, eşti şi vei fi o făclie aprinsă şi luminoasă pentru a răspândi lumina şi ideile sublime în masa poporului Român, şi descendenţii au să fie mândri de numele părintelui lor...

Iubite, îmi pare rău că suferi de astmă, dar şi eu ajuns la vârsta de 70 ani sunt hârbuit şi asămanat unei corăbii ce s'a izbit de toate stâncile, facă-şi urmaşii noştri cele ce am făcut noi, dar vai cu lacrimi văd că tinerii noştri dispreţuind bătrânii sunt fără de inimă, uşurei în cugetarile lor şi n'au simţimântul de dragoste pentru muma Patrie..."

E interesant ce spune un învăţător sau profesor N. Musicescu (14 Febr. 1889), care a cetit cartea, trimise „cu mână de părinte", de 2 ori cu soţia sa Eufemia, şi în dar îi va trimite şi el un batoc „lucru ce vă place". Cetirea ei „a deşteptat în mine dorinţa — şi aici vă rog să-mi iertaţi îndrăzneala — de a ţine a conferinţă despre viaţa DVoastră în mijlocul învăţătorilor din Dobrogea, când se întrunesc în timpul vacanţei. Ştiu, că a întreprinde o astfel de lucrare, trebue ca cineva să fie literat şi versat în astfel de subiecte; trebue ca conferenţiarul să fie aproape egal în cunoştinţe cu persoana despre care-şi propune a vorbi. Eu nu întrunesc nici una din cerinţele de mai sus. Singura bază pe care mă razim este că am cetit aproape toate scrierile Dvoastră; de 10 ani de zile vă cunosc bunătatea inimei şi apoi dacă îmi veţi

[1] *Analele Academiei Române*, desbateri, XI, p. 184—189.

[2] C. I. Săulescu „subsecretar" la Primăria din Bucureşti comandă 20 exemplare din „Suveniri" pentru consilierii primăriei (11 Febr. 1889).

www.digibuc.ro

permite aceasta, atunci pe lângă cele ce v'aşi trimite ca material aranjat de mine spre corectură, aş dobândi şi dela DVoastră tot concursul necesar pentru ca întreprinderea mea să reuşească pe deplin. Mă bucur de oarecare popularitate între învăţători şi aceasta mă face să stăruesc în dorinţa mea. Până la vacanţă mai avem vre-o 5 luni, aşa că am tot timpul trebuincios spre a mă prepara. Dacă veţi binevoi a mă încuraja, atunci vă rog să-mi daţi portretul DVoastră, ca să-l reproducă în mare, fie cu creionul bine lucrat de vre-un elev de la pictură, fie în alt mod, care împreună cu pervazurile să mă coste vre-o 40 lei şi care îmi va servi la conferinţe. Banii îi trimit, când îi veţi cere." Cere câteva exemplare, ca să le desfacă printre cunoscuţi.

Sion nu era numai scriitor, ci şi un agricultor priceput şi căutat de prietini pentru această calitate. Aşa trimite vite de prăsilă lui V. Alexandri, Eufrosinei Petrino (şi caşcaval delicios), lui Kreţulescu (în 1885 şi un taur) şi cere şi primeşte seminţe speciale de grâu, orz şi lămuriri cum să le samene dela: Eufrosina Petrino (2—14 Martie 1879 din Cernauca) şi Gr. Cozadini, mare agricultor şi vechiu prietin dela Climeştii Moldovei (1885).

Relaţii şi de altă natură va fi avut cu mulţi alţii, fără să avem corespondenţe sau alte informaţii despre ele.

6. *Relaţii cu câtiva străini filoromâni.* — In corespondenţa lui Sion s'au păstrat mai multe scrisori franceze, pe care le-a primit el dela câtiva străini filoromâni. Importanţa lor ne îndeamnă să ne oprim puţin asupra conţinutului şi autorilor lor.[5]

Ce mai veche, din 8 Noemvrie 1869, e dela profesorul dela universitatea italiană din Torino: Giovennale Vegezzi Ruscalla (n. 1818 † Dec. 1885), mare prietin al Românilor, fiind ales şi membru de onoare al Academiei Române (în 15 Sept. 1869) pentru diferitele sale scrieri în care ne-a făcut cunoscute în Italia: limba, poezia, literatura şi cultura românească. A stat în corespondenţă cu fruntaşii neamului din toate provinciile, cu Asaki,

[5] Scrisorile sunt la Biblioteca Universităţii Cluj: *Corespondenţa po tului G. Sion*, vol. I—II.

www.digibuc.ro

Alexandri, Hurmuzaki, Eliade, Laurian, Papiu, Bărnuț, I. Maiorescu și Bariț. Cunoștea bine limba românească, cetind ziarele noastre și Istoria Românilor, etc. A întreținut relații de prietinie cu mulți Români de seamă. Fiind profesor, ministru român Ciucurianu l'a însărcinat să supravegheze acolo conduita studenților români din Moldova (în Iun. 1861).[1] Având Ruscalla și aceasta misiune românească e firesc, ca Sion să se adreseze lui în chestia unor studenți, pe care-i îndreptase într'acolo, recomandându-i pentru îngrijire și îndrumare. Tânării însă erau pretențioși, și n'am voit să țină seamă de povețele profesorului italian, care se grăbește a informa pe „stimatul prietin" Sion despre purtarea protejaților săi:

Tânărul Constantin Apostolescu ar fi putut fi primit în excelentul Institut internațional din Turin, unde ar fi avut gratis toate lecțiile, ar fi putut învăța, pentru conversații, limba spaniolă, engleză și arabă, ar fi fost supraveghiat și împiedecat să aibă o conduită rea, pe care câțiva români au avut-o în ultimii doi ani, „ont fait du tort à nos compatriotes" („vorbesc ca român și sunt mândru de a fi"). Apostolescu, care este întovărășit totdeauna de un tânăr parisian din jurul României, elev al școalei „forestula" (?), a refuzat net de a intra. El vrea să aibă un profesor și o cameră liberă. Am găsit un excelent profesor de italiană, care a mai instruit în anii trecuți șapte români, dar nu are cameră să-i dea. Apostolescu n'a mai venit să mă vadă.

Știind la câte pericole este expus un tânăr român în marile noastre orașe italiene, fiind tată, având timp de 20 ani înalta administrație a închisorilor și luând în serios recomandațiile D-voastră aș fi voit să fiu mentorul și tutorul tânărului Alexandrescu. El nu vrea să-mi urmeze sfaturile și mă grăbesc să vă fac cunoscut stimate Dle Sion, regretul de a nu putea răspunde încrederii ce mi-ați arătat. Vai! astăzi tânării trebuesc ținuți în frâu. Dacă decad vina e a lor. Binevoiți a face cunoscut Dlui Ale-

[1] Despre Ruscalla vezi Marcu, *V. Alexandri și Italia* în *An. Ac. Rom.*, secț. lit., III (1927), p. 405—420. — În 1867—68 Sion face o călătorie în Italia. cf. revista *Familia*, IV, p. 45—46.

www.digibuc.ro

xandrescu tatăl conținutul prezentei și dispuneți de mine ca de un prietin și servitor devotat".

Cine sunt acești doi studenți și ce s'a ales de ei pe urmă e greu să lămurim în acest loc și acum, mai ales că ne lipsesc orice informație relativă la ei. Destul că profesorul Ruscalla ar fi voit să-și facă toată datoria de „părinte și român" față de ei, dar durere n'avea față de cine, căci ei nu primeau nici o tutelă din partea nimănui.

Emil Picot (n. 1844) a fost secretarul principelui Carol al României (1866—67), apoi consulul Franței la Timișoara (1869—72) și dela 1875 profesor de limba română la „Școala de limbi orientale" din Paris. A publicat numeroase și apreciate studii privitoare la trecutul Românilor[1], pentru care Academia Română l-a ales membru de onoare.

Picot se ocupa și cu o Bibliografie a scritorilor francezi Corneille și Racine, și voia să fie cât mai completă. La îndemnul prietinului său Dr. Obedenaru să adresează din Paris (în 24 febr. 1875) lui Sion, rugându-l să-i comunice titlul exact al traducerilor sau imitațiunilor făcute în românește din cel doi scriitori francezi numiți, asemenea și articolele critice despre ei apărute prin diferitele publicații românești. Spune că în Bibliografia lui Jarca n'a aflat decât 2—3 traduceri din Racine și numai una din Corneille. Nu-i vine să creadă că Românii să fi tradus mai puțin din clasicii francezi ca Armenii...

Sion îi trimite apoi traducerea sa Phedra lui Racine, pentrucare Picot îi mulțumește în termini măgulitori.[2]

Dela fostul secretar al lui Alexandru Vodă Cuza, francezul Baligot de Beyne, a primit Sion 7 scrisori între anii 1873 și 1876, al căror conținut îl vom da pe scurt.

In cea dintâi, din castelul dela Ruginoasa, 9—21 Iun. 1873, mulțumește în numele principesei Elena Cuza pentru telegrama de condoleanța trimisă din prilejul morții lui

[1] Vezi pe larg studiul N. Georgescu-Tistu, *Émile Picot et ses travaux relatifs aux Roumains in Mélanges de l'école roumaine en France*, 1925 part. I. Văleni, p. 181—276.

[2] Aici, p. 199.

www.digibuc.ro

Cuza Vodă care — cum spuneți —, „a cucerit gratitudinea eternă a inimilor curat românești."

In alta, din Paris la 8 Dec. 1873, scrie lui Sion: N'a putut aranja să ia un mulaj după fața principelui Cuza la Heidelberg, fiindcă îmbalsamarea a ținut 2 zile și în acest timp fața mortului era foarte umflată, încât era imposibil s'o muleze sau s'o fotografieze, ne mai având nici o asemănare. Apoi sicriul a trebuit să fie sigilat, fiind nevoie să plece în grabă cu el spre țară. In Iași a fost imposibil să găsească pe cineva să-i facă mulajul. Nu disperă însă să-i facă Principelui un frumos bust.

Arată apoi încercările sale sale stăruitoare pentru a se putea face un asemenea bust, prin colaborarea artiștilor Satmari, Stork și un francez.

Mormântul Principelui dela Ruginoasa e o simplă groapă și spune că principesa e hotărîtă să ridice un monument demn de amintirea lui, dar având resurse modeste, numai în câțiva ani de strictă economie ar putea strânge banii necesari, promite că vă trimite un portret al principelui pentru a servi sculptorului.

La 10 Ian. 1874 răspunde din Franța:

Nu contestă talentul lui Stork și recunoaște, că acela are avantajul de că a văzut de câteva ori pe principele Cuza, ceeace-i important, dar e sigur că artistul de care i-a vorbit il va satisface deplin, atât din punct de vedere artistic cât și ca asemănare. De altfel va propune artist ului să facă o probă în ghips, după care apoi să judece în toată libertatea dacă-i convine.

Propune, ca Sion să roage pe pictorul Satmari să retușeze niște fotografii ale principelui, pe care l-a văzut de mai multe ori și să le indice mai bine reliefurile, atât de importante, pentru sculptor. Va fi asamenea mulțumit dacă-i va da pe vre-o 15 zile, aquarela de care i-a vorbit, căci artistul va găsi, probabil încă prețioase indicațiuni.

Academia Română voia să aibă bustul lui Cuza Vodă. Se vede că Sion, ca membru, s'a adresat lui Baligot spre a găsi un sculptor francez, care să-l execute. Baligot la aceasta respunde, în 8 Aprilie 1874, că s'a

www.digibuc.ro

interesat la sculptorul Carrier—Beleusse, cu toate că nu spera, că acest artist cu reputaţia lui va primi să facă bustul pentru suma de 1500 lei, cât putea da Academia, acesta a primit. Bustul va fi din bronz galvanisat, de 85 cm. inalt pe un soclu de 25 cm. Sculptorul propune, ca în schimbul sumei mărite la 1800 franci să aseze bustul pe un soclu de marmoră neagră, şi cere un timp de 3—4 luni pentru a-l putea executa. De asemenea îi mai scrie lui Sion, că nu are curajul să propue acestui artist să facă un mulaj al principelui şi de va reuşi să facă sculptură după el. Lucrul acesta îl poate face un practician.

Baligot e în Ruginoasa de unde scrie, în 29 Maiu v. 1874, lui Sion tot în chestia bustului lui Cuza Vodă, aşteptându-i de 2 luni răspunsul. Mai reflectează la bust? căci sculptorul Carrier, a abandonat o lucrare mai mare, numai să-i servească.

Aici se întrerupe corespondenţa lui Baligot cu Sion pentru bustul lui Cuza Vodă. Nu putem preciza dacă Carrier sau Stork a făcut acest bust, care de fapt există în sala de şedinţe a Academiei Române, ai cărei membri il ceruseră încă în sedinţa din 1—13 Aug. 1873.[1]

Notăm numai atâta, că Carrier—Beleusse e un sculptor frances cu bun renume, un prietin al României, făcuse statuia lui Mihai Viteazul din Bucureşti şi un bust al Dnei Blaremberg, soţia ministrului român cu acest nume.

In o scrisoare din 8 Maiu 1876 mulţumeşte lui Sion, care era în Paris, pentru broşura adusă. Il invită să ia masa de seara împreună Duminecă, când el va participa la slujba de pomenire a lui Cuza în Capela românească din Paris, unde se vor putea întâlni. A vorbit cu C. Sturza să caute broşura dorită la fratele său George.?

Ultima scrisoare e din Franţa (Aix les Bains), datată 15 August 1876, în care roagă pe Sion, să facă un comision pentru principesa Cuza, — când va veni la Paris în Sept. — în aducându-i un şoim de vânătoare, — promis unui mare amator frances — care-l va primi dela nepotul principesei: Răşcanu, prefect de Galaţi.

---

[1] *Analele Soc. Academice române*, VI (1874), p. 8.

www.digibuc.ro

La Montpellier, în Franța, se fac mari pregătiri pentru serbarea înfrățirii popoarelor latine din Maiu 1878. Se invită din toate țerile scriitori și învățați romaniști pentru a participa cu scrisul și persoana lor serbări. Dintre Români a fost invitat nu numai marele și consacratul poet V. Alexandri, ci și poetul G. Sion, prin președintele Comitetului serbărilor latine baronul Ch. de Tourtoulon (în 3 Maiu 1878), spre a participa la serbările, din Montpellier, ce se vor celebra în 22—26 Maiu.

In legătură cu aceste serbări, cu aproape 3 luni mai înainte, și după biruința noastră asupra Turcilor, Sion primește această scrisoare deosebit de măgulitoare dela baronul de Meyronnet St. Marc (din Aix en Provence francesă, 12 Febr. 1878):

Domnule, — Turcii sunt învinși! teribilul spectacol al războiului s'a terminat și lasă loc patrioticelor preocupări ale păcii apropiate. Iertați-mă, dacă în mijlocul acestor împrejurări așa de grave, apelez la concursul Dvs. pentru o lucrare care vă va părea copilăroasă poate în primul moment și în mijlocul marilor evenimente cari vă înconjoară, dar nimic nu este mic pe acest pământ și grănuntele de nisip pe care-l poartă vântul va crea păduri în insulele oceanice. Noi voim să reunim curând, și dacă împrejurările o permit, într'un concurs, delegații tuturor națiunilor latine, împrăștiate de la ocean până la Dunăre și celebrând origina noastră comună, să strângem legăturile cari trebue să unească pe copiii aceleași mame. Eu pregătesc, Domnule, pentru această împrejurare o lucrare despre marea familie latină și aș avea nevoe să-i inter calez cam 8—10 versuri în limba română, asupra temei pe care v'o trimet cuprinsă aci sau asupra unei alte teme care să glorifice istoria raselor a frumoaselor Dvs. ținuturi ale Valahiei, Moldovei, Serbiei, Herțegovinei sau Muntenegrului, cari, toate coboară din vechile legiuni ale lui Traian. Faima Dvs. de poet a ajuns, domnule, până în fundul Proveței, unde locuesc și mă adresez Dvs. pentru acest mic lucru, convins că nu-mi veți refuza concursul în acest scop patriotic. Această lucrare pe care o prepar, va fi publicată și vă cer mai înainte permisiunea de a face să apară în ea, aceste versuri semnate cu numele Dvs.

www.digibuc.ro

Binevoiţi a primi, Domnule, împreună cu mii de mulţumiri pentru favoarea pe care v'o cer, asigurarea sentimentelor mele de înaltă stimă şi distinsă consideraţie."

La această scrisoare franceză Sion n'a întârziat să răspundă prin scrisoarea frumoasă şi demnă de mai jos, alăturând şi poezia dorită atât în limba română, cât şi în traducere franceză:

18 Febr.—2 Martie 1878. Domnului Baron de Meyronnet St. Marc. Aix-en Provence.

Domnule, cu toate numeroasele mele ocupaţiuni, apelul măgulitor pe care aţi binevoit a mi-l adresa prin scrisoarea Dv. din 3 februarie, nu m'a putut lăsa indiferent. Iată 10 versuri asupra temei pe care mi-aţi propus-o. Nu sunt sigur de a fi reuşit, într'un cadru aşa de restrâns, să duc la bun sfârşit ceace aţi dorit să aveţi. Alţi poeţi (la care poate v'aţi adresat) mai tineri, mai viguroşi la spirit şi mai proaspeţi în imaginaţie, ar fi reuşit poate mai bine. Amorul meu propriu nu încearcă nici-o jignire v zând, slabul meu talent pus la concurenţă, voiu fi, din contră, fericit să văd publicat ceeace alţii v'au oferit. Pentru aceasta, îndrăsnesc să sper, că veţi avea amabilitatea să-mi transmiteţi lucrarea Dvs, când va fi publicată. Na ştiu (şi aş fi foarte dornic să ştiu) dacă în sânul eruditei Dvs. societăţi aveţi persoane cari să poată judeca la concurs, calităţile poeziei române, sau cari, cel puţin să ştie să citească destul de bine în limba noastră, pentru a-şi da seama de cadenţa, de armonia, de alegerea cuvintelor şi a multor alte subtilităţi ale limbei noastre, care îndrăsnesc s'o afirm, conţine mai mult element de pură latinitate ca toţi fraţii săi neo-latini. Noi, Românii, privim cu ochiu fericit şi mândru eforturile pe cari oameni de elită, în Franţa mai ales, le fac pentru a pune în comunicaţie de idei toate popoarele latine. Aceste zece milioane de suflete cari locuese vechea Dacie, care vorbesc una şi aceeaş limbă, cu minime diferenţe în dialectele provinciale. Noi Românii, în fine aruncaţi de Traian în locurile aşa de depărtate ale patriei, separaţi prin atâtea hotare de alte popoare de aceeaşi origine ca noi, noi ţinem mai ales la limba noastră, ca la semnul cel mai

www.digibuc.ro

distinctiv al rasei nostre, ca principala pavăză a vitalităţii noastre. Popoarele slave, care ne înconjoară ca un ocean, Hunii (Ungurii) ci, prin dreptul de cucerire sau prin combinaţiunile arbitrare ale diplomaţilor, stăpânesc astăzi o mare parte a patriei noastre, nu ne fac să pierdem nădejdea în viitor. Cu toate aceste piedeci, noi ne urmăm cu curaj opera noastră de renaştere, ne cultivăm limba, ne adunăm cu grije poezia populară, care are darul de a fi o legătură puternică între toţi românii despărţiţi de aranjamentele politice. Nu numai Românii din Dacia, dar chiar cele două milioane de Români împrăştiaţi dincolo de Dunăre, în Serbia, în Bulgaria, în Macedonia, în Tesalia, în Istria, în Dalmaţia şi chiar în câteva provincii din regatul Greciei, au păstrat dealungul secolelor amintirea dominaţiei romane în toate aceste locuri, chiar şi aceia sunt încă şi astăzi mândri de originea lor, cu toate că sunt departe de a putea spera într'o existenţă politică individuală. — Binevoiţi etc., etc.

Iată şi poezia trimisă în originalul românesc:

ROMÂNIA IA CUVÂNTUL.

Legiunile traiane aducându-mă aice
Am ştiut cu a mea valoare să fac Dacia ferice.
Barbarii, în multe rânduri, peste mine au venit,
Dar prin lupte de mulţi secoli am ţinut ce-am cucerit.
Cu Bulgaria odată mi-am dat mâna cu frăţie
Şi doi secoli lângă Hem am ţinut împărăţie,
Dar domnia-mi legitimă am venit s'o stabilesc,
Pre pământul vechei Dacii, patrimoniu românesc.
După ce însuşi Bizanţul, unde resedea odată
Metropola nouei Rome, de Ursit abandonată,
A căzut sub semilună, eu ca sentinel'am stat
Şi-a Islamului domnire peste mine n'am lăsat.
Al meu nume, a mea limbă, fruntea mea de lauri plină,
Universului dau probe de originea-mi latină.
Intre Thyra, Tisa, Istru sunt hotarele-mi firesti
Căci în ele se aude versul limbei româneşti.
Slavii ce mă înconjoară dreptul meu pot să-l conteste,
Insă am surori latine şi speranţa în ele-mi este.

G. Sion.

Meyronnet mulţumeşte (în 5 Martie 1878) pentru aceste versuri frumoase trimise, care se vor tipări, după

www.digibuc.ro

serbările dela Montpellier, în volumul ce se va publica cu acest prilej.

Sion n'a fost la serbările amintite, asemenea nici V. Alexandri, care a fost premiat pentru poezia „Ginta latină",[1] dar cel dintăi a primit dela baron Meyronet scrisoarea următoare (din 27 Iunie 1878):

Domnule, In sfârşit am primit de la imprimerie oratoriul meu al rasei Latine, pentru care aţi binevoit să-mi scriţi câteva versuri, pe cari toată lumea le-a găsit foarte frumoase. Lucrarea mea, necorespunzând cu cadrul programului concursului din Montpellier, nu putea să concureze pentru premiul, pe care un român dintre colegii Dvs. l-a luat, dar a fost obiectul unei menţiuni cu totul particulare şi unice. Vă trimet această lucrare, după dorinţa pe care mi-aţi arătat-o în încântătoarea Dvs. scrisoare, pe care mi-am permis s'o reproduc în note şi dintre cari ea este una din particularităţile cele mai atrăgătoare. Pentru ce a trebuit ca Franţa, această prietenă a Românilor să fie pusă în situaţia de ai se face un à front ne mai auzit. Ah! fără aceasta, cine se poate îndoi, că ea n'ar fi dat naţiunei Dvs. ajutorul sfatului şi sprijinul braţului său. Dar viitorul nu şi-a spus ultimul cuvânt şi rasele latine îşi vor răspândi în lume autoritatea, când vor fi învins ele însile spiritul de eroare şi impietate cu care nu ar mai fi naţiuni puternice şi generoase. Voiu fi fericit, Domnule, să ofer prin Dvs. un exemplar al lucrărei mele şi Domnitorului Dvs., binevoiţi a-mi spune, dacă veţi voi să vă angajaţi de a-l face să-l primească şi mă voiu grăbi să vă trimet un exemplar, ca şi o scrisoare de trimitere."

După răspuns Sion, — care credea că poate să-l aleagă membru de onoare al Academiei pe Meyronnet, dar n'a reuşit — primeşte următoarele rânduri dela baronul francez „membru al Academiei poeţilor" (în 10 Iulie 1879):

Domnule, Mă grăbesc să răspund scrisoarei Dvs. pe care am primit-o azi dimineaţă şi vă trimet prin acelaş curier zece exemplare din Oratoriul meu. Nu socotiţi între ele pe acela pe care-l destinez Principelui Dv. şi pe

[1] Vezi V. Alexandri, *Scrisori,* I. ed. Chendi, Bucureşti, 1904.

www.digibuc.ro

care l-am tras expres pe hârtie de Olanda. Socotesc să dau la legat la Paris, acest exemplar pentru a fi demn de o fi oferit lui, şi vi-l vroi trimite apoi cu o dedicaţie, pentru ca Dvs. să-l puteţi oferi aşa cum ştiţi s'o faceţi mai bine pentru mine.

Nu mă mir că Academia Dvs., reorganizându-se, v'a ales ca secretar, ea neputând să găsească pentru această delicată funcţiune un om mai eminent. Scrisoarea Dvs. pusă la sfârşitul oratoriului a fost foarte apreciată aici atât pentru stilul său remarcabil cât şi prin înălţimea ideilor şi patriotismului ei. Voiu fi foarte onorat să fac parte din Academia Dvs. ca membru onorar."

La răspunsul grăbit al lui Sion, baronul, care ne spune că e şi „membru al Academiei poeţilor", trimite cu întârziere, în 6 Ianuarie 1880, ultima scrisoare ce avem poetului şi pretinului român aşa de delicat şi îndatoritor cu un străin, pe care nu-l văzuse niciodată înainte şi poate nici în urmă:

Domnule, Vă răspund destul de târziu la scrisoarea Dvs. atât de amabilă din Iulie trecut, o boală grea şi un doliu din cele mai dureroase nu m'au lăsat să vă scriu mai repede. Profit de oferta Dvs. şi vă trimit în acelaş timp cu această scrisoare pentru Dvs., o scrisoare pentru Prinţul Domnitor al Dvs. şi un exemplar al oratoriului, pe care l-am tipărit pentru el El pe hârtie de Olanda şi l-am legat la Paris, la una din cele mai mari librării. Vă voiu fi foarte recunoscător de toată osteneala, pe care voiţi să v'o daţi pentru mine în această ocaziune şi vă asigur, că în toate împrejurările îmi voiu aduce aminte de aceasta. Veţi fi atât de amabil să-mi transmiteţi ceeace Prinţul dvs. va binevoi să spue de mine şi dacă agrează omagiul oratoriului meu.

Dacă Academia Dvs. ar voi să mă numească membru onorar, voiu fi, vă rog s'o credeţi, Domnule, foarte măgulit de a fi obiectul alegerii sale şi mai ales Dvs., Domnule, vă datorez toată recunoştinţa. Sper că aţi primit cele 90 exemplare pe care le-am pus la poştă pentru Dvs., la primirea scrisoarei Dvs., în cazul când nu v'au sosit,

www.digibuc.ro

v'aș fi foarte obligat, dacă m'ați face s'o știu. Regret mult că marea distanță care ne separă, nu ne permite să ne vedem, aș fi fost fericit să vă văd mai de aproape și să apreciez un om ca Dvs.

Familia franceză E. de Calonne exprimă (din Paris, 4 Iulie 1884) părintelui sdrobit de durere cele mai adânc simțite condoleanțe pentru moartea fiului Demir Sion, pe care „l-a stimat atât pentru nobilul său caracter."

Legături de prietenie ne arată și scrisoarea consulului general al Rusiei în Spania Kira Dinjan, care a plecat acolo de sigur din România.[1]

Aceștia sunt străinii filoromâni cunoscuți, cari au avut relații cu poetul Sion. Aceste relații au putut fi mai strânse, mai îndelungate, și se vor fi întins și la alții,[2] dar noi neam mărginit numai la persoanele, a căror corespondență redusă am avut-o la dispoziție.

7. *Personalitatea poetului Gheorghe Sion.* — Vremea și oamenii își schimbă judecata asupra poeților și în general asupra scriitorilor. Fiecare epoca își are idolii săi literari, critici cari-i premăresc și cetitori cuceriți sau znobi cari vreau să dovedească, că au gust literar sau artistic. Puțini, foarte puțini sunt acei, cari resistă veacurilor, ridicându-se la înălțimi, de unde nu-i poate cobori nimeni, prin nici o critică pretențioasă, căci ei sunt meniți să lumineze mult timp zările nesigur ale viitorului unui neam sau neamuri.

E sigur, că Sion (n. 22 Maiu 1822+1 Oct. 1892), — fiul serdarului Ioniță Sion și a Frosei Schina — n'a făcut parte din acești rari din urmă, și nici n'a avut această pretențiune, căci a fost prea onest, ca să se strecoare astfel de gânduri în minte sa. El a fost un produs al epocei sale, în scrisul său a vibrat nevoile, suferințele, și aspirațiile societății în care a trăit, și pe care le-a prins în diferite forme literare: poezie, fabule, epigrame, satire, piese teatrale sau articole de ziare. Fiecare și-au avut la timpul său cetitorii și prețuitorii sinceri,

[1] Aici p. 116—117 no. LXX (din Maiu 1890).

[2] Vezi despre legăturile lui Sion cu Talleyrand, delegatul frances în Comisia europeană de anchetă în Principate (Ungureanu, *Familia Sion*, Iași, 1936, p. 153 (din 13 Dec. 1858); apoi cu E. Quinet, pe care-l cercetează în exilul său din Elveția, în iarna 1866 (cf. *Suvenire contemporane*, p. 350 n. 1).

www.digibuc.ro

căci ele aşa cum s'au înfăţişat corespondeau cerinţelor societăţii de atunci, şi au fost utile neamului în drumul spre progres şi lumină.

El trebue deci privit prin această prizmă istorică, aşa cum l-a judecat de altfel şi prietinul său mai tînăr V. Alexandrescu-Ureche în răspunsul dat lui Sion, cu prilejul intrării sale la Academie:[1]

„... La timpul defipt prin necesităţile desvoltării cugetării naţionale ai luat şi D-ta, lira trubadurului în mână. Dacă înţelepciunea română a primit zestre glorioasă dela Donici şi atâţi alţi scriitori, inima românului ca şi văile ţerii au repercutat şi repercută încă cântecile Dtale.

Fie oricare uşurătatea cu care critica răuvoitoare şi neconştie va considera producerile noului nostru coleg, ele vor fi pururea icoana vie a mediului social al autorului; ele au acceptat totul dela acest mediu, şi fie de-a binele, fie prin amară ironie, cântecele lui Sion vor arăta istoricului cândva toate câte de epoca sa acela ar voi să ştie ori de mare, ori de mic, fie chiar slăbiciuni, scăderi, diformităţi, escese, furori.

Dacă cântecul său politic l'a conformat aspiraţiunilor politice ale naţiunii, în alte cântece ale lui sociale, toate culisele vieţii naţionali şi sociale le-a deschis, noul consoţiu pentru observatoarele inteligenţe (în epoca dela 1845—1857). Priviţi în operile lui poetice, şi vedeţi pe unde am trecut înainte de 1856; aşi putea zice încă: amintiţi-vă de direcţiunea ce în urmă de la 1857 a luat activitatea noului nostru coleg, care deatunci ne dede pe Fraţii Tunusli, pe Dionisie Fotino, Revista Carpaţilor etc..., şi veţi simţi că nu vârsta a rupt coardele după harpa lui, ci... tac, căci mişcarea în aparenţă capricioasă, dară logică şi consecventă a cugetării naţionale a readus timpuri în care cântecul popular s'a pogorit şi s'a josorit la un erotism abject, trivial, neauzit, unde Sion nu putea merge.

Cântecul lui Sion era cântecul societăţii, care ori cât de stricată şi viţiată, simţia că dela Afrodita lui Conachi

[1] *Analele Soc. Academice române*, III (1871), p. 84. (La discursul despre Alexandru Donici.)

www.digibuc.ro

putea să treacă la Lisișoara lui Beranger, fără a se abate pe la nu știu grădină a lui Chirilă ori nu știu a cui . . ."

In „Suvenirile" sale Șion ne arată peripețiile prin care a trecut în tinerețea sa. Fire entuziastă, neastâmpărată, iubitor de libertate și reforme în viața socială și de stat a ajuns în conflict adeseori nu numai cu tatăl său, ci și cu superiorii săi în serviciu. Temperamentul său focos la dus între revoluționarii din 1848, în urmă cărui fapt a trebuit peste un an se trăiască pribeag în Bucovina. Intors acasă pecetea revoluționarului nu s'a șters multă vreme de pe fruntea lui. Pentru o poezie își pierduse, înainte de 1848, slujba, pentru alta fu suspendat ziarul, care i-o publicase. Sub domnia lui Grigorie Ghica (1849—56), unde era mai multă libertate, spera el să-și poată manifesta mai puternic în public ideile și simțemintele sale. Era nemulțumit, că nu-l avansau în slujbă, dar trecutul său nu se uita ușor. Se plânge unchiului său din București Mihail G. Schina, care trimite aceste rânduri edificătoare în limba franceză (în 24 Aprilie 1853) nepotului său drag:

„Am primit scrisoarea ta din 12 Aprilie. Trebue că ai vre-un păcat original în politică, pentruca politica Prințului să se opună, cu toate promisiunile sale, să te numească director. Dacă deci ai acel păcat în antecedentele tale, trebue să încerci a-l șterge și tu să te reconciliezi cu necesitățile politice ale țării tale, pentru a fi așezat convenabil. Inainte de ați da dimisia, trebue să te gândești la ea. Ce vei face după aceia? Trebue să ai răbdare și să aștepti timpuri mai bune. De asemenea Prințul, se pare că simte, după cele ce ți-a comunicat, că se va ocupa de tine. Imprejurările ne pot deveni, cu răbdare, mult mai favorabile. Nu-ți aprob de loc idea de a emigra și de a veni să cauți serviciu aici. Schimbarea de țară nu aduce totdeauna o carieră ușoară și agreabilă. Acolo ești cunoscut, aici ești un om nou. Părăsește (?) deci astfel de iluzii, și nu crede, că ducând în altă parte capacitatea pe care o ai, poți fi sigur de reușită. Deschide ochii la realitate și cunoaște mai bine starea Principatelor dunărene. Inarmea-

www.digibuc.ro

ză-te mai ales cu curaj şi filozofie, şi cu intenţii curate şi cinstite, încrede-te în Dumnezeu . . ." [1]

Aceste cuvinte ale unchiului n'au avut o influenţă deosebită asupra nepotului, care în anul viitor pleca din Iaşi la Bucureşti, ca om de încredere şi informator al ministrului de finanţe Mavrogheni,[2] care-i achita salariul lunar. Omul cu vremea s'a mai potolit. Am văzut mai sus demnităţile, care le-a ocupat rând pe rând,[3] fiind om cinstit, n'a înţeles să le utiliseze spre îmbogăţirea sa, cum constată şi Ioan Maiorescu.[4]

Ca om era cald, simpatic, bun, plin de spirit şi vervă, plăcut în societatea pe care o căuta bucuros. Scrisorile ce avem ni-l prezintă ca pretin sincer şi devotat, care a înţeles şi şi-a impus mai mult să dea şi să ajute, decât să ia dela cei de care era legat sufleteşte prin firul trainic al prietiniei, care dura o viaţă, de pildă cu familia Hurmuzaki din Bucovina, Alexandri, etc.

A căutat, ca părinte, să dea copiilor săi cea mai aleasă educaţiune. Fetele au făcut bacalauretul în institutul Dnei Elena Miller-Verghy: Florica, profesoară, s'a măritat după pictorul Eugen Voinescu, iar Marica după Matei J. Carageale. Fiul său Demir a făcut studii strălucite de drept la Paris, moare la vârsta de 23 ani, lăsând în manuscris o lucrare preţioasă: *Ştiinţa şi economia politică*, care s'a tipărit pe urmă cu o prefaţă a profesorului G. Găvănescu.

Cu rudele sale a întreţinut toată viaţa relaţii de sinceră iubire; şi le cerceta cu plăcere, precum cu bucurie le primea în casa sa; găsia totdeauna un cuvânt de mângăiere la durere, o îndreptare la nevoie şi un sprijin la o dorinţa bună, cum dovedesc cu prisosinţă scrisorile sale către vărul său Ioniţă şi nepotul vrednic Iorgu.[5]

---

[1] Corespondenţa lui G. Sion, vol. I. no. 149.

[2] Bolintineanu zice, că-i agentul lui Grigore Vodă Ghica la Bucureşti. cf. *Neamul Românesc literar*, 1909, p. 467 (din 5 Febr. 1855).

[3] Despre slujbele avute vezi şi Ungureanu, *Familia Sion*, p. 129—134.

[4] Aici p. 154.

[5] Aici p. 242—261.

www.digibuc.ro

Politică militantă n'a făcut, era prea liber în cugetarea și acțiunea sa decât să poată fi cuprins într'un partid, care-ți fixează mai totdeauna atitudini ne conforme cu conștiința ta. E adevărat că Sion a dorit să fie deputat, dar după concepția lui, adecă *deputat independent* — cum zice el —, de aceia a și candidat de 4 ori odată la Bacău în 1864, apoi în 1875, în 1884, și la Ialomița în 1888, dar n'a reușit niciodată, date fiind moravurile electorale ale vremii, guvernul nu tolera, sub nici o împrejurare, reușita deputaților independenți. E sigur, că Sion în Parlament s'ar fi prezentat bine, fiindcă avea pricepere și un interes deosebit pentru nevoile publice, pe care a căutat totdeauna să le îndrepte și să le ajute.

Sion avea o frumoasă și întinsă cultură literară, care cuprindea nu numai tot ceea ce a produs neamul său prin literați și popor, dar ea trecea mult mai departe prin lectura și informația necontenit înoită a literaturilor străine, istorii și critici literare,[1] îndeosebi ale Francezilor, pe care le cetise încă din tinereță, comandându-și apoi noui și noui cărți literare dela Paris, cum ne arată și scrisoarea lui N. Ionescu din Oct. 1851.[2]

Nici unul la noi în vremea sa nu cunoștea mai bine literatura franceză, ca Sion. El a făcut cele mai multe traduceri din clasicii francezi, traduceri cari au fost laudate de Alexandri și alții.

Ca funcționar tînăr cetise, cu mult folos pentru slujba sa chiar, Henriada lui Voltaire tradusă de spătarul Vasile Pogor din Iași. Traducerile sale din limba francesă sunt piese teatrale, proză și poesii:

1. *Zaira* de Voltaire (1844).
2. *Moartea lui Socrat* și *La o jună Moldovană* de Lamartine (1847, 1855).
3. *Namuna* de Alfred Musset (1852).
4. *Misantropul* de Molière (1854).
5. *Phedra* și *Athala* de Racine (1874—75).

[1] D. A. Sturdza îi cere odată, în 1862, lămuriri asupra *metricei* limbii românești. Aici, p. 267.

[2] Aici, p. 99—100.

www.digibuc.ro

6. *Horaţiu* de Corneille (1875).

7. *Ruy Blas*, dramă de Victor Hugo (1881).

8. *Socrate şi femeia sa* de Theodor Bannville (1886).

Din produsele literare engleze a tradus;

1. *Paradisul pierdut* (fragment) de Milton (1851).

2. *Visul* lui Byron (1855).

Proză: *Intâmplările baronului Münchhausen* (1855).

Cunoscător bun al limbii greceşti, de care se va folosi mai târziu şi la opere istorice, prima carte ce a tradus-o în româneşte, fiind tînăr de tot şi începător în arena literară, o fost o dramă a poetului grec Atanasie Christopulo intitulată *Ahilevs* (1844). Nu ştim, dacă nu-i traducere din greceşte şi *Prescurtare istorică din Sf. Evanghelie*, ce tipăreşte la Iaşi în 1854 şi 1863.

Sion iubea istoria, o cetea şi o studia cu plăcere. El a înţeles, că fără cunoaşterea trecutului său un neam orbecăeşte în prezent şi-şi periclitează viitorul. Lumina şi experienţa trecutului asigură şi îndrumă paşii de azi şi de mâine ai neamurilor. „... Oricâte cărţi s'ar da Românilor despre istoria lor, — zice Sion — n'ar fi de prisos. Orice opere vechi sau noui, trebue să le strângem împrejurul nostru ca şi nişte tezaure ale naţionalităţii noastre." Condus de aceste principii traduce din greceste două opere importante istorice: 1. *Istoria generală a Daciei* de Dionisie Fotino, în trei volume (Bucureşti, 1859—60 p. IX+134+246+344) şi *Istoria Ţării Româneşti* a lui Mihail Cantacuzino, editată de fraţii Tunusli (Bucureşti, 1863, p. VI+192).

Academia Română, când începe publicarea operelor lui Dimitrie Cantemir, dă lui Sion însărcinarea să traducă din nou din greceşte aceste opere ale învăţatului Domn al Moldovei: 1. *Evenimentele Cantacuzinilor şi Brâncovenilor* şi 2. *Divanul lumii*. Sion se execută, arătând greutăţile şi observaţiile critice juste relative la traducerea acestor opere încurcate, care şi apar în ediţiă Academiei Române (1878, p. XIII+242+XII+2₃). Tot din încredinţarea Academiei traduce din greceşte şi publică în editura Academiei o carte de călătorie şi geografie din veacul al XVII-lea (1675—1677) a eruditului spătar pribeag al Moldovei Nicolae Milescu: *Dela Tobolsk până la China*

www.digibuc.ro

(Bucureşti, 1889). In legătură cu această operă a lui Milescu, Sion face o adresă ministrului de instrucţie, Titu Maiorescu, care era şi membru al Academiei Române), şi care plătea spesele, — comunicându-i între altele:

Copierea mss. grecesc, traducerea lui în româneşte şi franţuzeşte, apoi tiparul întregei lucrări costă 5392 lei.

Face apoi două observaţii, cari sunt şi în legătură cu spesele prea mari ale apariţiei operei prin tipărire:

1. „Lucrarea specială a traducţiunii, aceasta este tot ce se poate imagina mai ingrată. Manuscriptul, după mai multe indicii, se vede că este o copie; se observă în multe locuri lacune în text, cuvinte alterate şi texturi slavone rău scrise poate, care nu se pot traduce cu ajutorul dicţionarelor. Limba în care este scris manuscriptul denotă mai întâiu că este o traducţiune făcută după o alta şi apoi că traducătorul trebue să fi adaos dela dânsul, dacă nu cumva a suprimat multe din original. Traducătorul s'a servit de un dialect foarte ordinar, are un stil foarte umflat, încurcat şi lipsit cu totul de ceeace se numeşte frază, aşa că traducerea în româneşte întâmpină mari nevoinţe." Nu va face o traducere fidelă, pe care nu va putea-o înţelege nimeni, ci una proprie liberă.

2. Relativ la oportunitatea şi însemnătatea operei, pe care unii din colegii noştri din Academie au prea mărit-o . . . mă obţin de a mă pronunţa în mod precis cu atât mai ales că nici acei mai competenţi n'au precizat aprecierile lor." Anexează o parte din traducere, ca Ministru să-şi facă idee despre totalul operei. „Aice într'adevăr nu veţi găsi decât nişte note de nomenclatură, de râuri, de munţi, de bălţi, de sate, oraşe sau cătune, de distanţe mai mult sau mai puţin exacte de la o baltă la alta, fără nici o metodă, fără nici o descripţiune de moravuri ale popoarelor, fără nici o notiţă istorică sau statistică, fără nici o menţiune despre scopul sau resultatul călătoriei. Deci în faţă cu progresele ce au făcut până în secolul şi zilele noastre studiile geografice eu nu văd că această carte ar putea-o ceti sau utiliza altul cineva, decât geografii siberiani, doar spre a face ceva comparaţiuni şi a stabili oarecari studii . . ."

www.digibuc.ro

Academia tipăreşte opera lui Nicolae Milescu, fără a putea deştepta atunci un interes deosebit faţă de autor şi descrierea călătoriei sale, decât mult mai târziu.

In afară de traducerile înşirate mai sus, Sion a avut creaţiile sale literare proprii, cari s'au prezintat sub forme diferite, contribuind mai mult sau mai puţin la popularitatea autorului lor. Unele au avut o trăinicie literară mai mare, putând fi cetite şi astăzi cu un interes oarecare, altele au fost repede acoperite de vălul uitării.

Astfel cele „101 fabule" (1869, şi ed. II, 1886) n'au răzbătut, fiind întrecut de contemporanii mai cu talent: Alex. Donici şi Grigore Alexandrescu.

A publicat câteva piese teatrale, care au fost bine primite şi jucate pe scena Teatrul Naţional din Bucureşti, etc. Scopul lor era să moraliseze, să evidenţieze virtuţile româneşti şi să ironiseze scăderile societaţii, îndreptându-le.

Aşa sunt comediile: *Influenţa morală* (1869) şi *Sărutarea* (imitaţie după Banville, 1888), *Candidat şi deputat* (1879), apoi drama: *Plevna* (1879).

Unii critici au văzut numai defectele lor,[1] alţii au relevat calităţile acestor piese educative, cum a fost V. Alexandri,[2] Ion Ghica, ca să nu citäm pe alţii. Ghica în plină Academie afirma,[3] că drama „*Plevna*" conţine pagini de simţiri înalte, de idei generoase, de descrieri adevărat poetice . . . exprimate într'un limbagiu curat românesc, cu versuri armonioase . . . drama poate rivalisa cu cele mai frumoase producţiuni de felul acesta . . . e una din cele mai frumoase flori ale literaturîi române, merită sub toate punctele de vedere a fi premiată de Academia Română.

Despre comedia „Candidat şi deputat" acelaş Ghica tot la Academie spune, că a fost jucată pe scena teatrului naţional din Bucureşti şi a făcut o însemnată senzaţie prin verva cu care este scrisă; prin limba şi stilul care o caracterisă. Autorul satirează, într'un mod plin de spirit glumeţ şi în versuri bine cadenţate, vanitatea şi ambiţiu-

[1] Hajdeu în *Traian* din 16 April. 1869.
[2] Aici, p, 7, 12—13.
[3] *An. Ac. Rom.* desbateri, XI (1879), p. 184, 191.

www.digibuc.ro

nea femeilor... biciuește cu limbă de foc manoperile și corupțiunea electorală care se practică prea adesea în țerile constituționale. Comedia este mai mult o scriere politică și socială. „Opera prin limba și originalitatea concepțiunii face onoare literaturii și dramaturgiei române."[1]

Anii de arândul Sion a fost membru în comitetul teatrelor (1874—78, etc.), câștigând și o tehnică și o experiență de scenă deosebită, pe care a știut să le utiliseze la prezentarea pieselor sale, asigurându-le astfel un succes moral mulțumitor, pe lângă un oarecare venit material. In vara anului 1881 Ion Ghica, fiind directorul teatrelor dimisionează. Se propune în acest post V. Alexandri sau Titu Maiorescu, dar nu voiesc să primească nici unul. Ar dori să ajungă Sion, cum se vede în o scrisoare confidențială a sa, din August 1881, către T. Maiorescu, în care zice: „...In lipsă-mi are să vie Alexandri. Nu mă îndoiesc că ai să fii unul din cei întâi care o să-l vadă. Așa dar, te rog oprește-l de a dimisona dela teatru și fă-l să ceară numirea mea la Direcțiune — aceasta fiind pentru mine (mai ales acuma) o cestiune de amor propriu, pentru cuvinte care altădată ți-le voiu spune." [2]

Nu putem preciza, dacă Sion a avut cuvenita răsplata morală de ajunge director al teatrelor, cum ar fi dorit, căci mulți ani lucrase pentru înflorirea lor.

O parte din activitatea literară a lui Sion s'a desfășurat în proză, fie că era: nuvele, ca Un curcan (1845),[3] fie descrieri de călătorii, ca: Note de drum din Apus (în 1858), Suvenire de călătorie în Basarabia (1857), Târgul-Ocnei (1847), Peregrinagiu la Neamțu (1855), etc.

Povestirea unei părți din viața sa e cuprinsă în volumul „Suvenire contemporane" și e de regretat că nu i-a urmat al II-lea, fiind plin de informații prețioase despre oameni și evenimentele epocei, cu care a trăit și la care a luat însuși parte. Uneori e prea personal în pre-

[1] *Analele Acad. Române*, seria II, tom II (1881), desbateri, p. 343—44, 350—51.

[2] *Convorbiri literare*, 1905, p. 508 no. 1.

[3] O povestire a lui Sion în *Ramuri*, Craiova, 1908.

www.digibuc.ro

zentare faptelor, dar valoare nu scade prea mult, căci lectura cucereşte cetitorul cu cât e mai departe de evenimentele înfăţişate, fiind descrise cu talent, coloare şi relief. Sunt pagine de istorie, care rămân, fiindcă unele sunt expuse pe bază de documente originale, iar altele ne dau evenimente văzute de însuşi autorul, de pildă: Românii din Ardeal în 1848.[1]

Director şi intemeietor de ziare şi reviste: *Ziua* şi *Revista Carpaţilor*, la cari a strâns scriitori din toate provinciile româneşti. El însuşi un ziarist de chemare, care a scris la o mulţime de foi, despre cele mai felurite chestiuni ale zilei. Atâtea din aceste articole literare, culturale, sociale, economice şi politice, răspândite prin ziarele şi revistele din toate provinciile, şi astăzi se pot ceti cu interes, unele cu plăcere, fiind scrise cu căldură şi cunoştinţa lucrurilor. Nici o problemă nu era în afară de preocupările sale, aşa de generale, încât uneori intensitatea şi trăinicia luminei scrisului său se reduce simţitor.

Sion mai presus de toate a fost un suflet de poet, care a dat glas sentimentelor sale la toate evenimentele importante din viaţa neamului, pe care-l considera unul şi acelaş peste graniţele vremelnice!

Nici pe Macedo-români nu-i uită din cercul preocupărilor sale, căci într'o poezie le zice:

---

[1] Sion a sosit în Braşov la 1848 sub numele străin: Gheorghe Steluţă. Judele oraşului Albrichtfeld raportează guvernatorului Teleki, că cei doi tineri (Sion şi Grigorie Balş = Gregor Vasiliu) „*vor să plece la adunarea ee se va ţine la Blaj ca să vorbească acolo pentru restabilirea regatului dacic*". (cf. *Casina Română Braşov, 1835—1935*, Braşov, 1935, p. 117). Bariţ are bune cuvinte despre relaţiile de atunci cu Moldovenii pribegi la Braşov în *Istoria Transilvaniei*, II, p. 568—9). Sion scrie lui Gheorghe Nica — fiul din acest oraş (Cernăuţi, 28 Nov. 1848): „Iubite amice! Recipe şi dela mine îmbrăţişări frăţeşti. Îmbrăţisează şi pe Secăreanu, pe C. Ioan şi pe ceilalţi fraţi Români cari mă cunosc. Astă scrisoare dă-o rogu-te, tatălui Dtale căruia arată-i ferbinţi ale mele îmbrăţişări" (e vorba de scrisoarea lui N. Ionescu, pe care Sion notează şirele de sus). cf. *Casina Română*, p. XXIX. — Despre propagarea ideilor daco-romane în Braşov ale Sion şi N. Ionescu vezi şi Jakab, *Szabadságharczunk története 1848—49-ben*, Budapesta, 1880 p. 90.

www.digibuc.ro

„Voi purtați încă stindardul sentinelelor romane,
Nu-l vedeți? E'n gura voastră: este limba ce vorbiți.
Dar pe acest stindard stau multe pete barbare, profane,
Alergați dar toți la școală și'nvățați să-l curățiți![1]

Astfel cităm din multele sale poezii patriotice: *Triumful dela 7—9 Oct. 1857*, când Divanul ad-hoc a votat cele 4 puncte premergătoare Unirii, în care, cu gândul și inima la toți, zice:

Oltule, trimite-o undă
Repede din matca ta
Până la Nistru să patrundă
Și să facă a sălta.

Vânturi bine suflătoare,
Treceți și peste Carpați,
Duceți știri mângăietoare
La iubiții noștri frați.

Dorința Unirii Principatelor e exprimată și în poeziile: *La Unire, Visul, Marșul Unirii, Plugușorul*, etc.:

Moldoveanul fiind frate
Cu Munteanul va putea
Tot o țară și-o dreptate
Impreună a ținea.
De ce dar în asta lume
De creștini și de păgâni
Să n'avem și noi un nume
Și o țară de Români?
— — — — — — — —
La Unire! la unire!
Toți cu-o limbă să strigăm.
(La Unire).

Vino, Muntene,
Vino Moldovene,
Spuneți Europei voi ce doriți.
— — — — — — — —
Cereți Unirea:
Și înfrățirea
Țărilor voastre o proclamați.
— — — — — — — —
Cereți o țară și un domnitor.
(Marșul Unirii)
— — — — — — — —

Învățatul preot dela Sibiu Zaharie Boiu, care a cunoscut pe Sion, zice cu prilejul morții acestuia: „...Unele din inspirațiunile lui poetice, precum Limba română, Mirele României, Ambulanța și altele au devenit cântări iubite ale poporului român din toate părțile, începând chiar dela tinerimea școlară."[2]

[1] *Albumul Macedo-român*, editat de V. A. Ureche, București, 1880, p. 129.

[2] Revista *Transilvania*, XXIII, Sibiu, 1892, p. 355. Tot Boiu afirmă, că Sion adunările anuale ale „Astrei", al cărei membru onorar era, „de repetite ori le-a îmbucurat cu prezența sa." *Ibid.*, p. 356. — Bune legături avea Sion cu Teodori, medic în Roman, ardelean de naștere, cf. scrisorii acestuia rău scrise din *Corespondența lui Sion*, I, (din 1864).

www.digibuc.ro

Poeziile epice, de ex. *Mărirea strămoşilor*, *Pe movila Rabaei*, au o valoare durabilă prin fondul lor adevărat de durere şi preamărire a strămoşi lor, ca şi prin forma plăcută care resistă şi place şi astăzi. Frumoase şi trainice sunt, prin sinceritatea şi avântul lor, imnurile religioase, ca *Ruga* şi *Cuvântul divin.* Merită să fie citate, pentru caldul lor patriotism şi slăvirea răsi.oiului de independenţa, şi *Imnuri pentru crucea roşie (1877)*, care s'au cetit cu entuziasm şi de Românii subjugaţi.

Poeziile au apărut: *Ceasurile de mulţumire* (Iaşi, 1844, p. XIII+132) şi *Poezii* (Bucureşti, 1857, p. 249; ed. II de Haneş, Bucureşti; 1915, p. XXI+160).

Sion, ca poet, a înţeles că în vremuri grele, lira lui, — dacă a cântat şi lucruri banale şi dragoste pentru o iubită oarecare, — trebue să fie mai presus de toate buciumul pentru înălţarea sufletească a fraţilor săi români din toate provinciile, dar şi biciul de foc care condamnă cu asprime defectele naţiunii.

In cazul întâiu are poeziile patriotice, cari au avut o largă răspândire în vremea lor, contribuind la popularitatea poetului în toate părţile, fiind unele puse pe note muzicale, ca *Hora nouă* (1868) de Flechtenmacher. Mai amintim în această privinţă două poezii, cari au dus faima poetului în toate colţurile locuite de români. Una e „Limba românească", despre care V. Al. Ureche zicea la Academie, că e „un *cântec sublim*..., care resună acum cu fală ori unde e o serbare a minţii şi inimii române...[1] Iar celelaltă e *Pluguşorul*, care până azi se colindă de copii în largul României, fără să ştie că e prodosul literar al lui Sion:

Mâine anul se'nnoeşte
Plugusorul se porneşte
Şi începe a colinda
Pe la case şi-a ura.

Iarna-i grea, omătu-i mare,
Semne bune anul are
Semne bune de belşug
Pentru brazda de sub plug.

[1] E interesant, cei dela Junimea, când au făcut o *Antologie de poezii* pentru şcoli şi public, ne spune Iacob Negruzzi, că din Sion nu trecu nimic, respingându-se cu energie fâimoasa „Limba românească" atât de lăudată. cf. *Amintiri d la Junimea*, p. 83. La îndemnul lui Alexandri apar în *Convorbiri lit.*, XVIII, o traducere şi o poezie a lui Sion, trimise lui Maiorescu cu cuvintele: „... Deşi Sion nu face parte din Junimea el este colegul nostru din Academie şi nu am nevoie să recomand ce ese din pana lui." cf. Alexandri, *Scrisori*, I, p. 145 no. CLXII (din 28 Iunie 1884).

www.digibuc.ro

Doamne, binecuvintează — Urați, flăcăi!
Casa care o urează — Strigați, măi:
Plugușorul fără boi, — Hăi! hăi!
Plugușorul tras de noi! — Hăi! hăi!

— — — — — — — —

A doua menire a poetului, era să ironiseze păcatele societății, — cu scopul de a le îndrepta —, pe străinii lacomi și fără dragoste de țară, cum erau fanarioții și alți răi patrioți. Așa s'a format un ciclu de poezii satirice, cari în vremea lor și-au avut un rost și un rezultat, fiind cetite și rostite când de unii când de alții, după cum le dicta interesul și plăcerea. Citâm din ele câteva mai caracteristice: *Censorul meu* și *Câinele meu* (1845), apoi *Bunul creștin* și *Punga mea* (1846); *Părul meu alb* și *Zi 'ntâi Aprilie* (1847), *Anul nou* (1848 și 1851), *Ura mea* (1852), *Azi nebun și mâine cuminte* (1853), *Veneticul și Boala mea*, etc.

Deci Sion, în cursul unui vieții, a fost un poligraf, scriind de toate rând pe rând, poet pentru toate ocaziunile de seamă, ziarist, critic literar,[1] cunoscător de literaturii străine, traducator dibaciu din franceză și grecește, prețuitor de istorie a neamului, prietin devotat și sincer,[2] părinte duios, patriot în cel mai bun înțeles al cuvântului, român care a dorit unirea tuturor, lucrând pentru ea, suflet nobil și inimă bună, care a sfătuit la bine și a ajutat unde a putut. Așa se prezintă el prin tot ce a făcut. A fost un om de folos neamului său în vremuri grele și spinoase, și el nu-l va putea uita niciodată pentru contribuția intelectuală la progresul și înălțarea sa națională.

[1] Sion publică în *Românul* din 1887 o dare de seamă despre *Bunica* lui Nenncova, traducere din limba cehă de Urban Iarnick. cf. Torouțiu, *o. c.*, III, p. 154, 156 (din 25 Maiu 1887).

[2] Alexandri ne spune, că Sion a deschis o loterie în favorul nenorocitului Bolintineanu. cf. *Scrisori*, I, ed. Chendi, p. 53 (din 4 Maiu 1871).

www.digibuc.ro

A) SCRISORILE LUI VASILE ALEXANDRI.

I.

Cernăuți, $\frac{25 \text{ Iul.}}{6 \text{ Aug.}}$ 1848.

Iubite Bălcescu. Și voi toți frații din Țeara Românească, voi vrednici fii a Libertății primiți urările de glorie și fericire ce vă facem din adâncul inimei noi emigrații din Moldova. Singura izbândă a Valahiei a fost în stare să ne mângâe de cumplitele nenorociri a Moldovei, căci pentru noi țeara voastră este tot o patrie.

Dl Sănder (?) a venit în Cernăuți și ne-a vorbit multe despre nădejdile noastre. Trebue sa te înștiințez ca dorul cel mai infocat a nostru[illegible]a unei mari partide din Moldova este: *Unirea Moldovei cu Valahia sub un singur Guvern și sub aceeaș constituție.*

Pentru noi, în întâmplările de astăzi și în mijlocul greutăților ce ne încunjur cel mai sigur chip de a dobândi a constituție întinsă ca a Voastră fără împotriviri din partea boerilor este: declararea unirei principatelor, căci atunci Moldova a fi silită de bunăvoie a urma pildei Valahiei. Însă aceste sunt chestii pe care vroiu a le trata mai pe larg într'o scrisoare viitoare ce am de gând să-ți trimit. Pentru acum mă mărginesc în ecspresia simțurilor noastre pentru fericirea Voastră. Noroc bun.

Al tău frate: *V. Alexandri.*

Trimit frățești imbrățișări lui Rosetti, Goleștilor și tuturor fraților *în libertate și în Românie*.[1]

[1] Urmează pe contrapagină apelul lui Costache Negri și L. Rosetti. Vezi mai departe:

www.digibuc.ro

II.

Iassi, 20 Genar 1859.

Iubite Sioane,

Am primit raportul ce mi-ai trimis prin Administraţia de Focşani, şi dacă nu ţi-am scris încă nimica, asta au provenit din multele ocupări ce am avut în timpul Caimacamiei şi în zilele cele dintâi a le Domniei.

Dela rânduirea mea în postul de Ministru trebilor străine am redijat tomuri întregi de corespondenţă cu Constantinopoli şi de memuaruri adresate ambasadorilor de acolo, şi crede că n'am avut nici măcar vreme ca se scriu fratelui meu.

Când au fost să plec la Bacău pentru alegerea mea de Deputat, ţi am trimis o depeşă telegrafică prin care te invitam a primi se fii agentul Caimacamiei în Bucureşti, şi tot atunce am făcut cunoscută această dispoziţie D-lui secretar de stat a Valahiei. D-lui însă nevoind a a înţelege că între doă ţeri surori precum sînt a le noastre nu se încape multă ţeremonie, mi-au adresat o notă oficială prin care parea a se tîngui de oareşi care lipsă de forme în rînduirea d-tale. Asemine notă, ce ar fi putut avea loc numai între străini m'au ofensat încît n'am găsit cu cale ai respunde, şi Caimacamia noastră trăgând de moarte, am găsit de prisos a intra în o mai intinsă corespondenţie cu Secretariatul din Bucureşti. Dl. Brăiloiu au arătat o rea voinţă pe care poate întîmplările politice şi deosebirea sistemelor ambelor guverne i-au dictato. Ori cum se fi fost, postul d-tale de agent este desfiinţat acum. Mai pe urmă vom vedea, cînd se va hotărî soarta ţerii Româneşti, de va fi nevoe său nu de asemine post. Până atunce însă nu voiu lipsi de a vorbi cu Domnul despre dta.

Scriemi în particular prin poşta rusească, cum merg trebile pe acolo căci nu ştim nimică în Iassi. Banchetul pentru numirea lui Cuza fost'au entusiast? Rostitus'au multe şi frumoase cuvinte? Inchinatu s'au multe toaste? La noi lucrurile au luat un drum cu totul constituţional şi avem bună sperare că vom propăşi. Complotul lui Murad bey[1] se reduce mult din ceea ce audise, dar încă

[1] E un ofiţer polon aventurier, — care servise în Turcia, — cu

www.digibuc.ro

nu se ştie nimic depozitiv. Eu, din pricina unei receli am şezut în casă zece zile şi n'am aflat încă nimic lămurit despre ramificaţiile sale.

Cât pentru Brănişteanu, voiu face cercetările cuvenite. Camera au decretat o medalie de recunoştintă Caimacamiei, adică lui Panu şi V. Sturza.

Ministerul este format; eu ocup tot postul meu de Ministru trebilor străine şi de prieten a poetului Sion.

V. Alecsandri.

Eată o scrisoare pentru Ştefan Golesco.

III.

Mircești, 28 Ghenar 1874.

Iubite Sioane.

Respund la telegramul ce am primit din partea Dlor membri ai comitetului teatral:

Inainte de toate declar că sînt foarte măgulit de propunerea ce mi a făcut comitetul teatral de a represinta în Bucureşti piesa mea: Boeri şi Ciocoi — însă ca unul ce cunosc teatrul şi mijlocele de care dispunu direcţiile deosebitelor trupe din ţeară, îmi fac întrebare dacă trupa Dlui Pascaly este în stare se respundă la dorinţele mele de autor? Comedia mea în 5 acturi şi are un personal numeros — 17 roluri — dintre care cel puţin opt, importante.

Mărturisesc că îmi vine greu a crede că aşi găsi în trupa Dlui Pascaly opt artişti care se poată a se însărcina cu acele roluri. In anul trecut, găsindu-mă la Bucureşti, am cetit comedia mea lui Millo, şi el însuşi mi a mărturisit că nu posedă în trupa sa elementele necesare pentru a pune în scenă, o operă dramatică în 5 acturi şi cu un numer de personagiuri atât de mare. Millo a renunţat la beneficiul ce ar fi putut trage ca director din

---

numele Wierzbicki. Organizează un complot cu scopul de a proclama, în 13 Ianuarie 1859, pe beizade Grigorie Sturdza de Domn al României. N'a reuşit. Polonii adăpostiţi în ţară condamnă încercare lui Murad bey. (Vezi revista *Steaua Dunării*, Iaşi, 1859 No. 11, 21). Dl. Gh. Duzinchevici pregăteşte un studiu, pe baza actelor inedite, despre acest complot, care va apare în Analele Academiei Române.

www.digibuc.ro

representarea ei, şi ca artist, la plăcerea de a crea rolul lui Arbure, scris în adins pentrul el. Atunce i-am propus să fuzioneze trupa lui cu acea a lui Pascaly, şi astfel să împartă cu acesta folosul deopotrivă.

Precît însă am înţeles, o asemenea fuzionare este imposibilă, din cauza rivalităţii ambilor Directori:

Acum dacă Comitetul teatral ţine numai decât a representa piesa mea, întrebuinţeze influenţa sa pentru a aduce o apropiere între D-n Milo şi Pascaly, şi cred că astfel am ajunge la un rezultat satisfăcător.

Din toate operile mele dramatice, cea mai importantă este ultima mea comedie: *Boeri şi Ciocoi.* Am cercat să întru în domeniul comediei înalte şi a grupa pe lângă o intrigă interesantă tabloul epocei lui Mihail Sturza. E natural ca să doresc a vedea această operă bine împărţită, bine reprezentată, căci în calitatea mea de vechiu autor, sunt scutit de nerăbdarea debutanţilor care se mulţumesc cu tipărirea numelui lor pe o afisă.

Aşa dar, iubite Sioane, te însărcinez să expui colegilor tăi, motivele care mă opresc de a vă trimite îndată manuscriptul meu. Aceste motive nu lovesc nici decum meritul şi talentul artiştilor de la Teatrul cel mare, dar au de scop a pune capăt nenorocitei rivalităţi dintre D-n Millo şi Pascaly, rivalitate păgubitoare artei dramatice române. Al tău vechi amic: *V. Al.*"

Complimente din parte-mi D-lor membri ai Comitetului.

IV.

Mircesti, Mai 1874.

Frate Sioane.

Ţi-am trimis astăzi prin poştă piesa mea: Boeri şi Ciocoi, tipărită la Bucureşti. Doresc să te găsească sănătos şi bine dispus a lua în consideraţie observările următoare în privirea Teatrului naţional.

Contractul Direcţiei a încetat şi acum Comitetul din care faci parte are a se ocupa cu darea din nou în antrepriză a Teatrului român. Doi competitori se prezintă: Pascaly şi Millo, şi precât cunosc spiritul de clopotniţă ce

www.digibuc.ro

domneşte peste Milcov, nu mă îndoesc că Pascaly are multe şanse de a fi preferat.

Insă mă adresez la D-ta ca la un om de litere, ca la un autor dramatic, şi ca la unul din membrii Comitetului, şi în această triplă calitate, te las să apreciezi meritele ambilor artişti care aspiră a deveni Directori şi să faci a atârna cumpăna dreptăţii în partea celui din doi care posedă mai necontestată superioritate în toate privirile.

Millo, *deşi din Moldova,* a devenit prin rarul său talent o notabilitate artistică de care se fălesc Românii cu drept cuvânt, şi care va rămânea în istoria dramatică precum a rămas la Francezi: Bouffé—Frederic Lemaitre, şi alţii; Cu toate aceste, Millo este înlăturat de mai mulţi ani dela Teatrul cel mare prin efectul unor intrigi cunoscute. Oare nu s'ar cuveni să se pue capăt acestor intrigi şi se dea lui Cesar ce este a lui Cesar? Oare, când se va scrie istoria teatrului naţional, cum ar suna la auz un pasagiu ca acesta:

> „Millo a fost un artist de un mare talent, care a creat o lungă serie de roluri caracteristice şi a lăsat urme neşterse în memoria contimporanilor săi. El a ştiut să nişte inimile unei generaţii întregi, se le induioşeze, să le veselească, să le aprindă, etc... şi însă el a fost nesocotit, nesusţinut chiar de oameni care mai mult decât alţii aveau datoria de al îmbrăţişa, oameni deştepţi, învătaţi, poeţi, autori dramatici... etc., şi printre acei oameni însuşi Iorgu Sion!... etc."

Cred că nu-i contribui la asemeni pagini umilitoare, şi dar te rog, în interesul Teatrului nostru să dai Direcţia lui Millo, sau cel puţin să obligi pe noul Director de a angaja pe artistul eminent *(de şi din Moldova)* cu condiţiile cele mai avantajoase şi mai demne de frumosul său talent.

In această încredere te îmbrăţişez frăţeşte, *V. Al.*

V.

Mircesti, 23 Dec. 1874.

Iubite Sioane.

Voiu ceti cu plăcere şi luare aminte acele două

www.digibuc.ro

coale din Phedra ce mi-ai trimis şi cu nu mai puţină plăcere ţi-oiu îndeplini dorinţa.

Până atunci îţi mulţumesc pentru bunătatea ce ai de a te ocupa cu afacerea moşiei Patrăşcani şi Borzeşti. Un bun muşteriu, l'aş băga în sân dacă ar încăpea de urechi.

Cât pentru Englezul amator de copaci, care să aibă un metru de diametru, lucru rarisim, nu-mi este cu putinţă să-l îndestulez; însă dacă cumva ai avea prilej a te întâlni cu el, întreabă-l dacă nu i-ar cuveni (sic) copaci de stejar ce au 10 metrés *sous branches* şi 1 metru 90 circonferinţă. Se înţelege că preţul ce ar oferi pentru aceşti arbori ar fi mai scăzut de cât acele de 80 fr. bucata, şi la caz de acceptare din parte-i ne-am înţelege lesne.

Ştii d'inainte că cercarea e zadarnică dar fiind că nu ţine parale... vorba românului

Felicitări sincere de anul nou, — sânătate, voe bună şi ceva vigoare. *V. Alecsandri.*

VI.

24. Dec. 1874.

Iubite Sioane.

Până a nu-ţi scrie epistola ce doreşti asupra traducerei tragediei lui Racine, *Phedre*, aşi dori să citesc scena VI. din actul V., în care se găseşte pasagiul cel mai renumit, adică le recit de *Théramène*. Acel pasagiu e o bucată de înaltă poesie descriptivă. Aplici-te a'l traduce exact, cu toate frumuseţile de idei şi de stil ce cuprinde şi astfel vei compune un model de literatură admirabilă. Aştept dar acea scenă şi până atunci te îmbrăţişez.

V. *Alecsandri.*

VII.

Mircesti, 31 Dec. 1874.

Amice [1]

Intr'un timp ca acesta de publicaţii seci şi de traduceri absurde a unor cărţi încă mai absurde, este un

[1] George Sion a publicat această scrisoare ca prefaţă la traducerea *Phedrei* lui Racine, care a apărut întâiu în *Revista Contemporană*, 1874 sem. II.

www.digibuc.ro

merit mare de a cerca se introduci în literatura română cap-d'operile literaturilor străine. Acel merit l'ai avut de mult traducând comedia *Misantropul*, şi urmezi a'l avea publicând astăzi în limba noastră admirabila tragedie franceză: *Phedra*.

Eu te felicit din toată inima, pentru curagiul ce ai avut de a aborda dificultăţile unei asemine intreprinderi, căci nu e lesne a te face interpretul unor genii ca Molière şi Racine.

Având onorul de a te pune în fruntea pionerilor literari care, urmându-ţi exemplul, vor deschide cu timpul în ochii Românilor tezaurul literaturei clasice a Franciei, acel onor va respândi glorie binemeritată pe numele ce ai ştiut aţi crea în pleiadă poeţilor contemporani.

Acum, vie alţii care se reuşeze mai bine decât ai reuşit! Cerearea lor va fi primită cum se cuvine. Dar cine le-a deschis calea? Sion! Mulţămită dar fie poetului Sion!

Amic devotat: *V. Alecsandri.*

VIII.

Mircești 26 Febr. 1876.

Frate Sioane.

Am primit chiar acum vişinatul ce ai trimis Paulinei, l'am gustat, l'am găsit delicios, şi am băut în sănătatea d-tale. Cu cine crezi că am purtat acest toast amical?... Ghici!... Cu sora d-tale, cu călugăriţa care se găseşte acum la mine. Paulina îţi mulţumeşte şi speră ca şi mine că vei mai veni în curând la Mircești. Eu însă doresc să vii cu primăvara, pe timpul frunzelor pentru ca să ne putem plimba în luncă şi se ascultăm privighetorile şi cucul... în dreapta.

Când te aflai aci am vorbit despre analissul ce ai întreprins a poemului Ţiganilor.[1] Trimite-mi manuscrisul d-tale ca să-l public în Convorbiri. Deşi ignoranţii şi oamenii de rea credinţă şi au făcut un cal de răsboiu din

[1] Poemul n'a apărut. Sion a scris în „Suvenirile" sale despre emanciparea Ţiganilor. Încă în 1872 se gândia la analiza epopei „Ţiganiada" lui Budai—Deleanu, iar în 1878 ţine o conferinţă despre ea (f. G. Cardaş. *„Ţiganiada"* de Budai—Deleanul, Bucureşti, 1925, p. XXXI. şi n. 3—5).

www.digibuc.ro

pretinsa Direcție Nouă, eu nu încetez de a mă interesa la foaia Convorbirilor, ca una ce a intrat în al X-lea an a existenții sale și merită prin urmare de a fi în curajate. Facă Hajdău toate rămășagurile ce va voi, este unul pe care nu-l va câștiga, acela de a da lovitura de moarte publicației literare din Iași. Cânii latră, Vântul bate și stejarul tot în loc . . .

Te-am însărcinat cu niște comisioane la Socec, etc.; cred că le-ai îndeplinit, și aștept dar rezultatuf favorabil.

Drept care și în urmarea celor mai sus pomenite te îmbrățișez frățește. *V. Al.*

Complimente dela Paulina. Gogu îți întinde o labă amicală. Odobescu îmi spusese că a se monteze comedia mea: Boeri și Ciocoi. Ce are de gând?

P. S. Sora d-tale pleacă mâine la Iași de unde ți-a scrie.

Acum se mulțumește numai a te săruta.

IX.

Mircești, 7 Martie 1876.

Iubite Sioane,

Mâine este aniversarea mișcărei dela 1848, și nu știu pentru ce mă gândesc la bietul Coradini[1] care a dispărut dela acea epocă. Ce a devenit el și scrierile lui? În zadar am cercetat, n'am aflat nimic desigur. Hai dar să mai facem o ultimă demarșă și iată cum: Cunoști bine pe Dl. Esarhu, agentul nostru în Italia; scrie-i să

[1] E vorba aici de Michele Coradini, care era pretin înzestrat cu multe talente, de origină italian, dar complet românizat (vezi Alex. Marcu, *Alexandri în Italia în An. Acad Rom.*, secț. lit. III. (1927) p. 46—48). Nu știu dacă acesta nu i înrudit cu Gr. Cozadini, care din Cimești, 15/27 Aug. 1885, scrie între altele lui G. Sion următoarele: „... Am fost foarte satisfacut de cele ce am văzut [la Constanța] și dacă n'am fi oameni ușori și răsipitori (defaut dela race latine) am putea face din acest port unul din porturile cele mai însemnate din lume. Din Dobrogea asemenea am putea face ca să fie fiica iubită a României, când natura i-a dat cu generositate tot ce trebue pentru a fi fericită; îi lipsește numai sînul mamei și dragostea iei..." Despre rolul acestui Grigore Cozadini vezi Sturdza—Skuplewski, *Acte și doc. relative la istoria Renașterii României*, vol. III—V, VII—VII, și X tabla numelor.

www.digibuc.ro

se adreseze la locurile competente din Florența unde a locuit familia lui Coradini, pentru ca să se descopere misterul dispariției nenorocitului meu amic. Nu poți crede cât mă interesez să cunosc soarta lui, câtă bucurie aș

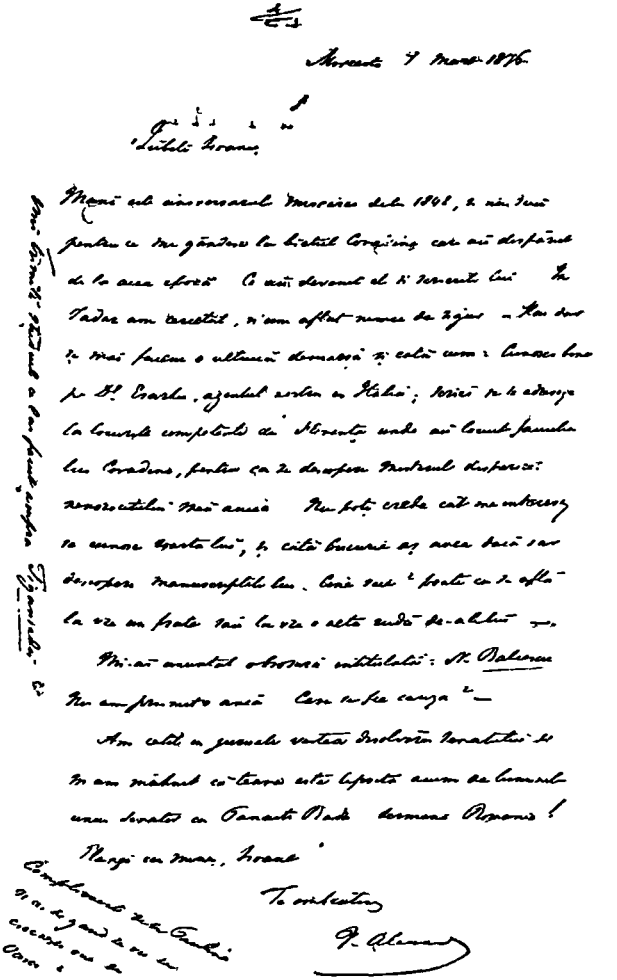

Scrisoarea lui Alexandri către Sion, 7 Martie 1876.

avea dacă s'ar descoperi manuscriptele lui. Cine știe? poate că se află la vre-un frate sau la vre-o altă rudă de-a lui.

Mi-ai anunțat o broșură intitulată: N. Bălcescu etc. Nu am primit-o încă. Care să fie cauza?

www.digibuc.ro

Am citit în jurnale vestea disolvării senatului şi m'am mâhnit că ţara este lipsită acum de luminile unui senator ca Panait Radu... sărmană România!

Plângi ca mine, Sioane

Te îmbrăţişez: *V. Alecsandri.*

Complimente dela Paulina. N'ai de gând să vi să ciocneşti ouă de Paşti?

Imi trimiţi studiul ce l'ai făcut asupra Ţiganiadei?

X.

Mircești, 14 Martie 1876.

Iubite Sioane,

Paulina a primit semințele de *Da* sau *Poate,* şi îţi mulţumeşte în sperare de aţi trimite indărăt cantalupi de prima calitate. Şi eu din parte-mi îţi mulţumesc pentru îndeplinirea comisioanelor ce ţi-am dat. Rămâne numai să cercetezi la Socec cum merge sau mai bine zicând: cum stâ cu publicarea ultimelor volume din scrierile mele.

M'am mâhnit de procedeul D-lui Carp câtră dta, căci fie cineva din orice partid, din orice coterie, nu este scutit de legea politeţii. Cât pentru manuscrisul ce ţi-am cerut, în adevăr că nu mă gândisem la obstacolele ce te opresc de al da Convorbirilor. Admit motivele care te pun în imposibilitate de a deveni colaborator acestei foi, însă nu voesc să te introduc în coloanele ei sub masca anonimului. Sion are dreptul de a intra pretutindeni cu obrazul descoperit — aşa dar nu primesc amicala propunere ce mi-ai făcut de a-mi sacrifica o lucrare importantă numai şi numai pentru de a-mi face mie plăcere.

Mă intrebi despre medalie? Adevărul este că am primit intr'o zi o scrisoare foarte amabilă şi foarte afectuoasă de la Măria Sa, impreună cu o cutiuţă în care se găsea o medalia mică cu deviza: Bene merenti. Nu mă aşteptam nici de cum la această graţiozitate căci nici nu ştiam nimic despre instituirea acelei medalii. Am răspuns Măriei Sale cum se cuvenea, conform legei politeţii şi iată cum se face că subscriu astăzi.

Amic devotat şi medailat

V. Alecsandri.

www.digibuc.ro

XI.

Mircești, Gioi [1882][1]

Iubite Sioane.

Cred că ai să pleci din București Sâmbătă seara ca să sosești Duminecă dimineața la Mircești, chiar în Ziua de anul nou. Ai dar timpul necesar ca să-mi faci o mică îndatorire.

Mistral mi-a vestit că a expediat, dela gara de Graveson (Bouches du Rhône) o lădiță conținând niște cărți. Lădița a fost adresată la București, cu recomandații de a mi se trimite de acolo la Mircești. Neorânduiala care există în gările noastre, mă face a mă teme că efectul așteptat să nu rămâie aruncat de-oparte în magazie, și prin urmare te rog să întrebi de șeful gării din București sau pe șeful magasinier dacă nu cumva a sosit lădița. La caz contrar, vei recomanda cui se cuvine ca să mi-o expedieze aici îndată ce va sosi. Sunt în ea cărți destinate pentru Regina și pentru mine, și venind ele dela Mistral nu aș voi ca să se peardă.

Te îmbrățișez *V. Alecsandri.*

XII.

Mircești 24 Ianuarie 1883.

Iubite Sioane.

Am primit cartea lui Capefigue ce mi-ai trimis; ea m'a interesat foarte mult. Îți mulțumesc și promit să ți-o aduc îndărăt la București.

Vitele nu au sosit încă la Mircești. Omul ce le întovărășia este încunoștiințat ca să le aducă aici? . . . Nu știu unde se găsește acum; însă cum or veni la țară, le vom așeza în grajduri și li se va da toată îngrijirea ce merită niște persoane simandicoase.

Complimentele noastre afectuoase familiei.

Te îmbrățișez *V. Alecsandri.*

Lucrul piesei merge strună. Mai am numai vre-o trei scene și sfârsesc. Ufff!

---

[1] In Maiu 1882 cercetase pe Mistral cf. Alexandri, *Scrisori* ed. Chendi-Garcalechi, p. 279, Nr. 361.

www.digibuc.ro

XIII.

Mircești, 1883, Dec.

Iubite Sioane.

Să primesc sau una vizite de anul nou, Sion este totdeauna binevenit la Mircești. Sfântul Vasile îți va eși dar înainte cu un pahar de vin socolean, ca să-ți ureze multe fericiri pentru 1884, între cari succesuri literare și o verde tonțoroime în privirea altor izbânzi (sic).

Să-ți fie Crăciunul sătul și voios

V. Alexandri.

XIV.

Mircești, 20 Iunie 1884.

Iubite Amice.

In Independența de astăzi am cetit vestea înfiorătoare a nenorocirei ce te-a lovit.[1]

Eu care de curând am fost pătruns în inimă de durerea pierderii unei ființe iubite, știu ce se petrece în sufletu-ți sfâșiat și mă asociez cu lacrimi la suferința grozavă și nemeritată, la chinul fără mângăere care te muncește. Nu vin cu banalitățile obișnuite în asemeni triste cazuri, dar îți zic numai: Privește la ceruri . . . acolo se află copilul pierdut.

Paulina îmbrățișează plângând pe mama și pe surorile lui,

Amic devotat: *V. Alecsandri.*

XV.

Mircești, 5 Sept. 1888.

Iubite Sioane.

Am primit piesa intitulată: *Sărutarea* imitată după: le *Baiser* a lui Theodore de Banville, și am citit-o cu multă plăcere. Ideea ce ai avut de a da personagiilor un caracter românesc este fericită, astfel piesa are un farmec mai mult pentru noi. Primește complimentele mele sincere: Ai arătat la bătrânețe ce-ai putut la tinerețe.

Un singur vers nu-mi place: următorul pagina 15: „*Drace! Doamne!* Eaca, ce *schimbare voi să fie*“, aceasta exclamare, *drace* este o stupidă imitație din franțuzescul

[1] E vorba de moarte fiului său Demir la vârstă de 23 ani. Dăm mai de parte două scrisori dela Demir Sion, ca student la Paris.

www.digibuc.ro

diable! adoptată de fraţii noştri Bucureşteni. Nici un Român nu zice: drace în nici o împrejurare; mai bucuros el sudue toţi sfinţii.

Afară de aceasta, după *Drace*, vine îndată *Doamne!* Nu-ţi pare cam nepotrivită asemenea vecinătate?

Te sfătuesc prietenește să schimbi versul în a doua ediţie, căci nu mă îndoesc că acea întâi se va vinde în curând.

Aveam de gând a veni mai de mult la Bucureşti dar un zaiflic m'a oprit pân'acum de a mişca din Mircești unde un ciclon îngrozitor mi-a cauzat mari pagube. Sper însă că peste câteva zile voiu revedea capitala Dâmboviţană.

Te îmbrăţişez: *V. Alecsandri.*

XVI.

Paris, 2/14 Dec. 1888.

Iubite Sioane.

Iţi mulţumesc pentru volumul *Suvenirilor Contimporane*[1] ce mi-ai trimis, şi mai cu seamă pentru orele de plăcere ce mi-a procurat lectura capitolurilor care sunt cuprinşi în jumătatea finală a volumului. Cunoşteam începutul şi aşteptam cu nerâbdare urmarea; am râmas foarte satisfăcut de întregul acestei opere mult interesante şi scrisă intr'o limbă limpede şi bine adaptată subiectului. Primeşte dar încă odată sincerile mele felicitări, şi numai puţin urările de viaţă lungă, de sănătate şi de putere de condeiu pentru ca să ne dai în curând un al doilea volum. Suvenirile contimporane sunt destinate a fi cetite cu viu interes de urmaşii noştrii căci asemenea scrieri aduc adevărată lumină asupra epocelor trecutului. Ce n'am da să găsim vre-un manuscris din timpul lui Ştefan Vodă, care să ne arate cum era societatea, cu obiceiurile, caractirele şi tipurile de acum patru secoli!

O parte din suvenirile contimporane care m'au interesat mai cu deosebire este acea intitulată 1848, privitoare la mişcarea din Transilvania. Ea a deşteptat din

[1] G. Sion a primit numeroase scrisori de mulţumită pentru „Suvenirile" sale, pe care nu le mai reproducem aici dela: Contesa Sturză n. Ghica, Seulescu, Muzicescu, Petrescu, Miclescu, etc.

www.digibuc.ro

minte-mi o mulțime de tablouri, și m'a făcut să întineresc cu 40 de ani... Am revăzut întâmplările din acel timp furtunos, cercarea de răscoală din Iași, emigrarea peste munți, sosirea mea la Brașov, întâlnirea noastră la hotelul Coroana, adunarea în acel oraș a amicilor noștri din tinerețe, toți cuprinși de entuziasm, de iluzii frumoase, de dorința luptei pentru neamul românesc... vai! câți am mai rămas din acea pleiadă însemnată cu stea în frunte! Cât s'a rărit pădurea de stejari! Crudă lege a naturei!

Pentru mine, legânat din copilărie cu basme poetice, și adorator de povestirile bătrânilor, am considerat totdeauna ca: *une bonne fortune*, întâlnirea unui muncheș care a văzut multe, știa multe, și spunea multe. Astfel am avut norocul de a culege poeziile poporale și a le scăpa de noeanul uitării. Astfel te vor consulta mai târziu amatorii de: *A fost odată ca nici odată*, și vei fi cunoscut sub numele de Sion Cronicarul. Scrie dar înainte, iubite contimporan și, de vrei să mă asculți, ferește-ți condeiul de cerneala groasă și otrăvită a politicei.

Pe aici avem iarnă grea... 5 grade de frig! stau prin urmare mai mult în casă căci am fost cam bolnav 15 zile... Ce timp aveți în țară? Sunt zile când negura e așa de deasă că lămpile și gazul stau aprinse de dimineața până'n seară în unele apartamente. La mine însă am lumină chiar și la amiazi.

Când îi vedea pe Dl. Maiorescu, întreabă-l dacă a primit o scrisoare a mea?

Te imbrățișez: *V. Alecsandri.*

Fiindcă te ai ocupat totdeauna de teatru și ai fost mai mulți ani membru Comitetului teatral, ai putea să scrii un articol foarte interesant asupra artei dramatice și asupra istoriei anecdotice a scenei române, pentru tomul II.[1]

Bine ai face să trimiți și lui Ioan Ghica, un volum

[1] Articolul n'a apărut, asemenea nici tomul al II-lea.

www.digibuc.ro

cu o mică scrisoase amicală, adresa lui este: Prince Ghica, ministre plenipotentiaire de Roumanie[1]

50 Grosvenor—Gardees—Londres.

XVII.

Paris, 25 Dec. 1888

Iubite Sioane.

Am cetit critica Domnului Anghel Dimitrescu asupra, sau mai bine zicând, în contra lui Ovidiu,[2] şi îţi mărturisesc că m'a lăsat cu totul indiferent. Acel Domn a voit să dee probe de o mare erudiţie latinească şi n'a probat alta decâ voinţa premeditată de a proclama că piesa mea are toate defectele şi nici o calitate. Fie... ş'apoi?

Mai mult, criticul meu îmi face o crimă că am întrebuinţat cuvântul *Olymp*, *lectică*, etc., când cu accentul pe întâia silabă când pe a doua, în adevăr m'am folosit de această licenţă precum şi in cuvintele Vultur, aripă, care se pronunţă *vultùr àripă*, în Valahia şi *vùltur*, *aripă* în Moldova... s'apoi?

Nu mai puţin mă dojeneşte pentru ce am pus pe scenă, în timpul lui August precupeţe ce vând naramze şi lămii, pretinzând că aceste fucte nu existau pe atunci... Auzi? nu existau portocale în ţara portocalelor. Fie s'aşa. Ei! s'apoi?

Toate aceste şicane nu-mi produc nici un efect şi mă fac numai să ridic din umeri. Îmi aduc aminte de un pasaj dintr'o comedie începută şi neterminată.[3] Iată'l:

O! critici buni de faşă, poeţi în şepte luni,
Vulturul nu se mişcă de-un ţipăt de lăstuni.

şi mai departe:

Ori care păsărică îşi are ciripirea
Ce'n treacăt pe astă lume încântă auzirea,
Nălţând un imn la ceruri, prin alte imnuri mii,
Ş'adaugând o notă l'a lumei armonii.

---

[1] Cartea a fost trimisă lui Ghica, care-i răspunde. Vezi aici No. XXV.

[2] Critica s'a publicat în ziarul *Epoca*, 1888, No. 903, 910.

[3] Această comedie n'a apărut niciodată.

www.digibuc.ro

Am scris eu multe versuri, poate chiar prea multe
Dar n'am cerut la nime cu drag să le asculte,
Nici mi-a trecut prin minte trufaș ca să pășesc
În fruntea tuturora ce scriu și versuesc...
E unul care cântă mai dulce de cât mine?
Cu atât mai bine țării și lui cu atâ mai bine;
Apuce inainte ș'ajungă cât mai sus,
La răsăritul falnic se'nchină al meu apus
Iar voi care asupra-mi săgeți tocite trageți,
Cântați dacă se poate, fiți buni și nu mai rageți.

Astăzi avem Crăciunul la Paris! Soarele vrea să iee parte la această serbare de veselie căci a apărut de dimineață în toată splendoarea lui. De mult nu-l mai văzusem căci sta ascuns după o cortina de neguri dese și reci; ivirea lui mă înveselește și mă re'ntinerește. I-ași zice Evohe! dacă nu m'ași teme de dascălul Anghel, care mi-ar striga: ignorantule, zi Enoe, un Evohe!

Complimente afectuoase din partea mea pentru întreaga familie și pentru maica Agafia.

Eu îți doresc în deosebi sănătate, sănătate și iar sănătate.

Te îmbrățișez *V. Alecsandri.*

Mă voiu informa de adresa D-lui Ioan Riureanu și aflând-o ți-oiu comunica-o.

XVIII.

Paris, 8 Ianuarie 1889.

Iubite Sioane,

Mi-ai cerut adresa D-lui Riureanu. După multe cercetări, am aflat în sfârșit că locuește Boulevard St. Michel, 48.[1]

Anul nou se apropie, strecurându-se pe furiș printre neguri și viscole. Ce ne va aduce și el? Negreșit multe poliloghii parlamentare și atâtări de ură unii în contra altora... Mai bine și ar frânge gâtul pân'a nu trece hotarul

[1] Adresa e exactă, căci o indică și Riureanu, care mulțumește, dela Paris, lui Sion (în 17/29 Martie 1889) pentru „Suvenirile" trimise, expedindu-i și 50 franci pentru 5 exemplare.

www.digibuc.ro

Ori cum să fie, îți trimit călduroase urări de fericire și mai cu seamă de sănătate, odorul cel mai prețios la vârsta noastră.

Te îmbrățișez *V. Alecsandri.*

Complimente și felicitări familiei.

Trimete-mi te rog, numărul din Revista lui Hajdeu, consacrat biografiei fiicei sale.

XIX.

Paris, 29 Dec. 1889.

Iubite Sioane.

Am primit răvașul d-tale prin care îmi anunți sosirea D-rei Maria în companie cu D-na Sc. Ferekide, și atât Paulina cât și eu vom avea mare mulțumire să o revedem. Aici sper că se va vindeca de anemie prin mișcare zilnică și prin o hrană sănătoasă; însă eu cred că cel mai bun remediu pentru o fată mare este căsătoria. Vom cerca, dar ai propovădui foloasele unui asemine regim salutar.

Nu a ales un timp favorabil ca să vie la Paris, căci trăim de două luni într'o negură păclișă foarte tristă și nu mai puțin vătămătoare sănătății. Atmosfera e umedă rece, pătrunzătoare până la măduva (sic), și mai cu seama influenzatoare. Ai cetit negreșit prin jurnale că această epidemie care a luat naștere în Rosia ca toate bunătățile, s'a lățit într'un mod îngrijorător nu numai la Paris, dar în toată Franța și chiar la Versailles unde nici holera nu a pătruns vreodată. Trebue dar să-se păzească cineva foarte serios, să nu iasă din odaie; și să nu răsufle aerul otrăvit al unor cartieruri înghesuite de populație mizeră. Nu cunosc locul numit Square du Roule, și nu știu dacă locuința d-a Mărculescu este expusă în bune condiții, dar ori cum ar fi, sfătuesc pe Dr Maria se ducă o viață mai mult sedentară până când s'a potoli furia influenzăi.

Eu unul m'am condamnat a nu mă deslipi de cămin, căci Doctorii mi-a recomandat a mă feri de răceli. Stau dar în casă și îmi petrec orele cu cetirea de voiajuri în toate părțile lumei.

Acum mă găsesc în lăuntrul Africei, și sunt mulțumit

www.digibuc.ro

de a nu mă găsi în sălbăticimea ei decât prin imaginație. Cum de se află oameni, care să aibă curajul a merge să viziteze acele locuri unde domnește mizeria cea mai cumplită, cu barbaria cea mai spăimântătoare?

Colonia româna a scăzut mult în iarna aceasta din cauza negreșit a Expoziției care i-a scurs pe mulți de bani.

Bătrâna Princesa Ghica, soția lui Grigore Ghica Vodă a murit aseară. O regretăm foarte mult căci venea ades să ne vadă și ne-a arătat totdeauna multă afecțiune.

Scrii ceva la gura sobii? Eu am legat condeiul de gard, și Dumzezeu știe când l'oiu libera ca să mai sburde prin câmpiile fanteziei.

Te îmbrățișez: *V. Alecsandri.*

XX.[1]

Mircești, 11 Iuni 1890.

Iubite Sioane.

Am sosit la Mircești, acum o săptămână, într'o stare de mare slăbiciune care nu-mi permite încă de a primi vizite, căci conversațiile mă ostenesc. Când timpul e favorabil stau la soare și mănânc aer proaspăt, după cum zic Englezii; mă culc de vreme și nu pot să fac cinste musafirilor. Rog dar pe amici să-mi acorde ce-l puțin o lună de vacanță pentru convalescență.[2]

Te îmbrățișez *V. Alecsandri.*

---

[1] Din scrisorile acestea Nrii II—VI, VIII—XX au fost publicați de dl. Mușlea în revista *Viața Românească*, Iași, 1928, No. 5—6 p 189—203.

[2] Poetul nu și-a mai putut reface sănătatea; moare în 23 Aug. 1890. — Dela văduva sa dăm aici o scrisoare către Gh. Sion:

Mircești, 1891 Dechembri 27/8.

Bunul meu Amic!

Îți mulțumesc prea mult de urare Dtale ce-mi faci prin scrisoarea primită astăzi și-ți doresc asemine și Dtale să trăești mulți ani fiind sănătos până la adânci bătrânețe.

Dacă nu ți-am răspuns la scrisoarea precedentă care mi-a făcut o mare surpriză cetindu-o, causa este că nu mi-a permis timpul, acum însă profitând de ocasiune îți respund că pe Florica nu am pornit-o și nici m'am gândit a o porni, dacă i-am făcut oreși care observațiuni de purtarea ei, aceasta am făcut-o crezând că fac cea ce trebuea

www.digibuc.ro

B) SCRISOAREA LUI ALECU ASLAN.

XXI.

Fraţilor Grecene, Vasilache şi Hâncule![1]

Indată ce veţi primi răvaşul acesta nu pierdeţi vreme şi vă intoarceţi înapoi, căci Ruşii s'au tras şi lucrurile toate is în favorul nostru pentru . . . ce l'am trimis de pace să va tipări, veţi lăsa ştiinţă să-l trimită

1848 Iulie în 17. al vostru frate *Aslan.*[2]

C) SCRISOAREA LUI DIM. BOLINTINEANU.

XXII.

28 August 1858 *Bucureşti.*

Iubite Sioane.

Ce te faci? Unde eşti? Mi-ai scris dela Paris şi mi-ai recomandat să nu-ţi râspund din cauză că scrisoarea mea nu te-ar mai găsi la Paris. Iţi scriu dar la Iaşi unde poate că te vei fi intors. Pe la noi lucrurile merg asfel

---

să facă o mamă copilului ei, mai cu seamă că ea e în casa mea, — dacă dânsa a scris surorilor ei sau maicei Agapiei că voeşte să se ducă de la mine, aceasta eu nu ştiu, — decât că arălându-mi scrisoaroa Dtale şi cea ce-mi scrii de dânsa, me-a răspuns că nu voeşte să se ducă de la mine, găsindu-se foarte bine aice, şi nici că a scris cuiva în această privinţă,

a Dtale bună amică: *P. Alecsandri.*

(Scrisoarea e scrisă de alta mână, Paulina Alexandri o iscăleşte numai. Vezi numeroase scrisori adresate de poet soţiei sale Paulina (intre 1866—1888), pe care o preţuia foarte mult ca gospodină. Chendi-Carcalechi, *Vasile Alexandri. — Scrisori*, I. Bucureşti, 1904, p. 259—314.)

[1] E vorba de refugiaţii liberali; Gheorghe Greceanu, actor la Teatrul Naţional din Iaşi, Paharnicul Vasile Codrinescu şi Căpitanul Costache Hâncu. cf. publicaţia, *Anul 1848 în Principatele române*, II., Bucureşti, 1902, p. 503—4.

[2] Hatmanul Alecu Aslan. *Ibid.* p. 503 şi VI. p. 153.

www.digibuc.ro

încât socoteşti sau ghiceşti că pot să meargă, adică certe cine să fie domn. Principurile, ideile numai sunt pentru nimic. Toată lumea aici strigă că oamenii dela 48 ani au dat mâna cu guvernul, alţii zic că e calomnie; guvernul se ocupă cu schimbarea administratorilor etc. şi aşteaptă din zi în zi ca să depuie puterea. Tot ce-mi pare rău este că în loc să stăruiască ca să se aleagă la adunare oameni cu cunoştinţe şi cu sentimente frumoase şi patriotice; toţi se ocupă a remomanda oameni de partidă, de clică, de şi adunarea are a fi chemată să facă legi şi reforme, mi-e teamă să nu se aleagă o adunare care prin deputaţii săi, să ajungă de râsul străinilor.

Eu am tipărit o programă — un proiect de o bibliotecă clasică, am găsit un capital. Vezi programa, îmi pare rău că nu eşti aici. Imi trec timpul alergând după abonaţi, căci deşi este un capital dar concursul abonaţilor tot este necesar. Când o să vii pe aici scrie-mi.

Scrie-mi asemenea după ce vei cerceta, cine şi cu ce ordin a tipărit pe Manoil[1] căci am să-i fac proces, de va tipărit fără ordinul tău sau fără ordinul lui Alexandri. Astăzi plec la Bolintin. Adelaida nu s'a mai măritat. Banii i-a luat dar se vede că fata a început să se desguste de promisul cel interesat. Mariţa şi Frosa au fost la Râmnic şi s'au înturnat. Lili a fost cerută de un bogat, feciorul lui Petrovici; dar nu a voit să-l ia nici decum.

Sitza Genaoglo s'a îngrăşat puţinţel împrejurul nasului la Panteleu.

Predescu s'a înturnăt dela munte gras.

Mr-et M-e Steriadi sunt sănătoşi, i-am văzut acum patru zile. Vorbim mult de voi, şi cu mare interes, precum poţi să-ţi închipuieşti. Aseară am văzut la grădină pe Guguţă cumnatul tău pe care îl iubesc mult, şi mi-a spus că toţi ai voştri sunt sănătoşi.

M-lle Ioranu ce acemenea a fost la munte, s'a întremat. Şti că Caliópi fata aceea dela Râmnic[ul-Vălcii] a luat pe I. Brătianu. Este urâtă şi ne cioplită; dar se vede că

[1] „Manoil" e titlul unui roman al lui Bolintineanu, care apăruse întâiu în revista „România literară" din 1855.

www.digibuc.ro

banii au facultatea de a face frumoase cele mai slute lucruri-la ochii unor oameni. Au fost aici la Bucureşi şi acum au plecat iar la ţară.

Sora mea şi toată familia te salută amicalemente — iar eu te rog să arăţi respectuoasele mele salutaţii D-nei Sion.

Complimente la toţi amicii şi cunoscuţii mei de pe acolo. Am tipărit o colecţie de poezii melodii române, nu ştiu dacă le vei fi primit. Cu acesta îţi trimit câteva programe. Vezi dă lui Urmusaki şi celorlalţi amici. — Şi scrie-mi părerea ta asupra acestui lucru căci vreu să te pui la muncă rău. Ion Ghica şi Ion Eliade te aşteaptă să vii aici.

Zi lui Alexandri dacă are ceva de tipărit poezie sau proză, să le trimită să i le tipărească Societate noastră, asemenea şi altora.

Incă odată rechiamă-mă în suvenirea D-nei Sion şi îmi răspunde îndată. Hotel Bossel.

Al tău frate: *Bolintineanu.*

D) SCRISORILE LUI P. ŞI N. A. DONICI.

XXIII.

1888 Noemvrie.

Frate Sioane!

Ţi-am cetit mai toate suvenirile într'o singură şedinţe, până la 2 miezul nopţii; asta probează, cât de atrăgătoare este cetirea lor. Iţi fac complimente şincere şi s'ar părea că tu le aveai scrise de mult aşa sunt de vii şi colorate impresiile sentimentelor, care numai în frageda vârstă a tinereţe le-ai putut simţi.

Anca ta mi-a amintit esmeralda (?) lui Victor Hugo, istorie primelor tale păcate este scrisă ca şi cum şi s'ar fi întâmplat acum. Halal să-ţi fie!

Dar mi s'ar părea că faci greşală cu istoria celor patru studenţi dela Grozeşti.

La pagina 287 zici că Ionescu făcea parte dintre ei.

www.digibuc.ro

Te înşeli aceia era Malinescu, Enache Leca, Cozadini şi Chinezu. Sunt sigur, întreabă pe Cozadini că el este la Cameră, tu singur o spui bine la pagina 235. Cel mai bagi pe Ionescu în toate locurile el nu-i decât *o javră* şi n'a fost nici odată nimic decât un palavragiu fără rost. Maica Agapia are de unde să-ţi plătească suvenirile tale te suplic spunei să-ţi dee preţul lor.

Arată multe şi cordiale complimente din partea Lizică şi Dlui Eug. Voinescu. De ce nu veniţi la Guergeni (?) şi mai bine la mine. Căte plăcere aşi avea să vă ţin aici o vară întreagă.

Te salut cu stimă şi iubire: *P. Donici.*

XXIV.

Fălticeni 19 Dbre 88

Stimate Domnule Sion.

Scrisoarea ce mi-aţi adresat mi-a umplut inima de bucurie văzând că sentimentele voastre de afecţiune către familia noastră au rămas neclintite tot aceleaşi şi văzând mai ales amintirea ce păstraţi despre răposatul meu părinte, pe când toată lumea pare al fi uitat şi puţin se mai interesează şi despre a lui opere, care nu pot fi decât din acelea ce vor aminti şi generaţiilor viitoare existenţa autorului. Dvoastră demn coleg al său puteţi mai bine încă aprecia aceasta. [1]

Manuscrisul se află la mine, mi-am dat multă osteneală ca să pot aduna toate fabulele şi alte scrieri, (căci acel manuscript este necomplect). In fine am reuşit şi doream a imprima o ediţie complectă, însă lipsa de mijloace m'au oprit.

Am cercat într'un rând de a ceda Academiei române manuscriptul cu dreptul de a publica toate operile. Mi s'a răspuns că academia nu dispune de fonduri. Am încercat mai de mult de a obţine dela Ministeral Instrucţiunei, ca fabulele să fie admise în programul şcoalelor, dar cererea mea a remas fără răspuns. Toate aceste încercări nu m'

[1] Incă în 1870 Gh. Sion ţinuse discursul său de recepţie la Academia Română despre: Vieaţa şi operile lui Alexandru Donici. Astfel interesul şi preţuirea s'au păstrat şi după 18 ani.

www.digibuc.ro

au descurajat încă și voiu face tot posibilul de a le imprima. Aceasta este a datorie sacră pentru mine. Vă mulțumesc pentru cartea Suvenire Contimporane, ași vroi să vă vorbesc despre ea, căci tot mă ocup a leacă de literatură, dar mă îngrijesc că aprecierile mele ar fi prea neinsemnate pe lângă acele juste al marelui nostru bard Alexandri și a altora mai competenți, care v'au adus laude pentru această scriere. Nu mă pot opri însă de a vă arăta că sufletul și cugetul meu au resimțit o mare plăcere la citirea acelei cărți care mi-a procurat momente mult plăcute.

Voi căuta amatori pentru această carte deși sunt puțini aici care se ocupă cu literatura. Vă rog să primiți cu această ocazie incredințarea sentimentelor mele cele mai afectuoase.

Al vostru amic și serv: *Nicolai A. Donici.*

E) SCRISOAREA LUI ION GHICA.

XXV.

Lègation de Roumanie
Londres.

10/22 Decemvrie 1888.
50 Grosvenor Gardens s. w.

Dragă Sioane.

Tocmai îmi propusesem să-ți scriu, ca să te felicit pentru buna și folositoarea carte ce ai publicat acum și-ți și mulțumesc pentru prietenească aducere aminte ce îmi esprimi în scrisoarea ce primii. Am cetit cartea din scoarță în scoarță și plăcute ore am petrecut ascultându-ți povestirile. Am dat chiar o lacrimă de simpatie nenorocitei Olympii. Continuă și nu te descuraja de tăcerea Gazetarilor și de indiferența publicului. Deocamdată ei nu apreciază de cât polemică înjurătoare căci, nu sunt în stare nici de a analiza asemenea scrieri. Cineva îmi zicea, vorbindu-mi de carte mea că ea va fi foarte apreciată, peste 30 sau 40 de ani. Și această mă mângâe destul și mă face a continua deși poate că nu voi avea satisfacțiune de a citi criticele ce se vor face pe atunci în bibliografii. Tu ai știut să interesezi pe ilustri descendenți ai familiei Cuciuc care îți datorează o recunoștință eternă pentru biografia fondatorului familiei,

www.digibuc.ro

Te salut de ~~an~~ nou şi te îmbrăţişez frăţeşte. Nevasta mea ambiţionează un colţ întraceasta scrisoare ş'îţi exprimă sentimentale sale de mulţumire pentru buna voastră aducere aminte. *Ion Ghica.*

F) SCRISOAREA LUI IOAN GOLDIŞ.

XXVI.

Arad, $\frac{26 \text{ Dec.}}{7 \text{ Ian.}}$ $\frac{1883}{4}$

Mult stimate Domnule!

Din alăturatele bucăţi Veţi binevoi a vede, că drama Dvoastră „La Plevna" am tradus-o pe limba maghiară şi traducerea — după pronunţarea comună a foilor maghiare a succes pe deplin.

Scopul meu a fost a convinge pre compatrioţii maghiari despre vitalitatea Românilor, dovedită în mod ecclatant la dealurile Plevnei, chiar precum am fost norocos a-i convinge la 1880 prin opuşiorul meu original (A román nyelv latinsága), despre latinitatea limbei române.

Dvoastră a-ţi arătat lumei *virtutea*, eu după modestele-mi puteri *originea;* virtutea străbună şi originea latină: doi factori, cari nu puţin contribuesc la respectul poporului nostru.

Noi suntem Domnul meu, rădăcinile arborelui, care din diferite direcţiuni ale pământului concurg la desvoltarea tulpinei comune, fără ca ele să aibă vre-o întâlnire. Aceste simţăminte m'au indemnat să traduc frumoasa dramă a Dvoastre, iar nici decât vreun câştig ce am dovedit prin *susţinerea drepturilor autorului* şi prin aceea, că abea am tipărit una sută de exemplare pentru cunoscuţi, biblioteci etc.

Nu ştiu oare putea-voiu cândva avea norocirea de a Vă saluta şi cunoaşte în persoană; deci primiţi pe astă cale uzuala asigurare despre respectul şi devotamental cu care sum.

Al Dvoastră stimător *Ioan Goldis*[1] protosincel
An nou fericit! profesor la lic. de stat în Arad.

[1] E viitorul episcop ortodox dela Arad: Iosif Goldiş între anii 1899—1901.

www.digibuc.ro

G) SCRISORILE FRAŢILOR HURMUZAKI.

XXVII.

Cernăuţi, 8 Ian. 1852.

Iubite dragă Iorgule.

Voiu să-ţi zic numai că-ţi mulţumesc cu toată căldura prietiniei (sau amicitiabilităţii) mele, pentru scrisoarea cu care mai bucurat; în adevăr avui mare bucurie, că ştii, iubite Iorgule, că sântem vechi amici şi că preţuesc mult prietinia ta, precum şi bunul şi nobilul tău caracter, frumoasa consecvenţă a cugetărilor tale patriotice şi glasul armonios al Musei tale. Drept aceea am cetit cu multă plăcere şi plugușorul tău, care cât ii de mic, totuşi este o dovadă de toate acele calităţi. Acum să-ţi mai spun una adecă, că şi eu cu mai vie părere de rău văz pe Constantin şi pe ceilalţi ai divanuţului dela Dulceşti; înainte de a primi scrisoarea ta, şi chiar de astă toamnă tot aceea-i scriu şi ne-am bucura în mai multe privinţe ştiindu-i mai aproape de noi. Chiar mai deunăzi earaşi despre aceasta i-am scris şi eri după primirea scrisorii tale, încăodată. Ce pot face mai mult, şi părintele nostru iau scris în timpul din urmă tot în acel inţeles, prin urmare acum dela hotărîrea proprie a lor provine acea lungă şedere la Dulceşti, şi nici cum din alte picini, care însă subt înconjurările de faţa nici pot fi precumpănitoare, — din potrivă astăzi altele sănt de băgat in seamă fiind mai insemnate. Nădăjduesc însă că acum doară nu vor mai pregeta a se pune în mişcare.

Te rog mult de un lucru, George şi eu am scris până acum vre'o 3 scrisori Dlui Bărnuţ, nu ne-a răspuns nici decum, cunoscând caracterul şi delicateţa Dsale, această urmare mă miră mult şi mă face confus, şi'n adevăr cămi e cam ruşine înaintea la George, care mă intreabă ce ar putea fi pricina unei asemenea neaşteptate urmări? Fă bine, dragă Iorgule, şi cercetează şi-mi spune apoi în două rânduri. Adio, toţi te salută, toţi (şi Stârcea) au cetit cu plăcerea plugușorul tău.

Iţi mulţumesc mult pentrucă mi-ai găsit *Magaz. istoric.*

[Eudoxiu Hurmuzaki].[1]

---

[1] Scrisorile No. XXVII—VIII nu sunt iscălite, dar după scris şi conţinut mi se par a fi amăndouă ale lui Eud. Hurmuzaki.

www.digibuc.ro

XXVIII.

Cernăuți, 28 Dec. 1856.

Iubite Iorgule. — Ți-am scris și nu mi-ai răspuns, se vede te socotești, sau că faci un vers de an nou și chiar acum te întâlnești și te impreunezi cu Musa ta, ca să scoateți copii cu păr de aur. Ei frate, după ce o vei fi trudit destul și te vei fi odihnit de îmbrățișarea ei, mai dărueste-mi un minut și mie și lui Ștefan Vodă. Voesc adecă a te ruga să binevoești a cerceta la București, — unde ai atâția cunoscuți și amici, în numărul cărora știu că vor fi și Carcalecheşti cel mort — era să scriu cel perit — și urmașul lui în redacțiunea Vestitoriului — a cerceta, zic, despre o litografie a lui Ștefan Vodă (portretul lui), dată de Carcalechi inainte cu câțiva ani și carea nu seamănă nici decum cu acea publicată la Iași de Asachi. Aș dori să știu *după ce portret* s'au făcut acea litografie Carcalechească. Mult mă vei îndatori și pe răposatul Ștefan Vodă și pe mine, să dăm de adevăr, de portretul cel adevărat, sau măcar *mai adevărat*, sau să dăm și 'ntru aceasta pe D. Carcalechi de minciună. Binevoește a cerceta despre aceasta, și spre mulțumire-ți voiu juca la nuntă.

2. Am cetit înștiințarea unui nou jurnal „*Timpul*“[1] fi bun și spune-mi ce soiu de jurnal este, și cam ce soiu de redactori are. Am scris deadreptul redacției, fără a cunoaște vreun membru de al ei, invitându-o să mijlocească — lucru prea ușor — a se primi jurnalul ei în lista gazetelor postei austriecești, adecă expediate prin aceasta; fă le și tu o aducere de asta trebuință, și cred că ai îndatora și pe redacție prin aceasta și pe publicul din asta parte.

3. Am văzut alaltăeri și astăzi o înștiințare a librarului Ioanid din București, foarte încurcată din nenorocire și polilogă în care vorbește de noua *istorie a Românei*, întemeiată pe documenturi de tot noue, aflate la o mănăstire din Valahia de prof. Kretescu. Totodată se

[1] A apărut în București, de 2 ori pe săpt., cu data 17 Dec. 1856—5 Dec. 1857 și 2 Apr. 1860—5 Febr. 1861, având primredactor: G. R. Bossueceanu.

www.digibuc.ro

vorbește și de a *bibliotecă literară*, în care se va publica acea istorie. Mai eșit'au oare ceva din acea bibliotecă, și merită ea de a fi prenumerată, sau ar trebui a se mărgini la prenumerare acelei istorii? Știi ceva despre una și alta și poate și timpul când va fi publicată acea istorie? Iartă frate dragă Sionaș, atâta mulțime de întrebări, la care mai adaog una, la care să-mi răspunzi, te rog, cu temei și lămurire, să-mi spui adecă după ce tablou e făcută litografia lui Mihai Viteazu, pe care am cumpărat-o fiind cu tine, la librăria lângă Trei-sfetitele. Vei fi auzit că Bălcescu au aflat unul la Paris, nu știu de e acela care e reprodus în acea litografie, sau de e făcută asta după un altu și anume care? Pisoțki a plecat astăzi de pe aici, Salută pe Bărnuț *și spunei că-l rog să-mi răspunză.*

Te îmbrățișezi pe tine și toți cei bun. Al tău frate — gata la orice servicii.

Te urez de anul nou! *[Eudoxiu Hurmuzaki].*

Nu se află oare un desenn, o litografie de pe tabloul Tătărescului ce se află la Dt. Ralet și reprezentează pe Ștefan cu arcașiul? Unde e Tătărescul, și unde e Panaioteanul? Ne-ar trebui un pictor bun, român de se poate, că de alții avem și aici.

XXIX.

Iași, în 22 Dec. 1857.

Preaiubite amice.

Mă mustri pentrucă nu ți-am scris, dar cum era să-ți scriu, dacă nu știam de ai ajuns la București? Și apoi, când mai în toate zilele aveam ședințe și lupte până la 5 oare după amiazi și a doua zi trebuia să ne înfățișăm la Divan cu procese verbale de mai multe coale, cum dracul, ași mai fi putut găsi timp de a scrie?

M'am bucurat că te afli bine. M'am bucurat și de știrea ce-mi dai despre revista ce voiești să publici.[1] Cât pentru mine cu mulțumire voiu colabora la ea, după mă-

[1] Va apare numai în 1860 sub titlul „*Revista Carpaților*".

www.digibuc.ro

sura timpului și a putinței, ce voiu avea. Acum sânt peste măsură ocupat cu finirea lucrărilor cancelariei Divanului. Trebuie să știi că ieri, Sâmbătă în 21 Dec. 1857 am încheiat și noi lucrările Divanului, dupăce am votat în unanimitate: 1. Dorința întrunirei ambelor Divanuri pentru elaborarea legei electorale. 2. Dechierăciunea că numai Unirea cu Prinț străin, cu adunare legislativă etc. poate asigura fericirea Principatelor și realiza generoasele cugetări ale Europei. Am respins și acuzările Porței cuprinse în faimoasele trei note ale lui Ali Pașa, am cerut scurtarea stărei provizorie, care au paralizat tot progresul și au adus după sine o totală desorganisare în toate ramurile. Am mai spus că notele lui Ali Pașa încurajează întrigile candidaților de Domnie, care în voturile adunărilor din Iași și București văd peirea ambițioaselor lor planuri etc. Cu un cuvânt am încheiat lucrările Divanului cu un act plin de demnitate națională. După aceasta am dechiarat că cunoaștem lucrările noastre încheiate, că deputații au voie a se duce pe la vetrele lor și că biuroul va remâne însărcinat cu regularea cancelariei, cu săvârșirea lucrărilor, care au mai rămas, cu primirea comunicațiunilor ce ar veni și aducerea acestora la cunoștința deputaților, etc. Despre care să se facă cunoscut și Comisiei europeane din București. Acum ne ocupăm cu traducerea hârtiilor, care sânt a se mai trimite la acea comisie, între altele a chestiunii țăranilor, în care nici una din propuneri n'au avut majoritate. Acea a țăranilor s'au respins cu 44 de voturi în contra a 25, câțiva s'au abținut dela votare. A mea, numai au întrunit mai multe voturi 35, și ar fi avut majoritatea absolută de nu se abținea Marvogheni al căruia amandament au avut foarte puține voturi, sau de nu vota Panu *contra*. Numai un singur glas mai trebuia pentru a asigura propunerei mele majoritatea absolută. Dar dracul să iea ambițiunile și rivalitățiile și spiritul de partid și clică. Din procesele verbale vei afla mai pre larg toate. Propunerile rezeșilor fiind extravagante s'au respins toate. Voia Dl. Cracte[1] să

[1] Acesta e Dimitrie Cracte, spătar, deputatul micilor proprietarilor dela Bacău în Divanul ad-hoc al Moldovei.

www.digibuc.ro

răstoarne toate hotărîrile date de la Regulament încoace. Până vor eşi Buletinele ceteşte alăturatele raporturi. Acel atingător de Deltele Dunării este scris de mine. Asemine şi raportul majorităţi comitetului proprietarilor mari. Dar trebuie să şti că comisia rânduită de acel comitet (V. Sturza, Gr. Balş, D. Miclescu, cumnatul meu şi Lascar Catargiu) au mai făcut câteva schimbări. Altele s'au făcut prin un amandament propus de Aslan.

Propunerile clerului s'au amandat şi s'au adoptat. Chestia moşiilor mănăstirilor greceşti s'au dechiarat de chestie a căriea dislegare este numai de competinţa ţerei în virtutea autonomiei ei.

Propunerile orăşenilor şi coloniilor bulgare s'au amânat la Adunarea legislativă.

Lucru de căpitenie este închiderea Divanului cu obraz curat, şi sfârla ce am dat Turcilor şi separatiştilor.

Acum facă şi Comisia ce se cuvine.

Deputaţi nu se trimit la Paris. Nici vorbă n'a fost despre aceasta, pentru că majoritatea atârna dela voturile ţăranilor, de care dispun Bossie, Mălinescu, Kogălniceanu. Noi nu stim, ce se face la Bucureşti, pentrucă Ralet nu ne arată scrisorile ce le primeşte dela Bucureşti. Este şi bolnav şi diplomat din şcoala sau clica ştiută.

Divanul s'au deschis la 22 Sept., s'au închis ieri, aşadar a fost întrunit 3 luni fără una zi. Ralet îmi spune, că după ştirile primite dela Bucureşti DD. N. Golescu şi Dim. Brăteanu s'au dus la Paris, pe la Viena, unde ar fi aşteptând pe Negri şi pe dânsul (Ralet). Aşa dar dela Bucureşti s'au numit deputaţii noştri? Pare că n'aşi crede.

Dacă vrei să-ţi scriu, scrie-mi şi Dta, dar scrie-mi în detail toate, despre starea causei, despre comisiune, etc.

Iată-ţi trimit buletinuri câte au eşit No. 12 etc. 15 încă n'au eşit.

Mii de salutări la toţi. Adio.

Al Dtale sincer amic: *Const. Hurmuzaki.*

XXX.

Cernauca, în 22 Ian. 1858.

Prea iubite amice. — Am avut plăcerea de a primi prea

www.digibuc.ro

dorita scrisoarea Dtale şi-ţi mulţumim cu toţii din adâncul inimii noastre pentru frăţeasca compătimire şi frumoasa espresiune, ce ai binevoit ai da spre mângâierea noastră.

Nu-ţi poţi închipui cruzimea suferinţelor mele. Poate vei crede, că Dl. Goedel[1] a avut neomenia de a îmi refuza visa pasportului şi a mă purta cu vorbe şese zile, până ce i-au venit deslegare, ca să nu-mi împedece călătoria, după ce autoritatea supremă din Bucovina au adeverit mai întâiu prin telegraf, că maica mea se află în cele de pe urmă oare şi s'au pregătit spre veşnica călătorie cu sfintele taine. Şi apoi cum îmi au vizat pasportul? „Spre călătorie numai până la Cernauca şi spre petrecere numai acolo în curgere de 14 zile." Din partea guvernului caimacamesc mi s'a încuviinţat pasportul cu următoarea anume rostită condiţie: „en Bucovine seulement et pas plus loin".

Poţi să judeci cât am pătimit ştiind deoparte că oarele vieţii bunei mele maici sânt numerate, iar dealtă parte văzând că guvernul caimacamesc, cât şi Dl Goedel îmi fac atâtea greutăţi şi întârziere.

Cu toate acestea am avut bucuria şi mângăierea de a găsi pe biata maica noastră încă în viaţă şi a ne încredinţa de mulţămirea şi fericirea, ce i-au făcut venirea noastră. Mercuri şi Joi âm petrecut cu biata mamucă, care nu perduse nici o minută cunoştiinţa şi vorbea foarte mult. Vineri seara s'a mutat în lăcaşurile dreptilor! Duminecă s'a aşezat în mormânt alăturea de neuitabilul ei şot! Moartea a fost o binefacere pentru Domneaei, căci durerile şi suferinţile, ce însoţeau indelungata Dsale boală, erau nespuse!

Te las să-ţi închipueşti suferinţele bietei Safticai. Când o văd mi se rupe inima. Dumnezeu să ne trimită mângaiere! Eu m'am în bolnăvit, am avut o boală de venin, dar acum mă aflu mai bine. Trista starea sănătăţei iubitei mele maici ne-au adunat pe toţi la Cernauca — 5 fraţi şi două surori, cu barbaţii şi copii lor.[2]

Cât voiu mai şede aici, ştiu Nemţii. Dar la toată în-

---

[1] Goedel de Lannoy era consulul general al Austriei în Iaşi.

[2] A murit în 17 Ianuarie 1858 în vârsta de 62 ani; se numia Elena Murguleţ după familia ei.

www.digibuc.ro

tâmplarea nu mă voi grăbi cu înturnarea, mai ales dupăce știu Divanul nostru s'au desfăcut prin ferman, cum ne spune Asachi.

Scrie-mi rogute la Cernauca, dar curând. Scrie-mi cât mai șed comisarii în București, și ce ai mai putut afla de la ei. Scrie-mi pe unde vor călători. Ar avea haz să treacă prin Cernauți.

Ce mai știi de bietul Nițu? Unde se află?

[Const. Hurmuzaki].

XXXI.

Cernauca, 10/22 Febr. 1858.

Mult dorite și stimate amice.

Sunt aproape trei săptămâni, de când ți-am scris, arătându-ți și trista cauză venirei noastre în Bucovina. Tot atuncia te-am rugat, să aibi bunătatea a mă înștiința și despre comisari, când și pe unde se duc și ce ai mai aflat despre lucrurile lor. Dar pân' în oara în care scriu, n'am avut însă bucuria, de a primi respuns dela Dta. Care e cauza tăcerei? Ești sănătos?

Ți-am scris că Dl. Goedel mi-a făcut multe greutăți, până ce mi-a vizat pasportul. Și apoi ce fel de viză! Pe 14 zile numai și numai în Cernauca. Din partea Caimacamului mi s'a dat pasport *„numai până în Bucovina, iar nu mai departe“*.

Peste câteva zile, după venirea mea la Cernauca, veni și un funcționar dela pretura din Sadagura sub pretest, că ar fi având a face niște cercetări locale, etc. Dar misiunea lui cea adevărată a fost privigherea mea. Mirosind aceasta, eu m'am făcut, că voiesc să mă duc la Cernăuți. Atunci el, dându-și masca jos, imi dechiară, că n'am voie a eși din Cernauca, că în caz contrar, el este autorizat a impedeca eșirea mea prin putere armată, iar la împlinirea terminului de 14 zile este îndatorit a pune în lucrare întrunarea mea în Moldova.

Revoltat prin aceste măsuri nemeritate și nelegiuite am trântit trei proteste — unul către guvernatorul Bucovinei, altul către Min. din lăuntru Baron Bach și unul către contele Buol. Pe protestul cel dintăiu mi s'a răspuns,

www.digibuc.ro

de către Dl. Smiuk (guvernatorul, carele însă, de câteva zile s'a înlocuit prin altul și anume prin comitele Rottekirch), că pot petrece 8 zile în Cernăuți. — NB: Când am primit acest respuns, terminul de 14 zile se împlinise. Eu -am răspuns, că, fiind bolnav, nu pot întrerumpe cura, ce am început, dar îmi rezervez dreptul de a merge la Cernăuți, după însănătoșarea mea, îndată ce nelegiuitele măsuri, adoptate în privința mea, se vor fi desființat. De atunci au mai trecut alte 14 zile, privighitorul meu s'a făcut nevăzut, iar eu petrec nesupărat în sinul familiei mele, așteptând desființarea nemeritatelor măsuri și satisfacțiunea cerută cu energie în protesturile mele. Am cerut între altele să mi se arete și cauza acestor măsuri, atât de contrarie dreptului internațional.[1]

Dacă vei avea ocaziune de a vorbi cu DD. Talleyrand[2] și Rühthofen binevoiește a le spune cum se respectează pe aici libertatea opiniunei și sinceritatea votului, garantat de tratatul de Paris.

Ba te rog chiar să cauți ocaziunea și să le spui acestea. Încă te mai rog să-mi scri, ce mai fac comisarii, când se duc și pe unde și pe când socotesc ei, că să vor întruni conferințele.

Ce nou mai aveți? Da revista Dtale, început-a a eși?

Mii de salutări DD. Mișa, Manolescu, Bolintineanu, Doilie (?) etc. Scrie-mi te rog, de a mers Kogălniceanu la București, sau altul cineva din taraful lui. Cetitai măgăriile Catilinei și a le Malinescului în „Etoile du Danube" în contra mea și a cumnatului meu? Să știi că toate sunt minciuni, calomnii etc. Noi am fost invitați la Grigorie Balș, unde avea să se cetească o hârtie în cauza proprietății. Acolo am găsit o mulțime de unioniști, dar și o mulțime de antiunioniști. Hârtia n'a eșit la iveală sub felurite preteste. Atâta am înțeles că V. Ghica a căutat să

---

[1] Vezi și scrisoarea lui C. Hurmuzaki către Ioan Maiorescu (din 4/16 Martie 1858) în care descrie intervențiile făcute pentru alungarea priveghetorului austriac (publicată în *Convorbiri literare*, XLII (1908), vol. II, p. 300—1.

[2] Talleyrand-Périgord Ch. era delegatul francez în Comisia europeană de anchetă în Principatele-române.

www.digibuc.ro

fie ales deputat spre a merge la București și la Paris. Indată ce s'a simțit aceasta toți s'au făcut nevăzuți, unul câte unul. Iată toată istoria, căreia canalia de Catilina[1] a cercat a da o față atât de urâtă și mincinoasă. Minte canalia când zice: „qu'on a accordé la parole à Mr. Hourmouzaki on a assigne la place d'honneur à la famille Stourdza". — Eu în seara întâia fiind ocupat cu spedițiunea curierului la București, nici am asistat la toată serata, unde am venit tocmai după $9^1/_2$ ore, de vreme ce întrunirea a urmat între 6 și 7 ore.

Dar bun e Dumnezeu! Ba kalâm (?).

Mii de complimente de la toți membrii familiei mele mici și mari. Scrie-mi indată și mai adeseori și adresează scrisoarea Dtale la Cernăuți.

Te îmbrățișez din toată inima și rămân cu cea mai sinceră stimă și cu frățească dragoste al Dtale

plecat serv. și amic: *Const. Hurmuzaki.*

N'ai putea să-mi trimiți broșura cea mai nouă a lui Battaillard asupra Principatelor? (suzérénité etc.) prin postă ca scrisoare.

XXXII.

Cernauca 10/22 Mart 1858.

Mult dorite și amate amice.

Am avut plăcerea de a primi doritele D-tale scrisori (către mine, către Alecu și către Giorgiu) și m'am bucurat din toată inima că te simți ferice. Dumnezeu să binecuvinteze legătura inimilor și s'o facă izvor nesecat de mulțumire și fericire. Bucuria mea este cu atât mai mare cu cât știu, că nu ești vânător de zestre, ci ai căutat calități morale, care sânt cele mai tari baze și cele mai neapărate condițiuni ale fericirei casnice.[2]

---

[1] Catilina e Kogălniceanu.

[2] E vorba de viitoarea soție a lui Gh. Sion, despre care D. Bolintineanu scrie, în 17 Martie st. v. 1858, către Doamna Zanne următoarele: „Sion se va căsători la o săptămână după Paști. Logodnica sa e foarte drăguță. Ea are 450 de ducați de rentă. 18 ani și o călească veche. Se numește Lisa Mărculescu" (publ. de Cartojan în *Neamul Românesc literar*, Vălenii de Munte, 1911, p. 334). Era fiica lui

www.digibuc.ro

Nu ți-am scris de mult că am pătimit de congestiuni la cap.

Acum însă, după ce îmi am trăntit 20 de sângisugi la șele aflându-mă mai bine, mă folosesc de cel dintâiu

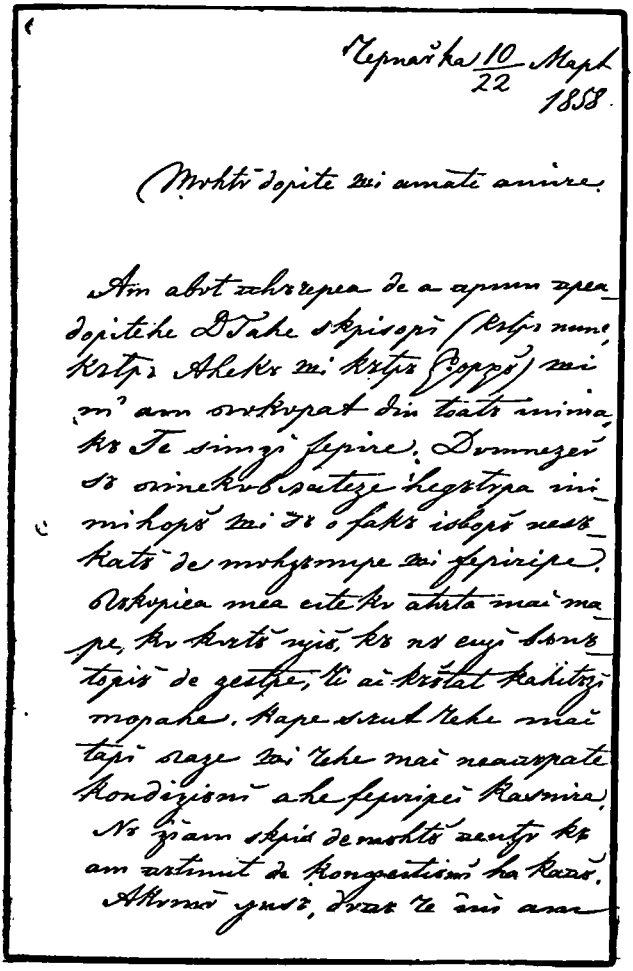

Scrisoarea lui Const. Hurmuzaki către G. Sion.
10/22 Martie 1858.

moment al sănătății recăștigate, spre a ți scrie și a ți rosti

---

Miltiade Mărculescu, care dădu fetei sale zestre moșia Stoenești-Eliza din Bărăgan (Vezi ce scrie despre ea Sion, *Suvenire contemporane*, București, 1915, p. 115 și urm.).

www.digibuc.ro

tot odată şi cea mai vie a mea recunoştinţă pentru cugetările, cele pline de frăţie şi amiciţie cu care ai binevoit a ne consola.

Mă întrebi de sântem cu toţi aici? Dar, cu toţii. Eu am venit împreună cu Saftica şi a cumnatul. Aici am găsit pe Docsache, Giorgiu, Alecu şi Nicu, am găsit aici şi pe sora mea Frossa şi pe cumnatul meu Petrino şi trei copii ai acestora de pe urmă numiţi pe Aglaiţa (logodnica unui tânăr foarte bun Nicu Vasilco, care a făcut frumoase studii la Viena) pe Lencea şi pe Mitica.

Toţi au crescut foarte mult aseminea şi Docsuţa şi sora lui, Lencea, Toţi sânt copii foarte buni, toţi învaţă foarte bine. Petrecem zile foarte plăcute şi am fi cei mai fericit oameni din lume, dacă cruda soartă nu ne-ar fi cercat aşa de amar.

Pe protesturile şi plânsorile ce am trimis la Viena, n'am primit nici un răspuns, dar c. r. inger de pază, privighitorul meu, s'au rechemat formal şi nimeni nu mă mai întreabă nici de ce şed nici de ce nu mă duc. Astăzi s'au împlinit 8 săptămâni de când am venit la Cernauca, aşadar şese peste terminul fatal, despre care ţi-am scris. Paştile le vom petrece aici cu toţi. Răutatea timpului şi a drumurilor de oparte, iar de alta vârsta şi starea sănătăţii comnatului Georghieş[1] ne indeamnă a amână întoarnarea noastră în Moldova de după Paşti. De aici vom merge de dreptul la Dulceşti. Mă întrebi, de este adevărat, ce-ţi a scris Kogălniceanu, că sânt în relaţiuni intime cu Muhlis Paşa[2] şi mă mai întrebi cum se poate. Eu cu Kogălniceanu nici vorbesc, nici mă întâlnesc. Puteai dar lesne să conchizi din alte calumnii ale lui în contra mea, câtă crezare merită această a lui aserţiune. Iată în ce se cuprinde relaţiunea mea cea intimă cu Muhlis Paşa.

După o petrecere de două luni în Iaşi Muhlis a ve-

---

[1] Cumnatul Gheorghieş e marele logofăt din Moldova Gheorghe Sturdza, care avea de soţie pe Elíza sora lui Costache Hurmuzaki.

[2] Muhlis Paşa e cunoscutul doritor de scaunul domnesc: Prinţul Grigorie Sturdza, care servise ca general în armata turcească. Vezi despre stăruinţele lui pentru Domnie. Rosetti Radu în *Analele Academiei Române*, sect. ist., XXXIV (1911), p. 154—158, 166—69, 171—2

www.digibuc.ro

nit să facă vizită cumnatului meu și mie. Ne găsindu-mă acasă mi-a lăsat biletul se vizită. Eu știind că el se află în Iași de mai bine de două luni, știind că altora le-a făcut de mult vizită, că pe mulți (Mavrogheni, etc.) i-a poftit și la ceaiu, am găsit de cuviință de a nu-i întoarce îndată vizita, de și el, precum și femeia lui, prin toate toate casele pe unde mergea, mă lăuda, și mă înălța la cer, numindu-mă „tête carrée" și nu știu mai ce, și-mi trimitea prin Costachiță Sturdza și alții felicitării și complimente, pentru lucrurile mele dela Divan și anume pentru raportul atingătoriu de îndreptarea hotarelor, pentru raportul atingător de sinod, pentru raportul atingător de regularea relațiunilor comerciale, pentru raportul atingător de Delta Dunării, și pentru osebitele mele socotințe la rostirea dorințelor rezeșești. Toate aceste lucruri fiind tipărite Muhlis Pașa le videa la Costachiță Sturdza, carele totdeauna îmi spunea, cât de mult au plăcut ele lui Bezedea, cât de mult dorește bezedea să facă cunoștința, ca să mă încredințeze singur de stima, ce'mi poartă, etc. Cu toate aceste nu numai m'am făcut surd, ci nici m'am grăbit ai întoarce vizita. Tocmai după 12 zile am plinit această datorie de curtenie. M'am dus cu cumnatul meu și cu Saftica, care asemenea datorea o vizită cucoanei lui Muhlis Pașa (Nota bene: Și aceasta desvălea o deosebită retorică întru lauda mea). Acolo am găsit pe Docsache și am vorbit de chestiunea zilei, care tocmai atuncia ferbea. Intre altele mi-a spus că el are o opiniune, care place atât conservativilor, cât și liberalilor ba chiar și socialiștilor și anume lui Ionescu,[1] pe care-l vede foarte des. După un pătrar de oră veni un servitor, carele ne spuse că Saftica, care finise contravizita, făcuta Doamnei Muhlis ne așteaptă. Noi eșirăm și pace tuturor. A doua zi ne trezim iar cu vizită. După ce mi-au lăsat mie bilet, au intrat la cumnatul, unde au găsit și pe Doxache. Auzând că eu am se revin curând acasă, fiindcă mă dusesem numai până la Rolla, a căruia cucoană murise, Muh-

[1] Ion Ionescu de la Brad, făcuse studii economice în Paris. Vezi despre el pe larg Bogdan Duică, *Viața și opera întâiului țărănist român Ion Ionescu dela Brad*, Craiova, 1922, p. 148.

www.digibuc.ro

Iis Paşa a şezut până am revenit şi după aceea a mai şezut aproape 2 ore. Ne a spus multe despre limitarea hotarelor, despre Besarabia, ne-au mai spus, că după istoria lui Valleanu (?), Vlad Ţepeş a fost un Sturdza, că aceasta înconjurare este foarte interesantă şi trebue să intereseze şi pe cumnatul meu „comme une affaire de famille", că este lucru foarte remarcabil, când s'ar putea dovedi că de atâtea sute de ani familia Sturdzească este familie de Domni (înţelegi ?). M'au rugat să aduc cartea lui Vaillant. Aducându-o am consultat-o, dar n'am aflat aserţiunea mai sus arătată. Am cetit că Vlad era fecior de lele al lui Mircea şi rebel contra tatălui său: „L'origine n'est pas trop brillante" zice el şi se îndatori a întreba pe Vaillant, carele pe atunci era în Iaşi, unde este pasagiul mai sus şi a-mi *aduce* respuns[1]. S'au lăudat cam mult pe sine, zicând, că dacă n'ar fi fost el, istoria Bolgradului nu s'ar fi curmat, că modul soluţiunii a fost al lui plan dat comisarilor francezi, etc. etc. Că unul din Comisari iar fi spus: „Prince, est ce que touts les Commissaires sont vos esclaves ? Touts vous obeissent comme des esclaves, etc." Apoi a mai vorbit de chestiunea mănăstirilor greceşti „question digne, de votre talent et de votre èrudition" îmi zice Luminăţia Sa.

---

[1] Iată acum originea pretinsei îndrudirii a Sturdzeştilor cu Vlad „Ţepeş" povestită de istoricul Radu Rosetti în vol. I. din *Amintirile* sale, Iaşi, 1922, p. 232–233: „Doi *nemeşi* de origine români, fraţii Boer complect ruinaţi, s'au gândit să se folosească de această împrejurare (că prea bogatul domn al Moldovei Mihail Sturdza caută să găsească peste munţi urme despre vechimea familiei sale") pentru a pune mâna pe ceva bani. Posedau copia unui uric al lui Vlad Dracul, în calitate de *herţeg* al Făgăraşului, din a patra de cadă a veacului cincisprezecelea, prin care Vlad întăria unui membru al familiei Boer nişte posesiuni în ducatul Făgăraşului. Apoi mai ştiau că o altă copie a zisului uric se găseşte în arhiva mănăstirii dela Cluj. S'au adresat superiorului mănăstirii şi au obţinut o copie legalizată a actului transcris în arhiva lor, copie care, după toate probabilităţile, a fost făcută sau de unul din ei sau de un instrument al lor. Pe acea copie au avut grijă să lese un spaţiu oareşcare îndată după cuvintele: Ion Vlad din titulatură. Apoi au pus pe superiorul mănăstirii să legaliseze acea copie şi au plecat în Moldova după ce în spaţiul liber, au introdus, după cuvintele Ioń Vlad, acel de Sturdza. Acolo au oferit-o Domnului

www.digibuc.ro

Va să zică, am rămas datoriu cu o vizită. Dar fiindcă se apropiau sărbătorile naşterei, iar nu ne-am grăbit a o face, ci am amânat-o zece zile, până la Crăciun. Când ne-am dus la Muhlis Paşa o mulţime de vizitatori, încât numai era loc în odaie. Dar până ce ne-au luat de mână Muhlis şi ne-au aşezat pe canapea, toţi să facură nevăzuţi, încât remasesă numai post. Iancu Canta, vist. Milo, Cozmiţa, etc. S'au vorbit de *Steaua Dunării* şi de un articul, carele înjura pe Sturdzeşti şi zicea că aceasta familie umblă după Domnie. Muhlis avu naivitatea de a zice: şi apoi? Nu cumva Domnii Stelei Dunărei ar dori ca să avem iar Domni dela Fanar? Mai bine ar fi să avem Domni Greci? Acum şi Fotiadi s'au înpământenit şi visează Domnie. In Divan au fost 4 Sturdzeşti şi un Sturdza a fost comisar la hotarâtura Moldovei despre Basarabia, cum s'au purtat toţi acesta? Au nu spre onoarea şi binele ţărei? Aceste cuvinte ale lul Muhlis nu lasă îndoială că el visează Domnie.

A doua zi Muhlis ne-au făcut iară vizită, fără a ne găsi însă acasă. Va se zică iar i-am rămas dator o vizită, pe care nu i-am întors-o.

A doua zi după anul nou, Muhlis iar ne-au făcut vizită, şi ne găsindu-ne acasă, îmi a lăsat bilet. După aceea a întrat la cumnatul, unde s'a întâlnit cu Vogoridi, cu care nu se află în cele mai bune relaţiuni.

Peste câteva zile ne-am dus cu cumnatul să-i întoarcem o vizită pentru două, ce eram dator. Negăsându-l

---

în schimbul unei sumi de bani. Desăvârsita lipsă de cunoştinţi istorie serioase în vremea când Kogălniceanu deabie îşi tipăria *Letopisetile*, iar în Ţara Românească încă nu începuse, în *Magazinul istoric pentru Dacia*, publicarea cronicilor muntenesti, a făcut pe Mihalache Sturdza, bărbat mai mult decât chibzuit în cheltueli, să dee, pe acest act falsificat, suma de 800 de galbeni, sau 9400 franci, iar comisia însărcinată cu alcătuirea genealogiei sturdzeşti să cuprindă actul în numărul documentelor sale şi să pornească arborele geneologic din Ioan Vlad *Sturdza* Voevod. Despre absoluta bunacredinţă a membrilor comisiunii nu ne putem îndoi un moment, precum şi în cât priveşte domnul, este sigur că dacă nu ar fi fost încredinţat că copia legalizată a actului dela Cluj este absolut fără prihană, nu ar fi dat bani pe dânsa. Acea genealogie a fost adeverită în urmă de către Obştească Adunare şi întărită de domn".

www.digibuc.ro

acasă i-am lăsat bileturi. Peste doua zile, chiar în ajunul purcederei noastre, Muhlis veni iar, împreuna cu Costachiță Sturdza, la 9 ore seară pe care o petrecu la noi o petrecu la noi până la 12½. Și la aceasta ocasiune avu naivitatea de a spune, chiar în ființa Laurianului și a altora: Nu cumva fii patriei să lasă locul grecilor, fanarioților?

După aceea m'au poftit în altă odaie, unde veni și Costăchița Sturdza și cumnatul. Aici Muhlis îmi ceti o petițiune către Poartă, în contra lui Vogoridi și ceru sprijinul meu si al cumnatului meu. Eu i-am refuzat cererea categoric, observându-i că hârtia este în contra principiilor mele și în contrazicere cu ultima noastră protestațiune de astăvară, protestațiune prin care am combătut caimacamia turcească, ca neleguită, etc. etc. Iar spre mai bună lămurire i-am dat un exemplar din acea protestațiune.

A doua zi am purces spre Cernauca. Vra să zică, iar i-am rămas datoriu o vizită și cu una de mai înainte fac două. Singuri n'am vorbit nici odată. Despre unire a evitat vorba. Despre principe străin asemenea. Peste tot am vorbit numai de patru ori.

Acum rogute să-mi spui ce a putut da cuvânt Kogălniceanului, de a zice, că eu mă aflu în relațiuni intime cu Muhlis Pașa? Și cum ai putut crede în vorbile unei canalii atât de cunoscute, unei canalii, care avea întâlniri secrete cu Vogoridi, tocmai pe când se scria protestul nostru, în ora celei mai mari crize a causei naționale, nici am încheiat tocmai pe atuncia contracturi pentru postav, de valoarea de 5000 galbeni, nici n'am primit chitanțiune pe 30,000 lei, ce se împlineau pentru postav ne dat, încă din vremea caimacamiei lui Balș, nici am căpătat învoirea, ca să-mi facă satele străine șosea la fabrică. Toate aceste favoare, de care caimacamiei lui nu mai face secret, le-au cerșit și le-au căpătat marele patriot, tocmai în orele cele mai grele ale luptei naționale. Când asemenea canalie îți spune vre-o minciună contra mea, dacă nu găsești de cuviință de ai scuipa în față cea feștelită și de multe ori pălmuită, apoi măcar nu mă mai

www.digibuc.ro

întreba: Cum se poate? Căci știi foarte bine că eu n'am umblat nici o dată cu c... în două lutri, ba nici măcar n'am avut slăbiciunea de a părtini lui Grigori Vodă *și de a sacrifica amiciției lui principiile mele politice* ca mulți din miniștrii repos.

In privința aceasta pot să mă laud că n'am pereche între matadorii Divanului. Până și Panu, acel Panu, căreia i s'a contestat chiar și naționalitatea, căruia nu i s'a ținut în seamă nici serviciile cele multe, nici meritele, nici relațiile de familie, nici esilul suferit pentru patrie, acel Panu, carele va apara proprietatea (fragment din cuvântul Panului rostit în Divan), s'a ciocoit la Grigori Vodă, ca cel mai mare ciocoiu! Da Rallet? Asemenea oameni mai curând se pot înțelege cu Catilina care ca și ei n'are principii politice statornice sau solide, ba nici cele mai superficiale cunostințe din dreptul public și din dreptul gintelor. Pentru aceasta a și fost nevoit a șterge chiar din raportul tipărit (raport atingător de regularea relațiunilor cu Poartă și compus de Catilina impreună cu Panu și Mavrogheni) cuvintele de *supremație* (care este necompatibil cu suveranitatea, căci aceasta presupune o neatârnare completă dela altă parte, de oarece supremația presupune atârnare și este chiar art. 1 al capitulațiunei lui Bogdan.[1]) Dar! a fost nevoit a șterge acele cuvinte și pentrùce? Pentru că i-am trimis să cetească amandamentul meu, din care și un orb și un copil ar fi cunoscut, ignoranța compuitorilor și ușurința cu care au tratat o chestiune atât de vitală. Eu avui generositatea de ai cruța și le-am dat prin V. Sturza, să cetească amandamentul meu, pe care nici l-am dat biroului pentrucă un sunt ambițios, nici am voit să fac de mascara pe colegii mei, ci am voit numai a împedeca un rău, o dobitocie. Ce sânt eu de vină, că am învățat mai mult ca ei și învăț necontenit, și nu'mi pierd timpul nici la Stoss, nici pe la Copou? Superioritatea mea îi omoară, deși cugetul îmi spune, că nici odată n'am căutat să le

[1] In două scrisori ale lui C. Hurmuzaki către I. Maiorescu (din Aprie 1857, etc.) se vorbește pe larg despre capitulațiuni și suzeranitate, publicate în revista *Convorbiri lit rare* 1908 vol. II. p. 88–89, și din 1910 (pe larg).

www.digibuc.ro

o arăt, niciodată n'am esit din calea modestiei, niciodată n'am cercat să le imprim opiniile mele, nici odată n'am căutat să rușinez, sau se mă înalț peste ei. Cu toate acestea D-lor făcură o clică în contra mea cu Catilina, pentru că se tem de el. Dar ce le-au folosit, scrie la Eși (=Iași) și întreabă cine din noi toți au eșit din Divan cu mai multă și mai bună opiniune?

Pentru astă dată-ți am scris mai mult decât poate ceti un om nebunește înamorat și nebunește amat. Dar deoarece toată ziua nu o poți petrece la logodnica Dtale, apoi sperez, că în orele libere măcar de nu deodată, cel puțin în câteva zile vei mântui lectura. Nu-mi place a vorbi: „Eu de mine." Dar am fost nevoit prin intrebarea Dtale „Cum se poate".

De-mi va da Dumnezeu sănătate, voiu scrie istoria comitetului și Divanului și voiu astupa gura canaliilor și ale diplomaților.[1]

Acum încheiu cu mii de salutări, fericitări și binecuvântări din partea tuturora, mari și mici, tineri și bătrâni, cari toți îți conservează cea mai sinceră stimă și amiciție, toți îți mulțumesc pentru amabilați neuitare.

Scrie-mi rogu-te îndată, când se duc comisarii și ce ai putut afla despre lucrurile lor. Scrie-mi la Cernăuți, dar scrie-mi îndată, căci după Pasti ne ducem îndată la Dulcești. Mai scrie-mi de ai văzut pe Talleyrand și ce i-a zis? Mai scrie-mi de publici sau nu revista?

Mai scrie-mi de tot încă iese „Naționalul" Boierescului și „Românul"?

Mai scrie-mi ce speranță au deputați duși la Paris și Londra.

Și apoi mai binevoiește a spune mii de complimente Dlor Mișa, Manolescu, Golești, Predescu, Bolintineanu, Almășescu, etc.

Fii sănătos și crede în sincera stimă și amiciție
a plecatului Dtale serv și amic *Const. Hurmuzaki.*

---

[1] Istoria aceasta n'a scris-o, dar despre activitatea lui Const. Hurmuzaki în Divanul ad hoc 1857 vezi *Buletinul* acestei adunări în Iași. Suplement No. 21,24 din 1857.

www.digibuc.ro

XXXIII.

Dulceşti, 31 August 1858.

Mult dorite şi mult stimate amice.

Ce insemnează lunga Dtale tăcere? Ţi-am scris mai bine de o duzină de scrisori, ţi-am scris la Paris, ţi-am scris la Viena, ţi-am scris la Iaşi, ţi-am scris la Târgul-Ocnei. Dar înzadar, căci mai bine de două luni, n'am mai văzut nici un semn de viaţă din partea Dtale. Ai fost aproapede noi la Giurgeni şi cu toate acestea nu te-ai ţinut de cuvânt! Mi-ai scris încă din Bucureşti că vei veni la Dulceşti. Te-am aşteptat cu bucurie ca să te fericitez din viu graiu, de pasul care ai făcut şi de alegerea cea preanimerită (Mişa, Manolescu, Man, Stârcea, Alecu), mult şi cu drept cuvânt lăudată. Nu cumva fericirea de care te bucuri, te-au făcut a uita pe amicii Dtale? Fie ori cum noi nu te-am uitat. Nu este zi în care nu vorbim de Dta şi nu rostim mirarea noastră despre tăcerea Dtale şi despre neimplinirea promisiunei ce ne-ai dat încă din Bucureşti.

Eu urmez a-mi cârpi sănătatea. Până acum am făcut 36 de băi reci în Moldova şi am băut 8 zic opt vedre de apă de Marienbad. Am umblat ca un cal de postă, căte 4—5 ore pe zi, şi m'am făcut uşor, sprinten, subţire ca Alecu. Acum mai uşor mă voiu putea urca pe tribună, dacă mă vor alege. Ce au atârnat din parte-mi am făcut. Sânt proprietar mare. Am a treia parte din moşiile Dulceşti şi Bărboşi. Actul s'a întărit deşi sbura de pesele telegrafice, care porunceau, să nu se întărească. Sora mea, cumnatul şi Laurian îţi trimit mii de salutări. Cumnatul a fost cam nesănătos (a avut o colică bunişoară), dar acum laudă Domnului, se află bine. Avem astăzi oaspeţi pe Dr. Teodori, Dl Câmpean[1] şi pe Octav. În trecutele zile, tocma pe când era bolnav cumnatul, am fost vizitaţi şi de Muhliş Paşa.

Mii de salutări moşului Costache[2] şi tuturor bunilor

---

[1] Acesta pare a fi Dr. Petru Câmpeanu, profesor de filosofie la Academiă Mihaileană din Iaşi, care făcuse studii la Viena, unde-l întâlnim în Noemvrie 1855. cf. Titu Maiorescu, *Insemnări zilnice*, I (1855—1880), Bucureşti, 1937, p. 5 şi n. 1.

[2] Se referă la paharnicul Costache Sion, unchiul poetului G. Sion.

www.digibuc.ro

amici din Târgul-Ocnei. Cu cea mai sinceră stimă şi frăteasc̆ă dragoste şi cu mii de complimente pentru consoarta Dtale, rămân al Dtale neschimbat şi sincer amic

Const. Hurmuzaki.

XXXIV.

Dulceşti în 14/26 Sept. 1858.

Mult stimate amice.

Astăzi Duminecă avuiu plăcerea de a primi scrisoarea Dtale din 10 a le curg. cătră Mitică, a scrisoare dela D. I. M. Grajdeanul şi cartea trimisă de cătră fratele Adrian. Cămpeanu mi le-au adus, spunându-mi că Mitică i le-au dat înainte de a duce la munte ca să văneze urşi.

Îţi mulţumesc din toată inima pentru ştirile ce-ai binevoit a'mi trimite şi te rog să-mi trimiţi mai nouă.

Tocma când scrieam rândurile de mai sus, eată că mi se aduce şi scrisoarea Dtale acea încredinţată lui V. Butelcă. Toţi am leso, toţi îţi mulţumim din adâncul inimei pentru nesfârşita Dtale amabilitate.

Foarte te rog să vorbeşti şi cu logofătul şi cu Meleghi şi să le spui că n'am aşteptat dela dumnealor aceia ce au făcut. Logofeţia au poruncit Geosanului prin telegraf să nu întărească actul. Până şi Ministrul din lăuntru a chiemat pe judecători la telegraf şi le a poruncit să voteze după povăţuirile date Geosanului. După aceia şi Log. şi Directorul şi Ministru din lăuntru au chiemat pe judecători la telegraf şi-au mustrat. Apoi le-au cerut raport. Şi cu ce cuvânt, cine a contestat actul? Ce drept are Ispravnicul a se amesteca în trebile judecătoreşti şi a provoca raporturi dela tribunaluri în cause private? Dar din norocire Ispravnicul a avut măcar atâta cuget de a spune adevărul şi de a descoperi minciuna. Aud că el a încredinţat şi pe Caimacam şi pe Logof. şi pe Dl. Meleghi, că raportul judecătoriei despre sâlnicie este mincinos şi că şi D. Pruncu, în trecere a sa prin Roman, s'a convins despre infamia cuprinderei acelui raport.[1]

---

[1] Persoanele amintite aici şi cari au colaborat la „infamia“ contra lui C. Hurmuzaki sunt: D. Meleghi spătar, director al departamentului justiţiei din Moldova; I. Merişescu, stolnic, revisor la departamentul

www.digibuc.ro

Din gura Merişescului am auzit că el n'a cetit raportul scris pe curat, ci l-a subscris numai pe temeiul încredinţărei lui Tinca, că ar fi întocma cu ciorna ce-iau cetit şi care nu vorbea nimic despre silnice.

Mai spunele, rogute, cu ce chip a luat Tinca protestul. L'a luat după ce s'a întărit actul, dupăce s'a ridicat şedinţa, când acum actul întărit se află în buzunar la mine. L'a luat numai ca să-şi scoată copie şi cu solemnă îndatorire de a-l remite cumnatului.

Spunele încă să cetească şi art. V din anexa lit. T din capitolul al VIII-lea din Regulamentul organic, care spune că Daniile se pot întări de Divan sau de judecătorie după voinţa şi înlesnirea feţelor atingătoare.

Spune-le să cetească şi sobornicescul hrisov, da să-l cetească bine şi se vor încredinţa, că alegerea şi stâlpirea se cere numai la regeşti, impreună stăpânitori, iar publicaţiile de 6 luni, numai *la vânzări*, pentru acei, ce după lege au dreptul rescumpărărei. În art. 5 din sobornicescul hrisov vor mai afla foarte lămurit, că toate celelalte transacţiuni, afară de vânzare, sunt scutite de publicaţii. Spunele, că după condica civilă proprietatea să câştigă prin trădarea documentelor, şi prin urmare, că drepturile mele sunt sfinte şi neatacabile, dacă legile, a căror păzire le este încredinţată, nu sunt minciuni, dacă dreptatea n'a fugit cu totul din Moldova, ci curând va triumfa şi va chema la răspundere pe mic şi pe mare.

Spunele că noi nu vom lăsa onoarea noastră nerăzbunată, ci vom face tărăboiu şi vom descoperi toate nelegiuitele înriuiri urmate în causa aceasta. Vom cere cercetare şi carte de blăstăm, vom cere cercetare aspră şi satisfacţie resunătoare.

Foarte te rog să le spui aceste toate şi să-mi trimiţi şi copie de pe ambele raporturi a le judecătoriei, ca să putem da în judecată criminală şi pe mincinoşii raportori şi pe instigatorii şi complicii calomniei şi fărădelegei.

---

de interne al Moldovei; Iordache Pruncu, prefect de Putna, deputat, director al ministerului de interne; Petrachi Tincă, spatar, presidentul tribunalului din Roman şi Grigorie Geosan, asesor la tribunalul din Roman, antiunionist.

www.digibuc.ro

Iubite frate Sioane, fă ce ști și trimite-mi copiile cerute. Stăruiește cât vei mai șede în Eși, stăruiește cu energie, și scrie'mi tot ce vei face, sau vei afla. Dacă poți fă să se curme istoria aceasta cu bunăcuviință. Nu sânt om râu, n'ași voi să dau în judecată criminală pe Tinca, pe care l-a înșelat un porc de câine, care se chiamă Catilina, un infam, carele l-a în grozit. Dacă Tinca are încă cât de puțin simț de onoare, el va fi pedepsit prin mustrare de cuget și rușine. Am auzit dela persoane vrednice de credință că el să căiește, că era desperat încât vorbea, că-i vine să se împuște. Căința și dorința de a retrage raportul muncinos, l-au și mânat la Eși, unde fu chemat de D. D. Meleghi și Luponi. N'ași voi să-l dau în criminul, nici pe prostul Merișescu. Dar dacă Logofeția nu va îndrepta lucrul, apoi voiu fi nevoit a merge până la cea de pe urmă margine a apărărei. Și atunci cred, că scandalul ce se va descoperi, nu va face onoare Logofeției.

Să te vedem Sioane!

Cu cea mai sinceră stimă al Dtale credincios amic

Const. Hurmuzaki.

Alăturata scrisoare poftesc să o dai dl Iancu Mihail.

XXXV.

Iași, în 20 Ian. 1859.

Mult iubite, mult dorite, mult stimate amice.

De când ne-am despărțit am primit din partea Domnitale trei semne de viață în formă de trei scrisori, nici unul din partea Nițului (I. Maiorescu), nici unul din partea Laureanului.

Iți mulțumesc din adâncul inimei pentru neuitare, iar mai ales pentru simțimintele de sinceră amiciție, ce-mi conservezi.

Eu nu ți-am scris că am fost peste măsură de ocupat și peste măsură supărat. Nu adscrie tăcerea mea nici lenei, nici indiferenței, de care nici sunt capabil în privința Dtale. Nici lui George, nici surorei mele Frossa, nici Câmpeanului, nu le-am scris deși mai multe luni dela Septembre.

Când îmblam să-ți răspund la cea dintâie amabilă

www.digibuc.ro

scrisoare, îmi veni a doua Dtale scrisoare, care'mi spune că te duci la ţeară. Apoi veni fatala depeşă a lui Teodori. Celelalte le şti de la Laurian. Ieri avui plăcerea a primi a treia Dtale scrisoare — acea din 16 Ian. — Îţi mulţumesc pentru toate, şi-ţi mulţumesc cu toată căldura celei mai sincere amiciţii, îţi mulţumesc pentru via şi amicala parte, ce iei la nefericirea, ce ne-a aruncat în cel mai adânc doliu, îţi mulţumesc pentru călduroasa conduşere, cu care ai binevoit a ne mângăia.[1]

In fine avem Domn şi ce Domn? Domn ales cu unanimitatea voturilor. Dee Dumnezeu să realiseze dorinţele legitime ale Românilor.

Avem şi miniştrii: V. Sturdza, Min. din lăuntru şi preşidenţia, M. Iepureanu, M. de justiţie, Lascar Rosetti: Vistiernic, Rolla cultu. Alecsandri Postelnic, Nagăţ (?) Miclescu lucr. publice, Milişescu Min. de resbel.

Vodă însărcinase pe Panu cu compunerea Ministerului în modul următor: Logf. Dreptăţei: Hurmuzaki, Post. Steege, Hatman Adrian sau Alekaki Mavrocordat, Zizin [Cantacuzino] Vist., Alexandri cultu, Leonid Ghica, lucr. publice.

Dar Alexandri n'a primit, zicând că este bolnav, că nu poate servi şi că peste 2 luni se duce la băi. Dar totodată a propus de ministri pe Rolla şi pe N. Docan, Panu n'a voit să primească nici pe unul nici pe altul. Vodă a propus pe Iepureanu. Acesta însă a refuzat, zicând că nici unul nu este la locul său. Incă nu apucase Panu a depune mandatul său în mănile Domnului şi iată că noul Ministeriu intră pe altă uşă, gata format în modul mai sus arătat. Numai Docan n'a aflat asta dată loc, N. Docan, deputatul ales de un singur alegător şi adoptat de adunare, în contra dreptelor observări făcute de mine.

Urmarea lui Alexandri, iar mai ales ambiţiunea lui, de a deveni Domn, l-au perdut cu totul în opiniunea publică. Astăzi se înfăţosă Ministerul în Cameră şi astăzi

---

[1] E vorba de moartea cumnatului său Gheorghe Sturdza.

www.digibuc.ro

chiar fu bătut prin un vot combătut de el, vot care obligă pe Alexandri de a se supune unei noui alegeri. Inainte de alegere au votat şi lista civilă 30,000 ## (galbeni), şi leafă pentru 4 adiutanţi. Partea stângă a palatului şi mobilele cuvenite. Dar Vodă preferează casa lui Mih. Paşcanu cu 100 ## pe lună.

Duminecă bal mare dat Domnului de noi toţi.

Iţi trimit şi copia votului rostit înaintea alegerei Domnului în causa Unirei. Eu şi Kogălniceanu l'am făcut. Adunarea l'a votat cu aclamaţie şi l-au şi subscris. Numai Vogoridi, A. Balş, Pan, Balş, Istrati, V. Cornea nu l-au subscris. La alegerea Domnului n'au venit: Istrati, Ştef. Katargiu, Petr. Bălănescu, Pan, Balş, şi beizadea Grigori, V. Sturdza, Negri etc. Fiecare avea câte vre-o 5—6 voturi. Democraţii voiau numai decât un Domn din clasele inferioare. Certele erau mari şi foarte aprinse. Neputându-se înţelege Democraţii luară pălăriile să se ducă (dela Cabinetul natural, unde se adunau) la beizadea Grigori Sturdza. Atunci Rolla şi alţii încuiară uşa cu cheia şi înoiră cercările prin nesfârşite balotagi. Toate cercările însă fură deşerte. Atunci nu ştiu cine propune pe Cuza. Se păşeşte la nouă votare al căreia resultat a fost următoriul:

I. Negri 11, Cuza 8, Mavrogheni 5, Lascar Rosset 1.
II. Cuza 20, Mavrogheni 5.
III. Cuza 19, Negri 6.

Pe temeiul jurnalului care obligă pe minoritate a se supune majorităţii, acei 6 care votase pentru Negri, se uniră cu majoritatea, care se rostisă pentru Cuza şi aşa să proclama Cuza de candidat al partidei naţionale, nu zic liberală pentrucă şi partida lui beizadea a fost naţională şi liberală. Incă în noaptea aceiea s'a purtat jurnalul şi la Panu şi la Kogălniceanu şi subscriindu-se, s'a format majoritatea cerută.

A doua zi s'a permis candidatura lui beizadea Grigori de cătră acei ce proclamară la Elefant [sală în Iaşi] pe Cuza. La respingere a luat parte şi Mihailistis, încât majoritatea contrarie lui beizadea a fost de 35 voturi (minoritatea 19 voturi).

Numărul deputatilor trebue să fie 67. Dar multe alegeri s'au stricat pentrucă aleşii erau partisani ai lui

www.digibuc.ro

beizade Grigori, şi locotenenţi de episcopi s'au perdut fiind şi ei Grigoreni.

Iată în scurt istoria alegeri.

Faceţi toate chipurile ca şi la voi să se adopteze votul unirii, în sensul rostit de noi.

Mii de complimente tuturor amicilor. Adio. Al Dtale sincer amic. Scrie mie mai adeseori, dacă vrei să mă îndatorezi. *C. H.*

P. S. 10 alegeri desfiinţate
1 în locul Cuzii
11
2 episcopii
14 (?)
5 în locul ministrilor
19 alegeri sănt a se face.

Ieri nu s'a putut ţinea sedinţă pentrucă nu s'a putut completa numerul regulamentar de 2/3. Vice preşedinte: Mavrogheni, al doilea a fost Cuza. Secretari: N. Bălănescu, A Grigoriu, Haşnaş, N. Catargiu.

XXXVI.

Iaşi, în 21 Ian. 1860.

Îţi mulţumesc din adâncul inimei pentru amabilele felicitări, cu care ai binevoit a ne întâmpina tocma la pragul noului an.

Primeşte iubite frate şi amice şi din partea noastră cele mai sincere şi mai vii urări.

Îţi mulţumesc şi pentru comunicarea urărilor cu care au fost salutat Dl. V. Alexandri. Şi apoi să ne mai îndoim că este chiar şi pe pământ răsplătire? Îţi aduci aminte de nişte versuri, ce Steaua Dunărei, mi-au adresat în Decemvrie 1858, versuri, care mă mustrau pentru că sprijineam candidatura lui beizade Grigori? Acum tocma am aflat dela Mitică şi dela Panu, că acele versuri erau făcute de Alexandri, care avea sumeţia de a gândi la Domnie! Acum poţi cunoaşte din ce motiv mi s'au adresat acele versuri. Tot acum îmi aduc aminte că Vodă între altele a spus bătrânului Cuza, că Alexandri, care era unul din cei mai buni amici ai Dtale, n'are ochi să te vază. In ziua aniversară a alegerei Domnului, m'am dus la Măria Sa şi i-am cerut o favoare, zicându-i, că este cea întâia rugăminte, ce i-am adresat de când sunt pe lume. După ce i-am spus că rugămintea mea priveşte

www.digibuc.ro

pe Dta, M. Sa mi-a răspuns, să scriu întâiu lui Davila, lui Kreţulescu, lui Arapilă (=A. G. Golescu) şi... Laurianului şi să-i intreb cum te-ai purtat la Panteleimon, şi apoi să viu să vorbim despre Dta. Intrebat, ce ai făcut, când toată lumea ştie că sărac ai intrat şi sărac ai eşit. M. Sa mi-a răspuns din nou: Scrie şi intreabă mai întâiu pe persoanele ceţi le-am numit. „Bonjour, mon Prince", şi m'am dus.

Doxachi a scăpat de pericol şi merge tot spre bine.

Pe sora mea n'am lăsat-o la ţară, ci am adus-o cu mine la Iaşi. O singură zi am fost despărţiţi dela moartea cumnatului meu, dăunazi când am mers la Miclăuşeni, la nunta lui Muţi, care sa celebrat Duminecă în 10 Ian.

Mitică s'au judecat în nefiinţă, pentrucă şi el şi apărătorii lui (Panu şi eu) şi apărătorul Stelei Kogălniceanu s'au retras din faţa Divanului, pentrucă acesta n'au voit să primească recuzaţia făcută de Panu, în persoana vărului său Petrachi Manu. Sentinţa *unanimă* se ştia de două săptămâni, înainte de a se căuta procesul. Judecătorii au fost aspru mustraţi de Vodă, pentru ce încuviinţează Miticăi o amânare de trei zile a terminelor proceselor, şi apoi ameninţati şi direct şi indirect cu depărtarea din posturile lor, dacă nu-l vor condamna. Dorinţa M. Sale s'a şi implinit. Mitică (Sturza) şi Cuparenco s'au condamnat la închisoare pe şase luni şi s'au trimis la mănăstirea Pângăraţii (Cuparencu la Secu).

Spre a asigura executarea condamnării s'au călcat art. 14, 39, 46 şi 47 din Convenţiune, după care Vodă n'are drept de a se amesteca în judecăţi, după care toate hotărîrile trebuie să se supună Curţii de casaţiune şi după care legile vechi (care da Dlui dreptul de a întări sentinţe) nu se mai pot aplica astăzi, fiind în contrazicere cu convenţiunea, care le-a abrogat.

Ministrul Dreptăţii, săcăitul, nebunul Dim. Miclescu n'a vrut nici să primească recursul nostru, prin care în puterea mai sus citatelor articoli din convenţiune, am cerut trimiterea sentinţelor la curtea de casaţiune, căreia sunt rezervate o mulţime de procese.

www.digibuc.ro

Trebuie să ştii că Vodă până acum n'a întărit nici o sentinţă. În ajunul proceselor de presă sfatul a făcut o nouă legiuire, care dă Domnului dreptul de a întări sentinţe în cauze criminale şi de presă şi spre a avea şi precedinte, toate sentinţele în procese de presă s'au confirmat de Măria Sa.

A doua zi şi „Tribuna" s'a condamnat la închisoare pe 2 luni în două procese de presă pornite după reclamaţii private. Holban şi ~~nu~~ Giuşcă s'a trimis la mănăstire, unul la Slatina, celalalt la Rişca. Spre mai mare intimidare a presei, nu s'au condamnat nici unul la plata de bani. Miclescu a avut sinceritatea a spune lui Coco că condamnările au de scop omorirea presei, ca să aibă pace în timpul alegerilor. Mie mi-a spus tot el, că c'est pour avoir le plaisir de voir la presse en agonie moribonde. Păcat că n'ai fost la Divan să vezi cum alergau din Divan la Vodă şi vice-versa sute de agenţi şi ciocoi domneşti cu raporturi şi deslegări: A. Jora, Pisoski, Docan, N. Milu, au umblat câte 20 şi 30 de ori în curs de o oară. Prezidentul Div. Alecu Catargiu, fratele lui Costin Cat., nu s'au sâit a eşi din şedinţe şi a merge la Vodă, să ceară instrucţii. Pe Miclescu l-am prins eu în unghe~ul eşitoarei conferând şi consultându-se cu Docan.

Vodă însuşi şi măgarul măgarilor, Gr. Balş şi Rolla mi-a spus curat, ca Prezidentul este poruncit a nu ne lăsa să vorbim politică, într'un proces curat politic!

Iată unde am ajuns pe calea reformelor. Spre mai mare lămurire îţi voiu spune, că la Huşi s'a rânduit asesor, un anume Ramadan, camerdiner al D-nului Miclescu, iar la Vaslui perfect Dl. Vaselica Portarbaşa.

Deputaţii, patronaţi de guvern, sunt gunoiul societăţii. Cei mai de treabă din ei sânt: Balaiş, Meleghi, fraţii Strătesti, Cracte, Gorgoş, Fotea, Georgusor, Ghica, fratele lui Toderiţă Ghica etc., Castorian, Scarlat Rosseti toţi ministri, se înţelege de la sine, N. Milu, detto. Nic' Pisoski detto, toţi fraţii Docanesti detto, Costin Sturdza, Iancu Sturdza, etc. etc. etc.

Eu am spus şi lui Vodă şi lui Rolla, că o voi avea de onoare, de a nu face parte dintr'o Camera compusă de

www.digibuc.ro

ciocoi, dintr'o cameră care va fi o nouă ediţiune a camerilor din Domnia lui Mih. Sturdza.

Iată ce ne aşteaptă.

N'am auzit, că Panu voieste să emigreze. Façon de parler.

Mitică s'a trimis Duminecă în 20 Ian. la mănăstire, escortat de jandarmi şi însoţit de maica sa, care bolnavă au alergat zi şi noapte la Iaşi, şi de moşul său Costachiţă.

Am admirat demnitatea ce a desvălit Mitică la ocasiunea aceasta. Stege, care este favorit al Dlui, a oferit Miticăi, ses bons offices, zicând, que le prince ne demandait pas mieux et qu'il a de trés bonnés dispositions à l'égard de Mitica. Să fi văzut cu ce nobilă indignaţiune a respins Mitică ces bons offices, şi cum a dechiarat cu ardoare, că n'ar putea Vodă să-i facă mai mare insultă decât, când l'ar graţia.

Toată lumea este indignată de urmarea guvernului în privirea lui Mitică. Să fi văzut cum două zile de arândul, nu se mai deserta curtea casei Cc. Catincăi de trăsuri. Sute şi iar sute de amici, tineri şi bătrâni, bărbaţi şi femei, alergau să esprime condamnatului stima şi simpatiile lor. Aşa de mare era numerul vizitatorilor, aşa de semnificativă ovaţiune făcută acuzatului, încât Guvernul a găsit de cuviinţă de a nu executa sentinţa în acea zi, ci a lăsat-o pe a doua zi dimineaţa la 7 ore. Crede vei, că am văzut cu ochii mei un jandarm cu puşca în mână, aşezat în ietacul Miticăi, care se îmbrăca şi pe altul, la uşa scărei?

Resbunarea în contra Miticăi este cu atâta mai mizerabilă şi crudă, cu cât este ştiut, că el are nevoe de o continuă cură, căreia este supus mai bine de şese luni şi că la mănăstire va fi lipsit de ajutorul lui Theodori şi al lui Zussu (?) care îl căută şi îl tratează cu aplicarea electromagnetismului.

In Stea au să iasă mai multe acte atingătoare de procesul Miticăi şi câţiva articoli de scrişi de mine.

Aud că ai trimis Panului Revista Carpaţilor, pe care Kogălniceanu mi-a lăudat-o foarte mult.

Da cu caracterul de granit al lui Ionescu au feştelit-o.

www.digibuc.ro

Mai mult ca un ciocoi înfumurat, nu este Ionescu, lingușitorul care rădica la ceriu și lingea în c..., *pe alesul și aclamatul* (Cuza) și spre ai plăcea și mai mult, batjocorea și pe Comisie și acum a amuțit că să nu-l dea afară din Inspectoratul școalelor! Vei crede, că n'a vorbit un cuvânt măcar despre desființarea adunărei? Și apoi mai poți tipări că are caracter de bronz?

Arată multe salutări Manolescului, Maioresculuí, Laurianului și lui Teodori. Te îmbrățișează din toată inima și rămân pentru totdeauna cu cea mai sinceră stimă al D-tale frate și amic *Const. Hurmuzaki.*

Tot îmi scrii, că auzi, că am să viu la voi ca Ministru al Dreptății. Eu nu aud nimic, ba nici visez și niciodată n'ași primi. Am refuzat aici și o voiu primi acolo. Și încă ca să esecutezi a politică pe care o condamn cu toate puterea ... indignațiunii?

Atâta știu că capetele cele mari Negri și Arapilă hotărâse să vie la Dulcești să mă ridice cu forța și să mă ducă la București, să fiu președinte al Consiliului și Ministru al Dreptății și ca să tun în Adunare. Aceasta mi-a spus o Arapilă în luna lui Novemvrie când am fost chemat la Iași și la întoarcerea sa a petrecut o noapte la Dulcești înoindu-mi propunerile și îndemnurile ce-mi făcuse în luna lui Sept. tot la Dulcești. Eu i-am răspuns și luî V. Alexandri, că odată vede nănașul p... fiului. Că eu am văzut-o și m'am îngrețoșat de ea. Basta.

Planul rădicărei mele a rămas baltă pentrucă *„noapte nebunei a plesnitară“* și nu mai era timp de perdut. Voda le-au spus: „Est ceque vous ne le connaissez pas? Il refusera! Și se hotări a acorda Ghicăi Președinția ce capetele cele mari îmblau să mi-o propuie mie. Iată ce știu eu din gura lui Arapilă.

Am spus lui Vodă că mă mir cum poate încredința Min. Dreptății Kreținului, pe care l-am cunoscut pe vapor și l-am aflat foarte prostuț. Mi-au spus, că au propus Bosianului, dar acesta voiește să între cu Alecu (?).

Const. Hurmuzaki.

www.digibuc.ro

XXXVII.

Viena 3/15 Apr. 1862
Freiung. Römischer Kaiser No. 7—8.

Mult dorite și mult stimate amice.

Inainte de toate iți mulțumesc din adâncul inimei, pentru numeroasele semne de neîncetată amiciție și amabilitate, ce mi-ai dat atât prin 3 scrisori ale Dtale, cât și prin trimiterea Legei Curții de Cass. prin interesantele știri despre înființarea ei, etc. etc.

Accepe, rogu-te, încredințarea deosebitei mele recunoștințe mai ales pentru bunătatea, ce ai avut de a ne oferi amicala Dtale întrevenire în privirea locuinței noastre în București — intrevenire pe care a voiu reclama în mai multe privinței.

Causa lungei mele tăceri o cunoști.

De mai bine de nu an am fost cuprins de o boală rea, nătângă, — de o boală artritică, care amenințând, chiar întregimea auzului, m'a reținut în casă — toată iarna an 1860 și 61. Și, că din causa aceasta nici voiam să intru în Ministerul Domnului Panu. După eșirea mea din Minister, — eșire al căreia motiv n'a fost numai dorința de a-mi căuta sănătatea — pe la Dumineca Mare am eșite și din țeară. Venind la Viena pe Dunăre am consultat celebritățile medicale de aici, pe Oppolzer și pe Scoda, cari m'an trimis la Karlsbad, unde eu și sora mea, am ajuns cu friguri.

După tăierea figurilor am făcut o cură de șese săptămâni, pe care am finit-o, cum am început-o cu friguri, — care-mi reveniră în urma unei schimbări repede a atmosferei.

Dela Karlsbad am mers la Frankfurt spre a mă supune unei cure suplementarie la Wiesbaden. Dar blăstămatele figuri revenind cu furie, m'a nevoit a-mi schimba sistemul curei. Renumitul medic Schönlein, pe care l-am consultat la Frankfurt, m'a trimis la Cannstadt, în țeara șvabească, lângă Stuttgart. Acolo m'am mai supus unei cure de 3 săptămâni.

Deacolo am purces, plin de speranță că am scăpat de toaterele și am revenit la Viena, unde se află de astă vară cumnatului meu Petrino, cu toată familia sa, precum și fratele meu Docsachi. Petrino a moștenit pe unchiul

www.digibuc.ro

său, comitele Petrovici Armis şi petrece aici de nevoie până ce va putea lua în stăpânire moştenirea, care în mare parte, se compune de case în Viena.

Aici şi-a măritat cumnatul meu şi pe una din fiicele sale după tânărul Victor Stârcea biv ofiţer de husarii. La Viena am ajuns cu friguri, cu podagră la piciorul stâng, cu şoldina durele artritică (după cum zic Ardelenii), la şoldul drept şi cu inflamaţiune la urechia dreaptă, de care şi altă dată am pătimit. Podraga a fost atât de rea, încât mai bine de 6 săptămâni am fost şchiop. După o căutare medicală de două luni în cursul cărora renumitul medic şi profesor Oppolzer, mă vizita în toate zilele, mă indreptasem atât de bine, încât începusem a mă ocupa cu speranţa curândei înturnări în patrie. In tot casul acestor două luni o singură dată am eşit din casă, a *doua zi* după venirea mea aici.

Dar speranţa de a-mi revede în curând patria, m'a înşelat foarte crud. Fără a eşi din casă şi fără a scăpa din vedere paza cuvenită, de odată m'amtrezit la 1/13 Dec. după miesul nopţii cu o ferbinţeală înfernală şi cu cumplite bătăi şi sbuciumături de inimă în cât nu mai credeam că voiu putea trăi până a două zi.

Medicul chiemat m'a înselat zicându-mi că am friguri catarale şi artritice. Am zăcut 4 săptămâni în pat şi şese pe canapea. Am fost aşa de slab, încât nu puteam să mă mişc singur. Târziu, târziu după ce trecuse pericolul, am aflat că am avut *înflamaţiune de bronchii* (bronchită) *înflamaţiuni de plămâni* (peripneumonie) şi un junghiu la partea dreaptă a peptului (pleuropneumonă). Aceste blastămate inflamaţiuni erau însoţite şi de un *sughiţ*, carele, bătânduşi joc de cele mai tari remedii *au ţinut peste două săptămâni!* Cumplit lucru! Credevei că, în curs de mai bine de 10 zile, afară de apă şi doftorii, n'am pus nimica în gură?

După înlăturarea înflamaţiunilor, durerile artritice, care dispăruse reveniră şi se instalază cu indoita intensitate. Pe lângă aceasta din cauza multelor sudori şi a sîngisugilor (50) aplicate, am căpătat peste 60 de buboaie, care m'au chinuit peste 5 săptămâni şi mi-au făcut mai

www.digibuc.ro

multă supărare, decât chiar grelele boale, de care abia scăpasem. Dela 13 Dec. până la 31 Martie c. n. n'am avut voie a eşi din casă şi n'am încetat o singură zi a lua doftorii.

La 31 Martie, fiind zi caldă, am eşit întâia oară la primblare, cu trăsura închisă, cu alte cuvinte am avut arest 5 luni şi jumătate. Primblările cu trăsura închisă le-am continuat în curs de 10 zile. Acum însă de vr-o 5 zile iarăşi n'am voie de a eşi din casă, pentrucă după căldurile, ce-au avut dela 16 până la 19 graduri, *în umbră* a venit iarăşi iarna.

Iată cauzele lungei mele tăceri. Ce a suferit biata sora mea, care după cum şti este foarte fricoasă poţi să-ţi închipuieşti. De multă nelinişte şi osteneală şi Dumneaei a căzut la pat. Dar, laudă Domnului, boala fu scurtă şi acum se află trupeşte, destul de bine. Zic *trupeşte*, căci sufleteşte este tot bolnavă, tot tristă, cum o şti.

Când am telegrafit întâia oara către Camera din Bucureşti, la deschiderea ei în 3/15 Decemvrie mă aflam la începutul cumplitei mele boale. Prima Dtale scrisoare m'a găsit în pat şi mi s'a dat târziu, pentrucă nu puteam ceti, nici aveam voie a vorbi.

Acum vei crede, că într'adevăr am fost bolnav. Prima Dtale scrisoare îmi esprima o îndoială din partea Dtale, adaugând totodată, că nici aveai ştiinţă, că am eşit din ţeară. Eu unul am obiceiul de a mă informa totdeauna despre amicii mei şi prin urmare ştiu totdeauna, cine se află în ţeară şi cine nu.

Mă mir că nu ţi-a spus Manolescu, că ne-am întâlnit şi la Pesta şi la Viena şi am petrecut împreună 6 septămâni. Acolo am cunoscut şi pe Iancu Florescu, advocatul pe Mme Racoviţă, sora lui Brăiloiu, etc.

Cu vie părere de rău am aflat, că lucrările parlamentului rom. au fost până acum foarte sterile şi că mulţi au refuzat posturile, ce li s'au oferit la Curte de Casaţiune. Cine plăteşte gloaba ? Biata ţeară, care prin refuzurile celor buni şi capabili este condamnată a videa numiţi la Curtea de Cas. pe Costin Vârnav şi Dzeu mai ştie pe cine. Mi-au scris chiar şi despre putinţa numirei lui Man. Manu, Pisoski, etc. şi Dzeu să ne feriască şi de Teriachiu.

www.digibuc.ro

Eu unul găsesc că refuzurile nu sânt acte de patriotism. Toți nu pot fi Miniștri și Președinți. N'am uitat, că în scurtele mele funcționări ca Ministru, am avut ocasiune de a face bine și de a împedeca mult rău. N'am uitat, că mai multe sate rezeșești m'au pus în pomelnicul bisericei lor și sânt convins, că la Curtea de Cassațiune, pot fi mai folositor, decât în Cameră și în Minister.

De trei ani și mai bine avem Adunări. Ce-au eșit până acum din desbaterile lor? Ce au eșit din pompoasele cuvinte ale marilor oratori?

Dacă am primit postul la care am fost chiemat, n'am avut altă dorință, decât aceia de a contribui la îndreptarea răului judecătoresc. Primind mi-am sacrificat neatârnarea sau mai bine să zic libertatea, comoditatea, plecările spre vieață retrasă și studioasă. Vorbind de neatârnare, n'am înțeles neatârnarea caracterului, ci neatârnarea de legămintele serviciului, libertatea de a dispune pe timpul meu și de modul întrebuințărei lor.

Am primit, am supus egoismul interesului general, însă numai în speranță și cu condiția că voiu putea, în vara aceasta merge la băi, care sânt-o condiție neaparată a însănătoșerii mele. Voind Dumnezeu, îndată ce se va întemeia primăvara și-mi va da voie doftorul, voiu veni la București. Beata sora mea nu știe însă nimic despre aceasta. Singur nu mă pot strămuta și să-i impun acest mare sacrificiu, n'am avut încă curajul, pentru că cunosc rara D-sale pietate pentru locul mormântului bunului Georgieș și pentrucă nu odată am văzut-o plângând, văzându-se de atâta timp, depărtată de acel loc sânt.

In privința materială perdem amândoi, căci la București trebuie să luăm casă cu chirie și să renunțăm la toate avantajale și înlesnirile, ce le aveam la Iași, unde aduceam dela țeară toate cele de trebuință pentru noi și pentru oameni.

Cunoști frumuseța Dulceștilor și plăcerea ce aflam în petrecerea mea acolo.[1] Nu poți să-ți închipuiești cât de amară și dureroasă îmi pare despărțirea dela aceea dulce și

[1] Satul Dulcești e în județul Roman.

www.digibuc.ro

liniştită petrecere. Cu toate acestea îmi calc pe inimă, căci şi eu şi sora mea avem atâta tărie de voinţă, ca să putem supune interesul personal interesului general.

Pe când voiu putea veni, eu singur încă nu ştiu, căci tot încă pătimesc şi mă aflu sub căutarea doftorilor. Am dureri artritrice la toate încheieturile. Am podagră — cu inflături la amândouă picioarele. Au durere la şoldul drept până la încheietura genunchilor, — durere care mă face schiop şi-mi ingreună mişcarea (sciatique, — ardeleneşte şoldină în terminologia medicală Ischias). Am congestiuni şi opresiuni în partea stângă a peptului, spre inimă, cu bătăi de inimă, amorţeală a braţului, etc.

Pătimesc încă şi de urechia ştiută şi asud aşa de mult, încât sânt nevoit, în fiecare noapte a schimba de 5—6 ori nu numai cameşele, peptarele etc, ci chiar şi perinele, prostirile. In fine pătimesc şi de slăbiciune de nervi.

Toate aceste rele, aşteaptă vindecarea lor dela vara viitoare. Dela Bucureşti mă voiu duce la Dulceşti, de acolo la Iaşi şi apoi iar la băi, pe în Bucovina.

La toată întâmplarea îmi voiu lua libertatea de a te înştiinţa ziua purcederei noastre. Aşi dori să călătoresc pe Dunăre până la Giurgevo.

Dar dela Giurgevo până la Bucureşti cum să călătorim? Găsi vom acolo *trăsură de tot închisă?* Te rog, să mă povăţueşti în privinţa aceasta şi să nu scapi din vedere neputinţa, în care mă aflu de a umbla cu trăsura deschisă. După atâtea boale şi cu dispoziţiunea cea mare, de a asuda şi de a răci, nu pot îmbla încă cu trăsură deschisă.

Da la Bucureşti, găsescu-se birjari cu trăsuri închise, hermetiquement fermées? Dacă nu aşi fi nevoit a aduce de aici o trasură — lucru ce nu mi-ar plăcea, pentrucă petrecerea în străinătate şi boalele m'au scurs de bani.

Binevoieşte a-mi respunde cât mai curând, atât în privinţa aceasta, cât şi în privinţele următoare:

1. Despre trăsuri închise (vezi mai sus).

2. La care otel să tragem — otel curat şi masă curată.

3. Este adevărată ştire (din Gazeta de Trans. din

www.digibuc.ro

31 Martie), că Adunarea României, prin decret domnesc, s'a prorogat până la 24 Iunie? Şi pentruce?

4. Este adevărat că Vodă s'a dus la Iaşi şi când se întoarce?

5. Este adevărat că Vodă merge la băi peste hotar şi când purcede?

6. Pentru ce şi-a dat Gr. Balş dimisiunea şi din Minister şi din Cameră?

7. Ce s'a decis în chestiunea rurală?

8. Este adevărat, că şi Cornea şi Brăiloiu şi-au dat dimisiunea şi (dacă) cum s'au înlocuit?

9. Cum s'au complectat numerul membrilor Curţei de Casaţiune? Cu alte cuvinte cine s'au ales în locul Beldimanului, al lui Const. Sturdza, a lui Lascar Rosset şi al lui Vulpachi?

10. Cum s'au compus secţiunile Curţii de casaţiune? Aud că eu sânt la sect. civilă, cine sânt colegii mei la această secţiune?

Trimitem lista împărţierei membrilor şi a grefierilor în secţiuni.

11. Ce legi au votat până acum Camera?

12. Este adevărat că s'a adoptat pentru presă regimul frances?

18. In ce a constat emfasa refuzului Dlui Panu?

*

Te rog să spui tuturor amicilor mii de salutări din parte-mi. Spune, te rog, Dlui Papiu, că îndată după primirea depeşei Dumisale, prin telegram, am împlinit cererea Dsale, recomandându-l atât persoanelor însemnate de Dlui, cât şi lui Vodă. L'am recomandat, după cererea Dsale, şi lui Toderiţă Ghica. Ce rol joacă acesta şi pentru ce Dl. Papiu mi l-a însemnat şi pe dânsul? Se vede că a ajuns la mare influinţă.

Spune Niţului, că şi pe el nu l-am uitat şi că-i voiu scrie cât mai curând. Pân'atunci poate să-şi sature curiositatea despre mine, din scrisoarea prezentă.

Dacă am fost bolnav, nu socotiţi, că mi-am perdut timpul înzadar. Am studiat şi studiez neîncetat. Am făcut studii asupra căilor ferate, — asupra agriculturei, care şi la noi cere reforme mari şi urgente.

www.digibuc.ro

Am făcut studii asupra regiminelui constituţionar şi asupra dreptului public şi în fine asupra ramului judecătoresc în genere şi asupra curţilor de Casaţiune în specie şi m'am convins că legea noastră este foarte defectuoasă.

Cumcă Docsachi s'a numit vicepreşedinte al Adunării din Bucovina, vei fi auzit. Fraţii mei Giorgiu, Alecu, Nicu sânt sănătoşi.

Bietul Pumnul este greu bolnav. Păcat, păcat pe el.

Având a face atâtea călătorii şi prin urmare nevoit fiind a cruţa cât de mult timpul, doresc să purced, cât mai curând, de aici. Te rog dar, iubite amice, să nu întârzii răspunsul Dtale, respuns pe care-l aştept cu cea mai vie nerăbdare, — răspuns, care doresc să nu fie aşa de laconic, ca ultimile Dtale scrisori.

Sora mea îţi mulţumeşte foarte mult pentru amabila Dtale atenţiune, iar eu rămân cu frăţească dragoste şi neschimbată amiciţie al Dtale sincer amic

Const. Hurmuzaki.

Miercuri în septămâna patimilor.

P. S. Bietul Răducanu, rău bolnav de aproape de un an, tot încă nu s'a vindecat şi rămâne aici. Numai familia lui se întoarce pe Dunăre acasă. El sărmanul este schiop.

Vogoride carele se află de mai multe luni aici, aime toujours les joliès femmes.

XXXVIII.

Marienbad (stadt Paris), 14/26 Iuniu 1862.

Mult dorite şi mult stimate amice.

Am primăt amabila Dtale scrisoare adresată la Marienbad, precum şi legea asupra presei şi No. 42 al Unirei şi mă grăbesc aţi trimite încredinţarea ferbintei mele recunoştinţi pentru plăcerea şi îndatorirea, ce ai binevoit a-mi face.

Noi ne aflăm de zece zile la Marienbad, unde am găsit timpul cel mai uricios (necontenit ploi, răceli sinzibile etc.) şi ne vedem nevoiţi a face foc prin sobe, ca şi

www.digibuc.ro

iarna. După temperatura în care am vegetat la Viena [20 până la 26 graduri căldură în umbră) facem aici dimineaţa 3 până la 6 graduri căldură şi peste zi cel mult 12 graduri. Apoi n'am dreptate să zic, că o crudă soartă m'a ales spre a cerca asupra-mi toate capriţiile sale? Am venit aici ca să fac o cură. menită a înlătura diatesa artritică, şi mă văd nevoit a şede în casă. De când am venit numai de 3 ori am eşit din casă, Cu toate acestea urmez regulat cura — *în casă*, beau şi mă primbl câte 2 ore în salon. Nespusa dispoziţiune spre sudoare îmi impune cele mai mari precauţiuni. Cu boala mea (goute) nu este de glumit. Din nimică resare fără de veste un acces (goute rentrée).

Nevoit a şedea în casă, cetesc şi fac studii asupra Curţii de casaţiune, asupra diferitelor proceduri etc. Iţi mulţumesc pentru ştirea ce mi-ai dat despre dispoziţiile colegilor mei. Nu mă mir însă. A. Catargiu. C. Vârnav, Et. Silion şi P. Manu nu-mi pot ierta că în procesul de presă, ce a avut Mitică Sturdza, le-am dat bani pe miere în Steaua Dunărei. Catargiu, carele spera să devie chiar prim preşedinte ar dori să se facă măcar preşedinte de secţiune. Nu te mira dar nici Dta. Eu aşi dori să ştiu, cum ar putea aplică Curtea Cass. articolul despre concedii, când eu nici am cerut, nici am primit concediu. Acel ce încă n'a jurat şi n'a întrat în funcţiune, nu se află în concediu. Dar nici în primblări nu petrec. Toate lumea ştie, că am fost şi sânt încă bolnav, şi am nevoie de cure serioase şi prin urmare că, cu cea mai mare bună voinţă şi n'am putut veni la Bucureşti. Dacă aceasta este un cuvânt de esclusiune să le fie de bine.

Foile străine au adus înfiorătoare ştire despre omorul lui Barbu Catargiu. Scrie-mi, te rog amice, ce şti despre acest laş crimine? Care sânt motivele lui? Resbunare personală, sau fanatism politic? Cine sânt autorii aceste-i infame fapte? Cine a moştenit portfoiul ucisului?[1]

Cum s'a decis chestiunea rurală? Nu cumva această

[1] Vezi despre omorul lui B. Catargiu cercetările recente ale dlui Alex. Lăpedatu, în *Analele Academiei Române*, secţ., ist., vol. XIV (1933) şi XXI (1939)

www.digibuc.ro

lăsa în prada neştiinţei şi nerăbdării şi trimitem sub bandă cruciş *(franco* în socoteala ce avem, căci pentru foile nefrancate se plăteşte gloabă foarte însemnată), măcar „Unirea" şi desbaterile asupra cestiunii rurale etc.

Nu-ţi pot spune cât de neferice mă simt, că nu pot fi la Bucureşti, în momente atât de critice. Ce înrîurire a avut omorul Catargiului asupra guvernului? Scrie-mi, scrie-mî te rog şi te rog scrie-mî despre toate pre larg şi iea format mai mare pentru scrisorile Dtale. Formatul ultimelor scrisori ale Dtale se întrebuinţează numai pentru *billets doux.*

Sânt bolnav, bolnav şi trupeşte şi sufleşte. Neuralţia întercostală mă face trist, foarte trist. Am nevoie de mângăiere. Aceasta o aflu în scrisorile bunilor amici. Nu mi-o refuza dar. Ai fost totdeauna bun amic şi nu-mi vei refuza binefacerea, ce-ţi cere un amic nefericit.

Nitului şi Laurianului spunele mii de salutări.

Nu pot scrie mai mult, pentru că scrisul îmi face congestiuni, iar aceste-mi înmulţesc răul, patima.

Adio. Te îmbrăţisez cu toate căldura inimei mele şi remân, ca totdeauna, cu cea mai deplină stimă şi frăţească dragoste

al Dtale frate şi sincer amice, *C. Hurm.*

P. S. Oare cât ar ţinea chiria unei case pentru mine şi sora mea, aproape le Curtea de Casaţiune? Ce ne trebuie pentru noi, pentru slugi şi pentru cai, poţ lesne să-ţi închipiueşti. Ne cunoşti de mult şi şti ce ne trebuie. Afară de comoditate, cerem însă şi soare şi sobe bune, încălzibilitate uşoară, aer curat şi scări bune în rândul întâiu. Nu putem sui scări multe.

XXXIX.

Cernăuţi, 27/15 Fev. 1866.

Iubite amice Iorgule!

O eternitate şi o depărtare nepătrunsă şi neajunsă s'au întrepus între noi, şi o epocă întreagă a istoriei noastre, pe care o salutasem cu atât entusiasm şi cu atâta speranţă, nu ne-au adus măcar acel bine de a spori raportul şi co-

www.digibuc.ro

chestiune sta în legătură cu omorul Catargiului? Nu mă merțul spiritual între noi, a întemeia sau a înlesni măcar inființarea și existența unui singur organ, care să mijlocească și să întreție acest raport, nu ne-au adus măcar o îmbunătățire a comunicațiunii postale. Astăzi încă, durere și umilire, necredințare! nu aveți voi, și prin urmare nici noi, un Jurnal mare, acreditat, solid și bine administrat, care să susție raportul intelectual între toți Români, și astăzi încă depărtarea de aici la București este mult mai mare ca până la Paris, sau la Napoli, astăzi o scrisoare de aici la București merge 8 ba și 14 zile, în care timp poate ajunge chiar la New-York! și până la Roman pune 6 zile!

Dar de ce-ți spun acestea? ba să pot scuza mai bine astă scrisoare, care-ți va pare poate ca venită dintr'un mormânt, dela un mort. Dar mort de ași fi fost și-n faptă, și trupește, tot m'ași fi trezit astăzi, ca să salut încă și astă zi frumoasă și marcată, în care ați pus capăt unei epoce de nelegiuire și umilire, în care și-a jucat încă odată istoria rolul său providențial de a fi suprema judecătoare. Ați făcut judecata dreaptă și infricoșata, și dar vă salut și eu și vă mulțumesc că ne-ați mai ridicat speranțele și sufletele!

Trebuia să-mi aflu un amic bun, căruia să-i spun cum mi s'au desmorțit și mi-a tresărit inima de bucurie, și dară am cugetat la tine, iubite Iorgule, carele nu te-ai schimbat după cum sper nici în amicie, de vreme că după cum știu nu te-ai schimbat în altele, ci ai rămas cum ai fost, cum te-am cunoscut, te-am stimat și te-am iubit. Sunt sincer și eu cum am fost, și-ți spun curat că-ți scriu, ca să apelez la amicia ta, la bună voința ta, rugându-te să-mi dai o știre mai lămurită și sigură despre frumoasa Voastră mișcare, începuturile și decursul ei. Nu mă pot lămuri și totodată minuna și bucura îndestul, cât de bine și repede și impozant s'au împlinit. Puținele Voastre jurnale ne ajung după 2—3 săptămâni, cele străine sunt rău informate sau răuvoitoare, și tot adevărul poate nici că-l vor ști și nici îl vor spune. De vei voi, îmi vei face un mare bine, mult mă vei îndatori, de-mi vei spune ce știi.

www.digibuc.ro

Aţi numit pe Flandres [1] nu ştiu de a-ţi făcut-o cu oareşi care speranţă de au reuşi pe deplin, sau numai din politică, ca să tăiaţi din capul locului toate aspiraţiunile şi intrigile nenumăraţilor candidaţi „patrioţi" pământeni şi pentru a da îndată o direcţiune serioasă şi nobilă mişcării. Ştiam că se aşteaptă felurite şi se lucra unele şi altele, dar drept zicând, nu mai aveam curajul şi „sborul" a aştepta atât de bine.

Dumnezeul Românilor să vă stea vouă şi nouă în ajutor şi acum deocamdată se de Vouă tărie şi perseverare, până ce vi se va împlini dorinţa şi alegerea!

Iată iubite Iorgule, că soarta a fost mai bună decât noi, şi ne-a dat ocaziune vechilor amici de a se mai întâlni şi a se apropia, măcar pe astă cale, schimbându-şi impresiunile şi cugetările, şi împărtăşind simţămintele, bucuriile comune. Fi bun vechiule amice, şi scrie-mi dar sămi stămperi setea şi să-mi dai o mângăere. Nici un fel de suferinţă şi suferinţă, nu m'au putut răci nici în simţămintele mele pentru amicii cei adevărat buni şi statornici ca tine, nici în acele cari mi-au mişcat inima şi mintea decând ambele s'au trezit. Dea Domnul să mai prindem la suflet, să mai putem ridica fruntea înaintea lumei, a popoarelor! Am avut înainte de 3 zile mulţumirea de a ceti un mic, dar minunat articol al tău, în care ai vorbit de Lambrino, Manu, poetul Ianov şi oratorul Tacu! am râs cu toţii şi te-am aplaudat! ai adeverit se pare, că poeţii sunt profeţi, că urgia curând i-a ajuns. Cum s'a întâmplat că chiar astă cameră l'a răsturnat? că armia nu l'a apărat? că maiorul-pezevenchiu Pisoschi nu l'a scăpat? Spune-mi te rog, acestea. Arată te rog, complimente Dnei soţiei tale, şi salută toţi copilaşii, toţi puii de poet, ce vei fi având! Cu vechea amicie şi adevărată stimă al tău serv şi frate *Alecu Hurmuzaki.*

Toţi fraţii mei te salută.

P. S. Vei fi ştiind că avusem durerea de a pierde pe bravul Pumnul! Spune-mi rogu-te adresa ta şi ce post ocupi?

---

[1] E vorba de prinţul Filip de Flandra, fratele regelui Belgiei, care era să urmeze lui Cuza-Vodă, dar n'a primit.

www.digibuc.ro

XL.

Cernăuți, 16/28 Martie 1866.

Iubite frate!

Mi-ai făcut mare și multă bucurie prin scrisoarea ta, care mi-a probat că în toate experiențele, prin care cu toții am trecut de un timp atât amar de lung și de trist, ai știut a-ți păstra neatins darul frumosul al poeților, inima cea caldă și peste aceea încă și credința în amicie adevărată. Iată de ce am cetit cu deosebită mulțumire amabilele șiruri prin care mi-ai bucurat, și în care ai amintit și pe cei doi scumpi și buni amici ai noștri, care s'au dus unul după altul,[1] ca acum să ne deprindem încet, încet a ne vedea și a ne simți tot mai singuri. E firesc dar, ce cei ce am mai rămas din cei vechi să ne restrângem cu atât mai mult legăturile ce ne-au unit și să nu fim, până când mai stăm pe aici, pierduți și morți unii pentru alții. Poeții se par a fi mai credincioși și mai statornici în asta privire, ce-mi dovedește anume bravul nostru poet V. Alexandri, cu care stăm în neintreruptă corespondență. Să-mi dai voe a dori ca să urmez acestui frate în Apollo și tu iubite Iorgule. Iți mulțumesc pentru scrierile interesante ce-ai binevoit a-mi da, precum și pentru fotografia prea binevenită. Ne având aici oameni publici, îți trimit alăturat măcar chipul unui „particular" care poate să aibă măcar într'atât preț pentru tine, încât originalul acelui chip ți-a păstrat în curs acum de 20 ani sinceră și neschimbată amicie.

Imi vei face bucurie de-i voi a-mi trimite și pe a ta. De ai avea și una mare, apoi ți aș cere-o, ca s'o pun în sala societății noastre literare, unde stă a lui V. Alexandri, și în care cu bucurie am pune portretele tuturor literaților noștri de merit.

Spune-mi, te rog, de se află de cumpărat asemenea portrete-litografii, sau măcar fotografii mai mari de a lui Alexandrescu, Bolintineanu, C. Rosseti, Eliade R., ca să ne le putem procura. Am dori ca să punem înaintea ochi-

[1] E vorba de bunii și vechii lor prietini: Ioan Maiorescu și Aron Pumnul.

www.digibuc.ro

lor tinerimei noastre, de nu pe oameni politici, dar măcar pe scriitorii şi literaţii noştri cei buni şi demni. Şi pe Laurian, Bălcescu, Papiu l'am pune.

Am voit să mă adresez de adreptul către unii din aceştia, dar îmi e cam greu de a scrie pe la toţi şi dar bucuros i-am cumpăra la vreun librar. Iţi trimit a 3-lea nr. al foii de aici,[1] vezi că încă tot suntem cam puţini şi slabi. Nu ai voi să ne bucuri câte odată cu un articol mai mare sau mai mic despre ori ce-ţi va place, şi cu'un cântec de al muzei tale, al cărui glas de mult nu am mai auzit. Mult ne-ai indatorii. Scrie-mi ceva interesant până când mai ai timp, că în curând ştiu că te vor chema iar la vreun post, oameni de onoare ca tine nu pot fi uitaţi (pe amicul nostru Gergel văd că l-au suflat şi pe semne trebuie să-ne mângâiem de astă pierdere cum să mângâie şi el cu speranţa în Grigori). Spune te rog complimentele mele Dnei soţiei tale, dar dece nu-mi spui câţi copilaşi ai? Salută cu ocasiune pe Mitică Sturdza unde e Alecu Golescu *(albul).?*

Nu uita pe al tău frate şi amic *A. Hurmuzaki.*

Nu e de sperat că va reincepe Dl. Odobescu publicarea revistei române?[2]

XLII.

Dulceşti, 29 Sept. / 11 Oct. 1869.

Prea stimate şi iubite amice.

Nu ţi-am răspuns păn'acum şi nici ţi-am spus dară cât de mult m'am bucurat de epistola ta şi cât de mult iţi sunt multiamitor pentru ea şi pentru plăcuta perspectivă, ce ne-ai deschis, de a te vede în curând pe la noi. Cauze acestei întârzieri e mai cu seamă împrejurarea, că nu-ţi cunosc adresa exactă, nefiind sigur de eşti în Bucureşti, pentru că antărţi locuiai la ţeară.

Pe lângă aceste mă mai bântui şi pe mine soartea de vr'o câţiva ani atât de mult, încât nu-mi mai ajung pute-

[1] E *„Foaea Societăţii pentru literatura şi cultura română în Bucovina"*, apare lunar în Cernăuţi, editor: I. G. Sbiera.

[2] Revista lui Odobescu n'a mai reapărut.

www.digibuc.ro

rile de a lupta cu ea, nici a mai afla o vară de repaos şi a scrie măcar unde-mi este domiciliul statornic, Ce vrei mai mult?! La Bucureşti nu putui veni, cât am şi dorit, dar la dieta din Bucovina am mers măcar pentru 8 zile, smulgându-mă cu sila de aici, pentru că acolo era a se trata cauze vitale pentru noi Românii, umiliţi, îngenunchiaţi, reduşi la disperare. O Doamne, dacă măcar avântul unei politice naţionale aici in ţară, dacă pasul sigur şi determinat a unui guvern loial, amic sincer al libertăţii şi a cauzei comune, comune tuturor Românilor adică, ar contribui a ne mai ridica nouă celor de dincolo, spiritele, a ne mai îmbărbăta inimele. Atâta vă cerem nu mai mult. Dar când ne veţi da măcar atâta, — şi ar fi mult în adevăr — când vor înceta luptele esasperate a partidelor, escesele pasiunilor, ura fraticidă şi meschină între persoane, predominarea egoismului individual, al intereselor particulare etc,?! Dar lăsăm aceste, şi să-ţi spun odată pentru totdeauna: ne vei face multă bucurie venind la noi, căci amicia noastră pentru tine, iubite Iorgule, nu s'a schimbat cât de puţin. Şi Săftica se va bucura foarte mult. Vino dară şi anume cât mai curând şi şezi până-ţi va plăcea şi nu-ţi va fi urât, vom mai convorbi, vom face meditaţiuni, vom observa şi, de vom mai afla ceva umor în sufletele noastre, vom şi răde măcar câte odată. M'am bucurat foarte mult că ai intrat la societate, şi regret iar şi mai mult de a nu fi fost de faţă. Salută pe ceilalţi amici de acolo, anume pe Laurian, Papiu, etc.

Pe Alexandri nu-l mai văd, căci pe neaşteptate ne-a probat că nu doreşte să ne'ntâlnim, căci i-a părut prea lungă calea din reguinile înalte ale Parnasului la cele inferioare ale muritorilor şi morţilor din Dulceşti.

Am avut de atunci însă surpriza de a ceti o pagină din „dicţionarul grotesc"; nu din nimic, căci ţie, ca literat şi critic, îţi revine mai întâi aţi spune opiniunea, impresiunea şi a face analiza. Adio, adio, spre revedere, salutări multe dela noi amândoi.

Al tău cu sinceră stimă şi amicie deodată:

Alecu Hurmuzaki.

www.digibuc.ro

XLII.

Dulceşti, $\frac{\text{20 Aprilie}}{\text{2 mai}}$ 1870.

Stimate şi iubite vechiule amice Iorgule!

Deşi nu mi-ai mai scris, totuşi trimiţându-ne dăunăzi frumoasele tale fabule ne-ai dat un semn prea plăcut şi binevenit de amintire amicală ce binevoeşti a ne păstra. Ţinând mult la bunii şi probaţii vechi amici, ne-am bucurat foarte mult de aceasta, atât eu cât şi sora mea, şi-ţi arătăm dar toată recunoştinţa noastră. Cu expresiunea acesteia am întârziat anume până astăzi ca să-i pot adăogi totodată şi pe aceea a călduroaselor şi amicalelor urări şi felicitări spre cari ne aduce ocaziunea din Sf. Gheorghe. Fii fericit, amice, pe cât e dat omului a fi şi pe cât un bun şi brav şi demn om ca tine o merită! Pentru viaţă cată, iubite amice, să avem mult curaj şi tărie, căci multe, grele şi crude sunt adeseori cercările, cărora ea ne expune; noi românii mai nefericiţi de cât alţii, avem peste suferinţele particulare, simple omeneşti, private, încă şi pe cele generale, publice, văzând şi cunoscând şi simţind amar rătăcirile, în care cădem pe toată ziua şi care ne împiedecă de a păşi cu tărie şi consecinţă pe calea mântuirii; ne trebue dar fiecărui din noi şi mai multă forţă sufletească spre a le învinge pe toate, ca să nu ne amărâm prea mult, să păstrăm voie bună, spirit senin, speranţă şi încredere nelimitată. Ţi le doresc şi ţie, amice, pe toate aceste. Imi pare prea rău, că nu te-ai ţinut de cuvânt şi n'ai venit să petrecem măcar o parte din iarna grea şi afurisită împreună; mă bucurasem mult de aceasta. Cine stie, când ne vom mai vede, căci sunt prea bolnav, sufer prea mult.[1] Şi cum mă vor ierta trebile, trebue să merg spre a mai căuta măcar puţină alinare. Dna sora ta avu bunătatea de a ne aduce fabulele, acum vre-o 2 săptămâni, îmi pare rău că a şezut numai peste noapte, grăbindu-se acasă. Noi venisem atunci dela Miclăuşeni, încotro ne chemase tristisima stire despre moartea apuru-

[1] Se pare că nu s'au mai văzut, căci Alecu Hurmuzaki moare în Neapole la 8/20 Martie 1871.

www.digibuc.ro

rea regretatului Mateiu Sturza. Să-ți spun, amice, că mie mi-a plăcut și n'am bucurat văzând dedicațiunea fabulelor către Doamna. Ataşamentul, credința către dinastie îmi pare a fi astăzi una din primele îndatoriri ale fiecărui bun român, și m'am bucurat iar văzând că și tu împărtășești astă opiniune, Acea dedicație a ta căștigă și mai multă valoare întrun timp unde vedem, că spiritul de partîd, pasiune estremă învenineză atât de mult viața publică, orbesc pe mulți atât de tare, încât nu se sfiesc de nici o armă, nici de cea a calomniei, și atacă necontenit în modul cel mai nedemn pe Domn și Doamnă, ca cum acesteia, stând în fruntea acțiunii, nu ar avee chiar prin aceasta singură imprejurare unui drept de a fi respectat măcar cât cel mai simplu particular.

Nu-mi pot explica aceasta, nu pot să-mi fac o idee exactă — despre motivele și tendințele acelor oameni, precum, din nefericire, nici voiu putea vreodată descoperi și înțelege: care și ce fel de scopuri patriotice voiesc a împlini și ajunge Dlor cu modul și mijloacele acelea: Astă iarnă, având a scrie Dlui Hajdeu, mi am permis a-i observa, că acele atacuri în contra Dtoriului ne fac mult rău nouă românilor din Austria, căci contribue a descuraja spiritele necontenit spre îndreptare și spre pregătirea viitorului prin scepticismul ce produc etc.; și acolo avem lupte amare, suntem mult mai nefericiți, săpați, minați, loviți chiar în existența națională, dar nimeni și nici un neam nu combate dinastia, nu o degradă, nu cearcă să o surpe, să schimbe, pe ce? Cei ce fac astfel aici, ce vor pune mai bun în locul acestei dinastii?[1] Republică! moscălească sau maghiarască, aferim patriotism! Spaniolii sunt mai alți oameni decât noi și n'au atâta curaj ca noi, dar ceva mai multă înțelepciune și cumpămire, și dar mai mult patriotism. Dar lăsăm dracului politica. — Acum mai am a împlini o indatorire de om și amic și care te privesc și pe tine tot atât de mult. Știi și cunoști bine pe bietul și prea

[1] Vezi despre acțiunea contra dinastiei condusă de ziarul liberal „Românul" și de Hajdeu în foaia sa „Traian" în anii 1869—1871 cele ce spune Titu Maiorescu, *Istoria contemporană a României*, București, 1925, p. 19—31.

www.digibuc.ro

bravul arhimdt. Nicifor Iliescu Sprinceană, pot crede tare că el nu s'a schimbat nici de cum spre rău, că a rămas brav, onest, foarte moral, studios necontenit, plin de bune plecări şi zel neadormit de a lucra spre bine. Ei bine acel bun şi demn om, care a putut aduce multe serviţie la un loc cuvenit, la o şcoală, biserică, voiu să zic instituţiune bisericească, deregătoria etc. trăeşte acum de 3 zile la monast. Secul cu 4 # pe an, şi 1 leu vechiu pe zi de mâncare (cu obştea)! petrece dar în cea mai mare şi deplină mizerie! Nu e aceasta un păcat mare, anume aici, unde e atâta mare lipsă de bărbaţi demni, anume în cler, între învăţători etc?! L'am adus de 2 ori aici, a mai fost şi foarte bolnav de un picior, l'am căutat cum am putut 6 săptămâni, acum iară este la mănăstire. Astă toamnă am fost anume la Mitropolit pentru el; Mitropolitul l-a lăudat foarte mult, a zis că-l stimează şi-l iubeşte, dorea să poată face ceva, să-i poată da un loc cuvenit, dar căutând şi cercetând, n'a putut afla nimica, căci toate atârnă numai dela guvern, dela Minister. De-ai cunoaşte personal pe Dl. Mărzescu, de carele am demult, încă dela Constantin şi de pretutindeni, cea mai bună opiniune, despre competinţa şi intenţiunile Dsale, ia-şi fi scris însumi spre a-i recomanda pe acel om. Precum că tu vei fi cunoscând poate pe Dlui, şi atunci te rog, nu uita, stăruie, cearcă, fă ceva pentru un bărbat demn, dar sărac, nefericit, carele-ţi este şi ţie amic. Ar primi ori ce post, unde ar putea lucra ceva spre bine; eu îl cred demn şi de cel mai bun post, pentru că după caracter, moralitate, zel şi devotament puţini îl vor întrece; el însă ar primi şi pe cel mai modest, anume aici, d'încoace de Milcov, chiar revizor de şcoală într'un judeţ d. e. deşi 'n adevăr ar merita a fi vr'un director, rector de un seminariu, şcoală, profesor etc. Te rog mult, fi uman, fi compătimitor pentru un om demn, carele poate servi patria. Poeţii au inimă, mă intemeiez dar şi pe a ta. Şti că n'am destulă slăbiciune, ca să mă'nteresez vre-odată şi pentru mişei, şi să-i recomand din ori ce motiv particular; dar pentru ori care român bun şi brav şi devotat mă simt dator a face tot ce-mi permite puterile şi împrejurările.

www.digibuc.ro

Amice, de eşti bine cu Dl. Mărzescu, atragei atenţiunea asupra stării şcoalelor pe aici; nu merg bine, îngrijirea a mai nulă, iată un exemplu: la *Roman* este un revizor şi subrevizor, ei bine şcoala de aici, în depărtare de vre-o 1 oră abea, esistând de 5 ani, nu s'a învrednicit *nici o singură* dată a vede măcar umbra unui revizor! aşa dar ce, cum revizuiesc Dlor? Prefecturile nu se'nteresează nici de cum de şcoală, învăţătorii în genere sunt incapabili — în acest judeţ sunt vre'o câţiva *preoţi* buni şi zeloş, învăţători — ar trebui mai multă severitate şi esactitate în executarea legii, ca părinţii să-şi trimită copii le şcoală, n'ar fi prea greu, căci în genere oamenii sunt ascultători ar trebui numai ca prefecţii, subprefecţii să îndatorească serios pe primari, şi apoi ar trebui neapărat învăţătorii pregatiţi bine, căci sunt ignoranţi cu totul.

Adio, cu stimă şi amicie, al tău devotat

Alecu Hurmuzaki.

XLIII.

Cernăuţi, 13 August 1874.

Prea stimate amice.

Iţi trimit impreună cu amicalele mele salutări, programul dorit despre studiile urmate în pansionatul Doamnei A. Catargi în Cernăuţi — în 2 exemplare, în limba română şi franceză.

Cu programul înaintea Dtale, cunoscând Dumneata singur pe directoarea pansionatului şi oraşul Cernăuţilor; şi despre cealaltă parte ştiind şi însuţi mai bine decât ori cine altul, ceeace-ţi place să afli la un pansionat — cred stimate amice, cum că Dta ştiind aceste toate, eşti mult mai mult în poziţiune a resolvi pentru Dta întrebarea cea grea, care mi-ai adresat-o mie.

Nu ca cum aşi voi să zic ceva în defavoarea pansionatului numit; ferească Dumnezeu; Me. Catargi este precum o ştii, o damă foarte respectabilă, o directoare plină de bunătate, de zel şi de devotament pentru institutul său şi elevele sale (care sunt totdeauna cam pela 50 la număr). Învăţătorii sunt aşişdere buni, fiind toţi profesori dela gimnaziul statului.

www.digibuc.ro

Cu toate acestea nici vreodată nu aşi putea îndrăzni, *pe răspunderea mea* să îndemn pe un părinte să-şi trimită copilaşii fie la acesta, sau fie la alt institut strein; fie institut de Viena, de Londra sau de Paris — sau fie de Cernăuţi. Aceasta ar trebui să *hotărască numai părintele însuşi* al copiilor; *numai el singur* ar trebui *să aleagă institutul* de creştere pentru copii săi, fie mici sau fie mari. Căci trebuinţele şi cerinţele creşterii sunt foarte deosebite, ce se modifică după dorinţele şi tradiţiunile familiei, după societate, şi ţară, şi multe alte priviri individuale. Creşterea a devenit în timpul de faţă o artă foarte grea şi întinsă, şi fiecare om serios îşi face altă icoană despre idealul ei; şi vai de acel părinte care se trezeşte într'o zi, că direcţiunea creşteri iubiţilor săi copii este alta, decât aceea care şi-au închipuit-o şi a dorit-o el însuşi.

Pentru aceea să mă ierţi iubite amice, dacă în privinţa întrebării D-tale eu nu mă pot pronunţa nici în mod afirmativ, nici în mod negativ.

Iţi cer totodată scusele mele pentru întârzierea răspunsului meu. Crede-mă că totdeeauna m'aşi simţi fericit, ca să-ţi pot face un serviciu amical. Dar am fost mult timp absent din ţară, sânt mai mult în călătorie, spre care sânt silit parte din cause publice, şi parte prin interesele mele particulare. Prea multe au dat asupra mea în anul acesta.

Familia mea iţi trimite multe complimente. Binevoeşte a arăta la Madame Sion respectele mele.

Am stăruit ca să-ţi pot trimite încă astăzi programul cerut şi aici alăturat, şi să-ţi scriu măcar în grabă aceste puţine rânduri, pentrucă mult nu mai sânt pe aice; sânt nevoit a purcede iarăşi la Viena în trebile mele, acum deocamdată însă numai pe puţine zile. Cu multe salutări şi o strângere de mâna cordială al Dtale vechiu amic

George Hurmuzachi.

XLIV.

Cernăuţi, 6/I. 1884.

Scumpe şi mult iubite amice.

Te îmbrăţişez şi te rog să primeşti felicitările mele cele mai sincere de sf. sărbători şi de anul nou. Domnul să-ţi

www.digibuc.ro

dee de toate ce dorești, inimă jună, puteri juvenile și mulți ani bucurie cu scumpa-ți familie. Totodată primește și dela Natalia felicitări multe și bune.

Te mai rog la ocaziunea aceasta să binevoești a te osteni până la *Furnica* și să alegi o fotie cu brâu, ca acea ce ai ales și ai trimis anul trecut Aglaei Seraigher (? care nu mai cere) numai cu aceea deosebire ca în loc să fie stofă roșie, precum era acea, să fie neagră, cusută și brodată cu fluturi de tot altfel precum era aceea, și Te rog și tot în acel preț, adică dela 50 până 60 franci, care vi le-oi trimite imediat, dacă se poate trimite cu rambursament. Însă toate aceste fără întârziere, acesta este pentru o demoiselle care dorește să placă în costum național, la o serată care va avea loc în 14 zile. Apoi pe sufletul Tău daca nu Va plăcea.

Am sperat să te vâd aici ca în toți anii. Sper să te vâd în vre-o două buni la București, foarte m'am încurcat. Te salut, te îmbrățișez bătrânește al tău amic

N. Hurmuzaki.

XLV.

Cernăuți, 4 Mai 1892.

Iubite Georgie, Vechiul amic.

Mă bucur că am ocaziune plăcută să Te felicitez din inima la ziua Ta de Sf. Georgie. Să-ți dee Domnul încă mulți ani de fericire, liniște și zile bune și senine împreună cu toată familia căria trimitem multe complimente. Soția mea se însoțește la felicitările mele așa și familia mea.

Noi am petrecut o iarnă foarte grea. Eu și Natalia am fost foarte bolnavi pe cât pie ce era să ne ducem. Deocamdată am scăpat dară încă nu ne-am îndreptat cu totul. După boală au mai venit și tulburările aici în țară, care le cunoști. A fost o iritație și agitație în bietul nostru popor, precum nu a mai fost de vre-o 34 de ani dar mai periculos fiindcă suntem mai slabi decât pe acea vreme. Deocamdată ne-am purtat toți și toate bine, și am eșit cu onoare. Ce va aduce viitorul știe Domnul, că foarte ne-am rărit și străinismul ne înnecă. Ne-am fi bucurat să te vedem pe aici, dar să vede că ai îmbătrânit și Tu ca

www.digibuc.ro

noi toți. Te rog să amintești la Academie că de mai mult de un an nu am primit afară de colecțiunea lui Dosachi nici o carte sau broșură care a apărut la Academie. De vei vedea pe Mitică Sturza spune-i multe, multe salutări, dacă își mai aduce aminte de mine, ceilalți puțini cunoscuți care au mai rămas, cred că m'au uitat.

Te îmbrățișez și dorind totdeauna știre bună dela tine, sunt amic vechi și sincer *N. Hurmuzaki.*

H) SCRISORILE LUI NICOLAE IONESCU.

XLVI.

Paris, 12/24 Ianuarie 1849.

Iubite Iorgule.

Scrisoarea ta din 12 Fevr. s. n. am primit ieri, sunt prea simțitoriu la prietesugul ce-mi arăți: îl cred acum ca și totdeauna pornit din nobilele tale sentimente. Sunt astăzi 8 zile de când am avut mulțumire de a adresa acea întei scrisoare din Paris, încât nu mi se cuvine reprosul că te am uitat. In acea scrisoare îți împărtășeam oarecare cunoștinți culease din jurnalele oficiale de aice, privitoare pe provințiile noastre, care ne făcea să nădejduim o înbunătățire în starea lucrurilor. Tot despre acest sujet se aflu în jurnalele de aici mai în toate zilele articole, din care mă lămuresc că questiunea noastră se trateaze în favorul nostru. Cu mare nerăbdare aștept resultatul împărtășit de Franția și Englitera, cabinetului de St. Petersburg. Golești mai toți, Eliade, Tell, Costachi Bălcescu, Teulescu (redactorul popolului suveran), Voinescu II., Brătianu I., C. Rosetti se aflu aice. Pe lângă acești și mulți alți care figurând în revoluția Română se aflu mai mult sau mai puțin compromitați înaintea Rusiei. Iar din Moldoveni se aflu toți acei care au luat parte la mișcarea din Martie trecut, și care se refugiase în Țzernowitz. Vei întreba ce făcu acești toți în Paris, cu ce se ocupă. Cu chestii politice acum de odata nu, fiind că ea, precum am zis, se tratează în favorul nostru de către Frantzia și

www.digibuc.ro

Engliterra, şi amestecarea noastră ar slăbi numai resultatul. Tot ce au atârnat de la noi sau făcut, adica de a înfăţoşa acelora care doresc o favorabilă soluţie a chestiei noastre cunoştintzele cuvenite. Aceasta s'au făcut cu tipărirea a unui memorial în limba franceză, cuprinsind chestiunea driturilor noastre, espunerea neparţiale a evenimentelor în provinţiile noastre mai ales a glorioasei revoluţii Române. Tot acum de odată nu ne române alt nimic de cât prin adunări particulare a ne cunoaşte mai bine unii pe alţii, a ne asimila ideile, şi a ne pregăti în acest mod pentru viitor despre a căruea sosire avem deplina credinţă. Spre ajunjera butului pomenit, Moldoveni şi Munteni împreuna ne adunăm în toate simbetele în saloanele bibliotecei Române. Chiar astăzi e adunare, şi şiensa pentru înfaţoşarea programului adunărilor noastre. Iată cât priveşte petrecerea Românilor şi a Moldovenilor în Paris, mai adaog numai ca mulţi simt nevoe de a merge la Constantinopol, dar lipsa de bani îi împiedecă acum deodată la aceasta. Eu şi alţi din Moldoveni am dori se mergem la Constantinopol dar tot acea pricină mă împiedecă. Acum se vin la sfatul ce ceri de la mine, şi care te-ar decide. *[N. Ionescu.]*

(Restul scrisorii lipseşte).

XLVII.

6. Aprilie 1849.

Dorite Iorgule! Team tot aşteptat să soseşti aici din zi în zi, însă numai tu însuşi şti cum de n'ai vinit după atâta siguranţă ce aveai despre ale mijloacelor. Despre mine socotesc că vei fi fost înştiinţat dela alţii că am ajuns în bună sănătate aici şi aceste patru luni decând sunt în Paris pot zice că le am intrebuinţat numai întru a mă descurca şi a mă linişti spre a mă pune iarişi în sfera studioaselor mele indelepţiuni. Acum toţi ai nostri cu cari am plecat de la Bucovina toţi se depărtează de Francia. Negry s'au şi pornitu alaltăeri dimineaţia. Azi cel mai târziu trebue să fie porṇit Alexandry (bătrânu), L. Rosetti, şi Cuza toţi inspre Constantinopole. Cazimireştii o să aveţi plăcerea de a-i vedea acolo în curând. Din

www.digibuc.ro

câți au remas num Alexandri Iancu și cred că asemenea și fratele d-lui Lascar Rosetti, precum și D. Epureanu vor să se depărteaze și D-lui din Paris — Remânem deci numai noi rest din al doile rând, noi cari ne mai învărtim împregiurul școlilor. Eu, Mălinescu, trei Leccești, Cosadini, Quinezu, adaoge pe Crachte care șiede în quartier nostru și vei avea numerul tuturor moldovenilor studenți de aice. Din Munteni sunt mai mulți cu emigrații. Rosetti cel cu tu mi ziceai odată . . . șiede afară din Paris cu familia lui. Brăteanu (junele) șiede aproape de noi toți, într'un cuvânt muntenii au remas mai mulți aice ácuma. Pe la Constantinopol sunt duși mai mulți. Ce vor face să de D-zeiu să fie bine! Insă greu s'ar descurca trebile noastre întrucât aice la Apus tot mai tare se împleticesc. Cine știe dacă în vr'un ungher cândva nu să ochiește un nou Napoleon mai mult dușman al tiraniilor decât esecutor al Regilor. Un Napoleon popular care să impace și să lege popoarele întru sine iată numai cine poate să curme nodurile ce fac diplomaticii lumei vechi în firul vieței popoarelor europene. E de mirare cum predicatorii și lăudătorii păcii, varsă mai mult sânge decât n'ar putea nici odati să verse cele mai selbatice porniri ale deșteptătorilor de gloate, și cu toate aceste peste tot locul puterile nu să înțr'armează decât împotriva principului democratic. Ce orbire; astă idee mă roade de când am vinit aice. Așia e! Orbirea este mare și în insuși mințile cele mai agere, căci iubirea plăcerilor de fața au secat în inima luminătorilor de popoare toată seminția dreptății; toți se închină numai denaintea puterei, și puterea este în mâna celor ce cred că au monopolul dreptății și al fundenței — astfel mulțimea este amăgită și puterea servește tiraniei. Dintr'o rătăcire ca aceasta lumea nu scapă într'o clipeală de ochi abia se împlini un an de când se sduncina din temelia vechea zidire, vechia tiranie viața popoarelor și deșteptarea lor nu se măsură cu rotirea globului. nici dupe placul puternicilor lumei! și eată pentru ce trebue să pațientăm, iată pentru ce nu trebue să ne descurajăm de la nici o scădere! Tu prietene ai zis odată un cuvânt din inspirația cea mai puțernică care ai putut avea vr'odată tu ai zis: în zadar

www.digibuc.ro

cătând la stele vrei viața . . . am uitat sfârșitul versului — dar indeplinirea ideii o țin bine aminte de-atunce — și de atunce te-am văzut intotdeauna că despre soarte țării tale încrezi în deșarte amăgiri, — de aceea te-am iubit, de aceea și dori să fim accea măcar un minut impreumă.

Eh scriam odată, vor fi acum poate vr'o trei ani, că m'aș simți imbărbătat mai mult dacă tu ai vini să facem studiile împreună! ziceam asta atunci într'o scrisoare ce-ți porneam de aici; eu zic și acum că am avut norocul să mă întorc iar în sfera studioasă unde este pentru mine singura mulțumire sufletească ce am gustat vre-odată. Și eată pentru ce nu ți-am scris de când m'am despărțit de tine și eată de ce te tot aștept din zi în zi, din ~~numit~~ numai în minut timp de patru luni Spune-mi de ce nu vii? Ești sănătos? ce mai meditezi. Spune iubitului Alecu Hurmuzachi că-l îmbrățisez din suflet și tu roagă-l să nu osândească cu severitate tăcerea mea. N'am putut să mă țin de cuvânt, pentru că era inadevăr o temeritate, o cutezare mare din parte-mi să întreprind a esplica deșteptarea naționalităților Europene, într'o formă și în ~~culo-rea~~ coloarele a unei foi care a avut de colaboratori pe cei mai iscusiți scriitori ai patriei mele. Eu mai am nevoe de a rumega la idei și apoi voi da și eu trebutul meu pe altarul muzelor naționale. Cu toate aceste am în cuget să scriu însumi iubitului prietin, tu spunei atâta, și roagă-l încă să înfățoșeze fraților și mult stimatei D-sale familii omagiile mele cele mai sincere. Cu cât mă deprind cu străinătatea mai mult, cu atât mai mult mă arde dorul vetrei mele, cu atât mai dragă mi se face patria mea. De vei veni și tu întra coace vei simți că-ți spun adevarul! Vino deci și adu cronicele românești câte vei putea căpăta din cele ce sunt publicate. Vezi de cărțile mele de le găsești, de le-i putea da în urmă, mi-a părea bine.

Sărutare și nu mă uita al tău *Culiu*.

XLVIII.

Paris, 6 Iunie 1849.

Iubite Iorgule! Ieri am primit mult dorita de la tine înștiințare. Astăzi îți răspund în socotința că doar ți-ar

www.digibuc.ro

ajunge posta aceasta până eşti acolo. Pe urmă intrând în ţară în sânul prietinilor tăi, cine ştie poate de voiu fi aşa de norocit ca să primesc atâta de des ştire de la tine. Tu amice aşteaptă descurcarea lucrurilor de pe acolo de la Francia republicană şi democratică. Nu-ţi vor zice că n'are să fie aşa, dar pentru acum crede că Francia nu poate în cele din afară, decât să continueze a face răul ce face de este mai bine de un an. Adunarea legislativă este mai primejdioasă decât constituanta. Acum regaliştii sunt în ea şi mai numeroşi şi mai obrasnici. Iară Republicanii, deşi hotărâţi a nu se lasă cu orice preţ, însă findcă socot că vor scăpa din criză numai cu răsturnarea presidentului, de aceea să ţin strâns de toartele Constituţiunei. In această privire republicanii toţi sânt una. Cu toate aceste socialiştii de toate sistemurile uniţi mai intim, dela alegerile representanţilor Parisului, sânt acuma republicanii cei care pot mai lesne să mişce poporul. Astfel de este speranţa de a vede întoarse lucrurile pe calea cea bună, această speranţă este toată în Republicanii socialişti şi în mişcarea poporului. Astfel când vei auzi că Presidentul este destituat şi că poporul s'au într'armat pentru apărarea Constituţiei, să şti că atunce Francia va prevăli şi în cele din afară peste puterea despotismului. Pân atuncea or ce altă speranţă este nesigură. Cu toate aceste mâni se va alege, se va lămuri mai bine soarta presidentului — mâni are să se citească mesagiul lui în Cameră, mâni se aţin republicanii şi-l apucă pe Buonaparte la răfueală pentru proasta şi criminala lui politică în cele din afară, mâni are să fie vorba şi despre convenţiunea dela Balta-Liman. Mâni poate să se înceapă lupta care-ţi zic că nu poate să aibă un succes favoritor pentru noi, dacă acel succes va fi destituarea lui Buonaparte. Ştirile ce miau făcut mare plăcere deşi nu sânt dupe inima noastră. Eu nu pot să-ţi dau alte ştiri noi de la Constantinopole. Cât de la frate-meu, care este acolo de mult, de când ţi-am scris ţie mai pe urmă n'am mai primit nouă ştirei Imi pomeneşti de Sc. Vârnav, şi nu-mi spui mai multe, despre puţina întristătoarei lui desfaceri. Aice este dorit însă la nime nu scrie nimica. Lui Cracte am arătat cele ce-

www.digibuc.ro

mi scrie, era şi D. Cogălniceanu la dânsul; am vorbit multe; eu însă în linia de purtare ce laudă D. Cogălniceanu nu văz nici decum un democrat hotărît în D-lui, de aceea îmi pare rău că D. Cogălniceanu ca român, ca scriitor patriot nu poate să folosească acum idei cât mai româneşti, cei mai patriotice care am fi putut realisa vr'o dată, vreau să zic ideea unirii principatelor. Muntenii sunt democraţi, cei mai mulţi din o convicţie foarte tare şi mai toţi democratisaţi prin revoluţia dela Iunie. Ei bine Moldovenii neimbrăţoşând principiile unei revoluţii rămân în resistenţă, rămân tot provinciali. Iată tot ce mă întristeză despre compatrioţii noştri, sau mai bine despre disbinaţii nostrii conprovinciali. Cugetă amice, mai mult la aceasta şi spune-mi tinerimea din tară lăsaseva pân în sfârşit într'o rătăcire aşa de mare. Dlui Casimir îi mulţumesc de amenţiarea ce-mi face că mă va răsplăti cu iutare întrând în ţară însă eu nu meritez asemenea răsbubunare căci din scrisorile ce-mi zice că mi-au trimes eu nici unica m'am primit. Cu toate aceste eu când va fi Dlui în ţară, poate şi este acum, am de gând să-i scriu, numai pentru că stimez, că Dlui este mai generos în fundul inimei Dsale decum nu se arată afară. Dlui Hurmuzachi îi voiu scrie poimâine dupe ce voiu ceti mesajul preşedintelui de care pomenii mai sus. Acum sărută-l tu numai din parte-mi, precum te rog să faci cu toţi acei de ai noştrii ce sunt acolo. Părintelui Iustin, îi sărut mâna; şi pe doritul Ţumnea îl îmbrăţeşez in sufletul meu acum ca totdeauna când gândesc la biata vatră românească din Ardeal. Adio! şi nu ne uita *Culeu*.

Scrie-mi ce ştii din Ardeal, ce fac şi cum stau patrioţii de acolo. Bariţiu, Bărnuţiu, unde sunt. Iancu cum se mai ţine. Murgu ce bine face dacă este în dieta maghiară. Scrie-mi cum a rămas Ardealul împărătesc dacă Românii tot cred că Rusia i-s prieteni.

XLIX.

19 Iulie 1849.

Sărutare dorite Iorgule!

Am primit scrisoarea ta în care îmi ziceai să abonez

www.digibuc.ro

pe D. Panu la jurnalul lui Lamartine: le Conseiller du Peuple: însă banii ce-mi zici că mi-i trimeți nici pân'acuma nu i-am primit. Nu știu cum vei fi făcut tu acolo? de-i fi dat la poștă trebuia să-i primesc, socotesc, odată cu scrisoreaa: de-i fi dat la un bancher particular, păn acuma trebuia să mă caute corespondentul lui aice. Ori cum eu fiind însumi foarte strâmtorat de-a paralelor nu putui să mă grăbesc a împlini dorința unui prieten al tău, și unui cu vrednicie cunoscut compatriot al meu. O norocoasă întâmplare este totuși care m'a făcut să iau hotărîrea de a trimite câte au eșit pân'acuma din numerile jurnalului cerut. Un prietin dintre munteni, s'au fost abonat mult încă înainte de publicarea Consilerului. Acest prietin ca noi toți, este desgustat de trista figură ce arată Lamartine acuma; este desgustat mai ales dupe cele din urmă scrise ale lui, astfel pot să iau dela dânsul jurnalul și abonamentul pe un an și să schimb adresa pe numele: *Dlui Alexandru Hurmuzaki la Cernăuți.* Mi se pare însă că n'așî face rău a aștepta pentru aceasta urmare și înadins consimțimântul interesatului. Cu gândul acesta m'am pus să-i scriu astă dată vezi si răspunde-mi! Acum să vinim la tine. Ce cugeți să poți face în tară, închipuindu-mi că stai să intri, de nu-i fi și intrat! Ce gândește să facă Casimir? Cu un cuvânt poate să facă măcar atât ca să nu se părăginească încai puținul pământ național ce i-au laborat în anii trecuți. Eu unul sunt foarte întristat cu totul! frate meu îmi scrise mai deunăzi din Constantinopole că este în mare nevoie și că ar dori să poată a se întoarce în țară. Eu i-am răspuns că mai bine ar fi să mai rabde cât-va. De-ar putea bine ar fi. Eu aici fără să fiu în nevoie, am o esistență foarte precară. Ne fiind sigur de voi putea sta un timp mai indelungat, nu este zi în care să nu-mi vie în gând că de este să mă intorc în curând, apoi de ce să nu mă pornesc în clipeală. Ferice de acei care n'au asemenea sbuciumări! Însă cu toate aceste nu socoți că mai nenorociți de cât mine nu se află mai mulți dintre ai noștri. Dintre frații munteni sunt câțiva care sunt de tot întristați și Mălinescu nostru nu mai puțin se vede cu durere uitat de mulți în care

www.digibuc.ro

mult se încredea! Tu îmi scriai odată că acolo ai noroc de prietenia unor buni moldoveni din alte zile mai bune, şi cu toate acestea starea ta îţi era cu greu; gândesc acum în ce mâhnire se află acei ce sunt aruncaţi aşa departe de vatra lor. Imi scriseşi mai deunăzi că ai speranţa că sub domnia lui Grigoriţă [Ghica] n'ar fi peste putinţă a se adăposti în Moldova acei din fraţii Munteni ce suferă din cauza revoluţiei. Vezi gândeşte mai serios la această faptă de generoasă ospitalitate ce ar putea junimea moldoveană să oferează cu o delicată discreţie fraţilor noştri munteni. Gândeşte şi grăbeşte a-mi scrie că se asigurez pe acei ce sunt în necaz! Infăţoşează părintelui Iustín respectuoasele mele bune urări pentru întoarcerea sf. sale în ţară şi roagă-l să nu mă uite Şi tu iubeşte-mă totdeauna precum şi eu te iubesc pe tine. Să auzim de bine. *N. Ionescu.*

L.

Paris, 10 Septemvrie 1849.

Sârutare iubite Iorgule! Am primit scrisoarea ta cea dubluită cu a dulce doritului Dulcesco. Asta au fost Marţia trecută; din ziua următoare, adică de Miercuri şi pân' astăzi Luni. eu am petrecut nişte zile negre. Abia mă liniştisem puţin de durerea de ochi, care ştiţi, şi iacă de odată măcuprind nişte friguri. Boala asta aice nu este primejdioasă şi nici prea încuibată ca pe la noi însă acum cu holera asta asemenea turburări de stomah îţi dau mai mare frică. Şi aceasta e pricina cu nu v'am răspuns îndată, nu mă rabdă inima să prelungesc nici de cât rostirea sincerei mele mulţumiri pentru fapta voastră; însă, credeţi-mă, că atât mă abătuse de tare cea întâiu sgudueală a frigurilor, atât de nebună fu întoarcerea în fierbinţeala care mă ţinu două zile dearândul, încât de, de v'as fi scris în furia aceea, poate că galbina fiere ce mi se suise în ochi aţi fi văzut-o însuşi în cuvintele dulci de mulţămirea ce aveam a vă scrie. Să nu te prindă mirarea, căci aceasta prea lesne se putea când eu eram supt impresia vie a faptei de mărinimie, ce voi ştiurăţi, sau mai bine vrurăţi a lucra cu toată îngustimea cercului în-

www.digibuc.ro

demânărilor voastre, in timp ce alţii .... mai mulţi... mai cu facere, cu mai mare dare de mână... cu mai multe mijloace de a face bine şi ... lasă-i să nui mai judecăm amenințând a scormoli asemenea aduceri aminte n'am vrut să fac aici alta decât să-ţi arăt că am avut cuvânt să nu-ţi scriu când eram cu fierea tulburată. Atâta numai. Mălinescu este dus la băi aproape de marginea Franţei spre Rin; se porni cu foarte puţine parale; abia avea atâta cât are să capete acum din colecta voastră. El cugetă să stea acolor şi peste iarnă, şi-a luat materie de a putea studia, de s'ar mai înfiripa ceva apoi aveţi bună credinţă că va fi în stare a întoarce, în bun product, îngrijirile ce ar avea cineva de dânsul. Îmi spunea că a scris la oarecari intimi ai lui prietini, acum primind ajutorul acesta, prin fapta ta şi a Dulcescului, crede că îi va fi îndoit mai prietenit decât dacă-i venia din alte mâni. Deci nu sta un minut la indoială despre scrupulizitatea lui. Eu am avut impărtăşire cu Mălinesco la altă colectă de bani, trimisă prin altă voce decât a voastră; nevoia înmoaie mult caracterul. Am primit şi dintr'un bacşiş domnesc o fărămiţă destinată mie şi Mălinescului după stăruinţa lui Negri, însă crede-mă dulce amice, bănuţul strâns de tine şi de Dulcescu în ochii mei este ca o pârgă amicească ce face bine sufletului mai mult decât corpului. Am stropit cu lacrimi de dulce bucurie cuvintele tale aceste: „că toţi cei ce au dat au fost băeţi cu inima tânără, care au plâns şi au dat banul fără să întrebe numele vostru", au plâns şi n'au întrebat numele acelora ce ajută, atâta de-mi spuneai era destul cunoaşte-se după asta că inimi tinere erau acolo. Ei bine amice din partea mea ai toată voia să le spui, în numele meu chiar, că sunt fericit de a le fi dator cu recunoştinţă nu atâta pentru că mă pot ajuta în nevoile străinătăţii, cât pentru că au întărit amărâtul meu suflet întru sfântă credinţă viitorului. Când am deschis plicul vostru şi aşa eram în mijlocul a câteva inimi tinere şi ca să-ţi faci o idee de impresia ce au făcut fapta voastră îţi spun că cu toţii n'avurăm pe buze decât aceste cuvinte: „tot nu perim noi golanii fără aduce în vatra noastră din fundul altarului Mântuirei o cânteie de

www.digibuc.ro

focul vieţii căci vezi vânturarea soartei ne-a uscat vieţile tinere, vezi că nu este de desperat încă: — Cugetă duşmanii şi taie rădăcina vieţei noastre; însă codrii de nouă plante vor răsări pretutindeni la acel întâiu vânt pe primăvară. Iacă credinţa noastră aici. Şi tu prietine nu-mi mai vorbi că n'ai speranţă de a vedea zile zile bune. Nu lăsaţi inima voastră să se strice de săgeţile desperaţiei, tinereţe plante, vânturile pot să ne culce la pământ, însă vânturile sunt *puteri oarbe*, aci bat dintr'o parte, aci dintr'alta, şi astfel în loc să ne râpue ne învaţă a rezista — ne înţepenesc cu timpul — aşa amice va fi simţirea Mălinescului. Crede mie, acum îl cunosc destul pentru ca să răspund că sufletul lui este neatins de acele mici băgări de seamă care sunt petrecerea minţilor sărite din loc: el a suferit prea mult, s'a călit prea tare în şiroiul amăgirilor pentru ca să nu ia de bine şi cu bună inimă buna fapta voastră. Acum să viu la amănuntele contoriului. Iancu Alexandri, la care m'am dus Miercuri aşa înfrigurat cum eram, mi-a zis că n'are nici 2## prin urmare aşteaptă numai trimesul babacă său şi apoi socotesc că voiu căpăta suma ce tu ai dat-o în mâna bătrânului. Vasilică este sănătos şi voios, precum şi Iancu — spune aceste părintelui ca să se bucure. Alţi Moldoveni afară de Russu, care caută să se pornească în ţară, nu mai rămân de cei ce stau mai mult pe petrecere, nu mai rămân decât toţi ceilalţi — notând pe Cosadini, Chinezu — Lecci — şi bietul Gherescu care fiind nevoit să lucreze pentru pânea de toată ziua nu poate să cultiveze talentele lui dramatice, într'un rând zicea că s'ar întoarce în ţară când ar avea o alcătuire la Teatrul Naţional. Eu nici ştiu de mai esistează acel teatru.

Intr'o scrisoare a ta de mai înainte precum că în aceasta la care-ţi răspund ai atins cu vorba de pricina pentru care nu mă grăbesc să viu acum în ţară. Ţi-am răspuns odată când încă nu mă ştiam proscris; acum deşi nu mă întrebi curat pentru ce nu mă întorc, însă fiindcă voesc a şti cum s'a făcut de-s proscris, înţeleg că ai socoti că aş face bine să mă întorn în ţară. Dulcescu în cele ce-mi scrie că a spus maică-mea îmi

www.digibuc.ro

pare să înțelege că în adevăr numai cursul învățăturilor poate să mă oprească aice, când am o mamă de îngrijit. Alexandri mă îndeamnă mult să mă întorc, Negri îmi scrise dela Constantinopole în luna lui Iulie că peste patru luni „ar nădâjdui să mă înduplece a mă 'nturna în țară" — ia în privire acum aceste diverse sfaturi, bagă de seamă putința șederii mele aice de unde atârnă, pune în socoteală că Negri din Constantinopol îmi scrie după ce a văzut pe Vodă, că amnistia e generală afară de cei implicați în istoria dela Grozești, adaugă îndemnul lui Vasile Alexandri — și spune'mi pot să mai țiu de serioasă proscripția mea? firește că nu. Dar tu nu-mi pui chestiunea așa. Tu zici că D. Secretarul de Stat, ți-a spus că de aceea sunt cuprins în cercul proscrișilor unde am protestat în contra convenției dela Balta Liman, și apoi adaogi: Eu nu te văd subscris, spune-mi cum se face asta? Oare nu cumva te iau pe tine drept frate tău? Drept frate meu nu pot să mă ia căci el era la Constantinopole, și de putea să fie amestecat oarecum în protestație în forma ~~cum~~ cum s'a dat ea, putea numai cu gândul, din intenție. El mi-a scris că s'a îndreptățit chiar înaintea lui Vodă — deci uimire, eroare de nume nu poate fi. D. Vasile Alexandri mi-a spus că de aici ar fi mers *oarecari rapoturi* în țară și în urmarea acelor §§ despre spionerii și minciunerii și calomnii nici cred că mă vei întreba vr'odată să-ți dau seamă. Acum rămâne chestia curată astfel. Luat-am parte la proiectarea, facerea și darea protestației? Dacă ai cetit-o, dacă ai băgat seamă la titluirea subscrișilor, apoi aș fi nevrednic de a mă numi prietinul tău de aș putea zice: Eu nu-s din inimă cu Românii acei ce fac așa strigare pentru biată țara lor. In cuget și în faptă n'am fost niciodată de altă părere. Și dacă ideea protestației n'ar fi răsărit din mijlocul întregei colonii române de aice, eu unul m'aș ținea mândru când aș fi avut-o și înființat-o singur chiar. Iacă ce am a răspunde ție: Când ne-am adunat întâia oară pentru facerea protestației, era și Crachti aice și D. Cogâlniceanu cari amândoi sunt acum în țară. Dela ei te vei putea încredința despre adevărul ziselor mele. Vezi ispitește și spune-

www.digibuc.ro

mi dacă sunt de osândit! Când îmi vei scrie înştiinţează-mă de ţi-au adus le Conseiller du Peuple — eu voiu să trimet numerile următoare la Cernăuţi. Lui Dulcescu io-i scrie mâni. *N. Ionescu.*

LI.

22. Oct. 1849.

Iubite Iorgule!

Voiu să-ţi răspund într'una la amândouă scrisorile tale cele din urmă. Am multe a-ţi spune şi nu ştiu cum să fac ca să ţi le spui mai bine. Ca şi tine încep dela Turci. Ieri ne veni curierul dela Constantinopol. Cine nu va să plămădească, zice, cerne toată ziua. Turcii se gătesc de bătaie mereu. Toată lumea însă zice că ei nici a se bate n'ar să vrea fără porunca ţarului. Eu unu cred asemenea că un răsboiu turco-rus va fi atunci numai când va fi o plăcere Rusului de a-l câştiga. Atunci vai nouă! Deci acum altă nu e de cernut decât voinţa ţarului. Eu într'asta cred că el nu s'a sumeţi ca să deschidă un nou răsboiu când toate celelalte cabineturi, toţi ceilalţi potentaţi nu caută decât cum să adoarmă mai curând pruncul de popor ce i-a buimăcit atâta cu oracurile lui cari dela apus la răsărit vestia o viaţă nouă. Iacă pricina pentru care Rusul nu va cuteza să facă a zăngăni armele sale întru adânca tăcere ce pretutindene s'a întins împrejurul leagănului popoarelor. Cu toate aceste eu nu mă prind chezaş de bună judecată lui Nesselrode întru ale politicei. Să aşteptăm deci întoarcerea lui Fuad Effendi. Franţa nu îndeamnă la bătaie, tot pentru cuvintele ce spusei mai sus. Inglitera singură nu se va bălăbăni cu ţarul care trage în sfera lui pe Austria, aşa tot pare că mai mult de pace este speranţă. Aşa mi-ar părea bine să aud că acolo vă folosiţi de un minut de repaos pentru a lumina mintea românului. Aci mă trage rândul vorbei să-ţi răspund la cele ce-mi scriseşi despre şcoli. Tu zici: „N. Ghica, precum şi Domnul au mare plecare să facă şcoli bune, dar *starea politică* atât de mult îi încurcă încât: *nu cutează a se apuca de un aşezământ statornic.* Mai întâiu să binevoieşti a mă lăsa să-ţi aduc aminte de oarecare fapte a unui Domn mai de mult. Acela era un venetic

www.digibuc.ro

ce pusese mâna pe Suceava şi se instalase fără multă ceremonie, Domn singur stăpânitor al ţării Moldovii. Insă nu era pe placul boerilor şi boerii s'au sculat împotriva lui, i-au dat revoltă în capitală la Suceava şi l-au răpus. Boerii avea în cap pe Moţoc, Stoica şi ceilalţi. Domnul era venetic, un aventurier după cum îl judecă chiar Hammer în istoria lui. Ei bine ştii tu care era cugetele acelui venetic. El avea nu numai plecare dar şi puse în lucrare înfiinţarea unei biblioteci naţionale, întemeiere unui întreg sistem de cultură în ţară, şi aceste într,un timp când cu el şi pentru el nu avea pe nime de ai ţării. Numele lui este Vasilică,[1] după el se făcu Domn Tomşa. Vezi comparează în minte epocele şi spune-mi n'am drept să zic că *starea politică* ori cât de grea să fie, de va fi *iubire adevărată* de a face bine, binele tot se *va face*. Şi eu unul numai fapte aştept acuma dela noua regime. Toate cele ce zici despre Turci aşa, adevărate, şi prea adevărate mi se par. Insă miniştrii şi Domnul pentru aceasta n'au cuvânt să înmărmurească şi să împietrească întru voinţa lor de a curăţi ranele lăsate pe trupul ţării de Sturza vodă. Mihalachiştii de care-mi scrii că stau privind cu un aer de derâdere, nici teamă de ei să n'ai întrucât de veţi pune în ochi nu numai simpli Ghicalişti ce adeveriţi naţionalişti. Ideea naţionalităţii cum va pătrunde in cugete şi se va încarna în faptele regimei nouă, îndată poţi să fi sigur că toţi partisanii vechilor abusuri şi a putredei sisteme, toţi ca negura se vor risipi. Deci când vei vedea că cineva caută a se descărca de nelucrare pe temerile ce insuflă jocul politicei ruseşti, atunci fi sigur că întru acel nu este voinţă tare de a mântui ţara. Iar ce zici despre Franţa, că vezi pe toţi întorcându-şi ochii în spre dânsa, despre toate aceste eu unul sânt mai mult de cât încredinţat. Cea mai mică schimbare aice, va fi în stare să ocasioneze pe acolo cele mai însemnate prefaceri. Intr'o asemenea împrejurare firește că va fi bine şi de noi. Când Franţa nu va voi pacea cu orice preţ, atunci nici Rusia nu va face războiu

[1] E Despot, Domn al Moldovei în Noemv. 1561—Noemv. 1563

www.digibuc.ro

cum îi va fi placul. Franța nu poate sta cum stă acum. O schimbare e fără îndoială ce e mai ușor — numai greutate are să fie după cum mă tem întru scularea celorlalte popoare. De aceea ele să vie la cunoștință și să caute și înseși de trebile lor. Iacă unde stă toată gândirea de mântuire pentru noi cum și pentru alții ce sunt în starea noastră. Te crez că ai intrat în treabă la Ministerul Învățăturilor publice, și m'am bucurat de știrea ce mi-ai împărtășit despre planul de a trimite pe Apostoleanu tînărul în străinătate. Cu o floare însă nu se face primăvară. Mulți, mai mulți și iar mulți când se vor espediu la carte, atunci putem fi sigur de bune rezultaturi. Casimir știe bine aceasta, este în putere de a insufla în lucrările ministerii, o credință astfel, cei ce-l cunosc așteaptâ de la el fapte solide. Dela tine, ėu unul aștept lucruri și mai frumoase și mai virtuoase ca un poet și român bun ce ești. Și apoi când admirez duioasă combinarea ta pentru a mângâia pe mama și a consola pe Dulcescu de pierderea bunei sale maice, să nu-mi fie ertat a zice împreună cu Bossuet les grandes pensées viennent du coeur. Iubite frate, duioase român, în faptele tale ascultă-ți inima numai de vrei să fie frumoase măreție. Imi zici, după toate trăitele ingrijări ce te sbuciumă pentru mântuirea țării, îmi zici cu toate aceste că: „să nu cred că ești cu totul desperat de viitorul ce poate să surâdă pentru biata țara *noastră!*“ Atâta e destul pentru ca să nu te impuținezi și tu cu inima și să nu încetezi de a face cât poți. Astăzi 23 Octomvrie dimineața adusesem pân aci scrisoarea ta, când iacă ducându-mă la Iencușor Alexandri la ora în care de câtva timp luasem obiceiu de a ne îndeletnici amândoi în matematici, iacă acolo deodată primește Vasilică o scrisoare de la Negri. Deslipind-o eu îmi câzu și mie o mult dorită carte de la bunul nostru prieten. Din cele în ea cuprinse se trage că acum sfârșitul cărții acestea către tine are să ia proporții mai mari și chiar o inspirare cu totul alta. Tu vei vedea, vei cumpăni drept și-mi vei comunica curând părerea ta. Negri chiar în cele dintâiu cuvinte ale scrisoarei ce-mi îndreptă zice: „numai decât să te grăbești a veni“ și mai departe: „de cumva te *închi-*

www.digibuc.ro

pueşti de acolo şi poti veni fă-o, fără doar şi poate". Precum vezi iubite Iorgule după asemenea cuvinte a unui aşa iubit şi stimat român, eu n'aŕ trebui să fac nici una, nici două şi să mă duc să-mi caut de plecare! Crede-mă că deodată îmi veni nu ştiu cum ca să-mi pui numai călcâe la cibote, să mă las numai cu basmaoa cu buzunar şi să pornesc. Insă...

Insă stând şi cumpânind lucrul am văzut că inima în cea dintăiu fazie a dorului Patriei m'a lăsat o clipeală fără minte şi aşa mi-am zis: fără-nici un ban în pungă, fără nici o închipuire dela careva aici pot încă să stau pe loc. Din banii cât am primit aşi fi avut acum în mână vr'o 90—100 de franci, dacă alţii împrejurul meu nu erau încă, închipueşte-ţi şi mai strămtoriţi de cât mine. Am prins cu puţinul meu mare nevoia lor; atunci am avut mulţumire şi acum nu mă căesc de ce-am făcut căci mă socotiam că măcar iarna asta voiu sta nemişcat aice la carte! Acum speranţa cea mai bună care era la Negri mi se transformează într'altă delicată îngrijire pentru mine din partea lui. Calea ţării mi-este deschisă..., O ce dulce e să simteşti că ai în ţară prieteni ce te aşteaptă să te îmbrăţoşeze. Vezi tu, dela o asemenea mulţumire greu se înţarcă omul. Cu toate acestea eu de-aşi avea cu ce sta aice şi ajunge cu studia mea la o staţioră oarecare, mult mai bine mi-ar părea! Simt că-s fără timp înţârcat de la muma ştiinţei şi mă tem să nu fiu în viaţă-mi decât o fiinţă chircită! Oh! Eu care am despreţuit totdeauna fără milă mediocritate în orice, eu să mă ştiu că n'oiu să mă pot înălta mai sus! Oh! mai bine la pământ! soarta a vrut aşa, fie voia ei! mâine scriu lui Negri, şi cum se va întoarce posta mă smulg de aici tocmai când vor să se deschidă cursurile... despărţirea va fi dureroasă într'un asemenea minut. Inima însă nu mă va înnăduşi, căci voia mea este înfrântă de necesitate. Atunci într'un suflet voiu sbura ca să-mi alinez durerea în frăţeşti braţele voastre. Iacă ce hotărire m'a împresurat după primirea scrisorii lui Negri. Acum să venim iar la cele ce-ţi răspundeam ţie; şi continuând corespondenţa noastră ca cum n'ar fi să ne vedem mai curând precum porunceşte necesitatea.

www.digibuc.ro

Şi apoi cine ştie! Ieri şi azi dimineaţă înnainte de a sosi cartea lui Negri, eu îţi scriam că de la tine aştept fapte frumoase, vezi în foaia cealaltă, îţi ziceam aceste căci mă uitam pe scrisoarea unde-mi vorbeai de Holban! Cine ştie, poate intru ideea ficsă ce am eu de a ajunge cu studiu la ceva mai mult, poate să-ţi par şi eu ca Holban! Atunci mă vei escorta şi pe mine pân'la mormântul aspiraţiilor mele studioase, unde mă vei lăsa să mă topesc în pace! Cine ştie poate, dorind să mai stau aici lângă fântăna studiilor, poate nu fac o nebunie! Iar de n'ar fi aşa, şi dacă Dulcescu va găsi să-mi fac împrumutul de care l-am rugat şi de care mi-a dat oarecare speranţă de împlinire şi dacă tu nu te vei îngreuia a-mi răspunde înaintea scrisorii de pe urma a lui Negri, atunci eu mai stau şi iarna asta şi-ţi juruesc că n'oi sta aici în trândăvie, nici n'oi pierde simţul datoriilor mele către ţară şi către voi! aşa voi să-mi răspundeţi ce puteţi face voi pentru mine în cele ce vă rugai! Acum iau firul scrisorii mele şi-l voiu ducé în capăt aşa ca cum nici n'ar fi vorba să ne vedem în curând. Eu îţi ziceam că or'ce se bâzâe împrejurul plăpândului scaun al Domniei lui Ghica Grigoriţă, oricât de nesăţioasă să fie ura duşmanilor noştrii pentru a ne pierde, noi să ne căutăm înuntru de treaba noastră. Or înuntru avem şcolile, tribunalurile şi miliţia de îndreptat. Las şi tribunalurile de-oparte şi caut numai in spre şcoli! Insă visteria este deşartă, îmi ziceţi, cu ce să întreprinzi lucrări mari. Bine apucă-te de pus rânduială în veniturile publice mai 'nainte de toate! Aceasta însă este cu greu fără regularea producerei în ţară, fără de a deschide nouă isvoare de venituri. Să vedem acum care sunt pricinile crisei financiare, care sunt greutăţile adunărei şi a sporirei veniturilor publice. Pe lângă altele insemnate pricini Negri însă însemnează foametea şi lipsa de credit. Aceste pricini la primăvară vor fi şi mai active, foametea poate fi şi mai grea, după cea mai mică capricie a temperaturei, creditul va scădea şi mai tare după cele întâmplate în vecina Austria. Un răsboiu căştigat de Rusia ne-ar curma toate aceste îngrijirii, ne-ar curma însă odată şi viaţă naţională. Deci trebue făcut tot ca să vie Turcia

www.digibuc.ro

a face războiul așa negățiți cum suntem, așa scăzuți cum ne aflăm! Iacă în ce se închee toată politica din afară, cea dinnuntru este însă mai grea, moralul țării este căzut cu totul! fă școli și inviază propovăduirea învățăturei lui Crist prin cler și popor! Creditul este amenințat din lipsa de bani; facă statul *țiduli* a visteriei asigurate pe averile bisericești. Pentru a face aceste trebue numai bună înțelegere întru cei ce sunt la putere și criza este neutralizată. Pentru ca să nu ne vie capitaluri de la dușmanii esistenței noastre, trebue ca ministerul finanței să fie în mâna unui patriot cu bună voință.

Când odată se va tăia criza financiară din rădăcină, toate celelalte îmbunătățiri vor veni dela sine cu organizarea școlilor și reînvierea credinței evanghelice prin propaganda sănătoasă. Pe urmă miliția și apoi tribunalurile vor veni cu denodarea chestionarei politice din afară, lucru care nu poate să întârzie mai dincolo dela lui Martie. Și iacă tot ce socot eu că este de făcut acolo. Atâta însă nu e deajuns pentru a petrece criza națională. Ca guvern, ca principat subordinat la doi suverani din cari mâni unul poate fi vânatul altuia și cu numele chiar, criza politică poate să se sfârșească în favorul nostru în afară; încă spre aceasta trebue mult lucrat la Constantinopol și aici. Trebue ca prințul să aibă o voință bine determinată. In țară trebue a se deștepta dorința unui nou așezământ național pân și în cele mai de pe urmă pături ale societății noastre. Și spre aceasta iarăși de la școli este drept să pornească inițiativa. Ori cum vei întoarce-o tot dela școli trebue început sau de la finanțe. Eu aș apuca lucrurile acestea de-odată pentru mai multe cuvinte. Când n'aș fi cu teamă că o să mă întorc în țară mai curând decât m'așteaptă, ție prietine, și mai fără timp decum nu doriam eu, atuncea ți-aș propune să întrebuințezi influența ta în minister pentruca odată cu Apostoleanu să se trimeată și un număr însemnător de tineri pentru a învăța aici la Versalia, agricultura. La primăvară se începe institutul agricol așezat pe moșia și în preajma faimosului palat al lui Louis XIV. Acest institut este ca un fel de facultate agricolă precum facultatea medicinei și

www.digibuc.ro

altele. Cursurile sunt puse pe 2 ani, ştiinţele pregătitoare, după cât prepuiu n'ar să fie multe nici mai vârtos profunde. Prospectul adunării a vrut ca elevi să poată întra cu grămada şi cu câtă pregătire s'ar putea mai fără indepărtarea tuturor şi apoi odată fiind întraţi pe mâna profesorilor să aibă toată înlesnirea de a învăţa teoreticeşte şi practiceşte această ştiinţă mamă fericirilor materiale şi azilul capacităţilor populare. Dacă Cazimir şi-a da osteneala să se ocupe de această chestie, încredinţează-l că multă recunoştiinţă va avea neamul nostru pentru orice ce va face în acest ordin de îmbunătăţiri. Iacă pentru şcoli afară de şcolile primare de care cred că vă ocupaţi cu silinţă auzind că N. Ghica n'are altă ambiţie decât să deie ţării această binefacere neestimată. Acum pentru ceeace poate, pentru a interesa opinia publică europeană în favorul silinţelor noastre de a ne ridică din noroiu, poţi să vezi cele ce scrie N. Bălcescu lui Negri. Acest frate muntean scăpând aici, cum îşi hotări să nu piardă un minut fără a face ceva. Vezi întreabă de Negri despre cele ce cugetă să întreprindă scriitorii noştri cât se află acuma grămădiţi aici. Tot olimpul muntenesc e strămutat aici, ideea de a-l face să răsune spre mângăerea suferinţilor patriei împilate şi spre luminarea căii viitorului, ideea aceasta curat patriotică fierbe în pieptul lui Bâlcescu, de la voi atârnă să audă românimea dulcele glasuri ce atât au încântat în zilele aceste de criză şi de înnoire pentru esistenţa ei pe lume! faceţi, faceţi tot ce puteţi şi patria vă va binecuvânta. Adio! şi nu mă iuta. *N. Ionescu.*

LII.

4 Noemvrie 1849.

Mult dorite Iorgule, sărutare. Cu sosirea Bolintineanului aici de la Constantinopole, primii scrisori de la fratemeu: îmi zice să-ţi mulţumesc pentru câtă grijă porţi de mama noastră. Iacă împlinesc această dorinţă a lui adăogând încă rostirea gratituţei mele cele mai sincere pentru bună şi generoase îngrijire a ta întru mângâerea unei sărmane mume părăsită de nişte fii poate şi mai de plâns. Căci bine ştii tu amice că durerile şi dorul de patrie, că

www.digibuc.ro

afectul de a ajuta întru ridicarea ei o naţionalitate ameninţată cum este a noastră, că ambiţiunea de a servi unei idei, bine ştii şă unele ca aceste dureri şi afecturi sunt mai presus de durerile şi afecturile noastre personale! Astfel de multe ori, gândind la mama patrie, pare că uit că una flămânzeşte şi se întristează, când ştiu pe cealaltă în pericol de a fi pradă lăcomei tiranii. Cu toate aceste nu-ţi voiu ascunde că bucuria mea a fost mare când mi-ai scris că Dulcescu a adoptat pe mama în locul unei mume pierdute spre marea întristare unei case de orfană. Scrisei frate meu că tot din duioasa inspiraţiune a ta ni se trage. şi această nouă mângâere a mamei. Vezi, amice, m'ai învăţat a aştepta de la duioasă inima ta atâtea îndatoriri încât nu-mi mai e cu putinţă de a sta în cumpănă ori când îmi pui speranţa în tine. Acum aştept să-mi răsrăspunzi la cererea ce ţi-am făcut în favorul stărei mele aice. Lui Negri i-am răspuns după cum îţi scriseiu că am să fac fără întârziere şi cu toată sinceritatea. I-am spus că întoarcerea mea acuma în ţară îmi este cu atât mai dureroasă cu cât am norocirea de a avea prietini ce-mă preţuesc mai mult *decât merit* în adevăr! Dela tine aştept să primesc întâiu răspuns şi-apoi când îmi va veni cel dela Negri, dacă tu nu vei fi putut face nimica pentru mine, nu-mi va rămâne decât să plec! atuncea . . . . . voiu ajunge încă în braţele tale, voiu mai îmbrăţişa odată pe mama! Un lucru însă am utat şi-ţi cer din data mai din urmă. Eu nu am pasport, se poate la Ambasada turcească să-mi facă greutăţi; de acolo socotesc, ţi-ar fi prea lesne să-mi trimeţi un alt pas-port! La Postelnicie uşor ai afla formalităţile şi legalizaţiile ce trebuesc să fie trecute în Registratură de când am ieşit din ţară — an. 1846 luna lui Iulie — vezi, fă această rânduială, care nu va fi de prisos mai ales fiindu-mi neapărată pentru a nu avea supărare la intrare în ţară, unde peste toate părţile, zici că sunt date numele celor proscrişi, între care şi al meu! Insuşi când aş fi sigur că mai rămân aici, tot trimiterea unui pas-port n'ar strica, fiindcă după cum ţi-am spus, eu acum n'am nici un pasport din ţară. In zilele aceste sosiră aici şi Donici şi Panu,

www.digibuc.ro

dela ei am aflat mai multe despre cele ce lucrați pe acolo, iar mai ales de acele ce mă interesează mai mult despre cele ce se proectează pentru buna reformarea școlilor. Apostoleanu de ce n'ar vini aice? Și de ce tot unul câte unul să se trimeată tinerii de Stat? De ce să nu facă cum au făcut însuși Dimitrachi Sturza când fu hatman. Trimeterea tinerilor cu grămada are mai multe folosuri, mai prin-cioase bunuri decât nici trece cuiva prin gând. Și apoi cum ți-am mai spus cu o floare nu se face primăvara! Câmpeanu a avut un noroc care mie mi-ar fi fost de nespus îndemânare acum când am să rămân poate părăsit de orice ajutor! Nu știu cum nu ți-a venit în minte să stărueşti pentru mine lângă muma lui Mitiță, ce fericire pe mine să fi avut siguranța de a putea ședea aici mai mulți ani de aci 'nainte. Acum când am deprins a studia, acum un noroc ca a lui Câmpianu m'ar face să nu doresc nimic mai mult. Când mi-a spus Donici că Câmpianu are 400 fr. pe an drept retribuție că mentorul lui este Mitiță, fără să voesc răul nimenui mi-am zis cum nu's eu măcar pe jumătate așa favorit de soartă pe an, și să fiu cel mai mulțumit! Tot gândeam că da: că școala va trimite aici băeți tineri mai mulți, atunceă aș putea și eu găsi un mijlloc de a căștiga prețul șederii mele aici! Insă se vede că n'am noroc! Lucru de care nu mă minunez, într'o vreme când norocul este în partea celor de altă organisatură decât a mea! Tot de la Donici am aflat că ministerul învățăturilor are să pue la concurs facerea cărților școlărești Trimite-mi rogu te, lămuririle cuvîncioase ca să știu ce condiții pune și ce retribuire dă școala! Eu, împreună cu alți nevoiești de aice am vrea să lucrăm după putință la un asemea scop. Când aşi căpăta acum acei 50 fr. după siguranța repos. Alecu Sturza, apoi în cât mi-ar ajunge acei bani ca să trăesc aice, aşi putea găti vre-o lucrare ce ar putea să-mi fie pe o bucată de timp, după care iarăși aș produce ceva ce mi-ar raporta încă pe un timp și așa târâind-o de-o parte agonisind știință pentru a produce și de alta, producând pentru a agonisi știința aș putea împlini și dorința nesătioasă de a ședea aici și datoria ponderoasă de a folosi patriei. Socotește și tu într

www.digibuc.ro

bunătatea inimei tale și de vei găsi bună hotărîrea mea, apoi trimite-mi cum vei putea mai curând dispozitivul Ministeriei în obiectul lucrării cărților de școală! Eu cu Vasilică Alexandri, mai dinainte proiectasem să întreprindem compunerea unei enciclopedii de învățăturile primare, care în socotința noastră ni să arată ca mai potrivită pentru a răspunde scopului național al unei reforme școlare. Vasilică acum e hotărît să plece cum îi vor sosi parale. Eu aștept într'o mare nehotărîre răspunsul tău. Poate îți cade greu cu prea multă stăruința mea de a nu veni în țară și de a spera întru aceasta numai la tine ca să-mi găsești împrumutul și ca să-mi trimeți programa concursului de cărți, însă cum vei cugeta că alt mai bun pe nime n'am acum în țara mea, îmi vei erta toate sunt încredințat. Răspunde, răspunde-mi rogu-te, fără multă întârziere căci starea îndoioasă în care mă aflu mă face a pierde și timpul și-mi strică și inima mai rău lăsându-mă a mă afunda în desperate prepusuri. Ori eu am obosit pe cei ce mă iubesc și i-am răcit despre mine cu multă încredere ce le cer, ori cei ce mă iubesc nu văd în mine decât vană speranță. Tu pune-mă în stare de a produce ceva fapte și-ți voiu fi cunoscător.

Sărutare dela al tău *Culai.*

LIII.

8. Iunie 1850.

Dorite Iorgule! De când te-ai desfăcut de postul tău și eu te-am cam iutat dar și tu de tot m'ai dat uitării. De la tine mă măgulesc a crede că asemenea uitare nu este efectul unei împuținări de iubire. Iar din parte-mi îți mărturisesc că pricina neîngerijirei acestia fu lenea. Acum dând pe față adevărul despre tăcerea dintre noi de atât amar de zile, și venim din nou a mai vorbi despre ale noastre. Eu de la tine totdeauna și numai chiar de la tine aflam ce se mai făcea pe acolo, mult puțin cât era, curiozitatea mea tot era îndestulată. Tu dela mine mai puțin aveai dea aștepta, căci dacă ai îndemânare de a ceti ceva gazete depe aice apoi raporturile mele îți sunt, socotesc de prisos încât ele ar privi și-ți indestulează curiozitatea de toate

www.digibuc.ro

zilele. Dar ceeace n'am putea niciodată a ne comunica pre'ndestul este starea cugetărilor noastre, încât privesc la datoriile ce avem a împlini, ca români, către maică noastră patria. Vezi îți vorbesc mai întâiu și că mai presus de toate despre datoriile noastre cele mai grele și mai greu de împlinit, și o fac aceasta pentru că eu unul de mult mă simt, din nenorocirea mea ocupat de unica îngrijire de a fi odată vrednic să folosesc ceva în sfera ideilor și aspirărilor din care se compune religia patriotică a nepăsătoarei noastre generații. Așa am iutat toate și de nimic altă nu mă îngrijesc decât cum să mă folosesc mai bine de liniștita și placida mea ședere întru meditații. Am uitat chiar pe biată săraca maică mea pentru care n'am făcut decât în deșerte rugi la cer, ca să mi-o ție în viață ca să pot încai a-i îndulci cele mai de pe urmă minute. M'am uitat însuși pe mine poate, căci, uite, am plecat cu vârsta pe calea de bârbat și puterile mele sunt fragide și puține ca ale unui prunc înțărcat fără timp. Este în fiecare din noi un timp de înflorire și fericire de acel ce-și are sufletul gata de asemenea frumoasă rânduială a firei. Eu cu sufletul meu întrucât mă pot cunoaște, mi se pare că sunt din acele plante târzii care dau floarea lor hât târziu înspre toamnă. De voiu fi așa de norocit a nu fi smuls înainte de timp de lângă trunchina unde m'am pus pe cultuire, poate că voiu prinde ceva seva bună care să lucreze bine la replântarea mea sufletească în setoasa de sufletești răsaduri, dar de furtunoase vânturi mult bătută, dulce țara noastră! Tare însă mă tem, că pe toamnă o să ne îmbrățișăm laolaltă! Ascultând numai dorul meu de țară și de voi în care am cunoscut iubire curată pentru dânsa, crede-mă că fiecare zi de întârziere îmi este dureroasă. Dar cătând în spre viitor și simțind că în el se așteaptă dela noi, generație crescută de ani, mai mult de cât ce cugetam dela sine să-i dăm, atunci îmi zic, aceea ce și astă iarnă ți-am spus ție în confidență, îmi zic în sine-mi. Căci nu-s fiul unui noroc care să mă favorească a mai ședea pe loc pîn mi-așĭ împlini de dus la capăt brazda ce-am început. Și iacă marginile între care curge șiroiul dorințelor mele. Voiu să mai pot ședea aice,

www.digibuc.ro

şi datoria de a fi razimul bătrâneţelor unei duioase mume mă face să nu caut, să nu ispitesc nici un mijloc unde aş spera să găsesc resurse pecuniare, adaugă dorul de a veni şi eu în locul meu în rândurile celor ce vor să facă ceva şi spune-mi n'am cuvânt să doresc a nu mai şedea ? Voiu, iarăşi, să mă întorc curând, la mama şi între voi prietinii mei, şi datoria de a nu lăsa în mijlocul drumului precurmate speranţele ce mi-am urzit în inima mea în minutul ce mi-am văzut aice în ţara celor mai vii speranţe, mă face să uit şi supui în fundul inimei mele mulţumirea de a mă întoarce tânăr cu faţa, dar gârbovit cu sufletul, căci mă simt înţărcat fără timp dela studii şi deci spune-mi n'am cuvânt să doresc a mai rămâne ? Dar tu ce faci, ce cugeţi ? *N. Ionescu.*

LIV.

18 Decemvrie 1850.

Sărutare dulce Iorgule ! Am primit hârtia Departamentului odată şi banii în sumă de 2000 lei pentru mine, cari mi-ai trimes prin Iancu Alexandri, atâta au primit şi Donici şi acum iată că nu las prilejul ce am prin D. Custing de a-ţi trimite adeverinţa de la mine precum şi din partea lui Donici. Cât îţi sunt de îndatorit ţie unu iubite Iorgule numai inima mea ştie. Însădar ar fi să-ţi spuiu că fără ajutorul acesta dela şcoală acum aş fi în cea mai ticăloasă stare. Nici aici nu as fi mai putut avea cu ce face faţă la croitorii cari mă ţin acum de-o grămadă de ani şi mai bine, nici a mă întoarce n'aş fi avut cu ce. Mulţumită ţie acum mai pot duce cât-va, şi apoi ca să mă scap de tot omenirea nu e aşa de crudă precum o vrea Duhul răului ! Esacteţia care ai pus, sau mai bine stăruinţa ta cea prietenească care par'că a fost inspirată de însuşi nevoile mele ce ajunseseră la culme, mi-au prins foarte bine. Atâta numai nu ştiu de când se numără subvenţia dela încuviinţarea Domnească au numai dela comunicarea făcută de Departament. Trebue să şti că eu socotesc că pe la Aprilie or cum să pot da un răspuns despre timpul când voiu să vin în ţară. Atunci de ai putea tu face ca să primesc şi al doilea semestru al subvenţiei ar fi un lucru de minune de bine pentru mine. Când însă vei scrie în-

www.digibuc.ro

ştiinteză-mă şi dă-mi încredinţare că se poate lucru acesta. Ţi-am trimes înaintea acestei încă vre-o două scrisori spune-mi de le-aî primit; precum asemenea şi de o broşură românească? Proclamarea lui Eliad care mi-ai cerut-o n'am putut-o căpăta la mână şi mi se pare că nici e publicată aice în românește. Aşî dori să mai ştiu prin tine despre multe de toate de pe acolo, dar mi-ai scris în cele din urmă că eşti detot ocupat să nu îndrăsnesc să te mai supăr cu curiozitatea mea. Una numai te aş ruga să-mi scri cum mai trăeşte biata maica mea, de care Poni mi-a atins numai ceva întro scrisoare ce mi-a trimes nu de mult. Tare mie inima rânită că n'am putut să vin în ţară când eram nevoit să-mi ascult numai datoriile mele de fiu al mume sărace, acum datoriile către şcoală mă vor ţine negreşit aici încă doi ani. Se altă dată mai mult, acum sărutându-te din curăţenia sufletului te rog nu mă uita. *Culai.*

LV.

28 Iunie 1851.

Iorgule iubite. Măcar să mă osîndeşti ca pe un nerăbdător, totuşi îţi scriu încă odată ca să-ţi spui că nici pân'în minutul acesta n'am primit cel puţin vre'o ştire de ce s'au făcut banii noştri, ai mei şi ai lui Donici, care tu mi-ai scris, sunt acum două luni trecute, că i-ai dat lui Rolla să mi-i trimită. Mă rog descurcă şi lămureşte-mi această neesplicabilă întârziere din partea lui Rolla, căci, zău, n'aş vrea să las mintea-mi să acuzeze pe nime, cu atât mai puţin pe unul ca Rolla care de toţi aud că e om cu rânduială. Nu-ţi mai adaug a spune în ce nevoie şi strimtorare ne aflăm şi eu şi Donici, iar eu tot mai amărît ca unul ce am şi datorii mai strigătoare decât el; uite, de aşi vrea să mă întorc în toamna ce vine, mi-ar trebui nu numai să am la Septemvrie în mână subvenţia de la şcoală pe anul întreg de-odată ce încă pe atâtă ca să-mi pornesc cărţile şi să fac drumul. Chiar cu socoteala asta tot n'o să pot să mă duc pe la frate-meu ca să văz acolo pe biata maică mea i greu, greu foarte îmi va fi păn mă voiu vedea odată acasă şi cu o bibliotecută formată pe treaba profesoriei. Când a fi una ca aceea atunci să-mi

www.digibuc.ro

trimeţi şi tu ce vei avea de a cărţilor ca să-ţi cumperi de aice şi pentru transport să vedem poate una într'alta ne-ar veni la amândoi mai cu economie. Pân atunci nu te îngreiua a-mi mai scrie ce mai faceţi pe la şcoală. Scrie-mi asemine despre mama de este dusă la Constantinopol. Iar de-ai avea vre-un ocasion să-mi trimeţi „Letopiseţele" dupe ce va eşi şi broşura din urmă, foarte bine mi-ar prinde, câci le-aşi lega frumos aici şi pe drum aşi avea cu mine o cetire românească ca să nu-mi paie drumul greu; vorba să fie... când o fi să vin o să vin ca fulgeru de răpede. Să-ţi trimet ceva să citeşti şi tu, să vezi cum aici s'a stârnit o mişcare literară de care nu ştiu de aţi simţit ceva pe acolo. Cu venirea vre-unui compatriot ţi-or trimete şi de-ai lui Eliad două cărţi una care însuşi ai cerut-o iar alta care mânepoimâne o s'a capăt şi eu la mână.[1] Salutare şi frăţie.

Ionescu.

LVI.

20 Iulie 1851. st. n.

Iorgule iubite. In sfârsit am primit banii prin Iancu Alexandri! valoarea însă în franci echivală aicí cu 100## austriaceşti, fă tu socoteală după cât umblă galbenul acolo şi vezi dacă nu era mai bine să prefaci de pe loc în galbeni şi apoi aice să fi primit în franci câte 11 şi 69 e. unul. Dupe socoteala mea câte 37 lei galbenul socotindu-se mi s'a luat drept comisioane adusului aice aproape de 10%. De este atâta etalul curent pe acolo apoi te vei mira de nu vom cădea mai degrabă sub tirania bancheréască de cât sub tea muscălească. Or-cum mare bine mi-au prins sosirea banilor şi-ţi mulţumesc că ştiu că nu din vina ta am avut întârziere. In viitor trimite-mi rogu-te prin vre-un bancher mare ca să nu pierdem aici atâta şi ca să nu ne mai prelungească aşa de mult. Iată trimet chitanţă din partea noastră amândoror. Lui Iancu i-am dat numai eu singur când am primit. Iartă-mă că nu-ţi

[1] Vezi despre această mişcare literară şi activitatea ziaristică a lui Eliade la Paris şi cărţile sale tipărite acolo, — studiul lui Oprescu din publicaţia *Daco-romania*, IV, Cluj. 1926, 867—76.

www.digibuc.ro

scriu mai mult acum fiindcă mă grăbesc ca să nu întârziu şi-apoi ţi-am mai scris şi mai 'nainte vre-o două scrisori după care aştept răspuns. Fii cu sănătate iubite Iorgule şi nu uita pe prietinul tău care numai pe tine te are acum acolo mai cu priinţă. Scrie-mi de mama şi de Poni şi sărută din parte-mi pe acei ce vor întreba de mine.

Al tău prietin *N. Ionescu.*

LVII.

Place de Pantheon. No. 9. 23 August 1851.

Iorgule iubite. Îţi scriu astă una dată nu mai drept formă, fiindcă cu venirea lui Cosadini te vei înştiinţa deplin şi de nevoile şi de voia bună ce avem pe aici. Atâta numai te-aşi ruga să nu mă ţii de rău unde nu ţi-am trimes pân' acum cărţile lui Eliad-ştii vorba românului de departe trandafir de aproape borş cu ştir, ia aşa's şi scripturile lui Eliad. Trebue să cam vă iasă din minte că aici la Paris tot bune au să fie câte se fac şi se lucrează.[1] Eu unul m'am învăţat a nu prea admira fie ce lucru şi fie cum; să nu facem ca turcul cele . . . ştii care cumpărase săpun drept caşcaval, şi apoi eu cred că voi prea vă lăsaţi pe tânjeală pe acolo cu gând aice merg boii drug... crede-mă că dobitocia nu are privilegii să domnească numai în ţară asupra oamenilor noştri; naturalisarea cea deplină nu se dă aşa lesne în pământul cuminţiei! Eu nu mai cunosc o mulţime de ai noştrii cari nici vor să se împământenească în ţara oamenilor cari nu sufăr dobitocia nici chiar dela un boer divanist. Judecă acum de n'am dreptate să-ţi zic că în sfârşit Eliad care s'a şi dus de aici, cât a şezut nici a gândit să se naturalizeze, omu cuminte şi de omenie. Când s'a întoârce în ţară n'ai grijă tot aşa o să pară de isteţ înaintea cutărei mahalale din Bucureşti. Nici o hirtă mai mult nici o iotă mai puţin

[1] Emigraţii din Principatele române serbează la Paris în 29 Iunie 1851, aniversarea revoluţiunii din 1848. S'a sfârşit cu scandal şi certe. N. Ionescu şi-a avut partea lui de vină, fiind „om rău din natura sa" care „voeşte totdeauna a combate pe toţi". Vezi descrierea lui de C. A. Rosetti, care a participat la serbare, în *Note intime*, ed. Vintila C. A. Rosetti, II. Bucureşti, 1916, p. 77—8.

www.digibuc.ro

tot atâta este Eliad acum cât era și în țară, — vezi păcatul de a îmbătrâni în zile rele — tare mă tem să nu par și eu bătrân după ce ți-am dârdâit atâta de Eliad; tu ca om cuminte alege ce ți se pare și zi că tot ți-am făcut bine spuindu-ți curat ce socotesc eu despre un om pe care tu l-ai prețuit și poate încă-l prețuiești ca un darnic ce ești în inima ta. Altele altă dată. Deocamdată să auzim de bine. Sărutare și frăție. Al tău *Culai.*

LVIII.

13 Oct. 1851.

Iubite Iorgule! Iată-ți trimet mai multe cărțișoare în loc de cursul de literatură ce-ai cerut. Când n'așî fi încredințat că or-ce ai dori să afli despre mine aceea vei afla din viu graiul prietinului ce-ți va aduce scrisoarea asta, atunci m'aș întinde mai mult în vorbe. Atâta numai să știi că nu ți-am trimes vre-o operă mai însemnată pentru că m'am temut să nu-ți trimet ceva prea cunoscut de tine. Cărțile de literatură ce-ți trimet au meritul de a fi din cele mai noui, astfel gândesc că vor fi pentru tine bine-venite cel puțin ca „curiosități". Iar de voești să aibi altfel de opere și mai luminoase și mai ponderoase și mai frumoase atunci în franțuzește eu nu văd mai de folos pentru tine decât cursurile lui Villemain. De nu le ai și vrei să le aibi numai decât, atunci rămân pe altă ocaziune. Știind că prin văru-tău ți-ai mai tras de aice cărți altădată, m'am temut să nu-ți cumpăr de acele ce ai fi având, căci vâru tău cu care prea rar mă văd, acum de când avem în gând cererea ta nu l-am văzut nici decum. Toate acestea ți le spun că doar nu mă vei ține de rău pentru ceeace am făcut din capul meu întru trimiterea cărților acestora, care sunt unele cam de tot elementare sau unele de o valoare critică mai mult și altele numai ca cele carele am socotit eu mai potrivii cu genul inspirației tale poetice. Pe Béranger cred că l-ai, precum cred că cunoști și pe Pierre Dupont care acum este un puiu de Béranger. Din cele ce vei ceti în cărțile de critice și de istoria literarii ce-ți trimet socotesc că pentru tine vei cunoaște că e mai de folos a te îndeletnici cu studiul

www.digibuc.ro

literaturei în însuşî modelurile genurilor creatoare. Apa de isvor este totdeauna cea bună şi mai priincioasă. Dacă tu nu vei afla isvorul unde să te adăpi mai cu priinţă numai călcând pe urmele adevărat marilor creatori apoi fii sigur că nici o carte din lume nu te va învăţa cum să faci ca să te înnalţi în seninele regiuni ale adevăratei poesii. Crede-mi că toţi poeţii care au eşit pogorându-se de-a dreptul din sfera inspirărei greceşti toţi unul pe altul s'au format. Gramaticii şi dascălii de tot soiul n'au fost de când îi lumea isvorul adevăratei inspiraţii. Omer, or cum, este fiul rapsozilor ce erau dinceput inspiraţi de adreptul de geniul creator al poporului. Dar nu vrea să zică că poetul n'are nevoie de studii. Nu vrea să zic că acum să dăm cărţile în foc sau cel puţin să le despreţuim o nu! Nu mai trebue să ştiu că cartea cele mai de multe ori se învaţă din sufletul nostru decât din cârţile făcute cu alte cărţi. Dupe aceste voiu să încheiu rugându-te să mă erţi unde nu împlinesc acum făgăduinţa ce-ţi dădeam în scrisoarea de mai alaltăeri ca să-ţi vorbesc despre „principele mele" ce atât, zici, că de neplăcute (şânt) Dlui Mitiţă Sturza pe care-l socoţi că ne este trebuitor. Poate într'altă scrisoare să te aduc să crezi că orcum măcar cât de rele să fie principele acele, totuşi pân'acum nime n'are drept să mai le defaime pentrucă nimeni nu le-am supus spre încuviinţare, cu atât mai puţin unul din prietenii mei cârula nu i le-am comunicat niciodată. Iar despre tine mă măgulesc a crede că vei înţelege, din cele ce-ţi va spune şi Chinezu, că n'am vrut nici decât să-ţi formez „opinia" în contra lui Eliad... căci nu simt trebuinţa de a-l derăpâna din piedestalul unde soarta revoluţiei l-au suit. Pricina acestui cult negativ ţi-oiu spune-o altădată. Acum salutare. *N. Ionescu.*

LIX.

[c. Dec. 1851]

Dulce Iorgule! In scrisoarea ta cea din urmă îmi pomenişi de Mitică Sturza adăugând că ai înţeles că „nu-i plac principele *mele*", de atunci n'am uitat cuvintul acesta. Poate nu pentru alta decât pentru că mi-a venit prin

www.digibuc.ro

gura ta; căci în data scrisoarei tale în Septemvrie eram cam cu grijă despre adevărata pricină pentru care D. Mitiță Sturza din Iulie nu mi-a mai fost scris de fel.[1] Tot însă mai dam cu socoteala că poate aștepta de la mine răspuns la scrisoarea Dsale cea din urmă. După scrisoarea ta toată îndoiala peri dela mijloc. Și astfel eu fără să fiu de vină pierdeam un prieten pentrucă, nu-i plăceau „principele mele". Dulce Iorgule nu știi câtă ură am pentru învinovățirile nedrepte. Și poate nici închipuire să-ți faci despre părerea de rău ce am totdeauna când desplac cuiva numai pentrucă am cutare opinie și eu despre lucrurile omenești. Dacă prietenia este ceva mai mult decât o legătură fragilă întemeiată pe cuviințe sociale atunci departe de inima mea acei ce m'ar iubi pentru că ași avea cutare sau cutare părere. Socotesc că tu crezi ca și mine că prietenia este o simpatică plecare a omului către om și de aceea te fac pe tine prietenul meu judecătorul „principelor mele". Se înțelege că mai întâi pe toate trebue să cei o anume dare pe față de principele mele așa precum sunt ele în opinia acelui ce a zis că ele „nu-i plac", căci pricepi că eu acum n'oui veni să-ți espui în generalități pretențioase însuși fundul ființei mele morale. Nu; atâta numai voiu de la tine ca să te încredințezi că „principele mele" sunt necunoscute cu totul acelui ce zice că nu-i plac. Și când vei fi încredințat de asta, atunci poate însuți te vei folosi cu ceva, de nu cu mai mult, măcar cu atâta că vei ști de acu înainte cât este de fragilă și fără urmare prietenia care nu este întemeiată pe adevăratele ei temelii. Iată dar îți trimet *„della"* întreagă a scrisorilor ce am primit dela D. Mitică, cercetează-o cu luare aminte și apoi fă-te a întreba pe acel cui nu-i plac „principele mele" de unde și cum mi le-a cunoscut acele principii și dacă ai isbuti a căpăta dela el asemenea *„della"* ca de la mine atunci ai vedea câtă ușurătate era în judecata care a făcut-o D. Mitică despre mine. Dar, vei zice, pentruce atâta bătae de cap ca să viu la aceea ca să te încredințezi că am fost rău

[1] Vezi mai departe scrisorile lui D. A. Sturdza, în deosibi cea din 22 Iulie 1851.

www.digibuc.ro

şi pe nedreptul osândit de unul ce se zicea prietenul meu? Eh! da ce Iorgule nu şti cât este de adâncă înrădăcinată în generaţiunea noastră nevoia de a se socoti pe sineşi ceva înjosorând numai şi despreţuind cu totul pe oricine. Eu unul n'aşi vrea să cad în păcatul acesta. Nici pe tine n'aşi vrea să te văd judecându-mă ca alţii numai după opiniile ce aşi avea. Şi astfel rămâind ca să fim preţuiţi după faptele şi simţirile noastre cele bune, socotesc că iubirea dintre noi şi prietenia ar trebui să fie cea mai din urmă pedeapsă care să ni se dea când greşim cu fapta unul către altul. Tu nu-mi mai scri nici decât şi pentru ce? nu mă pricep. Asemenea de Cosadini şi de Chinezu de care doresc mult, nu am nici o ştire. Ce să fie frate de se fac cu toţii uitaţi, cum intră în ţară? De anul nou gândiam să le scriu, dar m'am lăsat ca să le vin şi eu de hac. Tu însă nu mă uita de tot şi adu-ţi aminte că numai pe tine te am care îmi mai spui câte odată câte ceva despre cele ce se petrec pe acolo.

Salutare şi frăţie. *N. Ionescu.*

LX.

7 Februarie [1852.]

Iorgule iubite. Ieri scormolind prin hărţoagele mele am dat încă peste două scrisori de la D. Mitică Sturza. Ţi le trimet şi pe acestea ca să le adaugi la della'. Dar tu de ce m'ai uitat aşa de tare? Ce mai dregeţi pe acolo? Teatru naţional merge bine? Alde Cosadini, Chinezu, Leca îi vezi tu câte odată prin Iaşi? Trebue să şti că eu numai de la tine am de primesc ceva ştiri? De pe acolo, aşa închipuieşte-ţi de când ai urât de a-mi scrie în ce fel de stare pot să fiu? Văru-tâu era să plece de unde sunt acum vre-o cincisprezece zile. Eu n'am mai dat de atâta vreme pe'n mahalaua aceea, pe unde îl întâlniam mai adesea. Cu venirea lui cred că vei afla de amânuntul de toate cele întâmplate pe aici, deaceea eu nu-ţi mai ating nimica. Atâta numai că, de când suntem în republică autocratică, sub un president rezemat pe o constituţie de însuşi el făcută nejurată de nime pare că toată lumea îşi caută de treaba-sa, iar treaba libertăţei

www.digibuc.ro

şi a dreptăţei tuturor şi a onoarei naţionale toate acestea atârnă de la un singur om. Te las să judeci de poate să rămâe multă vreme soarta unui neam aşa de nehotărîtă, căci frica poate să înghieţe pe oameni, dar ca să trăiască în pace trebue alt oarece. Cu toate acestea iarna se trece încet încet. Crediturile cele mici nu prea încetară, şi astfel trăim şi noi plini numai de speranţe. Tare mă preocupă gândul şi mă întorc în ţară fără mai multă întârziere. Insă nu ştiu cum mi s'a sfeti. Cum voiu primi dela şcoală cele mai de pe urmă semestre îndată o să iau o hotărîre. Atunci ţi-oiu scrie, iubite Iorgule, ca să te găteşti a-mi da sfaturile cele mai prieteneşti în ce se atinge de a îmbrăţisa la întoarcerea mea acasă ramura în care să pot fi mai de folos la şcoală sau afară de şcoală. Salutare şi frăţie al tău. *N. Ionescu.*

LXI.

6 Martie 1852.

Iorgule iubite. Când ţi-am scris mai 'nainte de data asta nici gândiam că Cosadini însuşi, era să-mi aducă dela tine scrisoare şi cărţile mi-au pricinuit mare mulţumire. Acum ştiu din viu graiul unui prieten cele ce mai faceţi voi pe acolo. De multe m'am întristat, însă nu atâta încât să nu-mi ardă inima de dor de a mă întoarce fără mai multă întârziere la vatra părintească. De aşi avea cu ce mă scăpa de datorii, zic aşi purcede de aici şi însuşi în luna asta. Aştept dela acurateţa ta, ca să primesc trimestru, să-mi plătesc iernaticu acesta, să-mi mai pingelesc cibotele şi apoi să mă pui să caut să-mi închipuiesc de mijloacele de drum. Or cum mai dincolo de luna lui August n'aşi vrea să şed precum am şezut pân' acum aice. Pentru mine pânea străinătăţei nu este dulce îndelung. Şi crede-mă că de n'am căutat să fiu gata să pot porni acum în primăvara asta, n'au fost pricină numai din neîngrijîrea mea obicinuită. M'am nădăjduit în primirea unor sumuşoare făgăduite; dar . . . înzadar, căci uite şi chiar Mitiţă Sturza carea zicea că are să-mi mai trimită cei de pe urmă 25 ⌗, nici el nu-şi mai aduce aminte de mine. Din alte părţi avem de nu aşa de

www.digibuc.ro

bun cel puțin așișdere de măgulitoare speranțe. De nicăiurea însă pân' acum nu-mi sosește nimic. Tu ști că nu este în firea mea să cerșesc de la cine socotesc că n'am nicio crezare. Astfel într'un cuvânt sânt redus să mai rămân aice pân ce din una alta voiu capta la mână cu ce să mă pornesc. De câteva zile am și o lecțiune de românește la Mme Alexandri, gingașa și estimata soțioară a lui Iancu, de la care socotesc că în două trei luni voiu prinde ceva la mână. Cu toate acestea bine poți tu pricepe că cu țârâita așteptând pot să trec și vara toată fără să mă pot întoarce. Dacă aș avea cu se ședea încă aici mai în lesne poate n'aș face râu să nu mă grăbesc atâta a mă întoarce. Ce crede-mi că m'am cam săturat de o vieță cu necaz. Mi s'a prea amărît sufletul ca să pot duce mai îndelung din sudoarea străină. Nu știu cum doresc să mănânc și eu o bucățică de mămăligă în țară la mine din chiar sudoarea feței mele. O ce mulțămire are omul când este stăpânul său întru toate, căci credemi dulce Iorgule că înzădar ne vom ține numai cu sufletul, numai cu mintea noastră deasupra servituților lumești, trebue însă ca să fim deplin mulțumiți să nu îmbucăm în noi bucăfica nestropită cu însăși sudoarea noastră. Nu-ți zic mai multe căci sunt sigur că inima ta cea delicată m'a înțeles cu desăvârșire. Nici îți mai spun cum sunt și ce mai fac căci uite sunt în stare de a mă porni de aici și mâine de mi-ar fi prin putință să găsesc o comoară măcar de vre-o mie de franci nu mai mult. Dar mă tem tare că tot o să mai aștept răspuns dela tine, fiind că pe aici nu se mai găsesc comori și pe paveaua Parisului mai puțin de cât aiurea. Așa fi cu sănătate și nu uita de a îngriji ca să avem la vreme măcar puținul ce a mai rămas să primim de la școală. Căci în puținul acesta mari speranțe au o multime de mici datornici care îmi caută cam cu rău cum de nu-mi vine mai de grabă. Eu știu că tu nu ești de vină la asta, dar lor nu le spun ca să nu-i mâhnesc și apoi știi vorba că mieux vient tard que jamais. Incheiu aici sărutându-te cu dulce și rugându-te să faci asemine și tu cu Chinezu cărui nu-i mai scriu acum de graba de a da plicul la postă. Al tău *Ionescu.*

www.digibuc.ro

Dacă Ionescu ar fi avut lemne, ~~sau~~ nu ar fi venit să se încălzească la mine care mai am două sau trii bucăți și prin urmare nu-ți aș fi trimis o dulce sărutare. Sânt foarte ~~bine~~ lemne ca și tine. Al tău prieten: *G. Cosadini.*

LXII.

29 Martie [1852.]

Iubite Iorgule. De ce m'ai urât așa de tare? Au nu știi tu că numai pe tine te am acolo, care-mi scrii *regulat* și cu inima deschisă despre câte vrea gândul meu să afle pentru țară și ale ei? Dece dar atâta îngreuere din partea ta? De ai fi putut avea în privire dorințele inimei mele aș zice că ai socotit de prisos a-mi istorisi despre lucruri care poate în curând să le văd și să le prevăd cu însuși ochii mei? Dar așa neștiind cât doresc să mă pot întoarce acum fără mai multă întârziere în țară cum de m'ai uitat pân 'ntr'a atâta? Eu din parte-mi ți-am răspuns la scrisoarea trimisă cu Cosadini și ți-am mai scris încă după aceea dupe ce încă îți scrisesem cu o zi chiar mai înainte de sosirea lui Cosadini. Știi bine că îndată ce tu nu-mi scri, de acolo despre ce mă poate interesa, altul mine nu-mi mai scrie. Ca să-ți scriu de aice de câte se petrec sub ochii mei, sau să-ți împărtășesc cele ce le păstrez în inimă, crede-mă ar fi fost deși un lucru foarte plăcut mie însă cu totul ostenitor, obositor peste măsură pentru tine; căci din gazete ai fi aflat mai multe despre politicale, iar despre altele să fi pus, să fi căutat a pune în scris simțemintele inimei mele un asemenea lirism tradus în proza proastă a stilului meu reformat ar fi fost pentru muza ta cea dulce un atac de nervi regulat după fiecare scisoare. Gazetar or liric prosaic nu-mi place nici decât să fiu chiar nici pentru a face plăcere unui prieten ca tine. Vezi de aceea scrisorile mele, erau atât de deșerte de novități pe cât de desgustate ca împărtășiri a inimei. De aceea îți dau toată dreptatea că nu le-ai făcut onoarea de a trimite răspuns după ele. Dar pentru ce mă rog să mă osîndești și pe mine însuși pentru *păcatele stilului* meu. Pentru ce să fi tu mai crud decât *indexul* catolic care arată numai cărțile ce nu-i plac dar pe autori îi lasă în pace să nu-i

www.digibuc.ro

caute să-i stingă mai bine să-i ardă ca altădată. Fii şi tu prietine de veacul tău. Zi cât de greu de scrisorile mele dar pe mine nu mă osândi ca pe scrisorile mele. Astăzi precât se poate despoţii înşuşi tiranisesc numai pe cei resvrătitori prin idei şi pe cei ideali în faptele lor. Iar pe om îl cruţă şi nu-l martirizesc, şi nici pedepsesc cu asprime decât pe cel ce este o idee întrupată şi întrupată astfel încât să fie cu greu a despărţi fapta de idee. Deci osândeşti-mă pe mine în ceea ce este ideea mea, dar cruţă-mă şi nu mă pedepsi pentru că fapta mea, că purtarea mea este fiica ideei mele. Eu am avut ideea să nu-ţi scriu nici de novităţile de toate zilele nici de impresiunile inimei mele. Am putut să fiu greşit în ideea mea. Tu puteai să mă îndreptezi, să mă îndemni pe calea cea bună. Dar să osândeşti fapta mea nu în sine, ci să mă pedepseşti însuşi în *sinea mea*, să mă pedepseşti pe mine însuşi, una ca aceasta este prea crud lucru pentru mine. Spune-mi nu ţi se pare şi ţie acum că este aşa? Dacă ţi s'ar părea că e aşa, dacă părerea ta ar fi întocmai ca vederea mea în minutul acesta atunci sunt sigur că 20 de zile bine nu vor trece şi oiu să am o scrisoare de la tine. Pân' atunci judecă ce nădejde hrăneşte sufletul meu din prietenia ta şi nu te îngreuia a-ţi răspunde. La toate, cu toată sinceritatea ta habituală. Al tău prietin *N. Ionescu.*

LXIII.

11 Aprilie [1852].

Iubite Iorgule. Ieri primit banii, azi i-am împărţit cu Donici, şi mâne punem la postă adeverinţa. Eu din partemi şi pentru Donici îţi mulţumesc de grija ce ai avut de a ne trimite aşa de în vreme aceşti atât de aşteptaţi bani. Mă păstrez pe când te voiu strânge în braţele mele pentru ca să-ţi spun cu o sărutare cordială şi frăţească recunoştiinţă ce simţesc pentru osteneala ta în favoru meu. Crede-mi că de nu erai acolo eu cu mândra mea ruşine niciodată n'as fi cutezat a cere atâta dintr'un isvor din care atâta bunătăţi am avut. Bine şti că eu de a putea fi din cea mai fragedă vârsta tot din biata casa şcoalelor am cunoscut ajutor şi îndemânare. Nu ştiu cum s'a în-

www.digibuc.ro

tâmplat dar atâta știu că mai cu întreaga existența mea sunt dator mai mult către acela către care rar se cunosc datori vreau să zic țării mele și acelor ce o țin în spate, cu sudoarea lor de toate zilele. Și iată pentru ce n'am mai socotit de cuviință să răspund la hârtia cea dintâiu prin care departamentul îmi făcea cunoscut că cu primirea ajutorului ce-mi da eu mă legam de a mă întoarce ca să mă întrebuințeze. Pentru mine nu era o nouă obligare căci eu nu uitasem nicidecum cât eram dator și fără de aceea casei școalelor. Acum zici că de cuviință să fac o hârtie către departament și o scrisoare către Cuza căci astfel făcând tu crezi că aș fi ajutat cu bani de întors .și că întorcându-mă n'aș ședea cu mânile în sîn. La așa sfaturi pline din partea ta de cea mai curată binevoință către mine crede-mă că n'am curajul de a răspunde decât cu cea mai punctuală urmare. Cu atât mai vârtos că asemenea scrisoare către Cuza de mult gândeam s'o fac. Cu toate aceste mie nu-mi vine să cer așa *debut en blanc* ban de la Departament căci ți-aduci tu bine aminte că în adresa către noi Departamentul ne face numai cunoscut că Vodă a încuviințat un ajutor de atâta pe timp de doi ani și nimic mai mult. Eu țiindu-mă de asta de-mi era cu putință nici ție nu-ți mai pomeniam că mi-ar prinde bine să am cu ce să mă întorc acu îndată. Socoteam că să fiu de începutul semestrului de vară acolo ; însă acum oiu să pic ca din chiar senin de vremea examenelor înaintea vacanțiilor. Deci spune-mi nu va fi cam cu greu să am de 'ndată o ocupațiune ? De ar fi cu putință să am o misiune de revizor pe la școalele din ținut, acum cu prilejul examenelor ce vin atuncea numai ași putea deodată să nu stau viind cu mânile în sân precum tu, prietine cu atâta dulce îngrijire te temi să nu mi se întâmple una ca aceasta. Ori-cum va fi, eu sunt gata și hotărît să plec îndată cum voiu primi răspuns dela Departament 'și dela Cuza după cele ce le voiu scrie astăzi. Puind din parte-ți stăruința ca să am răspunsul acela îndată, atunci peste 25 de zile numărând de astăzi înainte eu aștept ziua după care va trebui numai decât să mă pornesc de aici. Cu cât voiu ședea mai mult pe loc cu atât mai mult imi va tre-

www.digibuc.ro

bui să am mijloace de drum. Căci numai din banii căpătăţi cu acest titlu am de gând să-mi plătesc şi oarecari datorii aici şi să-mi cumpăr şi ceva cărţi de care oiu să am trebuinţă. Socotesc acum dacă n'am să caut să plec cât mai curând voiu putea. De aşi şti anume ce clas pot să am în sfera studiilor mele, mi-ar părea mai bine ca acum de odată să ştiu ce cărţi mai întâi să-mi cumpăr pentru şcoală, căci neavând destule parale trebue să mă mărginesc foarte acum deocamdată. Incheiu. aici să scriu Cuzei. Sănătate. [*N. Ionescu.*]

LXIV.

16 Apr. 1852

Iubite Iorgule! Astăzi *cartul* zice că să porneşte, eu nu ştiu de l-om putea găsi ca să-i dau scrisoarea asta. De nu, atunci ţi-oiu trimete-o prin poştă. Poate să te superi pe mine că nu-ţi trimet „România viitoare"[1] şi alte scrieri ce doreşti să le ai. Insă fă ca să pot veni eu însumi la tine mai curând şi atunci cu mine am aduce cât oiu putea din cele scrieri ce au eşit la lumină aice. Sunt hotărît să mă pornesc chiar în minutul ce voiu primi banii de drum. Cel mult pe la sfârşitul lunei lui Maiu socotesc să fiu la porţile ţării. Iunie întreagă gândesc să-l petrec cu tine prin cireşii de la viia ta dacă o mai ai. Pe urmă dacă aş fi aşa de norocit să pot face o colindă pe alocurea prin ţară, cu treabă fără treabă oricum gândesc să-mi implinesc dorinţa asta de a-mi vedea mai de aproape acea iubită ţară care atât înfrumuseţează icoana tuturor cugetărilor mele. Spune Chinezului dulci sărutări de la mine şi roagă-l să nu uite că mi-a făgăduit să-mi scrie pre lung despre cele dela şcoală. Cu toate că însumi oiu să le văd fără întârziere pân'atunce însă încredinţează-l că mi-ar face mare mulţumire să ştiu ce întipărire face asupra lui rânduiala ce se păzeşte acolo. Asemenea te-aşi ruga să spui câte şi mai multe complimente din parte-mi

[1] „*România Viitoare*" a apărut la Paris în 20 Sept. 1850, având comitetul de redacţie compus din: C. şi N. Bălcescu, D. Brătianu, C. G. Florescu, N. şi Şt. Golescu, G. Magheru, V. Malinescu, A. Paleologu, C. A. Rosetti şi I. Voinescu.

www.digibuc.ro

Domnului Mitiță Sturza, însă nu știu eu nu-i ar fi greu măcar să audă de mine. Tu cred că ești încredințat că eu n'am vină de una ca aceasta. Cu toate acestea mi-ar părea bine și mult bine mi-ar prinde să am la pornirea mea de aici și rămășița ce zicea Mitiță că mi se mai cuvine din banii după înscrisul răposatului și prea vrednicului-cuconul părintele Dsale. Mi se pare că înscrisul e tot la Zamfirescu la Roman, ia vezi Iorgule n'aș putea să am un răspuns și în turburarea asta. Zău că mult bine mi ar prinde să am așa pe neașteptate acei vre-o 29 de galbini, știu sunt în stare să-i dau toți pe cărți de care o să am atâta trebuință dacă la școală voiu căpăta precum doresc catedra de *filosofie* sau cea de *istoria* și literatura Patriei. Aice șezând cine mai gândește să cumpere cărți când sunt atâtea biblioteci publice cele mai avute și mai ținute și mai deschise decât pe oriunde aiurea. Pe acolo însă și chiar în biblioteca școalei cărți de școală prea puține găsește cineva. Nu știu cine mai are grijă acum de bibliotecă. Când eram eu și cu D. Codrescu bibliotecari știu că nime nu mai căuta să inavuțească și să completuiască acel așezământ care totuși s'ar fi putut duce la o stare de folos pentru școlari și profesori măcar, de nu și pentru public. Dar să lăsăm a mai gândi la cele ce s'ar fi putut face și nu s'au făcut și să venim la ceeace trebue să facem acum și noi ca să rămână încăi un început bun după atâtea încercări nenorocite în toate privirile. Când din toate părțile pare că se întunecă tot mai tare precum zici tu orizoanele dorințelor noastre, atuncea tocmai gândirea se încoardă și prudența ne duce chiar prin calea peirei către ziua scăpărei. Cel puțin așa mi se pare mie că este datoria noastră acelor care pricepem câtă este de grozavă frica ce scoate din suflete pân și cunoștința datoriei. Fais ce que dois advien que pourra. Vorba măreață și generoasă care făcea minuni dar care poate încă să facă și mai mult, adică să ne facă a împlini datoriile noastre chiar și când drepturile toate ne sunt călcate în picioare sau făgăduite.

Salutare frăție: *N. Ionescu.*

www.digibuc.ro

LXV.

16. Apr. 1852.

Iubite Iorgule! Iată că am făcut cum mi-ai zis, am scris Dlui Cuza însă de bani nu i-am atins nimic. Nu știu cum nu mi-a venit să-i cer un nou favor după ce atâta am în cugetul meu că sunt dator școalei. Dacă ar fi trebuință de o nouă încuviințare Domnească atuncea mai bine ar fi să purceadă lucrul tot de la minister ca un ce oficial, răzimat pe dorința manifestată din parte-mi de a mă întoarce numai decât. De altă parte pentru asemenea măsură s'ar găsi precedente poate în arhivele școalei. De ar fi să am acum cu titlu de drum vre-o 50 ori 60 ## atunci tu respunde-mi ca să nu-mi treacă vara, așa în așteptare și înglotându-mă în datorii aice. Auzi tu scrie-mi numai decât oricare ar fi rezultatul stăruințelor tale. Eu număr zilele de azi în 25 de zile, în cele dintâiu zile a lunei viitoare caută rogu-te să am un răspuns dela tine. Crcdemă de nu mi-ai fi dat tu nădejdea în scrisoarea ta cea mai din urmă poate lăsam rușinea la o parte și mă acățam de unii alții cari stau și pleacă într'acolo. Afară de asta tot nădăjduiesc să-mi pot lua ceva cărțișoare cu mine, de aceea mai vârtos aștept și răspuns la ce te-am rugat despre banii de la Miclăușianul. Fă iubite Iorgule ce poți și asta una dată pentru mine, că uite de ce rămân de ce cheltuiala merge și bine știi tu că acu subvenția mult puțină s'a sfârșit. Asemenea nici despre catedra ce ași dori să am n'am atins un cuvânt în scrisoarea către ministru. Ascultând gustul meu cu totul particular aș dori să am un curs de istorie sincritică și de istoria patriei în particular. Iar nefiind inființată a asemenea catedră atunci ca să nu surp pe nimeni din locu-i aș putea să am cursul de filosofie. Studiile mele au trebuit să fie neapărat foarte variate deși concentrate cu totul numai la ce privia d'a dreptul deșteptarea științelor morale și politice în țara noastră. De aceea filosofia istorică a fost temelia pe care m'am răzimat în toate lucrările mele de cinci ani acum. Tot ce se atinge de om privit în sine (filosofie) tot ce atinge de om în societate (Economie politică și istorie) iată materia necontenitelor mele medi-

www.digibuc.ro

taţii. Filosofia morală, Economia politică, istoria critică şi literară iată câmpul îndeletnicirilor mele în anii de întâiu. Pe urmă aplicând critica istorică şi filosofică la istoria noastră în parte şi la gradul de civilitate morală a societăţei noastre abia acum ajunsesem a mă îndeletnici mai serios de ale noastre, adică de gradul moral al societăţei noastre de azi şi de formarea ei dinceput şi desvoltarea prin veacuri dela risipirea împărăţiei romane. Aşa bine vezi că dacă mi s'ar sorti o catedră de istorie şi literatură naţională, n'aşi avea gând să merg tot înainte chiar cu îndeletnicirile-mi proprii, astfel mi-ar plăcea mult să intru în carieră plin de palpitările încă calde ale celor de pe urmă a mele meditări. Mă înţelegi acum pentruce nu puteam să spui nimănui unele ca acestea. Dela Minister precum ţi-am spus sunt hotărit să iau si clasul de abc. numai să arăt că simt viu în sufletul meu recunoştinţa care atâţia o au numai pe buze. Sărutare frăţească. Al tău

Ionescu.

P. S. De azi în 25 de zile ori cu capu de piatră ori cu piatra de cap.

LXVI.

12. Iunie. [1852.]

Iubite Iorgule. De când mi ai trimes ştire că am să primesc semestrul al doilea prin Iancu Alesandri iată acum sunt mai două luni în capăt şi încă nicí un cuvânt n'a venit dela Rolla, căruia zici că i-ai încredinţat banii să primim aici. De vre-o două zile a ajuns aici şi Basile Alesandri, şi unde socoteam că în sfârşit după atâta aşteptare, am fi primit bani printr'insul, nici măcar un răspuns, nici măcar un cuvânt nu ne-a adus să ştim ce să facem. Eu unul nici măcar ştiu ce să mai socotesc de asemenea întârziere, fără cât sunt cum nu se poate mai mâhnit dece nu mă pricep cu ce vorbe să mai port pe acei cărora le sunt dator. Tu nu şti prietine ce vreau să zică a trăi pe credit într'un oraş mare ca Parisul unde pe cât este de bine de a avea credit pentru ale traiului vieţii, pe atât este de ruşinoş să nu plătească omul când se cade unde şeade şi mănâncă. Şi apoi este şi alta că pe

www.digibuc.ro

credit ține îndoit mai mult toate cele. Las acum de mine că eu, zi, sunt demult în obidă despre a datoriilor, dar apoi Donici care n'avea nici o datorie și care caută să se economisească acum cu ce-i vine de la școală să nu facă datorii, și el acum nevoit fiind a trăi de atâta vreme tot pe credit și el acum ca și mine prinde a se îngriji de acest lucru ce costisește mai sus de cum putem noi să ajungem cu slabele noastre îndemânări. Și uite iubite Iorgule altă n'am cere de la tine decât să aibi grije să nu pățim așa de neesplicate întârzieri în trimiterea acelor bani mulți, puțini care ni-s încuviințați din cassa școalei. Cel mai lesne mijloc este să binevoiască săminia (?) școalei a-i da pe un bancher chiar plătindu-i ceva cu scădere privitoare numai pe noi, crede-mă tot ar fi mai bine decât acum, uite două luni în capăt decât tu ai dat banii lui Rolla și pân acum nici măcar un cuvânt, zice Iancu, că n'a primit de la Rolla. Când ai ști cum sunt de supărat de unele ca aceste neîngrijeri care nici poți a ți-le esplică într'un chip crede-mă că singur ai lua osteneala de a te duce la un bancher jidan de care sunt câți-va acolo cari au statornice corespondențe cu Parisul și prin asemenea chip mai regulat m'aș îndemâna aice. Iartă că nu-ți scriu mai multe căci drept să-ți spun sunt foarte supărat. Tu nu te îngreuia a mă escuza în inima ta cea bună și fi cu sănătate. Salutare frățească. *N. Ionescu.*

LXVII.

Paris, 25 Iulie [1852.]

Dorite Iorgule! Acum numai aflăm din gura chiar a Dlui M. Gouverné că văru tău purcede mâine în spre țară. Aflând tu pricinele acestei struneinări (?) a văru tău de pe lucru, prin analogie, poți a te lămuri și despre precara mea stare aici. Dela April tot una aștept cu neastâmpăr sau să mă pornesc de aici sau să mă așez încă pe un timp pe carte. Dar de unde să mai găsesc mijloace? Și izvorul dulce îmbelșugat care îmi venea din darnica mâna lui Negri de nu mi-a secat de atâta vreme până acum, poate dintr'o chipeală într'alta să n'ajungă până la mine. Mă măgulesc încă cu speranța că, fiind să mă

www.digibuc.ro

smulg în ist an de aici, voiu scăpa încai cu obraz curat chituind la porniré-mi toate datoriile ce fac acum mereu de patru luni încoace. Pentru ca să nu-i supăr bunătatea lui Negri din măsură afară am cerut şi de la Zamfirescu un împrumut de vr'o 20 şi mai de galbeni care-i aştept dintr'o zi într'alta. I-am scris şi supt adresa ta de două ori, răspunde-mi rogu-te de nu ţi-a fost cu îngreuere a mă îndatori cu trimeterea răvaşului la Roman? Spune-mi asemenea ce face Negri şi de socoteşte să vie odată aici până nu dă toamna peste noi? Şi tu ce mai faci? Ce mai cugeţi? Unde te mai afli, cum mai hălăduesti decând stai pe de laturea râpelor pe unde horhăeşte carul guvernului bietei noastre ţări? Ce mai este sau măcar ce se hueşte şi se plănueşte pe la şcoală. Cazimir ce drege oare pe acolo? Şi cum face el de nu se trimet tineri la învăţătură într'acoace? Au doar găsesc că este de tot şi în toate nefructuoasă petrecerea noastră prin şcolile Franţei şi chiar a Germaniei, că nici măcar într'acolo nu au să fi trimes pe seama statului mai mulţi decât un biet tânăr Apostolescu, la Berlin. Atâta destul este pentru a face un început? Spune-mi, spune-mi frate ce atâta nepăsare pe capul tinerilor acum însuşi când au şi ei mâna la putere? Spune-mi, spune-mi unde este curatul cuget al regenerării noastre? Eu simţesc tot încă caldă în inimă-mi şi vie speranţa ridicării noastre în lume ca neam independent. Mă doare inima numai de atâta că văd înnecându-se într'o cumplită nepăsare atâta mulţime de tineri care au tot ce le trebue ca să prindă să se întreprindă odată a urzi începutul unei noue ere de regenerare. Tu şi cei cari cugetă şi aspirează ca tine cu încredere ivirea unei noue renaştere românesti folosiţi-vă de un minut de repaus în care stau lucrurile acuma şi îndemnaţi-vă a face o preumblare măcar pe aici căci mâne poate să nu avem când a ne mai lumina trebuind a face şi noi ceva. Te sărut cu dulce şi nu mă uita, văru tău spune mai multe de aice, de acolo e mai greu a şti de aceea îngrijiţi a nu ne lăsa în atâta aşteptare.

Adio şi fi sănătos, al tău *Culai.*

www.digibuc.ro

LXVIII.

Paris 25 Martie 1858.

Bunului meu amic. Este mai mult decât o lună de când ţi-am scris, trimiţându-ţi şi un mic fragment pentru revista literară ce erai să începi. Până acum însă n'am avut plăcerea să primesc nici un răspuns. Nu cred să mă fi uitat ca atâţia alţi care nu se mai gândesc la mine.

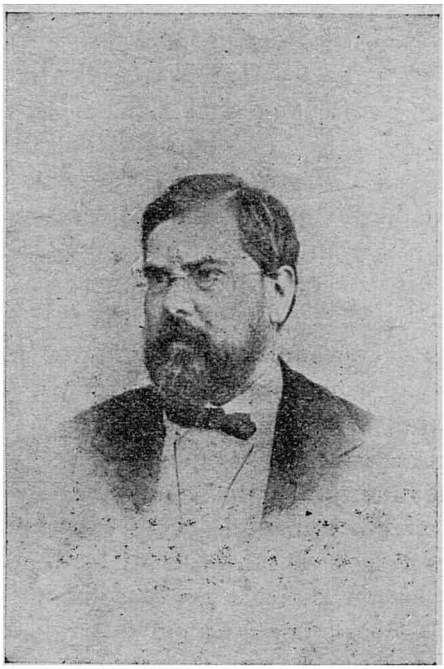

Nicolae Ionescu.

Amice, trec prin crude încercări şi mă uit cu durere la credinţele frumoase care mă lasă. Imi închipuiam c'ar fi cu putinţă să fie mai bine, şi inima-mi uşurată să poată revărsa impresiunile sale, dar acum, crede, încep a pierde şi această speranţă. Am auzit zilele astea, că te însori cu Dlle Mărculescu, fragetă floare ce poate îndulci cu parfum viaţa unui poet. Dacă este adevărat eu te felicit, şi doresc să-ţi fie un isvor de mulţumiri şi de inspirări. Amice, o să te rog ceva. Nu poţi să-ţi închipueşti cât sunt de supărat. Este o lună şi jumătate de când n'am nici o

www.digibuc.ro

para şi până la Mai n'am nimic. Am intrat în datorii şi nu ştiu cum o s'o duc. Cineva trebuia să-mi dea 30 galb. pe semestrul întâiu şi nu mi-a trimis nimic, puindu-mă în astă stare. Luna se sfârşeşte, îmi cere parale la casă şi la mâncare, trebuie să plătesc o inscripţie la şcoală şi n'am nimic. Te rog dacă poţi, găseşte-mi ceva parale mai curând. E sfâşietor a cere amice, dar la ce mijloc să alerg. Dacă poţi, împrumută-te. Lucrez la o traducţiune L'oiseau de Michelet. Vorbeşte cu Socec sau altul s'o tipărească. Cu paralele ce voui lua voui putea să plătesc. Iaţă ce pot face. Scrie-mi amice. *Ionescu*. 49. Rue Bonaparte.

LXIX.

4 Aprilie 1875.

Iubite Iorgule. Astăzi fu întâia zi liberă pentru mine, astăzi'ţi repetaiu adeverinţa de la librărie că i-am depus în *comision* nu ştiu câte *Fedre* şi *Memorii* de ale lui Iuda Iscariotu. Ţi trimit originalul *act*. Nu te supăra pe mine că nu-ţi scriu mai multe. Pân'azi am făcut de patru şi de cinci ori pe săptămână cursul meu de istorie la universitate. Aceasta m'a obosit de tot. Astăzi înfine mai răsuflu. Gândiam să mă duc la ţară, dar nu am putut. Am trimes numai copilul, ca să mai ajute moşu-său. De ieri s'au înştiinţat aici despre convocarea poporului român în *comiţiile* sale electorale. Graţie unor păreri înţelepte noi, aici, noi democraţii, ne vom abţine! Abţinerea noastră dela alegeri, însă, nu va fi o abstinenţă politică, din contră; de aci 'nainte căile constituţionalei fiind închise, rămâne deschis câmpul patrioticelor străduinţe! Eu unul, despre partea mea, nici 'mi pun undeva candidatura, nici âmblu pentru a susţine a nimărui. S'au hotărît să ne abţinem aici, eu sunt aici fidel soldat al opiniunei democraţilor ieşeni. Abstinerea va fi absolută. Forul meu interior, ce e dreptul, nu e prea împăcat cu politica abstenţiunei, dar ce să faci cu dispoziţiile de abstinenţă politică, care aici sunt mai generale. Mă iartă dulce amice, că-ţi vorbii atâta despre lucruri ce poate te interesă foarte puţin, însă ce să-i faci lumei? Când prin case şi

www.digibuc.ro

pe stradă n'auzi decât politica electorală, oricât ai fi de stoic (nu stoica) tot nu te poţi apăra de a nu te ocupa de ceeace ocupă pe aproapele tău. Homo sum, humani a me nihil alienum puto. Salutare frăţească şi s'auzim de bine. *N. Ionescu.*

I) SCRISOREA LUI KIRA DINJAN

LXX.

Cadix / *Andaluzia* 8/20 Mai 1890.

Iubite şi mult respectate Domnule Sion.

Cu deosebită plăcere am primit frumoasa scrisoare dela D-Voastră însoţită de o culegere de idei şi sinţeminte de tinereţă. In această culegere am găsit notiţe istorice mie bine cunoscute şi cu atât mai preţioase, ba chiar persoane atât de nobile precum Hurmuzaki şi alţii, dar şi mârşave şi nesăţioase. Vă mulţumesc din suflet scumpe poete şi om cinstit pentru frumosul dar pe care îl voiu păstra cu veneraţie.

Cred că nu te pot interesa lucruri de aici, pentru acesta mă voiu mărgini aţi spune că stau aici consul general de Rusia pentru toată Spania şi coloniile ei peste trei ani de zile; am nevastă bună şi 4 copii ca nişte zâne, vorbesc bine spaniola, ceva mai bine decât spaniolii, două învaţă carte, doi cei mari foarte bine; ne împăcăm foarte bine cu bunii, dar leneşii Andaluji; sunt Decanul corpului consular din Cadix şi cârmuiesc 25 de consulate ruseşti, între care şi acele din Havana, Cardina şi Manila; am mult de lucru, dar lucru princios. Lumea de aici ne iubeşte şi ne cinsteşte.

O, ce ţară frumoasă Spania şi ce popor inteligent mai cu deosebire în arte, dar ce să faci istoria lui cea mare, Iezuitismul cu inchiziţia l'au surpat până în rădăcină, iară astăzi ai dă le coup de grâce, ticăloasă înteligenţă care sub scut de liberali patrioţi etc. O fură, insarcină cu

www.digibuc.ro

dări, biruri, fără să facă ceva pentru acest disgrațiat popor care fuge în mase la America, din țara sa plină de bunuri naturale dar călcate în pricioare mârșave. Popor pierdut cu desăvârșire pas de revenir.

In deobște rasele latine merg foarte râu din ceea ce am văzut până acuma, mult mă intristează o asemenea închipuire dar ce-i de făcut?

Nevasta mea mă însărcină să vă spui din partea ei închinăciuni amicale.

Iară, eu, râmân al Domnici-Voastre bun prieten.

D. Kira Dinjan.[1]

L) SCRISORILE LUI A. TR. LAURIAN.

LXXI.

Iași, 5 Februarie 1858.

Frate Sione!

In luna trecută am primit scrisoare dela Dta dimpreună cu un volum de poesiile Dtale, pentru care-ți mulțumesc, dară tot de odată te rog să mă ierți, că până acum nu m'au îngăduit trebile și năcazurile de ați răspunde. Frate îți vei fi aducând aminte de comunicațiune Departamentului care ți-am cetit-o la Hurmuzaki în casă și la care ai zis Dta ca să pun resoluțiunea „că dela astfel de guvern astfel de trebi se așteaptă". De atunci încoace au mai trecut un interval de timp până la 14 Decemvrie, când în fine Caimacamul mi-au comunicat altă resoluțiune prin care declară de scoși pre profesorii renitenți, și mă însărcinează a numi alți profesori în locul lor. Toată lumea cugeta acum că chestiunea profesorilor e finită și că intrigilor s'au pus capăt. Dară Bărnuț, Apostoleanu, Velini, Lăzărescu de o parte, Istrate, Codrescu, Ionescu (lui Reșid), cu Gurki (?), cu Melidon, cu Dulcescu, etc. etc. etc., nu incetară a croi nouă și nouă plângeri, până izbutiră a întărîta pe școlari asupra profesorilor actuali, și mai

[1] Vezi mai jos și la Petrino.

www.digibuc.ro

întâiu prin Columb asupra lui Patriciu.[1] In 21 Ianuarie izbucni rescoală asupra lui Patriciu, şi aceasta degeneră apoi într'o rescoală generală a internilor. Guvernul dlui Vogoride nu ştiu din nepricepere ori din alte motive întrebuinţă mijloace sinistre şi luă măsuri de jumătate prin care chiar capii intriganţilor, Codrescu (fiul lui Giubeluţă), Proca, Poni, nepoţii lui Istrate, şi alţii rămânea nepedepsiţi. Atunci profesorii actuali indignaţi pentru aceasta părtinire îşi dederă dimisiunile. Guvernul se arată că se învoieşte a pedepsi şi pe aceştia însă, însă tămândă cu executarea; între acestea în 30 Ianuarie internii puseră zaplazul şi fugiră în massă din Academie. In 1 Februariu se închise Academia. Acum pot să se bucure toţi duşmaniei, că şi-au ajuns scopul. Aici saltă Istrate, Ionescu şi Lazarescu şi se bucură nerozii noştri de Bărnuţ etc.; acolo spune domnului Kogălniceanu că i s'au împlinit dorinţa care o enunţase către Dta când călătoriaţi împreună prin Basarabia.[2] Incât pentru mine, eu m'am retras şi am hotărît să trăesc până când va da Dzeu să se puie ţerile la o cale, şi să las pe alţii să mai încerce şi ei. Fratele Papiu te salutează, asemine şi Tiuşca şi Alduleanu, cari toţi sunt acum oameni privaţi. Eu te rog să salutez în numele meu pe toţi amicii mei dela Bucureşti.

Al Dtale sincer amic: *Laurian.*

P. S. Hurmuzaki a plecat în 12 Ian. la Cernăuţi. In 17 au murit mama sa, în 19 au îngropat-o. Până acum încă nu s'au întors la Iaşi.

LXXII.

Iaşi, 28 Martie 1858.

Frate Sione!

De abia alaltăieri am primit scrisoarea Dtale din 18 Martie a. c. prin care mă înştiinţezi, că şi Dta ai primit a mea din 5 Febr. De atunci încoace, după retragerea noastră, s'au rechiemat toţi profesorii cari se revoltaseră asupra mea, şi li s'au dat voie să-şi aleagă ei inspector

[1] Vezi mai multe despre această „revoluţie" şcolară, la Ureche, *Istoria şcoalelor*, III, Bucureşti, 1894, p. 125—128.

[2] Vezi de Sion, *Amintiri din Basarabia*, 1858.

www.digibuc.ro

(concesiune peste așezământ). Ei au ales pre T. Veissa. La departament s'a numit ministru cneazu Dimitrie Cantacuzin și director G. Dulcescu (s'a rechiemat și el). Au poftit și pre N. Chinezu la profesura de matematică, însă acesta a refuzat. Se zice că ar fi scris și lui N. Ionescu la Brusselle ca să vie la profesura de istorie. Unii zic că ar fi primit, alții zic că nici nu le-ar fi răspuns. Eri a

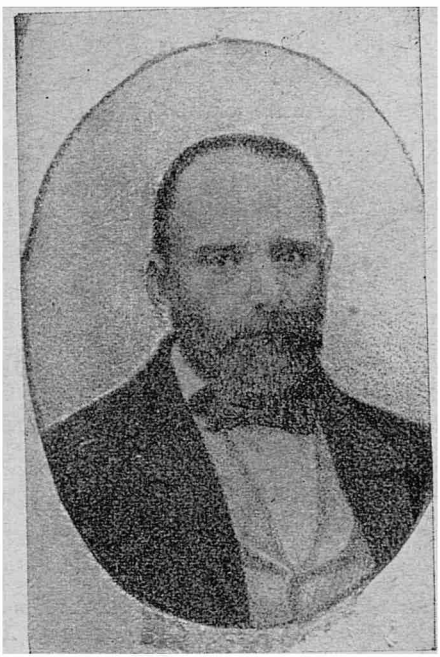

A. Tr. Laurian.

venit faîma că pre Mălinescu l'ar fi arestat la țeară și și l'ar aduce legat la Iași. Cneazu D. Cantacuzin a publicat niște adrese către consiliul școlar și către comitetele de inspecțiune, pline de politică fanariotică, învinueşte întrânsele pre profesori, și nu știu pre cari, pre revoltați sau pre ceice și-au împlinit datoria supt toată influința intrigilor lui Istrati et consortes. Intre acestea Asachi publică o broșură supt numele *Chestia învățăturei publice* în care se divinisează pe sine, apoi spune că dela eșire sa nu

www.digibuc.ro

s'au mai făcut nimica, iară pentru viitor propune ca să se aducă profesori străini cari să paradosească ştiinţele în *limba germană sau franceză*. Cneazul Cantacuzin zice că el a şi scris după 7 profesori (toţi atâţia câţi propune Asachi). Acum vedeţi tendinţa. Se explică lucruri, pe cari noi nu le puteam explica nici la intrarea lui Asachi în Departament, nici după aceea. Mizerabilii profesori din jurul lui Bărnuţ au servit numai de instrumente vile ale unei politice străine, care au căutat să intrige pre Laurian, să-l scorbească ca să se petreacă, apoi să-i puie pre dânşii la trebă şi să le dovedească netrebnicia, pentru că apoi din aceasta să poată deduce în genere nedestoinicia profesorilor români, şi să-şi justifice planul de a desnaţionaliza şcolele. Vă aduceţi aminte de raportul lui N. Suţu cătră Budberg. Dracul nu doarme! Iancu Mihail îmi spuse alaltăeri când mi-a adus scrisoarea Dtale, ca pe Apostoleanu l'ar fi trimis la Bucureşti cu o misiune secretă. Poate că-l vei întâlni, — întreabă de dânsul. Amicul nostru Hurmuzaki încă n'a venit până acum dela Cernauca. Se aşteaptă pe săptămâna viitoare. El a fost bolnav şi a avut şi alte necazuri. Evenimentele cele triste cari au curs pe terenul şcoalelor, se descriu cu toată fidelitatea. Fratele Papiu lucrează mult... uşca s'a dus pe sărbători la mănăstiri. Alboteanu petrece în Iaşi, necăjit. Negri a fost ieri la noi. NB. eu şez cu Papiu împreună; aşi avea de gând să fac un pas până la Bucureşti. Deci te rog îndată după primirea acesteia, scrie-mi părerea Dtale, că s'o pot primi înainte de plecarea mea.

Vogoride, precum şti, caută să-şi facă partidă, dară şi Muhlis Paşa. Dumnezeu să ne ferească de mai rău.

Rogu-te întreabă pe Adamovici, dacă a primit tomurile din Magaz. istoric, care i le-am trimis de aici pentru ca să completeze numerul necesar spre a mă desface de socoteala care o aveam cu tipografia de acolo. Şi îmi scrie şi despre aceasta.

Iţi urez soartă fericită la pasul ce ai de gând de a face. Asemine îţi urează şi fratele Papiu. Să ne vedem sănătoşi, ori în Iaşi ori la Bucureşti.

Al Dtale sincer amic *Laurian.*

www.digibuc.ro

M) SCRISORILE LUI IOAN MAIORESCU.

LXXIII.

1/13 Ianuar 1855.

Domnul meu!

Viena, 12 Ianuar 1855. Nu mi s'a părut nici de cum curios că-mi scri din București, pentrucă am mai cetit o epistolă a Dtale scrisă către amicul nostru Alecu cu celaltă ocaziune când ai fost în București la reîntronarea Domnului Ştirbeiu, epistola pe care şi acum o am la mine, şi la care ţi-am fost făcut tot către Alecu un răspuns cam iute, ori înfocat dacă voieşti. Mă întinsem adecă pentru imputarea ce făceai Domnului muntenesc că de ce o luase tot pe iniţiativa regulamentului, zicând că sunt de lipsă reforme. Eu am răspuns că reforme sunt de lipsă, şi Domnii pot face unele începuturi, dar că nu au dreptul a reforma singuri instituţiunile ţării, apoi domnia lor numai până ca una alta, până la încheierea păcii, şi până atunci, în această stare precare, în care le stau pe cap şi lor şi ţării lor atâţi domni mai mari şi mai tari, de ce să se apuce mai întâi? Cu aceasta amice Sione! voiesc numai a-ţi spune că noi corespondăm unul cu altul fără a ne scrie unul altuia de-a dreptul şi fără a ne cunoaşte în persoană. Acum îţi spun că m'am bucurat din suflet recetind scrisoarea Dtale din 30 Decembrie, şi m'ai îndatora foarte mult când mi-ai scrie cât de des. Ai dat ochi cu preţiosul meu amic Constantin şi cu toată estimavera familia? Mă bucur şi de ştirea aceasta, că dela purcederea Dumnealor din Pesta în 14 Noemvrie un ştiu nimic, n'am receput nici o ştire şi începusem am face nişte idei care de cari mai triste. De case că le au ocupat vecinii ştieam noi încă de aici. Eu am scris de două ori şi sper că-mi va răspunde. Ei bine dar nu-mi spui, dacă te am iniţiat în cele ce bruma am fost lucrat eu pe aici, în cele ce vorbiserăm aflându-ne împreună, şi specialmente în principiile ce se cuprind într'o scrisoare a mea din 9 Octomvrie 1854 către Domnul muntenesc? De atunci în-

www.digibuc.ro

coace eu n'am încetat a bate în scrisorile mele atât cătră Domnului muntenesc cât şi cătră amicului nostru Constantin ca să stăruească la cel *moldovenesc*, explicându-le tendinţa cea periculoasă a germanismului, cugetele acestora, necesitatea de a se alipi tare de poartă şi tot deodată de ţările apusului, de a învăţa dela Austria *politica* şi de a

Ioan Maiorescu.

se servi de această politică chiar către ea, de a nu şedea cu mâniele în sân, de a deschide punga, de a trimite amândoi Domnii prin înţelegere *un* plenipotenţiar la poartă, de a trimite comisari secreţi la Napoleon şi London le-am pune înaintea ochilor exemplul grecilor, cari fără patrie, fără guverne legitime, fără averi secure, cu calicitul, cu cerşitul, cu bani storşi din sudarea Românilor au fondat eteria, societăţi, şi-au umplut lumea de numele grec şi de filellini.

Am scris Domnului muntenesc că în presa germană

www.digibuc.ro

puțin e de făcut, dar se poate și mult în modul arătat aici, prin emisari de cabinete; iar acasă, în principat, e de lipsă a funda un jurnal, care sub conducerea unui bărbat de inimă, cu suflet, cu cap și cu *minte* (în legea românului), apoi cu pătrundere în politica cea mare de astăzi, ar forma în două luni opinia publică în principate. Se înțelege că acest bărbat ar trebui să aibă cunoștința fondata de istoria politică și diplomatică a principatelor.

După aceasta în ziua în care s'a publicat tratatul de alianță din 2 Decembre, trimițându-l Domnului muntenesc împreună cu versiunea română oficială, i-am tras luarea minte asupra versiunei germane, unde în loc de *garantir* ei, germanii, traduc tot cu *protéger* (schützen), vrabia mălai visează; — dar mai mult asupra art. II. peste tot, care e închinat principatelor, și l-am rugat ca în înțelegere cu domnul moldoveane să stăruească la poartă, ca la conferințele ce se vor deschide în Viena cu scopul de a regula toate întrebările ce se reduc la starea excepțională a principatelor (Il sera formé à Vienne sure commission; chargée ... de regler toutes les questions se rapportant soit á l'état exceptionel et provisoire, dans laquel se trouvent les dites principautés, soit etc.) lângă comisarul porții otomane să vină și un împuternicit din partea amândurora principatelor.

Vezi dar, că eu presupun, că amieul nostru Constantin se va fi inițiat în celealalte până la purcederea dumnealui din Pesta; prin urmare eu aici îți dau raport în scurt despre cele ce am mai mișcat de atunci incoace, și aceasta ca să putem urzi corespondența.

Mă întrebi amice de conferințele pentru principate. Acesta încă nu s'au deschis, și nici nu cred să se deschiidă în Ianuarie, pentru din partea otomană încă n'a venit nimenea; zic unii că poate să vină Derviș Pașa[1]. E mai bine de o lună de când n'am fost pela Arif Efendi nunțiul porții otomane de aici. Mă voiu duce peste puțin, și înainte de a scrie Domnului muntenesc. Atunci voiu scrie și

[1] E comisarul Porții în Principate, după plecare trupelor rusești (August 1854) și comisarul otoman pentru delimitare Basarabiei (1856—7).

www.digibuc.ro

Dtale iară, Mai înainte, când se băteau Turcii la Dunăre, mă căuta el pe mine, adecă dumnealui Arif,[1] şi-mi comunica ştirile din castrele otomane, ca să le propag gloria prin bucium, acum nu ne mai chiamă nimeni prin ambasadă, de aceea nu mă duc eu. Apoi Dl. Arif nu ştie nici germăneşte, nici frânceşte, măcar pe aceasta o tot învaţă; el e numai cărturar musulman, ceea ce numesc Turcii *proprie Efendi;* — de aceea vorbesc cu el tot prin interpretele Manasse I. (e şi Manasse II.); dar încolo e turc Kardaş bun să zice. Cum zic vom merge în zilele acestea pe la dânsul şi apoi voiu scrie şi Dumitale şi altora.

În raport cu cele ce zisei mai sus am scris Domnului muntenesc despre trimiterea unui imputernicit pe lângă comisarul otoman, am scris şi amicului Constantin ca să stăruească şi el asemenea lângă Domnul moldovenesc. Eu scriu de aici multe; dar oare prind undeva loc? Nu stiu, şi asta mă încurcă rău. M'am studit mult ca să am corespondenţă în Bucureşti cu un bărbat, care să se bucure de încrederea Domnului şi să mă poată informa, ca să ştiu şi eu, cele de ştiut; dar n'am putut reeşi până acum cu mai mult, decât că capăt *Buletinul Oficial* regulat. Unul care se bucură de încrederea Domnului, şi ocupă un post însemnat, mi-a scris odată din însărcinare a Domnului (odată mi-a răspuns Măria Sa însuşi); promiţându-mi că îmi va scrie de câte ori va avea ce! Dar n'am mai căpătat nimica de atunci, şi aceasta era înainte de a purcede eu la Pesta spre a întâlni pe acei români buni şi rari, cărora le sunt dator atât de mult. Am recomandat M. S. Domnului muntenesc pe un tânăr, care şi din Constantinopol mă ţinea regulat *en fait* despre toate, acum voiu scrie ca să-l aplice în Bucureşti, şi sper că acesta mă va informa de toate mai bine. Dar şi din este am vorbit cu amicul Constantin spre a enadi o corespondenţă regulată, ca să mai pot toca pe ici pe colea prin presa străină, încă nu s'au ales nimica până acum, şi pe cât va sedè afară la ţară nu se va alege nimica. Prin urmare amice, tot studiul meu de a lega rapoarte bune cu fraţii

[1] Arif Efendi, e ambasadorul turc la Viena.

www.digibuc.ro

de peste munți și de a fi informat despre cele mai de doamne-ajută, a rămas până acum în deșert. Nici odată nu mi-am condamnat soartea, care m'a aruncat într'o poziție fatală de a nu ne putea mișca liber, de a nu putea bate și vorbi, de a nu putea *apostoli*, ca acum, când nu pot lucra decât pe furate, și apoi cum spusei mai sus nesprijint mai de nimeni. Dar acum locul meu ar fi în București, o înțeleg bine; de acolo în înțelegere cu DVoastră din Iași, am putea lucra mult, foarte mult. Acolo aș fi bun și cu consiliul și cu fapta. Anul 1848 mi-a dat ocaziunea de a lucra ceva pentru românime și măcar din toate acele a eșit nimica, însă tot am contribuit ceva spre a ne face cunoscut în lume. Dela deschiderea crizei orientale am bătut necontenit în jurnalele germane; dar acum e de lucrat acasă în principate a) pentru a lumina și forma opinia publică, b) pe cale diplomatică la cabinete, lucru ce iarăși numai de acolo se poate urzi. Reformele interne nu sunt în minutul acesta lucru principal; lucru principal e a ne asigura o esistență politică, care să facă cu putință reformele și înaintarea. Asigurarea esistenței politice să absoarbă acum cugetele și și studiile ori cărui român adevărat. Acesta era obiectul scrisorii mele către Alecu, drept răspuns la scrisoarea DTale de care am atins la început, și eu tot aceasta o strig și acum. De aceea mă doare, fiindcă nu mă aflu la locul unde să pot lucra cum se cade. Să vi avut în București un post numai că să am pâinea de toate zilele cu familia, aș fi alergat acolo. Dar așa stau aici ca pe spini și oftez.

Din toate aceste vezi Dta acum cam despre ce lucruri ar fi să ne informezi, și te rog să-mi scri des și din București și dela Iași după ce te vei înturna. Nu știu dacă ai apropierea de Domnul muntenesc, că aș dori tare să aflu cam cum stă, ce face, ce speranță are, câte din ideile propuse de mine vor fi prins rădăcină. Dar la acestea ar fi de lipsă să-l cunoști bine, și asta e greu la M. Sa. De cumva te vei apropia și veți intra in vorbe de acestea să vorbești de ideile acestea *nu ca de ale mele*, ci ca de comune ale românilor celor buni — înțeleg ceeace am zis

www.digibuc.ro

mai sus despre calea de a lucra acum. Când aşi fi eu lângă el, eu care-l cunosc foarte bine! Ei, dar tot mi vei putea da oricare relaţiuni.

Acceptarea lui Gorţschakoff[1] să nu vă facă iluziuni; aceasta e numai, că acum sunt baze, *pe care pot începe a trata* şi nimica mai mult. Până începe numai, se pot bate oştile de moarte, apoi după ce vor începe a trata, vor defige punctele preliminari şi cl. Însă aici mai nimeni nu crede că va fi ceva, până nu cade Sevastapolul.

Bârnuţiu va fi ajuns pe Crăciun în Iaşi.

Viena 13 Ianuar 1855. Remăsăi de ieri cu scrisoarea şi astăzi n'am să-ţi adaug nimica nou, decât că încrederea în pace scade din zi în zi tot mai mult; cel puţin rezbelul va merge inainte până se vor defige punctele preliminarii de pace, şi până atunci vor trece luni. Numai atunci va fi vorba de un armistiţiu. Dar pe mine mă roade tot ideia, că acum e timpul ca domnii prin înţelegere între sine şi lăpedându-se de orice interes în parte să trimită oameni în toate părţile şi să lucre. Din Constantinopol vin ştiri care de care mai bizare despre cele ce are să pretindă Poarta în privinţa principatelor, despre ce le propune Lord Redclif, etc. Râul e că ai noştri dorm cu mâinile în sân, şi asta nu mă lasă pe mine să dorm în pace. Vezi frate de-mi scrie ceva mângăitor, de-mi spune că oamenii nu dorm.

Eu ţi-am scris cu litere romane, şi într'o ortografie, din care numai în parte veĭ putea divina ortografia mea; ţi-am scris pentrucă mi-ai scris cu ele. Însă e mai bine să ne scriem acum în corespendenţele *acestea* cu *slove* din mai multe cauze.

Să-mi scri şi ce cunoştinţe ai în Bucureşti şi cu cine stai în relaţiuni.

Aştept răspuns.

Anul nou să ne aducă mai multe zile plăcute decât cei trecuţi!

Al Dtale amic *I. Maiorescu.*

Decsache e aici şi sănătos.

---

[1] Gortschakoff Mihaĭl Alexandrovitsch, prinţ rus, comandant-şef al armatelor de ocupaţiune din Principate (Iun. 1853—Iul. 1854).

www.digibuc.ro

LXXIV.

Viena, 22 Ianuarie 1855.

Amice și Domnule Sione!

Cred că până astăzi vei fi primit scrisorea mea, drept răspuns la cea dintâiu a Dtale. Eu am pus pe ea „Chez Mr. le Major *Mischa*“, că numai atât mi-ai spus. In cea dela 9 (28 Decembre) mai adaugi „*Atanasievich*.“ Decumva Dta numai pe numele D. Maior Mișa nu vei fi primit serisoarea, apoi fi bun și caută la Agenția austriacă. Cele ce-mi scri despre Neagoe nu mă suprind. Ți-a spus Constantin Hurm[uzachi] despre mișeleasca tradare a lui Aron Florian? El acum, nu să tacă, să-și acopere rușinea să se uite, a umplut Ardealul de minciuni în înțelesul în care a vorbit Neagoe la D. Văcărescu; tot așa a scris și la București. Eu adecă presupun ca Dta știi că Aron Florian, in înțelegere cu secretarul episcopului Șaguna a făcut'o denunțiare în contra mea, anonimă, pe care însă prostul a scris'o cu mâna proprie, iar adresa a scris'o secretarul episcopului, care a dus apoi denunțiarea la Pești, de acolo a trimis'o la Ipolyság, și dela Ipolyság a venit cu poșta la ministru aici, unde s'a cunoscut manuscriptul lui Florian. Mă acusă *că am luat parte* ca amploiat, la redactura jurnalului Wanderer, și mă *declar pretutindeni în contra Rusiei!* Asta e a treia tradare din partea lui Florian. Pentru denunțarea de acum a fost tras la răspundere, și fiindcă amploiații ministerului a declarat că numai rămân în cancelarie cu un denunciant, care a denunciat, a tradat pe amicul și binefăcătorul său, Aron ca să scape de urmările cercetării și-a dat dimisiunea. In causa Academiei tot el ma tradat lui Șaguna în 1852 scrisorile, cu cari acesta m'a acuzat la minister de agitator periculos. Dar eu am înghițit și am tăcut. Iar denunțarea de acum s'a făcut îndată cunoscută în public și Aron desmascat și rușinat, nu se tacă, început a minți acele vorbe despre memorial, cu toate că denunțarea a mers de aici la Pesta în 16 ori 17 August, când eu am scris memorialul în 18, 19 și 20 August, apoi mi l-a scris copilul meu la curat în 21, 22 și 23 August și l-am dat în 24. In ziua aceasta am spus lui Aron că dau un me-

www.digibuc.ro

morial lui Buol,[1] şi după ce-mi va face copilul o copie, o voiu da şi lui să-o cetească. Dar până să mai fac o copie, a sosit denunţarea din Ungaria aici. Prin urmare Florian n'a cetit memorialul, nu cunoaşte nici un cuvânt din el, că firește eu nu-i l'am mai dat. Şaguna acum, a cărui unealtă a fost Aron Şaguna zic cu toţi zeloşii cei ipocriţi — unul dintre şaguniştii aceştia e şi Neagoe — respândesc acele minciuni să-şi acopere ruşinea. Ceace m'a ţinut a nu-i demasca în public, a fost numai ruşinea de a nu ne da de gol desbinările de aici şi acolo în principate. Eu mai am şi altele ştiri din Bucureşi despre minciunile aceste însă ca să nu se bage şi în principate seminţia desbinării voiu fi constrâns a da pe faţă cauza lui Aron. Până acum nici puteam pentrucă al doilea punct: *că sânt antirus*, a băgat în capul gubernului de aici idea, că între românii de aici e o partită *rusolatră* şi de aceea poliţia a tot cercetat până acum în secret. Învăţat în şcoala nevoilor, şi sigur că în scriptele mele nu se va afla nimic de care s'ar putea ruşina un român adevărat, şi am tot răbdat şi nu mi-am pierdut curagiul, apoi în cauza de faţă sunt acte publice cari nu se pot falsifica şi-mi uşor a-mi apăra onorea. Insă din denunţarea lui Aron mi s'a tras acest rău că nu mai pot lucra la jurnale liber ca până acum că îndată se poate afla cine scrie. Legea nu ne propeşte ci o circulară ministerială, care nu ne lasă să ne facem ocupaţiune ordinară din publicitate. In forma în care mă denunciase că iau parte la redactură, era minciună; pentrucă cineva poate fi corespundinte ordinar la un jurnal, fără să ia parte la redactură.

Alta e cauza pentruce ţi-am scris eu că pentru mine numai e bine aici ci s'ar cadea să fiu în Bucureşti. Eu singur nu voiu să o propun lui Vodă; însă ştiu că lângă el aşi face mult şi pentru acolo şi pentru presă in afară. Dar să lasăm miseriile aceste, care mă tulbură prea mult, să vedem de altele.

Starea lucrurilor cum e acum, o descrisei în scrisoarea mea de ieri către Domnul muntenesc. Pusei pe copilul meu[2]

[1] Buol de Schauenstein, e ministru afacerilor străine al Austriei.
[2] E vorba de Titu Maiorescu.

www.digibuc.ro

să-ți estragă din ea, că e lungă, numai acea parte, care se reduce la cea ce ar fi de făcut acum, apoi la Fotiadi, Aristarh și Argiropul, despre care eu știam de la alții de aici cu trei zile mai înainte. Dumneata ești azi ca în misiune diplomatică, de aceea estractul e *numai pentru Dta* și după ce-l vei ceti, te rog să-l trimiți amicului nostru Constantin, care acum va fi în Iași, după cum îmi scrie. Cum zic, acesta e un estract, însă verbal, din cuvânt în cuvânt, și nu prescurtare. Iar cealaltă parte a scrisorii se reduce la starea de față a lucrurilor, care acum e așa:

Ți-am sris să nu-ți faci iluziuni de pace. La 7 Ianuarie să nu crezi Dta că s'au specificat acele patru puncturi; ci din vorbe de o parte și de alta se paru comitelui Boul, că s'ar putea începe negocieri mai departe, spre a așeza *oarecari preliminări* de pace, *fără însă a se împedeca cursul operațiunilor militare.* Westmorland[1] și Bourqueney[2] declarară că ei nici la aceasta nu au pliniputință. Deci telegrafiră la curțile lor. Atunci veni Lord John Russel[3] la Paris. In ziua în care a purces el înapoi din Paris la London s'a telegrafit aici la ambasadori că instrucțiunile lor se află pe drum. Ele au sosit aici în noapte de 18 spre 19 Ianuarie. Însă, deși poate să se înceapă ceva convorbiri, nu se face nimic, până nu vor veni dela poarta instrucțiuni speciale, în conformitate cu cele ce căpătară ambasadorii apuseni. Aceste instrucțiuni n'au venit, și Arif Efendi avia numai o împuterire generală de a lucra în înțelegere cu așa zisii apuseni, iar' acum după coințelegerea din 12—15 Ianuarie între J. Russell și Napoleon în Paris, se ceru instrucțiuni nouă. Va se zică abia în Faur de se vor începe adevăratele conferințe și apoi atunci se va alege dacă e cu putință de a se învoi la punturile preliminare de pace; atunci *se vor interpreta în adevăr acele* patru punturi principali și aceasta va alterna mai mult dela cursul operațiunilor militare. Eu

---

[1] Westmoreland John Fane, conte, lord, ambasador engles la Viena în epoca diferendului turco-rus și a războiului Crimee.

[2] Bourqueney Francois Adolphe, conte, ambasadorul Franței la Viena.

[3] E lord și om de stat engles.

www.digibuc.ro

mult după cele ce văd, nu cred că se va alege nimic până nu se va alege ceva cu Sebastopolul.

Intermezul intervenit în 7 Ianuarie a curmat întrebarea despre principate, ca despre un obiect singur. Poarta încă nu şi-a trimis comisar, şi Arif Efendi n'a căpătat încă instrucţiunile relative. Prin urmare despre principate în parte încă nu s'au deschis lucrurile, ci crede şi Arif Efendi că cauza aceasta se va trata deodată cu puntul I. al garanţiilor, lucrul ar fi mai logic ca să se decidă acest punt mai întâiu. Ajunge atât până acum nu s'au început tractările pentru principate, şi cauza e una, ca n'a venit comisarii porţii, alta că acum lucrul principal e de a intra în negocieri despre preliminarile de pace. Atât pot să-ţi spun că Anglia şi Talia sunt pentru îmgreunarea principatelor, lucru ce nemţilor nu le place. Dar ce mă supăra e, că Poarta voieşte să câştige drepturi mai mari asupra principatelor decum avea până acum, şi chiar lordul Redclif [1] o cam sprijineşte. Aceste le trasei din vorbele lui Arif Efendi. Pentru acea îţi trag luare aminte asupra consiliului ce dau lui Vodă Ştirbei, de a mişca de acolo ceva şi de afară o petiţiune în numele principatelor la conferinţă. Cugetă asupra acestei idei.

Aici se spune tare că Mavru ţine mereu corespundenţă cu Vodă Ghica [2] şi cu Suţu N., şi că acesta iar are influenţă asupra lui Grigorie Ghica. Lucrurile aceste fac aici impresiune *neplăcută;* te rog avisează-l.

Despre notele muzicale ale lui Mikuli [3] noi ştiam că

---

[1] Ambasador engles la Constantinopol.

[2] Grigorie Alex. Vodă Ghica, Domnul Moldovei.

[3] In amintirile lui Gh. Bariţ se spune: „Din scrisoarea sa (a lui Constantin Hurmuzaki) dela 5 Oct. 1851 se vede, că ambele sale surori, doamnele Eufrosina şi Elisa, continuă colecţiunea cântecelor româneşti şi punerea lor în note, începută din a. 1849, luând spre acest scop artişti aleşi, pe care-i plătea în mod splendid. „Până acum acest rar talent (artistul Mikuli) au transcris sub nemijlocita asistenţă şi îmboldire a mea şi a surorei mele Saftica (Eliza, Elisabeta), după executarea celor mai buni lăutari ce i-am adus din toate părţile mai bine de 36 de cântece naţionale, din cele mai frumoase, care curând se vor trimite la Lipsca (cf. Bănescu, *Corespondenţa familiei Hurmuzaki cu Gh. Bariţ*, Valeni, 1911 p. 93—4; şi introducerea dela Eudoxiu

www.digibuc.ro

ar fi eşit în Lipsia (Lipsca) şi nu aici. Eri am vorbit cu Doxachi, arătându-i scrisoarea Dtale întreagă şi s'a însărcinat că va căuta astăzi la un neguţator de muzicali. Fiemea încă are note româneşti pentru clavir, ale lui Wachmann din Bucureşti, ale lui Henri, ale unui ungur şi c. l., cari toate au eşit parte în Viena parte în Pesta. De vom căpăta ale lui Mikuli, ţi le trimit îndată, dar nu voieşti să-ţi trimite-mi şi celelalte? Ale lui Wachmann se vor fi aflând şi în Bucureşti, dar oare ale lui Henri?

Doxache e sănătos; se spală dimineaţa peste tot cu neauă, ca şi mine; se duce apoi la archivă ori la bibliotecă. M'a sărcinat să-ţi trimit cele mai sincere complimente şi urări de anul nou.

Dar de ce nu mi-ai scris de înrumperea muscalilor în Dobrugea? Scrie-mi pe lângă lucruri *diplomatice* şi noutaţi de zi. Să-mi scri cu toată sinceritatea, ca să ştiu unde să bat, unde să impung şi c. l. — Ce ştiţi de emigraţi în Constantinopol? Ce caută Elide (Eliade Rădulescu) acolo? Redclif e înformat de Ghica (Iancu), în principiu *bine*. Acesta dela Samos ţine corespodenţă mereu cu Redclif; de altă parte umblă să se facă şi Domn. Unul îmi scria din Bucureşti în zilele trecute că acolo se vorbeşte de liste de candidaţi de domni. Aceste sunt fleacuri; cine cugetă acum la acest punt?

Ai cunoştinţă cu Poenariul?

Partidele de boieri cum sunt grupate în Bucureşti? Iacă o mie de întrebări; răspunde-mi însă numai la câte poţi.

Al Dtale amic *I. Maiorescu.*

Hurmuzaki, *Fragmente din istoria Românilor*, I. Bucureşti, 1879, p. XXV). — Poetul V. Alexandri scrie către Alecu Hurmuzaki: „... M'am bucurat foarte mult că prietinul nostru Mikuli a compus o nouă melodie pentru Hora Unirei şi sânt încredinţat că trebue să fie minunată". Îmbrăţişează pe Mikuli din parte-mi şi-i spune că am mare dorinţă a lucra ceva împreună cu el." ... (Febr. 1857). Carol Mikuli a compus o liturghie ... măreaţă, melodioasă care produce mare efect în biserica noastră. E directorul conservatorului din Lemberg, nu crede că ar schimba situaţia lui de acolo cu una din Bucureşti (Martie 1858). (cf. *Convorbiri literare*, XL (1906) p. 588—9, 1099—1100). — Despre Mikuli vezi şi scrisoarea lui Alecu Hurm. către Alexandri din Martie 1865 în revista *Familia*, XX, Oradia, 1884, p. 26.

www.digibuc.ro

LXXV.

Viena, 12 Faur 1855.

Frate Sione!

Nu ți-am scris de mult, pentrucă Constantin Hurmuzaki m'a instiințat că ai fi patimind nu știu de ce și mărginit în casă, lucru ce cu atât mai tare am crezut, cu cât judecând după cursul postei mă miram de ce nu-mi răspunzi la prima mea scrisoare; însă înainte de a căpăta neplăcuta instiințare dela bunul nostru Const., credeam că purtătorii de scrisori dela consulatul austriac nu vor fi găsit pe D. Maior Mișu, pe care eu în scrisorile Dtale l'am fost cetit „Mișa"! Însă cauza intârzierei răspunsului Dtale ești chiar Dta, care mi-ai adresat prima scrisoare la Iași! Ca să nu te miri mult despre aceasta, iată câ-ți trimit înapoi coperta scrisorii, din care vei vedea în *dos* tipărit numele Iași de 2 ori la 30 Ianuarie, iar în față șters „Iași" și scris „in Wien", poate de Savu. Am căpătat dar srisoarea Dtale cu 5 zile mai târziu și anume la 7 Faur. Înainte de aceasta cu 3 zile căpătai o scrisoare dela Const., în care mi-a băgat scrisoarea Dtale din 20 Decembre st. v. 1854 despre starea lucrurilor în București. M'am pus dar' atunci îndată și am repezit către Domnul muntenesc o scrisoare lungă nu cât a lui Pavel către Romani, ci mai scurtă, dar tot va avea să roadă ceva la dânsa. În această scrisoare, după ce i-am dat un raport precis despre stare lucrurilor diplomatice, și am încheiat cu folosul ce a urmat până acum pentru principate din rivalitatea între Prusia și Austria, ni-am apucat de tema neîncrederii ce domnește între boerii *Κατ,ἐξοχήν* și între partida națională, plângându-mă de clasa boierească ruginită care a rămas atât de mult străină de ideile de naționalitate. Această parte a scrisorii începând dela rivalitatea Rusiei, până acolo unde-i citez din cuvânt cea ce ai scris lui Constantin, am pus pe copilul meu de a copiat-o și iată că ți-o trimit ca după ce o vei ceti să *o comunici lui Constantin.* Sunt prea ocupat și n'am când să concep scrisorile mai întâiu și apoi să le copiez mai curățând și netezind stilul, și așa scriu și către Domnul muntenesc cum îmi vine în condeiu. După ce am citat o

www.digibuc.ro

parte din scrisoarea Dtale, apoi am adaugat o părticică din însăşi scrisoarea lui Constantin, cam aspră, dar sănătoasă: „Oare nu te-ai înşelat în Ştirbeiu? stăruieşte, fă-i violinţa, detragei masca ca să se declare şi ca să ştim să-l tratăm în presă". Am mai tras apoi o mulţime de corolare, provocându-l să nu fie aşa de reservat către Românii cei buni, adaugând: „Nu zic ca cineva să se urce cu politica sa pe foişorul de foc şi să şi-o trimbiţe de acolo; dar zic că e de lipsă a avea Maria Ta încredere şi a te descoperi atâta, cât e de lipsă spre a ne putea înţelege".

După ce-i scrisei aceste (să nu uit în scrisoarea lui Constantin era „ghiontesţe-l", eu am schimbat: stăruieşte), după ce i-am scris aceste, mi-a venit scrisoarea Dumitale cea ce a colindat prin Iaşi, în care văd oarecare diferinţă nu în fapte, ci în punctul de vedere; în scrisoare către mine par'că voieşti a explica nelucrarea din greutatea împrejurărilor cu care se luptă şi a-l escuza în câtva. A doua zi după aceasta, adecă în 8 Faur căpătai şi scrisorea Dtre din 19 (31) Ianuarie, despre vorbele ce ţi-a zis: „că cauza noastră e pledată de Europa întreagă şi e de prisos să ne mai gândim la ea." După ce în scrisoarea din 7 nu ştie, adică nu-l las să ştie cine a scris acele vorbe la Iaşi despre amploiaţii cunoscuţi de simţimintele lor muscăleşti, şi de tinerii cari scoşi fiind de muscali stau şi astăzi pe pavea, mă apucai acum în 8 Februarie şi-i făcu-i altă scrisoare, în care începui aşa: „Dupăce v'am scris ieri (în 7), am căpătat o scrisoare din Bucureşti dela comisul Sion (nu te speria) care-mi explica marile greutăţi cu cari te lupţi Măria Ta. Bunul om voieşte a vă escuza. Dacă aveam ieri aceasta scrisoare, poate nu vă scriam cu atâta foc; cu toate aceste nu retrag nimic din acea scrisoare, pentrucă cuprinde multe adevăruri, ci din contră Vă rog să aveţi încredere în bărbaţii cei maturi din partida naţională şi c. l. Va să zică Vodă ştie acum că stai în corespundenţă cu mine. In chipul cu care i-am scris am voit să-ţi deschid calea de a putea vorbi cu el.[1] De te va întreba, vei spune curat că eşti în co-

[1] Sion fusese în audienţă la Ştirbeiu Vodă în 11 Ian. Ne de-

www.digibuc.ro

respundință cu mine și că te am rugat să mă informezi despre starea lucrurilor. De Poenariul! El știe tot ce scriu lui Vodă, se vede dar că acesta are încredere nemărginită în el; scrisorile mele către Vodă merg unele prin Kurti de aici (bancher), altele prin Poenariul.[1] De acea acum nimic ce scriu lui Vodă nu pot ține secret de Poenariul; el dar știe și aceea că noi corespundem amândoi, adecă va fi știind din scrisorile dela 8 faur. Poenariul în inima sa e un român bun ca și noi, adecă el are toate dorințele pe cari le avem și noi. Aceste le știu eu din o mie și o sută de ocasiuni. Ce se atinge acum de metodul lui de lucru, de a exprima ideile sale, de a se purta către subordinați, ecuali și mai mari, de manierile lui și c. l. Poenariul nu e nici ciocoiu *perfept*, nici politic și diplomat *perfept*, nici amic perfept, nici inimic *perfept*, nici cavaler *perfept*, nici om de curte și de salon *perfept*, și dacă vrei nici român *perfept*. El din toate e numai *jumătate de om*.

Eu în cunostința de oameni mi se pare că sunt lup mai vechiu ca Dta. Nu știu Dta cât ești de bătrân. Eu sunt născut în 1811 Ianuarie 28, într'o Vineri seara; mama a jucat la o nuntă în sat până la 9 ore seara; apoi s'a furișat acasă și când s'a înturnat și tatăl meu cu moșul meu acasă la 11 ore, m'au aflat născut, cu buricul tăiat, înfășat și înscutecit, fără nici o moașă; iar pe muma mea în patul ce și l-a așternut singură. Vineri cea trecut acum am plinit 44 de ani și ieri în 30 fanuarie (st. v.) s'au împlinit 44 de ani decând mă botezasă pe numele unui din cei trei ierarhi, pe al lui Ioan cel cu gură mare ca să mă pot numai Nițu, pentrucă fusese nu știu unde un popă Nițu, amic bun al părinților mei. Am crescut întâiu pe lângă miei și oi apoi la boi, lângă aratru, sapă și secere, și când veneam dela școla din Blaj acasă în vacanțe mă

---

scrie primirea sa într'o scrisoare din 12 Ian. 1855 către P. Mavrogheni, ministru de finanțe în Iași.

[1] E Petrache Poenariu, profesor și efor al școalelor, cu care Maiorescu avusese de lucru încă în conflictul din 1838. f. Bănescu—Mihăilescu, *Ioan Maiorescu*, Scriere comemorativă, București, 1912, p. 24—28.

www.digibuc.ro

puneau iar'la cornele aratrului, şi la secere, că de sapă trecuse timpul. Decând am eşit din Blaj în 1828—1829, am fost tot vânturat prin ţări. Pot zice că am bună cu-

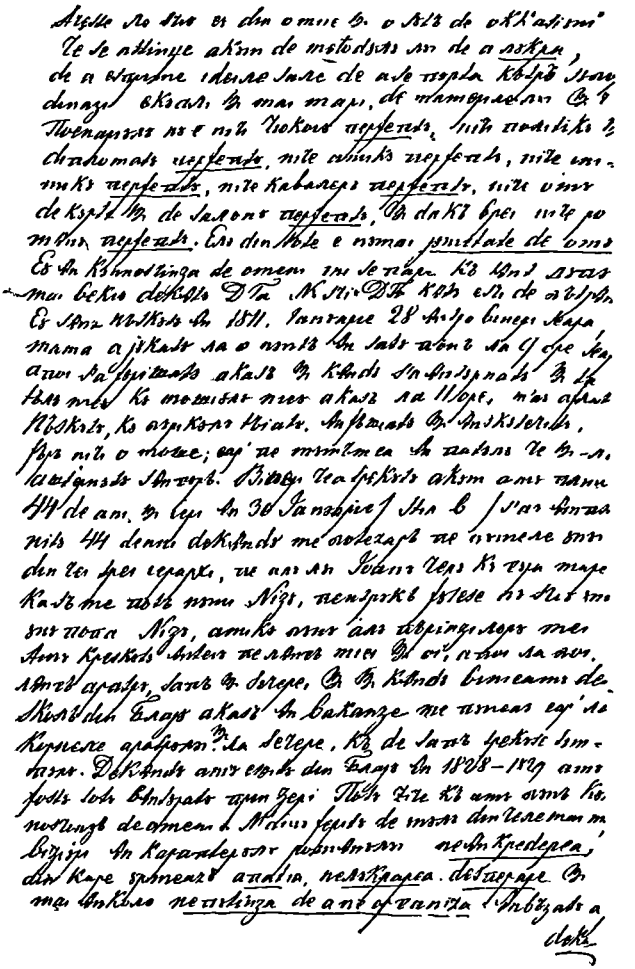

Scrisoarea lui Ioan Maiorescu către G. Sion, 12 Faur 1855.

noştinţă de omeni. M'am ferit de unul din cele mai mari viciuri în caracterul românului: *neîncrederea*, din care urmează *apatia*, *nelucrarea*, *desperare* şi mai încolo *neputinţa de a ne organiza*. Învăţat a judeca lucrurile după cum sunt, a nu uita nici odată împrejurările în cari se află şi

www.digibuc.ro

s'au aflat oamenii cu cari am a face, a nu lauda or condamna, a nu aproba or reproba după ideile mele individuale, ci a compăni toate împrejurările externe, şi a lua şi lucrurile şi omenii cum sânt, eu nu cer nici odată ce nu se poate; însă după ce m'am convins că se poate, atunci nu mă desper şi nu mă spariu de pedeçele ce se opun nici de greutăţile ce vin din partea oamenilor. Eu nu sunt nici pesimist, nici optimist; eu nu iau pe omeni nici de draci, nici de îngeri, ci de un amestec din amândouă. Dacă am conoscut în cineva măcar numai o cordă bună, (şi numai ucidă-l crucea nu are nici una bună, cel puţin cum ne învaţă scriptura şi popii despre el) apoi nu-i perd curagiul, o tot bat până ce sună. Să ne învăţăm numai a lua pe omeni cum se află şi a ţine un mijloc just în modul de a trata cu ei, să perdem fatala neîncredere care împedecă apropierea unora de alţii, fără însă a cădea în extremul încrederii copilăreşti şi vei vedea că poţi face multe şi cu omeni de aceia, pe cari, judecând lucrurile pe deasupra ar fi să-i ţinem de perduţi. Aceste sunt idei ginerari; ca să vin ácum şi la o specialitate, eu nu cred că până acum au fost români, — însă români, nu fanarioţi, — muscali din *convingere*, prin urmare şi partita muscălească în înţelesul *propriu;* numai acum sântem în pericul de a se forma o atare partită, acum de când au intrat ausriacii . . . Imprejurările ţerilor au fost de aşa. Până acum boierii n'au fost cu simpatii *adevărate*, adecă din *convingere luminată*, nici cătră Ruşi, nici cătră turci, nici cătră austriaci. Opiniuni adevărate se vor forma acum. Cea ce mă dore pe mine e, că nu sunt liber. Eu am propus lui Ştirbei, că dacă are încredere în mine că pot face ceva pentru ţeri, să mă ajute ca să mă lapăd de acest post şi după alegerea cauzei noastre, eu mă mulţumesc să-mi dee un post de econom la vr'una din moşiile sale. Însă nu te arăta că şti ceva despre aceasta. Asta e şi un mijloc de a se dechiara odată cu precisiune. Aceasta ţi-o scriu, pentrucă în minutul acesta căpătai a scrisoare dela Alecu, în care şi el îmi face o atare propunere, că adecă va lucra în Iaşi, să mi se adune mijloace de a mă putea uşura de post şi de a sta numaí de cauză.

www.digibuc.ro

Astă idee am avut-o totdeauna, şi atunci când ne-am înţeles cu Constantin, şi i-am propus să se organiseze în Iaşi acei bărbaţi cari se interesează de cauză, şi cu or fără de domni să-şi facă un fond pentru presă şi pentru a sprijini pe lucrători. Acum după scrisoare Alecului o să le scriu lămurit; — şi el va să meargă la Iaşi. Eu mai bucuros aşi voi, să fiu sprijinit de un fond naţional decât de punga unui domn ca individ izolat de partita naţională. De voiu fi fericit să rees cu idea aceasta, apoi în Aprilie or Maiu mă lapăd de post şi atunci să vezi pe Niţu.

Se înşeală Poujade[1] că zice că nu e de făcut nimica. De mirare că asta e şi părerea lui Ştirbei; însă aceasta a zis-o *numai către Dta*, mie mi-a scris expres: *„avem lipsă de oameni, cari să ştie preda causa cu iscusinţă"*. Fii sigur că asta din urmă e idea lui.

Lucrurile stau tot basta. Austria a propus din nou cele patru punturi explicate Rusiei ca să se deschiare cu precisiune cu *da* or *ba* fără nici o observare. De nu va fi venit răspunsul până astăzi, apoi debe să vină nesmintit în zilele aceste. De aici atârnă deschiderea conferinţelor. Nici de principate nu s'a făcut nimic. Intr'aceea Prusia în 8 Febr. a făcut cu Francia şi Italia tratatul separat, analog cu al Austriei. Numai un jurnal (Wanderer) a adus ştirea aceasta, alaltăieri dimineaţă; însă de nu o fi adevărat se va refuta. Asta ne-ar deschide un nou drum de lucrat. Putem lumina pe bărbaţii de stat ai Prusiei şi sunt secur că vom avea sprijinire în ei. Dacă de acasă din principate nu veţi mişca nimica, apoi idea mea e ca să facem prin Prusieni să miste ei idea, de a fi întrebate principatele. Din rivalitate către Austria, ei vor îmbrăţişa idea noastră sânt secur despre aceasta. Eu am oarecari

[1] Eugen Poujade, consul frances în Bucureşti, avea de soţie pe frumoasă şi bogata princesă Maria, fata lui beizadea Costache Grigorie Ghica. In taină era duşman al lui Ştirbeiu Vodă, şi susţinător al lui Ghica Vodă din Moldova cu ca·e *se înrudia*. Chipul Mariei Poujade la Iorga, *Iordache Olimpiotul* în *An. Ac. Rom.* secţia ist. XXXVIII. (1916). Poujade a scris o carte cu multe informaţiuni preţioase pentru noi. *Chretiens et Turcs*, Paris, 1859 p. III. + 556. Despre acţiunea lui Poujade la Constantinopol vezi Eliade, *Scrisori din exil*, p. 381—2.

www.digibuc.ro

legături cu Prusienii, şi Constantin asemenea. Eu cuget să dau un memorand după venirea lui Bruk,[1] cu care sânt foarte bine; în memorand să arăt necesitatea celor patru punturi din scrisoarea mea către Ştirbeiu, — şi apoi să mă dau pe lângă Prusian.

Ah! de m'ar emancipa din acest post or Ştirbeiu or Moldovenii; căci ca amploiat subordinat eu nu pot lucra bine. Lui Vodă Ştirbeiu i-am dat planul cum să înceapă a aduce pe emigraţi cu încetul acasă; i-am dat şi conceptul scrisorii de adresat din parte-i către Reşid,[2] spre a le mijloci fără *sgomot* înturnarea în patrie.

Colonelul Pleşoianu te va căuta.[3]

Despre cauza cu Şaguniştii: fără îndoială e bine a da chiar acolo o dechiaraciune. Ştii germineste ? Un exemplar ce era făcut de fiul meu pentru Mitică Sturza la Berlin[4] pe care l-am promis, iacă ţi-l trimiţ, dar fiindcă debe să cetesc, ca să văz nu sunt erori, voiu rămânea până mâne cu scrisoarea, însă vei plăti mult la postă. Despre dechiaraciunea ce zice ca ar fi bine a da acolo scriu astăzi lui Alecu şi Constantin ca să o dea Dlor şi să ţi-o trimită acolo. Ore Busuiceanu o va primi ? Se va face aşa ca să nu supere. Pote să scriu secretarului de Stat să o lase.

NB. Ştirea de alianţa între Prusia şi puterile apusene *nu se adevereşte;* ba corespundenţa prusiană o desminte. Cruţăţi peptu frate. Am uitat să-ţi spui că am căpătat încă Sâmbătă ce-a trecut scrisoarea Dtale din 20 Ianuarie st. v. Notele lui *Mikuli* încă n'au eşit.

I. Maior.

---

[1] Ministru austriac, însărcinatul de afaceri al Austriei la Londra.

[2] Paşa, mare vizir turc.

[3] Sion scrie lui Mavrogheni (10/22 febr. 1855): „ ... La Craiova a venit unul din expatriaţii dela 48: Maiorul Pleşoianu cu pasport vizat de ambasada turcească din Viena şi cu scrisoare recomandatoare către Vodă dela Arif Efendi, dar Vodă a trimis eri poruncă, ca până în 24 oare să-l dea peste ho'ar". Vezi alte ştiri despre Pleşoianu la Iorga, *Corespondenţa lui Ştirbei Vodă*, I. Bucureşti, 1904, tabla.

[4] Student, viitorul mare om politic liberal.

www.digibuc.ro

LXXVI.

Viena, 18 Faur 1855.

Amice Sione!

De ar fi fost aici ceva de raportat, ți-aşi fi scris nesmintit; dar nu e nimic. Se aşteaptă în săptămâna viitoare lordul John Russel, şi cu toată dechiararea monitorului, iar 'se sună şi Napoleon va trimite pe Flahaut or pe Touvenel.[1] dar înainte de prima Marz nu e nici vorbă de conferinţe. John Russel vine prin Paris şi Berlin; de aceea eu nu cred că va sosi aici înainte de 10 zile. Manifestul ţarului, prin care chiamă pe popor la arme ca la 1812, a făcut pretutindeni sânge rău. Nime nu aşteaptă nimic din conferinţe. Însă ele se vor continua şi sub bubuitul tunurilor, şi de nu se va mijloci a coinţelegere în timp scurt, dupăce vor aşeza principiile de pace şi de reorganizarea cumpenei politice pentru viitor, vor păşi la specialitatea principatelor. Eu am făcut şi cătră Domnul muntenesc şi cătră fraţii din Moldova ceva paşi doară mă vor ajuta să scap din acest post şi să pot lucra liber. Mă bat cu idea de a aduce lucrul ca ei de aici să întrebe pe principate, că nu mai e nici o îndoială, că ei, regulând esistenţa politica a principatelor faţă cu Turcia şi Europa, vor aşeza şi principiile organizărei interne, sau cum zice articolul din Kölnische Zeitung (pe care ţi l'a trimis Alecu) vor face şi un *statut*, în locul regulamintelor organice. Porta nu poate reprezenta principatele, pentru că faţă cu Rusia a fost totdeauna partisana şi este şi astăzi; prin urmare ca parte interesată în cauză nu poate avea vot decisiv în privinţa principatelor, şi celelalte puteri nu ne cunosc bine. Din aceasta şi din vechile traptate ale principatelor ca state suverane cu porta după droit des gens, voiu eu să deduc necesitatea de a fi chemaţi oameni din principate. Numai de aşi fi liber! Cât mă omoară idea aceasta!

— După scrisoarea Dumitale, în care mi-ai scris că Vodă Ştirbeiu se ocupă numai cu justificarea sa, că boierii aşteaptă în curând căderea lui, şi după o altă scriso-

[1] Fouvenel Edouard-Antoinee, ambasadorul Franţei la Constantinopol.

www.digibuc.ro

are că în Bucureşti ar fi şi resculând nişte candidaţi de Domni, eu m'am ocupat mult cu aceasta şi am cercetat. Însă Dta poate vei şi şti, că Vodă va fi căpătat un ferman dela Poartă cam pela 6 or 7 faur, pentrucă din Constantinopol s'a trimis în zilele din urmă ale lui Ianuarie st. n. Acest ferman e în urma memorialului justificativ şi recunoaşte ca fără temeiu acusele duse din partea boierilor de Derviş Paşa. Însă despre aceasta ştirile mele nu prea sunt precise; iar'ce-ţi scriu acum de *aici* sunt adevăruri pure. Ascultă dar. În zilele dintâiu ale lui Faur or ceva mai înainte a venit şi aici memorialul justificativ la Comitele Boul, la Westmorland şi la Bourqueney, la fiecare câte un exemplar. Eu încă nu-l putui ceti cu ochii mei, însă cei ce l-au cetit în cancelaria statului, mă încredinţează că cu date autentice restornă toate acusele eşite dela boieri, dându-le de sucituri şi întortocheri alę adevăratului stat financiar cum la găsit el şi cum l-a lăsat. Ei zic că e o justificare escelinte. În urma acesteia se ţinu o convorbire între Buol, Westmorland şi Bourqueney, în care a fost de faţă şi Koller [1] ce era tocmai să plece să schimbe pe Bruk din Constantinopol. Acestui din urmă, faţă cu ceilalţi i s'a zis de către comitele Buol aceste: „Să arate lui Reşid că purtarea lui Derviş Paşa, care în Bucureşti a făcut pela spatele lui Vodă cauză comună cu unii boieri intriganţi a produs aici cea mai mare desplăcere; că deşi prin traptatele din urmă s'a introdus abusul de a fi reprezentanţii Rusiei şi ai Turciei un fel de censori peste principii domnitori, un abus care a dat ocasiuni la atâtea intrigi şi catastrofe, însă acum acele traptate s'au desfiinţat, şi puterile sânt determinate a nu mai suferi pe viitor aceste abusuri scandaloase şi a restaura în principate guberne mai pe sus de atari intrigi" şi c. l. Aceste sunt autentice. Totdeodată s'a respuns lui Vodă care la călcâul justificării cere o comisiune mixtă din partea puterilor ca să cercetere pe faţă de sânt adevărate cele ce arată Vodă i s'a răspuns zic: „că nu e de lipsă nici o comisiune, şi nici chiar justificarea lui Vodă nu era de lipsă".

[1] Baron, internunţiu, comisar austriac în Bucureşti.

www.digibuc.ro

Aceşte ţi le scriu, ca să ştii cum stă lucru şi ca contrarii lui Ştirbeiu pot să-şi pună pofta în cui. Pe cât va ţine provizoratu, Ştirbeiu e asigurat; ce o fi în viitor ştie numai Dzeu. De aici vine ceace ziceai Dta că stau posturi vacante şi cred acum, că Vodă le va împlini şi va desvolta energia ce se cere şi pe care a aştept eu dela dânsul. Despre aceste n'ai să faci nici un secret că sânt adevărate.

I. Maior.

Docsache stă lângă mine, şi zice să-ţi spun multe închinăciune, şi acum văz pe paltonul dumisale tot pulvere de arhivă, deşi l'am şters pe o mânecă.

LXXVII.

Viena, 27 Faur 1855.

Amice Sione!

Nu ţi-am scris de mult, dar nici dta, prin urmare suntem cfit. Dacă aveam numai ceva demn de însciinţat, nu tăceam, dar nu e nimic. De conferinţele de pace nu e încă vorbă. Numai Riza Bei, drept ajutor lui Arif Efendi, a sosit aici din cei aşteptaţi. Tittof[1] care încă se aşteaptă, n'a sosit încă, cu toate că se mai vorbeşte şi de alt muscal. Lord John Russell, de nu va fi ajuns aseară, apoi ajunge astăzi în Berlin. Cel mult până Sâmbătă 3 Mart, se aşteaptă aici, tot până atunci vor sosi de o parte Prokesch Osten din Frankfurt, de alta Bruck[2] din Constantinopol. De Napoleon încă nu se ştie de va mai alătura pe cineva lângă Bourqueney, se crede însă că va veni şi de acolo cineva. Mergerea lui Napoleon la Crâm se crede şi astăzi tare, şi încă prin Viena! Parcă nu pot crede până nu voiu vedea. Dar poate m'ai întreba ce caută astăzi conbatanţi cu gura şi cu condeiul aici? Iacă ce: de vor reuşi a se neînţelege despre preliminări atunci conferinţele se mută în congres de pace; de nu, atunci aşează ceilalţi fără Rusia, bazele viitoarei păci şi modilităţile cooperării de a constrânge pe Rus la pacea ce i-o vor impune; apoi îndată pe va lucra despre statutul pentru

[1] Tittoff, fost consul al Rusiei la Bucureşti, apoi ministru Rusiei la Viena.

[2] Bruck, baron, internunţiu austriac la Constantinopol.

www.digibuc.ro

principate. Causa principatelor nu se va începe până ce nu se va alege din conferințe pace sau războiu; în cazul prim, pe lângă congres va lucra comisiunea specială pentru principate, în al doilea caz va lucra singur. Nu e de mirare că în statutul pentru principate vor regula și esistența lor câtră poarta otomană și Europa, și autonomia internă, adecă principiile viitoarei constituțiuni cu câte se țin de viitorul principatelor din punct de vedere european. In adevăr voind a regula existența principatelor din punt de vedere european, e mai cu neputință a decide: unde încetă existenta politică esternă și unde începe autonomia internă. Se va decide cauza domniei, să fie prin alegere ori dinastică, și earăși să fie domnie pentru amândouă țările ori ba: se vor decide principatele de potestatea legislativă și administrativă etc. Numai dacă aș putea fi eu liber până atunci! Eu mă țiu tot cu ideia de ai face pe ei se intrebe pe Domni ori să i provoace să trimită oamenii. Ideia amicului Constantin [Hurmuzaki] de a se schimba adunările generale ale țărilor, e foarte năciunală numai să punem mâna pe cuget și să întrebăm ce ar eși din ele? Eu nu sper nimic dela ele. Nu rămâne decât noi cei pe de lături să luminăm pe oameni, pe cei de aici. La această să cere să se fiu eu liber. Am scris despre aceasta și domnului muntenesc și în Moldova. Alecu singur mi a făcut o atare propunere. Insă eu aș fi de părere să vină din partea Moldovei Constantin; amândoi am face mare treabă. Voi scrie despre aceasta mai pe larg lui Constantin.

Acum la scrisoarea mea câtre Domnul muntenesc din 22 Ianuarie, din care ți-am fost trimis un estrapt, știi despre Arghiropulo s. c. l. Nu fără cuvânt te-am fost întrebat cu cine stai în raport în Bucuresci, de cine te apropii s. c. l. Coteriele din Bucuresci sunt cuibul minciuniilor; mai ales astâzi, când inainte de inturnarea Domnilor, apucaseră a se iorma acolo atâtea partite. Totdeauna în amândouă țările, majoritatea boierilor celor afară de posturi, care firește e majoritate boierilor peste tot, a fost în contra domnilor, și eu am tras din esperiență rezultatul, că în acele țări, unde oamenii n'au pătruns, n'au putut pâtrunde

www.digibuc.ro

în secretele politice, puțini sunt feriți de a fi înșelați de partite, toți se acață numai de persoane, un de lucruri.

Minciuna că Domnul muntenesc ar fi chemat pe Arghiropol cu telegraful, o fost răspândită aici, cu vr'o 6 zile mai înainte de a-mi scrie Dta; era răspândită aice de coteria rusească compusă de Mavru, Slătineanu s. c. l. De acea n'am pus temei pe ea, până nu mi-ai scris Dta. Domnul Știrbeiu mi-a respuns cu mâna sa la acea scrisoare ce nici nu scia unde se află Arghiropol, nici unde voiesce să meargă, atât scie numai Domnul că unul din al familiei Arghiropol a întrebat la Departam. din lăuntru: de e oprit Arghiropol a se înturna în țară și departamentul i-a râspuns că nu, pentru că nu e în lista timisă de Poarta. Lista aceasta nu e cunoscută în public. Mă întreabă Domnul că de unde a eșit această minciună; i-am răspuns că ea aici o fost răspândită de coteră rusească numită mai sus, ear cel ce mi a scris din București, nu e nici de cum dintre inimicii Măriei Sale, ci scrie numai ce o auzit în București. Firește că nu i-am spus că cine e. Să te lămuresc eu de aici mai bine despre partita Cantacuzenu, care acolo lucră așea, încât ți se pare că capul ei doarme. Acea partită lucră în trei părți: a) prin Mavru cu Muscalii, b) prin nebunul Grigorie Fănescu cu partita năciunale în Paris și cu broșure în contra familiei Bibeșcilor, c) prin alți cinci răzimați pe tradițiunile casei Cantacuzenu câtră Austria. Aceste în afară. La Constantinopol are Iancul Cantacuzenul (adecă fiul) corespondența cu Iancul Ghica; prostul de Fănescu mi le-a spus aici toate voind să mă atragă cu promisiuni de partea lui Cantacuzenul. Dar Iancu Ghica îi înșeală, el lucră pentru sine, ori cel puțin pentru un Ghica, mai ales pentru fostul domn Alecu. Din aceste vei înțelege spiritul cărții ce a eșit dela Fănescu în săptămânele trecute în Brussel: „La Valachie depuis 1830 jusqu'a ce jour. Son avenir", precum și imprejurarea că Mavru, nevasta sa și Slătineanu umblă cu limba scoasă lăudând și recomandând această carte. Nu te mira de aceste, că sunt așea, și noi le cunoaștem bine de aici. În soldul Cantacuzenul lângă Fănescu se află și Dr. Brown. Memorialul

www.digibuc.ro

justificativ al Domnului muntenesc se află aici dela 1 sau 2 Faur, cu zece zile mai înainte s'a fost dus la poartă. De aici a căpătat Domnul în 5 ori 6 Faur ferman, prin care reprobă purtarea lui Derviș și recunoaște calomniile boierilor; iar din partea Austriei a dus baron Koller[1] instrucțiuni ca să arate la Poartă, că purtarea lui Derviș a produs aici la reprezentanții puterilor aliate cea mai mare displăcere, fiindcă el o făcut cauza comună cu unii boieri intriganți, și să dechiare că puterile sunt determinate nu mai suferi pe viitoriu abusul ce în urma traptatelor ruso-turcești s'a introdus a fi consulii ori comisarii acestor două puteri censori peste Domni. Un abus care a făcut cu neputință un guvern tare în aceste țări și a dat numai ocaziune de întrigi și acestea au tras după sine atâtea catastrofe. Lui Baron Koller, i s'a dat înainte de purcedere la Constantinopol ca să cetească acel memoriu justificativ. Dealtfel a făcut comitele Buol de știre lui Vodă, că guvernul Austriei cunoștea de mai nainte intrigele ce s'au urmat în București de lipsă ca Vodă să nu-l cetească în public, să lase pe partite în ilusiunile lor. Aceasta e părerea mea. Ce o face el nu știu. Dar atâta-ți spun că el stă foarte tare și la Poartă și la celelalte puteri. Denumirea în posturi s'a întârziat prin acea în țară, că Domnul văzând acusele acele pe cari i le-a trimis Reșid Pașa, n'a voit să facă nimic, până se va escuza și va vedea rezultatul. Acest resultat a eșit foarte favoraver pentru Domn, care la din contră era determinat a se lăpăda de Domnie. În memorial, după ce Domnul resturnă din punt în punt acusele, și după ce arată bilancea cum a fost la suirea sa pe tron și cum a lăsat-o când a eșit din țară, adauge pe urmă cerând o comisiune mixtă ca să cerceteze pe față toate, și dacă se vor afla acusele întemeiate, el nu numai că se lapădă de domnie, ci se supune la ver ce pedeapsă. Nu știu însă dacă această din urmă dechiarăciune se cuprinde chiar în memorialul justificativ, or în alt înscris alăturat pe lângă acela. Eu

[1] Koller, diplomat austriac, membru în Comisia europeană de ancheță în Principatele române.

www.digibuc.ro

însuşi n'am putut ceti memorialul; însă cele ce ţi-le scriu sunt autentice.

Dar nu vei înţelege cum de partita rusească să fie în contra lui Ştirbei? Să las că dela ieşirea Domnilor din ţeri şi şederea lor aici sunt multe care n'au plăcut Muscalilor, dar receala Ruşilor către cel muntenesc vine dela anul 1850, când era să se tragă Muscalii şi Turcii din ţeri. Nu ştiu de ţi-e cunoscut, că în iarna aceea, spre primavara anului 1850 Muscalii au voit să facă o mişcare în ţară spre a motiva continuarea ocupaciunei. Atunci fiind Cantacuzen Vornic mare se revărseseră în Bucureşti deodată aur şi argint muscălesc cu ştirea marelui vornic, fără ştirea lui Vodă şi se răspândeau pe toată ziua minciuni înspăimântâtoare că se face revoluţiune. Chiar Cantacuzen a zis unora în vre-o două seri: „să nu dormiţi peste noapte acasă că nu e bine". După ce s'au raportat astea lui Vodă de poliţie, şi s'au făcut cercetări Cantacuzen de şi confrontat a denegat, şi a zis că el nu ştie de unde sunt acei bani, iar mărturiile au stăruit în spuselor lor, că deşi nu ştiu ele de are amestec Cantacuzen la împărţirea banilor, dar ştiu că a zis vorbele de mai sus, adecă: să nu doarmă pe acasă unele persoane. Toate acestea s'au urmat firește în secret, ele însă s'au raportat aici de consulul austriac. Atunci Vodă a schimbat repede tot ministerul şi ştirile despre revoluţiune au amuţit deodată. De altă parte Vodă a dat o dechierăciune la Poartă şi Rusia că el ia asupra-şi răspunderea pentru pace în ţară, şi cere să se retragă trupele ocupătoare: totdeodată pe subt mână a arătat starea lucrului la Viena şi mai încolo. Austria, Anglia şi Franţa au sprijinit pe Poartă şi aşa s'au retras trupele.

Descoperirea acestor intrigi în afară, au tras toată ura Muscalilor asupra lui Ştirbei, tocmai ca şi descoperirea întâmplărilor dela Brăila asupra lui Alecu Ghica. Eu am tratat intriga dela 1850 urzită prin Cantacuzen, ca unealtă o Muscalilor, am tratat-o pe faţă în presă fiindcă o ştiam din fântână autentică acum zic e greu a judecă pe Domni după intrigile boerilor; când aş fi eu în ele-

www.digibuc.ro

mentul meu. Câte secrete de acestea nu știu chiar din gura a trei Domni.

Altă dată mai multe.

Dta mi-ai trimis „Patria" ?[1] E adevărat că s'a supres „Timpul"? De o fi așa, apoi nu e cauza acee știre luată din independența belgică cí e o intrigă urzită prin case negoțitorești din București cu altele din Constantinopol în secăturile aceste. Asta ține-o pentru Dta. Pleșoianu de va veni la Dta, îți va spune ceva și despre aceasta. Eu știu mai de mult. Se vede dar că intrigele acelea s'au descoperit, și că „Timpul" se crede că a fost organul acestora.[2] Emigranții au toți părerea aceasta. Eu însumi din parte-mi nu știu ce să zic; că și pe vorbele emigranților nu poți pune temei. *I. M.*

LXXVIII.

Viena, 12 Marz 1855.

Vere Sione!

Cum te-ași trage de ureche să fiu acolo, știi că dreptul inimei mai mare! Dar ore vorbind eu despre cele două estremități, a încrederei și a neîncrederei datu-ți-am eu cauză fundată de a te apăra că nu voiești a cădea în ilusiuni Don Quichotiane? Ore n'am zis eu espres, or cel puțin n'a fost acela înțelesul scrisorilor mele, că între acele două estremități între pesimism și optimism e un spați intermezu bunicel, în care un om cu ceva esperiință și cu câteva dramuri de înțelepciune se poate învârti comod fără a cade nici în scila, nici în caribde? Mi se pare că pe când mi-ai scris aceste erai esagerat în urma acelor înfrigi amorose, pe cari într'o scrisoare către cineva le pui între pedecile cele multe ce nu te lasă să scri regulat la toți amicii. Așa e? Disputa despre care cunoaștem mai bine persona omului la care mă adresez atâta de des, să o lăsăm la o parte. Eu rămân în cea ce *știu* nu în cea ce vorbesc unii alții pe păreri. Eu am cunoscut

[1] A apărut în București, de 2 ori săpt.; foaie politică, literară și industrială, între Febr. — 18 Oct. 1865; redactor resp. N. Nenovici.

[2] De fapt a fost suprimat; apăruse în București din 16 Dec. 1854—20 Ian. 1855, de 2 ori săpt. Redactor resp. G. R. Bossuiceanu.

www.digibuc.ro

casa părintească, unde am fost ca *acasă;* eu cunosc toată genealogia familiei din secului XVI, când înainte de Mihaiu Viteazul era unul din acea familie *mare ban* în Craiova, eu cunosc şi secretele familiei lor, eu am fost de faţă când omul de care vorbim, ministru de justiţie sub Al. Ghica, a mâncat în Craiova palme bune dela mama sa şi plângea ca un copil; eu cunosc ziarul său pentru tot timpul activităţii sale publice; eu am aruncat ochii în memoarele lui secrete destinate luminei după moartea lui ş. c. l., din cari am învăţat foarte mult a cunoaşte politica Rusiei faţa cu principatele ş. c. l., eu cred dar' că nimeni nu-l cunoaşte ca mine, nici chiar fraţii lui.[1] Dar eu nu voiu să impuiu lumei convingerea mea; aibi şi Dta părerea Dtale, nu ne vom bate în duel pentru aceasta, cugetă numai a fi judecător *drept*, cea ce nu poţi fi, pentrucă n'ai argumintele amândour părţilor. O parte latră, cealaltă tace. Cea ce am cerut dela voi moldovenii, a fost să-mi cocedezi numai atâta: „Intre vaci boul e mai bun de căpitan, şi între boi taurul". Numai despre atâta vă pot convinge; celelalte remăn pentru viitor. Dar Dta frate Sione, nu eşti bine informat în cuibul minciunilor de acolo despre starea lucrurilor. Ştirea despre chemarea lui Aghiropulo prin telegraf a fost minciună boierească bucureşteneasca; ştirea că Suţache e chemat de porta or de turci, e o minciună eşită tot din acea fântână. Suţache[2] şi-a trimis bagagiul cu Poujade; pasportul i l-a scos Kolkun[3] a doua zi ca pentru un fecior al mi-

---

[1] Nu pot identifica numele acestui ministru de justiţie sub Alexandru Ghica, Domnul Ţării—Româneşti.

[2] Sion către Mavrogheni scrie (10/22 febr. 1855): „Suţachi se vede că era chemat la Constantinopole ca să dea lămuriri asupra memorialului poşitiunii în contra Domnului Ştirbei. Acesta simţind dete poruncă la poliţie ea să nu-i sloboadă pasportul. Poliţia simţind se duă după dânsul, dar îi găsiră numai urmele; Turcii îi înlesniră trecerea pe la Giurgiu". Suţachi e A. C. Suţu, care fusese Vornic de poliţie şi ministru (cf. Iorga *Viaţa şi domnia lui Barbu Dimitrie Ştirbei Domn al Ţării Româneşti (1849—1856)*, Vălenii de munte, 1910, p. 298, şi Iorga, *Corespondenţa Ştirbei Vodă*, I. p. 526—7 no LXXI.

[3] Colquhoun Robert G. e consul general engles în Bucureşti.

www.digibuc.ro

sionarului Meyer.[1] El e emisarul partitelor antiștirbeiane, în care complot e băgat și Poujade și Kolkun. Poujade e scos chiar pentru acele intrigi, asta o știm dela Bourgueney. Cum poate fi Poujade amic causei românilor, când mijlocește dela Portă fermanul spre a esila pe oameni, și vatămă autonomia țerei? Mi ți-l am frecat în jurnalele de aïci, de nu o va uita cât va trăi, l-am frecat numai pentru causa cu Lenciu apărând autonomia țerii, nimic alta. Causa cu Suțache e dată aici pe față în jurnale, însă în acei articuli sunt și multe minciuni, eu n'am voit să mă amestec în ea. Peste tot eu n'am făcut până acum nici o causă *personală*, că avem altele mai mari.

Lista de ministrii cei nuoi, mi se pare că e tot din fantazia *acea*, pentrucă o latră Mavru și Slătineanu de vr'o zece zile pe aici. Coteria lui va câștiga încă un membru demn, or a și căștigat în persona lui I. Manu avocatul. Cunoști Dta pe Cămpineanu? Știi Dta causa oposiciunei lui și a Băleanului (Em.) din 1837? Cunoști animositățile personale ce erau atunci între ei de o parte și Al. Ghică de alta? Cunoști mendrele lui cu Dașcovu dela 1842 încoace? Vorbe frumoase, da; ba conced mai mult, inimă bună, da. Dar mai încolo nimic. După a mea părere el e cel mai slab ministru între ai lui Știrbeiu. Dar nu-l va departa.

Vai, românii n'am avut săraci viață publică și astăzi n'au nici un regulativ, nici un îndreptariu spre ași cunoaște oamenii lor, spre a-i dejudeca. Mulți oameni, pe cari fama i-a făcut bărbați învățați, eruditi, patrioți, politici, omeni de stat și *de departe* s'au crezut a fi, s'au arătat de aproape altfel. Vezi, lipsa de îndreptariu atins mai sus, naște ilusiuni, de care nu ne putem desbrăca, pentrucă ne-am înamorat de ele. Dar să lăsăm această materie tristă.

Și Domnul muntenesc a scris la Porta de mult, dar nu *prost* pentru *conferințe*, în care nici măcar Prusia nu e admisă, ci pentru *comisiunea* ce după traptatul din 2

[1] Vezi despre relațiile acestui misionar anglican cu Suțachi. Iorga, *Mărturii istorice despre Știrbei Vodă*, București, 1905, p. 239—40 no III.

www.digibuc.ro

Decembre 1854 ea se forma *numai pentru principate.* Insă eu par' că ţi-am scris or am scris lui Constantin, că o să bag la aceştia de aici idea de a fi provocate principatele să-şi trimită omeni [1]. Am făcut-o. Comitele Buol or că a provocat pe Domni or îi provocă în zilele aceste. Acum zic şi eu ca Dta: dar pe cine-or să trimeată?

Memorialul să nu-l trimiţi la Rusell, până nu vei da faţă cu *mine.* Pst! taci, nu spune la nimeni. Ne vedem peste câteva zile acolo. Venind dela Constantin scrisori câtră mine, ţinele la Dta şi taci.

Causa Pleşoianu şi a celorlalţi se îndreaptă. Vei afla cum a fost.

De puterea boierismului nici mai avea frică, intrigile bucureştenilor, au rupt capul institutului boieresc. Crede-o dela mine. Dar după planul *acestor* de aici, rău, vai de noi. Auzi planul celor de aici:

a) Domni pe viaţă. b) Lângă Domn un senat — în Bucureşti de 40 membri, — pe cari — afară de episcopi — îi numeşte Domnul. c) La moartea Domnului propune senatul 3 candidaţi, din cari *Porta* întăreşte pe unul. d) Domnul are dreptul de a recomânda senatului pe *succesor.* Aceste triste.

Bune: Egalitatea înaintea legei; drepturile şi sarcinile publice împărţite *deopotrivă* între toţi locuitorii statului; *emanciparea sătenilor.*

Anglia şi Galia au mai bune proiepte. Mavru din însărcinarea lui Gortschakoff face şi el un proiept.

[I. M.]

LXXIX.

Viena, 26 Maiu 1855.

Frate Sione,

Ei bine, voi vă plângeţi că nu vă scriu; dar voi de ce nu-mi scrieţi? Eu am scris de două ori lui Constantin. Fără indoială îţi va fi spus că am fost la comisariu şi

[1] Ştirbei scrie lui Philippsborn din Viena în 23 April. 1855, că trimite un boier la Viena ca informator pentru congres cf. Iorga, *Corespondenţa lui Ştirbei Vodă,* I. p. 160 no LII.

www.digibuc.ro

ce a vorbit, eu adecă, i-am scris. Însă din București, unde încă am fost raportat, și s'a răspuns, că tot ce-a vorbit comisariatul despre operatul trimis de Știrbeiu e *minciună*, că n'a trimis *nimic*. În adevăr n'a trimis, nu trimite nici operatul, nici pe împuterit, până în *momentele decisive*, ca să nu taie cânilor frunze pe pavelele Vienei, *și ca să nu-i încurce*. Eu am zis ca să spuneți lui Ghica Vodă, și să-i scoateți din cap că eu voiu să-l bat, să lucru contra lui, însă acum aș dori să-l lăsați în credința lui.[1] E peste putință ca un român drept și iubitor de fericirea țărilor, să nu simtă cea mai mare desplăcere cătră o purtare bassea ca a domnului moldovenesc și înaintea Turcilor, și înaintea rușilor, ca să-și câștige favori, ce fel? Nu-i e rușine a tipări decretul porții, din care se vede că el însuși a adus pe poartă ca să calce dreptul tării de a dispune cu banii esportului.

Mă rog, ore numește și pe guvernul frances *utopist*, fiindcă a propus dinastia și împreunarea principatelor. De aici se vede înțelepciunea lui Știrbeiu, că numai acum după ce au eșit protocolele conferințelor, numai acum zic, să pot formula bine punturile principali de cerut aici. Domnul muntenesc să și folosește de ocaziune.

Nițu va face ce va putea și a și început frate Sione! nu te uita că nu ți-am scris; dupăce va purcede Constantin încoace, se înțelege că numai poetului cărunt o să scriu; celelalte ce am scris lui Constantin până acum, le vei fi aflat dela Dumnealui. Cu Laurian mă întâlnesc mai des la domnul Negri am fost de două ori. În ziua în care am scris lui Constantin a doua scrisoare, adecă mâne vor fi două săptămâni, am fost a doua oră la d. Negri. Atunci am șezut dela 7 seara până la 11 ore; am vorbit însă generalități; de misiunea dumisale n'a atins nimic, eu încă am tăcut. De atunci nu ne-am mai văzut. Însă dumnealor șed în deșert aici, ba ce zic în deșert? se plimblă pela Baden, Laxemburg, etc. Și mie mi-ar plăcea

[1] Știrbei scrie lui Ghica Vodă (7 Maiu 1855), că Maiorescu i-a vorbit despre el în terminii cei mai respectuoși și simpatici. *Ibid.* I. p. 91—2 no. LXXIX—LXXX (și răspunsul lui Ghica).

www.digibuc.ro

să pot fi așa de liber, nu ca să mă primblu, ci să fac altceva, dar Grecii și Romanii nu în deșert deplâng pe zina „Fortuna" cu ochii legați.

Va plăcut propuseciunea guvernului frances? Eu știu multe despre aceasta propuseciune, dar fiindcă m-ați luat toți de gură spartă, — cu toate că eu cred că de ar fi toți omenii cu sinceritatea cu care m'am studit eu în toată viața, și am și aplicat-o până acum, ar fi cu mult mai puțini mișei pe lume, — o să fiu de aici înainte mai caut, reservat. Apoi nici că interesează pe cineva amăruntele propuseciunei francese, ajunge că ea esistă și se va mai desbate, și din partea altora, însă români, va fi sprijinită.

Când o să înceapă activitatea comisiunei pentru principate, din cine să se compună; prin urmare când vor avea și deputații Moldoviei de lucru? asta o știe aztăzi numai tatăl din ceruri.

N'ați putea să mă informați, ce comedie e cu întoarcerea celor 300,000 lei pe doi ani la cel cu sarea? Un condeiu în „Ost-Deutsche-Post" face lui Ghica Vodă laudă din această faptă, iar eu văd o drăcie, o mâncătorie boierească în acea faptă. Oh! Oh! Ore n'a sosit pentru bunul vostru principe timpul de a cugeta, că nu ajunge să mistuiască tot numai din popularitatea câștigată așa de ușor în 1848?

Amicului Constantin i-ași scrie, dar eu crez că nu se mai află în Iași, cred că a purces. Apoi și de va fi, ce să-i scriu? Să mă plâng că nu mi-a împlinit o rugăciune ce din anul trecut am tot repezit-o ca să mă recomande la un *banchier* de a-i dumisale din Bavaria ori altundeva? Or să mă plâng că mâne vor fi două săptămâni, când mergând la postă să-i plătesc scrisoarea și se iau recepise pe ea, am uitat acolo umbrela or cortu or parapleu, or cum se mai cheamă, nou de nouți, în zisa acea l-am luat întâiu l-am uitat acolo și nu l-am mai văzut? Or să mă plâng de alte promisiuni ce a făcut în interesul causei și apoi nu s'a ținut de ele, (sau pentrucă a pătimit de buboie, sau procesul cu boierul Radu)? Decumva va fi aici, arată-i scrisoarea și spune bunilor mei

www.digibuc.ro

cele mai sincere și călduroase complimente, și că-i aștept cu nerăbdare. Domnul Țânțăreanu[1] mi-a recomandat aici pe o Donna Ranudo de Colibrados. Intreabă pe Țânțăreanu, a cetit pe Don Ranudo de Colibrados? Așa mi se pare că sunt damele ce mi-a recomandat, cari aici sunt Mme la Baronne; doi florini ce am dat pentru Aufenthalts-Karten la poliție pentru ele, știu că nu-i mai văz cât lumea. Iacă scriu nimicuri, când n'am lucruri mai de treabă. (*I. M.*)

LXXX.

Viena, 3/15 Iulie 1855.

Frate Gheorghieș!

Mă vei ierta fără îndoială că ți-am rămas datoriu cu 3 respunsuri. Cele dintâi două la care nu ți-am răspuns, vorbiau de lucruri întâmplate ca când ar fi să se întâmple de acum înainte. Înțeleg despre purcederea „Lumei" dela Dulcești. In ziua în care mi-ai scris: „de azi în 8 zile purced", ei purceseră; și când mi-ai scris a doua ora: „ieri va fi purces „familia" dela Dulcești, de cumva ploile vinite pe urmă rugăciunilor către icoana (însuflată de spiritul) lui Scriban nu vor fi împedecat", atunci familia noastră repausa în Pesta de strapațele drumului, și combătea plânsorea bărbatului de încredere al Românilor "P. Mocioni dela Fânu", care vaiera pe biata Moldovă, că a trimis pe un „uniat" lângă D. Negri la Viena! — și când sosi aceasta a doua scrisoare aici, familia se afla de o septămână în Viena. Deci riseră și Dumnealor de esaptitatea știrilor tale relative la purcederea din „Dulcești" spre „Amărăști" unde e colera. Când sosi scrisoarea către Constantin (prin mine), Dumnealor erau unii în Praga alții în Dresda; însă Docsache care a purces a treia zi în urma lor a luat scrisoarea cu sine. Se înțelege nu știu ce va fi fost în ea. Cred că-i fi scris despre esilarea celor patru (Kogălniceanu, Istrate, s. c. l). Aceasta o aflaserăm dintr'o scrisoare a unui Sturza către Constantin.

Astăzi lumea dela Dulcești e risipită astfel:

[1] Țânțăreanu G. Ioan studiase, ca bursier, medicină în Viena încă în 1851 cf. Iorga, *Viața și domnia lui Știrbei Vodă*, p. 234.

www.digibuc.ro

1. Constantin în Boemia la *Marienbad.*

2. M. Logof. G. Sturza, cocona Saftița și Docsache la *Spaa* în Belgiu.

3. Alecu la *Kissingen* în Bavaria.

Pe urmă se vor împreuna poate la Spaa pentru a merge la Paris. Dar fiindcă nu se știe cât va ședea fiecare din ei pe unde se află, scrisorile le vei trimite la mine, pentrucă eu voiu ști unde se află. Cari din ele vor fi deschise le voiu ceti; iar pe cele sigilate le voiu trimite cum le voiu căpăta, pentrucă curiositatea nu e păcatul meu.

Articulii cei V din „Ost deutsche" sânt ai mei, cei ce văd că se reproduc acum din „Wanderer"; [1] Comitele Walewski[2] și comitele Nesselrode[3] asupra Mold. și Romăniei, datați tot din Viena, sânt tot—ai mei. Sânt traduși *rău*, și acești din urmă, precum văd, se vor reproduce numai în prescurtare. Dorești să vezi mai mulți, vei vedea în scurt. Afară de acești articuli au mai eșit și es necontenit. Insă aceia, pe cari zic că-i vei vedea, vor începe cu critica conferințelor din Viena și se vor apuca de întrebările cele *capitale.* Aștept dela Iancu Bibescu ceva ajutor ce mi-a promis, ca să mă pot trage pe 20 zile la o parte, să-mi reculeg notițele și să o încep mai greu. Iar dela tine frate Sione, cer ca să-mi aduni căte ceva ce știi deșpre politica secretă a Muscalilor relativ la principate, vr'un document dacă poți, or și numai vr-o întâmplare, însă autentică, cam dela regulamentele organice încoace, vr'o drăcie moscovită, vr'o intrigă urzită, ș. c. l.

Afară de aceste, scrie-mi des și despre întâmplările de zi. Scrisorile tale din urmă sânt toate de aur. Nimic nu va rămăne ascuns de lumina lumei, și din toate se va face aplicare la starea politică a țerilor. Eu văz bine că nu mă vor secunda alții, dar cred, chiar și unul, doi pot conduce opiniunea cu influință până în cabinete. Cea ce

---

[1] Articolele lui Maiorescu din aceste-două reviste germane au fost retipărite de Neigebauer, *Die Donau Fürstenthümer.* Breslau, 1859.

[2] Contele Alexandru Walewski, ministru plenipotențiar al Franței la Londra și apoi ministru de externe frances.

[3] Contele Carol Robert Nesselrode, ministru de externe al Rusiei.

www.digibuc.ro

a ieşit şi va eşi din condeiul meu, sânt numai mădulare ale unui tot, pe care la timpul său o să le înşir în scheletul de care se ţin şi o să le îmbrac cu muşchi şi carne. Avem timp de a lucra. Causa principatelor nu se va decide curând. Cea ce ai cetit prin unele jurnale că s'ar mai fi ţinut desbătăminte despre principate sunt fleacuri. Nu e nimic adevăr în aceste. Nu ştie nimeni ce va fi. Numai după ce ajungând la vr'un scop cu Sebastopolul, se vor descăţa din acest unghieţ de pământ şi vor întreprinde altceva, numai atunci vom putea divina ceva. Dar şti că de multe ori meditând asupra lucrului îmi vine să mă tem că noi cei ce trăim acum, cel puţin noi cari am întrat în doua jumătate a cursului vieţii nu vom ajunge a vedea capetul încurcăturilor şi lumina ce are să răsară din acest caos! Măcar de ar vedea-o copii noştri! Incep a crede că cei de acum Domni vor avea foarte rara sorte în istoria acestor principate, de a muri moarte naturală pe tron, — şi încă pe un tron privisoriu! Nu va fi aceasta o raritate? O raritate de cele mai rare? Ceva asemenea am scris muntenescului, mai aducându-i aminte multe, multe, cari se ţin de suflet şi inimă, căci cap are bun. Tote câte mi le zici tu i le scriu şi la toate îmi respunde, şi încă pe larg. Două scrisori din urmă sunt cusute cu mătasă, de lungi de sânt! Mă mir unde găseşte timp, că el lucrează tot singur.

Ei bine! Tu tot eşişi din post. Dar ore bine ai făcut? Tu eşti sărac ca şi mine şi deşi nu eşti tată natural, dar eşti frate pentru surori. Mănăstirea nu e mângâiere pentru nici[o] fată cu ceva sîntimînte. Tu eşti sărac şi în stat puteai fi mai bun şi ţie şi altora. Eu le zic aceste aşa, dar fără indoială tu eşti mai bun judecător al puseciunei tale. Când zic sărac, nu înţeleg numai aurul şi argintul, ci sărac şi de mijloace şi putere de a face binele, au cel puţin de a feri de rău.

„Familia" avu mulţumirea de a călători dela Giurgiu în sus cu boieri munteni, între cari unul se da de Mecenate al literaturei, „comitele" Scarlat Rosetti, altul Alecu Ghica, — „căciulă mare" — se da de candidat de „Domn". Aceşti oameni, mai ales căciulatul, au lăsat la „familie"

www.digibuc.ro

forte rea impresiune despre boierii munteni. Eu nu m'am putut răbda de a nu întreba pe căciula mare: „Dar cocoane Alecache! Cine te-a candidat de Domn?" Respuns: „Rangul ce-l am". Acest om sec nu se rușina a întreba pe Docsache nu cumva a dat în arhivă de vr'un hrisov, din care să se poată comproba că „țeara a fost a boierilor și nu a *jumânilor*"!! Apoi nu te c . . . în căciula lui. Dar eu mi ți-l-am luat la trei parale într'o seară, și-mi tot vine de a face o satiră în forma de dialog asupra acestui om.

Constantin din Pesta, unde se afla atunci comitele Stollberg, veni cu vorba, că acesta ar fi având de gând a se însura cu fiica lui Vodă Ghica, văduva lui Balș. Așa auzim ei, așa istorisesc și eu.

Spune dlui Negri închinăciuni din partea mea, și acum după ce văd că Gazeta Transilvaniei reproduce articuli ce începură a eși chiar în ziua purcederii Dumisale, nu-i mai trimit în original. Ce mult am rămas mulțumit de acest om. Ei bine, Muntenii n'au în sferele de sus, — cel puțin nu acasă, astfel de oameni.

De Laurian știu numai, că înainte cu 16 zile a purces din Berlin la Hamburg, de unde era să meargă la Hanovera. Mai încolo nu știu. Eu nu prea sunt sănătos, ceilalți toți bine.

Pace și sănătate *I. M.*

LXXXI.

Viena 9 Aug. 1855.

Amice și frate Sione!

Iacă luai hârtie mare ca să-ți scriu puțin, neavând ați scrie multe. Mai întâiu mă plâng pentrucă arta telegrafică n'a făcut progrese până acolo, ca să se pote atinge oamenii unii pe alții materialminte, nu de asta, nu de alta, ci numai, ca să te trag de ureche pentrucă într'o scrisoare cătră Constantin despre nu plan de colonizare în România — care plan nu există, cel puțin n'am aflat nimic despre el, — mă numerasi și pe mine între coloniști svăbești, între care sperai că va intra și Nițu în țeară. Dacă intrarea lui în țeară nu se va putea face subt alt titlu, apoi fii sigur că nu va intra niciodată.

www.digibuc.ro

Domnului Principe Moruz fii bun și-i scrie din partea mea următoarele:

a) Am dat scrisoareă câtră Schubert, i-am arătat adeverința despre banii numerați cari însă nu intră în mâna lui Schubert, ci într'a curatorilor puși din partea creditorilor, pentrucă Schubert e falit or e mofluz; tot odată i-am apus, cea ce i-a scris și principele, că copilul are a merge acasă.

b) Scrisorile aceste au sosit aici în 7 or 8 Iulie, prin urmare înștiințarea despre eșirea copilului din pension s'a făcut după ce a intrat trimestrul lui Iulie, prin urmare când după regulele acestor institute trimestrul tot are a se respunde întreg până la capătul lui Septembre. Spesele mai crescuseră și până la sosirea adeverinței de respunderea banilor la agenție, la care se adaugă și acest trimestru. Prin urmare tot una face, când să se trimită copilul în decursul acestui trimestru. Cercetarea acestor spese, cari de regulă tot deauna sânt încărcate, va fi grea pentru mine, mai ales că eu nu sunt bine cu Schubert, pentrucă am sfătuit pe mai mulți părinți din principate ca să-și tragă copii afară din acest pension mofluz și nepriveghiat, ci eu am pus pe Docsache de a cerut cheltuelile, adecă lista dela Schubert; acum și Docsache s'a dus la Spaa, și lista de cheltueli a rămas la el.

c) Eu nu știu cu cine să trimit copilul. Aștept pe pe Laurian și-l voiu ruga pe el, iar de bani, voiu îndupleca pe Schubert să aștepte până i se vor trimite dela Iași. Spune Domnului Principe, că eu cu *polița* nu mă pot însărcina, pentrucă nu mă cunosc cu nici un bancher, și peste tot n'am avut a face nici odată cu regii banilor. Pe lângă aceste vei spune principelui și închinăciunile mele, mai însemnându-i, că încă sunt tot supărat pentrucă nu mi-a lăsat o copie după portret, ca cel puțin uitându-mă la el să-mi aduc aminte *cum* eram cu barbă? despre care, decând ne tunseră din puntul de vedere al *loialității*, nici nu-mi pot face vre-o închipuire.

Dar tu cum ai înțeles că eu am eșit din post? Eu aveam de gând să mă trag aici aproape de Viena la o parte cu *permisiune de absință* pe 21 zile, ca să pociu lucra mai

www.digibuc.ro

bine, nu ca să mă lapăd de post. Spre acest scop, Iancu Bibescu mi-a promis, că mergând la București îmi va trimite ceva parale. Eu n'am să mă leg cătră el cu nimic, eu îl cunosc bine, ci fiindcă el, — cu toate că venitul moșiilor lui nu-i ajunge nici spre a desface interesele anuale după datoriile cu care e înecat, — risipește la bani pentru frumușele și mijlocitori de frumușele, nu mi-am făcut nici o mustrare de cuget, zicându-i: „fiindcă dai bani pe toate secăturele și la toți mișeii, ai putea ajuta și pe un om de omenie". Eu cu el sânt mai *per tu*, și el încă mă cunoaște cu mult mai bine, decât să-și închipuiască măcar că cu banii lui mi-ar putea schimba vr'un principiu. Dela *frateseu nu voiu* să cer, că i-ar fi rușine a nu-mi da, dar nu mă leg. — Ei, dar Iancu Bibescu și-a uitat de atunci, cea ce prevedeam eu. Nu mi-a trimis nimic. „Nu sperați în boieri și în fiii omenilor zice mi se pare Danil profetul. Va să zică eu sânt tot aici.

Tot ce mi-ai scris până acum, am luat drept bază de a scrie în jurnale. Scrie-mi frate. Cu Suțu am întrat în ceartă. El neagă că planul dela 1847 ar fi dela el. Ce mai știi despre aceasta? Scrie-mi. Asemenea scrie-mi ce speranțe ai dela Constantinopol.

De Laurian nu știu nimic.

Frații din Marienbad și Spaa sunt bine, iar Alecu dela Kissingen nu prea. Tot ce mi-ai trimis, le-am trimis și eu lor.

Mă grăbesc, pentrucă astăzi se duce familia mea, aici afară la un sat.

Imi pare bine că esti arhivariu,[1] dar ai încai ceva salar mai de Doamne-ajută?

Te sărut; sărut pe Câmpeanu. Mi se pare că el n'a primit scrisoarea mea, ce i-am scris-o în 27 Iulie.

I. Maior.

Alecu Ghica căciula mare, cu moartea sa la Frantzesbad a imputinat numerul candidaților de Dom.

---

[1] Decretul de numire de arhivist la Arhivele Statului din Iași e din 15 Iulie 1855, s'a publicat de Ungureanu, *Familia Sion*, p. 132—133.

www.digibuc.ro

LXXXII.

Viena, 16. Sept. 1855.

Frate Sione!

In minutele aceste capăt palme dela tine, datate din 9 Sept. (28 Aug.), dar palme cu totul neașteptate dela Sion. Și nici Sion nu mă cunoaște? Și nu ore Sion era care predica la alții că Nițu e prea deschis la inimă? Nițu a vorbit cu Sion în Buc[urești], a vorbit și de antipatia sa cătră vecini. Cum vei împăca vorbele Nițului de atunci, cu idea ce o ai acum despre articulii lui Sweder[1] din Algemeine, pe cari nici una nici alta mi-i atribui mie, celui cu gura spartă, care cu toate aceste te-a înșelat în București?

Dacă tu unul poți cugeta astfel de mine, apoi ce să zic de cei ce, pentrucă cu purtarea lor și-au perdut din renumele ce aveau, sânt aplicați a crede, ba a și născoci multe în defavoarea mea? Bariț va spune curat că acei articuli sânt dela *un locuitor din principate*; iar Allgemeine o spune în notă că sunt dela un *german ce petrece de mai mai mulți ani în principate;* iar eu îți spun că acest german e Sweder redactorul Șvabului din București. El bate pe Știrbeiu în acei articui și laudă pe Cantacuzen *om rar*. Cum poți să-mi atribui astfel de fleacuri?

Cătră aceste, știi tu despre un articul al meu eșit în Wanderer No. 284 și datat din București din 12 Iunie? Știi că acolo bat pe autorul articolului Journal de Francfort în favorea lui Ghica și defaima lui Știrbeiu, care e tot el autorul altui articol în gazeta austriacă în favoarea lui Știrbeiu și defaima lui Ghica. Autorul amânduror e hoțul de Filipsborn,[2] care voia să bage desbinare între domni. Incă fiind Negri aici a eșit citata mea scrisoare în Wanderer, în care bat pe Philipsborn, la urmă bat și pe autorul articolelor din Allgemeine, de cari vorbești tu, pentru că el încă vrea să întărîte pe un Domn asupra celuilalt. Caută după No. 284 din Wanderer și la încheierea articolului meu vei

---

[1] Carol Schweder e profesorul care publică în București între anii 1844—1861 ziarul german *Bukureste Deutsche Zeitung*.

[2] Philippsborn e agentul Țării Românești la Viena în anii 1849—56. vezi Iorga, *Corespondența lui Știrbei Vodă*, I. p. 103 și urm.

www.digibuc.ro

găsi pentru Sweder și articulii lui din Allgemeine de cari vorbești, următoarea apostrofă, pe care iacă ți-o traduc numai pentrucă ești așa de ușor crezetor:

Și Gazeta universală din Augsburg prin autorul articolelor *„Ce să fie cu principatele dunărene"*, se vede că apucă pe această cale (de a desbina pe domni). Autorul acestor articuli este acela, ale cărui scrisori, *„despre rarul bărbat"* (Cantacuzenu), *care va fi chemat a juca totdeauna* o rolă importantă *în aceste țeri"*, — fură în anul trecut respinse de mai multe jurnale din Viena. Acest om (Sweder), e cu atât mai puțin capace de a da opiniune dreaptă despre partitele de aici, cu cât el își ia inspirările dela stăpânul, a cărui pâne o mănâncă și acest stăpân al lui, e însuși corifeu al unei partite în contra principelui domnitor. Prin aceasta voiesc a face pe jurnalele, ce apără interesele principatelor, ca să fie cu luare aminte și să nu se lase a se amăgi".

Iacă cu aceste cuvinte am apostrofat pe autorul acelor articuli. Nu-ți ajunge atâta? Vei face bine dacă te vei apuca să refutezi acei articuli. Și eu voiu face la timpul său.

Apoi te-am mai prins cu ocaua mică. Lui Constantin i-ai scris: „iertă-mă, că nu-ți pociu scrie mult astăzi, pentrucă am scris Nițului o coală întreagă". Așa e? Iar mie mi-ai scris tot în ziua aceia; „Nu-ți pot scrie mult, pentrucă am scris astăzi lui Constantin coale întregi." Așa e? Frumos e așa?

Ei se află tot la Ostende. De va veni Laurian pe aici, voiu trimite pe Moruz cu el. Laurian e în Italia.

Sânt supărat pe tine. *Nițu.*

LXXXIII.

Viena, 2 Octombre 1855.

Frate Sione!

Aștept răspunsul tău, să văd cum te vei escusa; însă nu te voiu ierta până nu vei pune tot zelul și studiul ca să ușurezi subsistința tânărului Dr. de medicină Cornea sau Kernbach. Acesta, precum vei ști, e moldovean, deși se trage din evrei. Tatăso medic acum la Botoșani, e creș-

www.digibuc.ro

tin, şi mamăşa, ce a răposat, era română moldoveană. A absolvit ştiintele aici şi s'a graduat aici cu o fată a unui italian Bondi, şi acum e trimis afară pentru coleră. Peste o săptămână vine să plece la Galaţi şi de acolo la Iaşi. N'are mai mult, decât cu ce să călătorească până la Iaşi. D. Negri la plecare i-a promis tot ajutorul, însă D. Negri nu s'a mai întors. Am scris lui Constantin, ca să facă v'o punere la cale, *ca să aibă unde să tragă şi cu ce trăiască în Iaşi* până va începe a practica. Dar te rog şi pe tine, ca să faci tot ce vei putea spre a-i mijloci subsistinţa pentru vr'o lună sau două. Cred că şi Constantin care-l cunoaşte de aproape va face ceva; însă scrisorea mea în privinţa aceasta zace în Paris şi Constantin & Comp, se află aztăzi în London; până să se întorne ei la Paris şi să-mi răspundă, purcede Cornea şi răspunsul aici, precum şi punerea la cale din partea lui, vor sosi ceva mai târziu. De acea alerg la tine şi cred că-ţi ajunge cât ţi-am însemnat aci. Dr. Cornea va veni îndată la tine. Caută-i până atunci un patron. Ţânţăreanu pe lângă Cornea e de tot pe jos. Vei şti însă că afară de medicină Cornea e un matemic rar şi forte bun de profesor. Eu l-am recomândat încă în 4 August lui Ştirbeiu deadreptul; dar nu mi-a dat *nici un răspuns.* Totul e ca omul să aibă la început unde *să tragă cu tânăra-i soţie şi ce să mănânce,* până va începe.

Mezei încă nu mi-a dat răspuns pentru fermă-model. El a zăcut mult şi a rămas înapói cu esaminul, pe care-l face acum. Eu nu ştiu, dacă el s'a ocupat în politehnic şi cu ferma-model ce au cei de aici, ştiu că au una. Însă în puţine zile îţi voiu respunde, căci acum e la un sat afară, unde se prepară de esamin.

Mai frate! eram să iau de păr pe Schubert. După toate provocările încă n'am putut căpăta lista de spesele ce mai pretinde dela tânărul Moruz. Iacă ieri am întrát în alt trimestru şi copilul e tot acolo şi nu cred să-l dee până nu vor fi banii aici. Dar şti ce mi a răspuns? A zis, că pe când eram eu afară la sat au fost aci două mătuşi de ale copilului, şi că aceste i-au zis, să nu trimită pe copil acasă, că ele ajungând la Iaşi vor în dupleca pe tatăl

www.digibuc.ro

său să-l lase aici, şi vor îngriji şi ele pentru copil. Vezî bine eu nu mai pociu face nimic în treaba aceasta. Arătând aceste Domnului principe Moruz, vei spune totodată că să însărcine pe altul cu treaba aceasta, că zău sunt sătul de comisiuni şi alergături.

Câmpeanu purcede încoace la 14 Octombre. Te rog să te întâlneşti cu el şi să-i spui că am primit scrisoarea lui dela Miclăuşeni şi-l aştept pe 21, căci vaporul va fi în Pesta sau Vineri la 19 Octombre sau Sâmbăta la 20, şi el poate fi în Viena sau Sâmbăta seara la 20, sau Duminică dimineaţa ori şi seara la 21, afară numai dacă nu vor voi să şadă în Peşta. Aici a încetat colera.

Să nu iuţi să spui Câmpeanului, că-l însărcin să te tragă de urechi pentru ruşinea ce mi-ai făcut, cugetând că pociu fi om de nimic. Asta nu ţi-o uit cât vei trăi.

Apoi de ce eşti leneş?

Scrie-mi. *I. M.*

M. S. Vodă iar o să strâmbe din nas la articulii despre mănăstirile închinate. Sânt 8 articuli.

LXXXIV.

Viena, 3 Febr. 1856.

Amice Sione!

Astăzi căpătai scrisoarea ta, începută de Tata Dionisie[1] în 31 Decembre st. v., încheiate de tine în 2/14 Ianuarie, — espediată din Iaşi în 11/23 Ianuarie, şi sosită aici în 2 faur! Apoi m'ai încurcat şi cu cei 40 ## (galbini), pe cari îi pui cu condeiul pe scrisore în dos, şi în scrisore zici: asupra plecărei (dela Neamţul) găsind ocasiune îţi trimit 40 ##, pe cari mi-a dat Dionisie să-i trimit lui Mezei." De aici nu înţeleg: ai găsit ocasiunea? şi i-ai trimis deodată cu scrisoarea în grop? ori se înţeleg aşa: *de voiu găsi* asupra plecărei ocasiune, îţi voiu trimite şi c. l.? Eu nu ştiu ce ai înţeles, dar ştiu că scrisoare a vinit şi galbini n'au vinit, şi apoi când e vorba

[1] „Tata" Dionisie e arhimandritul Dionisie Romano dela mănăstirea Neamţului, de naştere din Săliştea Sibiului, numit egumen de Grigorie Voda Ghica la recomandaţia lui Sion din 14 febr. 1855. — Vezi mai jos.

www.digibuc.ro

de un om, al cărui stomac latră şi maţele-i corăie, omul cugetă mai întâiu la parale. Eu sper că vor sosi şi paralele or vre o poliţă.

Acum dar, sosind paralele, Mezei se va cărpi cu ele, şi poate sta şi în Carniolia, nu departe de aici, cu un diurn de 2 fl. m. c., până când se va alege ceva acolo. Asta poate se ţină toată vara. La Academie şi aşa e târziu. Atunci apoi se va determina şi de nu va fi nimic cu Neamţul, se poate la Academie. Acolo, unde stă a merge Mezei cu diurn de 2 fl. (pe zi) nu e legat, se lasă de post când va.

Ei bine, tu îmbli din petreceri în petreceri, şi nu cugetaţi că eu n'am pace şi rapaos dela 4 Ianuarie (st. v.), de când am trimis memorialul prin casa *Dumba* de aici, la un corespondinte jidan de acolo. De atunci am scris de 4 ori (cu cea de azi) lui Constantin, şi n'am nici un răspuns! Nu şti cât sânt de neastâmpărat. Dumnezeule! În 21—22 Faur se începe congresul de pace în Paris şi voi durmiţi. Eu nu ştiu ce mai afli tu în Iaşi, or în Dulceşti; nu ştiu dacă şti toate câte am scris lui Constantin despre aceasta; dar nu-mi pot esplica o tăcere atât de cerbicoasă, par'că face din adins, şi a putut înţelege de ce mă interesează atât de mult a şti măcar de i-a venit memorialul în mână. Chiar şi tu decând ai purces dela Neamţul înapoi la Dulceşti, mă puteai înştiinţa.

Noutăţi politici le am descărcat în scrisoarea către Constantin de aztăzi; la ce să ţi-le repet, când ştiu că le afli, or poate le afli chiar la Dulceşti.

Dar te-ai apucat de satiră pentru procletul dela Sibiu[1]: *„Măgarul decorat“* şi să ţii idea că măgarul, după ce s'a călugărit, numai pentru mărimea trupească a apucat a fi favorit la curtea leului şi a ajuns în posturi mari etc. Dar de aceste vei şti tu mai multe. Să nu uiţi a însemna, că epistola pastorală a emis-o tocmai pe când se renoeşte prenumerarea la jurnale.

---

[1] Aici vizează de sigur pe Aron Florian ori pe secretarul episcopului Şaguna: Grigorie Pantazi, cari îi făcuseră multe mizerii lui Maiorescu, cum ne arată însuşi în scrisoarea din 22 Ianuarie 1855.

www.digibuc.ro

De azi încolo nu vă mai scriu, până nu capăt răspuns de pervenirea memorialului la voi, și de cele ce ați făcut.

Acum e și târziu să vă mai zic: „grăbiți-vă", că văd postele vin târziu și stăruirea mea va fi în deșert, dacă până acum n'ați făcut nimic.

Scrieți-mi, să știu cel puțin cum stă lucrul.

Adieu *J. M.*

Adresa pe plic:

Á Monsieur Monsieur
Ban George Sion
Intendant des Archives de la Moldavie
á *Iassy.*

LXXXV.

Viena, 13 Faur 1856.

Frate Sione!

Nu-ți pot spune cât sunt de supărat și nemulțumit, că voi n'ați arătat mai multă păsare de sortea memorialului trimis prin casa Dumba la *Mihel Dani.* Dacă erați voi cum secade, îndată ce ați căpătat scrisoarea mea de pornirea memorialului: debeați să faceți o întrebare prin telegraf către mine: cum se chiamă corespundintele lui Dumba?

Dumba când i-am dat manuscriptul, ma încredințat numai că corespondintele lor e sigur și fiindcă eu l-am adresat (A Mr. le grand Logethéte George Stourdza, ou à Mr. Le Grand Vornic Const. Hurmuzaki), unde-mi mai da prin gând, că el nu a să trimită îndată acel pachet? Cum zic de mă întrebați prin telegraf, tot lucrul se făcea în 24 de ore. Aseară mergând cu scrișoarea ta în mâna la Dumba, mi-a arătat în protocol, că plicul s'a espediat în adevăr în 10 Ianuar nou către împăratul mamonei din Iași *Mihel Dani.* Eu precât mi-a aduc aminte, am dat plicul în 4 Ianuarie, și Dumba se vede că nu l-a espediat atunci. Insă și în 10 Ianuarie, când s'a espediat tot venia la timp, dacă târtanul l-ar fi dat la curtea coconului Gheorghieș, cum am însemnat eu chiar deasupra pe adresă.

Dumba a scris încă aseară, arătând mirarea sa către jidan. Dar mă mir și de tine, cum tu în Iași să nu afli la

www.digibuc.ro

vr'un bancher cine e corespondintele lui Dumba. Eu în locul tău aşi fi alergat dela un târtan la altul şi n'aşi fi uitat pe cel mai mare dintre diavoli. Vă spun în credinţă, că dela receperea scrisorei tale ieri la prânz, vă tot înjur, pe toţi, şi tot patriotismul vostru. O singură speranţă mă mai ţine, că poate tot îl veţi fi căpătat mai înainte de a veni acest răspuns în mână-ţi.[1]

Tot n'ar fi târziu şi acum să-l traduceţi şi să-l trimiteţi, dar mă tem după nepăsarea ce o arătaţi, că nu veţi face nimic. Eu cel puţin sunt desgustat de toate, şi chiar şi de voi, şi fiţi siguri, că nu vă voiu mai supăra cu corespondinţe. Dacă voi aveţi către Patria V. atâta nepăsare, eu mă spăl pe mâni. Patriotismul Românilor a fost şi este în — vorbe, în gură,

Pe Mezei încă nu l-am întâlnit. De seară va veni la mine, şi cred că va accepta să vină la Iaşi. Despre aceasta însă vă voiu scrie specialminte. *I. Maior.*

Eu eram să vă răspund prin telegraf; dar pe urmă m'am gândit că e în deşert să-mi mai fac spese nefolositoare, şi să trag pânea din gura copiilor, când văz atâta nepăsare.

LXXXVI.

Viena, 17 Faur 1856.

Frate Sione!

Mercuri în 13 ţi-am fost scris foarte supărat, înjurându-vă tot patriotismul şi plângându-mă de nepăsarea voastră. Atunci m'am înturnat dela uşa cancelariei telegrafice, nevoind a vă mai înştiinţa pe calea aceasta. Dar pe urmă căpătai scrisoarea lui Constantin şi văzui că el şi ei toţi au pătimit, m'am mai muiat şi alaltăeri am telegrafiat către tine că bancherul Mihel-Dani e corespondintele lui Dumba, către care a trimis acesta plicul; fiindcă, voi nu-mi telegrafiraţi nimic înapoi sânt sigur că aţi căpătat plicul, încă poate mai înainte de ştirea telegrafică!

Am fost scris lui Constantin de un memorial al

[1] E vorba de memoriul pe care-l va publica la Bruxelles, în 1857, cu Constantin Hurmuzaki. S'a reprodus în colecţia, *Acte şi documente relative la istoria renaşterii României*, III. Bucureşti, edlţia Academiei Române, p. 179—259.

www.digibuc.ro

Magherului dat în 20 Decembre baronului Prokeș[1] în Constantinopol; i-am spus că eu îl am. Acest memorial a eșit în Gazeta „Osservatore Triestino." Acest jurnal, și după el foaia de a seară a gazetei austriace și astăzi și Wanderer, zic că un ambasador al uneia din puterile aliate, care cugetă a propune pentru Români un principe dintr'o dinastie europeană, *„nu ar fi străin de autoria acestui memorand."* Aceasta m'a frapat tare. De unde are „Osservatore Triestino" această știre? Magher scrie numai că Prokeș, când i-a dat memorialul, l-a primit foarte bine; dar nu ne spune că l-ar fi îndemnat chiar Prokeș, or că ar fi luat acesta chiar parte la memorand e greu de crezut. Nici acea nu putui afla, că aceștia ar avea de gând să propună pe vreun principe din dinastiile europene. Când noul stat moldovo-român n'ar fi să mai rămână sub suzeranitatea porței, atunci poate că ar cugeta cei de aici și la un principe din casa austriacă; dar subordinat semilunei, anevoie se poate crede.

Constantin are pe Wanderer, va vedea această știre, dar nu va ști că acel memorial este chiar a lui Magherul de care i-am scris. Deaceia să-i comunici această scrisoare ca să știe. Insă chiar fiindcă memorialul e dat de un emigrat, cred eu că e de mare necesitate, să trimiteți și memorialul meu, întreg or în estrapt. Zic de mare necesitate ca să se trimită de către un boier mare, neemigrat, ca să nu se zică că ideile din memorandul Magherului sânt numai idei de ale „esaltaților, democraților, socialiștilor" și c. l. Eu pentru Constantin am specificat numai 2 punturi din memorialul Magherului. Wanderer după „Osservatore Triestino" pune și al treilea punt de *reforme interne.* In adevăr în memorial sânt și aceste, însă nu sânt titulate ca punt special, cu atât mai puțin punt No. 3. Iar înțelesul e în adevăr acela. Memorialul după ce desvoltă necesitatea unirei principatelor și a domniei ereditare, propune reforme interne comme devant être introduites par le Souverain jointement avec les grands corps politiques du pays. Iar reformele le specifică memorialul:

[1] Prokesch—Osten e ministru austriac la Constantinopol.

www.digibuc.ro

„L'abolition de l'esclavage, l'émancipation du paysan, la repartition proportionelle des contributions, l'introduction des status et lois en vigueur dans des états civilisés".

Cum zic, comunică aceste şi amicului Constantin. Iată o scrisoare a lui Mezei către Bărnuţ, prin care dechiară că primeşte a vini la fisică, dar să-i trimiteţi:

a) Decretul de denumire fără care nu poate scoate pasportul.

b) Bani de drum.

Apoi va pleca îndată. Banii se trimit foarte bine prin Mihel la Stameţ Maier (?). Eu i-am primit a doua zi îndată, aduşi chiar deci aici în cancelarie.

Vă sărută pe toţi. *I. M.*

LXXXVII.

Viena, 10/22 Mart 1858.

Frate Sione!

In fine iată un creştin de după un an de zile, — zile mai lungi decât ale septemânei în care ai se recepi aceasţa scrisoare, — îşi aduce aminte de un creştin în mijlocul păgânilor. Ce bine făceai de-ţi aduceai aminte mai de mult de acest creştin! In mijlocul nevoilor şi al fatalităţilor cu cari se luptă acest creştin ar fi gustat şi el atunci căte o zi mai dulce, cum, cum face acum decând recepi scrisoarea ta. Adevărat, tu nu-mi laşi nici aceste minute dulci fără câteva dramuri de amar în apostroful ce-mi răpezi: „Ce ţi-ai uitat amicii?" ca când eu aşi fi uitat amiciii! Dar eu în bunomia mea trec bucuros acest apostrof în computul licinţei acordate poeţilor la toţi populii şi în toate timpurile, şi nu voiu să-mi amarăsc bucuria. Tu şi Constantin şi toţi m'aţi uitat! Insă pe tine, ca pe unul ce în curs de 6 luni în Bucureşti n'ai tăiat numai frunze cânilor, ci ţi-ai tipărit şi poesiile, şi ţi-ai pus încă şi în cap să te aduni de pe drumuri, nu mai sânt acu supărat. Ba mă bucur că-ţi bagi şi tu grumazul în jugul părintesc, nu ca să te faci om de omenie, fără de a avea pretinsiunea de a figura în numărul moraliştilor, am onoare a te cunoaste om de omenie de a te cugeta la însurătură şi ţi-aşi crede pe viitoarea-ţi consoartă nefericită

www.digibuc.ro

dacă i-ar cădea pe delicaţii şi fragezii umeri sarcina de a face acu întâiu om de omenie mai ales dintr'un poet! Dintre toate clasele făpturelor, căror românul dă nume de bărbaţi, — chiar şi când sunt spâni — a voastră a poeţilor e cea mai desmăţată, destrămată, destrăbălată, şi junele fetişoare au dreptul de a vă asemăna cu fluturi ce sboară din floare în floare, ne oprindu-se mult la nici una; cu toate aceste nici aceasta asemănare, frupt al unor amare desamăgiri, nici Premeteu care poate numai din erore or fiindcă arunca pietrile pela spate, va dat o vâna mai elastică şi în ea sânge mai cald şi mai suptire, nu vă dă dreptul de a *confunda* florile supt titlu de *metaforă*. Vâna voastră să încălzeşte şi se încordă, şi geniul vostru se inspiră şi se încântă foarte bine de florile cele naturale, precum mărturisesc idilele şi eclojele lui Virgil şi c. l., şi precum mărturisiţi şi voi când nu va ajunge flora întreagă spre a descrie guriţa, buzele, nasul, ochişorii, fruntea, părul şi percica, barba, gâtul, peptul, mijlocul, copsele, mănuţele, picioruşele, — pe aici era să zic şi pulpele, — amantelor ce măguliţi şi linguşiţi sau *cântaţi* — în legea voastră, — or idolilor la cari vă închinaţi. De multe ori ne ajungându-vă Flora, alergaţi şi la Fauna. Nu mărturisiţi voi prin aceasta că florile naturale inspiră şi încântă foarte bine? Şi nu începe cântecul românului mai tot cu „frunză verde"? Ei bine, de cumva vei fi păcătuit şi tu or sedus de asemenarea cu fluturele, ordin abus de metaforă, şi vei fi făcut confusiune de flori, apoi din acest punt de vedere doresc ca viitoarea ta consoartă Domnisoara Mărculescu [1] şi peste puţin Doamna Sion, să te adune de pe drumuri, să te pună la cale, să te întoarne la natură, care nu s'ar putea dacă tu n'ai fi om de omenie. Spune viitoarei tale consoarte, că dacă sarcina, ce are să-i cadă pe umeri e aceasta, aici o voiu ajuta şi eu, încredinţându-o totdeodată că eu sânt din principiu şi din esperinţă amic tuturor femeilor şi că în furtunele ce se nasc în *case* eu iau mai totdeauna partea femeilor şi foarte rar dau dreptate bărbaţilor. Întreabă pe craiovene. Vor-

[1] Vezi mai sus p. 33 nota 2.

www.digibuc.ro

beşti de Cleopatra fratelui Leca,[1] va să zică cunoşti o casă de Craiova; întreabă pe sora Victoria.

Iacă-mă fără voie-mi prins între moralişti, şi tu triumfezi. — Hai să eşim din materia aceasta.

Tu vorbeşti de ochii lui Argus şi de mistificare de scrisori, şi o raporţi la numele tău. Pe tine nu te ştiam cu peri de lup înaintea lui Argus, iar eu am a mă plânge. Constantin după înmormântarea mamei sale mi-a trimis biletul tipărit prin care s'a anunciat moartea răposatei[2] şi pe acest bilet scrie în fugă, că nu voiau să-i facă „visa" pe pasport, că s'a telegrafit aici — că se află toţi la Cernauca, ca să-i trimit adresa şi să-i scriu ce fac. Ei bine, mă pusei şi făcui o scrisoare lungă cât septemâna albă. — NB. pentru cei ce ţin după tipic, — o adresai la Cernăuţi, o recomandai şi o întării cu 3 sigile, — căci 7 după apocalips ar fi fost prea multe, — şi luai adeverinţa postei cu No. 439 pe care o am încă. Această scrisoare e trimisă la 12 februarie (31 Ianuarie an. nostru). De atunci până astăzi sânt 39 de zile va să zică mai 6 septemâni şi n'am nici un răspuns! La trei septemâni trecute, văzând tăcerea şi temându-mă să nu se fi deschis scrisoarea din ordinul lui Argus, m'am adresat prin scrisoare simplă către fratele Alecu Hurmuzaki, cerându-i esplicare. Iacă şi de atunci a trecut 2 septemâni, 1/4 de păresimi şi nu văz nimic! Alta. Teulescu jură în scrisorile sale către alţii, că după înturnarea sa la Bucureşti mi-a adresat o scrisoare lungă, pe care până astăzi n'am *văzut-o*. In 18 febr. — stil nou — am scris eu Teulescului, şi fiindcă am uitat numărul casei lui, am băgat scrisoarea lui în alta către *Cernătescu*. Şi aceasta scrisoare e recomândată, sigilată cu 3 sigile, pornită de aici în 18 febr. st. n. şi adeverinţa postei de aici pe care o am în mână are numărul 661. Iată că şi de atunci sânt mai 5 septemâni şi n'am nici un răspuns! Apucă pe Teulescu şi Cernătescu şi-i întreabă. Spune Cernătescului să meargă la Agenţia aust. şi să întrebe acolo de o scrisoare espedită din Viena în 18 febr. şi

[1] Constantin Lecca pictorul.

[2] Vezi mai sus p. 30 nota 2.

www.digibuc.ro

recomândată sub No. 661, adresată: „à Mr. Pierre Cernătescu, professeur au Collége national". Apoi te rog să-mi răspundeți curând ca să reclam aici. Tot deodată înștiințează și pe Constantin la Iași, comunicându-i cele de sus relative la scrisoarea ce i-am trimis recomandată sub No. 439 în 12 febr. la *Cernăuți*. Scopul stăruirii mele a căpăta certitudine despre ajungerea or neajungerea acestor scrisori la locul destinațiunei lor, nu e altul decât de a reclama la direptoratul postelor și de a cere desdaunarea prescrisă de lege. De altminte în scrisorile aceste afară de lucruri personale, de causa mea, nu e altceva decât primirea de care se bucură Golescu și Brătianu la comitele Buol și discursul acestui din urmă către ei din vorbă în vorbă, franțozește.

Scrie tot deoadă lui Constantin, ca să-mi adreseze scrisorile prin vre-o casa negustorească or la Dumba or la Curti aici, adecă să vie aici în plic subt adresa uneia dintre casele aceste. Însă pe adresa mea să pună și locuința mea: à Vienne, Wieden Allée gasse No. 61. Spune și Teulescului și Cernătescului să-mi îndrepteze scrisorile prin Domnii *Dumba* de acolo, or prin altă casa comercială, ne uitând a le însemna locuința mea.

Mă întrebai ce fac? Nu ți mai înșir nevoile ce am tras vrând a aduce causa mea la o decisiune supremă. Acum o las dracului și stăruesc numai să-mi dee pasportul să plec de aici. Astăzi sunt chemat la poliție pentru pasport, la capătul scrisorei voiu însemna răspunsul lor. Dându-mi pasportul, apoi la începutul lui Maiu plec prin Bucovina la Moldova și de acolo viu la București. Voiu să petrec mai mult în partea de meazănoapte a Moldoviei, ca să-mi pot forma o idee esaptă despre toate dialeptele limbei române. In Bucovina și în partea vecină a Moldoviei n'am fost niciodată.

La jurnalul literar de care voiesti a te apuca, voiu lua parte, dar până nu mă voiu așeza la un fel, nu mă pociu lega cu determinațiune.[1] Dar tu de ce nu lași lucrul

[1] E vorba de *Revista Carpaților*, pe care Sion va tipări-o numai cu data de 1 Ianuarie 1860, dar fără colaborarea lui Maiorescu.

www.digibuc.ro

până se va alege cu țerile? Mă întrebi ce știu de causă? Nimic mai mult, decât că principe străin nu se va da principatelor. In celelalte causa stă cum s'a pus în congres, și până ce comisarii nu vor mântui lucrarea lor la București, nu se poate defige ziua deschiderei conferințelor. Voiu de ce nu le dați cu ardei pela c . . . or cu câte o strechie ca să fugă de acolo? Auzi că mișelul de Aaron tot calumniă. Cum o să-l dau de gol!

Eu deși voiu merge în Moldova, nu crez să dau pe la Iași, și nu mă voiu apropia de teatrul scandalelor profesorale.[1] Pricepe tu acum de ce n'am primit propunerea lui Gr. Ghica de a veni la Iași? Hei, cât de bine cunosc eu pe ai nostri; dar mai sunt încă mișei de a li se da jos masca de îngeri. După venirea dela poliție, mai incolo.

22 Mart. 1858. Am fost la poliție. Ei cer dela mine să mă legitimez de ce voiu să merg în principate, cer adecă o dechiaraciune în scris. O să le-o dau mâne. Ce va urma nu știu.

In minutul acesta primesc dela Constantin, din *Cernauca*, o scrisoare *lungă* de 30 pagine! pline dese.[2] Prin urmare ai scăpat de o sarcină ce ți-am impus. Remâne acum să întrebi numai pe Cernătescu de a receput srisorea mea recomândată sub No. 661, espedită de aici în 18 febr. nou. Constantin a avut multe lupte și are încă. Cu toate aceste se află încă tot la Cernauca.

Nu-ți mai scriu, că tu cu cugetul la ismenéu, — iartă, eram să zic la imeneu — știu că n'ai plăcere de a ceti disertațiuni de persecutiuni politice. Inbrățișează-ți dar consoarta și în delirul plăcerilor nu uita pe Nițu.

Mergi la Leca și spune-i lui și sorei Victoriei complimente, Cleopatrei înțelepciune și tărie să desveță pe Cernătescu de cărți, nu de cele științifice, ci de cele cu *as* și *cu 10 ochi*. Spune complimente la toți cunoscuții!

Adresa: à Vienne, Wieden Allée gasse No. 61. *Nițu.*

---

[1] Vezi mai sus scrisorile lui Laurian No. LXXI—LXXII.

[2] Această scrisoare e publicată în revista *Convorbiri literare* 1908, vol. II. p. 296—303.

www.digibuc.ro

LXXXVIII.

Viena, 14 April 1858.
~~Viena, 12 April 1858.~~

Amice Sione,

Mi-ai respuns curând și prea bine ai făcut, că zeu! mare lipsă am de mângăerile amicilor ca să nu cad, să nu îngenunchiu sub greutatea loviturilor soartei. Tu-mi zici, că dacă doua țări gem și sufer de seculi, ce să mai lăsăm a ne impresiona de nevoile și fatalitățile unui individ? Așa e, nimeni nu distinge mai bine decât mine între calamitățile publice și cele particulare; nimeni n'ar fi mai bucuros decât mine a-și da, — de s'ar putea — de o sută de ori viața spre a face pe acele două țări fericite. Dar după ce eu aztăzi mă aflu în absolută imposibilitate de a contribui cătușî de puțin pentru fericirea acelor țeri, apoi și în privința esistenței mele particulare mă văd legat de mâni și de picioare, fără să știu unde mă aflu, și cine e acela care mă ține legat, și care nu mă omoară, dar nici nu mă lasă să trăesc. Te vezi un pitic, un vermuleț persecutat de un gigant, de un Boa-constrictor, apoi nu persecutat în lumina soarelui, ci pe căi întunecoase și cum am zice de guet-apens, și în acest întunerec nu atacat în față, pept la pept, ci dela spate, par derrière. Românii sunt încă copii în misteriile politicei, ei cred încă în fisionomii, în vorbe, în tipariu, și numai acolo o nimeresc unde se lasă a se conduce de instinctul lor. Afară de acesta, de instinct, nu mai au nici un îndreptariu, nici-o basă sigură. Dar instinctul rar conduce pe sumitățile poporului; cea ce numim inteligință, prin cultură, ori mai bine prin depărtarea dela mama natură, perde fineța urechei ce auzia vocea instinctului. Din causa aceasta, — ca să nu mă mai întind în generalități — mulți dintre români chiar, fiindcă nu mă văd închis, ori în cătușî, ci umblând liber de aici până la Adria, or până la Praga, și în Viena dela o biblioteca la alta, or dela o cafenea la alta, nu-și pot închipui în ce stă persecuțiunea sub care gem și mă usuc. Și scopul celor ce mă țin astfel, fără să-mi spună că am făcut ceva și ce? fără să poată arăta că am călcat vre-o lege, ba

www.digibuc.ro

încă făcându-mi compliminte până la pământ, se vede că nu e altul decât or ca să-mi perd mintea, or cel puțin să-mi sece toată energia morală. Și în adevăr sunt minute, ba zile în care desperînd sunt căzut cu totul. Dar nu-ți mai înșir miseriile aceste, pentrucă descriindu-le le mai simț odată.[1] Ascultă numai de ce e vorba acum.

Incă în 9 Febr. am dat o suplică la suprema autoritate de poliție, ca să dea causei mele o decisiune finală. Intemeindu-se pe resultatele corespondințelor urzite și mânate de 2 ori, odată din partea ei cu gubernământul Ardealului și ministeriul justiției, altă dată din partea ministeriului justiției tot cu gubernăm. Ardealulu, și cari au eșit toate în favoare a mea; sau dacă în aceste, precum și în memorialul ce i-am înfățișat în privința sistemei de persecuțiune subt care am suferit necontenit dela 1851 încoace, și asupra celor mai însemnate evenimente din viața mea,[2] — dacă zic, în aceste nu va afla motive de a face un raport din parte și cătră împăratul, or cel puțin de a înainta raportul ce încă din toamna trecută stă scris și purizat în ministeriul justiției în favorea mea, atunci să-mi dea pasport să mă întorc în principate, ca să-mi caut un mijloc de subsistență.

Ei bine, îmi ziseră prin graiu că partea întâiu a cererei nu mi-o pot împlini, iar cât pentru pasport, după trei săptămâni trimiseră hârtiile mele la gubernământul Austriei de jos (aici în Viena); după alte două săptămâni mă chemară la poliție și mă întrebară ce voiu să fac în principate? După ce le spusei, cerură să le dau această dechiaraciune în scris. Aztăzi sunt trei săptămâni de când am dato în poliție, de unde s'a înaintat la gubernământul Austriei de jos. De atunci și până aztăzi tac toți! Cu totul dar, mai bine de două luni de cărindar, aștept să-mi dea pasport, și până aztăzi nu-mi spun nici de-mi dau,

[1] Se pare că se referă la pensionarea sa silită și neașteptată făcută la intervenția nesocotită a Domnului Moldovei Grigorie Ghica. Vezi și Titu Maiorescu, *Insemnări zilnice*, I. la dată pensionării.

[2] Memoriul e din 9 Febr. 1858 și Maiorescu înșiră toate persecutiile îndurate în viața sa în slujba neamului (publicat de Bănescu—Mihăilescu, *Ioan Maiorescu*, p. 188—90, 274—280).

www.digibuc.ro

nici de nu. Şi cu toate aceste eu nu mai sunt austriac, eu am emigrat ca ardelean în anul 1836 sub regimul legilor ungaro-transilvane, nu numai n'am fost nici un minut în ţeară sudit, ci încă în Martie 1838 am dat suplică de împământenire, pe care am repetat-o în 1846 şi 1847 şi cu capetul lui Febr. 1848. Eu, şi de n'aşi fi mai repezit cererea de indigenat, am fost *după lege* pământean, pentrucă s'a împlinit terminul de 10 ani dela darea suplicei. Toate aceste s'a împlinit încă sub regimul legilor ungarico-transilvane, prin urmare înainte de a avea putere în Ardeal legea austriacă de emigrat. Eu sunt după lege pământean în România.[1] De acea şi când baron. Eder ma provocat să es din principate eu n'am voit a-i lua pasportul austriac ce voia să-mi dea, ci mi-am luat pasport românesc, pe care agenţia la vizat şi cu acela am venit atunci aici. Pe timpurile acele se lua pasportele la linia Vienei, când intrai; acum nu se mai iau.

Ei, dar ei fără să-mi conteste deadreptul naturalizarea în România, zic că să îndoiesc de sânt naturalizat după lege. Eu în toate hârtiile mi-am susţinut drepturile de român naturalizat, dar m'am ferit a motiva cererile pe aceasta:

a) Una că nu le place să le zici că nu vrei protecţiunea lor.

b) că m'am ferit a da ocasiune de a deschide ei de aici corespondinţa cu caimacamia de acolo, care poate nu m'ar fi sprijinit, ba poate mi-ar fi contestat şi dreptul de pământean, lucru care la urmă tot s'ar fi lămurit, pentrucă suplicele mele se află între actele adunării generale, însă lucrul s'ar fi trăgânat prea mult.

Însă tocmai de mi-ar da ei de aici acest pasport, terminul lui e trecut (încă din Noembrie trecut) pentrucă era pe un an.

Ne ştiind acum, dacă capăt or ba pasport dela ei, adecă de aici, te rog ca împreună cu Cernătescu, or dacă

[1] Constantin Hurmuzaki încă în 14/26 Ian. 1857 îi scrisese lui Maiorescu să se ţină de indigenatul din România, înşirându-i pe larg toate temeiurile de drept (publ. în *Convorbiri literare*, 1908 vol. I. p. 571—73, vezi şi vol. II. p. 82—3, 302).

www.digibuc.ro

ești cunoscut la alți, singur să mergi la tânărul *Ralea* or Raleanu, secretarul Agăi, or la Aga, Maiorul Caragea, și să-mi scoți alt pasport, tot pe temeiul pasportului ce mi-au dat ei în *Noembrie 1856*. Nu știu bine ziua, dar mi se pare că e dela 10 Noembre cal. nostru încoace, adecă 10, 11, 12 or 13, dar cum zic nu-mi aduc bine aminte de zi. Atunci pe o foaie separată mi-au trecut ei acolo și semnalamintele, tocmai cum le-au trecut în *pasport*. Va să zică să caute numai în protocolul paspoartelor din Noembrie 1856. Insă să zică în pasport nu numai pentru *statele Austriei*, ci și pentru Prusia; mergerea și întoarcerea prin Moldova. Cererea să o faceți astfel: Espirând pasportul dat Maiorescului în Noembre 1856, să i se dee altul pentru Austria și Prusia.

Asta e *una*.

2-a. Să mi-l vizați-subscriați și la consulatul *Austriei* și la al *Prusiei*. La întâmplarea de nu voi să-l subscrie *Agenția*, cu toate că nu *crez*, după ce mi-a vizat cel din Noembre 1856, apoi să mi-l vizați și numai la *Prusianul*. Dar e de lipsă să mi se vizeze și la Austriacul. Când ar refuza, adă-le aminte de viza din Noembre 1856, care s'a făcut tot în ziua în care mi s'a dat pasportul dela Agenție, numai că la ei va fi ziua acea după calendarul nou. De acea la Agenția noastră însemnează-ți *ziua* în care mi s'a dat pasportul cel din 1856.

3. Să răspunzi pentru mine tu or Cernătescu la Agenție taxa de 7 sfanți și la consulate cea ce va fi; la cel austriac 30 cr. mi se pare. Să-mi trimiți pasportul prin frații Dumba aici la casa Dumba supt copertă separată, adecă scrisoarea cu pasportul și adresa mea să fie subt alt copert către D. Dumba de aici.

Iacă-ți dau o sarcină grea, dar mă vei îndatora mult, implinindu-mi cererea. Eu însă nu voiu să mă întorc în România deocamdată, ci mă duc prin *Moldova*. Fă tot ce-i putea; de vei vedea că e vre-o pedecă la agenție chiamă în ajutor pe Adiutantul N. Haralampie, rugându-l în numele meu. Să mă încunoștiințezi curând de poți or ba însă tot prin casa D. Dumba, că cumnatul tău pleacă până va ajunge răspunsul tău.

www.digibuc.ro

Viena, 4/16 April 1858.

După cum-mi spunea aseară Mărculescul nostru, scrisoarea mea şi mai ales însărcinarea cu pasportul îţi vine foarte importună. Poimâne tu eşti om întreg. Vă urez din profundele sufletului meu, ţie şi consoartei tale, ca să celebraţi aniversarea zilei de 6 Aprilie 1858 cel puţin de 60 de ori tot subt impresiunile de poimâne şi că la fiecare aniversare a acestei zile să aveţi o mie şi unul de cuvinte de a bine cuvânta pasul ce aţi făcut şi de a mulţumi lui Dumnezeu[1]. Acum vâz cât de importună e rugăciunea mea pentru pasport. Deacea iacă-ţi dau un adiutant, pe Cernătescu. Fii bun dă-i curând alăturata scrisoare, dar dă-i să recetească şi scrisoarea mea către tine, ca să se pâtrundă de cea ce scriu şi să puteţi lucra în înţelegere. In fine cu or'ce mijloc scoteţi-mi un pasport subscris şi de K. K. şi de prusian, iar de nu se va putea de amândoi, cel puţin de cel din urmă.

Apropos de bietul Cernătescu. El s'a atins foarte de adresa mea prin tine către Cleopatra. Dar ai luat tu vorbele mele de însărcinarea puse pe Cleopatra serioase? Le-aí întins pe calapod?

Din câţi şcolari am avut în curs de 12 ani, pe nimeni n'am iubit mai mult decât pe Cernătescu; dar nici în ideile nu mi s'a părut să fi întrat cineva ca el şi Ruptureanu. Insă pe Cernătescu l-am distins totdeauna. Mi-ar părea foarte rău, ca din gluma mea să fi luat tu vre-o părere sinistră scălciată despre el. Nici prin gând nu mi-a trecut a crede că el e cartofor. Ci fiindcă chiar muma Cleopatrei îmi spunea că aflându-se procuror în Caracal Cernătescu juca cărţi şi eu mă disputam cu Victoria apărând pe Cernătescu, de multe ori până la ceartă, am voit numai a revoca în memoria Cleopatrei şi a Victoriei disputele acele în cari Cleopatra mă secunda pe mine în contra mumă-sa şi pentru care aceasta din urmă să facea foc. Cleopatra m'ar fi înţeles, iar Victoria[2] s'ar fi cre-

[1] Se referă la căsătoria lui Sion cu Elisa Mărculescu.

[2] Victoria e soţia pictorului Const. Lecca, iar Cleopatra e fiica lor. (cf. O. G. Lecca, *Familiile boiereşti române*, Bucureşti, 1911 No. 57). Despre Cleopatra vezi şi Titu Maiorescu, *Insemnări zilnice*, I. p. 78. n. 2.

www.digibuc.ro

zut justificată, ar fi crezut adecă că-i fac o concesiune. Vei şti, că de câte ori voiam să supăr pe Victoria, deşteptam disputa aceasta. Dar să fi putut visa de ruptura ce a urmat acum, ferească Dumnezeu să fi atins ceva. Te rog dar alină-mi pe Cernătescu.

Adieu poeţi fericiţi ai Sionului

Niţu

(Wieden Allée Gasse No. 61.)

LXXXIX.

Viena, 8/20 April 1858.

Amice Sione!

Tinerii oficeri pleacă şi eu tot de pasport ţi-aşi scrie. Ei pleacă cu pasportul ce li s'a trimis din Bucureşti ne vizat de K. K. nevizat nici de Santa Hermandada de aici, ci numai de „Ilciul marelui Dovlet", compatriotul. Ce dracul, mestec tot felul de litere.

Când nu vor voii à-mi viza (pas rêver) pasportul cei dela K. K., în cas de nevoie mi-l vei trimite şi fără nici o „viză", aşa cum mi-l va da prefectura poliţiei române. Dar să nu cumva să uiţi pe *„serdar"* de lângă nume. Când mă făcu M. S. Domnul Bibescu „serdar", în deşert mă căutai a doua zi dimineaţa în oglindă, nu văzui nici o *mitocosire*, întrase serdariul, dar nu scosese pe badaranu din mine. Atunci nu ştiam „la ce va fi bun şi asta". Acum când e vorba de a-mi constata idigenatul român e bun serdarul. Dar eu sper, ca până la primirea acestor rânduri tu şi Cernătescu veţi fi făcut treabă.

Recomandându-mă Madamei Sion şi tuturor celor ce-şi mai aduc aminte de M (fără epitetul de „serdar") rămân al tău sincer amic şi frate *Niţu.*

Am tot uitat a te întreba de când ai început a te subscrie cu *jubete*, de nu-ţi divina subscriptura. Ce coadă pui lângă G.? de ai fi întrat în divanul în care era să te înfunde Ghica Vodă (Dzeu să-l ierte), ziceam că te-ai luat după colegi.

XC.

Viena 27 April 1858.

Frate Sione! Ascultă amice Sione! un nepot al meu Pandelie Popazu, tînăr plin de talent, a plecat pe temeiul

www.digibuc.ro

unei scrisori a Cernătescului, prin care i se promitea în librăria Domnului Rosetti un post deocamdată cu 300 lei pe lună, şi pe urmă cu 400 lei. Mergând acolo, îi spuseră că *a înţeles rău* pe Domnul Rosetti, căci acel post va fi vacant numai după 3 luni! Auzit ai! Ei bine, eu mă întorc la Sion, şi-l rog:

a) Să cerce în cancelaria Domnului *Mişa*, nu cumva se află un post în acel *computatoriu*, or cum ziceţi voi *neologii*, comptoir, pentru nepotul meu.

b) Ne fiind aici nimic, nu cum tu ca *poet al Sionului* cu înfluinţă, ai putea afla altceva pentru el?

Mi-ai vorbit de un fel de Dictionnaire des gens du monde. Nepotul meu nu ştie până încăt franţozeşte; dar ştie bine româneşte. nemţeşte şi latineşte. E om activ şi-ar putea fi de mare folos.

c) In fine eu ţi-l pui în suflet, or dacă vrei *pe* suflet. Fă ce vei şti, să nu peie. El are şi nevastă pe care a lăsat-o în Braşov. Te rog nu-l lăsa. Visite, comptoar, bureau, — or ce vei ştî fă pentru el.

Vezi tu au întrat toate năbădăile în condeiu, negreală, nisip, încordarea vinelor, venin şi câte şi căte . . .

Ce-ai făcut cu paşportul! Dar la aceasta vei fi răspuns înainte de a fi primit scrisoare de astăzi, — decumva ismeneu nu te va fi legat de piciorul patului, dându-ţi buruiana Neagului. Ei bine, după aceste nevoi, şi sânt nevoi, nevoi foarte grele, când un tînăr ca Pandelie lasă un post de 1400 fl. pe an, întemeindu-se pe scrisoarea celui mai iubit şcolar al meu — din a cărui scrisoare ese pulbere şi cenuşă, ei bine, după aceste nevoi, să-ţi scriu şi ceva serios?

Eu am fost în zilele aceste în ministeriul afacerilor esterne. Mi-am pus mânile în cap, mi-am turtit tâmplele, — am voit să fiu surd . . . — Dar ar fi fost o minune ca Şt. şi B. cari au lucrat atâta pentru I . . .-ne şi principe de alt neam . . . care s'a convertit *în fine* la aceasta doctrină să *fie oamenii vecinilor*. Dar ce ma prins mirare e că vecinii se cred siguri că au căştigat pe partida *liberală* pentru *arbanaşu dincoace* — şi *dincolo* de *M.* majoritate pentru — făţi cruce †.

www.digibuc.ro

Ah, de ce nu pot sbiera din patru unghiuri... Românii sunt tot copii, or vor să fie tot copii. Când aşi putea vorbi cu tine în persoană, dar asta Dumnezeu ştie când va fi.

Dar vezi deocamdată de nepotul meu; celelalte nu sunt în puterea ta. Nepotul îţi aduce în persoană scrisoarea. *Niţu.*

N) SCRISOAREA LUI VASILE MĂLINESCU.

XCI.

Huşi, 22 Noemvrie 1851.

Mult iubite Sione,

De când am intrat în lupăria aceasta provincială nu mai ştiu nimic de tine, nici de cealaltă lume ce mai face. Tu nu-mi scri nimic, dar nici mă mir: ai ocupaţii şi apoi ţi-ai dat un nume precât de poet pe atât şi de leneş prin urmare eşti de iertat. Dară eu? Spun cum că Ursu iarna să trage în bârlog şi-şi suge grăsimea din labe. Grăsimea nu n'o mai dei Dumnezeu. Tot ce pot zice este, că am gângăunii mei, din care 'mi urzesc o lume precum mi-ar plăcea mie; când mă satur şi de aceasta mai intru şi intr'a lui Omer, Shakespeare sau Goethe şi iată tot.

Scrie-mi ce mai faci. Şi ce mai este de nou pe acolo lumea cum o mai pune la cale şi fii sănătos.

[*V.*] *Mălinescu.*

P. S. Mai vezi că mi-a pălit toana de scris, înmânează te rog şi alăturatele scrisori. La întâmplare de a nu fi fratele meu în Iaşi du-te te rog la Agenţie şi scrisorile ce voiu fi având trimitele încoace. *M.*

O) SCRISORILE LUI COSTACHE NEGRI.

XCII.

[*Cernăuţi*, 25 Iul. st. v. 1848.]

Voi toţi vrednici fraţi! Din multele dureri întru care încă ne aflăm, socotiţi cu ce aprinsă râvnă şi

www.digibuc.ro

bucurie vă urăm patriotică recunoştinţă, pentru câţe izbânde aţi ajuns a face întregei Românii. Deşi voi nu pomeniţi nicăiri de sora voastră Moldova decât numai în taina inimilor voastre, şi deşi poate credeţi că această parte a obstestei Patrie ar fi o înmulţire de nevoe în vremile de acum — totuşi vă mărturisim că mai întâiu do-

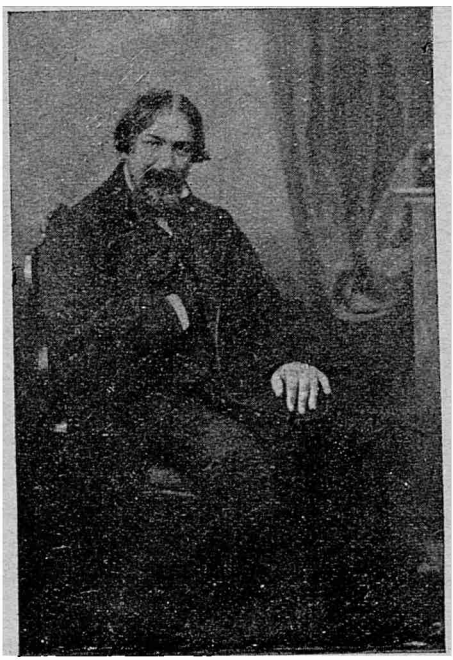

Costache Negri.

rinţa noastră ieste de a ne uni cu voi neaparat, şi spre acest sfârşit ce are a ne aduce a forma o ţară puternică şi cu îndoit viitor, vom lucra cu cât ne va fi prin putinţă. Stăruiţi şi fiţi statornici, căci în voi ieste nădejdea şi către voi ţântesc toate privirile Românilor şi mai vârtos a nenorociţilor Moldoveni, ce în toate vremurile de necazuri, ei mai mult decât voi, au fost răsluit, au suferit şi sau nemicnicit de toţi pradătorii de atâta vreme necontenit; frăţie şi salutare *Const. Negri.*

www.digibuc.ro

XCIII.

Iubite și vechiule prieten Sione!

M'am bucurat primind scrisoarea Domnitale. Și am văzut prin ea cu vie plăcere, că vârsta nu poate veni de

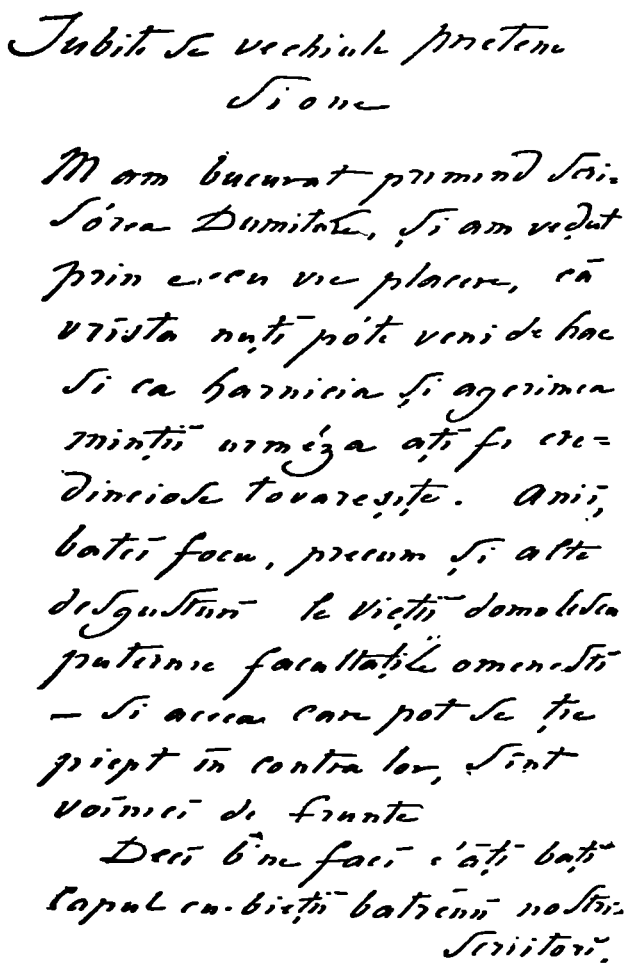

Scrisoarea lui Cost. Negri către G. Sion, 22 Faur 1871.

hac și că hărnicia și agerimea minții urmează a-ți fi credincioase tovărășițe. Anii batei focu, precum și alte desgusturi ale vieții, domolesc puternic facultățile omenești — și aceea care pot se ție piept în contra lor, sunt voinici de frunte.

www.digibuc.ro

Deci bine faci că-ţi baţi capul cu bieţii bătrânii noştri scriitori pe care nămolul literar, iau acoperit cu desăvârşita uitare.

Unde mai este astăzi limba lor ce puternică, ce curată, ce armonioasă. Şi unde-i Conachi, Beldiman şi toată pleiada de care vrei să te ocupi, ca să moară înodată, văzând gidusiile poetice ale unora din urmaşii lor:

te amu o bella	focul d'amor
fiemi fidela	Sorge volcan

Tristă decadenţă, sau a vorbi mai moldoveneşte, un scărbos balamiş, balmuş, de care ne oţerimu, poetul Vasilica şi eu de câte ori ca doi bătrâni ce suntem, ne aducem aminte de cele mai vechi. Şi le potrivim (cu este nouă)? Dar tot amândoi potrivit proverbului, ne mângăem cu aceasta că din mintea moldoveanului cea de pe urmă, va eşi în sfârşit de undeva vr'un Cipariu oare care, ce precum Malherbe în Franţa, va drege, va îndrepta şi statornici limba în neamul românesc, din labirintul vavilonic de ~~de~~ astăzi, scoţându-o.

Cât despre Conachi nu-ţi pot zice alta decât că se deschizi România literară la No. 6 pagina 73, unde vei afla, restrâns în adevăr, ceeace cei de la mine.

Îţi mulţumesc iubite Sione că nu m-ai uitat nici acuma, nici pe când mi-ai trimes cartea de fabule pentru mine, în modesta mea viaţă retrasă, [1] aflu o mare mângăere în recapitularea anilor tineri a prietenilor vechi şi a lucrurilor de pe atuncea petrecute. Şi de câte ori mi se dă asemenea plăcută ocazie, de a mă cufunda în suveniri retrospective prin trecut, uit vremea de faţă.

Rămâi cu bine şi mai vârtos cu sănătatea care-ţi trebue pentru ceeace faci.

22 feurar 1871. T.-Ocna.

Te imbrăţişez prieteneşte *C. Negre.*

---

[1] Vezi despre retragerea lui Negri la Târgu-Ocna broşura lui Gh. N. Munteanu-Bârlad, *Costache Negri, Viaţa şi vrednicia lui,* Bucureşti, 1911, p. 56—66 (în *Biblioteca pentru toţi,* No. 700.); apoi preţioasele scrisori ale lui Negri, cu motivele juste ale retragerii sale din viaţa publică din comunicarea dlui G. G. Mironescu la Academia Română, şi publicate în ziarul *Universul,* LVI, Bucureşti, 1939 Iulie 10 (No. 186).

www.digibuc.ro

Am fost la Tecuci pentru niște trebi și de asta răspund așa de târziu — iartă.

XCIV.

Ocna, 30 Mart. 1872.

Iubite Sione.

Ț'am primit cartea cam târziu din pricina apelor fără poduri, care fac că posta ajunge aici când poate ea nu când trebue. Iartem deci întârzierea răspunsului care este că apucasem mai înainte a răspunde prin telegraf D. Zane că las din nou biblioteca câștigată de mîne vechiului ei proprietar.

M'ași fi bucurat de a câștiga 100,000 franci dela loteria primăriei de București, având din întâmplare și eu un nume a ei; dar de la Bolintineanu să câștig! îmi este cu neputință. Și Dumneata mai cu seamnă vei înțelege mai bine iubitè Sione. Nu-mi mai spui ce mai faci — te-a lovit bătrânețea ori încă nu?

Totdeauna prea bucuros de câte ori îmi scri ceva, îți rămân bun și vechiu prieten *C. Negre.*

P) SCRISOAREA LUI ALEXANDRU ODOBESCU.

XCV.

Paris 52 Rue la Boëtie. 15/27 Ian. 1880.

Prea stimate amice Sione. Legea creștinească ne învață că, dacă a păcătuit omul trebuie ceva mai curând să-și mărturisească păcatul, și va fi ertat. Deși nu mă pot lăuda cu multă evlavie creștinească deocamdată nu am altă scăpare decât a recurge la pratica povețuită de biserică, și mărturisind că sunt de mii și mii de ori vinovat în fața Dtale, cer și aștept să mă ierți, că nu ți-am răspuns mai curând, la buna și amicala Dtale scrisoare.

Drept este că am fost tot șubred și puțin dispus a scrie, suferind mereu, când de picior, când de stomac. Nici acum nu sunt voinic de tot, dar ori și cum, mă aflu

www.digibuc.ro

în stare a urma cura pentru care am venit în străinătate, și pe care nu pot să o părăsesc neterminată. Aceasta mă va sili a sta aici încă vre-o șase săptămâni, dar voi fi la București de sigur, împărțându-mi timpul între Secretariatul Academiei și cursul Facultății cu începere cât de târziu din ziua de 15 Martie stil vechiu. Aceste ocupațiuni la care țin mult, și plăcerea de a strânge mâna câtorva rari amici, în a căror minte văd cu nespusă mulțumire că nu s'a șters cu totul afecțiunea către mine, acestea zic sunt singurele atracțiuni, care mă vor îndemna a părăsi viața liniștită ce petrec aici și care ar fi negreșit mult mai plăcută dacă sânătatea îmi ar fi mai bună. Alaltăieri am primit vizita unui tânăr medic român Manolescu, care s'a prezentat la mine ca din parte-ți. Pricepi cu câtă plăcere l-am primit ca o dovadă de bună amicie a fratelui Sion! De altmintrele însuși visitatorul este un om instruit și plăcut. Sper că nu vei face ca mine, și că a doua Dtale epistolă nu va întârzia ca răspunsul meu. Cu timpul revenindu-mi și sănătatea, voiu afla mare plăcere a-ți scrie mai des. Deocamdată primește te rog frate Sioane, salutările mele cele mai amicale. Ce mai face Demir? al Dtale devotat *Odobescu.*

RJ SCRISOAREA LUI ANASTASIE PANU.

XCVI. 1861

[~~1858(?)~~] Martie 11.

Amice! Eu sunt recunoscător de acea ce-mi scrii. Scrisoarea mea către Ionescu este espresiunea cugetărilor mele. Or cum va fi cetită ea nu mă poate compromite. Unirea, unirea e singura scăpare a noastră. Nu pot să spun . . . prin scris. Unirea trebue să se facă. Ea se va face în curând. Vorbindui dispre . . . i-am arătat rătăcita cale ce au luat. Eu sunt acum de părerea ca să facem inlesniri formalistice. Voi face propunere la Cameră. Am văzut în numărul revistii din urmă zicând că ministerul

www.digibuc.ro

n'au făcut nimic important până acum. Ce putea face? Ne ocupăm de administrație. Toate le-am aflat în anarhie și toată ziua trimit comisii de anchetă prin districte. Nu voiesc a schimba pe nime fără vină. De doi ani s'au făcut circulare cu frase stilisate, dar țara n'a fost administrată.

Am venit într'un timp . . . care ambițiunile celor netrebnici sunt deschise, ierarhia meritului de serviciu nu este mai mult cunoscută, libertatea, egalitatea nu sunt înțelese, ele sunt întrebuințate spre oprimarea opiniunilor contrare.

Buget nu există de doi ani; cheltuelile au întrecut veniturile; nouă cereri cu totul absurde cuprind sume mare. Dările s'au strâns cu abus; au năvălit unele peste altele, locuitorii au plătit mai multe sferturi deodată; opt milioane stau încă nestrânse, oamenii ce s'au socotit a fi șefi de partite se infuriază și uneltesc totul pentru a nu și pierde falsul prestigiu ce avea; — pretensiunile mari esorbitante de amândouă părțile, oameni de clică; și nu de principii, — nesubordinație, cinism în toate iată ne ruinată situațiune în care am întrat. Ce voi putea face? Nu știu!

Din toate părțile ieram înculpat că mă țin de o parte, ni s'a cerut devotament, l-am făcut. De voiu vede tot, că tot reavoință mă trag, mă trag pentru totdeauna din viața publică. Sănătatea mi ruinată, avere nu am nici de cum. Am uitat de a-mi căuta de mine, căutând numai de țara mea. Astăzi vor zice că nu sunt capabil să mă trag îndată. Vie! vie! altul! Doresc din suflet să nu fiu nici decum trebuitor încât se poată uita țara mea că esist, — aceasta cu mare liniște. Vino frate să ne vedem. Tare îmi pare rău că nu pot merge acolo. *Viitorul* frate mă desgustă ași dori se mă ocărască.

Dracu să-i iei.

Amic *Panu.*

www.digibuc.ro

5) SCRISORILE FAMILIEI PETRINO.

XCVII.

Prea onorate Domnule!

Vă mulţumesc din toată inima pentru bunătatea ce aţi avut de a-mi comunica detailurile despre momentele ultime a nenorocitului meu fiu.[1]

Totodată m'a îndatorit soţia mea, de a Vă exprima şi din parte-i recunoştinţa cea mai vie, pentru purtarea de grijă cu care aţi binevoit Domnia Voastră a vă însărcina la ocaziunea decedării fiului nostru, deobligând astfel atât pe mine cât şi pe soţia mea pentru toată viaţa noastră.

Am onoare de a Vă ruga ca să binevoiţi a alege şi a comanda chiar singur Domnia-Voastră monumentul pentru fiul meu, după cum îl veţi afla de corespunzător, comunicându-mi numai preţul spre a-l putea chita fără întârziere. La aceasta am onoare a observa cum că preţul monumentului amesurat principiile decedatului şi chiar daorinţele mele, n'ar trebui să întreacă prea mult marginele modestiei.

---

[1] E vorba de poetul Dimitrie Petrino, care, surd, moare într'un spital din Iaşi (Bucureşti) în 29 April 1878, după o viaţă nesocotită şi ruinată. — Poetul Petrino apărase pe Polonii subjugaţi într'o adunare publică sau vre-un ziar, pentru acest interes şi simpatie primeşte scrisoarea anonimă de mai jos:

Iaşi 1876 Octombre în 17.

Stimate Domn.

Nu pot, căci îmi lipsesc cuvintele, să exprim mulţămirile mele către Dv străin şi prin origine şi prin înrudire, Dv nu aţi putut cu toate acestea trece cu vederea peste nenorocirile noastre vorbind de ale conaţionalilor Dv, dacă Dv aţi primit aplausele concetăţenilor Dv, Vă rog se binevoiţi a primi şi din parte-mi via expresiune, a unui spirit înăduşit de atmosfera toxică a catenei servituţei.

Dv mai bine decât ori care alţii cunoşteţi dulceaţa libertăţii, al acestui nectar dătător de viaţă naţiunilor care, pentru el îşi sacrifică sângele lor. O cât puteţi în adevăr fi mândri încă, deoarece numele de România există şi mulţi

www.digibuc.ro

Asupra efectelor repausatului veţi binevoi a dispune în raport cu dorinţa ultimă a lui şi după cum veţi afla de cuviinţă, numai ochilarii şi inelele de logodnă ale repausatului Veţi binevoi a mi le trimite prin postă.

Relativ la scriptele repausatului Vă rog a le distinge astfel, ca să-mi trimiteţi imediat acele, care-s de natură familiară, lăsând la dispoziţiunea Domniei-Voastre toate manuscriptele curat literare, pre ale înainta publicaţiunei, dacă vor avea vre un preţ.

Odată cu espedierea epistolei acesteia răspund telegrafic epitropiei spitalului Brâncovinean cum că v'am însărcinat pe Domnia-Voastră cu afacerile sus menţionate.

Reinoind espresiunea recunoştinţei mele cât şi a soţiei mele pentru atâtea dovezi de amiceaţă cu care ne-aţi deobligat încă acuma, am onoarea a fi al Domniei-Voastre prea devotat.

Cernăuţi într'al 5/17 Mai 1878.

P. Petrino.

XCVIII.

Cernăuţi 30 Mai / 11 Iun. 1878.

Mult stimate şi onorate Domn.

Am primit epistola Dvs. cu mare plăcere mulţumin-

---

din fii ei se bucură de favoarea de a putea neimpiedecat sorbi din cupa libertăţii; vai nouă însă, cât de crud ne fu destinul! Polonia au dispărut din harta Europei, numai pentru că-şi iubea libertatea (iată începutul erei civilizatoarel?). Ah! când nobile Domn va sosi acea zi mult dorită în carea libertatea şi patria ni-ar permite şi nouă a le pronunţa, fără frică de şireangul neamţului sau Siberia Rusului?

Căci Dv Românilor vă este cel puţin la mulţi permis a vorbi de ea, pe când nouă ni e prohibit şi aceasta, noi care am împodobit fanarile neamţului cu cadavrul nostru şi am populat Siberia numai luptând pentru dânsa, pentru libertate!

N'am făcut aceasta prin publicitate de teamă ca să nu jignesc pe cineva (dintre civilizaţi).

Dar poate va da Bunul Dzeu că vom ajunge curând când vom vorbi mai liberi. Cu toate acestea va rog să-mi permiteţi a-mi tace numele. *Un polonez.*

www.digibuc.ro

duvă pentru toate. Eu socotesc de nu a vă trimite procura, fiindcă eu nu pot nici decum o mă amesteca oficialmente în avuturile şi datoriile răposatului, ce vă rog ca fiind Dvoastră în Iaşi să aveţi bunătatea de a vă informa cum că a datorit numai în otelul şi că plătind aceste datorii a otelului Dv. veţi primi efecturile, ca să putem disposa despre ele. Veţi avea aşa dar bunătatea de a mă înştiinţa prin telegram despre aceasta, fiind eu gata o vă trimite prin postă sau avize suma însemnată, prin care Dv. veţi răscumpăra efecturile fiului meu, fără ca eu să fiu numit în această afacere. Ce se atinge de monumentul răposatului eu sunt voit la suma ce Dv. mi-aţi însemnat, vă rog însă de a avea bunătatea a îngădui cu comandarea, până ce voiu fi în stare a trimite banii de care vă pot asigura, cum că dacă numai curând, apoi până la Sf. Dimitri Dv. negreşit le veţi primi. Soţia mea vă trimite multe complimente amicale şi mulţumiri din partea ei, eu însă încredinţându-vă de sincera mea amiţie, rămân al Dv. serv plecat *P. Petrino.*

XCIX.

Cernauca 14/26 Sept. 879.

Prea stimate amice!

Sunt foarte îndatorit de ostenelele care aţi avut la trimiterea pachetului primit, precum şi în toate afacerile răposatului Mitică. Eu acum esper în amiciţia prea bunului amic G. Sion cum că şi comisiunea efectelor mele după registrul ce v'am dat pentru Bucureşti va reuşi şi aşa vom putea realiza acele preţioase. Dacă voiu fi aşa de norocit văzând asta treabă fâcându-se curând, voiu putea îndată să îndeplinesc şi restul banilor pentru monumentul cu grilajul răposatului. Soţia mea vă trimite multe amicale salutări; asemenea vă rog prezentaţi preastimatei familiei Dtale ale noastre complimente. Asemenea şi Alecu precum şi Dr. Sycora, vă salut amical care au să plece peste căteva zile spre Viena. Sperând ca vitele Dvoastre au sosit în bună stare la locul lor destinat, şi dorinduvă la toate intreprinderile din suflet cea mai fericită reuşire rămân cu espresiunea celor mai sincere sentimente de amiciţie a Dvoastre plecat serv *P. Petrino.*

www.digibuc.ro

C.

Cernăuți. V. 3/15 1880.

Domnul meu!

Am avut deosebita onoare de a primi prețioasa Dvoastre epistolă, cu cele 10 decrete, și tot odată și cele 10 cruci Elisabeta pentru care atât eu, cât și toate doamnele, vă sânt și simt foarte îndatorite și doritoare de a Vă arăta recunoștința lor, adecă a noastră a tuturor a celor, la care ați avut bunătate de a gândi, și sântem mândre, de această îndoită, înzecită recunoștință. Până vom avea fericirea de o putea să vă mulțumim verbal, binevoiți, Domnul meu, o primi, prin șirile aceastea cea mai vie a noastră mulțumită și profundă recunoștință, pentru această deosebită distincțiune care a atras asupra noastră, cu care ai sfințit pieptul și inima doritoare de închinare sfintei cruci mântuitoare sufletelor noastre! Am trimis la toate Damele după adresă, brevetele și crucile, de care mare bucurie s'au simțit. Numai Vă rog, scumpule amice, să binevoiți a-mi scrie, cât costă crucile, ca să pot să vă trimit în curând datoria cea plăcută, parte sântem îndatorite, că ne-ați trimis și crucile, căci aici nu să găsesc, și ar fi trebuit să așteptăm lung, până ce vom fi putut căpăta. Dar prin amabilitatea Domniei Voastră, putem îndată să ne înpodobim, dând laudă generoșilor donatori și Domnitorilor glorioși, cărora vom avea onoarea a mulțumi în scurt, după ce ne vom vedea cu celealalte Dame și ne vom înțelege despre stilistică. Nu vă pot scrie ce bucurie am avut, aflând că voiți să veniți pe la noi, ca să mai vorbim bătrânește, de a noastre deși încă suntem bătrâni. Noi mai stăm aici în Cernăuți până pe la sfârșitul lui Mai, având Petrachi afaceri, care cer prezența sa aicea. Pe urmă mergem la Cernauca, ca să ne infundăm acolo, pentru lung timp, unde vă vom aștepta cu bucurie și nerabdare. Suntem foarte fericiți de a ști că vă aflați cu totul bine.

Asemenea putem zice și de noi, adecă, relativ, cu mai rău. Suntem aici dela Martie și stăm până la sfârșitul lunei. Dumineca trecută am avut aicea foarte frumoasă serbare, adică întronizarea și instalarea vredniculuí

www.digibuc.ro

şi iubitului nostru Mitropolit Silvestru Morariu—Andrievici care s'a celebrat cu deosebit pomp şi simpatie care l-au şi meritat în toată privinţa.[1]

Imi pare foarte râu că nu aţi fost aici. Acuma toate au lăsat loc privighetorilor care caută vreme de laudă prin admirabilii lilieci, a căror suflare să ridică a tărmâie către cer binecuvântând pe toţi dreptii şi înţelepţii!

Şi acum cu un călduros: Christos a inviat, vă mai felicităm de toate sărbătorile cele din calendar, şi cele afară de calendar, prezentându ne viile noastre complimente şi mulţumită de toate probele de sinceră îndulgenţă şi amiciţie de care mă glorificam şi mai prezentându-vă şi multe complimente din partea cumnatei, a Aglaei şi a Lencei, am onoarea a mă însemna, cu distinsă consideraţiune al Domniei Voastre

devotată servă *Eufrosina Petrino.*

P. S. Binevoiţi a-mi scrie cât costă crucile.

CI.

Cernăuţi V. 8/20, 880.

Domnul meu!

Mult stimate şi prea amabile amice.

Brevetate decorate şi împodobite fiind prin sârguinţa şi bunăvoinţa, amabilitatea a Domniei-Voastre, nu întârziu a vă aduce profundele noastre, a mele, sincere mulţumite pentru această mare bunătate ce aţi avut a ne retrage această distincţiune, şi a ne da ocasiunea, de a vă mulţumi, şi a vă rămâne îndatorite, aşteptând cu bucurie momentul, de a vă putea proba cât suntem de îndatorite. Toate Damele numite prin brevete au primit şi crucile, bucurându-se foarte mult, şi înapoind fieşte care în deosebi, pentru crucea sa, 15 franci care nu lipsăsc a vi le trimite prin posta de astăzi şi anume pentru 10 cruci, 150 L. după cum mi-aţi scris. Iartă-mă scumpe amice că mă grăbesc a vi le trimite, dar temându-mă că vă porniţi din Bucureşti, nu v'aşi vroi să întârziu, fiindcă aţi avut bunătatea de a le cumpăra singur gândind la mulţumirea

[1] Vezi pe larg despre acest mitropolit cartea lui Nistor, *Istoria bisericii din Bucovina*, Bucureşti, 1916, p. 139—160.

www.digibuc.ro

noastră care dăm gratie Alţetelor Sale Regale precum şi bunului nostru amic. Unele din noi au, am mulţumit direct. Iartă-mă, Domnul meu, dacă îmi iau libertate a vă spune, că s'a mai uitat o Damă din Comitet şi anume Madame *Olga Grigorcea*, născută contesa Logothetty, care aşteaptă cu nerăbdare, Brevetul său, fiind şi ea una din acele, care au iscălit apelul pentru ajutor rânitilor.[1]

Fiind Domnia Voastră totdeauna Providenţa Damelor cântând şi încântându-le, nu mă îndoiesc că veţi îndeplini dorinţa, cu atât mai mult, că este *foarte frumoasă*, bună oră ca Lina cea adevarată de Cimbru. Petrachi, Aglaia, Lencea, cu soţii lor trimit multe complimente şi ne bucurăm foarte, a vă revede, şi a vă mai mulţumi şi verbal, pentru toată bunătatea care aveţi pentru noi. Ori şi când vei veni mare bucurie ne faci. Să vii ca să-l vezi şi pe adorabilul nostru Mitropolit, de care sunt încântaţi toţi mici şi mari! Ce mare serbare a fost instalarea sa veţi ceti în foile ce vi le voiu pâstra.

George este aici în Cernăuţi, a venit dela Viena, şi rămâne vre-o câteva sâptâmâni aicea, şi în urma merge la Velencia pe la toamnă se reintoarce la Viena. In curând vin şi Feriele şi Alecuţu nostru dela Viena, studiază mereu. Jancu Zotta a venit şi iarăşi să porneşte la Viena. Contele şi contesa tot aici se află. George şi cumnata Frosa m'au însărcinat să vă spun multe complimente din partea Domniilor Sale.

Recomandându-mă benevolenţei şi amabilului suvenir a scumpului nostru amic şi aşteptându-vă cu bucurie am onoare a mă însemna cu distinsă consideraţiune şi recunoştinţă. Domnul meu, A Domniei Voastre

devotată servă *Eufrosina Petrino.*

P. S. Fiindcă sus am scris nedestinct numele frumoasei Doamne, il mai repet Doamna *Olga Grigorcea*, născută contesa Logothetty.

---

[1] Vezi despre contribuţia femeilor bucovinene pentru soldaţii răniţi în 1877—78, conferinţa dlui I. Nistor în publicaţia, *Războiul neatârnârii*, Bucureşti, 1927, p. 177—78.

www.digibuc.ro

CII.

Viena IV. 7. 881.

Domnul meu!
Mult stimate amice!

Cu inima plină de respect, de devotament şi de admirare, îndrăsnim şi noi cei din depărtare, ca şi cei din apropiere a uni glasurile noastre de bucurie la Proclamarea Regatului României, felicitând din tot sufletul Majestăţile Lor Regele şi Regina, scumpa Românie şi admirabila naţiune, dorindu-le binecuvântarea cerească, la toate şi pentru toate, cum şi pururea, şi în eternitate. Dumnezeul părinţilor noştri să vă deie sporire, înflorire, pace şi prosperitate spre gloria Patriei şi Naţiunei. Dea Domnul Dumnezeu zile lungi şi fericite la toţi care au lucrat via Domnului şi la toţi care au bunăvoinţă şi simpatie pentru neamul nostru. Să trăiască România şi trăiască Carol I. şi graţioasa Regină Elisabeta, să trăiască stâlpii ţării. Cu aceste sentimente de înaltă bucurie, Vă rugăm, Domnul meu, ca să primiţi din parte-me aceste felicitări împărtăşindu-le la locul lor şi fiţi încredinţaţi că adânc simţim această bucurie care Dumnezeu v'a dat. Eu şi Petrachi împreună cu Alecu vă salutăm cordialmente, prezentăm cele mai vii complimente la toată scumpa familie şi amicii noştri.

Veţi mira că suntem aici în Viena de mai bine de două luni, însă nevoile ne-am adus şi sănătatea delubrată, pe care o cârpim aici pentru ca să mai ajungem a ne mai vedea şi a ne bucura de toate cele bune şi frumoase, care am ajuns. Aici vom mai zăbovi dacă ne va ajuta Dumnezeu ca să trăim şi ca să ne întoarcem sănătoşi acasă. Voiu avea atunci mulţumirea a vă scrie. Acuma vă mai felicitez cu glas tare de bucurie, rugând cerul să mă audă şi să vă dăruiască mulţi ani fericiţi. Prosperitate Regelui şi Regatului spre lauda Dzeului părinţilor noştri. Cu distinsă consideraţiune şi respect mult deapururea

a Dvoastre devotată servă
Eufrosina Petrino.

www.digibuc.ro

CIII.

Viena, 29-IX-82.

Prea onorate Domn şi mult stimate amice!

Dacă de abia astăzi sânt în plăcuta poziţiune de a Vă esprima profunda-mi recunoştinţă pentru mult preţiosul şi delicatul cadou cu care m'aţi onorat şi îmbucurat demn de sentimentele-vă nobile, şi generoase, pentru patrie şi patrioţi, precum şi pentru devotaţii-vă amici, zic: dacă de abia astăzi pot să vă prezint cu omagiul meu, respectul cuvenit marelui nostru Poet şi mult stimatului amic, este, că preţiosul dar, eminentul-yă product, au făcut un lung voiagiu, ne-au căutat prin Bucovina, de unde mi l-au trimes de abia acuma aice, şi mi-au făcut o nespusă bucurie. Când ajunsesă „Notiţile“ [1] în Carlsbad, noi eram deja porniţi la Viena, unde aveam de gând ca să stăm numai două, trei zile, şi lăsasem cuvânt ca să mi să trimată toate scrisorile pe adresa noastră la Cernăuţi. Fiind însă, interesele noastre astfeliu, că trebuiam să stăm mai lung în Viena, am scris acasă, ca să mi să trimată aicí pachetele şi scrisorile, viindu-mi în acest chip mult preţioasa-Vă scrisoare, şi Notiţele, prin care ne-aţi onorat, şi m'aţi onorat şi pe mine, puind modestul meu nume, alăturea cu: chef d'oeuvrul Illustrului nostru Poet! Cu cât este mare recunoştinţa-mi, atât de mare era şi mângăerea despre portretul ce aţi binevoit a face de mult iubitul meu Părinte şi fraţii mei, care mi-au umplut inima de jale, şi ochíi de fierbinţi lacrămi, gândind la cele ce au fost, şi cele ce sânt! Aţí vorbit, şi aţi scris, Domnul meu, ca un Christos, cuvintele de aur ce le-aţi tipărit ne-au mişcat adânc inimele pline de respect şi de recunoştinţă, pentru toate cele de acuma, şi cele de atunci! Nu pot spune alta, decât să rog pe Atot Putinte, ca să vă dei mulţi ani fericiţi, precum şi stimatei Doamne scumpei Domniei-voastre consoartă, toatei mult amabilei familie, căreia vă rog să binevoiţi a prezenta destinsele noastre complimente — împlinindu-vă toate dorinţele şi învredni-

[1] E vorba despre broşura lui G Sion: *Notiţe despre Bucovina*, Bucureşti, 1882, închinată ca omagiu celor două surori Hurmuzaki: Elizą şi Eufrosina.

www.digibuc.ro

cindu-ne a ne vedea sănătoşi şi voioşi, şi a Vă procura profunda-mi recunoştinţă care viază în devotatul meu suflet. Şi de cuvintele mele sunt slabe, sentimentele mele sunt tare si neclintite în afecţiuni şi admirare de tot ce e bun, sublim şi admirabil, de tot ce ne încântă şi ne mângâie în valurile lumei care ne sbuciumă, şi privind în depărtare „steaua dela răsărit" videm în zare lucind şi iubiţii noştrii amici să desfătează în liman! Petrachi împreună cu mine Vă prezintă respectele şi complimentele sale, precum şi la toată prea onorata familie, asemine şi Alecu, care să află sănătos şi sârguincios, şi ne face bucurie. Mai stăm ceva aice şi apoi îndărăpt, spre „Dulce Bucovina" la iernatic. Dorind ca aceste şire să vă afle pe toţi în deplină sănătate şi mulţămire, repet profunda-mi mulţămită de toate şi pentru toate, însemnându-mă cu distinsă consideraţiune.

Al Domniei Voastre devotată servă şi amică.

Euph. Petrino.

CIV.

Cernăuţi III. 28—90. / IV. 9—90.

Prea onorate Domn şi mult stimate amice.

Nu pot almintere a Vă mulţumi pentru toată bunăvoinţa, şi adevărata amicie care, deapurure ne aţi arătat, şi cu care ne-aţi fericit şi mângăiat — decât cu cele mai vie şi sincere felicitări, rugând pe bunul Dumnezeu, ca să vă ţie mulţi ani fericiţi, dăruindu-vă deplină sănătate şi îndeplinirea dorinţelor întru toate! şi să petreceţi sfintele sărbători a Invierii Mântuitorului, cu bucurie şi fericire, împreună cu toată scumpa familie, şi să vă reînvie speranţa în zile lungi şi fericite pline de sărbători de tot fielul şi să ajungeţi a vedea scumpele Vă Doamne fiice cum vă cere inima ce duioasă! în asteptarea razelor încâlzitoare ca să desgheţe pământul strămoşesc — cu mare mulţumire am cetit despre ilustra vizită, ce aţi avut, şi lacrimi fierbinte curge din ochii mei! Am salutat în inimă pe toţi membrii Academiei, şi mai ales pe destinsul poet George Sion, foarte mă simt confusă şi măgulită de unele

www.digibuc.ro

cuvinte generoase ce aţi binevoit a-mi spune, şi vă rog mult de ertare că nu v'am scris mai de mult, — dar fiind bietul Petrachi de tot orb — şi apoi în „operaţie ochiului" nu puteam să mă mişc de la el, 17 nopţi am şezut lângă patul său, pe scaun, păzindu-l şi întru adevăr, cu ajutorul lui Dumnezeu, operaţia a reuşit şi acuma vede bine, de şi numai cu un ochiu — căci celalalt nu este încă de operat ce tocmai la toamnă, — dar graţie Domnului că vede de o dată cu unul. Petrachi, Alecu şi eu Vă rugăm să primiţi omagiuni şi felicitări la toată scumpa familie.

Ef. Petrino.

CV.

Cernăuţi, $\frac{V-25}{VI-6} = 90.$

Pe onorate Domn! şi mult stimate amice!

Cu nespusă durere vârs lacrimile mele în sânul DVoastre, plângând împreună pe marele poet, om şi cetăţean, ori floarea României, podoaba omenirii, prin fapte, graiu şi simţământ, inainte mergătorul adevăratei poesii şi simţului adevărat şi luminat, care a descris raiul prin poezia Sa fecundă şi străbătătoare, pe marele nostru Vasile Alexandri, care lăsându-ne mângâierea prin „Doinele şi lăcrâmioarele" s'au înalţat acolo unde se ridică rugâciunea noastră pentru veşnica pomenire, şi odihna nobilului său suflet, întru împărăţia Cerului!

In foile din ţară am cetit această dureroasă ştire, care aşi dori să nu fie adevărată, — dar inimile noastre tresar la ideia, că ar fi cu putinţă să fie adevăr! Tot cultul şi sacrele suveniri sunt legate de nobilul nostru amic, „din zilele trecute din vechea fericire"! Şi când vro unul se duce în lăcaşul dreptilor, în locul „de vedeaţă" atunci — pare că să rupe o bucată din inimile noastre, legate, prin indistructibile lanţuri. Aducem, omagiile noastre ţărînii lui sfinte, şi Vă rugâm prea onorate Domn şi amic ca să trăeşti şi să nu ne faci astfel de durere, căci apoi s'ar rupe inima de tot, căci încă numai prin o mică părticică mai există! Petrachi şi Alecu, împreună cu mine vă trimitem multe complimente, la toată mult stimata familie, şi rugăm pe prea bunul Dumnezeu

www.digibuc.ro

să vă dăruiască zile lungi şi fericite, împlinindu-vă toate dorinţele acum şi pururea.

Bietul Petrachi, amar se luptă, cu valurile lumii, — din graţia Domnului, vede acuma bine cu un ochiu. Pe la toamnă poate că va fi operat şi cel alt ochi, acuma încă nu este, aşteptăm cu frică al soartei viitor. Nu demult am avut aici o mare serbare a Decenariului Mitropolitului nostru, care era prea frumoasă. Vă felicităm şi la serbările Domnieilor Voastre, dorind ca să se înmulţească şi să aveţi în fiecare zi o sărbătoare! Pe aici plouă necontenit, de şi este frig ca la Noemvrie. Mi-a scris Kira Dinjan că foarte s'a bucurat de preţioasele suveniri ce aţi avut bunătate ai trimite.[1]

Recomandându-mă bunei voiri şi amabilului suvenir, care Vă rog să mi-l conservaţi, am onoare a mă însemna cu destinsă consideraţiune şi respect al Domniei Voastre

devotată servă şi amică *Eufrosina Petrino.*

CVI.

Cernauca, X. 10/22—890.

Prea onorate Domn! şi mult stimate şi dorite amice!

Prea mare era mângăerea pricinuită prin mult preţioasa Dvostre scrisoare, ca să nu mă grăbesc îndată, a Vă ruga ca să binevoiţi a primi profundele mele mulţumite pentru bunătatea ce aţi avut a gândi şi la noi cei uitaţi şi născuţi în zodia scorpionilor, care bântue şi în ţară toate numai spre rău! Adânc mişcată de amabilitatea, care Vă caracterisează de a pururi şi de trista descriere a pelerinajului la Mircesti, unde aţi avut trista fericire de a mai revede pe bolnavul erou şi poet şi să vă spuneţi adio, care a răsunat şi aici, în pieptul meu, plin de admirare pentru poetul „Gintei latine", precum şi pentru poetul „Mirelui României".[2] Poate că un suflet de acest va adus un cald suspin de aice, ca să vă încălzească inimele înghetate de durerea despărţirei! Memorabilului dialog, ce aţi avut vibrează şi acuma în pieptul meu! — şi ultimul adio — trupului său. Când sufletul său cel nobil, să suise

[1] Vezi mai sus p. 116—117.

[2] Poetul Alexandri a murit în 23 Aug. 1890.

www.digibuc.ro

acolo de unde îi vinea instinctul cel bun şi ideile cele înalte şi măreţe. Cetind prin gazete despre toată trista, dar măreaţa ceremonie eram uimită şi zdrobită de pierderea acestuia mare bărbat şi poet. Binecuvântat să fie numele său în toate veacurile şi să dei Dumnezeu viaţă lungă, Ilustratului nostru poet, Ghorghe Sion! şi pe aici s'au făcut parastasuri, în Cernăuţi, la Suceava aice, aici în Cernauca unde l-am pus pentru vecinicie, în pomelnicul bisericii noastre. Dumnezeu să-l odihnească, întru impărăţia cerurilor, dând mângăeri întristatei văduve, şi fiice, despre care nu am auzit — de au fost la îngroparea, şi la ultimele momente, al Părintelui său, care atât de mult o iubisă!

Graţie Domnului că vă aflaţi cu toţii sănătoşi, dar în timpul acest reie puzitivu cu asthma care nu iubeşte frig, şi bietul Pietrachi care vă trimite omagiile sale, pentrucă pătimeşte acum foarte mult, de cumplita asthmă.

Inainte de mai multe săptămâni, mă rugase ca să vă scriu, şi să vă poftesc ca să binevoiţi a cerceta, poate prin Mitică Sturza sau prin alţii, de nu ar cumpăra Regele Cernauca, fiindcă am auzit, că voeşte să cumpere în Transilvania, ar fi foarte bine, pentru ambele părţi. Dumneata cunoşti Cernauca, *unde înzadar v'am aşteptat toată vara* şi ştiţi cât este de frumoasă, şi ştiţi — când se tracta cu prinţul Sapieha, cât de mult îi plăcuse şi lui.

Preţul *este de opt sute de mii fiorini*, dacă s'ar putea face aceştia, ar fi pentru ambele părţi satisfăcător. Eu vă scrisesem ruga, dar se vede că nu eraţi în ţară atunci, pentrucă nu aţi pomenit nimica despre aceasta. Vă roagă Petrachi foarte mult, să vă informaţi, şi să ne spuneţi de ar fi cu putinţă, căci scorpionii de aice fac planurile lor. Rugându-vă, prea onorate Domn, şi acum să primiţi omagiile noastre respectuoase, şi să binevoiţi a prezenta Doamnei sau Domnului Sion afectuoasele noastre complimente şi să fiţi încredinţaţi de distinsa consideraţie şi devotament a Domniei Voastre

servă şi amică
Eufrosina Petrino.

www.digibuc.ro

CVII.

Cernăuți, $1\frac{16}{28}$ 91.

Prea Onorate Domn! Și prea scumpule Amice!

Așa dar am ajuns și anul 1891! dar cum l-am ajuns, numai Domnul știe! să sperăm, că bunele-Vă felicitări vor fi de bun augur, și că după cântecul lui *Russu, cel cu călăria,* dacă veți aduce aminte, din timpul trecut, din vechea fericire pe când erați toți tineri, și când cânta el: „după nori vine sănin!" și multe altele, care, dacă va vroi Dumnezeu, să vor împlini, apoi n'avem decât să ne ținem inima cu dințîi, și să așteptăm săninul, ca să se topească zăpada din jurul nostru și din inimă! Care însă tot păstrează căldura pentru prețioșii amici, care nu uită de noi, și care bine le doresc! Și cu această căldură, neînghețată, și cu recunoștință, Vă rog, Prea Onorate Domn și amic, precum și pre Prea Onorată Doamna Sion, să binevoiți a primii viile noastre mulțumite de prea amabilele felicitări de anul nou, cu omagiile noastre de recunoștiință bucurându-ne că sunteți sănătoși și că aveți frumoasă baluri, după ce ați avut frumos teatru, cu admirabila Agatha Bârsescu, pe care o cunosc bine, pe care am sărbătorit-o aice când au fost, ba încă îi dădusem și o suaré cu danț la noi, în Cernăuți când fusesă înainte de v'ro câțiva ani! Fac și eu ce pot, dar acuma, nu mai pot! Petrachi și Alecu vă trimet omagiile lor cele mai călduroasă. Precum vezi, scumpe amice, tot însă la Cernăuți suntem, așteptând ba pre *unul,* ba pre *altul,* care să anunțase că vin ca să cumpere Cernauca până ce ne-au apucat omătul pe masă, și stăm troieniți la Cernauca, până ce va veni vre-un porumb cu vița de maslin! Petrachi m'au însărcinat ca să vă întreb, de nu s'ar putea scăpa Cernauca — cu o căsătorie bună, de pe acolo, căci aice — nu sânt de cât *ovreice,* de ale noastre nu sânt, nici de feliu! Într'un timp vorbise Domnia voastră de un Papadopulo, și de Demoiselle Petrovici, care poate vor fi deja măritată. Aveți bunătate Domnul meu, și ochiți și scrieține de s'ar putea face ceva, și cum. Căci aceste să pot face numai prin *buni amici!* Că este un băeat *bun, de treabă,*

www.digibuc.ro

cinstit, sârguincios, frumuşel, ştiţi pot spune, cel mai bun băet din toată nobilimea noastră, de aici, dar ce folos, dacă surorile au luat tot şi lui bietului nu i-au rămas nimica, sau puţin, dacă ar ajuta Dumnezeu, să se găsească vre-o *fată bună, de treabă, cultă, frumuşică* şi cu avere mare, ar fi mare noroc, atunci ar scăpa Cernauca, avere părintească, şi ar fi fericiţi tinerii! şi noi am putea trece liniştiţi în eternitate. Am dori să se însoare cât trăim ca să găsească mângăeri în familia lui, pentru trecerea din viaţă a Părinţilor săi.[1] Binevoţi Domnul meu, a gândi despre aceasta, şi ne veţi îndatori *infinimente*. Vă rugăm de iertare, de îndrăzneala ce luăm, dar bunătatea-Vă ne-au încurajat. Ne pare foarte bine că Vă apropiaţi de noi, şi că prin urmare, să vor deschide şi porţile graniţelor. Pace bună, sănătate şi împlinirea dorinţilor Vă urez, sperând că anul acest nou, ne va aduce plăcerea de a Vă revedea. Doamnelor fiice multe complimente din parte-ne. Repeţind toate cele de fericire, cu omagiile noastre, Vă rugăm să primiţi espresia destinsei mele consideraţii, şi respect, cu care sânt scumpule amice, al Domniei Voastre devotată servă şi amică.

Euf. Petrino.

---

[1] Amândoi au murit unul după altul în Febr. 1891, după cum ne spune fiica lor, adânc îndurerată, în scrisoarea de mai jos:

Cernăuţi 23 Febr. 7 Mart. 891.

Pre onorate Domnule Sion!

Nu mi-a fost cu putinţă a răspunde mai înainte la scrisoarea plină de compătimire care aţi avut bunătatea a mi adresa şi care mi-a fost de mângâiere arătându-mi cât de mult aţi iubit şi onorat pe neuitaţii mei părinţi. Eu sunt atât de zdrobit în sufletul meu de pierderea cea cumplită care mi-a lovit râpindu-mi amândoi părinţi în câteva zile, aici nu pot să mai consolez nici o dată. Am fost deprinsă din copilăria mea până acum să fiu pe lângă părinţii mei, şi acum se nu le mai văd în vieaţa aceasta. Soarta mi a fost prea crudă pentru mine şi pentru bietul Alecu care ne rămâne orfan.

Tatăl şi mama mea au murit ambi la Cernauca şi sunt mormântaţi lângă biserica, unde zac bunele şi bunicu-

www.digibuc.ro

T) SCRISOAREA LUI EMIL PICOT.

CVIII.

3, Place d'Eylau.
Paris, în 7 Aprilie 1875.

Domnule meu,

Am avut onoarea de a primi frumoasa Dnei Voastră traducțiune din *Phedra*, precum și interesanta scrisoare cu care ați binevont a însoți. Nu voi lipsi de o vă spune Dnei-Voastre cum m'am bucurat de o putea studia o versiune așa de elegantă. Deși n'am avut ocasiunea de a învăța bine limba română, pot spune cu toate acestea că sunt cel mai sincer stimător al literaturei voastre. Iubesc pe Români și pe limba lor nu numai pentrucă am trăit în România, ci pentrucă sunt pătruns din sentimentul solidarității latine.

Din acest punct de vedere sunt fericit de a vedea pe scriitorii românii cei mai renumiți ocupați cu traducțiunea clasicilor francesi.

Sper că *Bibliografia lui Corneille* va fi tipărită peste două luni, cel mai mult în decursul lui Iunie. Veți primi cel dintâi exemplar.

Primiți vă rog, Domnul meu, încredințarea prea deosebitei mele considerațiuni. *Picot.*

Dumnealor remasese iarna asta la Cernauca spre nefericirea lor și a mea. Papa vine foarte des la Cernăuți și cu câteva zile înainte de a se înbolnăvi a fost în . . . Plecând de aici Miercuri de . . . fusese încă Duminecă la biserică la Cernauca seara a căpătat . . . și ferbințele și Luni s'a declarat o aprindere pe plămii, de care s'a răposat Vineri 1—13 Febr. mama a picat bolnavă îndată după moartea lui papa sâmbată 2—14 Febr. și a făcut în 13 zile aprindere de plămii, se vede că boala trupească și tot deodată durerea sufletească au fost prea mult pentru biata și scumpa mea mamă și n'a putut fi scăpată de moarte.

Eu am fost tot timpul lângă părinții mei, și soțul meu le-au căutat cu toată dragostea și compătimirea, dar se vede căci nu era scăpare. Papa era în timpul din urmă foarte slăbit, dară biata mamă era încă foarte bine, dară se vede căci durerea după pierderea lui papa n'au lăsat a se învinge boala.

www.digibuc.ro

U) SCRISOAREA LUI IOAN POP-RETEGANUL.

CIX.

Mult Prețuite Domnule,

In ziua ajunului de Crăciun primii mult valorosul op „Suvenire Contemporane" și numai decât mi-am permis a Vă trimite 1 ex. Povești ardelenești. In sărbătorile Crăciunului mai tot îl cetii, lângă nevasta mea, care zace la pat, după ce dădu viață unei fetițe. Indată ce cetii câteva pagine, am fost prins în clește de opul Dvoastră, am fost pus-o de mămăligă, cum se zice pe aici. Trebui să citesc și iar să citesc, dar să citesc tare, ca să audă și nevasta mea, care iubește literatura foarte, numai cât împrejurările nu ne iartă ca să stăm ambii de carte, nici eu nu pot sta cât aș vrea și cât ar trebui, necum ea? Destul că, dacă nu ați fi scris chiar nimic până acum, dacă acesta ar fi unicul opu eșit din peana Dvoastre și încă ar fi destul ca să vă ridice peste noi, cari suntem numai umbre, numai debile umbre, pe lângă rarii literaturei noastre Alexandrescu, Bolintineanu, Alexandri, Mureșanu, Sion, Donici, Eliade, Cârlova, Sihleanu, ș. a. Și cetind cu atențiune în prețiosul op, mi-am zis în mai multe rânduri, cum poate ține în minte în amănuntele cele mai mici? cum este capabil a le scrie atât de natural? m'au pus în adevăr în uimire și mi-am propus a Vă lua drept model, dar temu-mă că înzadar mi-a fi truda, înzadar osteneala „urzica nu-i aduce-o în veci la mărimea teiului! „îmi zice nevasta mea și eu cred, căci așa este. S'ar cuveni poate, ca nu e să vă aduc laude, un co-

---

Mătușa Saftica a venit în ziua înmormântării lui Papa și a stat până după înmormântarea mamei. Dumniei a fost ca un înger pentru mama, a șezut tot timpul lângă patul bolnavei și până în momentele cele din urmă a fost lângă mama până a închis ochii.

Vă rog Domnule să-mi păstrați amiciția care ați avut-o și pentru neuitați mei părinți, și să credeți în stima și amiciția soțului meu și a mea. *Elena Walan.*

www.digibuc.ro

pil în literatură, ci să las pe cei ce țin și sunt mai competenți decât mine, dar la asta cu drept cuvânt mi-aȚi putea răspunde cu vorbele lui Isus: de vor tăie pruncii, vor vorbi pietrile! Mulți bărbați demni de ai noștri, de cei din România liberă și de cei din alte state, cu deosebire din veteranii noștri, ar putea face serviciile ce le face-ți scriind memoriile lor, dar văd că puțini sunt care-și iau osteneala să o facă, din care cauză acești puțini se fac cu atât mai demni de stima și admirațiunea noastră.

Dacă doresc ceva, este, ca să pot deveni în plăcuta poziție de a cunoaște in persoană și de a vorbi și numai câteva vorbe cu unii dintre acești rari bărbați ai noștri și cari pe zi ce merge se tot răresc. Intre aceștia, cu deosebire cu doi inși m'aș ține fericit să pot conveni și adecă cu ilustrii bărbați Sion și Alexandri. Dl. Alexandri a avut bună voința a-mi scrie din Paris o epistolă prea frumoasă, în care-mi spune că a binevoit a ceti Poveștile ardelenești scrise de mine. De mult mă tot gat să merg odată în București spre a putea cunoaște pe iluștrii noștri bărbați, dar pare mi-se, cu dorul în inimă m-oi stinge; ca dascăl rural cu un salar de 25 fl. la lună, din care am susținut familia, nu pot pune de-o parte atâta, cât să pot face călătoria, îmi pare bine dacă pot trăi de pe o zi pe alta. Acum am două opșore gata de tipar: „Săteanul Român", care conține suvenirile mele din casa părintească, datinele Românului ardelean de peste an, colindele de peste tot anul, câte numai le putui afla, superstițiunile, descântecele, datinele la naștere, nuntă și moarte. Manuscrisul meu face cam 1000 pagini, va da deci cam 400 pag. tipărite. Acest opșor cred că s'a și tipări, că Dl. Titu Maiorescu, Ilustrul ministru de Culte al României, a binevoit a-mi asigura 700 lei noi spre acest scop, cu ajutorul cărora, mai dând și exemplare tipărite tipografului doară le-oi putea scoate în 1000 exemplare. După a mea părere, acest op va fi de mare valoare și e scris în limbajul nostru de aici, ca și filologii să-și poată face studii din el. M'am și pus în înțelegere cu un tipograf i-am trimis manuscrisul și i-am făcut oferta, acum voi vedea ce-mi va răspunde.

www.digibuc.ro

Alt op gata de tipar este „Rugi de câmp“ care conţine la 5000 poezii poporale ardeleneşti divise după cuprins şi aranjate, fiecare specie după alfabet. Acest opşor ar da minimum 1000 pag. tipar, formatul Suvenirilor Contemporane. Nu ştiu ce să fac unde să recurg după spese de tipărire? Şi aşi dori foarte să le văd date publicului, de oparte că multe prind a se pierde ori înlocui prin altele, apoi pe ici, pe colea, mestecăturile de popoare sunt în număr mai mare printre poporul nostru, prind a se schimba şi vorbele şi frazele, a se împestriţi. In acest volum încă e reprezentată aproape toată limba noastră. Manuscrisul e tot scris de mine, numai prea puţin, ici colea, câte de vre-un prieten; fiecare poezie, lungă sau scurtă e pe foiţă separată. Acum le revăd pentru ultima oară şi mai coreg ici colea, unde-mi scapă câte o literă din piană. Ce va fi cu ele — eu unul nu ştiu, că spesele tiparului nu le pot suporta. De voiu afla vr'un mecenate, să pună spesele tipărirei, numai decât le pun sub presă, la din contră vor mai sta manuscrise cum sunt. Până la un loc, scrisei epistola prezentă azi dimineaţă după dejun, dar fiind în vacanţa Crăciunului, iar nevasta mea pe pat, îmi zise să continuu cu cetirea Suvenirilor Dvoastră. Am ascultat-o. Toată am cetit cartea. Săraca nevasta mea, aci plângea, aci râdea, ca şi mine, aşa impresiune făcură asupra noastră cartea Dvoastre. Oare veni-va vremea să ştiu cândva şi eu scrie aşa, cât să răpesc pe cetitori? Cu greu cred. Dacă nu-ţi lua în nume de rău, Vă alătur 2 nr. din Convorbiri Pedagogice, în ei se află biografia neinsemnatei mele persoane, cum ajunsei acolo, veţi vedea cetind, dacă dispunând de timp cred că veţi binevoi a-Vă lua osteneala. Lângă cele zise acolo mai însemn puţin aici. De acu-i anul sunt însurat. Nevasta mea este fiica unui vechi funcţionar grăniţer. Servi 36 ani ca protonotar şi acu-s 5 ani, fiindcă nu ştie ungureşte l-au scos din slujbă, fără pensiune, fără ceva escontentare, fără nimic. E miser, că n'au fost de cei ce în slujbă fiind işi ştiu face stări. Are numai pe nevasta mea şi un fiu. Acela e studinte absolvent al şcoalei foresteriale din Viena, dar nici el nu ştie ungureşte şi deci aci n'are nici

www.digibuc.ro

un post. Oare n'ar fi posibilitate să-şi capete bietul băiat ceva ocupaţiune în România? Vorbeşte limba română şi germană cu deplină perfecţie, a fost unul din cei mai buni elevi, dar păcatul este că nu ştie ungureşte şi deci aci nu se poate ferici. La multă lume a-ţi făcut bine, faceţi-vă o pomană şi cu el, luaţi-l numai spre probă, ori la ce lucru, fie ca practicant la pădurărit, fie ca profesor de limba germană, numai spre probă şi sunt sigur că vă place de el, are cunoştinţe prea frumoase bietul băiat şi e modest ca o fată mare, nu-i încuibat în el nici un viţiu, dar cum zice poporul, e născut în planetă rea, e fiul lui Nicolau Beşan despre care cred cei mari ai zilei de aici, că numai unguri ar voi să mănânce. Vă prea rog cercaţi a face ceva pentru el şi pun cuvântul meu de onoare, nime nu s'a înşela în el. De credeţi că trebuinţa cere, Vă rog a mi scrie cui să mă mai adresez pentru el? Ar fi daună de bietul băiat, frumos, modest studiat, să nu aibă nici o ocupaţiune şi deci nici mijloace de traiu.

Sper că nu va-ţi supărat pe mine pentru incomodarea ce vi-o fac. Sunt copil de iobag şi care atare nu mă jenez a descoperi lipsele şi nevoile noastre celor, ce cred că ni le pot alina. An nou fericit la mulţi ani, mult preţuite Domn şi Vă rog a nu uita pe aceia de cari vorbiţi cu atât entuziasm în opul Dvoastre la pag 300 şi celea următoare.

Fiindcă mă puseiu a scrie şi fiindcă Dzeu ştie când voiu mai putea fi pus în astă plăcută poziţie, de a scrie unui bărbat atât de ilustru, Vă mai fac cunoscut un ce: Socrul meu are un scump manuscris. Istoria Românilor grăniceri din fostul reg. rom. I. dela Năsăud, dar el din deosebite considerări, l-a scris germăneşte.. E plin de date interesante. Oare n'ar fi bine să mă pun a-l traduce, că şi eu posed în câtva limba germană şi cu ajutorul socrului şi a nevestei mele, cari ambii posed perfect limbile germană şi română, l-aşi putea cu puţine greutăţi. Opul e mare, muncă ar da multă şi pe lângă aceea, aci la noi, câtă vreme stau trebile cum stau, nici că s'ar putea publica în întregime, decât în frânturi cu unele omisiuni, cari ar schimonosi tot lucrul. Deaceea îmi per-

www.digibuc.ro

miteți a Vă cere sfatul, ca dela acela care numai sfat bun poate să-mi dee.

Vă rog de iertare pentru incomodarea făcută și fiind încredințat că nu v'ați supărat pe un biet dascăl rural, fecior de iobag, care Vă incomodează cu astă scrisoare, îmi permit încă odată a Vă felicita cu an nou fericit și a mă semna ca cel mai supus

Al Dvoastră stimător *Ion Popu Reteganul.*

Rodna Veche, 29 Decembrie 1888.

(Transilvania).

V) SCRISORILE LUI IRACLIE PORUMBESCU.

CX.

Frătăușul nou, 5/17 Iunie 1888.

Prea Onorate Domnule!

Zici c-ai îmbrătrânit? O, fericit de așa niște Bătrânețe, ca ale Domniei Tale, pentru care sute și mii de tineri se simt datori să Te invidieze și cu respect să te admire.

O, și eu încă, în deosebi — și pe când în aceste și atari sentimente pentru Domnia Ta petrec de 44 de ani, de când prima oară cetii flori de ai Geniului Dtale, iar de 40 de ani, de când avui fericirea a Te vedea, încoace petrec pururea și neîncetat: vai, astăzi mă văd onorat și distins cu un autograf al Dtale, cu un don prețuit și cu cuvinte ne-prețuivere!

Asta-i mult! mult mai mult, decât să fie ea pentru mine o simplă bucurie! De aceea foarte te rog, scuză-mă benevolmente, dacă nu „scriu", dară împleticesc cuvintele, când ași vrea din inimă, să-Ți scriu cum mai ales și mai frumos!

Sfânt mi-i momentul acesta: dară nu — măcar, ci — căci e sfânt, Dta, sunt sigur, că nu vei desaproba, că voiu spune aici, ce chiar îmi vine în memorie de Coconul Toader, Unchiul Dtale, pre carele-l numeați Dvoastră

www.digibuc.ro

Martiru patriotismului din anul 1848. „Moşu Toader“ [1], Dumnealui avea vorbă prisne românească şi, cum se zice despre Frederic cel Mare le numea cam toate — fără eufemisme moderne: exprimându-se odată în acest fel fiind bătrâna Cucoană Hurmuzachi de faţă... de odată se reflectă, se întoarse către Dumneaei cu cel mai galant compliment şi zise: „Ertare Coconiţă, că Românul n'a vorbit româneşte cum se cade, nici nu vorbeşte dacă nu trage şi — o m..ă.

Dar apoi eu, în respectivitate la aceea, ce ar fi să vorbesc acum către Dta, că se fie ales şi frumos şi să fie totodată şi fie dela interpretaţiune a sentimentelor inimei mele româneşti ce să spun, ca să-ţi mulţumesc pentru nespusa bucurie ce mi-ai făcut cu cele ce mi-ai scris şi trimes.

Mi-ai făcut întru adevăr! o zi deosebită, frumoasă şi plăcută Sărbătoare!

Mulţumesc din profundul inimei mele!

*

O, te rog nu îmbătrâni încă trupeşte şi preut ce sunt, m-oiu ruga şi lui Dumnezeu, să retardeze încă mult timp cu trimiterea-ţi acelor bătrâneţe, ca să aibă Geniul Dtale încă decenii, de tovarăş egal virtutea-ţi corporală!

Eu, ei am îmbătrânit, de şi sum din fire, tare şi vânjos. Căci Doamne! despre o parte, contrariul cu Dvoastră, cei de dincolo am ajuns noi, aice după frumoasele şi avantagioasele speranţe, cu cari ne desmerdară ani 48 şi 49: despre alta, mă striviră cele mai grele şi mai amare loviri ale sorţii în propria-mi familie. Din nouă copii cu o soţie bună, am rămas singur cu o fiică încă pe lângă mine şi cu un fecior, ce se află în silvieric la fondul nostru religionar. Insă lovitura cea mai sdrumecătoare mi-o dede soarta prin răpirea — chiar săptămâna trecută, cinci ani — a fiului meu celui primogenis, ce abea finise — după ce sfârşise teologia — filosofia şi conservatoriul în Viena şi fu chemat ca profesor de muzică la şcolile

[1] Vezi despre serdarul Toader Sion în cartea lui Gh. Ungureanu *Familia Sion*, Iaşi, 1936, p. 85–87.

www.digibuc.ro

centrale române din Braşov, din, cum zic toţi cei ce-l cunoşteau, mult promiţătoarea-i viaţă.[1] De atuncea nu mai avui, crede-mă Pre-Onorate Domnule! până astăzi, o zi veselă, o zi de bucurie sau măcar mângăere. Bine voeşte deci a aprecia, ce mi-ai făcut şi ce-ţi datoresc!

O, de mi-ai da voe, să-ţi mai scriu de acuma măcar când şi când: balsamul mângăetor şi imbucurător de astăzi şi prin aceea s'ar mai revărsa preste dogorâta-mi inimă!

Până la plecarea nemuritorului nostru Alecu Hurmuzachi, ultima oară, ca deputat la Viena la Parlament şi de-acolo la Neapoli — vai de zicala „Neapoli videre, poi mori", unde bietul de el, dară mult bieţii de noi, şi muri; steteiu în perpetuă corespondenţă cu El şi toate epistolele sale, o toate şi insufleţite de ne-mărginita-i iubire cătră naţiune şi — subj.... ne patrie, le am legate într'o carte. Tot aşa şi cu Domnul Pumnul, carele, să nu fi dat cu însurăciunea lui preste o muere... ce-l faci mai rău, decât pre „Pegazul în jug"; poate ar trăi şi astăzi. Muere aceea i-a scurtat şi i-a mâncat chiar zilele.[2] Dela moartea lui Alecu Hurmuzachi încoace, ni l-am pierdut pe „Moise" şi încă tocmai în dricul crisei între emancipare şi îngenunchere. El muri; criza se prăvăli spre ulterioara parte a alternativei! Doxachi, George, erau şi ei „Hurmuzachi"; dară nu — Alecul cel viguros, energic şi convingător cu spada-i demostenică şi cu flacăra devotamentului pentru naţiunea şi drepturile ei în această ţară.

Acuma suntem fără conducător, ce şi boerii singuri mi-o spun.

---

[1] E apreciatul compositor Ciprian Porumbescu, mort în 24 Maiu 1883.

[2] E interesant ce scrie Const. Hurmuzaki cătră Gh. Bariţ (7/19 Dec. 1851) despre această femeie: „Poate ştiţi, că Pumnul s'au însurat cu cuconiţa Catinca, care era pe lângă copiii fratelui meu Jorj. Dar nu ştiţi — sânt sigur — că dânsul este un al doilea Otello, îşi teme femeia aşa de mult şi aşa de nebuneşte, încât uşa lui este închisă chiar şi pentru cii mai buni amici ai lui, nici găseşte în tot Cernăuţul o casă destul de depărtată şi ascunsă, ca să poată sustrage pe consoarta sa viderei trecătorilor. Şi dânsa este foarte onestă şi credincioasă, dar foarte nefrumoasă". (cf. Bănescu, *Corespondenţa familiei Hurmuzaki cu Gh. Bariţ*, p. 102—103).

www.digibuc.ro

Ne calcă străinii pe toate văgașele. Am rămas — vorbă, dară adevăr! cei mai de pe urmă în pământul nostru!

Și — nime nu-și mai ridică glasul, cel puțin, serios.

Unicul bietul . . . Iancu Zotta, ginerele lui Iorgu Hurmuzachi, dară, pentru că, fără sprijin și fără efect.

Vlădică, ori Mitropolitul ce-i,[1] e slab de tot și încă pentru vremile de acum. El aceasta o știe și de-aceea s'a făcut pasiv la toate: Președintele Țerii (nouă Românilor nefavorabil) e de facto și mai marele. — Ne pierdem!

Dară până atuncea, voiu zice și eu, cum îmi zise bietul Alecu Hurmuzachi, când îl văzui ultima oară în Cernăuți: „Lucră frate, cât poți, că eu țin viața-mi numai ca cu dinții și ce pot încă, tot lucru" și dacă mi-s legate mânele a lucra mai și altfel, decât în poporanii mei, în comuna mea și măcar din când ași scrie câte ceva prin cele jurnale; fac și scriu dară cum pot sub împrejurările-mi triste și în vârsta-mi de 65 de ani, în care mă aflu.

Sunt Paroh în comuna Frătăușul nou, o oară dela Rădăuți. Am un popor de trei mii de suflete, cam mare pentru vârsta și puterile mele și școală cu 180 de copii, carí-s acel tărîm pe carele mai drag mă mișc.

O, de astăzi înainte și mai drag mi-a fi: Domnia Ta, Pre-Onorate Domnule Ți-ai adus aminte de puținătatea mea.

I-ți mulțumesc încă odată din toată *inima* și Te asigur, de cel mai profund respect al meu, carele ți l-oiu păstra cu fidelitate deplină și cu care mă și subscriu

Iraclie Porumbescu.

CXI.

In Frătăușul-nou (Bucovina) [1888.]

Prea Onorate Domnule!

Vă rog cu tot respectul, aveți bunătatea a-mi trimite sub cordé și ne francat prețuitul Domniei Voastre op, „Suveniri contemporane" ce-l numirăți în stimate-vi-le șire de an cătră mine „ultima-Ve carte" ce o scrieți, ce eu

[1] Silvestru Morariu Andrievici. Vezi mai sus p. 188—9 și n. 1.

www.digibuc.ro

însă din inimă doresc, ca să nu fie „ultima"! Preţul opului, ce nu mi-i cunoscut, Vi l-oiu trimite.

Cu toată stima şi respectul
Iraclie Porumbescu.

CXII.

In Frătăuşu (Bucovina),
20 Maiu 1890.

Pre Onorate Domnule!

Sunt în vagon, ca să mă întorc spre casă dela Bucureşti, primul gând îmi fu, ca, cum voiu ajunge acasă, să Vă scriu şi să Vă repet esprimaciunea profundei mele mulţumite pentru onoratoarea distinţiune, de care m-aţi făcut părtaş atât cu primirea şi tratarea neînsemnătăţii mele în casa Domnielor Voastre, cât şi cu de tot preţiosul don, ce mi l-aţi făcut cu opurile Domniei Voastre.

Acel gând nu l-am realizat întocmai, nu adeca, imediat după sosirea mea acasă, am luat condeiul să Vă scriu şi cauza acestei neţineri de cuvânt faţă de mine, sunteţi Domnia Voastră. Despachetând cărţile ce mi le-aţi dăruit, din cofer, nu m'am putut reţine, la luarea „Suvenire"-lor „contimporane" în mână, să nu le desfac filele şi să nu încep în ele a ceti. Atâta mi-a trebuit!...

Dacă laureatul nostru V. Alexandri v'a scris din Sinaia, că „singura odihnă, ce a găsit-o în oarele de linişte" acolo, a fost „în cetirea Suvenirilor contimporane", apoi eu, puntul matematic, către Dl. Alexandri, Vă mărturisesc cu tot adevărul, aşişi dela primele şire ale aşijdere primului rost al Domniei Voastre din această carte, mă legară de ea cu o putere, de care nu mă simţiu scăpat, până ce nu o cetiu toată, aşa, că abea astăzi, printre ne despensibelele ocupaţiuni a chemării mele, cetim ultimele Domniei Tale cuvinte: „Sănătate şi voe bună iubiţi lectori." Din adâncul inimei mele, eu, la rândul meu, vă zic de aici, din depărtare, şi aceea nu odată, ci de trei şi de mai multe ori: „Sănătate şi voe bună, Iubite Scriitor al naţiunei noastre." Alt fel nu Vă voiu altera liniştea cu vorbă lungă din partea neînsemnătăţii mele, decât că acea profundă mulţămită, ce-mi luaseiu de gând, să Vă-o

www.digibuc.ro

exprim, cum numai voiu veni acasă, Vă-o exprim acuma şi Vă rog să aveţi bunătatea a o interpreta şi pre-onoratei Doamne, a Domniei Voastre Consoarte, împreună cu complimentele cele mai cu cuviinţă Domnişoarei Fiice! Ca preot ce sunt mă voiu ruga lui Dumnezeu, ca atât pe Domnia Voastră, Pre-Onorate Domnule, cât şi pe toţi aceia, ce-i aveţi aproape de nobila-Ve inimă să vă ţină încă mulţi ani în graţia Sa! Cu tot respectul şi veneraţiunea plecat şerb

Iraclie Porumbescu,
Exarch şi Paroch.

Z) SCRISORILE LUI ION SBIERA.

CXIII.

Mult stimate Domnule!

Am primit deşi cam târziu, preţioasa Domniei Voastre scrisoare din 21 Decemvrie 1871, care mi-a făcut cu atăta mai mare bucuria, căci ea îmi veni dela un bărbat care prin neobosita sa activitate literară şi-a căştigat titluri neperitoare la recunoştinţa tuturor Românilor, şi pe care eu, încă din copilăria mea, deşi nu-i aveam cunoştinţa personală, m'am deprins a-l iubi şi a-l stima, cu atât mai vârtos acuma după ce am avut fericirea de a-i cunoaşte şi eminentele calităţi personale. Vă rog să fiţi convinşi că nu am nici-o supărare asupra Românilor din România liberă, cu atâta mai puţin asupra Academiei noastre, pre care am privit-o şi o consider încă ca un simbol al unităţii noastre naţionale. Dar Vă mărturisesc tot odată, că nu sunt înţeles şi cât pentru mine nu m'oiu învoi nici când cu modul de procedare al Academiei noastre atât în stabilirea ortografiei cât si în cultivarea sau „regularea" limbei. Imi iubesc prea mult, ba poate orbeşte, naţiunea şi dulcea ei limbă, astfel după cum le-au creat Dumnezeu şi le-au stabilit şi desvoltat împrejurările istorice, decât să cutez în secolul al 19-lea, după ce am intrat în concertul popoarelor şi în rândul limbilor lumii, de a mai coopera la crearea unei noi limbi româneşti, pre care nu

www.digibuc.ro

ne-au deprins nici moşii, nici strămoşii a o vorbi; ci cât pentru mine aşi dori să desvoltăm aceea ce am moştenit dela părinţi, chiar şi dacă ar avea „vânătăi" pe corpul său. Este unul din multele motive, pentru care nu pot lucra la facerea dicţionarului, deşi aşi fi dorit şi aşi fi avut mare plăcere şi mângăere, dacă s'ar fi adoptat de Academie justa opiniune a stimabilului Domn Odobescu (dacă nu mă înşel), ca operele colaboratorilor să se publice astfel după cum ies din peana autorilor lor, rămânând ca la redacţiunea definitivă să se introducă unitatea lexială necesară. Mie unuia totdeauna nu mi-a plăcut în ştiinţe decisiunea prin majoritate, impunerea opiniunilor, chiar dear fi reeşit şi socotinţa mea. Eu cred că ar fi fost mai oportun, dacă academia noastră adopta provizoriu ortografia usitată în România liberă, a „Românului" bună oară, şi s'ar fi pus apoi la lucru serios, astfel n'ar fi încurcat şi mai cumplit chestiunea ortografică şi printr'însa şi cea limbistică. Dar lucrurile s'au făcut acuma şi numai anevoe se vor putea desface. Deaceea cu durere de inimă că nu 'mi-i cu putinţă a contribui şi eu la marea operă a facerii dicţionarului, Vă rog a primi după dorinţa Domniei Voastre, lucrarea ce academia o destinase pentru mine.

In privinţa celor 10 exemplare din preţioasele fabule ale Domniei Voastre ce mi le-aţi trimis spre desfacere, în curând voi fi în stare a Vă trimite costul lor, căci împărţindu-le pe la unii amici, n'am primit încă dela toţi banii.

Aţi dori să ştiţi cum ne mai merge nouă aicia în Bucovina. Voiu tace de astă dată, ca să nu Vă amăresc inima cea nobilă şi foarte simţitoare; atâta Vă pot spune că suntem înecaţi de străini, cari ne sug de ne prăpădesc şi că cu cât trebile sunt mai încurcate şi mai nestabile la Domnia Voastră, cu atăta şi nouă ne merge mai rău. Am ajuns aproape de marginea desperării.

Nu vreau să Vă răpesc mai mult din momentele preţioase, ci Vă rog să binevoiţi a primi împreună cu prea stimabila Doamnă, încredinţarea înaltei mele stime şi consideraţiuni şi strângere frăţească de mână.

Cernăuţi într'a 25 Ianuarie 1872 st. n. *Ion Sbirea.*

www.digibuc.ro

CXIV.

Prea onorate şi prea stimate Domnule!

Epistola Domniei Tale din 24 August a. c. prin care mă provoci ca să demisionez din calitatea de membru al Societăţii Academice Române din Bucureşti, pentru că nu vin la şedinţele ei anuale, am citit-o cu vie şi adâncă impresiune.[1]

Inainte de toate Te rog ca să mă scuzi că nu Ţi-am răspuns până acum, pentru că sunt atât de ocupat şi stingherit, încât mai că nici nu aflu timp de răsuflare.

Mult iubite Domnule! Te rog să-mi permiţi a-Ţi spune şi prin Domnia Ta şi celorlalţi prea onorabili conmembri, că cauza nevenirii mele de un timp încoace la sesiunile anuale ale societăţii Academice Române nu este „fiind că un voesc", sau pentru că „n'aşi avea gând să vin" vre-o dată, ci adevărata cauză zace în neputinţa temporală de a-mi împlini această dorinţă şi datorinţă. De-o parte poziţiunea politică socială a Românilor din Bucovina, de un timp încoace, este aşa de critică, încurcată şi tristă, încât numai Dumnezeu Sfântul ştie orî de vor mai scăpa ei teferi dintr'însa, şi eu am crezut şi cred încă, că n'ar fi în interesul nostru de a aţâţa şi mai tare încordările existente, prin călătoria mea la Bucureşti fără de concediul superiorilor mei, cari în timpul de faţă nu cred că mi l-ar acorda. Pe de altă parte, am fost necontenit foarte ocupat cu oficiul meu, cu traducerea şi cu prelucrarea mai multor cărţi didactice pentru şcoalele noastre poporale. Acuma după ce s'a înfiinţat, după cum ştiţi, o universitatea aicea în Cernăuţi, sunt atât de îmbulzit de afacerile bibliotecei, încât nici măcar răsuflu nu am, chiar în timpul aşa numitelor ferii. Pe lângă aceasta mai sunt încă însărcinat şi cu suplinirea catedrei pentru limba şi literaratura română la noua universitate, până la aşezarea ei definitivă. Dacă vei considera aceea ce se cere dela o catedră de universitate, şi dacă vei lua în băgare de seamă

[1] Dimisia a fost cerută în sedinţa Academiei din 23 August, fiind preşedinte A. Treb. Laurian şi secretar ad-hoc G. Sion. Vezi. *Analele Soc. Academice*, IX. Bucureşti, 1876. p. 17–18.

www.digibuc.ro

că istoria literaturei române ne lipseşte de tot şi că ce atinge de gramatica limbei noastre, tot ce există până acum puţin ce corespunde cu cerinţele ştiinţei filologice din ziua de astăzi atunci uşor vei înţelege, cât lucru trebue să-mi dee această catedră. Bucuros m'aşi desface de această sarcină prea grea, dar atunci catedra ar trebui să rămână vacantă, pentrucă cu anevoe s'ar putea ocupa, în momentul de faţă cu Români dela noi şi aceasta poate că ar fi în dauna noastră. De se va întâmpla însă, după cum sper, ca în anul viitor şcolastic, sau cel mult în alt an viitor, să ocup eu definitiv această catedră, atunci, demisionând din oficiul meu de custode al bibliotecei, aşi putea întrebuinţa feriile şcolastice spre a veni şi la şedinţele Societăţii Academice, fără a mai avea necesitate de concediul cuiva. Atunci aşi fi în stare să-mi împlinesc cu succes datorinţa mea de membru al Societăţii Academice şi aşi face-o aceasta cu atâta mai cu plăcere, pentru că ca membru al ei cu înlesnire aşi putea călători la Domnia Voastră şi intrebuinţa acolo bibliotecile existente spre complectarea studiilor mele istorice literare.

Iată prea stimate Domnule cum stau în realitate treburile, încât privesc ele nevenirea mea la Bucureşti.

Dar cu toate acestea nu sunt dispus nici de a fi numai „suferit" ca membru din partea prea onorabililor mei conmembri, nici de a-i stingheri şi a-i ţine pe loc în lucrările lor prin lipsa mea temporală, pentru că şi eu doresc din toată inima ca societatea noastră Academică din Bucuresti să prospereze şi să ocupe cu onoare locul său printre alte societăţi de acest fel şi deoarece Domnia Ta se pare că crezi, că dacă eu aşi înceta de a mai fi membru, Societatea noastră Academică se va putea completa şi înainta cu spor lucrările sale: *de aceea nu pot decât să te rog a Te folosi de această scrisoare a mea ca de o demisiune din parte-mi,* căci eu în viaţa mea şi fără de a mă numi membru al Societăţii Academice Române din Bucureşti, nici când nu voi scăpa din vedere ideea care a dat naştere acestei Societăţi ştiinţifice.

Totodată Te-aşi ruga să-mi permiţi încă observarea ce poate nu s'ar cam potrivi cu prestigiul unei Societăţi

www.digibuc.ro

Academice de a mă denumi ca membru onorariu al ei pe cuvânt numai „ca să nu mă supăr", dacă mă veţi şterge din mijlocul membriior ei activi „spre a avea o posiţiune mai comodă" pentru înaintarea lucrărilor Societăţii: aceasta, mult iubite Domnule, ar fi pentru mine mai mult decât o umilinţă nemeritată. Te asigurez că nu sunt de fel vanitos şi de aceea, mulţumind cu deplină sinceritate pentru binevoitoarele intenţiuni ale prea onorabililor mei conmembri, declar că renunţ la această onoare nemeritată încă. Un lucru, dacă mi-ar fi permis, aşi cere cu rugare, ca adecă să binevoiţi a dispune ca să mi se împărtăşească toate lucrările Societăţii, de unde au încetat de a mi se mai transmite, ca să pot fi necurmat în curentul lucrărilor ei şi să mă folosesc şi eu de ele la studiile de care mă ocup.

Te rog prea iubite şi prea stimate Domnule, a primi încredinţarea prea distinsei mele consideraţiuni, cu care mă însemn.

Cernăuţi într'a 2/14 Septemvrie 1876.

Al Domniei Tale devotat *Ion Sbiera.*

CXV.

Iubite şi mult stimate Amice!

Sper că-mi vei scuza întârzierea. N'am putut să-ţi scriu îndată, am trebuit să culeg mai întâiu informaţiuni şi cu aceasta a trecut timp mai îndelungat. Am consultat membrii din cinci familii armeneşti, a familie jidovească cu care Asachievicenii fuseseră în legături comerciale, în fine parohiatele romano-catolic şi armeno-catolic din Cernăuţi, şi pe prelatul acestui din urmă, Mitulschi, bărbat de peste 70 de ani, de origine Armean. Ştirile ce le-am cules dela toţi aceştia la rezum în cele cu urmează.

In Bucovina, pela finea secolului trecut şi pela începutul secolului nostru, exista o familie armenească cu numele *Asachieviciu,* de confesiune romano-catolică. In Galiţia n'a existat pe atuncea familia Asachievici, precum nu există nici astăzi, după cum se vede dintr'o consemnaţiune de familii armeneşti ce am văzut-o la prelatul armeano-catolic la bătrânul Mitulschi. Familia Asachie-

www.digibuc.ro

viciu din Bucovina era o familie săracă, n'avea nici-o proprietate, nici măcar o casă proprie, membrii ei se hrăneau sau ca arândaşi de moşii, sau ca chiriaşi de hoteluri, sau ca oameni de dugheană pe lângă alţi comercianţi, sau ca funcţionari inferiori la comuna Cernăuţi. In ziua de astăzi nu mai există membrii bărbăteşti din această familie ; o singură fată mai este în viaţă, măritată după un Dobrovolschi, la ţară, într'un sat Pohorlouţ. La parohiatul romano catolic am dat de existenţa următoarelor persoane din familia Asachieviciu : Barbara Marta născută în 1795, Maria în 1805, Iosif în 1807, Zaharie 1814, Sigismund în 1831 şi Adelaida în 1839, iar la parohiatul armeano catolic am găsit pe un Antoniu mort în 1839. pe un Cristof mort în 1848 şi pe un fiu al acestuia cu numele Grigoriu Toader, născut în 1837 şi mort în anii din urmă, nu de mult.

Bătrânul Mitulschi mă asigura că Zaharie şi Cristof au fost şi cam pela anul 1824 şi 1825, ţinea în arândă hotelul „Galiţia" din Cernăuţi şi că la ei descăleca tatăl său când venea din Galiţia la Cernăuţi ca să vadă de dânsul, căci el pe atuncea studia aicia la gimnaziu. Despre Cristof zicea că a fost apoi funcţionar inferior la comuna Cernăuţi şi pe urmă administrator al unui spital. Unul din aceşti doi fraţi a avut pe atuncea în arândă şi moşia Noua Sulita.

Alţi doi Armeni (Tabacariu şi Ianoviciu) îmi vorbea că-şi aduc aminte de doi fraţi Asachieviciu, de confesiune romano-catolică, cari au trăit tot în primele decenii ale acestui secol. Unul din ei ar fi trecut în Moldova şi că s'ar fi aşezat la vre-un boer, sau chiar la un domnitoriu, să fi fost la el ca un fel de secretar şi călătorea adeseori, în afacerile acestuia la Paris. Trecând prin Cernăuţi, trăgea la hotelul Moldovei, unde-l cerceta fratele său rămas în Cernăuţi. Acest Asachieviciu trecut în Moldova, să se fi înăvuţit acolo şi să fi trecut la confesiunea noastră. Despre numele de botez ale acestor doi fraţi nu-şi aduceau aminte informatorii mei. Din vorbele lor însă rezulta că sunt identici cu fraţii Zaharie şi Cristof, despre cari am vorbit mai sus. In această părere mă în-

www.digibuc.ro

tăreşte încă şi imprejurarea că şi am aflat că Zaharia ar fi murit la Cernăuţi.

Atâta se extind informaţiile mele de până acum asupra familiei Asachieviciu. Asupra origină familiei Asachi nu-mi este nimica cunoscut documental. Atâta este sigur că a familie cu numele Asachi n'a existat, nici nu exista în Bucovina, deci nici familia Lazar, respective Georgiu. Asachi nu-şi poate trage originea dela vre-o familie de aici. Ce se atinge de raportul dintre numele Asachi şi Asachievici, se ştie că din punct de vedere gramaticul numele Asachi este mai vechiu, mai originar şi că Asachievici este numai un derivat slavic din Asachi. Din afinitatea gramaticală a acestor două nume de familie drept că am putea conchide; cu oarecare grad de posibilitate şi la consîngenitatea familiilor. Am putea zice: pentrucă Asachievicenii Bucovineni erau de confesiune romano catolică şi treceau de Armeni, poată că şi Asachieştii din Moldova să fi fost tot de origine armeană, dar că ei au trecut la confesiunea drept credincioasă răsăriteană, fiindcă petreceau într'o ţară cu locuitori de această confesiune. Admiţând această concluziune ca adevărată, ar trebui să zicem mai departe că Asachievicenii Bucovineni pe timpul ocupării Bucovinei de către Austriei (1775—1777), nu purtau numele familiar de Asachieviciu, ci de Asachi şi că acest nume abia mai târziu sub înrâurirea slavonismului din Galiţia, după impreunarea Bucovinei cu această ţară în anul 1786, s'a schimbat în Asachieviciu. Dovezi despre astfel de slavizări de nume familiare avèm multe de pe timpul acesta. Aşa găsim ramure din familiile româneşti: Turcan, Pleşca, Bogdan, Litvin, Miron, etc., începând a se numi, Turcanoviciu, Plescanoviciu, Bogdanoviciu, Litvinoviciu sau Litviniuc, Mironoviciu, etc. şi unele din ele se numesc şi până astăzi aşa.

Dar afinitatea gramaticală a numelor Asachi şi Asachieviciu nu ne probează cu securitate şi afinitatea consângeană a acestor familii. Deci este tot aşa de probabil că Asachievicienii Bucovinenii să fi fost o familie cu totul diferită de familie renumitului nostru Georgiu

www.digibuc.ro

Asachi, că ei să fi fost Armeni, iar el Român. Diferența de nume familiar și de confesiune militează foarte tare pentru această opiniune. Numai atuncea când s'ar dovedi că tatăl sau vre-un strămoș al lui G. Asachi au fost de confesiune romano-catolică, ar fi demonstrată și armenitatea familiei, până atunci așa să-l ținem de Român și după origine, precum a fost după simțăminte și activitate.

Ceeace-mi spuneau unii din informatorii mei, ca adecă unul din cei doi frați Asachieviciu ar fi trecut în Moldova și s'ar fi „dreptcredinciosit" acolo, nu poate fi pus în legătură cu tatăl lui Georgiu Asachi, una pentru că un Lazar Asachieviciu sau Asachi nu provine din matricile (registrele stării civile) de aici, și alta pentru că Lazar Asachi a trebuit să fi fost cam bătrân pela finea secolului trecut și începutul secolului nostru, deoarece fiul său Georgiu Asachi este născut în anul 1788. Graiul lui greoiu și accentul cel străin din vorbirea lui G. Asachi se explică foarte firesc și bine prin cultura ce a primit-o de mic în graiuri străine și prin studiile sale îndelungate în străinătate. Cine și face studiile numai în graiuri străine dacă după aceea nu petrece numai între Români și nu vorbește cu ei numai românește, oricând în viața sa nu va vorbi corect și bine românește. Aceasta o vedem la mulți români din imperiul Austriei, aceasta a fost și la George Asachi, al cărui graiu a fost polonizat și rutenisat pe timpul studiilor sale în Leina (Lemberg), mai ales dacă a petrecut acolo în vreun institut iesuitic de creștere.

Pumnul credea pe Asachi de Român născut în Iași (Lepturariu rom., tom. IV, p. I, pag. 130), iar V. Gr. Pop. (Conspect asupra lit. rom. pag. 175) și Densușianu (Istoria limbii și lit. rom. pag. 136) ne spune că este născut în Herța, tot în Moldova. De unde vor fi luate ei aceste informațiuni, nu știu, cred însă că de pela vreunul din urmașii familiei.[1]

Atâta deocamdată ca răspuns la prețioasa Dtale scrisoare din 3—15 April. 1888. De cumva ai mai dori oarecari informațiuni, în orice privință, stau gata la dis-

[1] Vezi despre originea lui Asachi și studiul lui Eugen Lovinescu, *Gh. Asachi. Viața și opera sa*, București, 1927, p. 9—23.

www.digibuc.ro

poziţiunea Dtale. Până atuncea te rog să binevoeşti a primi expresiunea simţămintelor mele de iubire şi de deosebită stimă cu care rămân.

In Cernăuţi într'a 12 Maiu 1888.

al Dtale deplin devotat *Dr. I. Sbiera.*

A)* SCRISOAREA LUI LASCAR ROSETTI.

CXVI.

[*Cernăuţi*, 6 Aug. st. n. 1848].

Vă îmbrăţişez din toată inima, dar însă din depărtare numai, nu precum inima noastră a doreşte adecă şi în fiinţă. Noi simţim că şi voi şi nimic nu dorim ferbinte decât unirea surorilor ţări care nu ne pare a fi împotriva intereselor Poartei ce din împotrivă. Gândiţi bine la aceasta chestie şi să ne înţelegem despre cum avem a lucra căci în simţări înţelegerea e şi firească.

frăţie şi mântuire *L. Roset.*[1]

Adresa: Fratelui A. Bălcescu, Bucureşti.

B)* SCRISORILE POETULUI GEORGE SION.

CXVII.

Bucureşti, 20 Dec. 1854

Domnul meu!

Intr'o înţelegere cu D. L. Rosetti trimitem îndărăpt pe slujitorii ce fuseseră cu noi. Prin aceştia vă înştiinţăm că vămile astăzi la 3 ore şi 5 minute s'au harecluit asupra Ds. Vorn. N. Milu cu 200,000 ⌗.

Imprumutul se face, însă nu mai puţin decât cu 10 la sută pe 30 luni, care să se plătească pe fiecare lună aice capet şi dobânzi până la cfituire.

Derviş Paşa s'a dus alaltăeri fără a lăsa nici un re-

[1] Vezi No. I. şi XCII.

www.digibuc.ro

malasant. Coronini[1] se zice că pleacă mâine. Politica Domnului Ştirbei este încă neînţeleasă: nu are curajul a lua nici o iniţiativă. Ministru din lăuntru de atâta timp a murit şi încă nu s'a hotărît pe cine să numească: se vorbeşte de Log. C. Suţu, cu toate că este ştiut că acesta nu e bine cu Vodă. Curtea înaltă (sau Divanul apelativ) şi una din curţile apelative stau închise ne fiind complecte încă după retragerea muscalilor, şi Domnul pare că nu are curajul să rânduiască pe cineva. Cum înţeleg aceasta nehotărire vine din aceea că nu se ştie ce politică va adopta pentru principate comisiunea ce este a se înfiinţa la Viena după tractatul dela 2 Dec. Pe lângă aceste Domnul se află în critica poziţie că trebue sau să se arunce în braţele partidei de progres precum au făcut al nostru, sau să rămâie în braţele partidei bătrânilor precum să află astăzi. In cel întâiu caz ar trebui să mijlocească chemarea emigraţilor, (lucru ce nu ar plăcea Austriacilor) şi întrebuinţarea tinerimei binegânditoare; şi în cel doilea ar trebui să se pue în luptă cu duhul binelui care gândeşte să-l introducă în ţeară. Ori cum şi ori din cotro vom privi lucrurile, noi suntem mult mai bine: Domnul nostru a avut norocul a împăca transacţiile aceste, care atât de mult încurcă pe Domnul Ştirbei.

V'am mai scris prin Agenţie: primitaţi scrisoarea? Incredinţându-mă mai bine de starea lucrurilor, nu voiu lipsi a vă mai scrie, prin canalul la care V'am arătat.

Astădată fiindcă mă grăbesc a espedui stafeta încheiu rugându-vă a-mi păstra dragostea ce pururea mi-aţi arătat.

Al Dv. plecat serv *G. Sion.*

Prin Epureanu sau Cosadin vă voiu trimite lucrul ce mi-aţi combsionat (?).

CXVIII.

Bucureşti, 22 Dec. 1854.

Domnul meu!

Despre chipul cum am regulat corespondenţa cu Constantinopole, v'am scris la 17 ale curgătoarei prin

[1] General austriac. Vezi despre el studiul dlui I. Nistor în ~~buletinul Codrul Cozminului~~, Cernăuţi, 1938.

www.digibuc.ro

Agenție și trebui să fi primit scrisoarea aceea. Precum v'am lămurit nu este trebuință ca să vie curieri până aice: scrisorile de aice către ispravnicul de Focșani se pot trimite prea sigur prin stafetă, și atunci nu se trudește nici omu și se plătește numai pe doi cai. Spre mai bună siguranță pot porni stafeta de aice pe numele camarei până la Focșani, și de acolo se va duce cu jandarm înadins. Scrisorea asta din urmă către prințul Vogoridi am trimis-o eri la Rusciuc, cu toate că poate de acolo pleacă Sâmbată seara.

N'am prins de veste când a trecut D. Fotiad pe aice, căci l-aș fi întâlnit. Adevăr este că el e capuchehaia al Moldovei?

Scrisorile către D. Pujad (= Poujade) și prințul Ghica le-am dat eri. Despre resultatul lor am scris Măriei Sale: cred că vă va arată epistola mea.

Vă trimit trei cutii de hârtie: atâta am găsit; am lăsat pe Bucureșteni fără hârtie Iob. Fiecare cutie custă $1^1/_2$ ##. Dați Domnului Cantacuzin (Zizin) două treimi dintr'o cutie pentru un galben ce mi-a dat. Din socoteala aceasta vă mai sânt dator cu jumătate galben.

Lascarachi era să vă scrie astăzi pentru resultatul împrumutului, dar a rămas să se mai sfădească puțin cu D. Scher, și să va scrie prin Agenție mâine.

Al Dv. prea plecat șerv
G. Sion

Arătați mă rog Înălțimei Sale să conteze pe discreția și sinceritatea mea, ca în ori care credincios al său.

CXIX.

București, 5 Ian. (Miercuri) 1855.

Domnul meu!

Stafeta din ale curgătoarei am primit-o eri dimineață. Plicul către Constantinopole l-am espedit eri la Rusciuc, cu toate că de acolo nu poate pleca înainte de Duminecă. Scrisoarea către Poujade am dat-o îndată; răspuns nu mi dat altul decât că dacă voiu scrie Mariei Sale să-i recomand omagiile sale. El acum să ocupă a inicia

www.digibuc.ro

pe D. Tastu în trebi, dar vre-o zece zile mai şede aice; m'am înteles cu el ca să mă corespund şi la Viena şi la Paris cât va şedea, pentru ca să-mi dea relaţie despre cele ce se vor lucra în privinţa principatelor, şi să-i dau şi eu relaţii despre cele ce se vor face aice.

Vă comunic memoarul dat în contra Domnului Ştirbei, precum şi o deosebita notiţă pentru conduita lui politică. Cel întâiu este lucrat de Şutachi, carele a lucrat şi vestita doleanţă în contra Domnului A. Ghica, drept recunoştinţă pentru deosebita îmbrăţişare ce a avut şi dela Ghica. Cel al doilea este făcut de un tînăr turcofil de aice, carele se crede în sine ar fi Meternikul sau Neselrodul românilor. Din aceste două însă cel întâiu este care agravează culpabilitatea Domnului Ştirbeiu. Cel puţin aşa mă încredinţează Poujade. Mă voiu sili să capăt şi notiţa despre chipul cu care s'au verificat acuzaţiile, cu toate că după cum s'a făcut enquêta (după uşă) nu cred să fie oarecare temeiuri tari. Poujade mi-a promis că găsind timp în una din zilele aceste îmi va arăta ceva. Poujad peste vre-o zece zile se duce.

6 Ian. seara 7 ceasuri Joi. — Pe curier era să-l trimit eri cu scrisoarea aceasta, dar angajat de Lascarachi l-am mai oprit, şi în minutul acesta viindu-mi stafeta din 3 Ian.: am hotărît să pornesc pe slujitori cu aceste. Lascarachi m'a făcut să-l opresc până mâine ca să vă poată da o relaţie mai curată despre treaba împrumutului, căci jidanul îl încarcă şi-l sucește în toate zilele; acum zice că în bileturi trebuea să se zică anume cum că i-se vor răspunde banii de către cineva anume; în sfârşit aşteptăm declaraţia lui *Coronini*, care cred că va grăbi resultatul.

Plicul care mi l-aţi trimis se porneşte mâine la Rusciuc şi are să meargă odată cu cel trimis alaltăeri pentru că posta pleacă Sâmbătă seara. Nădăjduesc că de acum trebue să înceapă a-mi veni scrisori dela Constantinopole.

După aceste trebue să vă mai spun ceva: pe espeditorii dela posta de aice care-mi slobod cai şi stafete, pe espeditorele din cancelaria ocnelor de aice care-mi trimite plicurile la Rusciuc, şi pe espeditorul de la Cămăraşia Rusciucului carele primeşte plicurile de aice şi le trimite

www.digibuc.ro

la Constantinopole, nu mai puțin și pe espeditorul turc din Rusciuc, trebui să-i îndulcesc cu ceva după legile și obiceiul Orientului; trimiteți-mi pentru aceasta vre-o 100 ## prin polițe către antreprenorul Ocneler; socot că va fi de ajuns.

Posta din Rusciuc după singurele informații ce chiar astăzi am luat ajunge în 4 zile la Țarigrad; plicurile se dau sub recipisă cu plată.

10 mii Austriaci au plecat către Brăila de aici se vorbește că vor trece 30 mii peste Dunăre să ocupe malul drept dela Galați spre Sulina; dar asta e numai o vorbă răspândită.

Al Dv. prea plecat: *G. Sion.*

Notița despre care vă vorbesc în dos veți primi-o cu al doilea curier, căci n'am mântuit-o de prescris.

CXX.

București, 12 Ian. 1855.

Domnul meu!

Prin posta de eri a Agenției v'am repezit o scrisoare în care v'am comunicat o epistola a D. Poujade către Maria Sa.[1] Aseară, pe la 6 ore am primit stafeta din 8 ale curgătoarei: m'am și presentat aseară la Domnul Știrbeiu pentru întâia oră; m'a primit avec tout l'éclat de fatuité, lucru ce m'a făcut să cred deodată că mă găsesc pe scena unui teatru. M'a întrebat despre starea spiritelor din Moldova: i-am reprezentat lucrurile pe cum sânt, la care mi-a răspuns că e prea mulțumit căci Domnul nostru nu are ticălosele opoziții care le are el; a pronunțat câteva blasfemuri asupra fanarioților și a făcut câteva gesturi ce exprimă furiile leului. M'a rugat să-l văd mai adesea, zicându-mi că pentru ori ce lămuriri sau trebuințe să mă adresez la el, — că în împrejurările de față trebuie ca Muntenii și Moldovenii să facă causa comună, — că pe Domnul *Gregor Vodă* (după cum zicea) îl iubește ca pe un frate — și că pe Moldova o iubește nu mai puțin decât patria sa fiind că după femee este jumătate moldovean.

[1] Vezi despre acțiunea lui Poujade mai sus p. 137 n. 1.

www.digibuc.ro

Cât despre pace de care se nădăjdujește pe acolo și de care se vorbește și pe aice, un bărbat bine informat dela Viena,[1] îmi scrie ca să nu ne facem nici un fel de ilusiune. Acceptarea pronunțată a lui Gorceacof nu înseamnează alta decât că acuma sânt baze *pe care poți începe a trata* și că până vor începe *numai*, se pot bate oștile pe moarte, apoi după ce vor începe a trata pregăti ponturile *preliminării* de pace, însă până atunci vor trece luni întregi, și cu chibzuință are să se prelungească conferințele până va cădea Sebastopolul; numai atunci va fi vorba un armistițiu. De aceea speranța de pace scade din zi în zi tot mai mult,

După aceste vă rog dați-mi voie, Domnul meu, să vă comunic câteva reflecții asupra prezentului și viitorului patriei noastre, pe care știu, ca părinte de familie, ca bun român și ca om pe principi trebue să o iubiți ca și mine. A venit timpul ca tot omul matur să cugete serios în împrejurările de față.

Dacă vă veți fi aducând aminte de verbul cu care am urat venirea Măriei Sale, Veți ști că i-am zis:

„Viitorul țărei, azi ori nici odată
Este timpul, o Doamne! a consolida."

Zisele aceste n'au eșit din superficialitata elanului inimei mele, ci din prevederea reflecțiilor mele; au și poeți reflecții serioase.

Vedem Europa coalisată contra Rusiei. Noi ne vedem scăpați de protecția imediată a Rusiei. Turcii fac tratate și convenții pe seama noastră; Austria ne apasă cu oștirile sale. Drepturile noastre sânt tăcute; occidentul se face că nici le știe, ne vedem espuși a cădea din scila în caribda! Nime, perecum văd, nu se cutrămură de tendințele Germanismului, ba încă Domnul Știrbeiu își pune speranța în loialitatea Austriei! De la Viena îmi scriu că din Constantinopol vin știri care de care mai bizare despre cele ce are să pretindă poarta în privința principatelor, despre cele ce propune Lord Redclif și c. l. Ne putem trezi ca mâine că sorta principatelor s'a hotărît în

[1] Ioan Maiorescu. Vezi mai sus No. LXXIII.

www.digibuc.ro

vre-un cabinet fără ştirea noastră, şi Dumnezeu ştie cum. Nu e trist lucru că în împrejurările se faţă să stăm cu mânile în sân? Nu e trist ca Domnii să se lupte cu opoziţiile şi străinii să profite de împrejurări ca să ne absoarbă drepturile?

Acum este timpul ca bărbaţii cu inimă şi adevăraţi patrioţi să desvolteze energia şi generositatea lor.

Fiene exemplu Grecii, cari fără patrie, fără guverne legitime, fără averi sigure, cu calicitul, cu cerşitoritul, cu bani storsi din ţările şi sudoarea românilor au fundat şcoli, eterii, societăţi şi au umplut lumea de numele grec de filelini.

Ar fi de dorit să nu aşteptăm să ne vie de a gata mura în gură. Ar fi de dorit ca Domnii să se înţeleagă între sine şi să trimită un plenipotent serios, capabil şi cu simţeminte de român (care cred că numai Dta ai putea fi) pe lângă poartă, carele să bată la uşile ministrilor şi ale ambasadorilor şi să se aţie de aproape la toate planurile şi proectele, să dea memoare, să protesteze şi să lucreze, tot în asemine scop să se trimită comisar secret la cabinetele de la Paris şi London. Văzut'aţi tractatul din 2 Decembrie? luat-aţi seama la versiunea nemţească, că acolo unde ar fi trebuit să zică *garantir*, ei, nemţii, traduc tot cu *proteger* (schützen)? Vedeţi că vrabia mălai visează? Trebue să ne lăsăm a ne prinde astfel? După părerea oamenilor bine-cugetători, cu cari mi s'a întâmplat să fac cunoştinţă aici, ar trebui să stăruim la poartă ca la conferinţele ce se vor deschide în Viena după art. II din tractat (il sera formé a Vienne une comission chargée... de regler toutes les questions se rapportant soit à l'etat exceptionnel et provisoire dans lequel se trouvent les dites principautés...) să fie pe lângă comisarul porţii otomane şi un împuternicit din partea amânduror principatelor. La comisia aceasta îmi scrie dela Viena, că Arif Efendi ar fi aşteptând pe Derviş Paşa, destinat pentru aceasta.

Sânt convins că dacă Domnul Ştirbei ar fi mânat de principele şi generositatea ce caracterisează pre Domnul nostru, un viitor frumos s'ar consolida pentru principatele

www.digibuc.ro

noastre. Nu e timpul acum să gândim la reformele interne: lucru-principal este a ne asigura o existență politică, care se facă putincioase reformele și progresul; asigurarea existenței politice ar trebut să absorbă acum cugetele și studiile oricării Român adevărat. La Constantinopol, dacă D. Poujade ar fi să mai ședă mai mult, am avea un puternic ausiliar pe lângă ambasada francesă, dar după cum mi-a spus și el, ar fi de mare interes ca și Românii să aibă nu plenipotent energic, și dacă interesele v'ar lăsa, dacă Vodă ar voi, v'ași provoca în numele patriei să mijlociți o asemine misiune: cred că Domnul Știrbeiu, văzând inițiativa Domnului nostru, v'ar da și el plenipotența sa *arrierepense' es* să aibă, socot că în poziția vremelincă în care se află nu poate fi cu totul lipsit de bună voință pentru nație.

După aceste ar veni vórba de programa tendințelor noastre: socot că întru aceasta nu e nevoie de gândire lungă. Drepturile politice care ne asigurează tractaturile anterioare, și pe care le mărturisește însași Turcia în tractatul de Adrianopole, trebue să fie deodată baza noastră.

Dacă credeți de vre-o valoare aceste reflecții vă rog arătați-le Mărei Sale, sau răspundeți-mi de prind oarecare loc între nobilele Dv. păreri.

Pachetul către Constantinopol se va trimite.

Grăbiți a-mí trimite rândueala către antreprenorul ocnelor pentru cei 500 # (galbini) ai lui P.

Al Domniei Voastre prea plecat

G. Sion.

Fiindcă nu pot să opresc copii de pe scrisorile mele, vă rog păstrați-mile, căci mai târziu îmi vor trebui pentru istoria vieții mele.[1]

CXXI.

Bucureșli, 17 Ian. 1855.

Domnul meu!

Alăturându-vă o scrisoare dela D. Pujad către Măria Sa Vodă, care mi-a dat-o astăzi, mă înștiințează că

[1] Aceasta a cuprins'o în interesantele sale *Suveniri contemporane*, apărute întâiu în volum la 1888.

www.digibuc.ro

Dumnealui a primit comunicație ca să se ducă la Constantínopole; pleacă peste opt zile. Dacă înaintea terminului acestuia nu voiu căpăta bani 500# din sumă împrumutului Vă rog trimiteți-mi rândueala cătră antreprenorul ocnelor, de unde pot să-i primesc îndată și fără dobândă pentru avans. Pentru trăsură am găsit loc sigur aice, și voiu espedui-o, când se va înfățișa ocazie și se va indrepta și calea, căci pe vreme de aceasta e păcat să se espuna o trăsură atât de bună. Persoana de care e vorba mi-a vorbit și despre o păreche hamuri care-l țin 100# afară de costul trăsurii și care sânt încă ambalate și nici odată întrebuințate, precum și trăsura; dacă socotiți dați-mi deslegare și pentru aceasta.

Am vorbit cu el ca scrisorile dela Constantinopole ce ar avea să trimită pentru Măria Sa mi-le trimită mie aici prin posta turcească.

Al Dv. plecat serv *G. Sion.*

CXXII.

Bucureşti, 19 Ian. 1855.

Domnul meu!

Stafeta din 15 am primit-o la 17 seara; încât am crezut că Dv. poate ați greșit însemnarea datei. Eri gătindumă a eși spre împlinirea comisiunilor cu care m'ați însărcinat, am trebuit să primesc vizita Domnului Tastu, căruia îndată i-am și dat scrisoarea ce mi-ați trimis.

Espedițiile pentru Constantinopole le-am regulat acum prin ambasada britanică. De alaltăeri s'a pus în lucrare un serviț postal separat pentru corespondența consulatului englez de aici, carele merge de trei ori pe săptămână în 36 ore la Varna și de acolo la Sevastopole și Constantinopole, Domnul Cohlquhunn a luat asupra sa indatorirea de a expedi plicurile Înălțimei Sale prin ambasadă cu toată siguranța. Am încunoștințat despre aceasta și pe principele Vogoride spre regula sa; și pachetul acesta ce mi s'a trimis va pleca mâine. Plicurile ce pe viitor îmi veți trimite, ori la ce timp vor sosi, nu vor sta mai mult de 48 ceasuri.

D. Pujad pleacă mâine. Văzând că nu-mi trimiteți

www.digibuc.ro

rândueala pentru 500 ## ai trăsuri, și văzând că pleacă, am luat pe credit banii aceștia și i-am dat; oare nu am greșit? Trăsura am pus-o aici bine, și va sta până-mi veți da deslegare; și dacă voiu vedea că calea se îndreaptă și mi se va înfățișa ocasiune, voiu expedi-o. Mi-a spuș Cohlquhunn că-i scri de la Iași cum că Log. Sturdza (cel mare) are sprijin pentru a se face iarăși ministru; prințul A. Ghica (fostul Domn) în adins m'a căutat astăzi, ca să mă întrebe despre aceasta. Marchons nous à réculons?

Nu stiu ce să zic de politica consulatelor? Văd pe Tastu cu alte principuri decât ale lui Pujad; el mă încredințează că conduita lui Pujad vis-a-vis de Știrbei este desaprobată de ministeriu, și că chemarea lui la Constantinopol este pentru cea întâi remustrare să-i se facă acolo.[1] Pe de altă parte mă lămuresc că conduita englesului care a fost tot una cu a lui Pujad (ba și mai pornită) a fost prea încuviințată de guvernul său. Eu cu Pujad m'am înțeles ca să fiu în corespondență și la Constantinopol și la Paris; vă voiu da relații la vreme.

Arătați lui Lascar Roseti că amicul său Iancu Kreţulescu a fost foarte rău tratat de un urs la vânătoare; l-a slutit foarte la față; i-a rupt nasul și i-a scos și două măsele, și o mână, stânga, astfel este de rău stâlcită în dinți în cât poate i-or tăea-o căci a început a cangrenisi. Dar ce e dreptul: ursul era mare cât un bou, și s'a luptat cu dânsul voinicește, în admirarea vănătorilor.

Al Dv. plecat și supus *G. Sion.*

CXXIII.

București, 20. Ian. 1855.

Domnul meu!

După cele ce avui onoare a Vă scrie în cele din urmă în cauza politicei actuale, mai primind niște scrisori dela Viena, socot de datoria a vă mai pune *au courent* de câteva lucruri, pe care le cred de interesante pentru timpul de față.[2]

[1] Vezi mai sus p. 137 nota 1.

[2] Vezi mai sus No. LXXIV.

www.digibuc.ro

Ştiţi că după propunerea contelui Buol urma să se înceapă negocieri mai departe spre a aşeza oarecare *preliminari* de o pace, *fără însă a se împedeca cursul* operaţiunilor militare. Westmoreland şi Bourqueney declarase că ei nici la aceasta n'au plenipotinţă, deci telegrafiră la curţile lor. Atunci veni Lord Russel la Paris, în ziua în care a purces el înapoi spre London s'a telegrafiit la ambasadorii de la Viena că instrucţiunile lor se află pe drum. In noaptea de 18 spre 19 Ian. au sosit instrucţiunile. Corespondentul meu îmi scria din 22 Ian. [st. n.] şi mă încredinţează că până atunci deşi a fost vorbă de deschiderea conferinţelor, însă nu s'a făcut nimica fiindcă nu veniseră instrucţiunile speciale pentru ambasada otomană, în conformitate cu cele ce căpătară ambasadorii apuseni. Prin urmare conferinţele pot să se întârzie până pe la 10 febr.

Corespondintele mă asigură că după înţelegerile ce au avut chiar cu Arif-Efendi, cel întâiu punct ce are să se trateze la începerea conferinţelor, are să fie cel al principatelor, între care sunt felurite proiecte. Anglia şi Franţa sunt pentru unirea şi neatârnarea principatelor, dar mai întâiu pentru unirea lor. Pentru acest de pe urmă punct Turcia să vede plecată a se uni, dar voieşte să capete drepturi mai mari asupra principatelor nici la şi mai directe. Austria nu se pleacă nici la una altă, căci nu-i place a vede întărindu-se în coastele ei elementul român. Ea ar voi, după sistemul ei, să ne ţie în desbinare şi să-şi facă meandrile cu noi precum şi-a făcut Rusia. Raportul lui Bah către împăratul este caracteristic: el stigmatisează toată tendinţa guvernului său; şi e foarte întins şi lung, dar esenţa socotinţelor ce propune este ca în înţelegere cu autorităţile ţerei să se facă proiecte care să fie în stare a sprijini înaintarea principatelor în privinţa morală şi politică, şi apoi proiectele de care vorbeşte, le reduce sau le sacrifică: a) introducerea sistemului de contribuţiune din Austria; b) emanciparea ţeranilor ca în Austria; c) legi de o reformă pătrunzătoare.

Acum vedeţi ţinta filantropilor ce voiesc să ne impue protecţia fără să o cerem; se acaţă de lucruri în

www.digibuc.ro

care nimene afară de noi n'ar avea dreptul de a se amesteca. Dumnealor se ocupă numai de reformele interne cu care ar dori să ne gospodărească; iar de dorinţele noastre politice se fac că nu ştiu nimica. Iată dar, Domnul meu, pentru ce viu la scrisoarea mea cea dintâiu, şi-mi vine a stărui, în idea ca acuma când vor să arunce sorţi pe cămaşa noastră, ar trebui să dăm semne de viaţă. Intrucât ne aflăm sub jugul protecţiei ruseşti tot gândeam la revoluţii şi la evenimentele ce ar putea să ne scape de ea, dar acuma când Europa pune temeliile unui echilibru statornic, nu avem a mai spera în răsturnări de aceste. Oamenii cu minte coaptă cu cari am făcut cunoştinţă pe aici sunt de părere că Domnii ar face bine în conţelegere cu boierii şi chiar neguţătorii să facă o petiţiune către conferinţe dela Viena în care espuindu-se drepturile ce avem după capitulaţiune să se desvolteze dorinţele noastre, căci dacă vom tăcea ne vor da ce vor voi, şi vai! vedem cum să îngrijesc străinii de binele nostru.

Mă iartă, Domnule, dacă te supăr vărsându-mi astfel sufletul şi inima către dta. Poate că astfel de idei nu sunt conforme cu cugetele tuturor, poate că sunt considerate ca estravagante. Dar ce să fac? Sânt român, şi nu gândesc decât la ridicarea românului, din pulberea în care se găseşte; m'am deprins a hrăni în sufletul mea amorul patriei şi nu gândesc decât la dânsa, şi cred că acum este timpul ca toate sufletele generoase care cuprind naţionalitatea şi patriotismul să mişte şi să cugete.

Încheiu adaogându-vă că Arif Efendi a observat că Mavru se află în corespondentă cu beizedea Suţu N. că relaţiile intime ale acestuia cu Maria Sa nu le priveşte şi fac rea impresiune.

Am luat dela M. Mişu 500 ## pentru trăsură, şi m'am încurcat în datoria aceasta pentru ca să îndatoresc Poujade socotind ca cu aceasta voiu face şi Dv. mulţumire Vă rog: dacă se va prelungi istoria împrumutului mai mult de o lună, trimiteţi-mi, (după cum v'am scris) rânduiala asupra câştigului (?) ocnelor.

Al Dv. prea plecat
G. Sion

www.digibuc.ro

CXXIV.

Bucureşti, 4/16 febr. 1855.

Trimite un pachet pentru Maria Sa şi o scrisoare a lui Fotiade din Constantinopol... „D. Tastu are totdeauna doi curieri disponibili, şi mi-a spus că pentru Măria Sa la cas de nevoie este gata a porni stafeta înadins.

Vă trimit totodată şi nişte jurnale de Constantinopol care au venit aici la secretariatul de stat pe numele M. Sale şi mi le-au dat mie ca să vi le trimit.

Odată cu aceasta veţi primi prin Agenţie şi o gazetă nouă românească[1] *care a eşit aice*, şi la care v'am abonat, crezând că vă face plăcere..." *G. Sion.*

CXXV.

Bucureşti, 1855 febr. 6/18.

„... M'am bucurat din suflet pentru vestirea ce-mi faceţi, cu atâta mai ales că sper că demersele vor isbuti, pentrucă după scrisorile ce-am primit chiar ieri dela Constantinopol am ştiinţa că Domnul nostru este foarte apreţuit la Constantinopole şi bineconsiderat de persoanele cele mai influente; lucru contrar cu totul pentru cel de aice.

Aice Divanul obştesc nu s'a deschis: curtea înaltă (Divanul domnesc) nu se completează înadins pentruca să nu se poată deschide Divanul; în scurt se joacă momiţele într'un chip destul de mucălit..." *G. Sion.*

CXXVI.

Bucureşti, 10/22 febr. 1855.

Domnul meu!

Pe aici s'au trecut oarecare lucrări de care voiesc să vă dau relaţie.

Suţachi se vede că era chemat la Constantinopol ca să dea lâmuiri asupra memorialului oposiţiunei în contra Domnului Ştirbei.[2] Acesta simţind dete poruncă poliţiei, ca să nu-i sloboadă pasportul; dar el se făcu deodată ne-

[1] E vorba de *Patria*, foaie politică, literară şi industrială, care a apărut numai din Febr.—Oct.

[2] Despre acţiunea lui la Constantinopol în Eliade, *Scrisori din exil*, p. 363, 519—23.

www.digibuc.ro

văzut din București fără pasport. Poliția simțind se luă după dânsul, dar îi găsiră numai urmele; Turcii îi înlesniră trecerea pela Giurgiu.

La Craiova venit unul din expatriații dela 48, Maiorul Pleșoeanul cu pasport vizat de ambasada turcească din Viena și cu recomandatoare către Vodă dela Arif Efendi, dar Vodă a trimis eri poruncă ca până în 24 ore să-l dea peste hotar.

Visteria de aici văd că publică concurs pentru acel ce s'ar prinde a număra la Constantinopole suma tributului pe anul acesta; măsură care pe la noi nu s'a lăcut, dar care nu mi se pare rea; ar trebui încă asemine publicații să se facă în amândouă principatele.

Suțachi spun că ar fi dus cu sine și o protestație în contra guvernului pentru banii ce se strâng de la țeară sub cuvântul lărgirii șoselor și a despăgubirei datoriei către Rusia pentru ocupația de la 48. — Dar pentru aceasta vă voiu da lămuriri mai pe larg, după ce mă voiu întâlni cu cineva astăzi. plecat serv *G. Sion.*

CXXVII.

București 14 febr. 1855,

Prea Înălțate Doamne![1]

Alaltăeri ducându-mă la Măria Sa fostul Domn Al. Ghica m'a însărcinat să fac Măriei Voaste aducere aminte mai întâiu despre o suplică ce V'ar fi recomandat din partea mumei lui P. Balș pentru niște bani ce-i este datoriu fiul său, precum și pentru o scrisoare ce V'ar fi adresat din partea unei alte dame (al cărei nume nu mi l'a spus) cam rudă a Înălțimei Voastre.

Cu ocaziunea aceasta cutez, prea înalțate Doamne! a Vă expune ceva *apropos*, de împrejurările mănăstirii Neamțului, care am luat știință că a căzut sub niște categorii politice compromițătoare.

Dacă Înălțimea Voastră ați fi întors luareaminte la glasul opiniunilor întemeiate, de mult ați fi luat încredințare că în numita mănăstire de mult clocește propaganda panslavismului. Protecțiunea imediată care Rusia

[1] Grigorie Alex. Ghica, Domnul Moldovei.

www.digibuc.ro

întindea asupra acestei ms. autoritatea fățisă care consulii ruseşti esserța asupra trebilor ei chiar în despreţul legilor fundamentale ale guvernului ţerei, devotamentul pronunţat al soborului cătră împăratul Rusiei al căruia nume îl puseră fără cuvânt chiar pe edificiul spitalului, pe care după legile ţerei şi pentru ţară l-au făcut, sacrifiţurile şi ajutoarele ce fățiş făcea oştirilor ruseşti, sânt vederate dovezi că opiniunea publică nu era greşită.

Noi, cei meniţi a rămânea totdeauna tineri esaltaţi deşi am îmbătrânit în dragostea patriei şi în gândirile de a o face fericită, de mult am văzut adevărurile şi am meditat la prefaceri care poate şi acum se par nerealizabile.

In coinţelegere cu fostul meu şef ministru al cultului — astăzi al finanţelor [P. Mavrogheni] — am lucrat un memorial prin care am arătat cu dovezi scandalul ce representează instituţiunea chinoviilor într'un stat regulat, am enumerat abusurile ce se fac în specie la ms. Neamţului cu viţioşitatea şi chiar ca călcarea aşezământului ce este în vigoare, şi am indus rezoanele care îndrituesc pe guvern a pune mâna pe administrarea unor aşa averi pentru ca să le facă a sluji mai potrivit cu scopul înfiinţărei mănăstirilor. Inălţimea Voastră în multa generositate şi pietate ce Vă caracterisează, aţi luat poate asemene proecte ca venite din duh destructor şi neleguit. Cu toate aceste mult mai generoasă şi mult mai pietoasă fapte ar fi, prea înălţate Doamne, o asemene iniţiativă; ea ar fi supărătoare numai la 20—30 indivizi şi ar fi folositoare la sute şi mii, şi totodată binevăzută de acel ce vede toate. Acele însemnătoare venituri care se absorb întru deşert cu cât ar putea să secundeze bunele aplecări ale Inălţimei Voastre pentru patrie! Au nu sânt şcoli de făcut? Au nu este clerul de rădicat din ignoranţa în care se găseşte? Au nu sânt atâtea alte instituţii publice de ajutat şi altele de înfiinţat? Ce onoare aduce neamului, patriei sau guvernului acea adunătură fără scop de câteva sute de călugări cari sânt în ms. Neamţului? Ce onoare şi ce slujbă bună aduc besericei, religiei sau lui Dumnezeu acei oameni feneauri (?) cari în stare în care se află nici ştiu pentru ce poartă shima lor?

www.digibuc.ro

Nu Vă vorbesc prea înălțate Doamne! nici din esaltare copilărească nici din vre'o patimă personală: eu nu doresc decât o adevărată glorie pentru Măria Voastră și nu gândesc decât la binele patriei. Soçot că acum este timpul ca să faceți din ms. Neamțului o instituție care să Va înemurească numele cu glorie. Imprejurările sânt propice; noi nu avem a ne teme de excomunicările Pat-

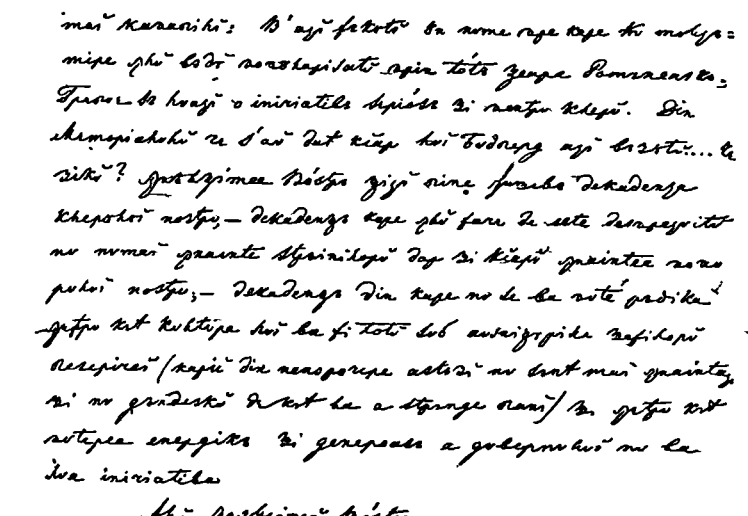

14. febr. 1855.

Scrisoarea lui G. Sion către Alexandru Vodă Ghica, 14 Febr. 1855.

riarhului ca Piemontesii de ale Papei; conjecturile viitorului, nu trebue să Vă facă a Vă stânjini.

Dacă vre un plan de hotărire Vă îndeamnă a lua vre-o inițiativă, cutez a vă propun să chemați pe Arhimandritul Dionise de aici, pe care l'ați cunoscut Înălțimea Voastră și carele este Moldovean și de soborul său din mănss. Neamțului. Puind numai un asemine bărbat în capul acei Ms. se poate face un bine public. Acesta este un om învățat precum nu prea găsim între călugării de

www.digibuc.ro

pe la noi; un om cu tendințe nobile și generoase, carele ar face mult și pentru Ms. în parte și pentru cler în general.

Înălțimea Voastră în ramurile administrative judecătorești și scolastice ați chemat bărbații cei mai capabili: V'ați făcut un nume pe care cu mulțumire îl văd popularisat prin toată Țara Românească. Trebue să luați o inițiativă serioasă și pentru cler. Din memorialul ce s'au dat chiar lui Budberg[1] ați văzut... ce zic? Înălțimea Voastră știți bine însivă decadența clerului nostru, — decadență care îl face de este disprețuit nu numai înaintea străinilor dar chiar și înaintea poporului nostru, — decadență din care nu se va putea rădica întru cât cultura lui va fi tot sub auspițurile sefilor besericei (cari din nenorocire aztăzi nu sânt mai înăințați și nu gândesc decât la a strânge bani) și întru cât puterea energică și generoasă a guvernului nu va lua inițiativa.

Al Înălțimei Voastre supus și prea plecat.

G. Sion,
Comis.

CXXVIII.

București, 15 Febr. 1855.

Domnul meu,

După scrisorile ce-am primit dela Viena[2] nu mă lasă inima a nu Vă comunica oare care lucruri care mi se par destul de importante.

Cel întâiu este așteptarea lui Russel care până acuma trebue să fi și sosit la Viena; nu se știe de are vre-o misiune politică privată sau oficială, Conferințele nu se vor începe înainte de Martie și chiar de vor începe vor urma sub bubuitul tunurilor. Cauza principatelor în adevăr la Viena are să se hotărască și după încredințările ce am știu: că la desbaterile ce vor urma pe Turcia o recusează puterile aliate ca parte interesată în cauză. Acele desbateri

[1] Andrei Budberg, baron, general, comisar general rus pentru Principatele române ocupate la începutul războiului Crimeei, apoi ministru Rusiei la Berlin și Viena.

[2] Vezi mai sus No. LXXVI.

www.digibuc.ro

au să aibă menirea să hotărască sau să pue bazele (principele) organizărei interne, şi este toată speranţa că ne vor întreba şi pe noi după toate probabilităţile, tocmai fiindcă nu ne cunosc bine. Ar trebui dar de pe acuma să ne înţelegem, pentruca în caz când vom fi chemaţi să ştim ce să cerem şi ce cum refusăm aceea ce nu ne-ar plăcea. Asemenea pregătiri ar trebui să se facă în înţelegere în fraţii de aici, pentru ca să nu ne trezim la Viena, că altele cer Muntenii şi altele Moldovenii. Eu socot că Măria Sa ar trebui să se înţeleaga (ori şi cum fie) cu Ştirbeiu întru aceasta; să-i spue, adecă pe ce baze cugetă Măria Sa să se reorganiseze ţeara şi să-i ceară şi acestuia ştiinţa despre scopurile lui. Aceasta o socot de trebuinţă, pentrucă ori şi cum tot o soartă au amândouă principatele.

Ascultaţi încă ceva: Pela începutul lui Febr. sau ceva mai înainte s'a primit la Viena la comitele Buol, la Westmoreland şi la Bourqueney memorialul justificativ al Domnului Ştirbeiu în contra acuselor boiereşti duse de Derviş Paşa la Constantinopol. După primirea acestui memorial, numiţii avură o întâlnire expresă la care chemară şi pe Koller ce era tocmai să plece să schimbe pe Bruk de la Constantinopol; şi acestuia îi spuse comitele Buol: „să arete lui Reşid că purtarea lui Derviş a produs aici cea mai mare desplăcere; căci deşi prin tractatele din urmă s'a introdus abusul ca Rusia şi Turcia să censureze lucrărire principilor domnitori din principate abus care a dat ocasiuni la atâtea intrigi şi catastrofe, însă acum acele tractate s'au desfiinţat, şi puterile aliate sunt determinate a nu mai suferi pe viitor asemene abusuri scandaloase şi a restaura în principate guverne mai presus de aseminia intrigi". Aceste le puteţi crede ca autentice. La Viena să ştie că de la Constantinopol s'ar fi trimis firman lui Ştirbeiu aprobatoriu escuselor ce şi-a dat; dar pe aici nu s'a auzit nimic, ba încă Vodă e furios pentru fuga subită a lui Suţachi la Constantinopole.[1] După libertatea însă ce văd

[1] A. C. Suţu, vornic de poliţie şi president al Epitropiei orfanilor, fusese ministru de justiţie al lui Ştirbei. cf. Iorga, *Viaţa Ştirbei*, p. 183.

www.digibuc.ro

că începe a lua Ştirbeiu în lucrări, după prefacerile ce aud că în curând are să facă, presupun ca probabil primirea unui asemenea firman.

Mă hazardează să vă scriu aceste pentrucă nerăbdare mi-e mare, şi apoi sunt sigur pe postă.

Am scris ieri Măriei Sale ceva în causa Mănăstirii Neamţului, şi i-am propus că dacă este hotărît să facă din acestă mănăstire, instituţie laudabilă şi folositoare ar face bine să pue în capul ei pe arhimandritul Dionisie. Mă rog spune-mi dacă a primit Măria Sa scrisoarea mea, dacă a avut răbdare a o ceti (căci era cam lungă) şi ce impresii i-a făcut.

A venit mine un Pah. Nicolae Gobescu şi m-a rugat să fac aducere aminte Înălţimei Sale pentru o suplică ce i-a adresat. El e om al lui Mavru, a fost vice inspector al caractinelor şi acum a rămas pe din afară, şi gândeşte că ar gasi pe Moldova generoasă să-i facă leafă sau pensie pentru flori de cuc. Ce să răspund?

plecat serv *G. Sion.*

CXXIX.

Bucureşti, 18 Febr. v. 1855.

Domnul meu!

De vre-o 3 zile circulează ştirea pe aice că la Eupatoria a urmat o bătălie. Nu v'am scris că nu aveam ştiri positive. Acum însă vă comunic chiar corespondinţa:

22. Faur. 1855. Le 17. du courant les Russes nous ont attaqué. Nous fûmes preparés à cette attaque, et au surplus l'Amiral Lyons la veille de l'attaque a envoyé Curacab. Fourious Valorous et Viper, qui s'unirent à la fregate francaise Veloce et les deux batimens à vapeur ottomans sans les ordres de l'Amiral Achmet Pacha. Au point du jour, l'énnemi dirigea d'abord son attaque sur notre flanc gauche, mais, ayant été de suite reçu par le feu des deux batimens anglais, se dirigea sur notre aile droite, ou le reçurent avec un fleu bien nourri les autres batiments qui se trouvaient de ce coté. L'infanterie ennemi s'élança trois fois vers nos remparts portant les échelles d'escalade et trois fois fut repoussée par l'armée ottomane et poursuivie par deux escadrons de cavalerie sous le commendement d'Iskender Bey. Le feu

www.digibuc.ro

dura quatre heures et demie; comme nous n'avions dans ce moment de disponible que ces deux escadrons de cavalerie et quelques centaines de Tartares, nous ne pouvions empecher les evolutions de retraite de l'ennemi. Nous avons appris plus tard par les 7 prisonniers russes que les forces russes qui ont effectué cette attaque, étaient suivantes: deux divisions venues de Perccop, le régiment d'infanterie d'Azof et 4, regiments de dragons de Sevastopol. Pendant l'attaque nous avons compté les forces russes deployées en 36. bataillons d'infanterie, 6. regiments de caval. et 70—80. p. des bouches à feu. Aprés l'attaque cette force s'est retirée en trois colonnes à une biene de distance. Les trois jours suivants un froid cuisant accompagné des tourbillons neigeux ne cessait pas de se faire sentir, et les russes n'ayant point de villages dans ce coin de terre, restérent à la belle étoile, sans tentes, sans bois de chauffage, sans l'eau au milieu des steppes. Dans ce moment nous apprenons une retraite compléte de l'ennemi; une colonne se dirige vers Sevastopol et une autre vers Perccop. Nous appercevons dans le lointain plussieurs fumées se lever des differents point ce sont autant de Tchiflics incendiés par les russes dans leur retraite. Nous sommes passablement bien ici et n'attendons que la cavalerie et le reste d'infanterie pour nos opérations ulterieures. La perte des russes est de 435 soldats enterrés par nous, en outre ils ont laissé dans nos mains 300 chevaux tués et 7 soldats prisonniers. Ils ont emporté leurs blessés dont le nombre doit être le double de celui des tués. Notre perte est de 87 hommes tués, dans ce nombre se trouvent 9 officiers et Selim-Pacha general de division commandant les Arabes; 277 blessés au nombre des quels 17 officiers et un pacha Arabe, 79 chevaux tués et 18 chevaux blessés. Du detachement français 5 hommes ont été tués et 9 blessés ont été tués et 9 blesssés dont un officier de Marine. L'armée russe a été commandée par Gl. Osten-Saken; la cavalerie sous les ordres de general Korff.

Aseară a venit Ismail Paşa, cel mare, care comandă oştirile dela Dunăre în locul lui Omer Paşa. Se aşteaptă vre-o 30 mii Turci de peste Dunăre. Sânt foarte îngrijit că de atâta timp nu primesc încă scrisori de Constantinopole.

plecat şerv.
G. Sion.

www.digibuc.ro

CXXX.

Bucureşti, 20 Febr. 1855.

„ . . . Astădată vă recomand scrisoarea D. Manolescu; vestindu-vă că vestea răspândită eri despre moartea impăratului[1] a plecat o mulţime de nasuri în jos, când generalitatea se bucură în speranţă de a vedea pacea şi triumful Europei . . ."

Cu Manolescu poate voiu trimite călească Măriei Sale, dacă va fi însă vreme bună, căci cât va fi glod nu voiu s'o espun că-i păcat.

Plecat serv *G. Sion.*

CXXXI.

Bucureşti, 22 Febr. 1855.

Domnul meu!

Stafeta din 19 mi-a venit aseară la 7 ceasuri; acea cătră Constantinopole pleacă în astă seară cu un curier al consulului engles carele este gata să plece; iar dacă este numai pentru vestirea morţei împăratului apoi e prea târziu căci aceasta aztăzi trebuie să fi ajuns la Constantinopol; consulul engles a trimis o Vineri sara la 11 ceasuri.

Lord Russel a ajuns aseară la Viena. Misiunea generalului prusian la Paris n'a izbutit. Eri s'a pornit din Viena arhiducele Guillaume care să felicite pe Alexandru al II. la Petersburg.[2]

Sâmbătă seara a plecat de aice Plejino ginerile Domnului, pentru Moldova; consulul engles mi-a recomandat să vă scriu că se fiţi cu luare aminte, căci se crede că este dus să se înţeleagă cu partisani Ruşi. Îmi pare curios că nu văd a-mi scrie, dacă aţi primit o scrisoare ce v'am adresat a doua zi după aceea ce am scris Măriei Sale, pe care am expediat-o prîn Agenţie.

Astăzi a plecat Ismail Paşa pe la 11 oare.

Plecat serv *G. Sion.*

---

[1] E vorba de ţarul Rusiei Nicolae I-iul.

[2] E noul ţar al Rusiei, urmaşul lui Nicolae I. mort în Febr. v. 1855.

www.digibuc.ro

CXXXII.

Bucureşti, 5 Martie 1855.

Domnul meu!

Stafeta în 28 Febr. am primit-o în 3 Martie dimineaţa şi astăzi s'a şi dus pentrucă s'a întâmplat să plece un curier englezesc. Am încunoştiinţat şi pe principele Vogoridi ca să reguleze expediţia cum se cade.

Ismail Paşa a venit numai pentru inspecţia ostirei; alt nimica n'am aflat despre misiunea lui. In Lunea trecută aflându-mă poftit (nu ştiu pentru ce capriciu) la masă la curte, am întrebat chiar pe Vodă despre aceasta, şi el tot aşa mi-a spus. La acea masă au fost şi doi paşi turci: Mahmud Paşa şi Hasan Paşa, cel întâiu şi-a luat ziua bună fiind chiămat a merge la Eupatoria, şi a recomandat pe cel al doilea carele rămâne peste garnizona de aici.

Cât despre venirea franţujilor pe aici, nimic nu se vorbeşte prin Bucureşti, dar tocmai eri primiu scrisori dela un amic din Constantinopole care mă înştiinţează că s'au dat ordine la două divizii de Anglo-francezi să vie în Principate. Gândesc pe de seară să mă duc la Ştirbeiu ca să descos câte ceva dela el, şi-l voiu întreba şi despre aceasta. Vă voiu scrie.

Mergerea lui Bonaparte la Crim s'a zădărnicit, după demonstraţiile Austriei şi a Angliei, care i-au observat că în lipsa sa Rusia ar putea să profiteze ca să ridice o revoluţie.

Cât despre ms. Neamţului ştiu numai atâta că D. Ralet prin telegraf m'a întrebat dacă persoana recomandată de mine vine; i-am răspuns şi prin telegraf şi deosebit i-am scris prin curierul ce mi-aţi trimis, dar răspuns nu am primit; ce se va fi făcut, dar omul şede cu vorba încurcat, în vreme când îl tot chiamă la Constantinopole să-l onoreze Sultanul pentru slujbele ce au făcut la Calafat.

Daţi-mi voie să vă spun ceva confidenţial: Domnul Kogălniceanu, fiindcă n'am voit să-l ascult în nişte sfaturi care numai când ne vom întâlni vi le voiu putea spune, s'au apucat şi mi-a făcut pamfletul care l-a publicat în jurnalul lui Alecsandri,[1] pentru care însă nu voiu

[1] *România literară*, Iaşi, 1855.

www.digibuc.ro

lipsi a-i da o lecție manifestă. După ce face dobitocia se apucă de-mi scrie feluri de desvinovățiri; totodată însă îmi spune că eu m'am compromis și că am perdut stima tinerimei prin misiunea cu care m'am însărcinat, jucând (precum zice) rolul de spion; că toți știu ce slujbă fac, că toți mă critică și mă calomniază. Vedeți cum sunt oamenii? Eu știu că aceste vorbe sânt numai dela el, și mi le spune ca să cred că el ar putea să mă sprijine în opinia tinerimei. Drept răspuns eu i-am aruncat cartelul de odată prin scrisoare, până ce voi da ochi cu D-lui. Dar sunt curios să știu dacă conluziile lui se sprijine pe vre-o descoperire din partea Dv.: pentru că despre cea ce fac eu aice, numai Dtale ți-am scris și altora nu. Ori cum să fie, Vă aștept ca să fiți circumspect cătră persoana aceasta, care este un mauvais génie personifié.

Al Dv. plecat serv. *G. Sion.*

CXXXIII.

București 7/19 Mart. 1855.

Domnul meu!

Aice se deschide Divanul ad-hoc; alaltăeri s'a subscris afisul Domnesc pentru aceasta. Dar pe aici s'a lățit vorba că Domnul nostru a cerut deslegare pentru deschiderea obștei adunări. Adevăr să fie? și după ce baze? tot după ale Regulamentului? Și pentru ce ispravă? Să cerceteze semile care le-a cercetat Divanul ad hoc?

Pe Știrbei nu l-am putut vedea ca să vă scriu ceva oficial.

In Craiova acum de două săptămâni urmează o comisie la care din partea Austriacilor este generalul Aveman și din partea guvernului Aga de oraș: causa este nemulțumirea orașenilor, cari ca niște blăstămați ce sânt, s'au sculat vre-o 90 inși și au dat jelbă lui Vodă arătând că nu mai pot suferi eccesurile soldățimei, cari trebue să știți pe lângă episodele care le-ați văzut publicate prin jurnale în luna trecută au mai fost și altele destul de serioase; s'au călcat și s'au prădat case s'au violat femei și s'au ucis oameni. Nemții însă zicea, lucru ce și eu l-aș fi putu încredința, că causa nu era ei ci târgoveții. De

www.digibuc.ro

aceea dar s'a trimis comisia; s'a destituit ispravnicul şi şi semeşel şi pe blăstămaţii ce s'au feluit s'au osândit să ţie câte 30 soldaţi fiecare în cvartir în curs de două luni. Bine le-a făcut!

Ştirbei a numit pe fiul său şef al oştirei.

Jurnalele din 4 Mart. aice s'au confişcat, cu toate că toată lumea ştie ce cuprindere au.

Săptămâna aceasta vine Manolescu la Iaşi, cu el vă voiu scrie.

Al Domniei Voastre plecat serv *G. Sion.*

CXXXIV.

Bucureşti 14 Mart. 1855.

Domnul meu!

Vă vestesc (însă să rămâie secret) că Ştirbei s'a apucat de lucrat proectul de reorganizaţie a principatului, pre care urmează a-l trimite prin reprezentaţii săi la Viena. Eu am nădejde că voiu avea ştiinţă despre ceea ce se face şi îndată ce voiu căpăta asemine ştiinţă, voiu veni însumi.

Cu Manolescu vă trimit şi o suplică ca să-mi daţi leafa să-mi plătesc datoriile pe aice. Mă rog puneţi la cale a mi se slobozi îndată, căci altfel nu mă pot mişca.

prea plecat *G. Sion.*

CXXXV.[1]

Bucureşti, 11/23 August 1855.

Domnul meu!

Am primit aseară pachetul expedit la 7 ale curgătoarei, şi aztăzi l-am şi pornit la Rusciuc ca să meargă prin posta turcească; el trebue să se afle la Constantinopole înaintea Paştilor cu 2—3 zile, prin urmare până după Paşti eu nu pot pleca de aice. Înainte de a pleca vă voiu scrie ca dela Focşani să puneţi la cale a mi se da caii de poştă trebuitori şi un jandarm până la Iaşi. Dar până atunci Vă rog daţi-mi voie a Vă cere sfatul ca

[1] Scrisorile No. CXVII—CXXVI, CXXVIII—CXXXV sunt adresate la Iaşi lui Petre Mavrogheni, mare vornic şi ministru de finanţe al Moldovei.

www.digibuc.ro

dela persoana care totdeauna mi-ați arătat bunavoință, pe care nu voiu uita-o cu viața.

Mă chemați la Iași, prea bine! Dar ce faceți cu mine? Eu postul care-l am nu pot să-l mai păstrez. Este destul decând sânt șef de secție, și mi se pare că aș avea oarecare drept la vre-o înaintare. Dacă nu m'ași simți capabil în facultățile mele, dacă nu ar trebui, să pretind a mi se face dreptate nu aș zice nimica; căci știți că nici ambițios nu sânt, nici ahotnic mare de chiverinseală.

Eu, iată ce voesc a Vă ruga: arătați Măriei Sale că din copilărie slujesc, că la ceace am ajuns, am ajuns prin curată vrednicie fără sprijinul nimănuia, că între oamenii cinstiți de care se bucură Moldova pot să fiu dacă nu cel întâiu măcar cel din urmă, că între capacitățile care îmbrățișează In. Sa pot să am și eu oarecare loc și că dacă m'ar abandona tocmai în așa timpuri ar fi păcat pentru mine și puțin glorios pentru Înălțimea Sa. Trăim într'o epocă când oamenii își fac loc în istoria lumii. Înălțimea Sa își face istoria prin faptele sale, și eu prin ale mele. Ori cât de mică ființă sunt eu, tot am o pagină în istoria țărei mele. Ca să arăt In. Sale devotamentul meu, pot să primesc și privighitoria; dar ce va zice istoria?

Dacă aș ști că nu se face nimica pentru mine, m'aș întâmpânteni aice și m'aș apuca să-mi fac cariera din nou; și acum nici nu m'aș întoarce în Moldova, ci m'aș apuca de jurnalistică acum de odată căci tot am perspectivă a putea trăi de nu mai bine dar în miseria care o târâiu în țara mea, m'aș bucura cel puțin de considerația unui public de nu a unui guvern.

În ori care caz eu aștept sfatul DV. ca să mă hotărisc în definitiv.

Știți ce planuri se fac la Viena pentru principate?[1]

a) Domni pe viață. b) Lângă Domni câte un senat cu 40 membri, pe cari afară de episcopi să-i numească Domnii. c) La moartea Domnului să propue trei candidați din care *Poarta* întărește unul. d) Domnul să aibă dreptul a recomanda senatului pe succesor. Pe lângă aceste: Ega-

[1] Vezi mai sus p. 149.

www.digibuc.ro

litate înaintea legei; drepturile şi sarcinile publice împărţite de o potrivă între toţi locuitorii statului; emanciparea sătenilor.

Englezi şi francesi au planuri şi proecte mai bune. Mavru din însărcinarea lui Gorceacov face şi el un proect; dar Dumnezeu ştie ce se va sfeti.

Se asigură că 4 mii francesi şi 2 mii englesi au să vie dela Varna în *principate*.

plecat serv *G. Sion.*

CXXXVI.

Bucureşti, 17 Ian. 1864.

Iubite vere! [1]

Două scrisori mai proaspete am primit dela tine, şi-ţi mulţumesc că nu m-ai dat uitării. Am cerut să intervin pentru cei doi indivizi păcătoşi din tribunal, dar nu ştiu cum se face că pe lângă ministrul actual, deşi mi-e amic, nu pot isbuti nimica, fiindcă e om prea curios; el se guidează de un principiu: a nu scoate funcţionari de cât pentru abateri, sau pentru considerări politice, şi în asemenea trebi numai deputaţii au ascultare.

Îţi mulţumesc de ideea ce ai avut ca să mă propui de candidat de deputat la Bacău. Nu mă îndoesc că se vor găsi şi oameni independenţi, cari se cugetă la mine, dacă vor cugeta la adevăratele interese ale ţării cu durere de inimă. Eu nu ştiu însă de-vei isbuti, căci după cum cunosc generalitatea Moldovenilor, ei se lasă adese a se conduce de influenţele cari le fac trebuşoarele, şi la alegeri scot la lumină oameni sau de fanfaronadă, sau umiliţi servitori ai celor ce sunt la putere. Pentru asta şi trebile toate merg ca racul, fiindcă oameni de principiu şi de capacítate sunt în genere dispreţuiţi şi neconsideraţi. Am întrebat de curiozitate pe Cracti dacă guvernul are vre-un candidat la Bacău pentru postul vacant de deputat. In calitatea sa de prefect mi-a dat nişte răspunsuri evasive, din care am înţeles că pe candidatul guvernului îl ţine în cutie până la ziua alegerilor. Eu, deşi intim atât cu Cracti cât şi cu toţi miniştri, n'aşi voi pentru toată lumea

[1] E Ioniţă Sion, fiul spătarului Antohi Sion.

www.digibuc.ro

să fiu ales sub patronajul guvernului, căci alegerea mea aşi voi să o datoresc numai comitenţilor mei iar nu guvernului, şi, ca deputat, aşi dori să fiu independent la confecţionarea legilor. In poziţiunea care ştiu că mă aflu, deputăţia pentru mine ar fi sacrificiu, mai ales că prin ea nu gândesc să mă folosesc cu ceva, deputăţia acum nu aduce nici ranguri, nici decoraţii, poziţiune socială, funcţiune, consideraţiune publică, am de ajuns şi nimic nu doresc mai mult sub acest punct de vedere, ori ce aşi avea mai mult, ar fi o sarcină grea de purtat şi cu sdruncinarea intereselor mele private.

Fiindcă-mi scri că în Bacău mai este o partidă şi pentru Ar. Pascali, îţi răspund că îmi pare bine ; căci pe acest bărbat îl cunosc tot atât de capabil ca şi mine pentru asemenea demnitate. Am vorbit cu el, şi trebue să fi scris cumnatului său pentru aceasta. Noi amândoi, ca oameni de principii şi neinteresaţi, de cât pentru binele comun, dorim ca voturile noastre să se împreune în partea aceea unde vor fi mai multe ; adecă dacă vor fi 6 şi 5, cei 5 să treacă lângă cei 6 pentru ca să facă majoritatea, iar de vor fi 5 şi 5 să se tragă la sorţi numele noastre. De aceea te rog arată tuturor amicilor şi oamenilor de bună credinţă pentru binele public scrisoarea aceasta in care poate vedea şi profesia mea de credinţă.

Cumnatul Nastasachi, care este aici va veni da Bacău pentru alegeri şi el îţi va spune înţelegerea ce am avut cu el.

Al tău frate *G. Sion.*

CXXXVII.

5 Martie 1874.

Iubite vere!

După hârtia pe care-ţi răspund, poţi înţelege că scriu din Ministerul Cultelor, unde am venit în causa Domnişoarei Secară. Nu-ţi poţi închipui cu câtă plăcere venim pentru ca să serv pe vechea mea cunoştinţă adecă pe muma persoanei despre care-mi vorbeşti. Din nefericire însă n'am putut face nimica ; este o regulă care se respectă cu sanctitate la asemenea cazuri, adecă se dă numirea provizorie pe una din învăţătoarele inferioare dela aceeaşi şcoală.

www.digibuc.ro

Cât pentru tipărirea pravilei lui V. Lupu, ideia mea este ca să tipărească cu litere latine. Interprinderea este de toată lauda dar o să coste parale, care nu știu de unde ori se iesă, căci asemenea cărți nu se vând, aici s'a mai tipărit pravila lui Matei Basarab, de un om bogat, de Iorgu Cantacuzino, care nu s'a vândut și nici nu se vinde.

Până acuma grâul nu mi l-ați trimis și dacă nu-mi va veni până într'o săptămână; nici nu mai am ce face cu el!

Atâta deocamdată și te îmbrățisez

Al tău frate
G. Sion.

CXXXVIII.

19 Martie 1875.

Dragă vere,

In adevăr și eu doream să ~~scriu~~ știu despre tine, cu toate că vărul Alecu mi-a dat ceva știri.

Eu, laudă Domnului, sunt sănătos; mă ocup cu traduceri de autori clasici: am tipărit o tragedie a lui Racine (care ți-o trimit prin postă) și acuma mai pun sub tipar alta intitulată *Athalia.*

Nițescu până la Sf. Gheorghe șede într'o casă pe ulița mea, tinerii se arată fericiți ca în luna de miere. Masinca de câteva zile e cam bolnavă.

Am primit și eu scrisoarea dela Iorgu, și i-am răspuns: se înțelege că la această corespondență Demir are parte cea mai mare. Să dea Dumnezeu să te bucuri de el, căci toate speranțele sunt spre al vedea bine eșit în lume.

Adio, iubite vere, și nu crede că eu te doresc mai puțin.

Al tău frate *G. Sion.*

Spune te rog lui Bârzu ca să mi trimită fabulele de la postă ce le are acolo, dacă nu le-a putut vinde.

CXXXIX.

26 Maiu 1875.

Iubite vere.

Au promis că-ți voiu scrie după alegeri, și iată că

www.digibuc.ro

mă țin de cuvânt. In adevăr doream să mă fac deputat, dar în inima mea nu puteam suferi ca să mă aleagă din poruncă: am solicitat la Dnii Miniștri ca să lase colegiul al patrulea liber de candidat guvernamental, ca să mă lupt eu; mi s'a fost promis; până în ziua de 2 Mai părea că se țin de cuvânt; tot județul, proprietari mari și mici aștepta cu mulțumire ca să mă vadă ales, și chiar opoziția guvernului era pentru mine. Dar la 9 ore, când să se deschidă biroul, vine ordin telegrafic pentru ca să se aleagă un văr și favorit al Ministerului Boerescu. De mă puneau în luptă, puteam să reușesc, dar ce aș fi folosit? alegerea s'ar fi casat, și aș fost în situațiunea de a fi persecutat. Cu toate acestea am avut satisfacțiunea de a vedea că, deși nu am retras candidatura, totuși au fost vre-o 50 persoane cari au insistat și au votat pentru mine.

Eu tot sunt decis a veni la tine, pela finele lunei viitoare, însă, numai cu Demir, Lisa, cu fetele, vor să petreacă la țară. Sper că va veni și Catinca. Nu știu de va fi rost de *vînt* peste vale.

Ne imbrățișează de mii de ori Al tău frate

G. Sion.

Gătește-mi calul de călărie dacă vrei să nu ne certăm. Al tău nepot *Demir.*

CXL.

3 Ian. 1876.

Iubite vere,

Am primit scrisoarea ta tocmai în ziua de anul nou, când mă desfătam de bucuria copiilor ce-și primiseră cadourile de anul nou dela rude, după obicei. Mi-a făcut plăcere scrisoarea ta, mai ales când mă aflam în așternut; vre-o două septămâni m'a ținut legat la pat o serie de afurisite de buboaie. Aseară am început a eși la teatru.

Te aștept cu mare nerăbdare; numai dacă vei zăbovi, nu mă vei găsi, căci și eu proiectez a mă duce pe la Iași.

Imi pare curios că n'ai primit broșurile mele nu poate fi altă cauză decât rea credința dela funcționarii

www.digibuc.ro

postei, căci însumi le-am timbrat și le-am pus la cutie; am trimis și lui Negri, nu știu dacă și lui nu iau venit. Cât despre chestiunea ce-mi scriu, ea are campionii săi încă dela 1848, cari scriu și lucrează: eu încă am scris destule: ideea este rumegată, dar trebue mari zguduiri politice în Europa, ca să se desmembreze Austria și Rusia; și aceasta nu o poate face un popor slab, ca al nostru, căci stă între trei puteri colosale. Ar fi o utopie a pune chestiunea pe terenul faptelor.

Când voi veni, te aștept să-mi aduci o cămașă ca aceea care știe să facă Dochița. Noi toți laudă Domnului celui de sus (nu celui de pe tron) suntem sănătoși.

Al tău frate *Sion.*

Și eu te aștept cu nerăbdare să-mi aduci patinele cu care te lauzi și burduful de brânză promis de atâta timp. La revedere *Demir Sion.*

CXLI.

20 Ian. 1876.

Iubite vere!

Te tot anunți și nu mai vii; și iată că Ianuarie trece! Eu dacă n'am plecat până acuma am avut cuvânt: până acuma boala nu m'a lăsat! acuma însă dificultatea de a găsi puține parale pentru această călătorie mă prelungește dela azi până la alta. Nu poți să ți faci idee de criza monetă ce este în București: Oamenii cu cele mai mari averi și cu cel mai mare credit astăzi nu pot să se împrumute dela bancheri cu un gologan, Capitaliștii văzând că după cererea de 5 milioane a Ministerului de resbel ne pregătim de resboiu, și-au dat spaima și și strângă capitalurile, astfel că hârtiile statului au scăzut grozav.

Am primit zilele acestea dela Iorgu al tău alăturata scrisoare cari mi-a făcut plăcere. Deci aflându-i adresa i-am trimis broșurile mele.

De vei întârzia de a veni, când voi pleca, ți-oiu telegrafia.

Al tău frate
Sion.

www.digibuc.ro

CXLII.

20 Ian. 1876.

Iubite Iorgule.[1]

Scrisoarea ta mi-a făcut plăcerea cea mai mare, mai ales că prin ea am aflat adresa ta pe care n'o știam. Inainte de ați răspunde ti-am trimis prin poștă (sub bandă) pe Horațiu, pe care sper că-l vei ceti cu plăcere. Mă bucur că ești sânătos, și mai ales că după cele ce am aflat te aplici la studii cu seriositate. Bine faci, dragul meu! Din suflet voiu binecuvânta pe Dumnezeu când voiu vedea că te faci demn de familie ta, de patria ta și de societate.

Eu aștept pe tatăl-tău în București zilele astea, dacă se va ținea de vorbă.

Fii sănătos. Al tău unchiu iubitor *G. Sion.*

Dragă Iorgule.

Profit de această ocazie ca să ți mulțumesc că nu mă uiți, despre mine se fii sigur că nu te voiu uita niciodată. Eu abia am scăpat de examenele semestrului întâiu care dacă nu au fost prea frumoase cred că m-ai compensat tu auzind că ai dat foarte bune examene.

Doresc să am Almanach scientifique de Laurencin pe anul 1876 și pentru că pe aicea nu l-am găsit, te rog trimite-mil tu, dacă nu-ți este cu supărare, prin posta sub bandă.

Te sărut de mii de ori *Demir Sion.*

CXLIII.

12 April 1877.

Iubite vere.

Am primit scrisoarea ta, care mi dă o nouă probă (de care nu aveam nevoe) despre dragostea ce-mi păstrezi. Inainte de a-mi scrie înainte de a ți face întrebarea, eu chiar îmi făceam planul ca să o întind cu familia drept la Brățești.[2] Ași fi și plecat până acuma,

[1] Iorgu e Gheorghe Sion, fiul lui Ioniță Sion, deci nepot de văr.

[2] In acest sat, lângă Târgu-Ocna (jud. Bacău), era moșia lui Ioniță Sion.

www.digibuc.ro

dacă s'ar fi unit şi mama copiilor mei cu mine: ea nu se poate decide a se depărta de părinţi şi de casă, şi aceasta n'ar face-o de cât la extremitate, când v'a vedea, adecă, că începe lumea a emigra din Bucureşti. În adevăr dintr'un moment în altul ne aşteptăm la evenimente mari. Numai Dzeu să ne conducă soarta!

Când va fi, eu ţi voiu telegrafia ca să mă primeşti la Agiud.

Lisa-ţi trimite mulţumiri şi complimente.

Al tău frate *G. Sion.*

CXLIV.

Societatea Academică Română.

Bucureşti 13/25 Iulie 1877.

Dragă verişoară![1]

Astăzi am depus la poştă un grop cu niste parale, care să le dai lui Iorgu; nu i l'am adresat lui fiind că nu ştiu de sigur de este în Iaşi. Tot astăzi am depus şi o carte care mi-o cere el.

Cu această ocazie cercetez de te afli sănătoasă cât despre necazuri nu mai întreb căci ştiu că ai: dar sănătatea toate le învinge.

Eu aştept dintr'o zi în alta să mă înlesnesc ca să plec la T.-Ocnei să-mi iau băiatul. Poate te voiu întâlni pe acolo, la recrutaţie. Acolo sper ca să găsesc şi pe Iorgu.

Familia mea toată e ta ţară dela 4 ale lunei.

Al Dt. frate *G. Sion.*

CXLV.

26 Noemvrie 1877.

Iubite Iorgule!

Am primit astăzi scrisòarea ta din 30 Noemvrie şi îndată mă şi pun a-ţi răspunde, cu toate că nu-mi însemni No locuinţei tale, şi în Rue Clotaire, unde-mi spui că şezi, nu cred să fi tu singur. Ţi-aşi fi scris mai de mult dar nu-ţi ştiam adresa: în două rânduri am scris tatăneteu să mi spună unde te afli şi nu mi-a răspuns, nu ştiu dece.

[1] Elena Bontăş, e soţia lui Ioniţă Sion şi mama lui Iorgu Sion.

www.digibuc.ro

Cărticica lui Missail vei primi-o zilele acestea, de şi mă tem că se va pierde neştiind fix adresa ta. Lucrările despre fruntarie, despre care-mi scriu, am vrut şi eu că să le dau la lumină, dar nu permite Ministerul a se scoate copii: le ţin secret deocamdată ca să nu se provoace certe internaţionale cu Austria, pe care deocamdată trebue s'o menageăm. Închipueşte-ţi că acuma nici conferinţele literare nu mai sunt permise în Transilvania a se ţine de către Români. Am voit eu ca să mă duc ca să ţin conferinţe pentru răniţii noştri, şi mi s'a răspuns că pentru asemenea lucru trebue să cer autorizaţiune a guvernului maghiar, unde ar trebui mai întâiu să trimit, manuscriptul spre aprobare. Iată la ce a ajuns terorismul unguresc. Cel austriac nu e mai puţin liberal: a desfiinţat societatea dé studenţi români din Bucovina numită „Arboroasa" le-a confiscat fondurile, şi pe fondatori i-a pus la dubă!

Cartea lui Legrand este demult cunoscută pe aice. In sesiunea din urmă a Societăţii s'a ţinut chiar o anume conferinţă în sânul Societăţii Academice, pe care-ţi voiu trimite îndată ce va eşi de sub tipar; căci se publică în Anale. [1]

Eu am compus o dramă în versuri, într'un act, intitulată „La Plevna". Am avut se vede o fericită inspiraţie, căci a făcut o rară senzaţie. N'o public încă fiindcă asemeni lucrări trebuesc mult timp cugetate şi corese. S'a jucat îndată pe teatrul cel mare dar cu toate aplauzele publicului, am mai oprit-o pentru ca s'o mai rumeg: peste vre-o zece zile se va mai juca; dar tocmai peste trei luni va vedea lumina.

Acuma mă ocup după însărcinarea Societăţii Academice, cu ediţionarea *Divanului Lumei* de Dim. Cantemir şi cu tipărirea, sub prevegherea mea, a traducţiunei lui Dione Cassiu, făcută de Anghel Dimitrescu. carele acuma studiază filologia limbilor nordice la Berlin.

---

[1] A vorbit V. A. Ureche despre cartea lui Legrand, *Receuil de poémes historique en grec vulgaire, relatifs à la Turqie et au Principautés Danubiennes*, vezi *Analele Soc. Academice Române*, X, Bucureşti, 1878, p. 33—38.

www.digibuc.ro

De nu se va rătăci scrisoarea mea şi vei primi-o, trimite-mi nu mai decât adresa ta exactă.

De da tatateu sau măicuţa nu ştiu nimica, încă de când ne-am văzut de Ocna. Nici până astăzi nu ştiu ce s'a făcut cu recrutaţiunea ta; adecă de-ai scăpat definitiv sau eşi numai în concediu.

Demir te îmbrăţişează: se ocupă cu şcoala lui Sevastian asemenea.

Al tău unchiu predilect
G. Sion.

CXLVI.

Societatea Academică Română.

Bucureşti, 17/29 Dec. 1877.

Iubite Iorgule!

Mai alaltăeri am venit din Moldova. Am văzut pe maicăta sănătoasă, şi am lăsat să-ţi trimită Istoria lui N. Bălcescu.

Am primit şi scrisoarea ta cea din urmă: mă bucur văzând că, pe *lângă drept, te ocupi şi cu Istoria:* aceasta-ţi oferă un câmp imens de studiu, care te va onora. Citeşte cartea lui Bălcescu, şi opusculul lui Tocilescu ce ţi-l trimit astăzi: *„Doamna Stanca"*. Observă maniera de a scrie a acestor bărbaţi şi iai de model. In curând vei primi Analele Societăţii Academice, în care vei vedea măsurile ce s'a luat pentru tipăriri şi pentru descoperirea operelor Cantemiriane. Tocilescu, care este dus în misiune în Rusia, pentru aceasta, a făcut preţioase descoperiri.

Nu ştiu nimica despre întrunirile dela Maiorescu: s'or fi adunând la el admiratorii lui şi câţiva amici intimi, dar nu văd să răsufle ceva de acolo, de cât articole de reacţiune din ziarul *Timpul* şi *Presa* cari sunt detestaţi de toată lumea. Politica l-a omorât pe bietul Maiorescu! Mai bine'ş frângea capul de cât se făcea ministru![1] Păcat! Păcat!

Pe aici de câteva zile avem tot veselii publice. Mai

[1] Vezi ce spune Maiorescu despre starea sa sufletească desperată din acel timp în *Insemnări zilnice.* I. p. 290—92.

www.digibuc.ro

întâiu serbării pentru luare Plevnei, apoi pentru venirea Domnitorului, a lui Osman Paşa, a lui Czarevici. Eri au venit vre-o 4000 prisonieri, între cari 230 ofiţeri turci; mai bine de 1000 au rămas pe drum bolnavi, degeraţi şi morţi.

Noi toţi suntem bine şi te salutăm.

Al tău unchiu iubitor
G. Sion.

Când veneam din Moldova m'am întâlnit cu tatăteu la Paşcani, mergea la Botoşani pentru afaceri de bani.

CXLVII.

Delegaţiunea
Societăţii Academice
Române.

Bucureşti 26 Mai 1879.

Iubite Iorgule.

Ce mai faci tu? de ce m'ai uitat? Oare fiindcă te-ai înălţat la rang? Demir mi se tot plânge că ţi-a dat preţul unei cărţi a lui Spencer, şi că n'o mai primeşte. spune-mi ce ai făcut? [1]

Eu am făcut o instructivă călătorie în Dobrogea; acuma însă mă aflu *dă praştie*, cu secretarul Academiei, care s'a adunat în sesiune extraordinară spre a se organiza în mod mai raţional. Am ales din nou pe Alexandri, pe Maiorescu şi pe Melchisedec, cari lucrează cu noi.

Noi suntem bine: Demir şi fetele se gătesc de essamene. Al tău unchiu *Sion.*

---

[1] Iată scrisoarea lui Demir:

26 Mai / 7 Iunie 1879.

Iorgule.

Mi vinea să te muşc de necaz că nu mi-a venit încă cartea dela Paris, mai ales când o vedeam făcându-mi cu ochiu pe la ferestrele librărilor.

Eu îţi srisesem odată acum patru săptămâni şi văzând că nu îmi mai vine ca să nu te superi pe mine că te importunez într'una am pus pe tata azi dimineaţa să-ţi scrie el. Acuma primind scrisoarea ta, am întrebat pe tata, care a venit de mult din Dobrogia de 10 zile, l'am întrebat dacă ţi-o scris el ce carte.

www.digibuc.ro

CXLVIII.

27 Apr. 1881.

Iubite Iorgule,

Am primit scrisoarea ta, la care mă grăbesc ați răspunde că eu, stând mai mult la țară, nu pot umbla pentru afacerea lui Mavromati: apoi considerațiuni cu totul personale mă făcu a evita chiar de a da ochi cu lumea mare oficială. Sunt foarte descurajat, desilusionat, dezgustat. Mai facă și alții ce am făcut eu în țara aceasta; eu nu mai pot și ași dori chiar să fiu uitat.

Al tău unchiu care te iubește *Sion.*

P, S. Auzisem că te muți la Bârlad; nu-mi scrii nimica însă cum a rămas treaba.

CXLIX.

28 Maiu 1882.

Iubite Iorgule!

Astăzi mergând să văd pe maicăta am găsit-o foarte îngrijită: Mitică ia spus că la Brăteanu ești rău văzut, căci ar fi având știre că urzești conspirațiuni și comploturi! Mi-am adus aminte îndată despre vorbele de „România iridentă" ce mi-ai spus când eram la Iași. Credeam că era o simplă glumă, dar se vede că a fost sau este ceva, fiindcă și prin ziarele străine se vorbește despre așa ceva. In timpii de libertate în care trăim și sub guvernul de astăzi, n'ar fi curios să se vadă și elucubrațiuni de aceste pintre mințile neocupate de idei mai solide; dar a afla că și tu nutrești astfel de visuri, îți mărturisesc că mi-ar părea foarte rău. Acel ce a învățat ceva și are mintea cât de puțin luminată are atât de multe și largi căi spre a lucra pentru binele țării și spre a contribui la înavuțirea materială sau intelectuală a națiunei —

Spunindu-mi că nu am luat cu condeiul și-ți scriu că cartea care aș vrea s'o am chiar acum este intitulată *Essais Scientifiques.* Autorul este Spencer, Traductorul Burdeau, iar editorul Germer—Baillére.

Subscriitorul sunt eu, Demir de gintă tânără, al al tău văr, care te sărută și ți urează să vi mai iute în București ca ce vrei tu: procurór, deputat, mitropolit ori judecător *Demir.*

www.digibuc.ro

iar nu a căuta să pescuiască în apă tulbure spre a afla lucruri de cari nu simte nevoe astăzi nici ţara nici naţiunea.

Eu mâine mă duc pe 4—5 zile la ţară; poate voi veni la Iaşi ca delegat la examene. Mai avem o lună până la examene, după care pleacă şi fetele în Elveţia. Tu încotro ai de gând s'apuci?

Cei 40 fr. am să-i dau maicăta, căci tu se vede că ai uitat am scrie. Te îmbrăţişez

al tău unchiu
Sion.

P. S. Eu sunt de părere să te repezi la Bucureşti, să convingi pe Brătianu despre calomniile răspândite asupra ta. Ce păcat că nu eşti astăzi la noi! Avem la masă vreto 8 fete frumoase. Rău îmi pare că nu vine vr'un Moldovan pentre fetele mele, căci de ar fi din Iaşi s'ar putea numi şi Directoare la esternatul secundar ce se înfiinţează la Iaşi, atuncea m'aşi trage şi eu acolo. Imi spuneai de un president de acolo, sau de un procuror: cine e?

CL.

4/16 Iunie 1882.

Iubite vere,

Scrisoarea ta, prin D. Gafton (care mi s'a prezentat abia aseară) mi-a făcut mare plăcere; profit de ocazie spre a-ţi răspunde fiindcă tocmai mă gândeam zilele astea să-ţi scriu, după ce de atâta timp ne-am neglijat unul pe altul; dar văd aşa sunt bătrâneţele: trece timpul, cu zilele şi cu anii, ca fulgerul de uite şi nu ne mai dă răgaz să ne ocupăm de afecţiunile ce ne-am legat încă de când eram copii. Noi suntem toţi bine: ne-am mutat în Str. Mihai Vodă No. 9 într'o casă mult mai largă şi mai încăpătoare. Fetele se prepară cu examenele şcoalei lor; după ce vor termina, au de gând să meargă (cu mama lor) să facă o călătorie în Elveţia. Eu, fiindcă moşia mi-e arendată, poate voi veni spre T. Ocnei.

Bontăşoaea mi-a spus că Pruncu iar fi arătat cum că Iorgu este bănuit că ar face parte dintr'o societate

www.digibuc.ro

secretă „România iridentă" cu misiunea de a lucra pentru resturnarea regatului și aducerea Republicei! Ar fi o adevărată copilărie, pentru care mi-am promis a-i și scrie lui Iorgu, sfătuindu-l să vie ca să desmintă acuzațiunile acestea absurde.

Tot Bontășoaea mi-a dat a înțelege (dar să fie vorba între noi) că Iorgu ar fi având predilecțiuni pentru Florica mea și că nu știe cum să-mi facă propunerea; i-am spus că fetele mele sunt majore, că căsătoria lor depinde numai de ele, dar din parte-mi atâta observ că în față ca Florica — care cum știi este o ființă gravă, poate . . . . Cât despre partea materială nu mă ocup: eu m'am însurat cu 300 ## venit și neavând nici o pozițiune socială, cu toate acestea am trăit bine și mi-am implinit datoriile către familie și societate cu onoare. Fetele nu sunt de tot sărace: partea de moșie ce li se cuvine dela măsa pentru fiecare actualmente le dă câte 3000 franci, poate chiar mai mult, afară de leafa de profesoară care tot e ceva. Dacă pe lângă acestea va câștiga și bărbatul ceva (și nu va fi feneant) o casă se poate, ține . . . Dar m'am prea întins cu vorba, poate de florile cucului. Când o fi, și dacă o fi vom mai vorbi.

Te îmbrățișez frate *G. Sion.*

CLI.

11 Oct. 1882.

Iubite Iorgule

Astăzi viind din Moldova și aflând că la moșie ni-au prădat casa și au ucis pe vărul meu N. Schina[1] care-mi era îngrijitor, mă duc imediat, și n'am timp să mă ocup de recomandațiunile tale.

Al tău *G. Sion.*

[Notă cu creionul de *G. Sion* (Iorgu nepotul)]: Banditul Marcu[1] făcut 36 omoruri l'am văzut închis la T.-Ocna.

---

[1] Vezi despre acest asasinat și cele scrise de Sion în *Suveniri contemporane*, ed. P. Hanes, 1915, p. 117—21.

www.digibuc.ro

CLII.

9. Febr. 1883.

Iubite vere,

Am primit scrisoarea ta din 4 Febr. care mi-a făcut deosebită mulțămire, încredințându-mă mai ales că ești sănătos. Era însă mai bine să fi venit la București, ca să ne și vedem: de-ar da Dzeu să se isprăvească drumul de fer, căci atuncea ne va fi mai ușor a ne mișca și a ne întâlni.

Imprejurări extraordinare m'au împiedecat ca să vin, atunci când ți-am scris să-mi ieși înainte, mai ales că chiar Docan îmi depeșase că vine el la București. Mai târziu însă a treia zi de Crăciun m'am dus spre Dorohoi; am făcut anul nou la Darabani, Cimara (cu care am particulare daraveri) și unde am petrecut prea bine; apoi m'am dus pe la Herța pe la Buda, care o ține, cumnatul meu Vasile. — apoi am făcut Boboteaza la Cernăuți, unde am stat vre-o 8 zile. — Dar ce urât e a călători iarna, pe ger, cu trăsură deschisă, și mai ales la bătrânețe!

Relativ la Milicescu junele, pe care-l cunosc prea bine, nu știu ce să-ți spun: mai întâi că nu cred să se poată înainta, fiind încă prea tânăr; apoi dacă ar avea nevoe de protecțiune, ar avea pe unchiu-său Lupașcu, care se bucură de favorile Vizirului,[1] și el iar putea ajuta mult.

Ce nu-mi spuneai mai bine ceva despre recolta ce ai avut toamna trecută. Acum cred, că și pe acolo, ca pe aici, vor fi început a se face vânzări și cu prețuri bune.

Avansarea tânărului Milicescu dacă ar depinde numai de Schina, ași putea face ceva: cum l'om întâlni, în voiu vorbi. Dar e lucru dracului că Schina n'are regiment, ci e Comandant de piață, și în serviciul comandamentului sunt prea rari cazurile de vacanții. Voiu lucra, fii sigur.

Dar Cozoni s'a însurat? De ce nu m'a poftit la nuntă? Spune-i că până la anul aștept să mă cheme la botez, de nu cumva va face kiks.

Dar ai tăi ce fac.

Te sărut de mii de ori. Frate *G. Sion.*

De vei veni ai gasdă la mine.

---

[1] Vizirul e I. C. Brătianu, care va fi peste 10 ani prim-ministru.

www.digibuc.ro

CLIII.

6 Sept. 83.

Iubite Iorgule.

Este la Urziceni un controlor financiar, văr cu maică-ta, Ioan Bontăș, om bun, onest, inteligent, care ocupă postul prin concurs, fără protecțiunea nimănui de cât meritele sale personale. Având însă 7 copii și nici o avere pentru ca să poate ține pe cei mai mari în gimnazii, dorește să fie transferat la Bacău, sau la Iași. Cercând pela Minister atât el cât și eu, care compătimesc mizeria familiei luí, la Bacău mi-am luat speranța fiindcă acolo e domnia Lecilor, cari în toate colțurile au oamenii lor. Speranța unică ar fi la Iași, unde unchiul tău Mitică e tare și mare, și care poate din nume măcar trebue să-l cunoască. Spune-i că de ar da protecțiune unui asemine om, iar face o adevărată onoare, căci individul este bravura și respectabilitatea personificată. De aceea te conjur pe tine eu, când vei crede momentul oportun, să lucrezi pentru acesta: de la Minister, D. Sichleanu mi-a spus că de ar primi un raport dela Prefectu, lucrul s'ar face cu mare înlesnire, fiindcă Bontăș este notat între funcționarii cei mai buni și mai asidui la treaba lor.

Primește îmbrățișările noastre afectuoase

Al tău unchiu *G. Sion.*

CLIV.

19 Noemvrie 84.

Iubite vere.

Am primit ambele tale scrisori din urmă, după care mai ales știrea din urmă că ai să vii încoace mi-a făcut mare plăcere: ca să mai stăm împreună, să ne mai încălzim inimele în suvenirile dragostei noastre din copilărie, care e mai dulce de cât ori ce. Cât despre eșecul din candidatura ta, dela început îl prevedeam și ți l'am prezis. Brătianu a pus genunchiul pe pieptul țării, și deocamdată n'are cine a-l da într'o parte: el dictează ca Bismark și face ce vrea. Matrapaslâcurile electorale sunt neinsemnate pe lângă alte nelegiuiri cari se petrec în toată ziua. Ceeace e mai trist însă este aceea că nu știu ce puteri

www.digibuc.ro

pot să mai vie cari să răstoarne această dinastie de constituționalism, fiindcă nu numai generația noastră dar și cea jună care se ridică crește în principiile interesului egoistic și a corupțiunii: din bătrânii cari mai nutresc sentimentele cele nobile de patriotism și justiție puțini au rămas; cei ce au ieșit în lume de 20 ani încoace li s'a corupt și măduva din oase, că nu mai știu de cât interesul sau frica; iar cei ce ies acuma din școli nu văd decât esemple rele la părinți și rudele lor. Așa dar cum o să se mai moraliseze țara? Eu, unul, nu prea văd în viitor de cât o revoluțiune teribilă populară, care să răstoarne tot, chiar cu riscul de a pune țara în haosul pierzării. Rog însă pe Dumnezeu să nu mă ție în viață spre a vedea acele negre zile.[1]

Când vei veni adu-mi, rogu-te, două sticle de rachiu de al tău, dacă mai ai. Cu nerăbdare de a te îmbrățișa sunt

Al tău frate *G. Sion.*

CLV.

30 Ncembrie 84.

Iubite vere,

Cred toate mișeliile ce-mi scrii fiindcă așa s'a petrecut în toate părțile.

Eu nu sunt tocmai bine: am avut o mâncărime de

---

[1] Starea aceasta deprimată i-a causat-o de sigur și moartea neașteptată (lunie 1884) a unicului său fiu, foarte inteligent și bine pregătit, care scrisese tatălui său din Paris, înainte de moartea sa cu 2 luni, scrisoarea de mai jos, plină de incredere:

15. Rue de Méziéres
23 April. 1884.

Drogă tată.

Pentru că te afli în Brătești unde am petrecut, ca copil, atâtea zile plăcute, ale căror suvenire nu voiu uita niciodată, serută pe nenea Nică Lungu și asigură-l că totdeauna cu plăcere mă gândesc la dânsul. Am primit cartea ta postală alaltâieri. Dar nu am putut să-ți scriu mai curând pentrucă de patru zile continuu sunt la câmp unde am avut niște planuri de ridicat. Vineri am început examenele orale. Am fost mulțumit de mine. Nu știu încă nota ce am căpătat, dar îndată ce voiu ști-o o să ți-scriu.

www.digibuc.ro

piele teribilă, în fine după mai multă cură mi-a încetat dar mi-au eşit nişte buboaie.

Eu te aştept cu mare plăcere, căci avându-te în gazdă, cum nu pot eşi serile din casă, aşi avea o plăcută tovărăşie.

Dacă mai ai, te rog mai adă-mi vre-o sticlă două de rachiu de cel nemuritor al tău.

Ai mei toţi sunt bine şi te doresc

frate *Sion*

Iorgu nu e la Paris, ci la Bruxelles, după cum mi-a spus mumă-sa.

Mult aşi voi să ştiu ce a făcut Codreanu cu Leca. Arată-i şi lui şi cocoanei salutările mele.

De cumva se va ivi prin târg vre-o căprioară, fă-o să vie încoace.

CLVI.

Bucureşti; 21/11 Ian. 1885.

Iubite Iorgule,

Am primit scrisoarea ta, după care în curând mi-a venit şi tatăl tău în gazdă, ceace-mi adauge mulţumirea sufletului zilele acestea.

Ne gătim de nunta Floricăi: de azi în zece zile are să se cucune şi în aceea zi, seara, va pleca spre Odesa. Cum îi va fi fericirea? Dzeu ştie: cel puţin aparenţele,

---

In ajunul examenului am fost la Odobescu, să-i comunic ceeace mi-ai scris, dar nu l-am putut găsi. Cred însă că o fi aflat şi o fi regularisit suma respectivă după cum i se cuvine. Aflu peste două septămâni va pleca în ţară cu familia.

Acuma sunt foarte ocupat cu prepararea esamenelor celorlalte şi mai cu seamă a celui de Resistenţă care mă pune pe gânduri prin mărimea volumului ce trebue să bag în cap.

Tot timpul cât am fost la câmp după măsurile ce trebuia să facem pentru ridicarea planului, am avut o vreme nesuferită; vânt, ploaie şi ger şi cu toate astea sănătatea-mi este întreagă. Ochiul poate că ti s'a bătut din alta cause. Despre mine nu ai nici o grijă că sunt sănătos tun.

www.digibuc.ro

educaţiunea şi caracterul lui Voinescu, îi dau a spera că va fi fericită; apoi în cele din urmă, eu nu voi fi vinovatul, fiindcă ea singură şi l'a ales.

Dece nu-mi scrii unde e maică ta şi de e sănătoasă?

La ambasada noastră din Londra e mi se pare vacant postul de al doilea secretar, care cred că ar fi bun pentru tine: e plătit 600 lei pe lună în aur, dar atuncea nu vei putea avea ocazie să-ţi urmezi studiile dela Paris. Dacă însă te simţi dispus, lucrul se poate face după recomandaţiunea lui Ion Ghica.

Acesta mi se pare că acuma e prin sudul Franţei, dacă nu cumva la Paris; sper că are să vie pentru sesiunea academică la 22 Febr. Te-ai putea informa dela D. Odobescu, dacă ai obiceiul să-l visitezi; ai vorbi cu dânsul despre aceasta şi el te-ar putea pune în comunicaţiune cu Ghica, când va fi să treacă la Bucureşti. Apoi după ce-mi vei scrie despre aceasta, voiu face şi eu aici ce se va putea.

Te rog fă-mi un mic comision. Pe Boulevard des Capucines 35 poţi găsi *Papier preservateur*, care un pachet de 10 metri costă 4,50; ia-mi un pachet şi încredinţează-l lui Rhetoride care în luna viitoare are să vie la Bucureşti, să mi-l aducă.

Aici se află şi omonimul nostru dela Iaşi.

Imbrăţişându-te sunt al tău părinte *G. Sion.*

Adică, să ne înţelegem, avem la buzunar un fel de gol care în limba ordinară se traduce prin deficit, datorie sau chiria casei de plătit. Astăzi mergând la bancher o să văd dacă suma ce mi-ai trimis-o ca supliment o să întreacă vidul ce simţeam în partea sus numită, pentru ca în cartea postală ce mi-ai scris-o ai luat precauţiunea să nu mai precisezi nimica. Eu, ca omul, cred că ai făcut-o ca să-mi fie plăcerea mai mare şi-ţi mulţumesc din toată inima.

Acuma primii o scrisoare dela Florica care spune că a primit cozonaci de la Nene Manolache.

Nu-mi purta mie grijă fiind că sunt foarte prudent cu pielea mea. Nu o expun la toate intemperile.

Te sărut cu afecţiunea fiiască.

Demir Sion.

www.digibuc.ro

Iubite dragă Iorgu,

Eu sunt în Bucureşti încă n'am văzut pe D. Brăteanu a văzut numai pe Radu bună este şi propunerea lui Veru Iorgu — la Pruncu am fost de 2 ori nu l-am găsit. Eu stau încă câteva zile, nu plec fără rezultat care ţi-oi scrie — bani îndată după întoarcerea mea ţi-oi trimite, peste 3 sau 4 zile mă întorc.

Te sărut al tău părinte ce iubeşte

Ioniţă Sion.

CLVII.

17 Febr. 1855.

Iubite Iorgule,

Uimitoare şi dureroasă mi-a fost ştirea pierderii tatălui tău. Pentru mine a fost cu atâta mai amară, pentru că din toţi verii cu care am crescut din copilărie a fost unicul cu care am fost totdeauna în armonie şi în dragoste nu numai desinteresată dar cordială până la devotament, şi intimă până la fraternitate. E de prisos însă să-ţi spun lucruri care le ştii. Într'un fel ferice de el că a espirat având-te sub ochii lui, fiindcă după câte ştiu, avea mare afecţiune pentru tine; şi cu toate că din văduvia sa mai căpătase copii, totuşi în tine preţuia primul frunct al sufletului său.

Acuma însă nu putem face de cât să-i dorim ţărână uşoară. Eu până voim muri nu voia uita dragostea lui care singură mă făcea să merg cu entuziasm spre munţii Ocnei şi spre coclaurile Gălianului pe care nu ştiu de le voiu mai vedea!

Îţi depeşasem la Paris, când am primit ştirea dela Codreanu; pe urmă a doua zi întâmplându-se să văd pe Leca, mi-a arătat depeşa ta. Nu-ţi mai spun regretele care le-am simţit toţi în familie; dar îţi voiu spune că asemenea regrete le-am văzut la persoanele cele mai străine şi mai îndepărtate — ceace denotă simpatiile ce răspândia persoana şi cunoştinţa lui.

Acuma spune-mi, te rog, când vei avea timp: cu câte zile înaintea morţii lui ai fost venit? unde te afli? Te-ai ridicat cu totul dela Paris? Maică ta unde este? Ce

www.digibuc.ro

testament a făcut tatăl tău? Primeşti tu moştenirea? Eşti lăsat executor testamentar? Când a fost aici cu ocaziunea nunţii Floricăi, îmi spunea că a făcut testament; dar detailuri nu mi-a dat. Acuma, până vei găsí un posesor, negreşit că ai să cauţi tu moşia. Ce ai de gând să faci? Sper să vi la Bucureşti? Eugenia tot acolo e?

Alexandri pleacă mâine la Paris.

Primeşte îmbrăţişările mele.

Al tău unchiu *G. Sion.*

P. S. Când s'a dus tată tău de aici i'am fost dat nu sac cu păring că să-l împartă cu Codreanu. Dacă cumva nu s'a semănat încă, nu trebue să mai întârzie; dar trebue pus în dublă arătură,, dacă vreţi să se facă de produs sămânţa.

C*) SCRISOAREA LUI M. STROESCU.

CLVIII.

Odessa 12 Martie 1888.

Mult stimate Domnule Sion.

Vă mulţumesc din suflet pentru atenţiune şi amabilitate ce-mi arătaţi cu trimiterea jurnalelor de care noi aice suntem cu totul lipsiţi. Cu mare plăcere am citit suvenirile Dre din archivele Chişinăului din care văd că acolo zace nepreţuit material pentru caracteristica epocei, aşa apropiate de noi, foarte interesate. Nu cred ca guvernul nostru să vi-l cedeze acel material, măcar că n'are trebuinţă de el. Mâine, plecând la moşie, cu trecere pe la la Chişinău voi reînoi cunoştinţa cu D. Nacu, cu care punându-mă în contact pe la toamnă socot să mă ocup cu scoaterea copiilor de pe dosarele mai importante ce veţi bine voi a-mi arăta. Documentele ce nu se vor putea descifra le voí fotografia. Ne voind a abuza de bunătatea Dre în privinţa cheltuelelor pentru jurnal, cărţi şi expediţia lor, Vă rog să primiţi alăturat 300 ruble din care, încetu cu încetu, se vor achita acele cheltuieli şi

www.digibuc.ro

care vă vor ajuta puţin la avansarea publicaţiunilor Dre. Desbaterile Adunărei Deputatilor anului curent am primit acum de la pagina 121—195 şi desbaterile Senatu'ui de la pag. 39—51. Aş dori să am colecţia seriei din toamna anului trecut, precum şi paginele ce nu se ajung din anul acesta şi rămăşiţa înainte. Opurile ce mă pot interesa sunt: din istoria naţională, beletristică cu cugeturile naţionale, fasciculele apărute pân acum din dicţionarul lui Hajdău „Etymologicum magnum romaniae" şi ce se iveşte mai de căpetenie în ziaristica română. Vă rog să nu vă supăraţi pre cum de trimitere banilor, aşijdere mă ertaţi şi de supărarea ce Vă fac cu comisioanele. Cărţile şi jurnalele ce mi le veţi trimite, pot să le primesc numai prin D. Voinescu, altmintre vor fi confişcate de cenzură, care nu există pentru cărţile româneşti. Scrisorile cu care mă veţi onora adresaţi la: Mihail V. Stroescu, a Odessa, iar peste vară V. Edinitza, Besarabia — tot pe numele meu. Mâne plec la moşie, unde voi rămâne pân în Paşti. Primiţi Vă rog mult respectabile. Domn asigurarea înaltei mele stimei, *M. Stroescu.*

Cucoanei şi Cuconiţei Dre sărut mânele. Nevasta mea vă adresează multe complimente.

D)* SCRISORILE LUI DIMITRIE A. STURDZA.

CLIX.

Monachiu, 8 Martie 1851.

Amice! Scrisoarea ta din 21 fevr. am primit-o şi m'am bucurat foarte mult văzând că şi'au a dus odată amintecei dela noi de tine şi că vei mai putea şede, doi ani la Paris, unde poate că ne vom vedea. Eu, amate amice, nu sunt un inamic al Parisului şi a Franţei, după cum cred, eu ştiu a venera şi a ama o naţiune cum e cea francesă. Nu cred că eu sunt aşa de părtinitor sau că am aşa o pasiune că aşi urî o naţiune, lucru la care (una după idea mea) nu are nici un om drept. Singură pe naţiunea ruse-

www.digibuc.ro

ască nu o urăsc, ură sc ocărmuirea, urăsc spiritul ce are acum, dar pe naţiunea singură nu. Pentru ce dar aşi ură sau aşi fi nepăsător pentru francezi, care ne sunt nouă ca fraţii.

Îţi mulţumesc pentru „România viitoare" care cu

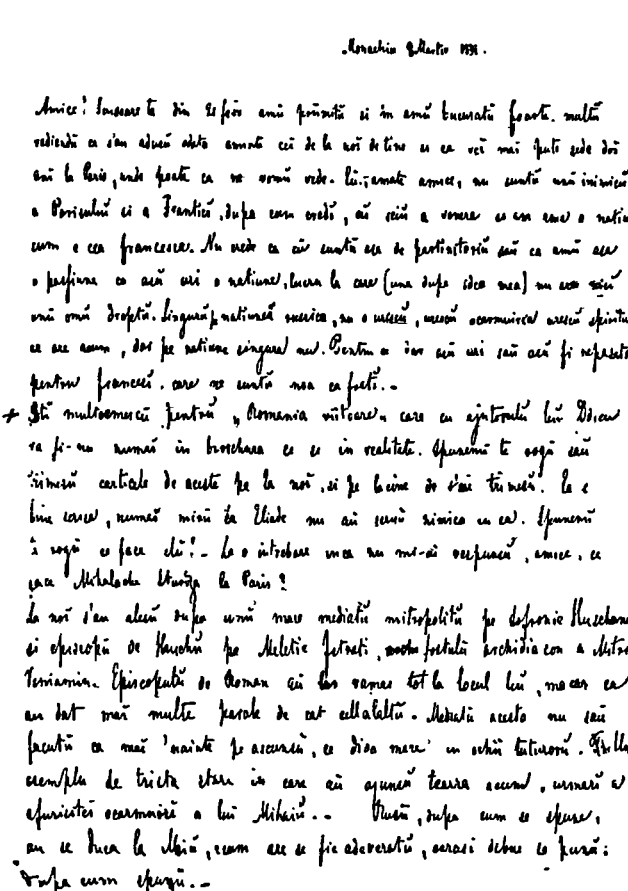

Scrisoarea lui D. A. Sturdza către ~~G. Sion~~ N. Fonescu, 8 Martie 1851.

ajutorul lui Dzeu va fi nu numai în broşura ci şi în realitate. Spune-mi te rog s'au trimes cărticele de aceste pe la noi, şi pe la cine de s'au trimes. Ea e bine scrisă, nu mă mir că Eliade nu a scris nimica în ea. Spune-mi te rog ce face el? La o întrebare încă nu mi-ai răspuns, amice, ce face Mihalache Sturdza la Paris!

La noi s'a ales după un mare mediat mitropolit pe

www.digibuc.ro

Sofronie Muscanu și episcop de Huși pe Meletie Istrati, fostul arhidiacon a Mitrop. Veniamin. Episcopul de Roman a rămas tot la locul lui, măcar că a dat mai multe parale de cât celălalt. Mediat acesta nu s'a făcut ca mai înainte pe ascuns, ci ziua mare în ochii tuturora. Un esemplu de trista stare în care a ajuns țara acum, urmare a afurisitei ocărmuiri a lui Mihai. — Rușii după cum se spune, au se ducă la Maiu, acum are să fie adevărat, iarași debue să spun: după cum spun.

La finit te roagă maica mea să-i trimiți cu poșta 8 exemplare „România viitoare", 8 exemplare „apel la toate partidele", 8 exemplare „a doua scrisoare către D. Știrbei", pe urmă 1 exemplar „Histoire des journeaux, biographie des journalistes etc. par N. Edmond Texier" și „Valeria, drame par Lacroix et Maquet" și „Testament" de César, drame (autorul l'am uitat). Te rog ca să pui și prețul lor cu dânsele.

Așteptând al tău răspuns și pachetul cu cărțile. Te sărută

alt tău amic *Sturdza.*

Spune-mi te rog încă ce face frate tău, că un știu nimica de el.

CLX.

Monachiu, 6 Mai 1851.

Amice! Să ierți neglijența mea numai cea de acum dar și aceea care am avut-o toată iarna. Acum am să-ți scriu regulat tot la două săptămâni și cred că și tu vei face de asemene. De alaltăeri sunt despărțit de amata mea maica care a plecat spre patrie și pe care am accompeniat-o pân la Dresda.

Îți mulțumesc pentru broșurile ce mi-ai trimis, și te rog să-mi scrii cât țin, pentruca ca să-ți pot trimite banii. Rușii ies acum din principate de sigur, adunarea comună se deschide în iarna viitoare cu atâta schimbăciune că „alegători pot fi numai acei boeri cari au 500 stinj. și aleși numai acei cari au 1000", în finit au primit prințul prin un firman putere nemărginită — eu ași da proiectul săi dee iarăși buzduganul.

www.digibuc.ro

Ce privește lucrurile interne, nu merge bine, urmările rigumului lui Mihai Sturdza se văd cu mare strășnicie.

Un lucru am să te mai rog, scrie-mi cauza prin care s'a desbinat Eliade de ceilalți.

Aștept răspunsul tău. Al tău amic.
D. A. Sturdza.

CLXI.

14 Mai 1851.

Mă grăbesc iubite amice, să răspund la scrisoare-ți din 10 Mai și să-ți trimit totodată 6 galbeni spre a-i da dlui Rossetti. (insemnează asta!) Afară de broșurile românești: România viitoare, a doua epistolă Dlui Stirbei, a treia epistolă, albumul Pelerinilor, am primit numai pe „Valeria" care nu ne mai trebue exemplare. De ai voi să-mi trimeți din albumul pelerinilor vr'o câteva exemplare n'ar strica, cum și din celelalte încă câte două; posta până aici nu ține mult și poți să-mi trimeți broșurile de acestę; spune-mi te rog plătești la Paris ceva pe scrisorile mele. Când voi căpăta vre-un document de cele buduganoase poți fi sigur că-l voiu trimete. Despre celealte francești broșure care mi-ai trimis crede-mă că nu țin minte, fiind că e cam de mult; dar sunt vre-o trei sau patru. Fiindcă astăzi e târziu și nici nu e ziua de scris mântui mai iute. Al tău amic *Sturdza.*

CLXII.

Monachiu, 22 Iulie 1851.

Amice!

Am primit săptămâna trecută dela D. Rosetti, prin care am văzut că banii trimiși de mine Dtale s'au explicat fals și pentru a nu mai da prilej la nouă messintelligentia te rog să încetezi cu trimeterea broșurilor. Din scrisoarea ce am trimis dlui Rosetti vei vedea mai pe larg pentru ce[1]. *D. A. Sturdza.*

[1] N. B.: Nici până acum nu știu ce era scrisoarea lui Rosetti cu atât mai puțin răspunsul după dânsa. Dacă ași fi vrut să răspund cum se cade Dlui Mitică ar fi trebuit să-i zic că nu eu i-am căzut greu cu broșurele, ci mai vârtos D-lui mi-a scris de mai multe ori până ce m'am hotărât să i le trimit. (Notă făcută de N. Ionescu.)

www.digibuc.ro

CLXIII.[1]

[Iun.—Iul. 1851].

Amice!

Scrisoare-ţi din 6 Iunie am primit-o după o mică călătorie de 7 zile prin munţii Tirolului, şi nu ţi-am răspuns din cauza multelor lucruri ce aveam a orândui. Cel dintâi lucru cu care trebue să deschid scrisoarea îmi este părerea de rău ce am văzând ca singur între puţinii compatrioţi ce sunt în Paris este desbinare. Cine are dreptate sau cine nu o are nu este în puterea mea să judec, fiindcă ar trebui cineva să fie în toate amestecat ca să poată mai bine judeca: foarte aşi dori însă să-mi trimeţi şi vre-o două-trei broşure de a Dlui Eliade pentru că aşa mai bine mă voiu pune în cursul trebilor. — De acasă nu am nici o noutate de competentie. In următoarea scrisoare mai mult. Al tău amic *D. A. Sturdza.*

Un lucru încă: pentru banii ce ţi-am trimes primesc şi broşurile care nu ies dă D. Rossetti sau cum e aceasta.

Uitam să-ţi scriu că scrisorile ce-mi trimeţi le poţi da aşa la postă, ca să le plătesc eu aici.

CLXIV.

Iaşi 22 Ianuarie 1862.

Prea stimate amice,

Ce mai faci? Cum mergi? Că eşti neobosit am văzut-o din Revistă, care ar trebui să continue şi să nu stee. Iţi mulţumesc că în scrisorile către Armatu nu ai încetat a mă cerceta.

Mă aflu prea bine. Călătoria întreprinsă astă vară m'a reinviat sufleteşte şi trupeşte. Am avut bucuria a vedea şi admira o parte a Italiei şi a Sviţierii, şi norocirea de a învinge toate pericolele şi greutăţile şi a mă sui pe Muntele Albu (înalt ca doi Pioni unul peste altul). Acolo şi se prezintă natura în toată grandiositatea sa, acolo şi cel mai neînţelegătoriu trebue să preceapă mărimea creaţiunii, acolo vezi că mai este în lume ceva mai presus de debilitatea omenească. Gheţarele cele colo-

[1] Scrisorile No. CLIX—CLXIII sunt adresate la Paris lui Nicolae Ionescu. — Vezi mai sus şi No. LIX—LX.

www.digibuc.ro

rale, care se întind până peste 12 mile încadrate într'o întinsoare din vârful muntelui până în vale și acărora stânci și râpi de sute de stânjini reflectează culorile cele mai vii când soarele lucește, mărimea colosală a stâncilor negre granitice și care stau în contrast cu albul cel pătrunzător și transparent a gheţarilor, cari nu mai puţin formează stânci enorme; înălţimea înfiorătoare a muntelui de pe care ţi se întinde văzută într'o depărtarea pot zice nemărginită și care face pe om să simtă micșiurătatea și ticăloșia lui, simţăminte care se încorporează cu călătorul când la fiecare pas se găsește între moarte și viaţă un singur pas rău sau nesigur fiind de ajuns a-l arunca în prăpăstii de unde mână omenească nu-l va mai putea scoate, — toate aceste contribue a'ţi înălţa spiritul și gândirile, a'ţi introduce în suflet o cerinţă cătră lucrurî mai înalte și mai marî și a-ţi alina durerile ce luptele politice îţi făcea să simţi.

Reintors în ţară, mă ocup de plugărie, și nu am trăit zile mai fericite, de cât acele la coarnele aratului pe zilele cele minunate de astă toamnă. Astfel aștept și primăvara cu nerebdare, pregătindu-mă pentru a o întimpina.

Și familia noastră s'a mărit. Surorile mele Elenco și Rusandra au câte un fiu. Văd dar că Dumnezeu a știut a ne mângăia.

Mă ocup și de limba și literatura noastră și lucrez pe cât mă iartă timpul și capacitatea. Și aici ţineam a ţi face o întrebare, rugându-te să nu te înfiorez de neștiinţa mea. Care sunt regulele *metrice* ale limbei noastre. In ce cartea le pociu afla. Este metrica aceea a limbei latine, sau diferită și după ce regule? Când ai vrea să faci versuri albe cum te-ai povăţiui în urmarea silabelor lungi sau scurte?

Am citit pe Aristia, unul din puţinii poeţi care a scris versuri albe. Mi s'a părut însă că în metrica sa semnează cea mai mare confuziune. Mi-a venit metrica lui Cipariu, însă e mai mult o metrică latinească.

Aștept o scrisoare pe cât te va ierta timpul, mai

www.digibuc.ro

ales că iți vin între ocupațiunile-ți numeroase cu o mulțime de comisiuni pe care le alăturez.

Amice, sunt om nenorocit, căci mă abonez la o mulțime de ziare de ale voastre din capitala României și totdeauna îmi lipsesc numere. Aceasta o consider eu coleptor, ca o nenorocire. Și de aceea mă adresez la Dta ca să ezorteji pe redacțiunile ziarelor a-mi da numerele care-mi lipsesc și care sunt însemnate pe hârtia alăturată. Sperez că aceasta se va putea.

Am mai adăugat pe aceea însemnare și Ziarele pe care doresc să fiu abonat pentru anul curent, deasemenea și câteva broșuri, la care, dacă a ieșit, vei mai pune și altele atingătoare de trebile noastre.

Cum îmi vei trimite însemnarea de ceeace țin îți voi trimite și eu banii, însă să-mi spui cum să o fac.

Serviciu pentru serviciu. Văd în Revistă că te necăjești cu Vucenicu și Dobias.

Scrie-mi o scrisoare (deosebit pentru aceasta) în care în scurt mă însărcinez pe mine a'ți scoate și a'ți trimite acei bani.

Iartă amice, supărările ce-ți fac totdeauna ; însă așa e lumea, când un om e bun și amical, pare că nu te sfiești a-l supăra.

Salutațiunile, maicei mele și ale mele prea stimatei Dtale soții.

Și Dta iubite amice, primește încredințările stimei sincere ale vechiului amic *D. Sturdza.*

P. S. Amicului Hurmuzaki îi merge mai bine. A suferit mult la Viena de podagră și giunghiu.

Dacă este să-ți adaug câteva cuvinte politice, îți voiu spune că te desgustezi văzând misielatatea oamenilor noștri. Cu toți am cerut Unirea, și acum se manifestă un spirit separatist desgustător. Aud pe Unioniștii vechi vorbind de anexiune și alte expresiuni Istrățești. Și apoi să mai sperezi în oameni. Patimi și ambiții, misielătate și micșiurătate ; iată simtomele înfiorătoare ale societății noastre politice ! Vale !

www.digibuc.ro

E)* SCRISOREA LUI I. SURUGEAN.

CLXV.

Chişinău, 1891 Ian. 24.

Onorabile Domn!

Nu v'am răspuns aşa de mult, fiind c'am avut o mare nenorocire — noi am pierdut pe scumpul nostru Tată.

Eu n'am onorea să fiu membru la Societatea Geografică Română şi pentru asta nu primesc a ei Buletin. Cum această societate este fundată la 1875 — nu se poate ca în aşa lung timp în a ei Buletin să nu fie şi uvrajuri istorico-etnografic pentru Basarabia noastră.

Vă rog estimabil meu Domn să fiţi aşa de buni şi să mă înştiinţaţi: în care Buletin sunt aceste uvrajuri.

Epistola Dvoastră am primit-o şi mult vă mulţumesc pentru „Buletin societ. geogr. Rom.-Silvania antica de prof. Victor Russu", care am primit-o. Eu îl citesc şi găsesc că Domniavoastră aveţi dreptate, că este scrisă într'o limbă cam pedantescă şi cu un stil foarte greoiu.

Dar cu toate aceasta eu mă interesez şi cu al II-lea tom de acest uvraju, care trebue curând să iasă în lume. Pe Fotino Dionisiu, Istoria generală a Daciei sau a Transilvaniei ţerei Munteniei şi a Moldovei, traducerea Dvoastră le am numai al II şi III vol. dela Domnivoastră, dar pe I. vol. până acum nu-l pot să-l găsesc. Femeia mea vă trimite complimente.

Vă rog să primiţi încredinţarea în ale mai bune respectoase simţire din parte

servigului a Dvoastră
I. Surugean.

F)* SCRISORILE LUI VASILE ALEXANDRESCU-URECHE.

CLXVI.

Paris, la 22 Ianuarie 1856.

Domnul meu!

Incurajarea ce aţi dat încercărilor mele literare, bunăvoinţa ce mi-aţi arătat, trebuiau să-mi facă, de nu o

www.digibuc.ro

datorie cel puțin o plăcere de o vă scrie, îndată după sosirea mea la Paris.

Aceasta, Domnul meu o doresc de atâtea luni acuma, dar ocupațiunile și anevoințele ce mi-au trebuit până să mă fac în stare de a urma cu succes cursurile de litere dela Sorbonna, nu mi-au dat încă timpul necesar la aceasta.

Multele lacune ce avem în științele necesare bacalaureatului de litere, din cauza neregulei Academiei noastre, pe timpul când eram pe băncile ei, m'au nevoit, ca odată cu preparea la licență să îndeplinesc acele lacune. Spre acest scop până la Aprilie fac bacalaureatul de litere, urmând și la cursurile de filosofie și de literaturi din Sorbonna, spre a putea trece în acești doi ani ce mi-au acordat societatea, măcar licența. Timpul e de tot scurt, greutatea mare cât nu vă puteți închipui, dar dorința de a răspunde scopului pentru care societatea mă ajută, îmi va da, sperez, puterea de a lupta cu greutățile. Gândesc că voiu ieși la capăt.

Aceste despre mine.

Cât despre noutățile ce v'aș putea da, ele sunt neînsemnătoare, de nu și învechite. Veți fi auzit de bună seamă de moartea lui I. Voinesco. Ziua înmormântării lui la Pere-la-chaise, fu o zi tristă pentru toți Românii de aici. Cu toții l-am însoțit până la mormântul său. D. Rossetti și D. Ubicini, un autor francez ce scrie în causa noastră, au pronunțat asupra sicriului serimanului esilat, cel dintâiu în limba română, câte o oratiune funebră foarte înduiosătoare. Este de luat aminte că cortegiul bietului Voinesco, număra mai mulți bărbați de merit, atât francesi cât si de alte națiuni.

Se suna mereu pe acole despre împreunarea Principatelor. De aceea din nenorocirea noastră aceasta nu va fi, noi totuși vom fi câștigat din răsboiul acesta mai mult decât n'am fi putut câștiga altă dată cu muncă de ani și cheltueli nepovestite.

Toate gazetele francese, mulțime de autori, care mai bine, care mai rău, se ocupă de noi, fără să le zică cineva măcar două vorbe de mulțumire, de nu să le plătească sume mari, după cum se obișnuește.

www.digibuc.ro

Numele de Român, mulţumită fie lor, a început a se face mai familiar urechei poporane: mai mulţi ales profesorî de universitate l-au pronunţat cu respect şi cu dorul de al vedea figurând după dreptate, pe harta Europei, Ah! Domnul meu, cum îmi tremura inima de dulce, când de pe banca amfiteatrului ascultam cu cât foc D. Girardin, D.... ase vorbeau înaintea unui public numeros despre acea mică *naţiune*, căreia suntem datori cu civilizaţiunea noastră", ziceau ei.

Nu ştiu de aţi cetit în la Revue des deux mondes în 15 Iunuarie, ~~nu~~ prea frumos articol asupra Românilor, de D. Edgar Quinet. Acest articol a fost foarte cetit pe aici, căci autorul are mare însemnătate în lumea învăţată.

Intre cărţile mai de curând ieşite asupra noastră vă voiu cita şi pe a D. N. Russo, ca supliment la Istoria Românilor de Regnault, dar îmi veţi de voie a o intitula de adevărat *libellu*. Nu se cuvine îmi pare că tocmai în momentul acesta, D. Russo să vină a dovedi Europei, ce ni priveşte, câtă neînţelegere şi anarhie există până şi între oamenii acei în care ea crede simtite patriotice. — Veţi putea vedea această carte la D. Gusti, căruia am trimis-o mai câteva zile. De veţi voi s'o aveţi vă voiu trimite-o şi Dv.

Dar bag de seamă că pagina e pe finite şi eu nu mi-am împlinit încă o însărcinare ce ám dela junele Mârzesco, ce vă salută şi vă întreabă ce-i rămâne să facă cu nişte parale ce i-aţi dat pentru ciubote. Căci nici până astăzi n'a primit măsura după care să le poată lua. Binevoiţi Domnul meu a ne informa întru aceasta.

Profitând de această ocaziune spre a ne ruga să credeţi în sinceritatea espresiunilor mele de recunoştinţă.

Rămân Domnul meu, al Dv serv.

74 Rue de la Karpe *V. Alexandresco.*

CLXVII.

Paris, 20 Februarie 1856.

Domnul meu,

Am primit, sunt vr'o trei zile bunele şi amicalele dinii ce mi-aţi adresat. Să vă exprim fericirea ce am avut

www.digibuc.ro

de a ceti, ar fi nu numai un lieu commun, dari că ar da a crede că eu şi n'aşi fi sigur că Dvs. nu vă îndoiţi de recunoştinţa ce sinceră cea vă păstrez. Nu voiu face dară, vă voiu ruga numai să rămâneţi pentru mine acelaşi.

Vă trimit Nr. de astăzi al Constituţionalului, ca să vedeţi din el că m'am folosit de noutăţile ce-mi comunicaţi. Jurnalul acesta, *Sieclul* şi *Gazette de France*, mi-au deschis de mai multe ori coloanele sale. Pagubă numai că n'am adesea ştiri de pe acolo. Pentru una ca asta rugasem prin vre o câteva scrisori, pe D. Codresco să-mi trimită din când în când nişte NN. din Zimbrul, dar se vede că ocupaţiunile nu i-au dat timp de aşi aminti de de această cerere. Eu ştiu bine că nu sunt capabil de a apăra în presa franceză drepturile noastre, dar sunt convins că nu ne poate strica nici decât ca numele de *România* să se citească mai adesea în ea, chiar de am da noutăţi şi mai puţin importante: ne-am face mai cunoscuţi poporului carele *habar* n'are de suntem, noi Românii, locuitori din deşerturile Saharei sau din Europa.

Tristeţa vorbelor Dv. când se atinge de viitorul ţărilor noastre e, din nenorocire, prea legitimă. Noi, de pe aici, nu ne legânăm mai mult în visurile cele dulci din anul trecut. Guvernul actual al acesti ţări cu greu ne va acorda cererile. El nu are de principiu ridicarea naţionalităţilor alianţa cea ciudată cu Austria, în destul sprijină părerea acesta a tuturor bârbaţilor democraţi. Drepturile nu sunt însă aşa de mari, ca fără să sperăm mult tot aşteptam ceva bun dela acest congres, unde Anglia are să ne fie singurul sprijin. In aşteptare şi Români şi străini, şi în ţară şi în străinătate, fiecare să lupte după talentul şi mijlocele sale. Asta-i totul ce putem face; venitorul va aduce restul, căci nu sunt numai diplomaţi pe faţa lumii ci şi naţiuni....

Nenorocirea numai că noi românii ni disputarăm despre *uci* şi *ciune* în loc de o ne ocupa de acele care puteau aduce o bună soluţiune chestiunei noastre, chiar şi când aşteptarea noastră dela Franţa ar fi înşelată. Unirea principatelor prea bine se putea face fără de confirmările Apusului.... Unde-s oamenii!... „Dă ne Doamne mintea Moldovanului cea din urmă".

www.digibuc.ro

Ieri a urmat a 3-a şedinţă sau conferinţă în obiectul organisărei României, la Capela de aici. La 2 ore după amiazi toţi Românii fiind prezenţi. Dl Bataillard, un generos şi vechiu amic al cauzei române, a cetit un memuar,[1] ce era însărcinat în *şedinţele* precedente să rediga spre a se prezenta reprezentanţilor Angliei, Franţei şi ai Piemontului, la Congres. Memoriul acesta foarte bine redes se bazează pe următoarele trei cereri.

a) Unirea Principatelor.

b) Autonomia, independenţa lor.

c) Principe, rege ori ce ar fi, din familiile domnitoare în Apus, cu excluderea germanilor şi a Austriei.

Fiecare din aceste cereri sunt prea bine formulate, şi bazate nu numai pe drepturile şi interesele noastre, dar încă tot la acelaş grad pe chiar interesul Europei a echilibrului ei. S'a alergat la acest din urmă argument numai şi numai, doar ne vor încuviinţa cererile, fie din ce punct de vedere va fi, numai să fie. Un asemenea memoriu de bună seamă că va fi refutat de *vecinii* noştri. Aceasta s'a prevăzut după putinţa, răspunzând prea lămurit la toate obiecţiunile ce ar putea inventa *amicii noştri*, ori care ar fi. Intâmpinarea acestor obiecţiuni s'a făcut tot din punctul de vedere al interesului european.

Discuţiunile urmate ieri, după cetirea memoriului, fură prea interesante. In ele au luat parte şi câţiva bărbaţi francezi, tot amici de ai naţiunei noastre. Câteva contestaţiuni ce nu se putură înlătura ieri, au necesitat denumirea unei comisiuni speciale ca să mai revadă odată acest memoriu, înainte de a se prezenta.

Cu toate aceste, demni aceşti bărbaţi ai Românimei, nu-şi făcu mari iluziuni asupra rezultatului ce va căpătâ munca, încercarea lor. Ei vor numai, după cum zicea cu atâta inimă unul din ei: „că de este să murim, să murim încă-i luptându-ne cu singura armă ce ni s'a lăsat, cuvântul." Chipul cu care e redes memoriul e cu totul

[1] Publicat de Petrescu-Sturdza, *Acte şi documente relative la istoria renaşterei României*, III, Bucureşti, 1889, p. 372—426. — Vezi despre Bataillard studiul dlui N. Iorga în *Analele Acad. Române*, secţ. ist., seria III, tom. I (1923) p. 309—324.

www.digibuc.ro

demn de atenţiune: respect de personalităţi, nobilă renegare de orice aspiraţiuni ale trecutului.... dorurile cele mai neinteresante pentru viitorul României, iată că au ştiut spune cu atâta mărime de suflet Românii dela 48, acei calificaţi de buntuşnici (?) şi ce mai ştiu cum? — Şi ne recomendăm providenţei că ne a ţinut până acum.

Indemnul ce-mi faceţi de a studia şi cele politice, aşi dori mult să-l pun în lucrare. Dar oare putea voiu face în doi ani cât am o şede aici, atâta cât se cere chiar şi pentru litere numai! Osteneala îmi dau, şi suvenirea Patriei, a celora care nu ajută, mă încurajează şi mă face să înving multe ore posomorate, multe zile de lipsă, — cum vadă Dumnezeu.

Sunteţi trist, ziceţi monotonia vieţii vi se face nesuferită. Ore femeia aceasta este ea mai fericită, este aşa de fericită cât se pare? Adese în necazuri, râdem, petrecem, vrem distragerî, asta-i inima omului. Câteva scrisori ce mi a adresat mă fac o crede că surâsul ce pune pe buzele sale nu este acel al inimei, şi cu toate acestea, prin o estravaganţă a naturei sale mă asigura din contră, ba chiar (aflu de la sora mea de la Piatra) că ea în momentul de faţă ar fi în acel târg spre a se mărita după un ofiţer. Cine e acesta? Când s'a format între ei aşa de intime legături, eu nu ştiu. Amiciţia unei femei, fie ea cât de nobilă, nu e, Domnule mai stabilă decât amorul. Ea nu mi-a vorbit nimica despre aceasta. Mi-amintesc numai că într'o scrisoare îmi pomenia de o adunare, unde ar fi curtenit-o un asemenea şi că curtea lui fără s'o primească, a împresionat-o cu toate acestea.

Imi rămâne numai îndestul loc ca să vă mulţumesc pentru cei 6 ♯ dela Mârzesco. Ei veniră foarte à propos nu mai aveam decât câteva solde. Am mari cheltueli cu profesorii particulari şi cu cărţile de care trebuesc atâtea pentru studiile literare.

Mulţumindu-vă încă odată pentru îmbrăţişarea generoasă ce-mi daţi şi pentru liniile cu care m'aţi onorat, rămân, Domnul meu,

Al Domv. devotat amic şi serv
V. Alexandresco.

www.digibuc.ro

CLXVIII.

Paris, 22 Martie 1856.

Domnul meu,

Vă scriam în revaşiul meu din urmă că chestiunea noastră e o chestiunea foarte imbrăţişată, şi că reşolvarea ei nu poate fi decât în favorul nostru. Nu mă înşelam daca asemenea îmbrăţişarea o aşteptam dela publicul frances. Dară eram poate prea intusiast pentru câteva vorbe şi vage promitenţi ce dăduseră Românilor noştri unii dintre representanţii Congresului. Cu părere de rău mă văd nevoit de lucruri să revin asupra celor zise, spre a le micşora. Dar e mai bine un adevăr trist decât o ilusiune trecătoare. Guvernamentul frances nu e atâta de favorabil pe cât vre a ni se arăta, a ni face a crede. Vreţi dovadă? Nu voiu zice nimica de aprobaţiunea ce a dat D. Thouvenel tristelor deciziuni turceşti, dar ve voi spune că mai mulţi din redactorii ce cunosc mi-au arătat oficial ce au primit dela el, de a nu înşira în coloanele lor articole bănuitoare asupra deciziunilor luate la Constantinopol. Nici un jurnal nu mai este permis a ataca pre Rusia sau pre Aus[tria] necum să zică Franţei că hotărîrile ei sunt neechitabile şi ne conforme cu principiul pentru care periră atâtea mii de oameni. O! împărăţii! rasă blăstămată şi fără de lege!

Vă trimit *Constituţionalul* în care am dat noutăţile ce aţi binevoit a mi le comunica. Ele n'au putut eşi de'ndată, căci nu numai jurnalele sunt nevoite de guvern să publice adresele de felicitare ce se trimit de prin departamente Impăratului, şi nu era dar loc, dar încă a trebuit să ceară voie. Censura e mai strictă aicea decât în Rusia chiar. Pe mâne sau poimâne va eşi suplica boerilor, care a plăcut foarte redactorilor. Am mai dat asemenea noutăţi şi la alte gazete, dar afară de Constituţionalul, care e oarecum gazeta a guvernului, celealalte n'au putut face altceva de cât de a publica un sumar din reformele hotărite la Constantinopol, cu câte un mic P. S. Principele şi boierii au protestat în contra lor.

O scrisoare ce primi D. Rosseti, la care eram ieri, — dela Cogălniceanu, spune că D. Alexandri şi Rolla

www.digibuc.ro

aveau a pleca a doua zi spre Paris, ca deputați ai națiunei. Oare e adevărat? De nu se vor grăbi va fi prea târziu căci împăratul, dorește a avea pacea mai curând, se zice că va închide peste câteva zile conferințele, fără chiar să fie finite desbaterile asupra noastră. O comisiune s'ar rândui, după subtensenmarea păcei, spre a completa lucrările lor.

Ieri toți Românii am mers pe la redacțiuni să le mulțumim în numele Patriei noastre de sprijinul ce ni-au dat în trecut și să le rugăm a face toate chipurile, doară li se va îngădui a se ocupa de noi într'un sens mai conform cu dorințele noastre și cu chiar opiniunea publică de acolo. Pretutindenea furăm bine primiți și încredințați că sprijinul, după întinderea permisiunei ce au, nu ne va lipsi, dară că sunt năcăjiți că pe toată ziua primesc din țară scrisori și proteste din care nu sunt două în aceeași cuprindere. Neunirea, anarhia are să ne piardă. Redactorii ne spun verde în ochi, că de vor vedea tot asemenea neunire, apoi chestiunea Românilor va fi cu părere de rău, înlăturată din coloanele jurnalelor lor. Au dreptate căci nu mai știu pre cine să asculte.

Au mai eșit de curând la lumină două broșuri asupra Românilor, una de D. Cesare Bolleacu (Memoires sur la Roumanie; a 2-a e de *Principele Mihail Sturdza*.[1]) Pe asta din urmă n'am putut-o ceti încă căci n'am avut mijlocele de a o cumpăra. Indată ce voiu fi mai bogat vi le voiu trimite pe amândouă, de nu cumva le-ați căpătat de aiure.

Ore nu se poate face acolo o demonstrațiune mai energică, mai eficace. Dela străini numai puțin vom căpăta „Bateți și vi se va deschide". Cu hârtiile nu se face treabă. Ele n'au îmi pare alt resultat decât de o spori volumul dosarului conferințelor, cu strălucitul epigraf în frunte cu „spre știință".

Inainta de a termina sunt însercinat de studenți și alți Români de aici să Vă rog de a face în țară o adresă de mulțumiri lui Quinet pentru frumosele articule ce a

[1] *Quinze Années d'administration en Moldavie*, Paris, 1856, p. 63.

www.digibuc.ro

făcut în Revue des deux mondes [1] Ea să fie de să poate subensemnată de cât mai mulţi asemenea mai e pe lângă că l'ar îndemna să nu ne uite, (şi pana sa e foarte stimată) dar încă iar dovedi că nu suntem aşa de neuniţi în ţară cum se pare. Noi am trimis o asemenea adresă la mai mulţi amici de ai Românilor, dară mai mare însemnătate ar avea ale Dvs. din patrie chiar.

Nu pot termina fără de a nu ne mai ruga să indemnaţi pre D. Codrescu de a mi trimite paralele căci mi-am pus ornicul amanet de mănânc şi n'am cu ce plati esamenele. In aşteptare de o altă scrisoare sunt recunoscătorul Dvs. amic şi serv. *V. Alexandrescu.*

CLXIX.

Paris, 2 Aprilie 1856.

Domnul meu!

Chiar în momentul când mă puneam să vă scriu câte ce va din cele ce se zic şi se fac pe acole primii scrisoarea Dvs. din 6/18 Martie. Blestem pe ţicăloşii care lucră la peirea noastră! blestem asupra tortufilor care, în numele celei mai sublinie religiuni, atacă şi lucră în pagubele naţiunei!... Un Chirilă, un Fotiu ni'au rusinat. Unul tontu ce... ne atrage în Europa desaprobarea, şi cele mai aspre osândiri. Nu puteţi a vă închipui indignare tuturor Românilor la asemenea noutăţi. A! când cel puţin numai ei ar rămâne îndignaţi, când puterile apusene, care de pururea ne-au acuzat de *neunire*, n'ar vedea în bestemaţia aceasta un nou motiv de a nu delăsa în plata lui Dumnezeu.

Imi ziceţi că se-public ticăloşia aceasta în vreun jurnal. Nu numai părerea mea dară chiar şi a celorlalţi fu de a tace pentru astă dată. Cum stau trebile aice, în momentul acesta greu de crisă, când un vecin ne acuză de *naţiune pierdută*, corumptă, cel mai fatal ecou ar fi acela

[1] Articolele sunt: *Les Roumaines* din Nrii. 15 Ian. şi 1. Martie 1856. — Moldovenii îi şi mulţumesc cf. Petrescu Sturdza, *o. c.*, III, p. 981—983. — Vezi pe larg I. Breazu, *Edgar Quinet et les Roumains*, Vălenii de Munte, 1928 (extras din *Mélanges de l'école roumaine en France* 1927 (V), p. 388—395 (mulţumită Românilor din Moldova şi Paris).

www.digibuc.ro

ce ar repeta cea mai mică vorbă din vorbele acestea discordante cu pretenţiunile şi aspiraţiunile noastre, de a deveni o *naţiune independentă*, liberă şi ce mai ştiu eu ce. Iertaţi-mă dar, Domnul meu, dacă a nu voi face să se publice aceste, pentru acum de odată. Vom sta la răfuială cu toţi dumnelor, după ce vom scăpa la liman...

Să las însă un subiect, care-mi face să-mi tremure până de furie, de indignaţiune. Miserabilii. Sermana naţiune în cine puseşi tu credinţa şi visurile tale!

Pacea e definitiv încheiată.[1] Telegraful vă va informa despre aceasta. Bucuria e mare în toate cercurile. Petrecerile publice, iluminaţiunile, serbările, revistele se succed pe toată ziua. Dela 30 Martie şi până în momentul de faţă nu a încetat demonstraţiunile în favorul ei. Pace! Dar această pace aduce ceva şi bietei noastre naţiuni măcar câteva din mult cântatele ei binefaceri? Aceasta e întrebarea care cu sbuciumare se repetă în toate adunările noastre. Ea ne ocupă atât de mult, că pentru de o satisface, n'am dat înapoi dela nici un mijloc. Am făcut, care din care parte, anticameră pe la toate persoanele influente, pe la toate birourile de publicitate. Dzeu ştie de câte ori s'a suit sângele în obraz de necaz şi de mânie continută. Ce va ieşi la urmă? *Constituţionalul* în numărul lui din 31 Martie zice că ni se dă neutralitatea, independenţa în neutralitate, vorbe dulci, capabile de a resturna bietele noastre *inimi*, dar puţin asigurate, ori cât indemn ne-au făcut redactorul *en chef* al acestei gazete de ale crede. Pe de altă parte D. Goleşti şi alţi primesc îndirect ştiri că *Unirea Principatelor*, e trecută de bună seamă în *principiu* în tratatul de pace, ce se va cunoaşte numai peste două sau trei septămani. Redactorul *Gazetei de Franţia*, gazetă quazí liberală, îmi zice ieri că, după ştirile lui s'ar fi decis în congres să se numească o comisiune, care ocupându-se de tragerea liniei din Basarabia, să se ocupe mai speçial şi de noi, să cerceteze dorinţele şi nevoile noastre. Ne-am pricopsit!... Starea de lucruri dela noi e favorabilă dorinţelor ce am emis noi, pe aici, în toate ocaziunile şi emitem încă!...

[1] R. W. Seton—Watson, *Histoire des Roumains*, Paris, 1937, p. 268—274.

www.digibuc.ro

Nu vor trece mulți ani, Domnule, și alianța Franței cu Rusia, va resturna lumea. Atunci națiunile oprimate de se vor ridica în contra lor, sau ele se vor menține, sau Europa va deveni prada celor tari. Profețiune tristă, dar de realisarea căreia nimeni pe aici nu se îndoiește, puțin de cunoaște numai starea lucrurilor. Atunci vom avea și noi o Românie (de nu ne vor dau-o acuma), care națiune apăsată nu îmbătrânește, a noastră va fi june și va ști să lupte. De am putea până atunci să ridicăm poporul prin școli. Causa noastră, e causa sfântă, până în fine nu vom perii! Să-ne pregătim de a o apăra.

Impresiunea ce au făcut asupra publicului frances publicațiunea petițiunei boierilor[1] (veți fi primit Constituționalul) fu foarte favorabilă, vedeți zicea într'un număr al său Gazeta de Franța, vedeți că Românii nu sunt așa neuniți cum neamicii lor pretind. Am mulțumit onorabilului redactor de asemenea bune vorbe, dar îmi plânge inima, gândind cât se înșală. Trist rol e acela care suntem siliți a juca! câte minciuni, câte vorbe în care noi nu putem crede, ne siliră a le da de drepte!

Nu știu de ați primit jurnalele și cărțile ce v'am trimis pe rând, franco.

Imi cereți broșura lui Mihai Vodă și aceea Contesei Sturdza.[2] Am căutat pe aici dintăia pe la toate librăriile unde se vând broșurile du jour, dar încă n'am putot-o afla. Eu am cetit-o dela D. Rosseti. Ea nu e decât *un compte rendu* du régne de S. A. le Prince Michel Stourdza, o broșură destul de neinsemnată într'o privire, dar de oarecare preț, în aceea că chiar Principele M. Sturdza constatează progresele noastre politice, comerciale și literare. Uniunea principatelor e foarte indirept cerută în ea. Sper că veți avea-o.

Cât pentru a D. Contesă, gândesc că voiu căpăta-o astăzi și vă voiu putea-o îndată espedia. Ea nu este de o

---

[1] Publicată la Corivan, *Din activitatea emigranților români în Apus* 1853—1857, București, 1931, p. 114—128.

[2] Stourdza (= la Comtesse née Princesse Ghica), *Régime actuel des Principautes danubiennes*, Paris, 1856, p. 15.

www.digibuc.ro

colosală importanță. Sprijinul ce dă ideii de a ni se da un rege străin este tot meritul ei.

Vă trimit chiar acum două alte cărți foarte însemnate, Istoria Principatelor, scrisă de Ubicini, acel generos campion al chestiunei noastre și memoriul dat de câțiva dintre studenți la membrii congresului. Acel dat de toți Românii la un loc și de Golești este tot în asemenea cuprindere, numai mai pe larg.[1] Vi le-ași trimite și pe aceste, dară nu sânt publicate încă. Vă trimit încă o broșură a D. Bolleac. Din toate aceste vedeți lămurit că pe aici se lucră în măsura de care se poate dispune. Fără bani, influențe, etc. nici pe acolo nu se poate face mult. Sperăm cu toate acestea, căci avem pene strălucite ce cu generositate ne apără.

D. Golescu (cadet) care în momentul acesta este la mine, mă îndeamnă să cred că după toate știrile cele mai positive, Napoleon cere cu tot dinadinsul Unirea Principatelor.[2] Turcia va trebui să cedeze.

Cineva al cărui nume trebue să-l tac, încă ne asigură că peste câteva zile principele Napoleon, care le mult se interesează de noi, ne va da relațiuni de cele ce s'au decis în tratatul de pace. Fără să cred în totul asemenea pormisiuni, nu mă pot împotrivi de a aștepta oare ce din ea. Vă vom comunica ce voiu afla, dacă va merita plata portului unei noui scrisori.

Turburarea de care eram cuprins când m'am pus să vă scriu, m'a făcut să uit de a vă spune că D. Rosseti a primit de mult încă dela Cogălniceanu, o depesă telegrafică, care anunța arestarea curierului purtătorul petițiunei junimei către Walewsky.[3] Veți fi văzut publicată în jurnalele de aici. Tot ce nu știam este că chiar Vodă a cerut arestarea lui. Edmond Texier a făcut en artiste portretul M. Sale.[4]

---

[1] Publicate la Corivan, *o. c.*, p. 101—104 și Petrescu—Sturdza, *o. c.*, V. p. 894.

[2] Vezi Iorga, *Partea lui Napoleon al III.-lea în Unirea Principatelor*, Vălenii de Munte, 1915.

[3] Publicată la Corivan, *o. c.*, p. 106 no. VI.

[4] Acest Texier a tipărit și un *Appel au Congres en faveur des Roumains*, Paris, 1856, p. 40.

www.digibuc.ro

Imi faceți o recomandațiune de prisos când îmi ziceți să vă cruț numele. Știu bine ce și cum sunt lucrurile în lume; ori cât de june și fără de esperiență sunt încă:

„Ce n'est pas l'âge qui murit".

In zilele aceste vă voiu trimite Constituționalul, din care veți vedea ce blăstemății fac Nemții în Româna. Un amic din București, cunoștință din Paris, îmi scria zilele trecute, dându-mi și o copie despre raportul diregătorului județului Ilfov către departamentul din lăuntru prin care îi arăta tristul resultat ce are decisiunea lui Știrbei de a recunoaște privilegii nouă sătenilor Unguri și transilvăneni, în urmarea stăruințelor Guvernamentului austriac. După o convențiune dela 1838 ratificată la Hermanstadt de Austria și fostul principe Ghica, toți sătenii Unguri fără patente sau pașapoarte rămâneau sub ocârmuirea românească. In anul trecut Știrbei, după cererea Austriei a anulat asemenea convențiuni și a recunoscut neatârnarea unor asemenea sâteni de guvernul său. Atâta vroia Austria. Astăsi în tot județul Ilfov și al Ialomiței mai nu mai este sat care să asculte de guvern. Sub ocărmuitorii se tânguesc că nu mai e chip de a ocărmui ocolele lor, căci țăranii români invitați de Unguri și preferând să plătească numai un galben pe an pe patentă și să fie scutiți de beilicuri s'au făcut toți sudeți austriaci. Austria ne putând realisa dorul său de a colonisa provinciile noastre cu germani a avut recurs la alt mijloc! dă avantaje țăranului român ca să-l germaniseze. Iata politica astutioasă.

Am făcut ceva cu obiectul acesta și l'am dat Constituționalului și altor jurnale. De li se va îngădui de guvern, ele se vor publica.

Înainte de a termina vă rog să binevoiți a-mi trimite calendarul Buciumului Român de pe anul acesta, așa dar să mai citesc câte ceva și românește.

Așteptând altă scrisoare sânt al Dv.

recunoscător amic *V. Alexandrescu.*

P. S.: 3 Aprilie 7 ore dimineața.

N'am putut ieși aseară să dau scrisoarea la postă. Toată împiedecare spre mai bine. Nu sunt 5 minute de

www.digibuc.ro

când primii o noutate care vă va face, ca şi pe mine să saltaţi de fericire. Iat'o.

De bună seamă Românii au căpătat în conferinţă Neutralitatea, îndepedenţa şi principe străin.

Ştirea e mai mult decât positivă ea vine Românilor dela doi din reprezentanţii ce au subsemnat tratatul,

Secretul ni e recomandat, dar suntem invitaţi de a face să se lucre în ţară în conformitate cu cererile noastre. Nemţii vor ieşi curând din Principate. Nime nu le va ocupa, căci congresul a voit să fie libere de aşi da votul comisiunei care s'a rînduit pentru tragerea limitei basarabiene. Totul atârnă dară dela DV. Lucraţi deputaţi în secret hârtia în înţelesul acestora, cereţi-le ca din partea ţării, fiţi cât mai mult uniţi, uitând orice chestiune personală înaintea chestiunei naţionale şi suntem scăpaţi. Cavour spera că vom cere pe principele Eugéne de Savoie. Imparatul Napoleon ne iubeşte cât nu putem crede. Din toate părţile ne vin instiinţări ca să nu ne sbuciumăm în deşert, căci dorinţele noastre în principiu sunt acum adoptate de congres.

Fie numele Domnului bine cuvântat.

Rugându-vă să lucraţi de se poate întru aceasta dar încă în secret până la publicarea tratatului şi se comunicaţi spre cetire D. Gusti şi memoriul ce vi-l comunic, râmân.

Al Dvs. recunoscător serv.

V. Alexandrescu.

CLXX.

Paris, 10 Aprilie 1856.

Domnul meu.

Vreu după putere să vă ţin *au courant* de cele ce se sună au se lucră pe aici în chestiunea Română.

Mai alaltăieri vă trimiseiu nişte broşuri. Astăzi vă trimit Constituţionalul, de carele vă vorbiu îmi pare în altă scrisoare. Veţi ceti în el cu mulţumire, câteva coloane, fruntaşele chiar, prin care cercam a refuta o pretenţiune recentă a Turciei, ca adecă privilegiile noastre nu mai pot esista de timp ce tratatele cu Rusia, prin care ni erau acordate privilegiile şi inmunităţile sunt anulate de resbel.

www.digibuc.ro

Inalta Poartă (că cine mai e numită) uită, se face a uita că asemeni tratate nu sunt, acele care ne acordă privilegiile şi acele vechi ale noastre cu care nu pot fi considerate ca anulate. Mai bine veţi vedea această chestiune în jurnalul precitat.

Aici suntem în cangi (?) cu câţiva din Domnii redactori de jurnale. Aşa bunăoară e *Siècle*, care e departe de a răspunde cu polemica sa reputaţiunei ce are de jurnal liberalist. Nimic mai puţin nu pretinde D. Leon Plée unul din redactorii săi, de cât ca Congresul să ne de Austriei în schimb cu Lombardia. Deasemenea *Débats* vrând să ne facă bine, adeseori mai greu ne încurcă, cu reticenţile şi ezitorile sale. Intr'un articol recent, îşi esprima nedumenirea cum ore va putea Congresul cerceta şi cunoaşte care sunt dorinţele naţiunei, deci ea nu are nici un organ oficial etc. etc.

Siècului a răspuns D. Bastide (vedeţi Revue de Paris care v'am trimis-o) într'un mod care nu lasă de a aduce conversiunea venerabilului redactor Leon Plée.[1] El face pe toată ziua amendă onorabilă. Chiar acum citesc în numărul de azi câteva linii bune ce sprijin vorbele Constituţionalului.

Cât pentru Debats prin un număr recent al Gazette de France, cercarăm să-l convingem că asemenea *organ oficial* de al căruia lipsă se plânge nu ne lipseşte. In adevăr să vrea numai Congresul şi lesne se va putea, cred convoca *răposata* obştică adunare.

Astăzi toate gazetele zic mai mult sau mai puţin de noi. Ni e greu până pornim pe doi trei, pe urmă câte o săptămână nu lăsăm să se răcească chestiunea. Batem fierul cât e cald.

Se venim acum şi la Congres.

Tot ce se ştie cu bună seamă este ca şedinţile lui tot urmează. Jurnalele, care ştiu poate mai puţin decât noi Românii chiar, pretind ca aceste şedinţe au de lucru soluţionarea chestiunei şi organizarea ţărilor române. De se ocupă congresul de Italia sau ba, nu ştiu nici nu mi

[1] Vezi despre Plée la Petrescu Sturdza, *o. c.*, X. p. 497.

www.digibuc.ro

bat mintea să găcesc. Ceea ce mi se spune de positiv este că soarta principatelor (cum vă mai scriseiu) este acum şi resolvată în principiu. Totul atârnă, pentru cea de pe urmă confirmare dela *votul naţiunei*. Ea are a fi consultată. Asta vrem. In răspunsul ce va da comisiunea despre el, stă înfăşurată vieaţa sau moartea noastră. Fie! ca să reuşiţi, Domnule, a da acestei comisiuni îndemnul de a ne găsi mai albi decât suntem. Se dă de bună seamă ca membrii acestei comisiuni nu vor fi aleşi din naţiuni ce au interese în ţările noastre.

Intre aceşti competitorii la tronurîle mucegăite ale bietelor noastre principate se înmulţesc şi intrigă mereu. Se ştie din isvor sigur că fiul lui Ştirbei văzând că cu galbeni nu face treabă pe aici, are în gând un alt mijloc. Vrea să ia pe fata lui Buol, cu speranţa sau espectativa tronului României.

Beizadeaua gândeşte una ca asta, dar noi nu ne prea îngrozim căci din norocire nu ignorăm cu totul până la ce grad influenţa . . . lui Buol precumpăneşte deciziunile congresului.

De suntem îngrijiţi de ceva este de teama nu cumva comisiunea să găsească partide în ţară şi neacord ca tot deauna în dorinţi şi voturi.

Şi a propos de voturi şi dorinţi! Daţi-mi voie a vă ruga să sacrificaţi pe una din ale DV, interesului general: *pe acea de avea Domni indigeni.*

Eu bine înţeleg tot temeiul patriotic ce sprijină în inima Dv. asemeni opiniune, eu sunt părtaş cu Dv. la ea, dar multe consideraţiuni mă fac, sau mai bine fac pe toţi Românii, a cere a sprijini ideea de rege apusean. Ea e condiţiunea Unirei şi a independenţei noastre. Fără de rege apusean rămânem statuquo ante bellum, de nu mai rău. Rău cu rău, dar mai rău fără rău. Mai la urmă ce? Au tronurile sunt nepericioase? Veniva odată şi Românului apa le moară, atunci pre bine va putea a se desface de străini. Pentru acum deodată nu-i chip de scăpare decât în *independenţă şi unire*, fiene ele date ori şi cu ce preţ. Venitorul e al nostru, toate binefacerile vor decurge din acestea să înlăturăm dar ori ce opiniune, care numai cât

www.digibuc.ro

ar face suspecte tendinţele noastre fără a avea alt resultat decât neuniri, intrigi şi căderea noastră. Nu simţiti fără să ştiţi, că un număr de boieri s'ar sfădi dela Domnie, dar şi ţările între ele. Atunci cum vom putea cere unirea Principatelor.

Acum să vă răspund la întrebările ce-mi faceţi.

Broşura lui *Bataillard* a fost făcută oarecum sub dicteaua adunărilor noastre. Ea însă însă nu s'a dat lui Walewski, ca memorial, căci adunarea din Februar a găsit-o pre lungă. Ştiţi că oamenii diplomaţi nu au mult timp de cetire. I s'a dat dar un alt memorial, scris tot în cuprinderea broşurei de Ubicini. Alte memoriale au urmat pe acesta, toate într' acelaş glas şi toate alăturate reprezentanţilor amici, cu câte o suplică din partea, când a studenţilor, când a tuturor Românilor de aici etc. Nu mă îndoiesc însă că Walewski va fi căpătat dela cei mai mari ai noştri şi broşurile în care se tratează şi chestiunea noastră.

Visita lui Clarendon[1] a fost motivată de o visită a câtorva dintre noi cât şi pentru de a ne asigura că va sprijini chestiunea română.

Urmarea lui în Congresul de care vă minunaţi după o scrisoare a D. Rosseti, ar fi şi pentru noi sujet de mirare, dacă el n'ar fi esplicat-o Dlui Brătianu mare, trimis espres dela Londra pe lângă el de către Palmerston.[2]

„De când Rusia vă apară chestiunea devine suspectă Angliei" a zis el şi dacă eu ceream din capul locului cele ce ştiu că aveţi, era mai cu greu de a se căpăta, căci atunci, Rusia, ca să aibă plăcerea de a nu contraria, s'ar fi împotrivit etc. . . .

Balul lui M. Stourdza a trecut destul de *inapercu*. In vălmăşagul de evenimente ce este aici, cu greu poate auzi cineva, scârţiiturile a câtorva scripcari din saloanele Mărei Sale. Cât pentru impresiunile turcilor puţin ne pasă. Când aţi şti cât de puţin înseamnă Poarta!

Ar fi trebuit, Domnul meu, să încep epistola mea

[1] Clarendon e lord şi primul plenipotenţiar engles la congresul din Paris.

[2] Lord şi om de stat engles.

www.digibuc.ro

confundându-mă în espresiuni de mulțumire și recunoștință pentru banii ce-mi trimiserăți. N'am făcut aceasta căci știu bine că nu vreți vorbe ci fapte. Dee dar Dumnezeu să pot ajunge la a mea parte măcar din visele mele și faptele lesne vor veni să vă vorbească pentru mine, să vă mulțumească pentru amiciția și generosul sprijin ce-mi dați. Din toată inima doresc zilele acele.

Păcat însă că nu văd prin . . . ai ministerului de la ce steluță îm vine și raza care-mi ilumină fruntea. A! Domnule, omul e foarte nemulțumitor. Imi pare că numele unei așa dame trebue să fie atâta de dulce, atâta de mângăitor. Binevoiți, Domnule ai spune câtă recunoștință păstrez necunoscutei sale mâni. Spuneți însă că nu contribuțiunea sa, cât închipuirea ce-mi fac că e o inimă nobilă și română, m'a împăcat cu secsul său, în care eu cu părere de rău mărturisesc, credeam că e așa de rar șimtementul român.

Am căutat și caut mereu broșurile Contesei și ale lui M. Sturdza, dar nu le-am putut prinde decât spre a le ceti. Nu se află de vânzare pe nicăieri. Mi-a promis nu librar că va merge la Contesa acasă să-i ceară câteva.

Cum va eși ceva nou vă voiu trimite.

Inainte de o termina o rugăciune. Binevoiți a-mi trimite de la aveți poesiile Dv. ale cui veți mai putea. Lucreze ceva asupra *Poesiei la Români*, pentru ca să urmez regulele societăței ce mă ajută și n'am toți autorii.

Al Dvs. recunoscător și devotat *V. Alexandrescu.*

CLXXI.

Paris, 6 Mai 1856.

Domnul meu,

Am primit dearândul două scrisori de la Dv. și încă eu nu putui râspunde nici la una. Causa este că fiu nevoit a mă strămuta din ulița la Harpe, care s'a dat mai toată la pământ. Cred că despre aceasta veți fi auzit dela mămuca mea.

Astădată știrile nu sunt prea numeroase. Ele sunt, pot zice, numai repetarea celor trecute. Cu toate acestea nu sunt prea goale de interes.

www.digibuc.ro

Mai întâiu trebue să vă spun că, pentru mai multe notive, Românii de aici au constituat, după vreo trei ședințe cam furtonoase, de desbateri, o comisiune sau mai bine un birou — deși de ce nu? — de *propagandă*? a intereselor române. Sub presedenția St. Sale Arhimandritului Iosaphat, el numâra dintre emigranți, pe D. Golescu, ca cassier și pre D. Rosseti ca secretar. Tot sub asemine titlu face parte din ea D. Romalo și eu. Scopul de căpetenie al ei este o mai mare centralisațiune în lucrările atingătoare de principate. Dorim o concentrare de acțiune și o înnodare cu acțiunile ce se vor putea face pe la Dv.

Scopul ei nu este numai acesta. Prin contribuțiune făcută aici am strâns în cassă cam la 8000 de franci. Cu sumele acestea și cu acele ce se vor putea mai se strânge prin țară, vrem să *cumpărăm* câteva jurnale, unde să dâm mai cu dinadinsul articole de fond, care să spună mai bine Europei trebuințele și tendințele noastre. Publicitatea e mijlocul, arma cea mai infalibilă.

Suntem însă în mare frământare de inimă. Ne temem foarte nu cumva votul națiunei să fie altul decât acel al nostru. De nu se va cere Unirea acuma când avem o așa ocasiune, sau nu va fi nici odată, sau numai un cataclism general european ne va da-o. Și asemenea cataclism nu se pre arată probabil în secolul nostru. Europa o vrea însă acestă Unire. Impăratul Napoleon o dorește mult. Insuși D. Tallerand, reprezentantul său viitor în principate mi-a spus-o prin D. Brătianu. Suntem chiar îndemnați să facem ca patriile noastre s'o ceara ca condițiune sine qua non de mântuire. In ședința noastră generală de Duminecă prin gurile tuturora s'a esprimat dorința de a se îndemna pretoți cunoscuți din principate să lucreze, așa fel, ca măcar din câteva ținuturi și județe să vină câte o mică deputațiune la reprezentanții din București, spre e cere asemenea Unire. Nu este de ce a se teme de Turci, sau de guvernele aptuale. Turcii nu mai pot de azi nimica, de vom ști a ne purta. Dară guvernele aptuale nu vor mai fi mult. Mai la urmă un peu de volonté! ore o *basta* așa de teribilă? Măcar de ar da Dzeu să ne aresteze pe cineva pentru ce am emis dorul de Unire. Pe loc nu s'ar mai face întrebare

www.digibuc.ro

de ea, ci Franța ar sancționa-o. Cea mai mică împotrivire de se va face de guvern sau de oricine, votul fiecăruia va fi o dovadă mai mult pentru Unire, și eu contra guvernului. Așa, deputațiuni, hârtii, articole, toate se așteaptă azi dela Dv. Românii de aici lucră care cum pot și sprijinul ce dă împăratul tendințelor le dă curaj.

Boierii Moldovei și Valachiei au și început, de cum se mijește de ziuă, a sta cu căciula în mâna la ușile D. Talleyrand. Sperăm că nu vor isbuti de al înfluența. Nu sperăm aceste și de Sefet efendi care pleacă curând însoțit de un Suțache, valet, ca secretar intim, consiliar etc. Faceți concluziune de ce poate să se aștepte dela Turcia?

Comisiunea se va aduna la Constantinopol și apoi va păși la București să facă lucrarea.

Iată ce vorbe dulci s'a zis Românilor dela locuri. competinte. *Tratatul* face suveranitatea Poartei numai nominal. Cei rămâne afară de tribut? Ei bine Unirea sub principe străin ne va scăpa și de restul acesta de suzeranitate.

De câteva zile după o moțiune a Dlui Brătianu, subînsemnăm o adresa de mulțumire (pentru sprijinul ce ni da) Impăratului Napoleon. Vă o trimitem în copie, cu rugămintea s'o cumunicați și Zimbrului, de găsiți cu cale. N'am timp să fac două copii. Ni s'a promis că împăratul va îngădui să i se prezinte de către a deputațiune din sânul nostru. De nu se va putea D. Walewsky, nu va lipsi de a i-o da.

Nu știu de primiți jurnalele, când vi le trimit. Inainte de a termina dați-mi voie să vă spun Domnule, câtă recunostință vă am pentru ajutorurile de tot felul ce mi dați și pentru bunele vorbe, și tonul cel drag ce știți da rândurilor Dv. Nu sunt jalus decât după timpul când mai voiu simți cababil și demn de ele.

V'ași trimite și alte hărți, adrese, etc. dar mă tem că veți plăti prea mult pe port.

Al Dv. recunoscător și devotat
V. Alexandrescu.

Adresa mea cea nouă este:
rue Racine No. 2. Hôtel des étrangers.

www.digibuc.ro

CLXXII.

Paris, 27 Mai 1856.

Domnul meu.

D. Rosseti a primit Sâmbăta trecută o ştire telegrafică dela D. Cogălniceanu. Ea îl informează de încheierea sesiunilor pe 1856 ale Divanului, şi de importanta resoluţiune luată de el, de a felicita pe Domn că a cerut la Congresul din Paris Unirea Principatelor. Duminecă şi ieri Luni m'am pus luntre punte doar vom da o mai mare publicitate acestei bucurătóare ştire. Isbutirăm să mai deşteptăm o clipă jurnalele, care de căte va zile neau uitat de tot. Ieri şi Duminecă cele mai însemnate din ele sau că au înşirat depesia simplu fără comentarii, sau numai au făcut comentariile. Veţi vedea în Constitutionel de astăzi (Marţi) o mică refutaţiune a două jurnale nemţeşti care se sburlesc cât pot, doară vor împiedeca Unirea. Ni este prea cu greu de a face pe orice jurnal să vorbească în contra Nemţilor, à forces d'instances, de abia-i putuiu face să mi se înşire comentariile ce însoţesc depeşia ce mi a comunicat-o D. Rosseti. Efectul unei asemenea ştiri asupra lumei diplomatice a fost mare cât nu puteţi crede. Toţi văd acuma cu evidenţia că împotrivirea Austriei la Unirea noastră ascunde o retie, cât despre Turcia nime nu se mai îndoieşte ce poate şi ce vre! . . .

„Aussi l'on n'y pense guére"!

Suntem însă între aceste, trebue să v'o mărturisesc cam îngrijiţi. Nu ne îndoim de scopurile cele generale ale guvernului frances sau engles, dar tripla alianţă din 15 Aprilie, în care Austria se pare a lua mai mult decât preponderenţia, nu ne poate lăsa în pace. De ce asta alianţă? Oare chiar Franţa nu ascunde şi ea vr'un proiet, asupra Orientului pentru a căruia *integritate* (?) s'a luptat? Ce este, este, dar un miroasă bine. Fricele noastre sunt şi ale multor jurnale. Respunsurile, explicaţiunile ce dau jurnalele guvernului unei asemenea misterioase alianţe nu mulţumesc pe nime. Batăr de n'am videa aşa de adeseori prinţi, regi, etc. ale microscopicelor principate şi regate nemţeşti, pe la St. Cloud . . .

www.digibuc.ro

Din corespondență văd că s'a votat o ciudată lege în Iași asupra discuțiunilor privitoare la proprietate, Pauvres insensés ! . . . Ce ? numai câțiva ani de obeze și de munci publice pentru acela ce va cuteza să le zică adevărul. Zeu, asemenea lucruri sunt așa de revoltătoare, de ingrețoșitoare, că ni e greu de ale mai face cunoscute Europei, suntem și așa destul de pătați.

Pe deoparte îmi vine însă a crede că mâna lui Dumnezeu lucră, zidește fundamentele bietei noastre națiuni. In faptă, *legea* asta poate e un mijloc de reușire a principiilor noastre. Proprietatea crezindu-se asigurată, boierii vor cere unirea, când, dacă în momentul de față vreunul neînțelept le-ar fi atăcat-o, pe loc ei ar fi dat la o parte tot patriotismul și s'ar fi declarat în contra ei. Nu-i vorba că se înșală când gândesc că cu o ticăloasă de lege a lor vor împiedeca legile divine de a aplica dreptatea ; timpul vine când țările fiind unite, chestiunea proprietății nu va fi disbătută de Dumnealor, ci de Europa, de Franța și de Anglia. Să vedem de vor pune în obeze pe comisarii acestor puterii.

D. Talleyrand-Perigord, bine informat de oameni de ai noștri, de toate curse le ce are să i se tindă de boieri și alte partide Austro-Rusești din principate, a promis că va face ori ce-i va fi cu putință să triumfe partida ce cere Unirea.

Gândesc că pe la capătul lui Mai, mult pe la 15 Iunie, el va fi la București.

D. Vaillant a adresat Românilor o proclamare tipărită prin care îi sfătuește ce să ceară de la Comisari. Articolele sunt foarte importante, dar cu greu aș putea spera să ni se acorde. Vă voiu trimite-o cum voiu căpăta vreun exemplar.

Cu parere de rău, văd toate intrigile la care sunteți supuși, sper că a doua Dv. scrisoare îmi va spune că v'ați liniștit.

Al Dvs. recunoscător serv
V. Alexandrescu.

www.digibuc.ro

CLXXIII.

Paris, 30 Mai 1856.

Domnul meu,

Vă alăturez o broşură ce a eşit ieri din presă, v'am fost amintit mai de mult îmi pare. N'am avut timp de a o ceti încă, de aceea mă abţinui de a face asupra i vreo reflesiune. De cumva cetind-o nu veţi găsi-o potrivită cu împrejurările, nu mă îndoiesc că veţi pune-o la o parte, fără o mai arăta cuiva.

Vă scriam alaltăieri îmi pare, ce favorabil efect a avut depeşa D. Cogâlniceanu. Din jurnalale ce vă alăturez vă veţi convinge iarăşi de însemnătatea ce diplomaţii francesi dau ideii de Unire sub rege valaho-latin.

Aştept o copie de pe votul Divanului, şi detalii felurite. De bună seamă că le aştept de la Dv.

D. Adrian, elev al şcoalei de St. Cyre, un bărbat pre cu inimă şi Român, chemat din Hetmania noastră cu însuşire de căpitan, pleacă peste două zile de aici. Va veni să facă cunoştinţă D. personălă, căci numele vi-l cunoaşte, e român bun şi cu merite militare şi literare.

V'am vorbit altădată de sprijinul ce avea să se deie chestiunei române în Camera Lorzilor, din jurnale veţi vedea şi veţi fi văzut că nu ne înşelăm. Lordul Clarendon a declarat că comisiunea europeană nu-şi va începe lucrările până după evacuarea de tot a Principatelor.

In Paris e mare mişcare; serbările reîncep cu ocaziunea botezării principelui imperial. Exposiţiunile anuale, au a fi, se anunţă, foarte splendide.

V'am fost rugat să-mi trimiteţi din poeţii românii ce vă stă la îndemână. Aşi dori foarte să capăt cărţile ce au mai eşit de vre un interes literar, bună oră calendare, poesii etc.

Scrisoarea asta fiind de *contrabandă*, nu poate fi prea voluminoasă, de aceea finesc, rămânând

recunoscător al Dv. serv.

V. Alexandrescu.

www.digibuc.ro

CLXXIV.

Paris, 9 Noemvrie 1856.

Domnul meu.

Mă grăbesc de a vă mulţumi de astă dată iarăşi pentru anuala şi generoasa ajutorinţă de 20 ##, ce am primit dela Dv. prin D. Cuza. Vă rămăn cu atât mai mult recunoscător cu cât (iertaţi-mă de sunt franc preà mult) vă ştiu fără slujbă. Niciodată, eu ştiu bine, pentru Domnul Sion slujba n'a fost mijloc de chiverniseală, dar e drept de a zice că-l îndeamnă să facă binele cu mai puţină strâmtorire, poate, decât, cum se zice din propriile şi părinteştile capite, aceea ce face acum. Greutăţile traiului şi spesele studiilor literare sunt aşa de peste puterile mele, că numai Dzeu ştie cum voiu ajunge la capătul anului. Suma primită dela Dv. s'a tras din o grea pusatură, nu aveam cu ce să iau inscripţiunile de licenţă. Nu mai zic nimica de altele . . . Ceea ce mă mângâie (ce vreţi? Aşa e natura, biata noastră natură), ceea ce mă mai mângâie este, zic, că nu sunt numai eu pătimaşul. băeţii trimişi de Departament mă ajung pe toată ziua.

Insă destule.

O broşurică, de care nu v'am putut vorbi încă şi care se zice eşită din pana lui Walewski, propune pe „Pelissier,[1] de Grand duc de la Romanie". Ideia este originală, dar resonele ce o sprijinesc fac din la „un juste milieu" foarte împăciuitor. In adevăr Turcia nu poate a se împotrivi de a recompensa pe acel ce a scăpat-o (adică în adevâr este scăpată) Austria deaseminea mai de grabă se va învoi să vadă pe tronul român pe un bărbat nelegat cu familia Napoleoniană sau piemonteză.

Eu trimit două de asemeni broşuri, sub adresa D. Hurmuzaki, veţi putea aşa mai bine a le védea care pot fi vederile cabinetului frances.

O noutate care umbla să se întindă de câteva zile, ne pune pe toţi Românii de aici în oarecare îngrijire. E vorba de schimbarea ministerului frances; ore nu va fi aceasta spre périrea noastră? Dumnezeu să nu ne uite!

D. Ionescu pleaca pe mâine sau poimâne spre Belgia,

[1] Pelissier era duce de Malacof şi mareşal al Franţei.

www.digibuc.ro

presa francesă e gata de a saluta cu căldură reivirea „*stelei* române".

Este vorba aici, între junii români ce se ocupă de litere si drept de a se deschide un mic jurnal, în felul lui *Figaro*, un fel de *Pepelea*. Avem nevoie în vremile aceste, de nu *Pepelea*, care să ne spue, văzând păcatele de tot soiul ce avem, cu știința sau cu neștiința. Iata (vreau să vă lingeți buzile mai dinainte, vorbă proastă, dar care-mi traduce bine dorința. Iată programul sau mai bine zis tabla materiilor din Nr. 1.

1. O caricatură a lui Istrati, călare pe casa . . . etc.

2. *Jos cu unirea!* temă de vals . . . ca variații brillante din opera: „Reacționarul" prelucrată și instrumentată de D. Caimacanul Princip. Moldoviei.

3. Caricatura: Caimacamul în posițiuni variate, joacă *felurite passuri*, după cum îi cântă puterile interesate la chestiunea Unirei. Dis . . . tres drôle.

4. Frânturi de limbă pentru tarafa Nepărținetorului.

5. Caricatura: D. Asachi, părintele literaturei moldovenești ușurând hasneaua bisericească: mare tablou „de genre" cu changement à vue după cum suflă vântul etc. și alte mărunțiușuri. Se spera că nu va urma întârziere la mijloc. Binevoiți a ține aceasta în secret, ca nu cumva să o prindă de veste de locurile competinte și să se ia măsuri prohibitive în contra Umoristicei creațiuni a nepoților lui „Pepelea" cum se numesc D. D. redactori a acestei viitoare foi.

A! ceva de a vă ruga. Nu ați putea trimite sub adresa mea niscai portrete de ale oamenilor reacțiunei? Am fi dorit ca caricaturile *Charivariului român* să semene cu originalele. De ce preț ar fi bunaoară portretul adevărat al Dlui Istrati.

Doamna Maria Boulter (?) se află la țară la părinții săi. Mi a scris sunt câteva zile, câteva rânduri prin care mă însărcina să întreb la postă de nu sunt scrisori pentru ea. A fost foarte rău bolnavă; zice că merge spre bine.

Suntem foarte doriți de noutăți de pe la noi. Vă rog, de aveți timp să mi scrieți cum mai stau lucrurile.

www.digibuc.ro

D. D. Panu și Leon Ghica pleacă peste câteva zile. Ei duc cu sine asigurança că Franța nu ne uită.

Mulțumindu-vă încăodată, pentru aducerea aminte de mine, vă rămân cel mai recunoscător serv și amic

V. Alexandrescu.

CLXXV.

Institutul Urechia.

Domnul meu!

S'a auzit pe aice că Dta ai fi în plecare a publica o nouă revistă literară cu numi ca Dd. N. Ionescu etc. Persoanele în dos însemnate (G. Crețeanu, G. Sion. Zamfirescu, Dr. Brândza, Dr. Pașcanu, Dr. Kernbach, Dr. Macescu, P. Grădișteanu Scurtan, Urechia, Candescu, Hajdeu, Econom, Densușianu, Gelian, Ținc, Myller și credem Cogălniceanu) au crezut că puterile întrunite ale tuturor celor ce au inimă română să o pună la dispoziție, n'ar fi prea mult sau neoportună. Vin, deci, cu plăcută inimă a te ruga, în numele lor, se primiți (?) a face parte din redacția „Revistei literare și scientifice",[1] ce va apare în 1/12 febr. 1876, în locul „Revistei contemporane". Adesiunea Dv. precioasă am ruga încă se mi-o comunici cât mai neintârziat.

Sunt fericit d'a pute cu această ocasiune se te asigur de sincera mea admirațiune și de prea distinsa mea considerațiune.

V. Alexand. Urechia.

[1] Revista de fapt apare odată pe lună în București, din 15 Febr.-15 Maiu 1876, în 1 Iulie 1876 se contopește cu „Revista contemporană", pe care credea că va putea s'o înlocuiască.

www.digibuc.ro

TABLA CRONOLOGICĂ A SCRISORILOR.

1.		1848	Iulie 17	Hatmanul Alecu Aslan către Gheorghe Greceanu, Vasile Codrinescu şi Costache Hâncu, No. XXI. p. 19.
2.	Cernăuţi	1848	Iul. 25 / Aug. 6	Vasile Alexandri, Costache Negri şi Lascar Rosetti către Nicolae Bălcescu şi ceilalţi revoluţionari munteni. No. I. p. 1, XCI. p. 178—9, CXVI. p. 217.
3.	Paris	1849	Ian. 12/24	Nicolae Ionescu către George Sion, No. XLVI. p. 73—74.
4.		1849	Aprilie 6	Nicolae Ionescu către George Sion, No. XLVII. p. 74—76.
5.	Paris	1849	Iunie 6	Nicolae Ionescu către George Sion, No. XLVIII. p. 76—78.
6.		1849	Iulie 19	Nicolae Ionescu către George Sion, No. XLIX. p. 78—80.
7.	Paris	1849	Sept. 10	Nicolae Ionescu către George Sion, No. L. p. 80—84.
8.		1849	Oct. 22	Nicolae Ionescu către George Sion, No. LI. p. 84—90.
9.		1849	Nov. 4	Nicolae Ionescu către George Sion, No. LII. p. 90—93.
10.		1850	Iunie 8	Nicolae Ionescu către George Sion, No. LIII. p. 93—95.
11.		1850	Dec. 18	Nicolae Ionescu către George Sion, No. LIV. p. 95—98.
12.	Monachiu	1851	Mart. 8	Dim. A. Sturdza către Nic. Ionescu No. CLX. p. 261—264.

www.digibuc.ro

13. Monachiu 1851 Mai 6 Dim. A. Sturdza către Nic. Ionescu No. CLX. p. 264—265.
14. 1851 Mai 14 Dim. A. Sturdza către Nic. Ionescu, No. CLXI. p. 265.
15. 1851 Iunie 28 Nicolae Ionescu către George Sion, No. LV. p. 96—97.
16. 1851 Iul. 20 st. n. Nicolae Ionescu către George Sion, No. LVI. p. 97—98.
17. Monachiu 1851 Iulie 22 D. A. Sturdza către N. Ionescu, No. CLXII. p. 265.
18. [1851 Iun.-Iulie] D. A. Sturdza către N. Ionescu, No. CLXIII. p. 266.
19. Paris 1851 Aug. 23 Nicolae Ionescu către George Sion, No. LVII. p. 98—99.
20. 1851 Oct. 13 Nicolae Ionescu către George Sion, No. LVIII. p. 99—100.
21. Huşi 1851 Nov. 22 V. Mălinescu către George Sion, No. XC. p. 178.
22. [1851 Dec.] Nicolae Ionescu către George Sion, No. LIX. p. 100—102.
23. [1852] Febr. 7 Nicolae Ionescu către George Sion, No. LX. p. 102—103.
24. 1852 Mart. 6 Nicolae Ionescu către George Sion, No. LXI. p. 103—105.
25. [1852] Mart. 29 Nicolae Ionescu către George Sion, No. LXII. p. 105—106.
26. [1852] Apr. 11 Nicolae Ionescu către George Sion, No. LXIII. p. 106—108.
27. 1852 Apr. 16 Nicolae Ionescu către George Sion, No. LXIV. p. 108—109.
28. 1852 Apr. 16 Nicolae Ionescu către George Sion, No. LXV. p. 110—111.
29. [1852] Iun. 12 Nicolae Ionescu către George Sion, No. LXVI. p. 111—112.
30. Paris [1852] Iul. 25 Nicolae Ionescu către George Sion, No. LXVIII. p. 112—113.
31. Bucureşti 1854 Dec. 20 George Sion către Petre Mavrogheni, CXVII. p. 217—218.

www.digibuc.ro

32. Bucureşti 1854 Dec. 22. George Sion către Petre Mavrogheni, CXVIII. p. 218—219.
33. Viena 1855 Ian. 1/15 Ioan Maiorescu către George Sion, No. LXXIII. p. 121—126.
34. Bucureşti 1855 Ian. 5 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXIX. p. 219—220.
35. — 1855 Ian. 12 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXX. p. 221—224.
36. — 1855 Ian. 17 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXI. p. 224—225.
37. — 1855 Ian. 19 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXII. p. 225—226.
38. — 1855 Ian. 20 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXIII. p. 226—228.
39. Viena 1855 Ian. 22 I. Maiorescu către George Sion, No. CXXIV. p. 127—131.
40. Bucureşti 1855 Fbr. 4/16 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXIV. p. 229.
41. — 1855 Fbr. 6/18 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXV. p. 229.
42. — 1855 Fbr. 10/22 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXVI. p. 229—230.
43. Viena 1855 Fbr. 12 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXV. p. 132—138.
44. Bucureşti 1855 Fbr. 14 George Sion către Grigorie Al. Vodă Ghica al Moldovei, No. CXXVII. p. 230—233.
45. — 1855 Fbr. 15 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXVIII. p. 233—235.
46. — 1855 Fbr. 18 v. George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXIX. p. 235—236.
47. Viena 1855 Fbr. 18 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXVI. p. 139—141.
48. Bucureşti 1855 Fbr. 20 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXX. p. 237.
49. — 1855 Fbr. 22 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXXI. p. 237.
50. Viena 1855 Fbr. 27 I. Maiorescu către George Sion, No. CXXVII. p. 141—146.

www.digibuc.ro

51. București 1855 Mart. 5 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXXII. p. 238—239.
52. — 1855 Mart. 7/19 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXXIII. p. 239—240.
53. Viena 1855 Mart. 12 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXVII. p. 146—149.
54. București 1855 Mart. 14 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXXIV. p. 240.
55. Viena 1855 Mai 26 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXIX. p. 149—152.
56. — 1855 Iul. 3/15 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXX. p. 152—155.
57. — 1855 Aug. 5 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXXI. p. 155—157.
58. București 1855 Aug. 11/23 George Sion către Petre Mavrogheni, No. CXXXV. p. 240—241.
59. Viena 1856 Sept. 16 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXXII. p. 158—159.
60. — 1855 Oct. 2 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXXIII. p. 159—161.
61. Paris 1856 Ian. 22 Vasile Alexandrescu-Ureche către George Sion, No. CLXVI. p. 269—271.
62. Viena 1856 Fbr. 3 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXXIV. p. 161—163.
63. — 1856 Fbr. 13 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXXV. p. 163—164.
64. — 1856 Fbr. 17 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXXVI. p. 164—66.
65. Paris 1856 Fbr. 20 Vasile Alexandrescu-Ureche către George Sion, No. CLXVII. p. 271—274.
66. — 1856 Mart. 22 Vasile Alexandrescu-Ureche către G. Sion, No. CLXVIII. p. 275—277.
67. — 1856 Apr. 2 Vasile Alexandrescu-Ureche către George Sion, No. CLIX. p. 277—282.

www.digibuc.ro

68. Bucureşti 1856 Apr. 10 Vasile Alexandrescu-Ureche către George Sion, No. CLXX. p. 282—286.
69. — 1856 Mai 6 Vasile Alexandrescu-Ureche către George Sion, No. CLXXI. p. 286—288.
70. Paris 1856 Mai 27 Vasile Alexandrescu-Ureche către George Sion, No. CLXXII. p. 289—290.
71. — 1856 Mai 30 Vasile Alexandrescu-Ureche către George Sion, No. CLXXIII. p. 291.
72. — 1856 Nov. 9 Vasile Alexandrescu-Ureche către George Sion, No. CLXXIV. p. 292—294.
73. Cernăuţi 1856 Dec. 28 Eudoxiu Hurmuzaki către G. Sion, No. XXVIII. p. 26—27.
74. Iaşi 1857 Dec. 22 Eudoxiu Hurmuzaki către G. Sion, No. XXIX. p. 27—29.
75. Cernauca 1858 Ian. 22 Const. Hurmuzaki către George Sion, No. XXX. p. 29—31.
76. Iaşi 1858 Febr. 5 Aug. Treb. Laurian către George Sion, No. LXXI. p. 117—118.
77. Cernauca 1858 Febr. 10/22 Const. Hurmuzaki către George Sion, No. XXXI. p. 31—33.
78. Viena 1858 Mar. 10/22 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXXVI. p. 166—170.
79. Cernauca 1858 Mar. 10/22 Const. Hurmuzaki către George Sion, No. XXXII. p. 33—41.
80. [1858 ?] Mar. 11. Anastasie Panu către ?, No. XCV. p. 183—184.
81. Paris 1858 Mar. 55 N. Ionescu către George Sion, No. LXVIII. p. 114—115.
82. Iaşi 1858 Mar. 28 A. Tr. Laurian către George Sion, No. LXXII. p. 118—120.
83. Viena 1858 Apr. 8/20 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXXIX. p. 176.
84. — 1858 Apr. 12/14 I. Maiorescu către George Sion, No. LXXXVIII. p. 171—176.

www.digibuc.ro

85. Viena 1858 Apr. 27 I. Maiorescu către George Sion, No. XC. p. 176—178.
86. București 1858 Aug. 28 Dim. Bolintineanu către George Sion, No. XXII. p. 19—21.
87. Dulcești 1858 Aug. 31 Const. Hurmuzaki către George Sion, No. XXXIII. p. 42—43.
88. Dulcești 1858 Sept. 14/26 Const. Hurmuzaki către George Sion, No. XXXIV. p. 43—45.
89. Iași 1859 Ian. 20 Const. Hurmuzaki către George Sion, No. XXXV. p. 45—48.
90. Iași 1859 Ian. 20. Vasile Alexandri către George Sion, No. II. p. 2—3.
91. Iași 1860 Ian. 21. Const. Hurmuzaki către George Sion, No. XXXVI. p. 48—52.
92. Iași 1862 Ian. 22 D. A. Sturdza către George Sion, No. CLXIV. p. 266—268.
93. Viena 1862 Apr. 3/15 Const. Hurmuzaki către George Sion, No. XXXVII. p. 53—59.
94. Marienbad 1862 Iun. 14/26 Const. Hurmuzaki către George Sion, XXXVIII. p. 59—61.
95. București 1864 Ian. 17 George Sion către Ioniță Sion, No. CXXXVI. p. 242—243.
96. Cernăuți 1866 Fbr. 15/27 Alecu Hurmuzaki către George Sion, No. XXXIX. p. 61—63.
97. — 1866 Mar. 16/28 Alecu Hurmuzaki către George Sion, No. XL. p. 64—65.
98. Dulcești 1869 Sept. 29 / Oct. 11 Alecu Hurmuzaki către George Sion, XLI. p. 65—66.
99. — 1870 Apr. 20 / Mai 2 Alecu Hurmuzaki către George Sion, No. XLII. p. 67—70.
100. Tg-Ocna 1871 Febr. 2 Costache Negri către George Sion, No. XCI. p. 180—181.
101. Cernăuți 1872 Ian. 25 st. n. Ioan Sbiera către George Sion, No. CXIII. p. 209—210.
102. Tg-Ocna 1872 Mart. 30 Costache Negri către George Sion, No. XCII. p. 182.
103. Mircești, 1874 Ian. 28 V. Alexandri către George Sion, No. III. p. 3—4.

www.digibuc.ro

104. Mircești 1874 Mart. 5 George Sion către Ioniță Sion, No. CXXXVII. p. 243—244.
105. Mircești 1874 Mai V. Alexandri către George Sion, No. IV. p. 4—5.
106. Cernăuți 1874 Aug. 13 George Hurmuzaki către George Sion, No. XLIII p. 70—71.
107. Mircești 1874 Dec. 23 V. Alexandri către George Sion, No. V. p. 5—6.
108. 1874 Dec. 24 V. Alexandri către George Sion, No. VI. p. 6.
109. Mircești 1874 Dec. 31 V. Alexandri către George Sion, No. VII. p. 6—7.
110. 1875 Martie 19 George Sion către Ioniță Sion, No. CXXXVII. p. 274.
111. 1875 Apr. 4 N. Ionescu către George Sion, No, LXIX. p. 115—116.
112. Paris 1875 Apr. 7 Emil Picot către G. Sion, No. CVIII. p. 199.
113. 1875. Maiu 26 G. Sion către Ioniță Sion, No. CXXXIX p. 244—245.
114.—[1875 Dec.-1876 Ian.] V. A. Ureche către George Sion, No. CLXXV. p. 294,
115. 1876 Ian. 3 George Sion către Ioniță Sion, No. CXL. 245—246.
116. 1876 Ian. 20 George Sion către Ioniță Sion, No. CXLI. p 246.
117. 1876 Ian. 20 George Sion către Iorgu Sion, No. CXLII. p. 247.
118. Mircești 1876 Febr. 26 V. Alexandri către George Sion, VIII. p. 7—8.
119. Mircești 1876 Martie 7 V. Alexandri către George Sion, No. IX. p. 8—10.
120. Mircești 1876 Mart. 14 V. Alexandri către George Sion, No. X. p. 10.
121. Cernăuți 1876 Sept. 2/14 Ioan Sbiera către George Sion, No. CXVI. 211—313.
122. Iași 1876 Oct. 17 Un polon către Dimitrie Petrino. p. 185 nota 1.

www.digibuc.ro

123. 1877 April. 12. George Sion către Ioniță Sion, No. CXLIII. p. 247—247.

124. București 1877 Iul. 13/25 George Sion către Elena Bontăș, No. CXLIV. p. 248.

125. 1877 Noemv. 26 George Sion către Iorgu Sion, No. CXLV. p. 248—250.

126. București 1877 Dec. 17/29 George Sion către Iorgu Sion, No. CXLVI. p. 250—251.

127. Cernăuți 1878 Maiu 5/17 Petrache Petrino către George Sion, No. XCVII. 185—186.

128. Cernăuți 1878 $\frac{\text{Maiu } 30}{\text{Iunie } 11}$ Petrache Petrino către George Sion, No. XCVIII. p. 186—187.

129. București 1879 Maiu 26 George Sion către Iorgu Sion, No. CXLVII. p. 251.

130. 1879 $\frac{\text{Maiu } 26}{\text{Iunie } 7}$ Demir Sion către Iorgu Sion, p. 251 nota 1.

131. Cernauca 1879 Sept. 14/26 P. Petrino către George Sion, No. XCIX. p. 187.

132. Paris 1880 Ian. 15/27 Alex. Odobescu către George Sion, No. XCIV. p. 182—183.

133. Cernăuți 1880 Maiu 3/15 Eufrosina Petrino către George Sion, No. C p. 188—189.

134. — 1880 Maiu 8/20 Eufrosina Petrino către George Sion, No. CI. p. 189—190.

135. Viena 1881 April 7 Eufrosina Petrino către George Sion, No. CII. p. 191.

136. 1881 April 27 George Sion către Iorgu Sion, No. CXLVIII. p. 252.

137. 1882 Maiu 28 George Sion către Iorgu Sion, No. CXLIX. p. 252—253.

138. 1882 Iunie 4/16 George Sion către Ioniță Sion, No. CL. p. 253—254.

139. Viena 1882 Sept. 29. Eufrosina Petrino către George Sion, No. CIII. p. 192—193.

140. 1882 Oct. 11. George Sion către Iorgu Sion, No. CLI. p. 254.

141. Mircești 1883 Ian. 24. V. Alexandri către George Sion, No. XII, p. 11.

www.digibuc.ro

142. 1883 Febr. 9. George Sion către Ioniță Sion, No. CLII. p. 255.
143. 1883 Sept. 6. George Sion către Iorgu Sion, No. CLIII. p. 256.
144. Mircești 1883 Dec. [c. 20.] V. Alexandri către George Sion, No. XIII. p. 12.
145. — [1883 Dec. 29] V. Alexandri către George Sion, No. XI. p. 11.
146. Arad 1883 Dec. 26. Ioan Goldiș către George Sion, No. XXVI. p. 24.
147. Cernăuți 1884 Ian. 4. Nicu Hurmuzaki către George Sion. No. XLIV. p. 71—72.
148. Paris 1884 Apr. 23. Demir Sion către George Sion p. 257 n. 1.
149. Mircești 1884 Iun. 20. V. Alexandri către George Sion, No. XIV. p. 12.
150. 1884 Noem. 19. George Sion către Ioniță Sion, No. CLIV. p. 256—257.
151. 1884 Noem, 30. George Sion către Ioniță Sion, No. CLV. p. 257—258.
152. București 1885 Ian. 21v. George Sion către Iorgu Sion, No. CLVI. p. 258—260.
153. 1885 Febr. 17. George Sion către Iorgu Sion, No. CLVII. p. 260—261.
154. Climești 1885 Aug. 15/27 Gr. Cosadini către George Sion p. 8. n. 1. p. 260—261.
155. Odessa 1888 Martie 12. M. Stroescu către George Sion, No. CLVIII. p. 261—262.
156. Cernăuți 1888 Mai 12. Ioan Sbiera către George Sion, No. CXV. p. 213—217.
157. Frătăușul nou 1888 Iun. 5/17. Iraclie Porumbescu către George Sion. No. CX. p. 204—207.
158. Mircești 1888 Sept. 5. V. Alexandri către George Sion, No. XV. p. 12—13.
159. 1888 Noemvrie P. Donici către George Sion, No. XXIII. p. 21—22.
160. Paris 1888 Dec. 2/14 V. Alexandri către George Sion, No. XVI. p. 13—15.

www.digibuc.ro

161. Londra 1888 Dec. 10/22 Ioan Ghica către George Sion, No. XXV. p. 23—24.
162. Fălticeni 1888 Dec. 19 Nicolae A. Donici către George Sion, No. XXIV. p. 22—23.
163. Paris 1888 Dec. 25 V. Alexandri către George Sion, No. XVII. p. 15—16.
164. Rodna-veche 1888 Dec. 29 Ion Pop-Reteganul către George Sion, No. CIX. p. 200—204.
165. Frătăuşul nou 1888 — Iraclie Porumbescu către George Sion, No. CXI. p. 207—8.
166. Paris 1889 Ian. 8 V. Alexandri către George Sion, No. XVIII. p. 16—17.
167. — 1889 Mart. 17/29 I. Riureanu către George Sion, p. 16. nota 1.
168. — 1889 Dec. 29 V. Alexandri către George Sion, No. XIX. p. 17—18.
169. Cernăuţi 1890 Mart. 28 / Apr. 9 Eufr. Petrino către George Sion, No. CIV. p. 193—194.
170. Cadix 1890 Mai 8/20 Kira Dinjan către George Sion, No. LXX. p. 116—117.
171. Frătăuşul n. 1890 Mai 20 Iraclie Porumbescu către George Sion, No. CXII. p. 208—9.
172. Cernăuţi 1890 Mai 25 / Iun. 6 Eufr. Petrino către George Sion, No. CV. p. 194—195.
173. Mircești 1890 Iun. 11 V. Alexandri către George Sion, No. XX. p. 18.
174. Cernauca 1890 Dec. 10/22 Eufr. Petrino către George Sion, No. CVI. p. 195—196.
175. Cernăuţi 1891 Ian. 16/28 Eufr. Petrino către George Sion, CVII. p. 197—8.
176. Chişinău 1891 Ian. 24 I. Surugean către George Sion, No. CLXV. p. 269.
177. Cernăuţi 1891 Febr. 23 / Mart. 7 Elena Walan către George Sion, p. 198 nota 1.
178. Mircești 1891 Dec. 27 Paulina Alexandri către George Sion, p. 18, nota 2.
179. Cernăuţi 1892 Mai 4 Nicu Hurmuzaki către George Sion, No. XLV. p. 72—73.

www.digibuc.ro

TABLA ILUSTRAŢIILOR.

1. Poetul Gheorghe Sion — — — — — — — III
2. Poetul Vasile Alexandri — — — — — — — XX
3. Bătrînul Doxache Hurmuzaki şi soţia sa Elena XXX
4. Conacul familiei Hurmuzaki dela Cernauca XXXII
5. Istoricul Eudoxiu Hurmuzaki — — — — XXXIV
6. Gheorghe Hurmuzaki — — — — — — — XXXV
7. Constantin Hurmuzaki — — — — — — XXXVIII
8. Alexandru Hurmuzaki — — — — — — XL
9. Vasile Alexandru Ureche — — — — — LXXV
10. Scrisoarea lui V. Alexandri către Gh. Sion (7 Martie 1876) — — — — — — — 9
11. Scrisoarea lui Const. Hurmuzaki către Gh. Sion (10—22 Martie 1858) — — — — 34
12. Nicolae Ionescu — — — — — — — — 114
13. August. Tr. Laurian — — — — — — — 119
14. Ioan Maiorescu — — — — — — — — 122
15. Scrisoarea lui Ioan Maiorescu către Gh. Sion (12 Febr. 1855)[1] — — — — — — — 135
16. Costache Negri — — — — — — — — 179
17. Scrisoarea lui Const. Negri către Gh. Sion (22 Febr. 1871) — — — — — — — 180
18. Scrisoarea lui Gh. Sion către Grigorie Alex. Vodă Ghica (14 Febr. 1855) — — — 232
19. Scrisoarea lui D. A. Sturdza către Nicolae Ionescu (18 Martie 1851) — — — — 263

[1] Scrisoarea No. LXXVII dela p. 141—46 e publicată şi la Ungureanu, *Familia Sion*, p. 154—58.

www.digibuc.ro

TABLA NUMELOR DE PERSOANE ŞI LOCALITĂŢI.

A

Aaron Florian, LXIV—V, 127—8, 162 n. 1, 170.
Abrud, LVIII, LXIII—IV.
Adam Const., LXII.
Adamovici, 120.
Adrian (maior, directorul şcolii militare), 43, 46, 291,
Adrianopol, 224.
Africa, 17,
Ahmed Paşa, 235,
Aix (de Bains) LXXII (en Provence), LXXXVII—VIII.
Alba-Iulia, LXIV.
Alboteanu, 120.
Albrichtfeld (primarul Braşovului), CI n. 1.
Alduleanu, 118.
Alexandrescu, LXXXIII—IV; (Grigorie, poetul), X—XI, XV—VI, XXV, LXXVII, XCIX, 64, 200.
Alexandrescu Vasile *vezi Ureche.*
Alexandri (Iancu), LI, LXX, 74—5, 82, 86, 95, 97, 104, 111—112; (Vasile), IX, XIII, XX, XXV, LI, LXX—I, LXXVI, LXXX, LXXXII—III, XC, XCV—VI, XCIX—C, CIII n. 1, CIV n. 2, 1—19, 21, 46—8, 52, 64, 82—3, 86, 93, 111, 130 n. 3, 194—5 n. 2, 200, 201, 208, 238, 251, 275; (Paulina), 7—8, 10, 17—19.
Alexandru (al II, ţarul Rusiei), 237.
Ali Paşa, 28.
Almăşescu, 41.
Aman (pictor), XXII.
America, 117.
Andaluzia (provincie în Spania), 116.
Anglia, 84, 130, 146, 227, 238, 272—3, 285, 290.
Apostoleanu, 86, 89, 92.
Apostolescu, 113 (Constantin), LXXXIII.
Arabi, 236.
Arad, LXIV, 24.
Arghiropul, 129, 143, 147.
Arăpilă (A. G. Golescu), 49, 52, 169.
Ardeal, LVIII, LXIII, LXVI, CI, 172—173 *vezi şi Transilvania.*
Arif Efendi (ambasadorul turc la Viena), 123—4, n. 1, 129—30, 138 n. 3, 141, 223, 227—8, 230.
Aristarh, 129.
Aristia Const. (poet), XVI.
Armatu Iunie, 226.
Armeni, LXXXIV, 213—6.

www.digibuc.ro

Aron *vezi Aaron.*
Asachi, VII—VIII, LXXII, 30, 119—20, 213—17, 293.
Aslan Alecu (hatman) 19 şi n. 2.
Aurelian P. S., XXVI.
Austria, LXV, LXVII, LXX n. 2, 84, 88, 128, 132, 137, 143—5, 172, 174, 216, 221—22, 227, 238, 246, 249, 272—3, 275, 280, 289, 292.
Avrig, LXII.
Azov (oraş în Rusia), 236.

B

Bacău, XCVI, 2, 242—3, 256.
Bach (baron, ministru austriac), 31, 227.
Baden (în Germania), 150.
Balais (deputat), 50.
Baligot de Beyne (secretarul lui Cuza Vodă), LXXXIV—VI.
Balş, 155 (A.), 47; (Gr.), LVIII, CI n. 1, 29, 32, 50; (Caimacam), 39, 230; (Lupu), L.
Balta-Liman (convenţia din 1 Maiu 1849), 83.
Banat, LVIII, LXIV, LXIX.
Banville (Theodor, scriitor francez), XC, XCVII, XCIX, 12.
Barboşi (sat, jud. Fălciu), 42.
Bariţ Gheorghe XXIX, n. 1, XXX. n. 1, XXXIV—V, XLVIII—IX, LVII, LX, LXVI, LXXXIII, CI n. 1, 78, 130 n. 1, 158, 206 n. 2.
Bărnuţ Simion, LII—III, LVI—VII, LXIII, LXXIV n. 2, LXXXIII, 25, 27, 78, 117—19, 126, 160.
Baronzi (poet), XXII.
Basarabia, XXVIII, XLV—VII, C, 37—38, 118, 125 n. 1, 262, 269, 278.
Bastide (ministru francez), 283.
Battaillard (publicist francez), LXXIV, 33, 273, 285.
Bavaria, 99.
Bălănescu Petrache, 47—48.
Bălcescu (Cost.), 73, 108 n. 1 (Nicolae), 1, 9, 27, 65, 90, 108 n. 1, 250.
Băleanu Emanuel (ban), 148.
Bărăgan, XXIV, 33 n. 1.
Bârlad, 251.
Bârsescu Agata (artistă), 97.
Beiuş, LXIV.
Beldiman Alecu, XIII—IV n. 1, XXVI, LXXVIII, 58, 181.
Belgia, 63 n. 1, 153.
Berman (tipograf), X.
Beranger, XCIV, 99.
Berlin, XXV, LXIII, LXXX, 113, 138—9, 141, 155, 249.
Beşan Nicolae, 203.
Bibescu (Gheorghe Vodă), 175; (familia), 143, (Iancu) 153, 157 (N. G.), LXXXI.
Bismarck (ministru german), 256.
Bistriţa, LIX—LX.
Bizanţ, LXXXIX.
Blaj, XX, XXXII, XLIX, L—LV, LVII, LX, LXIV, LXX—I, CI n. 1, 134-135.
Blaremberg (Dna), LXXXVI.
Bocşa-Montană (în Banat), LXIV.
Bodnărescu Alex., XXV, XXIX n. 1.
Boemia, 153.
Boer (familia), 37 n, 1; (Nicolae funcţionar), LIV.

www.digibuc.ro

Boerescu Vasile (ministru), 41, 245.
Bogdan Vodă, 40.
Boiu Zaharie (preot), CII şi n. 2.
Boliac Cezar (poet), 276, 280.
Bolgrad (oraş în Basarabia), 37.
Bolintin. XVII, 20.
Bolintineanu Dim., VII, XVI—VII, XXV, LXXVI—VIII, XCV n. 2. CIV n. 2, 19—21, 32—33 n. 2, 41, 64, 90, 182, 200.
Bonaparte, 77, 238.
Bondi (italian), 160.
Bontăs (Elena), 248 şi n. 1, 253—4, (Ioan), 256.
Borzeşti (sat în j. Bacău), 6.
Bossie, 29, 52
Bossneceanu G. R. (publicist), 26 n. 1, 138, 142 n. 2.
Bossuet, 5.
Botoşani, 159, 251.
Bouffé (artist), 5.
Bourqueney (ambasadorul Franţei la Viena), 129 n. 2, 140—41, 148, 227, 234.
Braşov, XX, XXXV—VI, XLIX—LI, LVII, LX, LXIV, LXV, CI n. 1, 14, 177, 206.
Brăila, 145, 221.
Brăiloiu, 3, 55, 58.
Brânză (doctor), 294.
Brăteşti (sat jud. Bacău), 247 şi n. 2, 257.
Brătianu (Dimitrie), LIV, 29, 108 n. 1. 285, 287—8, (Ion) 20, 73, 75, 169, 252—53, 255 n. 1, 256,
Brown, 143.
Bruck (ministru austriac, internunţiu la Londra şi Constantinopol), 138 şi n. 1, 140—141.
Bruxelles, LXXIII, 119, 143, 164 n. 1, 234, 257.
Bucovina, LX, LXIX, LXXI, XCIV, 30—31, 57, 64, 74, 169, 192—3, 207, 210—11, 213, 249.
Bucureşti, VII, X, XIV—VII, XX, XXII, XXIV, XXVII, XLII, L, LXII, LXIV—VI, LXXIII, LXXVI—IX, LXXXI n. 2, LXXXVI, XCV, XCIX, 2, 4, 11. 13, 19, 21, 26—9, 32—33, 42, 52—3, 55, 57, 59, 61—2, 66, 72, 118, 120—1, 124—5, 128, 130 n. 1, 131—33, 140, 142—7, 149, 150, 157—8, 166, 168—6, 176, 182, 187, 201, 211—12, 219, 224—6, 229—31, 233, 235, 237—40, 242, 246—8. 250—1, 253, 255, 258—61, 281, 287—8, 290, 294, n. 1.
Buda-Pesta, XLV, 55.
Budberg (general rus), 120, 233 şi n. 1.
Bulgaria, LXXXIX.
Bulter Maria, 293.
Bumbac Vasile, XLIV.
Buol von Schauenstein Ch. F. (ministru de externe austriac) 31, 128 şi n. 1, 129, 140, 144, 149, 169, 227, 234, 284.
Burdeau (scriitor francez), 252.
Butelca V., 43.
Byron, XCVII.

C

Cadix (oraş în Spania), 116.
Calafat, 238.

www.digibuc.ro

Calonne E., XCII.
Candescu, 294.
Cannstadt (în Germania), 53.
Canta Iancu, 38.
Cantacuzino (A), XXVI, (G), L, (Dim.), 119—20. (Iancu), 143, 145, 158, (Iorgu), 244, (Mihail), XCVII, (Zizin), 46, 219.
Cantemir Dimitrie, XC, CVII, 249.
Capefigue (istoric și ziarist francez), 11.
Caragea (maior), 174.
Carageale I. M., XCV.
Caransebeș, LXIV.
Carcalechi (editor), 26.
Cardina, 116.
Carniolia (provincie austriacă), 162.
Carol I, Rege al României, XLII, LXXXIV, 10, 191.
Carp Petru (critic), XXV, 10.
Carpați, LXI—II.
Carrier-Beleusse (sculptor francez), LXXXVI.
Castorian (deputat) 50.
Catargiu (Alecu) 50, 60, (Barbu), 60, și n. 1, 62, (Costin), 50, (Lascar), 29, 49, (Dna), 70.
Catilina (= Kogălniceanu M.), 33, 40—41, 45.
Cazimir Petrache, LIV, LVIII, LX, 78—9, 86, 90.
Câmpeanu, 43, 45—6 și n. 1, 92, 157, 161.
Câmpineanu, 148.
Capnic (sat. jud. Satu Mare) LXIV.
Cârlova V. 200.
Casting (=Castaing, funcționar la consulatul francez din Iași) 95.
Cernauca (sat în Bucovina), XX, XXIX, XXXI, XXXIV, XL-I, XLIII, LXXXII, 29—33, 35, 39, 120, 168, 17c, 187—8, 195—6, 198, n. 1.
Cernăuți, XX, XXIX, XXXI—II, XXXIV—V, XLII, XLIV, LX, LXXI, CI n. 1, 1, 25—6, 32, 41, 61, 64, 70—3, 79, 84, 118, 168—9, 178, 186, 188, 192—4, 196—8 n, 1, 206 n. 2, 210, 213—217, 255.
Cernătescu P., 168—70, 173, 176—77.
China, XCVII.
Chinezu, LXX, 22, 82, 75, 100, 102, 104, 108, 119.
Chioar (ținut), LXIII.
Chișinău, XLVII, 216, 269.
Cipariu Timoteiu, XLIV, LVI, 181, 267.
Ciucureanu (ministru), LXXXIII.
Clain S, LXI.
Clarendon (lord, delegat engles la congresul de pace Paris), 285, 291.
Climești (sat jud. Bacău), LXXXI, 8 și n. 1.
Cluj, LX, LXIV, 37 n. 1.
Coco (= Alex. Sturdza), 50.
Codreanu, 258, 260—1.
Codrescu D., 109.
Codrinescu V. (paharnic), 19 n. 1.
Cogălniceanu vezi *Kogălniceanu.*
Colquhoun (consul engles la București), 147 și n. 3, 148, 225—6.
Columb, 118.
Conachi (Condst., poet) XIII, LXXVIII, XCIII, 181.
Constantinopol, XVII, LXXVI, LXXX n. 2, 2, 74—5, 79, 89—90, 97,

www.digibuc.ro

126, 131, 140, 143—4, 146—47 n. 2, 157, 165, 218—22, 224—6, 229—30, 234, 236—37, 238, 275.
Constanța, 8 n. 1.
Copou (din Iași), 40.
Coradini M. (poet), 8 n. 1, 9.
Cornea V., 47, 58 (D. V.), XIV, XXV, 159—60.
Corneille (scriitor francez), LXXX, LXXXIV, XCVII, 199.
Coronini (general austriac), 218 și n. 1, 220.
Cosmița, 38.
Cozadini, LXX, LXXXII, 8, n. 1, 22, 75, 82, 102—3, 105, 218.
Cracte D. (deputat), LXX, 28 și n. 1, 50, 75, 77, 83. 242.
Crâm-Crim (în Rusia sudică), 141, 238.
Crețeanu Gh. (poet) 52, 294.
Crețescu Alex., XVI, XXII, 26.
Cristopulo At. (grec), X, XIII, XC.
Cuciuc, 23.
Cugler Matilda, XXV. Vezi Poni.
Cuparencu, 49.
Curti (bancher), 169.
Cuza, 107—108, 110, 292, (Alexandru-Vodă), LXXVI—IX, LXXXIV—VI, 2, 47, 50, 52, 58, 63 n. 1, 74, (Elena), LXXXIV, LXXXVI.

D

Dacia, LXXXVIII, LXXXIX, XCVII.
Dalmația, LXXXIX.
Darabani (sat, jud. Dorohoiu), 255.
Dașcov, 148.
Davila, 49.
Dăscălescu (poet), XXII și n. 2.
Dej, LIX, LX, LXIV.
Densușianu Aron, 216, 294.
Derviș Pașa (comisarul Porții), 123, 140, 144, 217, 223, 234.
Despot [Vodă al Moldovei), 85 și n. 1.
Deva, LXIV.
Dimitrescu Anghel, 15—16.
Dinjan Kira, XCII, 116—7.
Dione Casiu (istoric grec), 249.
Dionisie Romano, (stareț la mănăstirea Neamțului), LXV, 161 și n. 1, 232, 235.
Dobrogea, LXXXI, 8 n. 1, 131, 251.
Docan N., 46, 50, 255.
Doilie (emigrant), 32.
Doncev I., XLVI.
Donici (Alex. poet), XIV, XXII, LXXV, n. 2, XCIII, XCIV, 22 n. 1, 200, (N. A.), 21, 23, (P.), LXX, LXXIII, 21—22, 91—2, 95—6, 106, 112.
Dorohoi, 255.
Dresda, 152, 265.
Dulcești (sat, jud. Roman). XL—I, LXXIV n. 1, 25, 35, 41—3, 52, 56—7, 65—7, 152, 162.
Dulcescu, 80, 81—2, 84, 86, 88, 91, 117, 119.
Dumba (bancher), 162—4, 169, 174.
Dunărea, LXIII, LXXXIX, 29, 36, 236.
Dupont P., 99.
Duzinchievici Gh. (istoric), 2 n. 1.

www.digibuc.ro

E

Economu, 29.
Eder (baron, consul austriac în București), 173.
Edineț (în Basarabia), 262.
Eliade I. Rădulescu, LXXXIII, 21, 64, 73, 96—7 și n. 1, 98, 100, 131, 200, 265—6.
Elișabeta (Regina României), 11, 191.
Elveția, XCII n. 2, 252.
Englezi, 242.
Englitera 73—4 vezi *Anglia*
Epureanu Costache M. XXXI, LI, 218,
Esarhu, 8.
Eugen de Savoia (prinț), 282.
Eupatoria (port în Crimea), 235, 238.
Europa, 139, 142, 222, 228, 237, 246, 271—3, 277, 279, 287, 290.

F

Făgăraș, 37 n. 1.
Fălticeni, 22.
Fănescu Grigorie, 143.
Ferechide (Dna), 17.
Filimon N. XXII.
Filip de Flandra (prinț), 63 n. 1.
Filipescu G., XVII.
Flahaut, 139.
Flechtenmacher (compozitor), CIII.
Flondor Eufr., XXXIX.
Florența, 9.
Florescu (Iancu), 55 (C. G.) 108 n. 1.
Focșani, XXII, 2, 219. 240
Fotea (deputat), 50.
Fotino Dionisie, XC, XCIII, XCVII, 269.
Frankfurt, 53, 141
Franța, LXVIII, LXXIII, LXXXIV—V, LXXXVII—VIII, 7, 17, 73—4, 76, 81, 85—6, 113, 137, 145, 181, 227, 259, 262, 272—5, 279, 288—90, 294.
Frantzesbad. 157.
Frățăușul nou, 204, 207—8.
Frederic cel Mare, 205.
Fuad Efendi, 84.

G

Gafton, 253.
Galați, LXXXVI, 160, 221.
Galia, 149.
Galiția, XLIII.
Galianu (munte), 260.
Ganea D., IX.
Găvănescu G. (prof.), XCV.
Gelian, 294.
Gemenul Castore, LXIII.
Georgandopol, LXXXI.
Geosan Gr. (asesor), 43 și n. 1.
Germania, 113.
Gergel, 65.
Gherescu (student), LXX, 82.
Gherla, LXIV.
Ghica (Alexandru, Vodă), 145, 147—8, 220, 226, 230, 281; (Alexandru, caimacam), LXXX; (Alecu, boier), 154, 157; (Costache Gr.), 137 n. 1; (Grigorie, Vodă), XIV, XLV—VI, LXXI, XCIV—V n. 2, 80, 88, 130, 137 n. 1, 150—1, 155, 158, 221, 161 n. 1, 170, 172 n. 1, 175, 230—1; (Grigorie, Doamna), 18; (Ion), LXX, XCIX—C, 14, 15 n. 1, 21, 23—4, 32, 131, 143, 259; (Leon), 294; (Leonid), 46; (Maria, mă-

www.digibuc.ro

ritată Poujade), 137 n. 1; (Nicolae), 84, 90; (Vasile), 32, 52; (Toderiță), 50, 58; (Prinț), 219.
Girardin, 271.
Giurgeni (sat, jud. Roman), 22, 42, 54.
Giurgiu, 57, 142 n. 2, 230.
Giușcă, 50.
Gobescu Nicolae, 235.
Goedel (consul austriac în Iași), 30 n. 1, 31.
Goethe, 178.
Goldiș Ioan (profesor în Arad), LXVI, 24 și n. 1.
Golești, 1, 41, 73, 169, 280, 287; (A.G., vezi Arăpilă), 49, 65; (Nic.), 29, 108 n. 1; (Ștefan), 3, 108 n. 1.
Gorgos (deputat), 50
Gortschakof (prinț rus, comandatul armatei de ocupație din Principate), 126 n. 1, 149, 222, 242.
Gourné M. 112.
Grădișteanu P., 294.
Grăjdeanul I. M., 43.
Grandea H., XXII.
Graveson, 11.
Greceanu Gh. (artist), 19 n. 1.
Greci, 151, 223.
Grecia, LXXXIX.
Grigorcea Olga, 190.
Grigori, 65.
Grigoriu A., 48.
Grozești (sat jud. Bacău), 21, 83.
Gurchi (?), 117.
Guillaume (arhiduce), 117, 237.
Gusti Dim. (poet), VII, VIII, 262, 271, 282, 294.

H.

Hajdău B. P., LXXVI, XC, 8, 18, 68.
Hamburg, 155.
Hammer (istoric), 85.
Haneș P. P. (prof.), CIII.
Hanovera, 155.
Haralampie N., 174.
Hasan Pașa, 238.
Hasnaș, 48.
Hațeg, LXIV.
Havana, 116.
Hâncu Const. (Căpitan), 19 și n. 1.
Hârșova (sat jud. Vaslui), XLVII.
Heidelberg (în Germania), LXXXV.
Henri (compozitor), 131.
Hermanstadt, 281.
Herta, 255.
Herțegovina, LXXXVII.
Holban, 50, 88.
Horațiu, XCVII, 247.
Hrisoverghi Alex. (poet), XXXVI.
Hugo V., XCVII.
Huni, LXXXIX.
Hurmuzachi (E.), XXIX n. 1, și n. 3, XXXII, XXXIX, 25—27, 35—36, 49, 53, 59, 73, 116, 130 n. 1, 152—53, 156, 206.
(Constantin), XI n. 3, XII, XVIII, XXXIX, XLI, XLV, LXXIII—IV n. 2, LXXVI—VII, LXXIX, 25, 32 n. 1, 33, 35 n. 1, 40 n. 1, 41, 46—59, 69, 78, 117—18, 120—24, 127, 129, 130 n. 3, 132—33, 137—38, 142, 149, 150—2, 155—6, 159—60, 162—4 și n. 1, 165—6, 168—9, 170, 173.
(Alecu), LXXI, 33, 35, 42, 53, 65—7 n. 1, 76, 79, 121, 125, 130 n. 3, 136—39, 143, 157, 168, 187, 206—7.

www.digibuc.ro

(George), XXXV n. 1—2, XXXVI, XXXIX, 25, 33, 35, 45, 59, 190, 206—7.
(Nicu), XXXIX, 35, 59.
(Eufrosina m. Petrino), XXXIX, 35, 45, 130 n. 1, 192 n. 1.
(Frosa, soția lui Gheorghe), 190.
(Elisa v. Sturza G.), XXXIX, 192 n. 1.
(familia), XXXI, XXXIII, XXXVI—VII, XXXIX, XLI, XLIII, XCV, 268, 292.
(Doxuța), 35.
(Elisa = Safta ?), 35—6, 66, 130 n. 1, 153.
Huși, 50, 178.

I.

Ianov, 63.
Iancu Avram, 78.
Iarcu D., LXXXIV.
Iași, VII, X—XI, XVIII, XX—III, XXXVIII, XLVIII, LXXI—II, XCVI, 2, 8, 14, 27—8, 30 n. 1, 41, 45, 47—9, 58, 102, 117—8, 125—6, 132—3, 136—7, 160—3, 170, 226, 240—1, 248, 252—3, 256, 259—60, 290.
Iepurean M., XXXI, 46, 75, (vezi și Epureanu),
Ilfov (județ), 281.
Iliescu Nichita Sprânceană, 99.
Ioanid (librar), 26.
Ionescu Ion., 36 și n. 1.
(Nicolae), VII, XXXI, L, LXX—III, XCVI, CI n. 1, 21—22, 51, 73, 117—9, 265—6 n. 1, 292, 294.
Ioan, C, CI n. 1.
Ioran, XVI.
Iosafat (călugăr), 287.
Ipolyság (oraș în Ungaria), 127.
Iskender beg, 235.
Ismail pașa, 236—8.
Istrate Meleti (episcop de Huși), 264. (N.), 47, 117, 118, 152, 268, 292.
Istria, LXXXIX.
Istru, LXXXIX.
Italia, LXXXII, LXXXIII n. 1, 8, 159, 283.
Jora A., 50,

K

Karlsbad (băi), 53, 192.
Katargiu St., 47.
Kernbach (medic), 159, 294.
Kira Dinjan (consul), XCII, 116—17, 195.
Kissingen (băi), 153—7.
Kogălniceanu M., IX—XIV, XIX, XXI, LXX, LXXVI, 29, 32—3, 35, 37 n. 1, 39, 47, 49, 78, 83, 118, 152, 238, 275, 280, 289, 291. 294.
Koller, (comisar austriac la București), 140, 144, 234.
Kornis, (conte ungur) LVIII.
Kreţulescu N., LXXX, LXXXII, 49.
(Iancu), 226.
Kurti (bancher), 134.

L

Lacroix, 264.
Lamartine, LXXI, XCVI, 79.
Lambrino, 63.
Laurencin, 247.
Laurian Tr. Aug., XVIII, XXVII, LVI, LXVI,

www.digibuc.ro

LXXIV n. 2, LXXXIII, 39, 42, 45—46, 49, 52—3, 61, 65—6, 117—20, 150, 155—6, 159, 170 n. 1, 211.
Lazar Gheorghe, LXI—II.
Lăzărescu, 117—8.
Leca, LXX, 256, 258, 260. (Enache), 22, 75, 82, 102; (Cleopatra), 168, 170, 175 şi n. 2; (Const. pictor), 168, 170, 175 şi n. 2; (Victoria), 168, 170, 175 şi n. 2.
Legrand, 249.
Lemaitre Fr., 5.
Lemberg, 130 n. 3, 216.
Lemeny (episcop unit), LII, LVI.
Lipsca, 130 n. 3, 131.
Lombardia, 283.
Londra, 23, 41, 71, 122, 129, 160, 223, 227, 259, 285.
Louis XIV, (regele Franţei), 89.
Lugoj, LXIV.
Lupaşcu, 255.
Luponi, 45.
Luxemburg, 150.

M

Macedonia, LXXXIX.
Macedo-Români, CI.
Macedonschi Alex. (poet), XXIII.
Macescu (Dr.), 294.
Madan G., XLVI.
Mahmud Paşa, 238.
Magheru G., 108 n. 1, 165.
Malherbe (scriitor francez) 181.
Maior Petru, LXI.
Maiorescu (Ioan), XIII n. 2, XLI, LXV, LXXIII—IV n. 2, LXXXIII, XCV, 31, 32, n. 1, 40 n. 1, 45, 52, 58, 61, 64 n. 1, 125—165, 222. (Titu), XCVIII, C, CIII n. 1, 14, 128, n. 1, 201, 250—1.
Man, 42, 63, (M), 55, (P), 49—60.
Manila, 116.
Maniu Ioan, LXIII, 41—2, 52.
Manolescu N., 32, 55, 237, 240.
Manu I., 148.
Marcu (badit), 254.
Marienbad, (băi), 42, 59, 153, 157.
Mateiu Basarab (Domnul Ţării Româneşti) 224.
Mavrocordat Alecu, 46.
Mavrogheni P. (ministru), LXVI, LXXVI, XCV, 28, 36, 40, 47—8, 138 n. 3, 147 n. 2, 231, 241 n. 1.
Mavru 130, 142, 148—9, 228, 235, 242, 264.
Mălinescu V., LXX, 22, 29, 32, 75, 79, 81—2, 108 n. 1, 119, 178.
Mandinescu V., LXXX n. 1.
Mărculelcu, 175. (dna Eliza) 17, 33 n. 2, 175 n. 1. (Miltiade), 33 n. 2. (Dşoarele), 114, 167. (D), 28, 49, 50. (Vasile), 255.
Mârzescu, 69, 70, 274.
Melchisedec (episcop de Roman), LXXX, 251.
Meleghi D., (director la justiţie), 43 şi n. 1. 45. (deputat) 55.
Melidon 117.
Merişescu I. (stolnic, revizor), 43 n. 1.
Meternik, 213.
Meyer (misionar anglican), 148 şi n. 1.
Meyronnet St. Marc (baron), LXXXVII—XCI.

www.digibuc.ro

Mezei, LXV, 160, 161, 162, 164, 166.
Michel Dani (bancher) 63—4.
Michelet (istoric frances), LXX, 115.
Micu, LXXVII.
Miclăuşeni (sat), 49, 67, 161.
Miclescu D. S. LXXXI. 13 n. 1, 46.
Miclescu vezi Sofronie.
Mihai Viteazul, LXXXV, 27.
Mihail Iancu, 45, 220.
Mikuli Carl (compozitor), XXXI, 130 şi n. 3. 131, 138.
Milcov, 5, 69.
Milescu N. spătar, XCVII—IX.
Milişescu, 46, 255.
Millo, 3—5, (vist), 37, (M). 50.
Milton (poet engles), XCVII.
Mircea cel Bătrân, 37.
Mirceşti, XX—XXI, 3—13, 18, 195.
Missail, 249
Mişa, 32, 41—2, 177; (maior), 127, 132.
Mistral (preot francez), 11 şi n. 1.
Mocioni 152.
Moldova, LVII, LXV—VI, LXVIII, LXX-I, LXXIV, LXXVIII—IX, LXXXIII, LXXXVII, 1, 5, 15, 31, 35, 37 n. 1, 38, 42, 80, 142, 151—3, 169—70, 174, 179, 214—15, 219, 221, 235, 240 n. 1, 250—1, 254, 288.
Moldovan Z., LI, LVIII.
Molière (scriitor francez), XCVI, 7.
Molnar, LXI.
Monachiu, 262—5.
Montpellier, LXXXVII, XC.
Morariu A. Silvestru (mitropolit), 189—90, 195, 207 şi n. 1.
Moruzi (prinţ), 156, 159—61.
Movila Ana, LXIII.
Muhlis Paşa (v. *Grigorie Sturza*), LXXVII, 35 şi n. 2, 39, 42, 120.
Murad bey, 2 n. 1.
Muntenia, LXV, LXVIII.
Muntenegru, LXXXVII.
Murguleţ Elena mărit. Hurmuzachi, XXXIX, 30 n. 1.
Mureşan Andrei, XXXVI, XLIX, LXIII, 200.
Murgu Eft., 78.
Muscali, 143, 145.
Musset (poet francez), XCVI.
Muzicescu N., LXXXI. 13 n. 1.
Münchausen (baron), XCVII.
Myller, XCV, 294.

N

Napoleon III-lea, LXXIV, 75, 122, 129, 141, 280, 282, 287—8.
Năsăud, LX, 203.
Neamţ (mănăstire), LXV, C, 161—2, 230—33.
Neapole, 62, 127—8, 206—207 n. 1.
Negri Costache, XVII, LI, LXXVI şi n. 3, LXXVII, 1 n. 1, 29, 47, 52, 74, 81, 83, 86—8, 90—1, 112—13, 178—82, 150, 152, 155, 158, 160, 246.
Negruzzi Const., IX, XIII. (Iacob), XIV şi 1, XXIV—VI, CIII n. 1.
Nemţi, XII, 30, 281—2, 289.

www.digibuc.ro

Nenncova (scriitor ceh), CIV n. 1.
Nenovici N., XVI, 146 n. 1.
New-York, 62.
Nesselrode C. R. (ministru de externe al Rusiei), 84, 153, 220.
Nica Gh. fiul, CI n. 1.
Nicolae I (ţarul Rusiei), 237 n. 1—2.
Nistru (râu), LXIII.
Niţescu, 244.

O

Obedenariu (Dr.), LXXXIV.
Odesa, 261—2.
Odobescu Alex., XXII—III, LXVIII—IX, 8, 65, 182—3, 210, 258—9.
Olanda, XCI.
Omer (poet grec), 100, 178.
Oppolzer (Dr.), 53—4.
Orăşanu Nicolae, LXXIX.
Orăştie, LXIV.
Osman Paşa, 236, 251.
Ostende, 159.

P

Paleologu A. 108 n, 1.
Palmerston (lord, om de stat englez), 285.
Panaiteanu G. (pictor), IX, 27.
Pantazi, LXXVII, (Grigorie), 162 n. 1.
Panu Anastasie, XXXI, LX, LXX, 3, 28, 40, 46—8, 49, 51, 58, 79, 91, 183—184, 293.
Papiu Alex, XXII, XLIII, LXXXIII, 58, 65, 66, 120.
Paris, XLV, LXVII—VIII, LXX, LXXIV—VI, XCI—II, XCV—VI, 13—17, 19, 27, 29, 32—3, 36 n. 1, 41—2, 62, 71, 73—4, 80, 97 şi n. 1, 98, 104, 111—2, 114, 129, 139, 143, 153, 160—2, 182, 201, 214, 223, 226—7, 237, 251 n. 1, 257—60, 262—3, 265, 269—72, 275—6, 281—2, 286, 289, 291—2.
Pascali A. 243.
Pascaly (artist). 3—5.
Paşcani (sat), 251.
Paşcanu (Dr.), 294.
Paşcanu M., 47.
Patriciu, 118.
Păngăraţi (mănăstire), 49.
Pătrăşcani (sat. jud. Tutova), 6.
Pelissier (mareşal al Franţei), 292, şi n. 1.
Pesta, LXIII—IV, 55, 121, 125, 127, 131, 152, 161, vezi Budapesta.
Petersburg, 237.
Petrino, (P.) XXXIX, XLI—II, 35, 53, 185—7, 191, 193—5, 198.
Petrino (Frosa) LXXX, LXXXII, 35, 188—198.
(Aglaiţa), 35, 189—90.
(Lencia), 35, 189, 190.
(Dimitrie, poet), XXV, XLI—II, 35, 185, 187.
(Alecu), XLIII, 190, 194, 198 n. 1, (familia) XLI—III.
Petrescu I. D. LXXXI, 13 n. 1.
Petrovici Armis (comite), XLI, 54.
Petrovici St. (cavaler), XXXIX.
Petrovici (dşoară), 197.
Petru Schiopul (Domn al Moldovei), LXXIII.

www.digibuc.ro

Philippsborn (agent Țării Românești la Viena), 149, 158 și n. 2.
Piatra Neamț, XLI, 274.
Picot Emil, LXXXIV, 199.
Piemont, 273.
Pisoski, 27, 50, 55, 63.
Plée Leon (publicist francez), 283.
Plajino, 237.
Pleșoianu (maior), 138 n. 3, 230.
Plevna, 24, 251.
Poenariu P., LXI, 134 și n. 1.
Pogor Vasile (spătar), XCVI.
Poloni, 2 n. 1, 185—186.
Polonia, 186.
Poni, VII, VIII, 96, 118, (Matilda), LXXXI.
Pop (Gr. V.), 216.
(Sigismund), LXIII.
Pop Reteganul I., LXVI, 200, 204.
Popazu Pandele, 176—7.
Popescu C. (învățător), XLVI.
Popfiu I.,[1] LXIII.
Porumbescu (Ciprian), 206 n. 1.
(Iraclie), LXIV, 206—209.
Poujade E. (consul francez la București), XVII, 137 și n. 1, 147 (148, 219—21, 224—6, 228.
Predescu, 41.
Praga, 152, 171.
Proca, 118.
Prokesch Osten (ministru austriac la Constantinopol), 141, 165 și n. 1.
Pruncu, 253, 260. (Iordache, deputat) 43 n. 1.
Prusia, LXV, 132, 137, 174.
Prut (riu), LXIX.
Pumnul Aron, XXXII—III, LVI, 59, 63, 64 n. 1, 78, 206, 216.
Pușcariu Ion, LIII și n. 1.

Q

Quinet E., XXVII, LXX, XCII n. 2, 271, 276.
Quintescu N., LXXXI.

R

Racine, LXXXIV, XCVI, 6—7, 244.
Racoviță Dna, 55.
Radu Panait (senator), 10.
Ralea, 174.
Raleanu, 174.
Rallet D., XVIII, 27, 29, 40, 238.
Ramadan, 50.
Rădăuți, 207.
Răducanu, 59.
Rădulescu *vezi* Eliade
Râmnicul-Vâlcii, 20.
Râsca (mănăstire), 50.
Răscanu (prefect la Galați), LXXXVI.
Redclif (lord, ambasador engles la Constantinopol), 126, 130 și n. 1, 131, 222.
Reghin (târg, jud. Mureș), LXIV.
Regnault Elias (francez filoromân), 271.
Reșid Pașa (mare vizir), 138, 140, 144, 234.
Richthoffen (consul general al Rusiei în Principate), 32.

[1] Vezi părerea elogioasă a lui Popfiu despre Sion, rostită la adunarea generală „Astrei" din Cluj (1863) în vol. *Poezie și proză*, I, Oradia, 1870, p. 55, 146—7.

www.digibuc.ro

Rin, 81.
Riza bei, 141.
Rizo Nerulos (scriitor grec), XIII.
Râureanu I., LXXX, 16 și n, 1.
Rodna-veche, 264.
Rolla, 46—7, 50, 96, 111—2, 275.
Roma, LXXXIX.
Romalo, 287.
Roman, LXXII, LXXX, CII n, 2, 62, 70, 109, 112, 150, 264.
România, XXV, XCII, CIII, 1, 10, 173—4, 153, 155, 185, 191, 209, 274, 281.
Rosenstock B. (arendaș), XLIII.
Rosetti (C. A.), XXVI, LXXIII, 1, 64, 73, 98 n. 1, 108 n. 1, 176—7, 265—6, 270—275, 279—81, 285, 287, 289.
Rosetti (L.) LI, LIII, LVIII, 1 n. 1, 46, 47, 58, 74, 75. (Radu istoric), XLVII, (Scarlat), 50.
Rottekirch (comite, guvernator), 32, 136.
Ruginoasa LXXIV—VI.
Ruscalla Vegezzi I. LXXXII—IV.
Rusciuc, 219—220, 240.
Rusia, LXV, LXVII, XCII, 17, 78, 85, 88, 127, 132, 137, 139, 141, 145, 148, 222, 227, 230—31, 234, 238, 246, 250, 275, 279, 282, 285.
Russel John, lord (om de stat engles), 129, 139, 141, 149, 227, 237.
Russo N., 271.
Russo Al., LI, 82, 116, 197.
Russu V., 269.
Ruși, XII, XLV, 84.

S

Sadagura, 31.
Sahara, 272.
Samos (insulă), XVIII, 131.
Sapieha (prinț polon), XLI, 196.
Satmari (pictor), LXXXV.
Satu-Mare, LXVI.
Savu, 132.
Săcele (lângă Brașov), L, LIII.
Sălișteа Sibiului, LXV, 161 n. 1.
Săulescu C. I., LXXXI n. 2, 13 n. 1.
Sbirea I. G, XXX n. 1, XL și n. 1, XLV, 65 n. 1, 209—17.
Schelletti N., XXV.
Scher, 319.
Schina (Frosa), XCII, (Mihail G.), XCIV. (N.), XVI, XC, 254. (altul), 255.
Schönlein Dr., 53.
Schubert, 156, 160.
Scoda (medic), 50.
Scriban, 152.
Scurtan (?), 294.
Secăreanu (din Brașov), CI n. 1.
Sevastopol, 154, 222, 225, 236.
Secul (mânăstire), 49, 69.
Sefet Efendi, 288.
Selim Pașa, 236.
Serargher Aglae, 72.
Serbia, LXXVII, LXXXIX.
Shakespeare, 178.
Siberia, 186.
Sibiu, L—III, LVI, LX, LXII, LXIV, CII, 162.

www.digibuc.ro

Sihleanu, 200, 256.
Silion Et., 60.
Sinaia, 208.
Sinteşti, LXIV.
Sion Gh. (poetul), aproape fiecare pagină.
(Antohi), VII.
(Demir), XCV, 12 n. 1, 183, 244—6, 250—2, 259.
(Toader), 204—5.
(Agafia, călugăriţă), 16, 19.
(Costache), 42 şi n. 2.
(Florica), XCV, 254, 258—9, 261.
(Ioniţă, căminar), XCV, 242 n. 1, 247 n. 1—2.
(Ioniţă, serdar), XCII.
(Lisa), 255.
(Mavromat), 252.
(Iorgu din Cluj), VI, XCV, 244, 246—7.
(Alecu), 244.
Sipsom M. D., LXXXI.
Slatina (mănăstire), 50.
Slavi, LXXXIX.
Slătineanu, 113, 148.
Smink, (guvernator), 32.
Socec (editura), XVIII, 8.
Socrat, XCVI—VII.
Sofronie Miclescu (mitropolit), 264.
Spaa, 153, 156—7.
Spania, XCII, 116.
Spanioli, 68.
Spencer, 251—2.
Steege, 46, 51.
Stoineşti, 33 n. 2.
Stollberg (comite), 155.
Storck (sculptor), LXXXV—VI.
Stoss, 40.
Strătescu (deputat), 50.
Stârcea, XXXIII—IV, 25, 42.
(N) XXXIX. (Manolache), XXXIII. (Victor), XL, 54.
Steluţă Gh. (= Gh. Sion). CI n. 1.
Stroiescu Mihail, XLVI—VII, 261—2.
Sturdza (Gr. beizadea), LXXVI, 2 n. 1, 35 n. 2, 47—8, (v. Muhlis Paşa).
(D. A.), XCVI n. 1, 43, 49, 51, 60, 65, 73, 92, 100—3, 109, 138, 196, 262—8.
(Costăchiţă), 36, 39, 51.
(V.), 3, 29, 56, 40, 46, 47.
(Mihai Vodă), XXVIII, XXXVI, 4, 37 n. 1, 40, 51, 85, 263, 265, 285—6, 265, 279.
(Costin), 50.
(Contesa n. Ghica), LXXX, 13 n. 1, 279 şi n. 2, 286.
(Gheorghieş), XL, 33, 35 n. 1, 46 n. 1, 163.
(Eliza n. Hurm.), XL, 30, 33, 198 n. 1.
(Iancu), 50.
(Const.), LXXXVI, 58.
(George), LXXXVI.
Sturdza (Elena), 267.
(Rusandra), 267.
(Mateiu), 68.
(logofăt), 226.
(G.), XL.
(Dum., Hatman), 92.
(Alecu), v. Coco,
(Eliza), XXXVIII n. 1, 92.
St. Petersburg, 73.
Stuttgart, 53.
Suceava, 85, 196.
Sulina, 22.
Surugean I., XLVI şi n. 1, 269.
Suţachi (vornic de poliţie), 288.
Suţu N., 120, 130, 147 n. 1,

www.digibuc.ro

148 şi n. 1, 157, 220, 228, 230, 234 n. 1.
(C.), 218.
(Panaioti, scriitor grec), XIII.
(Alexandru, scriitor grec), XIII.
Schweder (profesor şi ziarist german la Bucureşti), 158—9.
Şycora Dr., 187.
Şerbănescu Th., XXV.
Şaguna Andrei (episcop), LIII, 127—8, 138, 162 şi 1.
Şard, LXIV.
Şincai Gh., LXI.
Şomcuta mare, LXIV.
Ştefan cel Mare, 26.
Ştirbei Vodă, LXV—VI, 130, 135, 136, 137 n. 1, 138—9, 141—43, 145, 147 n. 2, 148—9, 150, 158, 160, 218, 220—4, 226, 229, 234, 235, 238—40, 264—5, 281, 284.

T

Tacu, 63.
Talleyrand-Perigord Ch. (delegatul francez în Comisia europeană de anchetă în Principatele române), XC n. 2, 32 şi n. 2, 41, 287—8, 290.
Tastu, 220, 225—6, 229.
Tatari, 236.
Tătărescu (pictor), 27.
Târgu-Ocna, C, 42—3, 181 şi n. 1, 182, 247 n. 2, 248, 250, 253—4, 260.
Teaca (sat, jud. Someş), LXIV.
Teleki (conte, guvernator), C n. 1.
Tell, 73.
Teodori Dr., CII n. 2, 42, 46, 51—2.
Teodorovici, LXI.
Teriachiu (ministru), 55.
Tesalia, LXXXIX.
Teulescu, LXXVII, 73, 168—9
Texier Edmond (publicist francez), 264, 280.
Thouvenel E. A. (ambasadorul Franţei la Constantinopol), 189 şi n. 1, 275.
Thyra, LXXXIX.
Timişoara, LXIV.
Tinca P. (spatar, prezident de Tribunal), 43 n. 1, 44—45.
Titoff (ministru Rusiei la Viena), 141.
Tirol, 266.
Tisa, LXIII, LXXXIX.
Tiuşca, 118.
Tobolsk, XCVII.
Tourtoulon (baron), LXXXVII.
Tocilescu Gr., 250.
Torino (în Italia), LXXVI, LXXXII—III.
Traian (împărat), LVI, LXXXVII—VIII.
Transilvania, LX. LXII, LXVII, LXIX, 13 196, 249.
Tunusli (fraţii), XCIII, XCVII.
Turci, XII, LXXXVII, 84—5, 124, 150, 222, 230, 287.
Turcia, LXV, LXVII, 88, 139—40, 224, 227, 233—4, 236, 280, 282, 288—9, 292.

Ţ

Ţara Românească, LXVI, 1, 37 n. 1, 233.

www.digibuc.ro

Ţarigrad, 221, *vezi* Constantinopol.
Ţânţăreanu (student în Viena), 152 şi n. 1, 160.
Ţichindeal, LXI.
Ţigani, 7 şi n. 1.
Ţinc, 249.

U

Ubicini (publicist filoromân), 270. 280, 285.
Ungaria, LXIII, 128.
Unguri. LIV—V, LXVII, LXXXIX, 281.
Urban Jarnick (ceh), CIV n. 1.
Ureche A. V., XXIII, LXXIV—V şi n. 2, XCIII, CIII; 249 n. 1, 264, 268—94.
Urziceni, 256.

V.

Valahia, LVII, LXXVIII, LXXXVII, 1—2, 15, 26 n. 1, 288.
Vaillant (profesor), 37, 290.
Varna, 225, 242.
Vasile Lupu (Domn al Moldovei), 244.
Vasilco (Iordache), XXXI.
Nicu, XL, 35.
Vasilică, vezi Despot.
Vaslui, 50.
Văcărescu D., 127.
Vârnav (Costin), 55, 60.
(Sc.), 77.
Veisa T., 119.
Velencia (= Veneţia), 190.
Velini, 117.
Veniamin Costache, mitropolit, 264.
Versailles, LXXII, 17, 89.
Vilemain, 99.
Virgil (poet roman), 167.
Vlad (Ţepeş Domnul Ţării Româneşti), 37.
(Dracul, Domnul Ţării Româneşti) 37 n. 1.
Vogoridi (caimacam), XVII, 38—39, 47, 59. 118, 120, 219, 225, 238.
Voinescu (I.), II. 73, 108 n. 1, 259, 270.
(Eugen), XLVI, XCV, 22.
Volan V. (Dr.), XL.
Voltaire, XCVI.

W

Wachman (compozitor), 131.
Walewski (ministru Franţei la Londra), 153 şi n. 1, 280, 285, 288, 292.
Westmoreland lord (ambasador engles la Viena), 129 şi n. 1, 140.
Wiena, XLI, L, LXIII, LXV—VI, LXXIII, 29, 35, 42, 53—55, 60, 71, 113, 123, 126—27, 131—32, 138 n. 3, 139, 141, 145—46, 149, 150, 152, 153, 155, 158, 159, 161, 164, 166, 168, 169—73, 175—76, 187, 190, 191—92, 202, 206, 218, 220. 222—23, 226—27, 228, 230. 233—34, 237, 240, 270.
Wierzbicki (ofiţer polon, aventurier), 2 n. 1.
Wiesbaden, 53.

X

Xenopol D. A., XXV.

Z

Zagra (sat jud. Năsăud) LXIV.
Zamfirescu M., XXII, 109, 113, 294.
Zanne Alex., XVI, XVIII, LXXVII—VII, 33 n. 2, 182.
Zotta (Iancu), XXIX, 190, 207. (Sever), LXXVII n. 2.
Zissu (Dr.) 51.

www.digibuc.ro

GREŞELI DE TIPAR.

Pag.	Rând:		Ceteşte:	In loc de:
XIV.	1	de sus	despre *el*	*despre*
XX.	2	„ „	*înformaţie*	*formaţie*
XXXVII.	15	„ jos	*prietinia*	*pretina*
XL.	6	„ sus	*Dec. 1858*	*Ian. 1859*
LXVII.	9	„ „	*1878*	*1887*
LXX.	9	„ „	*institutul*	*institul*
XCIV.	10	„ „	*acasă*	*apasă*
6	16	„ jos	*scrie*	*serie*
7	17	„ sus	*dar*	*da*
11	2	„ „	*[1883 Dec. 29]*	*(1882)*
12	4	„ „	*nu*	*un*
14	12	„ „	*uncheş*	*muncheş*
20	7	„ „	*loc să*	*loc*
20	7	„ jos	*cumnatul*	*cumnartul*
20	19	„ „	*va fi*	*va*
24	1	„ sus	*au*	*am*
25	15	„ „	*cu cea*	*cu*
27	1	„ jos	*1859 ... Ziua*	*1860 . . . Revista Carpaţilor*
32	16	„ sus	*Richthofen*	*Ruchthofen*
32	12	„ jos	*cumnatului*	*cununatului*
39	8	„ „	*caimacamului*	*caimacamiei*
43	19	„ sus	*Mel-*	*Me-*
44	16	„ „	*iar*	*ial*
46	9	„ „	*condurere*	*conducere*
50	9	„ „	*un*	*nu*
59	9	„ „	*de*	*pe*
59	8	„ jos	*primit*	*primat*
62	1	„ sus	trece întreg ca rând 1 de sus la p. 61.	
76	13	„ „	*minut*	*numit*
76	20—21	„ „	*coloanele*	*culoarea*

www.digibuc.ro

Pag.	Rând:		Ceteşte:	In loc de:
77	17	de sus	*le*	*de*
95	20	„ jos	*Casting*	*Custing*
105	1	„ sus	*nu* ar	*ar*
105	4	„ „	*leneş*	*bine*
125	1	„ „	*mult*	*'n mulţi*
125	3	„ „	*jurnal*	*jurul*
130	14	„ „	*Galia*	*Talia*
137	18	„ jos	»	»
146	8	„ „	*şi merge până la Iancu Ghica; casa Polihroniadi e băgată şi în Bucureşti şi în Constantinopol* în	*în*
149	6	„ „	*vor*	*or*
152	17	„ jos	*strapaţele*	*strapaţete*
176	17	„ sus	*viza*	*vira*
181	6	„ „	*încă*	*în*
185	11	„ „	*decedării*	*decedănii*
185	17	„ jos	*Bucureşti*	*Iaşi*
186	9	„ „	*prohibit*	*prohiit*
190	11	„ sus	*Cimbru.*	*Cimbru*
242	14	„ „	*cercat să interviu*	*cerut să intervi*
245	20	„ sus	de *birt*	*de . . .*
244	16	„ „	*ştiu*	*scriu*
248	16	„ jos	*mă*	*nă*
250	5	„ sus	*eşti*	*eşi*
250	6	„ „	*lui.*	*lui*
251	20	„ jos	*la*	*da*
252	2	„ „	*mi-*	*nu*
254	12	„ „	*1882*	*1862*
263	8	„ „	*N. Ionescu*	*Gh. Sion*
256	13	„ sus	*tău*	*său*
256	14	„ „	*poate*	*poale*
266	18	„ „	*esu la*	*ies da*
275	17	„ „	*oficial*	*oficia*
293	6	„ „	*un*	*nu*
296	20—21	„ „	22-a. 1852 Ian. 8. Eud. Hurmuzachi către Gh. Sion, No. XXVII. p. 25.	

www.digibuc.ro

CUPRINSUL

DIN RELAŢIILE POETULUI GHEORGHE SION CU CONTEMPORANII SĂI. PAG. VII—CIV.

1. *Relaţiile cu literaţii români.* Pag. VII—XXVIII. — Importanţa „Suvenirilor contemporane" pentru relaţiile lui Sion cu scriitorii, VII. Relaţiile cu Asachi VII—VIII; cu Cost. Negruzzi, IX; cu Kogălniceanu X—XIII; cu Alex. Beldiman şi Cost. Conachi; XIII—IV; cu Alex. Donici XIV; cu Grigorie Alexandrescu XIV—VI; cu C. Aristia XVI; cu Bolintineanu XVI—XIX; cu V. Alexandri XX—XXI; cu scriitorii dela ziarul Ziua şi Revista Carpaţilor, XXI; cu D. Dăscălescu XXI—II; cu Alex. Odobescu şi V. A. Ureche, XXIII; relaţii şi conflicte cu *Junimea* şi revista *Convorbiri literare*, XXIII—VIII.

2. *Relaţii cu Românii din Bucovina şi Basarabia.* XXVIII—XLVII. — Trecerea lui Sion în Bucovina şi primirea lui, XXVII—IX; desnaţionalizarea Românilor de acolo, XXIX—XXX; ospitalitatea familiei Hurmuzachi, XXX—II; Aron Pumnul la Cernăuţi şi primirea lui, XXXII—III; Sion a familia Stârcea din Crasna, XXXIII—IV; Gh. Bariţ oaspe al familiei Hurmuzachi; XXXIV—VI; relaţiile lui Andrei Mureşianu cu familia Hurmuzachi, XXXVI; Sion părăseşte Bucovina, pe care o laudă în poezie, XXXVI—VIII. Descrirea şi numele membrilor familiei Hurmuzachi, XXXVIII—XLI; relaţii cu familia Petrino, XLI—III; cu I. Porumbescu şi Ioan Sbiera XLIII—V; Cercetarea Basarabiei şi preamărirea ei cu prilejul retrocedărei unei părţi de Ruşi, XLV—VI; Poezia „Limba românească" răspândită în Basarabia, XLVI; Sion cercetează arhiva din Chişinău, XLVII.

3. *Relaţii cu Românii din Transilvania*, XLVII—LXVII. Contactul lui Sion cu Românii din Ardeal în epoca copilăriei,

www.digibuc.ro

XLVII—VIII; Colaborarea la foile lui Bariț din Brașov: Foaia pentru minte, inimă și literatură și Gazeta Transilvaniei XLVII—IX; Sion în Brașov și întâlnirea cu Bariț și Mureșianu, XLIX—L; vizitarea Săcelelor, L; Sion în Sibiu, primirea lui și a celorlalți Moldoveni de Șaguna, L—LIII; plecarea din Sibiu și contactul cu iobagii români; LIII—LIV; Sosirea în Blaj și primirea, LIV—V; cum s'a desfășurat adunarea națională din 3—15 Maiu, LV—VI; Moldovenii fac cunoștință cu fruntașii ardeleni, LVII—VII; Sion la Brașov din nou și consfătuirea cu emigranții, LVII—VIII; Sion trece prin Cluj, Dej și Bistrița, cercetează satele grănițerești și școala din Năsăud, LVIII—IX; importanța călătoriei ardelene a lui Sion pentru relațiile lui ulterioare, LX; relațiile lui Sion cu Bariț, LX—LXI; prețuirea învățaților ardeleni de Sion, LXI—II; colaborarea și apărarea Ardelenilor în „*Revista Carpaților*", LXII—IV; „Astra" alege pe Sion membru de onoare, LXIV. Sion cercetează manuscrisele lui Vasile Aron, LXIV; sprijinul dat de Sion ardelenilor: Dionisie Romano de a fi starețul mănăstirii Neamțului și lui Mezei; LXV; relațiile lui Sion cu Ioan Maiorescu LXV—VI; cu Laurian, Goldiș și Pop. Reteganul, LXVI; resunetul poeziilor și altor scrieri ale lui Sion în Transilvania, LXVI—VII.

4. *Relații cu studenții românii din Paris*, LXVII—LXXVI. — Parisul ca izvor de cultură și inspirație pentru tînării români din Principatele române, LVIII—VIII; societatea studenților „Junimea română" și foaia lor cu principiile profesate, LXVIII—LXX; numele studenților moldoveni la Paris, LXX; relațiile cu studentul N. Ionescu, LXX—LXXII; păreri despre N. Ionescu, LXXII—III; legături cu studentul V. Alexandrescu-Ureche și ideile lui, LXXIV—V; relații cu alți studenți din Torino italian și din Paris, LXXV—VI.

5. *Relații cu alți prietini și cunoscuți*, LXXVI—LXXXII. — Relații cu oameni politici, economiști și de alte ocupații mai reduse, LXXVI. Relații cu ministrul de finanțe P. Mavrogheni, LXXVI; cu Const. Hurmuzachi, LXXVI—VII; cu Cost. Negri, LXXVII—VIII; Sion despre Cuza Vodă, LXXVIII—IX; posturi ocupate de Sion și în conflict cu ziariștii, LXXIX—LXXX; relații cu episcopul de Roman: Melchisedec, LXXX; cu Niculae Krețulescu și Contesa Sturdza, LXXX;

www.digibuc.ro

mulţumite pentru „*Suvenirile contemporane*“, LXXX—LXXXII; relaţii agricole-economice, LXXXII.

6. *Relaţii cu câţiva filoromâni*, LXXXII—XCI. — Relaţii cu italianul: Prof. Vegezzi Ruscalla, LXXXII—IV; cu Emil Picot dela Paris, LXXXIV; cu fostul secretar al lui Cuza Vodă: francesul Baligot de Beyne, LXXXIV—VI; invitarea lui Sion la Montpellier şi relaţiile cu baronul Meyronnet St. Marc, LXXXVIII—XCII; relaţii cu francezii: E. de Calonne, Talleyrand şi Quinet, XCII şi n. 2.

7. *Personalitatea poetului Gheorghe Sion*, XCII—CIV. — Judecata istorică a lui V. A. Ureche asupra poetului Gh. Sion, XCII—IV; Sion ca slujbaş al statului XCIV—V; Sion ca prietin, părinte şi rudă, XCV; Sion şi politica, XCVI; Sion ca traducător literar şi istoric din limbile franceză şi grecească, XCVI—XCIX; Piesele teatrale ale lui Sion, XCIX—C; Proza şi revistele lui Sion, C—CI; ideile daco-române ale lui Sion, CI n. 1; Macedo-românii şi Sion, CI—II; importanţa şi cuprinsul poeziilor lui Sion, CII—IV: caracterizarea lui Gh. Sion, CIV.

CORESPONDENŢA POETULUI GHEORGHE SION, PAG. 1—294.

A.	Scrisorile lui V. Alecsandri — — — —	1—18
B.	Scrisoarea lui Alecu Aslan — — — —	19
C.	„ „ Dim. Bolintineanu — —	19—21
D.	Scrisorile „ P. şi N. A. Donici — —	21—23
E.	Scrisoarea „ Ion Ghica — — — — —	23—24
F.	„ „ Ioan Goldiş — — — —	24
G.	Scrisorile Fraţilor Hurmuzachi — — —	25—73
H.	„ lui N. Ionescu — — — —	73—116
I.	Scrisoarea „ Kira Dinjan — — — —	116—117
L.	Scrisorile „ A. Tr. Laurian — — —	117—120
M.	„ „ Ion Maiorescu — — —	121—178
N.	Scrisoarea „ V. Mălinescu — — — —	178
O.	Scrisorile „ Cost. Negri — — — —	178—182
P.	Scrisoarea „ Al. Odobescu — — — —	182—183
R.	„ „ Anastasie Panu — — —	183—184
S.	Scrisorile familiei Petrino — — — —	185—198
T.	Scrisoarea lui Emil Picot — — — —	199
U.	„ „ Ioan Pop Reteganul — —	200—204
V.	Scrisorile „ Iraclie Porumbescu — —	204—209

www.digibuc.ro

Z. Scrisorile lui Ion Sbiera — — — — — 209—217
A*. Scrisoarea „ Lascar Rosetti — — — 217
B*. Scrisorile „ Gheorghe Sion — — — — 217—261
C*. Scrisoarea „ M. Stroescu — — — — 261—262
D*. Scrisorile „ D. A. Sturdza — — — — 262—268
E*. Scrisoarea „ I. Surugean — — — — 269
F*. Scrisorile „ V. Alexandrescu Ureche— 269—294
Tabla ilustrațiilor — — — — — — — — — 305
„ cronologică a scrisorilor — — — — 295—304
„ numelor de persoane și localități — — 307—322
Greșeli de tipar — — — — — — — — — 323—324
Cuprinsul — — — — — — — — — — — 325—

www.digibuc.ro

DE ACELAŞ AUTOR:

1. *Şerban Vodă Cantacuzino şi biserica românească din Ardeal*, Vălenii de Munte, 1915, p. 53.

2. *Viaţa agrară, economică a Românilor din Ardeal şi Ungaria*, Documente contemporane, I (1508—1820), Bucureşti, 1921, p. XV+304.

3.* *Relaţiile comerciale ale Ţării Româneşti cu Ardealul şi Ungaria până în veacul al XVIII-lea*, Sighişoara, 1921, p. 273.

4. *Istoria neamului românesc*, I, (Până pe la 1350), Sibiu, 1922, p. 181.

5* *Regele Ferdinand al României*, Cluj, 1925, p. VII+279.

6. *Păstori ardeleni în Principatele Române*, Arad, 1925, p. 191.

7. *Contribuţii nouă privitoare la familia boierească Buhuş din Moldova* în *Analele Academiei Române*, sect. ist., seria III, vol. VII (1927), p. 59.

8.* *Din istoria artei religioase române*, I, Cluj, 1929, p. VII+168+48 ilustraţii.

9. *Viaţa bisericească a Românilor din ţara Oltului*, Sibiu, 1930, p. 144.

10. *Lămuriri nouă privitoare la revoluţia lui Horia*, Sibiu, 1933, p. XII+62.

11. *Domni din Principatele române pribegi în Transilvania în veacul al XVII-lea*, Cluj, 1934, p. 43.

12.* *Istoria bisericii şi a vieţii religioase a Românilor din Transilvania şi Ungaria*, I (până la 1698), ediţia II, Sibiu, 1935, p. XXXVI+596.

13. *Din istoria dreptului românesc din Transilvania* în *An. Ac. Rom.*, sect. ist., seria III, vol. XVII (1935), p. 32.

14. *Mănăstirile româneşti din Transilvania şi Ungaria*, Sibiu, 1936, p. CXXVIII+363.

15. *La vie menée par les Roumains en Transylvanie du XVI-e au XVIII-e siècle*, Bucureşti, 1938, p. 78.

---

* Operele premiate de Academia Română.

www.digibuc.ro

DIN PUBLICAŢIILE ARHIVELOR STATULUI DIN CLUJ:

No. 1. Meteş Şt.: *Situaţia economică a Românilor din ţara Făgăraşului,* I. Cluj, 1935, p. CXI+488.

No. 2. Meteş Şt.: *Domni şi boieri din Ţările române în oraşul Cluj şi Românii din Cluj,* Cluj, 1935, p. XXXVIII+84.

www.digibuc.ro

www.digibuc.ro